INSTITUȚIA PUBLICĂ
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

BIOBIBLIOGRAFIE

EUGENIA BULAT

ASALTUL LIMITELOR

CHIȘINĂU | 2026

CZU E 89

Director general: Elena PINTILEI

Coordonator: Elena PINTILEI
Alcătuitor: Margareta CEBOTARI
Contribuții: Eugenia BULAT
Redactor: Ludmila ȘIMANSCHI
Coperta: Marin BULAT
Fotografie (copertă): Ecaterina ICHIM-CĂLDARE
Procesare computerizată: Diana ODOBESCU

Fotografiile introduse în capitolul de final al prezentului volum provin din arhiva familiei Bulat; două dintre ele (portrete) poartă semnătura maeștrilor Mihai POTÂRNICHE și Mihai VENGHER. Alte imagini – perspective de la evenimente literare – Nicolae RĂILEANU, Mihai POIATĂ, Victor COBZAC ș.a.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII
DIN REPUBLICA MOLDOVA
Eugenia Bulat. Asaltul limitelor : Biobibliografie / Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general, coordonator: Elena Pintilei ; alcătuitor: Margareta Cebotari ; contribuții: Eugenia Bulat. – Chișinău : BNRM, 2026 (Universul). – 587 p. : fot. color.

Text parțial : lb. it. – 100 ex.
ISBN 978-9975-119-89-4.
Text : nemediat.
016:[821.135.1(478).09+929]
E 89

ISBN 978-9975-119-89-4

Biblioteca Națională a Republicii Moldova și protagonista prezentului volum exprimă recunoștință „USBA" SRL, din or. Cahul; d-lor Gheorghe Simion GABERI, Constantin CIOCLU și Ion POSTOLACHI, precum și grupului de tineri prieteni ai poetei, pentru sprijinul financiar acordat proiectului.

CUPRINS

INTRODUCERE
Margareta CEBOTARI. Eugenia Bulat – poet, publicist, traducător, participant activ la Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională..... 11
Eugenia BULAT: Itinerar biografic 16

PARTEA I. EUGENIA BULAT – POET, PUBLICIST, TRADUCĂTOR..... 24
SELECȚIE DIN PRIMELE CĂRȚI..... 24
Din volumele *La Putna mi-e drumul, Poeme de pe Valea Plângerii, Si-la-bi-sind în tainele iubirii, Stalactite*..... 24
Spre Tine venim..... 24
De dor de voi..... 27
Ce facem noi cu două mari tristeți?..... 28
Să-mi spuneți voi?!..... 29
Icoană de mart' 30
Organică 31
Stalactită..... 32
Cupa trăirii 32
Copiii Moldovei 34
Cerc 35
Balanță 35
Din jurnalele venețiene..... 36
Veneția, ca un dat… 36
Porumbeii Veneției..... 37
E ca și cum te-ai decupa 38
Acord final..... 39
Îți voi spune Iubire, Sens și Ordine… 43
[*E ca și cum n-ai exista...*] 45
[*În vârful picioarelor să ieși...*] 47
[*Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu...*] 48
Cădere în logos... 49
Cădere în verde... 51
Păsări piranha la San Michele..... 52
[*Era ca și cum m-ai fi trimis pe front...*]..... 55

VERSURI NOI, TRADUCERI..... 56
Versuri noi..... 56
Buncăr..... 56
Fantoma, neantul..... 57
Visul 59
Dimineți cu grotă 59
Filigran..... 61

Traduceri..... 62
Traduceri din limba română în limba italiană (inedite) 62
Arcadie SUCEVEANU. L'apprendista di Omero (II)..... 62
Teo CHIRIAC. La ottava scala (II)..... 63
Ion HADARCĂ. Sotto le forche 63
Leo BORDEIANU. Nostalgia del poema 64
Ivan PILCHIN. Credere in se stessi 65
Claudia PARTOLE. Il girasole 66
Radmila POPOVICI. Ed il verbo gridò..... 66
Florentina NIȚĂ (România). Icaro 67
Aura MARU. molotov per il mio cervello..... 68
Traduceri din limba italiană în limba română..... 68
Ezra POUND. Litanie nocturnă 68
Bertolt BRECHT. Generale, tancul tău... 70
Războiul ce va veni..... 71
Natalka BILOTSERKIVETS. Dragostea la Kiev..... 71
Galina KRUK. E ceva timp de când am încetat să mai săpăm adânc..... 72
Primo LEVI. Hălăduiam în teribile nopți 73
Salvatore QUASIMODO. Cai de lună și de vulcani..... 73
Gianni RODARI. Memorandum..... 74
Giuseppe MANITTA. Să răscumperi tăcerea..... 74
A nu avea un loc pe hartă... 75
Fabia GHENZOVICI. Cuvântul (al meu) 75
Emanuele PETTENER. Scriitorul fericit..... 76
Traduceri în limba română din alte limbi..... 76
Ingeborg BACHMANN (Austria). Atât de departe în viață..... 76
Anastasia DMITRUK (Ucraina). Noi nu vom fi niciodată frați! 77
Vera PAVLOVA (Ucraina). Soldaților ruși..... 78
MONETOCIKA (Rusia). Voi supraviețui 78

Vladimir VÂSOȚKI (Rusia). Balada iubirii 81
Traduceri în italiană din poezia venețiană a Eugeniei Bulat 83
Gabriella MOLCSAN (grupaj selectiv) 83
I piccioni di Venezia..... 83
Questa strana poesia... 84
È come se ti stagliassi dal tuo habitat..... 85
Sprofondare nel logos 86
Geo VASILE (grupaj selectiv) 88
[Venivi dal selvaggio Est] 88
[Ti ricordi fin'oggi...] 89
[Passare oltre labirinti castagni] 89
O, donna, tu, dal calore protetta... 90
Maestro Fellini, puro frutto tu... 91
Spiriti-eletti, voi uccelli solari 91
Versiuni în italiană semnate de autoare (grupaj selectiv)..... 92
E solo in mattinata..... 92
Poesia è quello che rimane 93
Star male per così tanto spegnimento..... 94
Quell'attimo d'immaginare l'incontro 94
Era in quel mese d'addio..... 95

PUBLICISTICĂ..... 96
Articole (grupaj selectiv) 96
Leoparzii, șacalii & crinii latinești. *Quid est veritas*?... 96
„Popoarele fericite nu au istorie. Sunt eu un popor fericit?..."
Nina Cassian la Veneția 100
Dan Puric. Un vals la Goldoni sau Reabilitarea poporului român.....104
Starea de mobilizare continuă..... 110
Copiii Basarabiei și semnele timpului Obama. Năluciri cu Márquez, clătinătoare… (fragment).....114

Interviuri (selectiv) 118
Eugenia BULAT: „Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă Agora, o Patrie a Limbii Române." Interviu realizat de Raia Rogac. 118
Avanpremieră „Nello sgabuzzino" sau Noi în debaraua Europei. Interviu realizat de Oleg CHICU 135

REFLECȚII CRITICE ASUPRA OPEREI 140
Ioan HOLBAN. Poezia ca asalt asupra limitei 140
Theodor CODREANU. Piatra exilului 144
Vasile FLUTUREL. O nestemată a poeziei contemporane 153
Ilaria SERRA. Poezia lichidă a Eugeniei Bulat 158
Poezia Eugeniei Bulat: geometafore printre pietrele Veneției 173
Francesco BALDASSI. „Veneția ca un dat", de Eugenia Bulat. Comentarii și evaluare 200
Anna LOMBARDO. Veneția, metaforă a propriului drum... 216
Adrian Dinu RACHIERU. Eugenia Bulat, experiența venetă și reîncarnarea 217
Mihai CIMPOI. Poezia „tranzitivului" 220
Ion VATAMANU. Poezia e fără de întoarcere 222
Gheorghe VODĂ. Dor de trăire 224
Ion CIOCANU. Eugenia Bulat. Ce facem noi cu două mari triste?... ...225
Ion UNGUREANU. A muri acolo unde se moare sau Eva între mioritic și demonic 230
Ion HADÂRCĂ. Datul ființial, lermontovian-ulyssean, și arca venetă....241
Anatol CODRU. O poetă socială și dramatică 246
Iulian FILIP. Adunarea oglinzii făcută țăndări 248
Geo VASILE. Identitate în non-apartenență sau poezia unei evadate din Est 250
Literatura de frontieră 253
Laura RAINIERI. Eugenia Bulat, „În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est" 254
Nina CORCINSCHI. Periplu către sine 262
Eugenia Bulat, reverii din (auto)exil 265
Rodica IUNCU. Un panoramic al avântului basarabean renascentist.....268
Mihai CIMPOI. Eugenia Bulat, poetă și om al cetății 270
Anatol PETRENCU. Eugenia BULAT: evocarea Mișcării de Renaștere Națională (raionul Călărași) 274
Viorel CIUBOTĂ. O carte-eveniment: Eugenia Bulat, „Călărașii și Renașterea Națională" 278
Tudor PALLADI. Un inspirat volum de istorie orală 283
Nicolae RUSU. Războiul dintre adevăr și minciună 286
Vasile FLUTUREL. O cronică dramatică a destinului românilor basarabeni 289
Scurte opinii asupra volumului „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" 298

ECOURI ÎN MEDIA ASUPRA ACTIVITĂȚII ȘI CREAȚIEI
(grupaj selectiv) 300
Maria BULAT-SAHARNEANU. Reabilitarea patriotismului sau Lecția de istorie a Eugeniei Bulat 300
Tatiana CIOBANU. Regăsire în istorie, regăsire în Europa. Poezia Basarabiei la *Academia di Romania* de la Roma..... 303
Silvia HODOROGEA. De la Sadova la Veneția: experiența existențială și poetică a Eugeniei Bulat în cartea „Avatar venețian”...307
Andrei VIZIRU. Avatarurile Eugeniei Bulat: între refugiu și regăsiri.....309
Liliana STRATULAT. Scriitorii noștri la Veneția..... 312
Zina IZBAȘ. Eugenia Bulat. „Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil” 314

„CLIPA SIDERALĂ” – O RĂZBUNARE A LIMBII ROMÂNE
Pagini *despre* și *din* revista „Clipa siderală” 316
I. Eugenia Bulat în „Clipa siderală”. Publicistică (fragmentarium) .. 316
„Nu luați în deșert cuvântul!” 316
„Clipa siderală” – o răzbunare a Limbii Române 319
„Vinovat că gândește” sau Preludiu la simfonia viitorului 321
Cenaclul „Iulia Hasdeu” – *un vis al inteligenței libere* în spațiul „Ghibu” 324
Spaimele lucidității 325
Miracolul minții umane în devenire (Luare de cuvânt la prezentarea studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea națională. Poezia” [fragment])..... 328
II. „Cel mai frumos manual de poezie megatânără”. Opinii asupra studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea Națională. Poezia” 331
Vlad POHILĂ. Contează legământul cu Limba Română 331
Ion HADÂRCĂ. Un contur portretistic al unei noi generații – generația speranțelor noastre..... 333
Tamara CRISTEI. Cel mai frumos manual de poezie megatânără.....335
Veronica POSTOLACHI. Un manual de conștiință națională al celor tineri 336
Vladimir BEȘLEAGĂ. Numai Dumnezeu creează, noi imităm..... 337
Constantin CREȚU. „Erupția rostirii” – o erupție a crizelor, un joc cu „mărgele de sticlă”..... 339
Ion IACHIM. Trebuiau să se despovăreze de cuvânt..... 341
Vasile VÂȘCU. O generație capabilă să revină la rădăcinile noastre naționale 342

Victor COBZAC. Un volum-sinteză a ceea ce vor generațiile care vin....343
Gheorghe BOSSI-DUMENEANU. O serie de erupții de spirit..... 343
III. „Clipa siderală" în vizorul cititorului și al oamenilor de cultură 344
Aurelia BORZIN. „Clipa siderală" – unul din miracolele basarabene (despre transhumanța spirituală a publicației) 344
Leo BORDEIANU. Revelația unui răsărit de soare..... 345
„Clipa siderală" – început promițător 346
Ion ANTON. Să vorbim despre „Sclipiri siderale" (sau „Atâta polen de pe-o singură floare!") 347
Monica Marilena CRISTEA. Cuvântul fără graniță sau *Fenomenul* creației literare adolescentine..... 348
Andrei POAMĂ. Adrese ceva mai vechi..... 349
Ion HADÂRCĂ. Revista „Clipa siderală" este o adevărată instituție (Discurs rostit în cadrul Galei Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VII-a, 2005 [fragment]) 351
Ion UNGUREANU. „Voi faceți parte din miracolele basarabene." (Luare de cuvânt la Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VII-a, 2005 [fragment])..... 353
Vasile NANEA. „Aș trece Prutul foarte repede..." (Luare de cuvânt la Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VII-a, 2005 [fragment]) 354
Ion ȚĂRANU. „Institutul Cultural Român vă este dator." (Luare de cuvânt la sărbătorirea a 10 ani de la fondarea revistei "Clipa siderală" [fragment]) 355
Natalia ȘPAC. Sufletul în care încap generații 355
Nicoleta CULAVA. „Vă îndemn să le spuneți acum cât sunteți de recunoscători" 357
Călina TRIFAN. „Clipa siderală" este un formator de calitate 358
Claudia PARTOLE. Șansa sufletului nostru..... 359
Generația care nu are loc nici în propriul ochi..... 360
Maria PRAPORȘCIC. Solii Basarabiei 360
Nina JOSU. Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" – cea de-a VI-a explozie siderală 362
Vladimir BEȘLEAGĂ. „Am fost și am rămas alături de revista tinerei generații" (Discurs rostit la cea de-a 15-a aniversare a revistei [fragment]) 364
Monica Marilena CRISTEA. „Clipa..." – revista care instruiește și educă 365

Alexandra TĂNASE. „Clipa" recuperează, purifică și transmite 366
Maia IACOB. Un laborator de construire a unui nou tip de creator 366
Raisa GAVRILIȚĂ. „Elevii mei luminându-se la față..." 367
Sanda COJOCARU. „Vinovați că gândesc" 368
Alexandru COSMESCU. „Clipa siderală" – spațiul distinct al dialogului (O lectură a spiritului unei generații, a structurii ei interioare) 369

DEDICAȚII POETICE 372
Leonida LARI. Cutremurul 372
Gheorghe CALAMANCIUC. [*Îți mai spuneam...*] 373
Natalia ȘPAC. Condrumeț pe Valea Plângerii 374
Ion IACHIM. Visătorilor și nebunilor! 374
Ion HADÂRCĂ. [*Poetei Eugenia Bulat...*] 375

Cărți editate (album foto) 376

PARTEA A II-A. BIBLIOGRAFIE 382
CĂRȚI EDITATE 382
Volume de versuri 382
Volume de versuri traduse în limba italiană 394
Volume de versuri în format electronic (CD-ROM) 398
Volume de critică literară 399
Volume de publicistică 401
Volume coordonate/redactate 406

PREZENȚE POETICE 406
Versuri publicate în volume și culegeri 406
Versuri publicate în seriale 410
Traduceri de Eugenia Bulat 423

CRITICĂ LITERARĂ – RECENZII, PREFEȚE, ESEURI 425
Publicații în culegeri 425
Publicații în seriale 426

PREZENȚE PUBLICISTICE 430
Publicații în culegeri 430
Publicații în seriale 430

REVISTA „CETATEA DĂINUIRII” 444
CENACLUL LITERAR „CLIPA SIDERALĂ”. CENACLUL NAȚIONAL „IULIA HASDEU”. REVISTA „CLIPA SIDERALĂ” .. 445
Antologie (selecție de articole publicate în perioada 1994-2008)... 445
Publicații în volume și culegeri..... 447
Publicații în seriale..... 450

REFERINȚE LA CREAȚIA LITERARĂ 467
Referințe în volume și culegeri 467
Referințe în seriale..... 476

REFERINȚE LA VIAȚA ȘI ACTIVITATEA CIVICĂ..... 494
Referințe în volume și culegeri 494
Referințe în seriale..... 498

VERSURI CU DEDICAȚIE..... 503

EUGENIA BULAT: PREZENȚĂ ONLINE 504

INDEXURI AUXILIARE..... 515
Index de nume 515
Index de versuri *(Versuri de autor. Traduceri. Versuri cu dedicație)*..... 521
Index de titluri de autor (*Cărți editate. Articole, prefețe, recenzii, eseuri, omagii, publicistică*)..... 540
Index de articole despre revista „Clipa siderală” și activitatea Cenaclului Național „Iulia Hasdeu”..... 547
Index de referințe 551
Index de seriale..... 559

O VIAȚĂ ÎN IMAGINI 564
File din albumul de familie 564
File din activitate 572

INTRODUCERE

Eugenia Bulat – poet, publicist, traducător, participant activ la Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională

Margareta CEBOTARI

Elaborarea prezentei lucrări biobibliografice este un omagiu adus scriitoarei Eugenia Bulat la cea de a 70-a aniversare. În deschiderea volumului, printr-un cuprinzător „Itinerar biografic", conturat prin contribuția protagonistei, sunt prezentate cronologic reperele personale esențiale ale unui destin care acoperă fără dificultate titlul inspirat al biobibliografiei: „ASALTUL LIMITELOR".

Din punct de vedere compozițional, lucrarea este structurată în două părți, iar informațiile sunt organizate în secțiuni distincte, astfel încât să poată reflecta complexitatea creației literare și a activității civice a protagonistei.

În **Partea I**, „Eugenia Bulat – poet, publicist, traducător", este inclusă o reprezentativă selecție din creația scriitoarei, versurile și articolele fiind reunite în secțiuni tematice separate. Secțiunea ***Selecție din primele cărți*** este alcătuită din câteva subsecțiuni ce reunesc versuri din volumele: *La Putna mi-e drumul, Poeme de pe Valea Pângerii, Si-la-bi-sind în tainele iubirii, Stalactite; Din jurnalele venețiene.* Urmează secțiunea ***Versuri noi. Traduceri***, sistematizată în categorii distincte: *Versuri noi; Traduceri din limba română în limba italiană (inedite); Traduceri din limba italiană în limba română; Traduceri în limba română din alte limbi; Traduceri în italiană din poezia venețiană a Eugeniei Bulat (grupaj selectiv)*; *Versiuni în italiană semnate de autoare (selecție din creația de inspirație venetă).*

Următorul capitol – ***Publicistică*** – , cu subcapitolul *Articole (grupaj selectiv),* conține secvențe din vasta activitate civică a scriitoarei Eugenia Bulat.

Unele gânduri despre soarta poporului, care o neliniștеau pe scriitoarea Eugenia Bulat în timpul evenimentelor din perioada Mișcării de Renaștere și Eliberare Națională și parcursul istoric care a urmat, le regăsim în secțiunea ***Interviuri*** *(selectiv)*.

Dincolo de valoarea lor estetică, poezia și publicistica Eugeniei Bulat oferă o radiografie a procesului de cristalizare a identității naționale românești în fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească, cuprinzând, în mod special, anii *perestroikăi* gorbacioviste și anii de început ai Renașterii Naționale (1985 – 1991), conturând în același timp profilul unei apărătoare neobosite a ideii naționale și a reînvierii limbii române în Basarabia.

O deosebită valoare informativă reprezintă secțiunea ***Reflecții critice asupra operei***, care configurează aprecierea parcursului literar al scriitoarei Eugenia Bulat, relevând valoarea traiectului artistic asumat (în care „poezia e fără de întoarcere", după cum afirma Ion Vatamanu) prin pagini semnate de redutabili critici literari, poeți, scriitori, jurnaliști și profesori de vocație din Republica Moldova și din străinătate: acad. Mihai Cimpoi, acad. Ion Hadârcă, Ion Ciocanu, Nina Corcinschi, Ion Ungureanu, Anatol Codru, Ion Vatamanu, Gheorghe Vodă, Nicolae Rusu, Ioan Holban, Theodor Codreanu, Geo Vasile, Smaranda Bratu Elian, Adrian Dinu Rachieru, Vasile Fluturel, Monica Marilena Cristea, Tamara Cristei ș.a. (Republica Moldova și România); Ilaria Serra (SUA), Francesco Baldassi, Laura Rainieri, Anna Lombardo (Italia) ș.a.

Secțiunea ***Ecouri în media asupra activității și creației*** *(grupaj selectiv)* aduce noi argumente menite să nuanțeze diversele fațete ale operei și atitudinii civice combative ale scriitoarei.

Eugenia Bulat și-a canalizat vitalitatea creatoare spre cultivarea noilor talente literare de pe ambele maluri ale Prutului, din Republica Moldova și România, întrunindu-i pe tinerii cu har artistic în discuții intra- și extragenerаționale asupra: destinului românității în Basarabia; moștenirii clasicilor literaturii române și universale și creației literare ca artă a cuvântului, dar și reflectând asupra propriilor realizări în cadrul cenaclului literar de anvergură națională, „Iulia Hasdeu", de pe lângă revista „Clipa siderală" – *o catedră pentru promovarea creației literare tinere* (așa cum o califica

însăși protagonista acestui volum omagial), cât și în activitățile de organizare, desfășurare și totalizare a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu". Articolele din secțiunea intitulată sugestiv ***„Clipa siderală" – o răzbunare a Limbii Române*** vin să argumenteze acest demers, cele 3 subsecțiuni ale acestuia confirmând potențialul său creator multidimensional și amploarea sprijinului activ acordat tinerilor: *Eugenia Bulat în „Clipa siderală". Publicistică (fragmentarium); Cel mai frumos manual de poezie megatânără. Opinii asupra studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea Națională. Poezia"; „Clipa siderală" în vizorul cititorului și al oamenilor de cultură.*

Versurile din secțiunea ***Dedicații poetice***, incluse la finalul primei părți a lucrării, constituie și ele, fără îndoială, o recunoaștere (personală, dar în același timp, cu rezonanță publică) a valorii literare și a meritelor civice ale scriitoarei și îndrumătoarei tinerilor, Eugenia Bulat.

Un moment atractiv reprezintă albumul de fotografii cu imaginile expresive ale coperților cărților editate de scriitoarea Eugenia Bulat, pagini care preced partea a doua a lucrării.

Partea a II-a a lucrării include bibliografia creațiilor literare și publicistice ale scriitoarei, a referințelor biografice și celor de critică literară. Selectarea informațiilor bibliografice despre creația, viața și activitatea scriitoarei Eugenia Bulat a fost realizată în baza ediției fundamentale *Bibliografia Națională a Republicii Moldova*, alcătuită de Camera Națională a Cărții din Republica Moldova, pentru anii 1990-2024. În procesul elaborării lucrării, au fost examinate publicațiile bibliografice anuale realizate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova: *Calendar Național* (2006, 2016, 2026), *Cultura în Moldova* (anii 2015-2024); *Bibliografia Națională a Moldovei. Moldavistica (Exteriorica),* pentru perioada 2002-2022. O sursă de informare complexă asupra tuturor publicațiilor editate în Republica Moldova a constituit colecția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, instituție care deține principala arhivă a patrimoniului scris din Republica Moldova.

Arhiva personală pusă la dispoziție de scriitoarea Eugenia Bulat a contribuit considerabil la integrarea cât mai amplă în cuprinsul acestui volum a informațiilor bibliografice care reflectă

diversitatea activității sale literare, profesionale și civice. Exprimăm sincere mulțumiri doamnei Eugenia Bulat pentru suportul acordat în elaborarea acestui volum.

Majoritatea resurselor informaționale menționate au fost consultate *de visu*, în scopul concretizării informațiilor bibliografice identificate. Selectarea materialului informativ a fost încheiată la data de 12.06.2026.

Prezentarea informațiilor a fost efectuată conform rigorilor prevăzute de standardul *SM 356:2023. Informare și Documentare. Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică: Cerințe și reguli de aplicare.* Descrierea bibliografică a documentelor a fost prezentată, în fiecare secțiune, în ordinea alfabetică a autorilor sau a titlurilor. Conform recomandărilor standardului în vigoare, vedeta de autor este omisă dacă numele autorului se repetă de mai multe ori în aceeași lucrare. În acest caz, numele Eugeniei Bulat este prezentat în descrierea bibliografică după titlu, în secțiunea datelor despre autor. Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine direct cronologică, în interiorul fiecărei secțiuni sunt prezentate mai întâi descrierile bibliografice ale publicațiilor în volume, culegeri de versuri sau articole, urmate de înregistrările bibliografice ale versurilor sau articolelor despre Eugenia Bulat, publicate în seriale. Articolele cu același titlu și conținut incluse în mai multe surse sunt reunite într-o singură înregistrare bibliografică, enumerate după punct și virgulă în ordinea apariției lor.

Bibliografia inclusă în această lucrare cuprinde 682 de descrieri bibliografice reunite în secțiuni distincte conform conținutului informațional. O parte din resursele informaționale în format tipărit se regăsește și în format electronic, ceea ce va permite accesul direct la informațiile din aceste surse.

Secțiunea ***Cărți editate*** ordonează în mod direct cronologic titlurile volumelor de versuri și de publicistică, incluzându-le pe cele cuprinse în conținutul fiecărei ediții. Un bogat conținut bibliografic este cuprins în secțiunile: ***Prezențe poetice, Critica literară – recenzii, prefețe, Prezențe publicistice***, ***Cenaclul literar „Clipa siderală”, Cenaclul Național „Iulia Hasdeu”, revista „Clipa siderală”.***

Descrierile bibliografice ale recenziilor, prezentărilor de carte și ale altor materiale informaționale despre viața și activitatea scriitoarei Eugenia Bulat sunt reflectate în secțiunile ***Referințe la creația literară*** și ***Referințe la viața și activitatea civică.***

Biobibliografia include ***Indexuri auxiliare*** care vor facilita reperarea rapidă a informațiilor despre creația poetică și publicistică și a referințelor despre activismul civic al scriitoarei Eugenia Bulat: *Index de nume*; *Index de versuri* (Versuri de autor. Traduceri. Versuri cu dedicație); *Index de titluri de autor* (Cărți editate. Articole, prefețe, recenzii, eseuri, omagii, publicistică); *Index de articole despre revista „Clipa siderală" și activitatea Cenaclului Național „Iulia Hasdeu"*; *Index de referințe*; *Index de seriale*.

La finalul acestui volum omagial este inclusă secțiunea de iconografie ***O viață în imagini,*** cu fotografii reprezentative din viața și activitatea Eugeniei Bulat – poet, publicist, traducător, participant activ la Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională –, divizate în două secțiuni: *File din albumul de familie* și *File din activitate*.

Ne exprimăm certitudinea că vasta informație cuprinsă în această lucrare, precum și selecția literară *in brevis* din creația protagonistei acestui volum vor constitui un instrument de lucru valoros pentru cercetătorii preocupați de evoluția, extinderea și dinamica fenomenului literar din Republica Moldova.

Radiografia panoramică a creației literare și a activității sociale ale protagonistei – pe drept cuvânt, un *asalt asupra limitelor* – reprezintă o sursă importantă pentru domeniul criticii literare, pentru istoricii interesați de Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională și, nu în ultimul rând, pentru pedagogii aflați în căutarea unor forme validate de susținere a tinerilor împătimiți de creația literară.

Conținutul prezentei monografii deschide, de asemenea, o perspectivă amplă și generoasă asupra literaturii noastre cititorului tentat să descopere creația autorilor care au fost parte integrantă din viața culturală și civică în zbuciumata perioadă istorică a Basarabiei anilor ’90, precum și în cea a primelor decenii ale perioadei post-’89.

EUGENIA BULAT: ITINERAR BIOGRAFIC

S-a născut la **19 septembrie 1956,** în satul Sadova, raionul Călărași, RSSM, azi, Republica Moldova. Absolventă a școlii de 8 ani din satul natal, ulterior, a Colegiului de Construcții (1975), a Universității de Stat „V.I. Lenin" (1982) și a Universității Pedagogice „Ion Creangă" din Chișinău (1987).

1975-1977. Este tânăr specialist la Uzina de Beton Armat nr. 4 din Chișinău, apoi, căsătorindu-se cu inginerul Valeriu Bulat (1977) și schimbându-și rezidența, este corector la ziarul raional „Zorile" din or. Călărași (1978-1979).

1978 – se naște fiul, Marin; **1983** – se naște fiica, Doina.

1979-1990. Odată cu întoarcerea în satul natal împreună cu familia, va fi educator la grădiniță, ulterior, profesor la Școala Medie din localitate.

1985-1988. Se încadrează activ în *perestroika* gorbaciovistă, în *Mișcarea națională de susținere a restructurării*; membru activ al Mișcării de Renaștere și Eliberare Națională. Este fondator și membru activ al cenaclului raional „Datina" de pe lângă Casa de Cultură din or. Călărași și al organizației teritoriale a Frontului Popular Călărași ‑ activitatea cărora a contribuit ferm la rezultatele alegerilor parțial democratice pentru ultimul Soviet Suprem al URSS și pentru primul parlament democratic al Republicii Moldova (februarie 1990). Lupta împotriva regimului latifundiar bolșevic, demascarea abuzurilor sociale și a actelor de măsluire a istoriei naționale de către regimul comunist de ocupație devin cauza vieții ei. Din anul 1988, se dedică plenar activității în așa-zisele grupuri „neformale", care asigură participarea masivă a populației din zonă la Marile Adunări Naționale din Chișinău. Rezultatul acestor acțiuni desfășurate într-o Basarabie aflată încă în imperiul sovietic se vor revărsa în albia comună a victoriilor Renașterii Naționale: declararea Suveranității RSSM, ulterior a Independenței Republicii Moldova; adoptarea Tricolorului – Drapel de Stat al Republicii Moldova, adoptarea limbii române drept limbă de stat în Republica Moldova, revenirea la grafia latină – veșmântul firesc al

limbii române, asigurarea prin lege a libertății confesiunilor religioase și altor drepturi civile și cetățenești în Basarabia.

1990. Este candidat din partea Frontului Popular al RSSM pentru primul Parlament ales în mod democratic în alegerile din 1990.

1990-1991. Este primul primar ales în mod democratic în comuna de baștină, Sadova, Călărași. În acest timp, absolvă *Cursurile de perfecționare a cadrelor din administrația publică locală* (Iași, România); implementează proiecte sociale privind infrastructura localității (poduri, iluminat stradal, apă ș.a.), conduce proiecte culturale și de rezistență socioeconomică în criza majoră iminent survenită prin colapsul imperiului rus, organizează echipa de voluntari întru contracararea mișcării secesioniste din stânga Nistrului (Lunga, 1990); este voluntar și membru al echipei de organizare a cetățenilor din r. Călărași în marșul împotriva mișcării secesioniste găgăuze din sudul RSSM (noiembrie 1990), în urma căruia voluntarii din raioanele Călărași, Ungheni și Nisporeni au demolat toate monumentele sovietice închinate lui Lenin din or. Călărași și pe întreg traseul de până la Prut, incluzând or. Ungheni. Boicotează acțiunile de recrutare ale Comisariatului Militar Călărași, refuzând înrolarea în Armata Sovietică a tinerilor din comuna Sadova (primăvara, 1991); este parte a echipei Secției Administrare Publică Locală a Guvernului RSSM în pregătirea legii privind *Reforma administrativă a RSSM* (1990); parte a procesului de analiză publică a proiectelor privind *Codului Funciar al RSSM* și de implementare a noului *Cod Funciar* în teritoriu (1990-1991). Românizează com. Sadova prin schimbarea denumirilor sovietice ale străzilor în localitatea pe care o conduce. În 27 aprilie 1990, după 50 de ani de la raptul Basarabiei de către imperiul bolșevic rus, conform Legii nr. 217 din 17 septembrie 2010, privind Drapelul de Stat al Republicii Moldova, sub conducerea primarului E. Bulat, pe sediul Primăriei Sadova este ridicat Tricolorul. În 15 august 1990, însoțită de un grup de consăteni în Sadova, Suceava, România, va semna primul în spațiul basarabean *act de înfrățire a comunităților omonime de pe o parte și alta a Prutului* – Sadova, Călărași, RSSM, și Sadova, Suceava, România. (Semnatari, primar Vladimir Bota – primar Eugenia Bulat). În perioada puciului comunist de la Moscova – 19-23 august 1991 –, organizează repetat

grupuri de voluntari întru apărarea edificiilor strategice ale tânărului stat independent RSSM (Guvern, Parlament, Președinție, Radio și Televiziune).

1991, noiembrie. Demisionează din funcția de primar în urma atacurilor oligarhiei agro-comuniste locale, devenite vehemente după înfrângerea puciului comunist din capitala imperiului rus și drept rezultat al actului de trădare a conducerii Republicii Moldova (președinte M. Snegur) față de reprezentanții săi în teritoriu, manifestate prin desființarea *Comisiei de Stat pentru studierea cazurilor de susținere directă sau indirectă a puciului comunist de la Moscova*.

1991-1994. La Chișinău, activează la Catedra de drept a Institutului Național de Instruire Continuă (aflată în subordinea metodică a Guvernului Republicii Moldova), fiind metodist responsabil de organizarea procesului de studiu pentru *perfecționarea cadrelor din administrarea publică locală* (trecerea la grafie latină, tehnica lucrărilor de secretariat, promovarea noului *Cod Funciar* ș.a.); ulterior, specialist superior în Secția Administrare Publică Locală a Guvernului Republicii Moldova. Navetistă. Locuiește în satul natal, Sadova, Călărași.

1994-1996. În urma alegerilor parlamentare din 1994, odată cu revenirea la guvernare a comuniștilor (reformați în așa-zisul Partid Democrat Agrar) și a marginalizării tuturor reprezentanților Guvernului Druc, se va transfera la Centrul Național de Creație Populară în calitate de șef al Secției Editare. Paralel, va înființa și coordona activitatea clubului literar „Clipa siderală" la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade"; va suplini ore de limba română la catedra de limba română a liceului.

1994. Devine membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, ulterior, și membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Chișinău.

1994-1995. Începe studiile doctorale în domeniul psihologiei la Institutul Național de Instruire Continuă, cu tema de cercetare „Psihologia creației literare tinere: coraportul dintre genetică și studiu (*har* versus *inteligență*)". Abandonează studiile în favoarea proiectului de a fonda o *revistă de cultură și creație literară a generației preuniversitare.*

1995, 5 octombrie. Fondează revista *Cetatea Dăinuirii* a Liceului Academic Român-Englez „Mircea Eliade", care va purta în scurt timp numele cenaclului: *Clipa siderală* (1995-2015). Extinde publicația la nivel republican, reintitulând-o în Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații *Clipa siderală*, ajutată în a demara de către Guvernului României (Departamentul pentru Românii de Pretutindeni), ulterior, sprijinită de către Institutul Cultural Român din București (președinte Augustin Buzura). Din ianuarie 2008, la somarea ICR București (președinte Horia Roman Patapievici), publicația va apărea sub numele său înjumătățit – „Clipa".

De la fondare și până în anul 2007, Eugenia Bulat este directorul și redactorul-șef al publicației, mentor al cenaclului literar republican „Iulia Hasdeu". Desfășoară anual Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" (15 ediții), inițiază colecția *Debut sideral* (inițial „Gloria Spiritum"), unde va publica debuturile celor mai talentați discipoli: Aurelia Borzin, Aura Maru, Adrian Gavriliuc, Dan Nicu, Doina Bulat, Tania Dumbravă, Mihaela Iordăchescu ș.a. Din toamna anului 2007 devine director fondator și director onorific al publicației, revista fiind condusă în continuare de către directorul conducător de proiect, prof. Iulia Iordăchescu, și redactorul-șef, Aurelia Borzin. În 2010, revista „Clipa" ia Premiul de Stat pentru Tineret în Domeniul Literaturii, acordat de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova.

1997-2000. Este angajată la Agenția Națională de Presă „Moldpres" în calitate de *corespondent special* pentru Parlament. Va fi constrânsă să demisioneze pe fundalul întoarcerii la guvernare a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, în frunte cu Vladimir Voronin.

2010, 27 august. Este decorată cu Ordinului Republicii, cu argumentarea „pentru contribuție remarcabilă la Mișcarea de Eliberare Națională și merite deosebite în promovarea valorilor democratice și a adevărului istoric".

A debutat cu poezie lirică și de respirație civică în periodice („Zorile", „Călărașii", „Literatura și arta"), apoi, în volumul colectiv „Lumină de veghe" (Editura „Lumina", 1992). Debutează în volum cu placheta de versuri „La Putna mi-e drumul" (Editura Lyceum, Chișinău, 1994, cu o prefață semnată de Ion Vatamanu).

Editează mai multe cărți de poezie: „La Putna mi-e drumul" (Editura „Lyceum", 1994), trei antologii de poezie scrisă de liceeni: vol. I – „Sclipiri siderale" (Editura „Lyceum", 1994); vol. II – „Capilarele clipei" și vol. III – „Al cincilea ungher" (Editura „Universul", 1997); „Poeme de pe Valea Plângerii" și „Si-labi-sind în tainele iubirii" („Vatra Românească", 1996); „Stalactite" (Editura „Universul", 2002), „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" (Editura „Prag-3", 2002); „De dor de voi" (Editura „Mesagerul", Câmpina, 2002); „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. *Ideea națională. Poezia*" (Editura „Prag-3", 2005; studiu publicistic).

În perioada 2007-2012, se supune unui autoexil în peninsula italică (Veneția), unde continuă să scrie, să lanseze și să promoveze adevărul despre Basarabia înstrăinată de Țara-mamă. În perioada exodului, cu subtitlul comun *Jurnalul unui evadat din Est*, editează și prezintă 3 volume de poezie:

2008. „Veneția ca un dat. *Jurnalul unui evadat din Est*" (Editura „Augusta", Timișoara, 2008); **2008. „Veneția ca un dat. *Jurnalul Unui evadat din Est*/Venezia ti fu data. *Diario din una latitante dell' Est"*,** ediție bilingvă (Editura „Cartier", Chișinău, 2008);

2010. „În debara. *Al doilea jurnal al unui evadat din Est*/ Nello sgabuzzino. *Secondo diario din una latitante dell' Est"* (Editura „Gunivas", Chișinău, 2010).

Reîntoarsă definitiv acasă, la Chișinău (2012), editează:

2016. Antologia de poezie „Ce facem noi cu două mari tristeți?… *„Poeme de pe Valea Plângerii*" (Arc, 2016).

2017. „Piatra de Ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter. *Al treilea jurnal al unui evadat din Est*" (Iași, Editura „Junimea", 2017).

2017. Sub genericul comun „Ce facem noi cu două mari tristeți?…", înregistrează două CD-uri subintitulate „Poeme de pe Valea Plângerii", în lectura autoarei. – Album de poezie și muzică", cu versuri și piese muzicale care au la bază texte poetice pe care le semnează. CD-urile apar grație colaborării poetei cu reputata jurnalistă și scriitoare Maria Bulat-Saharneanu și postul de radio „Vocea Basarabiei".

2018. „La pietra di Ca' Vendramin. Dialoghi di una straniera col vecchio amico Alter. *Terzo diario din una latitante dell' Est*", în versiunea italiană a autoarei, îngrijită de Ilaria Serra. (Meligrana Editore, Colana Priamo, Tropea, Italia, 2018).

Între anii 2020 și 2025, editează 3 volume de publicistică și memorialistică, apreciate de critica literară și de cititori:

2020. „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam" (Chișinău, Editura „UNU", 2020);

2021. „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" (Chișinău, Editura „UNU", 2021);

2025. „Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul unei predestinări. Radiografia unui fenomen cultural din Diaspora italiană" (Chișinău, Editura „Universul", 2025).

În același segment de timp, în 2024, va scoate trilogia „Avatar venețian. *Tripticul unui (auto)exil*" (Editura „Polisalm", Chișinău, 2024), volum care include cele trei jurnale poetice scrise în exod.

Și-a lansat cărțile la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția, Academia României la Roma, Salonul Internațional de Carte de la Torino; Biblioteca Civică „Callegheri", Centrul Cultural „Candiani" și Teatrul „Tonolo" din Mestre; *Centro Studi Dónne per la Pace*, Librăria EINAUDI, Universitatea *Ca' Foscari*, Scuola Grande di San Giovanni și alte instituții de cultură din Veneția, Padova, Treviso; la Târgul de Carte „LIBREX" și Muzeul Unirii din Iași, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu" din Baia Mare, Muzeul Județean Satu Mare, Centrul Cultural „Vatra Românească" din Satu Mare, Palatul Copiilor din Piatra-Neamț, Liceul-internat „Costache Negruzzi" din Iași, Salonul de carte BOOKFEST din Chișinău, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu", Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Centrală „B.P. Hasdeu", Colegiul de Arte Plastice „Igor Vieru", Colegiul de Excelență în Construcții, Bibliotecile „Transilvania", „Ovidius", „Octavian Ghibu", Muzeul „Memoria Neamului" din Chișinău; Casa de Cultură și Gimnaziul Sadova, r. Călărași, Liceul Român-Italian „Dante Alighieri" din Chișinău, Liceul Teoretic „Mihail

Sadoveanu" din Călăraşi, Biblioteca Raională „Iulian Filip" din Drochia, Biblioteca Publică din s. Lozova, Străşeni, în alte instituţii de cultură şi de învăţământ din Republica Moldova şi România.

Publică în mai multe periodice din Republica Moldova, România, Italia şi alte ţări: „Clipa siderală" („Clipa"), „Literatura şi arta", „Contrafort", „Revista literară", „Timpul" din România, ediţia din Republica Moldova; revistele „Moldova" şi „Viaţa Basarabiei"; „Florile dalbe", „Univers Pedagogic PRO", „Gazeta de Chişinău" ş.a.; publicaţiile „Bucureştiul literar şi artistic"; „Scriptor" şi „Poesis" (Iaşi), „Vatra Veche" (Târgu Mureş), „Tribuna" (Cluj-Napoca), „Curtea de la Argeş" (Curtea de Argeş), revista „Eroii Neamului" (Satu Mare), „Nord Literar" (Baia Mare); revista „Le voci della Luna" şi anuarul „Repere culturale româneşti în peninsulă" (Bologna; Milano, Italia); revistele „Orizonturi culturale italo-române"/„Orizzonti culturali italo-romeni" (Timişoara); „Europa" (Novi Sad, Serbia) ş.a.

Publică în antologii de poezie din Republica Moldova, România, Franţa; este prezentă în diverse enciclopedii şi lucrări critice, precum „Scriitori basarabeni", semnată de Theodor Codreanu (Editura Academiei Române, 2019); „O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia", de acad. Mihai Cimpoi (Editura Fundaţiei Culturale Române, 2002); „Enciclopedia scriitorilor români contemporani de pretutindeni", semnată de acad. Mihai Cimpoi şi poetul Traian Vasilcău (Chişinău, 2019); „Dicţionarul scriitorilor români contemporani", vol. V, coordonator Ioan Holban (Editura TipoMoldova, 2016); „Arcul voltaic" de Nina Corcinschi (Editura Notograf Prim, 2012); „Cartea poeziei" (Editura Arc, 2012); „Femei din Moldova" de Iurie Colesnic (Editura Museum, 2000) ş.a. Protagonistă în mai multe emisiuni ale Teleradio Moldova, TVR, Jurnal TV, Radio „Vocea Basarabiei", Agerpres, Radio Iaşi, Radio România Internaţional, Radio Europa Liberă ş.a.

PREMII

Premiul Primăriei Municipiului Chișinău pentru volumul de publicistică „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" (Chișinău, Editura UNU, 2021). Chișinău, 2022.

Premiul Fondului Literar al Scriitorilor din Moldova pentru volumul de publicistică „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. *In memoriam*" (Chișinău, Editura UNU, 2020). Chișinău, 2021.

Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova la secțiunea *Poezie* pentru volumul „Piatra de Ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter. *Al treilea jurnal al unui evadat din Est*". (Iași, Editura Junimea, 2017). Chișinău, 2018.

Premiul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României pentru Promovarea Literaturii Române în Străinătate. Veneția, 2010.

Premiu special pentru literatura străină la Concursul Literar Internațional „Ugo Foscolo" – Genova-Veneția, 2009 – , pentru ciclul de poezie „Nello sgabuzzino/În debara" (ulterior, parte a volumului „În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est/Nello sgabuzzino. *Secondo diaro di una latitante dell' Est*". Chișinău, Editura Gunivas, 2010.)

Premiul săptămânalului „Ziarul de gardă" în *Topul Anticorupției.* Chișinău, 2006.

Premiul special în cadrul Salonului Național de Carte pentru Copii „Ion Creangă" pentru studiul „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea națională. Poezia". Chișinău, 2005.

Premiul pentru *cel mai bun text de cântec* în memoria interpreților Doina și Ion Aldea-Teodorovici, cu lucrarea „Ce mult v-am iubit" (compozitor Daria Radu), la Festivalul Internațional de muzică ușoară „Două inimi gemene", ediția a II-a. Chișinău, 2004.

Premiul II la secțiunea „Poezie" a primului ziar cu grafie latină din Basarabia postbelică – săptămânalul „Glasul Națiunii", condus de poeta Leonida Lari. București, 1996.

Premiul I la secțiunea „Debut" a Salonului Național de Carte a Republicii Moldova pentru volumul „La Putna mi-e drumul" (Chișinău, Editura Lyceum, 1994). Chișinău, 1994.

Premiul I la secțiunea „Poezie" a Festivalului Internațional de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu". Giurgiu, 1993 ș.a.

PARTEA I. EUGENIA BULAT – POET, PUBLICIST, TRADUCĂTOR

SELECȚIE DIN PRIMELE CĂRȚI

Din volumele *La Putna mi-e drumul*, *Poeme de pe Valea Plângerii*, *Si-la-bi-sind în tainele iubirii*, *Stalactite*

Spre Tine venim...

Spre Tine venim.
Din beznă, din neștire,
din necredință, din păcat,
din deznădejde, din violență,
din umilință.
Spre Tine venim.

Cei furați de limbă,
de istorie, de Țară,
cei furați de sine
și împinși cu genunchiul barbariei
spre hăul îndobitocirii,
spre prăpastia neființei.
Spre Tine venim.

Prin îndoieli și frământări,
prin rușine și înjosire,
prin sărăcie și rutină.
Spre Tine venim...

Ca să ne reîntoarcem
la ceea ce e al nostru...
să revenim cu pioșenie și vină
la masa strămoșilor,
la ritualul de zi cu zi
al înălțării neamului.
Spre Tine venim.

Și nici știm
cum să ne apropiem...
Știm doar că, de la o vreme,
am început a simți fiecare
povara crucii ce o avem pe umeri
întreaga viață...

Și e o fericire,
aidoma Ție, să simți povara ei,
și e o fericire, aidoma Ție,
să mergi prin lume învingând bezna,
necredința și batjocura
în numele mântuirii neamului tău.
Și e o fericire ca,
în clipe de deznădejde,
să fii luminat cu răbdarea și înțelepciunea Ta,
zicând: „Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac!"

„Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui."
„Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate,
că aceia se vor sătura."
„Fericiți cei izgoniți pentru dreptate,
că a lor este împărăția cerurilor."
Fericiți...

Prindem a ne apropia tot mai mult
de sfântu-Ți lăcaș,
unde domnește veacuri la rând
tot ce a creat mai sublim sub soare
un neam:
pictura, muzica, cuvântul divin.
Sorbim cu evlavie văzduhul tămâiat,
tot mai conștienți de puterea zilnică
ce ne-o poți da.
Ne împărtășim din trupul și sângele Tău
tot mai sensibili la purificarea
și înălțarea prin Tine.
...

Nu știu când am ajuns la Tine,
poate atunci când, în deznădejde,
am ridicat fruntea spre cer
și nu atât noi, cât sângele nostru
a strigat:
„Doamne, ajută-ne!”

Nu știu când am ajuns la Tine,
poate atunci când hăituiți de către
propriul popor
te-am descoperit alături
răstignit întru izbăvirea lui ca și noi...
Te-am descoperit și Te-am înțeles,
plecându-ne fruntea aidoma Fecioarei,
pentru a-Ți șterge cu pleata
picioarele însângerate...

Poate ajungem la Tine abia acum,
trecând prin greutăți
și revenind zi cu zi la veșnicul:
„Tatăl nostru
carele ești în ceruri,
sfințească-se numele Tău,
vie împărăția Ta,
facă-se voia Ta,
precum în cer
așa și pre pământ...”
....
Am ajuns noi la El,
alăturându-ne bunilor
și străbunilor noștri,
ori a pătruns El în noi,
fără știința și voia noastră... –
Oricum,
s-a făcut voia Domnului:
Hristos a înviat!

De dor de voi

Confraților de peste Podul de Flori de la Prut

De dor de voi mi-s ochii numai zare:
doar zarea este-a noastră, a tuturor...
și scot cu ochii sârmele-hotare,
de dor de voi,
de dor...

De dor de voi mi-i sufletul aripă:
aripa-i gata pururе de zbor,
și între ieri și azi e doar o clipă,
de dor de voi...
de dor...

De dor de voi am ochi două izvoare
ce lacrima o sorb spre fundul lor,
și gândul meu e peste munți cărare,
de dor de voi,
de dor...

De dor de voi, în piept, o-ncinsă vatră
usucă-n jar al Prutului izvor,
și-mi țin pământul piatră lângă piatră,
de dor de voi.
De dor...
de dor...
de dor...

Ce facem noi cu două mari tristeți?...

– Ce facem noi cu două mari tristeți?
îmi spusei tu și mi-e atât de trist,
de parcă plâng în mine șapte vieți
în care poate fost-am să exist.

Mi-e trist de tot, nici știu ce mai pot spune,
și râd, și plâng, căci asta e, oricum,
tu *volens-nolens* parte ești din lume
și-ai să împărți cu ea același drum.

În „colb de cronici" adevărul zace,
stihia vieții în zadar mă cheamă,
cetatea e în flăcări, cerul tace...
și râd, și plâng ca-ntr-o stupidă dramă.

De-aș fi birjar, aș înjura de mamă:
în rame vechi nu pot să mai trăiesc,
căci viața-i o povară peste seamă,
când e-n genunchi destinul românesc.

Plătim cu noi o vamă dispersării,
dansăm un joc dement, cu ochi legați,
și vindem idealul sfânt al Țării,
drept taxă celor mulți și ignoranți.

Plătim cu viața noastră lașitatea
de-a corona și suporta păgâni
și blestemă prin noi latinitatea
destinul nul al pruncilor români.

– Ce facem noi cu două mari tristeți?...
Eu printre lacrimi cerc să mai zâmbesc,
când plâng în mine alte șapte vieți
apuse-n doru-n care eu... trăiesc.

Să-mi spuneți voi?!...

Iubirea aceasta de neam și de țară
mă pierde.
Închid uneori ochiul minții
și râd ca un prunc în ploaie,
ca să nu vedeți, să nu știți
delirul ce-l sufăr.
Să-mi spuneți voi cine sunt
și de unde vin,
când Decebal strigă în mine
și cere moarte,
iar mâna copiilor mei
reține cuțitul drept inimă
și mă condamnă să trăiesc?!
Să-mi spuneți voi
cine sunt și de unde vin,
când, sfetnic la curte,
Moțoc uneltește și noi, cei mulți,
nici îndrăznim capul să-i cerem?!
Să-mi spuneți voi
cine sunt și de unde vin,
când, iată, ostateci ajunși în casele proprii,
spre răsărit ținem vraiște porțile,
de unde tiparnițe vin
pentru dosarele noastre?!...
Voi știți mai bine de unde vin?!
Voi, cei ce ochiți în inima-mi
rănită de colții lupului continuu flămând
ce stă de ani lângă Prut?!
Voi știți mai bine cine sunt,
când frate-meu ochii mi-a scos
și tăiatu-mi-a vatra nu-n două,
ci-n patru?!

...
Și, iată, umblu prin codri,
hăulind la stejari,
și urlă lupii a mirare,
că mai am puteri
să cresc pe Ștefan,
ca să mă
răzbune.
Să-mi spuneți voi?!...

Icoană de mart'

S-a topit cu alba ei povară
și această iarnă sub țărâne...
Nu murirăm toți și-n primăvară
mai 'nălțăm spre cer cântări creștine.

Ne cuprinde soarele fierbinte,
zările se limpezesc curate,
râul vieții curge înainte,
spuma e în laturi aruncată.

Este, cred, iar lecția Ta, Doamne,
pe ce drum ne duci nu știu nici sfinții.
Ne tot porți prin ură și prin foame
și ne speli din irișsi somnul minții.

Iată că ne-am luminat la față
și intrăm din nou în primăvară,
ca într-un botez de dimineață,
ca într-o lumină tot mai clară.

E icoana Țării ce-am păstrat-o
prin calvarul vremurilor toate.
Pentru fața ei neîntinată
pe-un pământ înstrăinat ne zbatem.

‘Nalț-o, Doamne, apără-o de viață,
căci doar viață nu e ce avem.
Dă-ne-o într-un mart de dimineață,
reînviați, din nou s-o-îmbrățișăm!

Organică

În ritmul astei toamne
tot mai respir prin tine
în agonia frunzei de arțar.
Organic mă dedau acestei stingeri
și o resimt ca planta, celular.

Flămândă-i toamna-n trecere prin mine
și cum pășesc acest hotar de timp,
simt biologic: foame mi-e de tine
și mânc văzduhu-n care te resimt.

Revelatoriu dorul meu de tine,
această stare de inaccesibil mut:
cu cât te dărui, tot mai mult rămâne
și mai integru ca la început.

Iar eu transpar, doar toamna mă îngână
când trec cu lumea mea pe-al ei tărâm.
Realul spre transcendental înclină
și în materie nu mai rămân.

Și nu mă aperi... Cum mă înspăimântă
delirul cosmic pe altar lumesc,
când ploile în nopți adânci cuvântă,
și mă devoră și mă risipesc...

Stalactită

De la o vreme nu mai pot să plâng.
O fi o boală și asta,
că, uite, mă doare.

Sarea neplânsă crește necunten în mine,
dur și tăcut.
Mâine voi fi toată o stalactită
albind spre pământ.
Dar azi,
azi nu e mâine!
iar sarea aceasta neplânsă,
cu ultimul cerc strangulant,
gâtu-mi cuprinde...

Cupa trăirii

Bolnavă sunt:
nu simt că trăiesc,
dacă nu sorb continuu
cupa verbului până la fund...

Cea în care, prin veacuri,
a ars sufletul și cugetul națiunii,
până a rămas numai esența,
numai sămânța,
numai cuvântul.

Sorb seva aceasta a minții
din file și oameni, din oameni și file.
Mă-mbată dulcea otravă a coloanei
cugetării române.
A înaltului trecut, a divinului trecut,
a doritei realități, a durutei realități...
Până, aburită tâmpla,

încinge în flăcări un univers fierbinte
ce nu-i mai aparține,
separându-l de o realitate
rece și lașă.

Se-ntâmplă, cupa goală îmi e
și mă soarbe întreagă în pustia ei
ca într-un hău.

Alerg atunci înspre voi,
cei din care am evadat.
Cu lumina speranței vă caut:
– Au-u-u! Mai e cineva pe această
Vale a Plângerii?!...

Și veniți spre mine voi,
cu sufletul dezgolit,
înfășurat în mantia transparentă
a ultimilor cinci ani,
trăiți ori ratați,
cerșiți ori vânduți,
ori sacrificați,
ori ciuruiți de gloanțe,
ori ciuruiți de molii...

Și cupa voastră,
dacă nu e țăndări,
dacă nu e ușoară ca greierul,
dacă nu e verde ca buraticul,
ori perfidă ca luda,
ori dulce ca somnul;
dacă nu e bolnavă de depresie,
de grandomanie ori neurastenie,
ori fobie,
încerc să o sorb împreună cu voi.
Pentru că, recunosc,
nu rezist,
sunt bolnavă de o boală incurabilă:
dor de trăire se numește.

Cupa cea mai curată
copiii mi-o aduc.
Prin sclipiri siderale de cuget nealterat.
Când nu am ce bea, vin la ei,
mă fac serv în clipa trăirii lor,
în cupa trăirii lor
și... î n v i u.

Copiii Moldovei

cei care scriu scobind trupul tău
cu cuțitul,
cei care *beau ceai fără zahăr*
ca să nu rămână lingurile
cu pielea lipicioasă,
cei care știu: *pruncii tunși sunt bătrâni*
și nu au să aștepte nimic!
Acum *ochiul lor, la marginea geamului,*
ia forma lucrurilor,
văd că *le-au crescut mâini în ambele sensuri,*
picioare în ambele sensuri,
dar nu le servesc la nimic!
Cântecul lor de iubire de țară
delir s-a făcut:
Simt cum se-ngroapă la graniță Prutul în om,
Simt ora ruptă din mine…
Poezia *se mătură de pe străzi*, au aflat,
se toarnă în sticle și se exportă,
dar nu se vinde!
Ochiul vremii îl văd prăfuit,
ca pe-o sferă crăpată…
Ei știu: *o altă credință au a-mplini,*
altă cruce de dus,
mereu ce-i aceeași…

Cerc

Numai copiii sunt sinceri –
tezaurul țării de sânge:
candid, spontan
și cast!
Ei nu mint,
ei *nu se* mint.
Parând mereu violența noastră,
stau cu coarnele-n prag
de-a gata.
Degeaba. – Cercul e rotund,
iar dacă nu,
oricum îl vom trage pe roată!
...

Sfârșit de mileniu.
Haideți să mai facem copii! –
pentru un sfârșit al lumii
mai spectaculos!
Haideți să-i clonăm după noi.
La ce bun altfel,
rezultatul... e-același.

Balanță

Mi-au picat toate frunzele, mamă,
acum pot privi mai lesne spre cer.
Dar, vezi, mă împiedic mereu
de doi muguri,
înfloriți naiv și curat
chiar acum
pe cele două brațe ale mele...
Grea de ei, pânza ochilor mei
tot spre pământ cată...

Din jurnalele veneţiene

Veneţia, ca un dat…

în apă,
pe apă,
sub apă…
şi ploi peste ea,
nesfârşite,
nebune.

Cer gri, încheiat,
mugind în adânc
ca un leu
sângerând
în savană.
Ape verzi,
violent clocotind
peste praguri,
punţi înalte albind,
fantomatic topite
în zare…

Pescăruşi speriaţi,
porumbei contopiţi
peste ziduri…
şi figuri statuare:
bărbi albe, bărbi ude,
romane;
coapse dulci de femei,
şiroind din înalt
pe biserici…
O sirenă urlând,
putregai ozonat,
fulgerări...
!Fulgerări din neant.

Porumbeii Veneției

Sufletul meu
e mai mic
și mai sperios
decât sufletul lor.
Se plimbă tăcuți
pe Calle dei Boteri,
pe Strada Nova,
printre armonici
și turiști zăpăciți,
printre pașii mei,
șovăielnici, nesiguri,
pași de străin…
Sunt mai demni,
mai distinși
decât lorzii englezi.
Nimic nu-i stresează,
nimic nu-i uimește,
ci doar așa,
din respect păsăresc,
grăbesc puțin pasul
când te apropii.
Mersul lor ireal
îți dilată privirea,
retina-n adâncu-ți
e toată auz.
Urmărești îndelung
cum își poartă solemn
fracul gri, lustruit,
și fularul perfect,
sidefat…
De când lumea aici,
de când lumea
tereștri…
!De parcă n-ar ști
că au aripi,
cu zborul ascuns în ei
ca și-n noi…

***

E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău
cu ceva esențial, foarte esențial,
ca nimic sa nu te distragă,
să nu te împiedice,
și te-ai planta în deșert.

E ca și cum ai fi
o materie oarecare,
vie,
un câine retras,
culcușit în pufoaica cea veche
la țară,
un iepure alb, cu ochi roș',
burdușit de prinos,
scoțând puf,
nori de puf,
din instinct…
!O, Doamne, ce pace nebună,
sătulă cu sine în sine…
!Ce câmpuri virgine și pline de sens!
Ca humusul fierbe în mine sămânța rodirii!
Atât de hrănită cu viață, vei naște concepte,
nici ști-vei că nași, or că tocmai
te nași…
…
Orașul acesta e doar un decor,
un decor mai aparte,
cu ape tăcute și verzi care ochi-ți întorc
îndărăt.
E tocmai peisajul ce face femeia
doar ochi și auz
către făt…
!Liniște. Scalpel.

Acord final

El nu știe că-ți răscolește
sentimentul de țară.
Te sună așa, deodată,
dinspre Suceava,
spunând că se-ndreaptă
spre Iași,
că are în spate munții,
dar, vezi, și o grijă
mai nouă:
să-ți spună mulți ani!

El nu știe că tocmai acolo
ți-ai îngropat visul,
în munții Sucevei,
în ierburile celea,
călcate de Ștefan,
în cripta aceea
lucindă de-atingeri
spre care-ai tot mers
făcând vad.
El nu știe că toate acestea
au plâns în tine
până s-au făcut stalactite, stalagmite,
pietre de hotar,
pietre funerare,
lilieci de noapte, urâți,
cratere oarbe-n deșert –
!tot ce poate seca
un ochi viu și uman
de sare,
de apă,
de văz.

El apucă așa, deodată,
de un capăt de fir,
precum ai apuca
de o vâslă-n laguna aceasta,
ca să tragi o barcă
de pe un mal
pe celălalt mal,
de pe malul Veneției
pe cel al Sucevei;
ca să mă întreb eu,
din nou răscolită,
dacă mai am lacrimi,
în timp ce am Țară,
dacă mai am vise,
în timp ce am Prut,
dacă mai am mâini și picioare
să merg înspre ele,
când nici drum, nici cărare
nu văd;

să mă-ndemne cumva
să-mi suflec mânecile,
poala fustei, nebună,
și să pășesc
ca o țărancă prin gârlă
prin apa Canalului Grande,
să spăl rufe în ea,
să dau apă la cai,
să arunc în ea țigăncușe
și să strig:
– Iată,
!ai ajuns și tu aici,
Moldovo,
și tu, chinuito,
și tu, înhămato,
!și tu, uitato de lume,

de Dumnezeu și de mamă
ce ești!
Și tu, rătăcito, naivo,
pradă ușoară tu,
pentru hoți de drum mare,
!prescură tu
de împărtășanie
pentru corbi și coioți,
!amărâme a neamului meu…
Ban de plată, mărunt,
în afaceri murdare,
!poală ruptă, tăiată, tu,
când scapi de nebuni,
zonă-tampon;
!vieți de risipă, de iroseală,
vorbăraie în vânt,
dușmănie-ntre frați;
plebe vulgară, prostită,
plebe proscrisă,
credulă, cuminte,
!mort tu cu ochii deschiși,
!bocet în față scuipat.

Lume a mea de la țară
cu obrazul țepos
și cu palmele iască de munci…
!Pâine,
!pâine de casă,
cu coaja tare, fierbinte,
floare a mea de salcâm de pe râpă,
busuioc tu uscat…
sălcioară-n Florii,
căreia vină îi port
pentru tot ce nu pot să-i explic,
să-i ofer,

pentru tot ce n-am fost,
ce nu sunt, !nu voi fi.

Lume a mea de la țară…
vin negru,
vin sec,
!vin de-acasă,
!cimitir tu ce-așteaptă-'Nvierea,
ce mă scutură-n plâns
când să plâng nu mai pot.
…
Și tu, frate al meu
ce-aduni turma pierdută,
tragi de-un fir
cum ai strânge un laț
peste gâtul acesta
de plâns sugrumat…

Aruncă lațul acesta, poete,
în apa Sucevei,
și doinele mele
de prunc exaltat și naiv.
Aruncă și vâsla aceasta fragilă…
prea scurtă,
prea slabă,
stră-i-nă…
Aruncă cu pietre în mine,
cu stânci, !cu morminte…
Să plâng.

Îți voi spune Iubire, Sens și Ordine…

„Când stă să se nască versul, viața și moartea îți dau de știre,
totul devine sumbru și luminos, ca și cum ar fi făcut
din pământ și fildeș."
(Aldo VIANELLO)

– Donna, tu crezi că e careva diferență între noi doi și Amicii Orientali pe care i-am cunoscut de curând?

– Nici pomină de așa ceva. S-au autoexilat și ei, locuiesc ca și noi în Casa de hârtie, se hrănesc cu sensuri și cuvinte…

– Aș dori să drămăluim mai bine lumea lor de sensuri și cuvinte.

– Ei cred, Alter, că dificultățile exilului contribuie mult la confruntarea scriitorului cu propria limbă.

– Așa e, da. Este exact cum spunea Înțeleptul din Est acum un secol: „Ștergeți slinul, mucegaiul…". În depărtare de limba ta fiind, propria-ți limbă își recapătă strălucirea.

– Da, atunci când locuiești în altă limbă, raportul cu propria-ți limbă se împrospătează, devine *vibrant*. Asta și au sesizat Amicii Orientali.

– E de reținut. Ce crezi că ai mai învățat de la ei, Donna?…

– Multe. Uite, să zicem, ceva inedit: că poezia nu are nimic de a face cu dificultățile vieții, dimpotrivă.

– Și tu crezi asta?! Cum adică, *nu are nimic de a face?!*…

– Nu știu, dar este ceva adevăr în această afirmație. Poezia este scurtcircuitul care descrie nivelurile interioare atinse. Restul e… laboratorul imaginarului interior.

– Zicea și Înțeleptul din Est despre salturile imaginarului…

– Da, aici stau ascunse nelimitele poeziei.

– Știi cum se arată structura poeziei, Donna? Ca un templu, ca o piramidă antică, cu atâtea taine…

– O, știi că mă tulbură cumplit problema *formei*. Căutarea acesteia a devenit pentru mine un adevărat calvar. (...)

Și nu se dezleagă…

Ce este această teroare a câmpului
care ești,
călăul acesta cu-îmbrățișare rigidă
care în clește te ține și te frământă,
ce este?… și
cine-i?…

Sfera aceasta de plumb
la rădăcina limbii tale,
acolo unde se dezleagă cuvintele;
chakra aceea a vieții,
inima ta,
sufletul
pe care încerci să-l cuprinzi
cu lianele lungi dintre-un gând
și alt gând… –
cu mâinile toate, picioarele toate,
de-o viață-l alergi…

Cine, o, cine-i călăul acest' invizibil
ce-asupra-ți veghează,
somn tu de Pessoa, femeie,
aluat tu ingenuu,
frământat în etern
cu ce rost?…
Oprește-te, fiară tu nevăzută!
Nemilos brațele tale mi-au încleștat
maxilarele,
univers rotitor pieptul meu
sigilat e în cercuri
și nu-i dezlegare!…

Oprește-te, fiară tu neștiută!
Încleștarea ta mă dezlocuiește din tâmple.
În urmă rămân,
mică și dezolată

și în neputință –
câmp devastat, cu brazde haotice
în toate părțile,
pe toate părțile,
spre toate porțile…

Ai milă, demon tu al cuvântului nenăscut,
dihanie tu fără chip, fără corp,
taină tu de Loch Ness, ai milă!
Vezuviu tu clocotind în adâncuri,
dă-mi dezlegare!…
Ochiul tău rotitor și ascuns
ce teroare…
…

De unde în tine, femeie, demonul Facerii
fără de milă,
de unde?!…
Bucuriile simple n-ai învățat…
Pocalul timpului tău –
cu gâtul lung și subțire,
tot mai subțire… –
Măiastra, Brâncuși...

***

E ca și cum n-ai exista
și nimic din cele
vizibile și invizibile.
E ca și cum ar exista
doar o copilă îndrăgostită,
care ține strâns boiul mirelui ei
în goană pe o bicicletă.

E ca și cum nici cuvintele n-ar exista,
ci doar sensurile lor care zboară,

intuiția unei argile celeste
din care acestea vor putea să răsară.
E ca și cum nu ar exista un loc
în care acestea
să vină pe lume
și tu simți că tu, chiar tu
ești acel loc.

E ca și cum te-ai abandona puțin morții
ca să privești totul,
să ții totul,
speriată că febra vitală
va înspăimânta
nașterea mistică.

Nu știi cum se face apoi că vezi
o pereche de cuvinte
îndrăgostite,
un vals între cer și cuvinte
și în mijlocul lor încă ceva... cineva
care-și caută chipul.

Nu știi cum se face apoi că
pentru a înțelege mai bine,
pentru a vedea mai bine,
tu oprești în loc totul
și totul oprește,
încetinește...

Ochiul tău este fix,
în miezul lui un ciclon se rotește:
rapid,
tot mai rapid…
Vine apoi o lume de liniște și pace,
care are un mers
ce ți se potrivește,

o muzică
ce ți se potrivește,
un surâs
ce ți se potrivește –
al tău…

Și tu stai și privești...
creatura, chipul ei…
Înveți s-o iubești, să-i dai nume.
Spui: te voi numi… poezie,
ca și cum ai rosti:
– Îți voi spune Iubire, Sens și Ordine.

...

– Spuneai de un vis, Donna... Vrei să mi-l povestești?

– Da, Alter… Se făcea că eram în exclusivitate suflet. Pluteam peste abisul unui crater imens, care emana spre înalt nori deși, alburii... Adâncurile abisului erau alb-calcaroase și ticsite de oseminte umane măcinate de timp. Priveam uimită norii de lapte care urcau silențios, volburat și lin, încărcați de cuvinte și sensuri. Era de parcă aș fi privit în față timpul, veșnicia...

– Ce experiență, Donna...

– Cuvintele și sensurile nu aveau corp, Alter, erau transparente. Dar transparența lor transmitea ceva infinit de profund despre esența vieții. „*O, Dumnezeule mare*, mi-am zis, privind la sensurile ce urcau spre înaltul abisului. *Iată ce rămâne!...*". (...)

– Tu ai trăit o stare de grație, Donna...

În vârful picioarelor să ieși
în fiece dimineață,
către strada Nova,
traversând *sottoportico**
Diamanter.

Să urmărești același pescăruș
șchiopătând –
singurul ce nu s-a retras
înspre Punta Sabbioni….
Liberă de întreaga lume,
uitată de ea,
să-ți lași picioarele în verdele apei
privind puntea Diego,
murii de Cà' Vendramin.
Reflexe ce tremură-n apă…
…
Într-un oraș unde totul se mișcă,
tu ești o piatră
în așteptarea reînvierii. –
Piatra de Ca' Vendramin.

* *Pasaj acoperit, așezat la nivelul străzii, care traversează o clădire.*

***

Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu
Să plâng sau să mă bucur, Doamne sfinte,
că viul cel mai viu tot cade-n mine,
că e precum s-ar absorbi-n sorginte
un cer agonic rotitor în sine.

Cu mii de ochi mă prăbușesc sub gene,
cu mii de ochi se face că mă-ntunec,
și pe rotundul zbor a mii de pene
prin mii de sensuri
doar spre-un sens alunec.

O, Doamne, lasă-mi venele arzânde,
păcatul de-a clădi în ele-un zeu,
calvarul de-a muri când lumea râde,
dar nu mă absorbi-n imensul Tău.

O, Doamne, lasă-mi venele zălude,
să-nvețe-ncet acest plutit de înger,
nu mă muri-nainte de-a apune,
învață-mă să fiu fără să sânger.

Cădere în logos…

Poezia,
durerile tale cele mai dureri,
pulbere de iluzii pierdute,
zădărnicie hrănitoare
de pe sânul stâng adunată
cu palma întreagă,
precum fărâma de pâine
în Basarabia…

Zbor sincopat,
prăbușiri delirante-n deșert,
miere de logos, amară,
stoarsă din osul brațului drept,
cu mii de ace ce ară
câmpie străină…

!Lut,
lut roditor de extaz
ce mereu prisosește,
taină care trădează,
chin dulce-amărui, plătit de poeți
cu-acest mers prea ciudat,
tot pe vârfuri de aripi,
pe vârfuri…

Vise de larg consum
care nu țin de saț,
limitație ce nu limitează,
multiplu ce nu se divide,

dar împărțit celor mulți
fără de rest…

Cenușă de gând, născătoare,
șarpe mereu susurând,
nisip de clepsidră, rotit,
mucegai înflorit
dăruit tuturor cu ochi împliniți.
Eterna ta scuză că ești…

!Câine,
câine fidel, fără somn,
javră trist-veghetoare, naivă,
cu dinți de cleștar
noaptea haina smuncindu-ți.

Glas de sirenă, ingenuu,
ochi fix, ochi păgân,
injectat în adâncuri
de faceri…

Stare de veghe, bolnavă,
!trup de ochi,
vis care-și jinduiește prada,
vânător încolțit de vânat,
hărțuit prin hățișuri de sine…

Vid de calcar clocotind,
Vale a Plângerii, mută,
duh arzător, furișat în iatacu-ți,
inhalându-te,
penetrându-te,
redându-te sieși…

Foc mistuit/mistuind,
maree eternă, ciclică,

invadându-te iar,
hăituindu-te iar,
izbindu-te iar,
din ţărm în ţărm,
din stâncă în stâncă,
ca să cazi surâzând, -
sferă perfectă –
din formă în formă,
din-formă-în-formă…

Cădere în verde

Mă voi retrage-n munţi din astă lume,
se va desface verdele să-ncapă
eterul care-am fost, mustind de hume,
ca vinul cel spumos
într-o agapă.

Se va desface Verdele cel Mare,
precum un piept de zeu călit de vânturi,
sa mă adune într-o-mbrăţişare,
sa mă absoarbă-n negrele-i
adâncuri.

Voi luneca precum zăpezi în musturi,
din spaţii unde ţipă pescăruşii,
prea greu îndrăgostită de apusuri
şi toată dezbrăcată
de iluzii.

Se vor topi aripile-mi de-argilă,
veşminte grele, cum e greu pământul,
lumina penetra-va fără milă
veşmântul ultim ce-l mai port,
cuvântul.

M-oi dizolva apoi într-o neștire,
de verde absorbită, de pierzare,
un abur fi-voi nud, plutind subțire,
pe râu în jos, un fum,
un punct în zare.

Atunce doar m-oi regăsi în tine,
iluzie, și vis și moarte trează,
parte din tot ce e și va fi mâine,
din somnul Lui,
care etern veghează…

Păsări piranha la San Michele

Norocul tău, Donna, este că, în această viață la limită, ai simțit pe frunte palma celor doi înțelepți, care, de atâtea ori, înainte să adormi, îți mângâiau gândurile, spunându-ți: stai liniștită, nu avea frică de nimic, „moartea sau stările de suflet care o anunță sau sunt asemănătoare acesteia stau sub semnul devenirii".

Astăzi, înțeleg, strig în inima mea și confesez: „moartea sau stările de suflet care o anunță sau sunt asemănătoare acesteia stau sub semnul devenirii"!

Cu mângâierea bătrânilor înțelepți pe frunte, mă ridic în această dimineață și traversez Acqua Alta, ca și cum aș pluti prin vaporii de lapte cald din burta mamei, decisă să vizitez Insula Morții.

Ani la rând mă mulțumeam să știu doar că undeva în acest oraș, plantat pe o sută optsprezece insule, există și o insulă a morții. Nu este corect să spui: în acest oraș, pe o insulă, este un cimitir. Trebuie să înțelegi și să spui: în acest oraș este o insulă-cimitir. De atâtea ori, din perspectiva Spitalului Civil, am privit larga deschidere a apelor la orizontul cărora, în zilele cu soare, se întrevedea brâul sângeriu care împrejmuiește insula San' Michele.

Știam ce este acolo și o botezasem *Insula Morții*. Unul din edificiile spitalului *San' Giovanni e Paolo* are pilonii de fundație plantați în apele ce dau spre Torcello – antica matcă a orașului –, care ape duc spre Insula Morții. Într-o aripă marginală a spitalului se află o biserică iar, alăturată ei – o capelă: spațiu rece, destinat odihnei vremelnice a celor care mai sunt printre vii doar cu trupul bine știutele trei zile. Pe aici trec doar niscaiva rude ale sufletului apus, cineva din personalul spitalului și Martorii Morții. Dinspre ieșire, o arcadă romană, precum o enormă gură sleită, deschide intrarea spre biserică și mica capelă. Aici vor sosi, scânteind în soare, sicrie maro care – la ieșire –, împovărate de trupul celui răpus, vor purta sus, peste oglinda apelor, coroane de trandafiri albi. Vaporașele – taxiuri pe apă – își vor duce în tăcere rezidenții aleși pe insula ce aparține exclusiv lor.

Mi s-a întâmplat să intru în spațiul capelei, care contrastează izbitor cu soarele sudic de afară, cu strălucirea apelor ce trec la doi-trei pași de pragul bisericii. Știam că, la ore mici, capela își primește în tăcere chiriașii. Îi eliberează apoi silențios către orbitoarele taxiuri care, legate de mal cu funii ca niște cai, stau și așteaptă cuminți, clătinându-se-ncet, de parcă ar avea tot timpul din lume.

Ceața lăptoasă facilitează necesitatea mea de izolare. Sunt aidoma unei materii curgătoare la un loc cu înțelepții mei salvatori cu care delirez rotitor, asumându-mi drama și înțelegerile lor finale: „Eu sunt poate un copil/ care se teme de morți,/ dar care moartea cheamă,/ pentru ca să-l disocieze/ de toate creaturile:/de copii, de copaci, de insecte;/ de orice lucru care are inimă/ de tristețe./ Pentru că nu are/ mai mult daruri,/ și străzile sunt de întuneric/ și mai mult nu e nimeni/ care să știe să-l facă să plângă/alături de tine, Doamne."

Vaporașul respiră profund și face larg cercul obișnuit dinspre *Fondamente Nova* către insula *San' Michelle.*

– Unde ești, Alter?…

– Sunt aici, să intrăm. (...)

*

(...) Copilul acela, Donna, stătea în scenă cu pumnișorii strânși și, fixându-și privirea în cei mai sensibili ochi din sală (nu așa-l învățaseși chiar tu?...), interoga printr-un poem al său:

Spuneți-mi voi, cum e,
cum e să ai Țară?!…
Eu Țara o găsesc
doar în manualul de istorie!

– Dar era o naivitate, inclusiv din partea-mi, Alter: în sală erau numai bătrâni din Țara Teilor, refugiați în Țara Munților mari la 1940 sau, poate, mai târziu.

– Ați mers să vedeți Țara Munților Mari pentru întâia oară, iar, la întoarcere, unul din acei copii maturizați înainte de vreme a scris:

Simt cum se-ngroapă la graniță Prutul în om,
Simt ora ruptă din mine.
Acum o las să moară
Ne simțeam uniți prin sânge
în roșul din Vama Libertății.
La granița dintre noi s-a postat
Istoria.

– Iar eu mă gândeam atunci: uite, un sentiment aproape indefinibil, acela de prăbușire în gol atunci când treci înapoi Prutul spre Țara Teilor... Și l-a exprimat... un copil!... (...)

– Da, Alter, s-au limpezit toate. S-a topit și încleștarea feroce dintre noi doi.

– Ce vrei să spui?

– Că am ajuns să te iubesc și te urăsc deopotrivă, dar știu acum că numai *cu tine* și *prin tine* totul a avut o noimă, un sens. Îți datorez recunoștință pentru acest „delir în doi”, Alter. Numai prin el am putut să ajung acolo unde *sufletul meu este dulce și limpede. Și dulce și limpede este tot ce acesta nu e.*

***

Pentru Marcela

Era ca și cum m-ai fi trimis pe front.
Întâlnirile noastre deveneau febrile,
alergam prefăcut liniștite
să savurăm o ultimă cafea,
un ultim apus de soare
dinspre Rialto.
Căutam bucuriile simple,
dar ajungeam mereu la esențe.
Acestea din urmă creșteau viguros
Și – iarbă clară în ceața prezentului –
răzbăteau în afară
Aveam o viață în urmă
și aveam ce ne spune,
vibra în noi poezia
și aveam ce ne spune.
Tu traversaseși Europa
pe o parte a Prutului,
eu traversasem Europa
de cealaltă parte a Prutului.
Am aruncat peste umăr năframe și perii
și rodul din pântec,
dar monstrul din Est ne mușca iar călcâiele.
Ploua dens dinspre San Cassiano,
și era toamnă,
și eu mai eram desculț.
Te-ai gândit să-mi cumperi un cal
și un șal negru:
cunoscusem Țara Tinereții fără Bătrânețe
și a Vieții fără de Moarte. –
Mă aștepta Valea Plângerii.
Eram Făt Frumos din Lacrimă
și știam bine ce-înseamnă
întoarcerea țărânei în pământ…

VERSURI NOI, TRADUCERI

Versuri noi

Buncăr

Era în a 19-a noapte de război
te prăbușeai în *alprazolam*
te electrocuta
ochiul drept
refuza ce vedea ochiul stâng
ochiul stâng
refuza ce vedea ochiul drept
căzuseși devreme
acum priveai bezna.

Noaptea avea chipul
unui copil de la Kiev
din cer curge foc el pornește
cu intestinele mamei la vale
un obuz taie placenta
mama ține fătul cu mâinile
la vale la vale copil și viață
și țară și tot.

Fake news!
zice Kremlinul
prin câinele său vorbitor
javra din buncăr știe mai bine
nimic nu se-ntâmplă
când bombele cad
nimic nu se clatină vezi
așa spune și presa.

La Chișinău oameni noi și valize
și căței și pisici în refugiu
Harkov_ Kiev_Odesa
Mariupol_Jitomir...
Plini de ei ochii tăi
de ruine și flăcări
de sloganul
NO WAR!

Suntem lași, zice Alter,
printre ciorbe sarmale
con culo coperto*
flatați primitori speriați.
Не будите спящего зверя**
ne spunem
poate scăpăm.
...
Basarabia. Spasm.
În buncăr timpul devine
solid.
(Martie 2022)

*Din italiană, *cu fundul acoperit* (protejați).
**Din rusă, *Nu treziți bestia ce doarme!*

Fantoma, neantul

Dumnezeu s-a născut în exil,
zice Horia.
Este condiția noastră aici,
altfel n-ai cum să reziști.
Mioritici prin dat,
ziua de mâine-așteptăm:
timp fără chip, fără nume...

Dumnezeu s-a născut în exil,
în exil!
Tu ce-aștepți să te naști?!...

Cerul gurii – cenușă,
omul iarăși sub vremi,
dar ce timp potrivit,
vai, ce timp potrivit
dinozaurii lumii să piară!

Mecanica urii
strivește pajiști de inimi!
Zvâc de Kalașnikov
chiar lângă tâmpla-ți.
Ghem, intestinele...
Taci?!...
Tancul cu svastica „Zet”
mișcă turela spre tine.
Îl vezi?
El te vede.
Neantul îl simți?
El te simte.
...
Fantoma trecutului
bântuie văile lumii,
caută loc pentru somnul de veci.
Nimeni n-ar trebui s-o împiedice,
nimeni n-ar trebui să-i cânte
Veșnica pomenire!
(Februarie, 2022)

Visul

Era în vis. Pe nori de flori zburam
spre cripta mamei.
Hiperionic răsărișI în cale-mi,
aurărit ca Luna.
– Dar eu, că-s viu?!...
lumina întrebă.
Eu lunecam tăcut pe fața Lunii,
iar Luna surâdea...
(*Ianuarie, 2026*)

Dimineți cu grotă

Și nimic nu poate înlocui
diminețile acestea
reci, singuratice,
când una rămâi,
ca-ntr-o grotă,
și vuietul urbei geme încet,
depărtat,
ca un câine cu glas amorțit
după somn.

Știu, voi ieși spre afară silit,
încet-îndelung,
nevoind să mă nasc
și să curg în tumult,
avortându-mă iar
din căminu-mi râvnit
înspre lumea aceasta nebună-nebună
pe care iubind o urăsc
și urând o iubesc,
o iubesc.

Ca un melc îndelung
din chilia-mi de var mă revărs,
admirând... detestând,
pipăind savuros
cu cornițe de gând
aburi albi de văzduh;
coperind ca un prunc
cu surâs ochii mei
de mult văz.

Dară iar va cădea
nemilos cel satâr,
vătămate din nou
transparente antene,
și un strigăt aud, un îndemn
nemilos:
– Privește, privește atent! Vezi cum e!
Da, cum e!
Nu cum pare,
cum vrei!
...

În grotă revin
meditând-sângerând,
când mulțime de ochi
ecce homo rostesc,
condamnându-mă iar tot la ei să revin,
în afară...

(Mai, 2026)

Filigran

Omul acesta este
revelația miracolului,
întruparea imposibilului
și tămăduirea morților
pe timp de ciumă.

Cel Nevăzut i-a revărsat lumina
pe locul acela zis suflet,
uitând în el bisturiul;
i-a clătit apoi ochii cu cer
și l-a întors către orbi.

– Mergi înspre ei, a rostit. Iubește-i și speră.
La capătul drumului, *vor vedea.*

...

Dacă ai fi stâncă, ai înceta să respiri
de frică să nu trezești munții.
Grai îngeresc dacă ai fi,
ai legăna serafimii. –
Niciun fulg să n-atingă
filigranul de gând.

Lumii i-ai spune atât:
– *Fate silenzio...*
(*Mai, 2026*)

TRADUCERI

Traduceri din limba română în limba italiană (inedite)*

Arcadie SUCEVEANU
L'apprendista di Omero (II)**
Ecco la ghigliottina,
disse il Professore.
Importante è riuscire a tenere la testa
con una mano
e con l'altro far girare la manovella,
essere la vittima e il carnefice
simultaneamente.
Ricorda sempre: la vita dipende
dalla quantità di sangue
che nutre di continuo la ghigliottina,
ma il sangue può essere messo in moto
soltanto a questo diligente meccanismo,
è una sorta di circuito chiuso –
più speranza e coraggio,
coraggio e speranza.

Alla fine, il Professore raccolse
la testa dalla terra,
me lo ha rimessa a posto
e mi disse:
«Ora, descrivi tutto ciò che hai provato!»

*Din volumul aflat în lucru, „SUB ROSA. *Poeți români și italieni dezvăluind secretele zeiței Euterpe*"/ "SUB ROSA. *Poeti rumeni ed italiani svelando i segretti della dea Euterpe*".

***Ucenicul lui Homer*

Teo CHIRIAC
La ottava scalla*
II
– Salgo sulla scala ed è un solo pensiero che ho:
Rugiada dai cieli quando cadra presente esser' dovro

L'alba sull'orizzonte sulla grigia materia sulla luciferina
Il pensiero mi anima con: „Immagina che..." o „Immagina come..."
(Immaginare che l'Angelo dell'immaginazione il mio volto
pulisce da cera e fumo?
Immaginare come un giorno nella cattedrale di luce
immaginato saro
Dal stesso re Immaginale? Dalla regina „Immaginatione?")
– Presto presto sarà
La rugiada dai cieli sulla terra cadrà.
* *Scara a opta*

Ion HADÂRCĂ
Sotto le forche*
Scivolai
sotto le forche caudine
strapando a brandelli me stesso
accovacciato esatto
nel centro della parola.

Il sé si scompose
in mille parole più piccole,
dal senso ristretto,
sempre più ristretto,
abitate anch'esse
da una briciola del mio io.

Col tempo, le briciole
non riconoscevano più le loro origini,

ed io non potevo raccoglierle –
mi rifiutavano,
mi colpivano, mi negavano,
circondandomi di nostalgie
che riempivano angoli,
caverne, deserti…

All'improvviso,
mi avvolse la paura:
posso coprire ancora
con le vocale,
l'attimo?
* *Sub furci*

Leo BORDEIANU
Nostalgia del poema*
Ho nostalgia per un bell' poema
cosi come per la primavera
cosi come aspetto te a venire
e non vieni più
dal sogno
o da un altra terra

un sole strano attraversa
la finestra imbiancata dell'inverno
se trova te è felice
se no viene setacciato addagio
senza lasciare alcuna traccia

qui da' qualche parte è il poema
tra la luce che viene
celebrando il tuo nome
tra il tuo nome e la luce
che si spegne
non raggiungendo Dio

le parole più fedeli
si avvicinano e si ordinano
senza chiamarle
così credono loro
è più onesto, più naturale

ma il poema
aspetta ancora qualcosa
mi si è alzata
una spettacolare fiamma sulla neve
ghiaccio invece di bruciare.
**Dor de poem*

Ivan PILCHIN
credere in se stessi,
dici tu,
è più difficile
che credere in Dio

la tua luce
credimi,
le tue parole
sono vita,
le tue parole
sono luce,
le tue parole
sono Dio

semplicemente
apri la finestra
e parla:
che sia
luce

e sarà
luce
e vedrai
che la luce
tua
è buona
**Să crezi în tine însuți.*

Claudia PARTOLE
Il girasole*
Chino la fronte davanti al suo volto.
Lei, il mio fiore, mi cerca, mi vede e...
mi dona i semi del silenzio.
I miei pensieri urlano
riempiono i semi vuoti
con il nucleo della speranza.
Sbuccio un pensiero,
poi un altro, un altro e
assaggio l'aroma del girassole
nel mio dentro…
**Floarea-soarelui*

Radmila POPOVICI
Ed il verbo gridò*
all'inizio c'era
il silenzio
quale nasceva
silenzio

la parola
non sapeva
d' esistere

il silenzio era muto
guardava a lungo

la luce
temendo quasi
di romperla

la parola era
solo
un punto

la luce
non aveva
coscienza
di sè

poi
si è fatto
buio

il silenzio
iniziò
a piangere
ed il verbo
gridò
„mamma"!
* *Și cuvântul a strigat*

Florentina NIȚĂ (România)
Icaro*
Il mio corpo è spaventato dal buio –
le sue tenebre prefigurano il vuoto
con lo sventolio delle bandiere della morte.
Come e da dove questa paura è giunta
fino al più segreto angolo delle cellule?
Ma non c'è più tempo per indugiare,
la mia pelle è troppo assetata di luce
per quanto il desiderio di essere

possa sconfiggere la paura nelle mie ossa.
Un fascio di raggi dal sole,
in un'ala che ha imparato a volare,
la mia anima si sta preparando
all'assalto finale.
**Icar*

Aura MARU
molotov per il mio cervello*
molotov per il mio cervello o forse soltanto vino
brindisi per l'uomo che fino a ieri
semplicemente non c'era
ed io vivevo in questa città chissà come
e lui era lì nella sua impossibilità
in uno dei quartieri più tranquilli
e a lui stava bene lì e a me stava bene da questa parte
fino ad un pomeriggio
quando le cose cominciano ad annodarsi in modi strani
e gli occhi non guardano più la mappa
quando devo andare ad incontrarlo
entro senza alcun' logica in un negozio di bottoni
cerco i bottoni più accesi
affondo le braccia nelle scatole di perle di plastica
poi esco in strada senza più sapere nulla
e il selciato irreale si solleva in onde e mi porta
esattamente davanti a lui. (...)
**molotov pentru creierul meu*

Traduceri din limba italiană în limba română

Ezra POUND
Litanie nocturnă
O, Dieu, purifiez nos coeurs!
Purifiez nos coeurs!*
Tu care drumul mi-ai însemnat,
în locuri binecuvântate,

și frumusețea acestei Veneții
mi-ai revelat-o așa
că muzica ei azi mă face să plâng.

O, Dumnezeule, ce fapte bune
făptuit-am cândva și-am uitat,
ca darul acestui miracol al Tău să primim,
o, Dumnezeule Tu peste ape?

O, Dumnezeu Tu peste noapte,
ce mare-ncercare ne pregătești
că ne mângâi astfel
înainte ca ea să ne-ajungă?

O, Dumnezeu Tu peste liniști,
Purifiez nos coeurs,
Purifiez nos coeurs,
pentru că am văzut
gloria umbrei Tale,
a chipului Tău cel celest,
Da, aura umbrei Tale-a trecut
peste umbre de ape
în această Veneție a Ta,
și în fața orgii Tale cerești
ochii mei coperit-am,
o, Dumnezeule Tu peste ape!

O, Dumnezeu Tu peste liniști,
Purifiez nos coeurs,
Purifiez nos coeurs,
o, Dumnezeu Tu peste ape,
purifică sufletul nostru
și buzele noastre sfințește
ca să-ți cântăm laudații.
Căci am văzut
umbra Veneției Tale

plutind peste ape,
și stelele Tale-au văzut-o și ele
din cercul lor infinit,
o, Dumnezeule tu peste ape.
Și cum stelele Tale tăcute rămân
pe orbitele lor depărtate,
așa sufletul meu a rămas,
liniștit și tăcut.

Purifiez nos coeurs,
o, Dio del silenzio.
Purifiez nos coeurs,
o, Dio delle acque.

*Traducere din limba franceză: „O, Doamne, purifică inimile noastre!/ Purifică inimile noastre!"

** *Idem.* În traducere liberă: „Purifică inimile noastre,/ o, Dumnezeu Tu peste liniște./ Purifică inimile noastre,/ o, Dumnezeule Tu peste ape.

Bertolt BRECHT

Generale,
tancul tău este o mașină puternică,
ia sub șenile pădurea,
măcelărește o sută de oameni,
dar are un defect:
este ghidat de un mașinist.
Generale,
bombardierul tău este puternic:
zboară mai iute decât furtuna,
duce mai mult decât un elefant,
dar are un defect:
îi servește un mecanic.
Generale,
omul face de toate:

poate zbura şi poate ucide,
dar are un defect:
poate gândi.

(Traducere după site-ul literar *SoloLibri.net*)

Războiul ce va veni
nu va fi primul.
Au mai fost şi alte războaie.
La sfârşitul ultimului din ele
au fost învingători şi învinşi.
Printre cei învinşi, oamenii săraci
umblau flămânzi. Printre câştigători,
oamenii săraci erau la fel de flămânzi.

Natalka BILOTSERKIVETS
Dragostea la Kiev
Iubirea la Kiev este mai teribilă decât
magnificele pasiuni veneţiene.
Fluturii zboară uşor
maculându-se în conuri de lumină.
Flăcări vii auresc aripi de moarte omizi!
Primăvara a-ncins lumânări pe castani!
Tandru gustul rujului de calitate,
îndrăzneaţă inocenţa fustelor mini,
iar tunsura nu e cu totul nepotrivită.
Dar imaginile, memoria, semnele
tot ne mai tulbură,
în mod tragic, firește, ca toate câte au fost.
Vei muri aici de cuţitul unui ticălos,
într-un Audi nou-nouţ, pe o alee-n Tartarka;
sângele tău se va-ntinde precum rugina.
Te vei prăbuşi dintr-un balcon,
în bluziţa ta albă de secretară. Cerul –
dat peste cap – în micul infectu-ţi Paris.
Nu poţi distinge nunţile de funeralii...
pentru că dragostea la Kiev mai teribilă e

decât ideea Noului Comunism. Fantomele
ies la iveală în nopți torturante
dincolo de Muntele Pleșuv, cu steaguri roșii
în mână și ghivece de roșii mușcate.
Vei muri aici de cuțitul unui ticălos,
într-un Audi nou-nouț, pe o alee-n Tartarka;
te vei prăbuși dintr-un balcon. Cerul –
dat peste cap – în micul infectu-ți Paris.
Pe bluzița ta albă de secretară
ca rugina sângele tău s-a extinde.

(Traducere după revista „La màcchina sognante")

Galina KRUK

E ceva timp de când am încetat

să mai săpăm adânc,
doar câteva degete în jos;
arăm pământul fără să-l răsturnăm:
așa nu va fi răvășit totul într-o
singură generație.
Haideți, deci, să punem bazele
culturilor noastre:
facem semnul crucii și semănăm,
împrăștiem semințe de aici până dincolo,
așa cum fac toți,
cum se face oriunde.
E ceva timp de când am încetat
să mai săpăm adânc
în acest câmp incert (al nostru – al vostru),
pentru că poate răsări din senin
orice tip de deșeu:
oase umane, țeste de cai,
mine încă active,
o unealtă de luptă, un pilon ce
marca hotarul
între partea noastră și-a voastră...
Noi nu mergem mai departe de

vederea ochilor noștri,
nu măsurăm cu pasul, nu putem
spune cât e,
când tot pământul ni s-a lipit de tălpi
și ne împiedică să mișcăm picioarele.
(Traducere după revista „La màcchina sognante”)

Primo LEVI
Hălăduiam în teribile nopți
prin vise dense și violente.
Visam cu trupul și cu sufletul:
ne întoarcem, mâncăm, povestim.
Până răsuna scurt, violent,
acel ordin în zori:
„Wstavat’!”;
și se rupea bucăți coșul pieptului,
inima.
Acum am regăsit casa,
vintrea noastră sătulă e,
am terminat de povestit.
E timpul. Curând vom auzi iar
ordinul străin:
„Wstavat’!”*
Poezie scrisă de autor la 11 ianuarie 1946.
(Traducere după volumul Primo LEVI,
„Se questo è un uomo. La tregua”)

Salvatore QUASIMODO
Cai de lună și de vulcani
Insulele ce le-am locuit,
verzi, peste mări ’cremenite.
De alge arse, de fosile marine,
plajele unde aleargă îndrăgostiți
cai de lună și de vulcani.
În timpul surpărilor
frunze, cocori se-aruncă-n văzduh:

în lumini de aluviuni strălucesc
ceruri dense deschise-nstelării;
porumbei zboară
de pe umerii goi de copii.
Aici sfârșitu-s-a terra:
cu trudă și sânge îmi zidesc pușcăria.
Pentru tine ar trebui să m-arunc
la picioarele celor puternici,
ca să-ndulcesc sufletul meu prădător.
Dar izgonit dintre oameni
în fulgerul de lumină mai zac
prunc cu mâini desfăcute
pe țărmuri de arbori și râuri,
acolo unde livada de portocali grecești
rodește pentru nunțile zeilor.

(Inedit)

Gianni RODARI
Memorandum

Sunt lucruri de făcut în fiecare zi:
să te speli, să studiezi, să te joci,
să pui masa la prânz.
Sunt lucruri de făcut noaptea:
să închizi ochii, să dormi,
să ai vise, să le visezi
și urechi să le-auzi.
Sunt lucruri pe care
nu trebuie să le faci niciodată –
nici ziua, nici noaptea,
nici pe mare, nici pe uscat:
de exemplu, războiul.

Giuseppe MANITTA
Să răscumperi tăcerea

ca să numeri ungherele străzilor
și să povestești istoria reflexelor.

Oare în această nebunie
Se află trădarea sinelui?
Topografiile nu au
o singură dimensiune,
sunt o hartă a clipelor
și noi una din ele.
Necesitatea migrării impusă e
de refuzarea încremenirii,
este să percepi debarcarea
ca pe o greșeală.

A nu avea un loc pe hartă
înseamnă a avea totul,
a fi făurarul lucrurilor
ce nu există,
a savura bucuria pierderii
mult înainte de a ancora
și a visa un port
intangibil.

Fabia GHENZOVICI
Cuvântul (al meu)
nu plutește spre
sublime
spații
abstracte gândului.

Din fiecare
emoție, din oricare tandră
uimire, din interior vine
frământat de
răsturnarea
unui extaz

carnal
ca să mă recunosc cu el
din aceeași substanță

se zbate
bietul și strigă
ca să nu cadă-n abis

ascultă-mă sunt mama ta
copila ta.
(Inedit)

Emanuele PETTENER
Scriitorul fericit
uneori dorință de a scrie
se aseamănă un pic
cu dorința de a trăi
ponderea lor nu e aceeași desigur
dorința de-a fi e o forță vitală
cea de a scrie – total altceva
dar una spre alta mă duce
e o beție-n care mă simt viu
și ca să conserv starea
nu scriu
(Inedit)

Traduceri în limba română din alte limbi

Ingeborg BACHMANN (Austria)
Atât de departe în viață
și atât de aproape de moarte,
încât nu am cum să mă judec
cu nimeni în asta.
Îmi smulg bucata mea de pământ;

oceanului liniștit îi înfig icul verde
drept inimă
și înot înspre mine.

Păsări de cositor se ridică
pe mirosuri de scorțișoară!
Singură sunt cu timpul, ucigașul meu.
În beție și albăstreală ne împupăm.
(Traducere după versiunea italiană)

Anastasia DMITRUK (Ucraina)
Noi nu vom fi niciodată frați!
Noi nu vom fi niciodată frați!
Nici după mamă sau patrie, nici după tați!
Vlagă n-aveți să fiți liberi și-n adevăr!
Nu ne vom spune-ntre noi nici măcar „văr”!
V-ați supranumit voi pe voi „брат большой” –
Noi frați mai mici de am fi, însă nu pentru voi!
Atât de mulți și așa făr’ de chip voi sunteți,
Așa gigantici voi, pe când noi suntem măreți.
Dar ne presați iar și iar și vă tot agitați,
Voi cu invidia voastră o să vă sufocați.
Liber a fi e pentru voi sentiment neștiut:
Voi chiar din fașă-n robie ați căzut.
La voi lege e că „tăcerea-i de aur”,
La noi, Molotov arde-n cocktailuri!
Fierbinte mereu arde sângele nostru în cord,
Ce rudă îmi ești tu, popor orb?!
Ochii noștri – ai tuturor – strălucesc curajoși,
Și dezarmați suntem periculoși!
Noi am crescut, ne-am ridicat îndârjiți,
De țeava puștilor voastre mereu urmăriți.
Ne-ați tot izbit, în genunchi ne-ați plecat,
Dar am învins și ne-am ridicat.
În zadar șobolanii se roagă, în găuri se-ngroapă:
În sângele lor s-or spăla ca în apă!
Din bunker vouă vă vin tot ukazuri de fier –
La noi, pară-albastră-i revolta spre cer!
Aveți Tătucă voi, noi – Democrație.
Nu poate fi între noi nicio frăție!*
(Traducere din limba rusă)

*Aici și în continuare, traduceri în limba română pentru rubrica de autor GUERNICA, susținută de E. Bulat în perioada 2023-2024 în revista *Timpul* din România, ediție din Republica Moldova.

Vera PAVLOVA (Ucraina)
Soldaților ruși
Nu spune „trag pe alături”:
glonțul este perfid, răscolește tot.
Dacă ochești în cer, ucizi heruvimul,
dacă ținteşti în pământ, vei ucide un mort,
pasărea, râma, libelula, gâza.
Glonțul este perfid, el va găsi o țintă
precum praştia.
Nu asculta comandantul, aruncă arma;
ascult-o pe mama: dosește-te într-o gaură,
intră într-o crăpătură de aşchie.

(Din „Jurnalele ucrainene”. Traducere din limba rusă, după Radio *Svoboda*)

MONETOCIKA* (Rusia)
Voi supraviețui
M-au muşcat de multe ori rechinii,
M-au încolțit de multe ori câinii,
Am umblat prin furtuni
Cu bâta de fier,
Era să mă-înec,
Am intrat în bătăi de cartier.
Am supraviețuit
Trei sfârşituri de lume,
Două milenii bune.
Am supraviețuit
Și unora, și altora,
Și la rău, și la bine.
Și bătăturilor de sandale,
Și inspectoratelor fiscale

Și veacurilor întunecate.
Am trecut peste toate.
Am supraviețuit
Totului-tot ce a fost:
Și fumului de tutun prost,
Și norilor de ploaie ciudate,
Infecției sexuale,
Vulpii, gogoșii,
Celor bătrâni,
Sperietorilor toate;
Urărilor scrise
Pe-o ilustrată vulgară
Și morților mei (nu pe net),
Și loviturii în piept.
Și aruncării cu orez
În cei tineri, în crez.
Am depășit scoarță,
Papirus și călimară,
Și *брюки на выpост***
Făr' de cingătoare,
Mucegai de subsol,
Coronavirus nasol,
Și hacul în abdomen,
Și colapsul URSS,
Și arderea pe rug,
Și sudura ermetică
În coșciugul de zinc
Și găurile în dinți.
Din minți nu m-au scos
Isteria și frica,
Nici mușchii,
Nici țânțarul setos.

Voi supraviețui!
Peste noi, peste voi,
Voi supraviețui!

Peste râs, peste plâns
Voi supraviețui!
Peste voi
Voi supraviețui.
Voi supraviețui!
Peste noi, peste voi
Voi supraviețui!
Peste râs, peste plâns
Voi supraviețui!

Peste tot, peste toate
Voi supraviețui!
Și copiilor cu acadele
De palme-ncleiate,
Și liderilor și sosiilor toate;
Coafurilor „permanent",
Кинокамер(ei),
Dezghețului,
Proștilor de pe Instagram,
Furtunii tsunam',
Oricărui uragan;
Lui Billie Eilish cu panamá
Și celor care-s cu voi (da!).
Și *кокошник*-ului,
Și zisei *чалма*,
Și celor o mie de de ce, ma' ?!
Bubonicei ciume din leaturi,
Și lui Vova, lui Vova-ciumatul,
Și vrajbei extraterestre,
Și lebedei mici dintre trestii,
Noului rap și rockului antic
Și puloverului bunicii, cu *бантик*.
Și nu m-a mânca lupul flămând,
Nu m-a mânca,
Nu m-a zdrobi regimentul,
Tancul nu m-a călca!

Doar aruncați peste mine
O mână de pământ,
Așa cum buzele mele-or șopti
'N acest cânt:

Voi supraviețui!
Peste noi, peste voi,
Voi supraviețui!
Peste râs, peste plâns,
Voi supraviețui!
Peste voi
Voi supraviețui.
Voi supraviețui!
Peste noi, peste voi
Voi supraviețui!
Peste râs, peste plâns,
Voi supraviețui!
Peste tot, peste toate
Voi supraviețui!
(Traducere din limba rusă)

* *Monetocika* (nume de scenă) – Elizaveta Gordâmova, născută pe 1 iunie 1998, în orașul Ekaterinburg, Rusia. Interpretă, compozitoare și poetă. A condamnat de la început invazia Rusiei în Ucraina, a organizat în zeci de țări europene concerte în sprijinul refugiaților ucraineni. Din 2022, stabilită în Lituania.

**(rus.) Pantaloni cu „n" numere mărime, cumpărați copiilor din sărăcie, în scopul de a fi folosiți mai mulți ani.

VLADIMIR VÂSOȚKI (Rusia)
Balada iubirii
Când apele potopului cel antic
În albii s-au retras dinspre înalt,
Din spumele torentului gigantic,
Salvată, -ncet iubirea s-a-nălțat.

Și s-a topit în spații de eter,
Stăpână peste leatu' -ntreg sub cer.
Și-atâția naivi pe lume s-au aflat
Ce sorb adânc din cel vertij ciudat,

Nu glorii, nu pedepse-au căutat,
Crezând naiv că-așa doar se respiră,
Pe nesimțite-n ritmul antic cad,
Cel ritm de început, nestrămutat.

Iubirea, val de smarald, o, numai ea,
Peste întinsul vieții te-a purta.
Și înainte să-nțelegi: iubesc!
Vei ști atât: sunt viu, respir, trăiesc.

Cât zbucium va tot fi și câte drumuri! -
Țara Iubirii e-un regat întreg sub cer!
Ea de la prinții puși la încercare
Va cere tot mai mult și mai sever.

Te va lipsi de pace și de somn,
Va împărți și despărți sceptru-i de domn.
Dar nu dau înapoi acei nebuni deloc,
Dispuși la orice plată intră-n foc,

Ei viața lor întreagă-o pun în joc,
Ca nu cumva blestemul să destrame
Cel fir subțire și învolburat
Care-n chip magic tainic i-a legat.

Vânt proaspăt vârtejește-acel regat,
Din morți ridică morții, viii cad!
Pentru că de n-ai fost vârtejit,
Nu ai iubit, n-ai respirat și n-ai trăit!

Pe câți în larg i-a sufocat iubirea...
N-ajunge glas de om către-acel loc.
Ce știe despre ei deșarta lume?... -
Povestea lor cu sânge-i la un loc.

Noi facle vii să le-nălțăm la creștet
Celor ce-au ars de tot în ‘naltul foc.
Sufletul lor în flori de câmp adie-a mir,
Ei sunt un singur glas, un singur fir,
Cu universul sunt într-un respir.

Și se vor regăsi într-un oftat
Prin aspre vămi care separă lumi,
Plutind pe cele punți din cerul nalt,
Pe la subțiri răscruci dintre genuni.

Peste iubiți voi revărsa flori de cais,
Să cânte-aievea și să cânte-n vis.
Și eu respir, înseamnă că iubesc,
Și eu iubesc, înseamnă că trăiesc.
(Traducere din limba rusă)

Traduceri în limba italiană din poezia venețiană a Eugeniei Bulat

Gabriella MOLCSAN
(grupaj selectiv)*
I piccioni di Venezia
L’anima mia più piccola è
e più timida
della loro.
Camminano silenziosi
in Calle dei Boteri,
in Strada Nova,
tra armoniche e turisti storditi,

tra i miei passi,
esitanti, incerti,
passi da straniera ...

Sono più degni e più nobili
dei lord inglesi.
Nulla li preoccupa, nulla li stupisce,
e solo per piccionesco rispetto,
affrettano il passo
se ti avvicini.

Irreale il passo e ti dilata lo sguardo,
la retina dentro è tutta udito...

Li segui a lungo portarsi in giro
il frac lucidato e grigio,
la sciarpa perfetta, madreperlacea...
Da sempre qui,
da sempre terrestri...

!Come se dimenticassero di avere ali,
il volo nascosto dentro
come noi...

Questa strana poesia,
che arriva come una macchina di notte,
con un occhio bianco,
luce irritante,
dolorante,
quando tu stai appesa sopra il vuoto
! implorando di crollare
pregando Lui:
– Dis-ge-lo-e-pace...
Dis-ge-lo-e-pace...

...!Come una pioggia su questa laguna,
che ti sorprende assetata e nuda
e ti innoooonda...
ti cooooolma....
ti cooooolma....

!Come un schiavo frustato
!ti alzi
e ti strizzi,
ti strizzi...
ti strizzi ...

È come se ti stagliassi dal tuo habitat
con qualcosa di essenziale, di molto essenziale,
perché nulla ti possa distrarre o impedire
e ti radicassi nel deserto.

È come se fossi una materia qualsiasi, viva... –
un cane riottoso,
coricato nella giacca cenciosa
in campagna;
un coniglio bianco dagli occhi rossi,
stracolmo di parti, che si strappa il pelo,
nuvole di pelo...
Per istinto...

!O, mio Dio, che pace folle,
sazia di sé in sé...
!Che campi vergini e ricchi di senso.

!Come humus bolle in me
il seme del parto.
Talmente sazia di vita, partorirò concetti
inconsapevole di dar alla luce,
o che sto proprio nascendo...
...

Questa città è mero décor –
un décor un po' particolare,
con acque silenziose e verdi
che fanno volgere lo sguardo
verso te stessa...
È proprio il paesaggio che rende la femmina
tutta sguardo, tutta udito intenta al suo feto...
...! Silenzio. Scalpello.

Sprofondare nel logos...

Poesia... –
i tuoi dolori più strazianti,
polvere di illusioni perse,
inutilità che nutre
raccolta sul seno sinistro
col palmo intero,
come la briciola di pane
in Bessarabia...

Volo sincopato,
sprofondare delirante nel deserto,
miele del logos, amara,
spremuto dall'osso del braccio destro
con mille aghi che arano
campi stranieri...

!Argilla,
argilla che plasmi l'estasi,
che sempre abbondi,
mistero che tradisce,
strazio dolce-amaro, dai poeti pagato
con il loro camminare strano...
su punte di ali,
su punte...

Sogni di largo consumo,
che la fame non placano,
limite che non limita,
multiplo che non si divide,
donato alle moltitudini
senza alcun resto …

Cenere di pensiero, mobile,
serpente che sempre sussurra,
sabbia nella clessidra, girato,
muffa fiorita
a tutti donata con occhi di luce.
La tua eterna scusa che sei...

!Cane,
cane fedele, insonne,
randagio vegliardo e puro,
dai denti di cristallo,
il tuo abito di notte strappando.

Canto di sirena, ingenuo,
occhio fisso, occhio pagano,
nei tuoi abissi già fremono
i parti...

Stato di veglia malato,
corpo colmo di occhi,
sogno che brama la preda,
cacciatore cacciato da preda
sprofondato in vortici di mistero...

Vuoto di calcare, bollente,
valle del pianto che tace
spirito di fuoco,
furtivo nell'alcolva tua
inalandoti, penetrandoti,
a se stessa restituendoti...

Valle del pianto che tace,
fuoco divorato/divorante
eterna, ciclica marea,
invadendoti ancora,
braccandoti ancora,
urtandoti ancora,
da riva in riva,
da scoglio a scoglio,
tu cadrai sorridente,
sfera perfetta,
di forma in forma,
di forma in forma...

* Din volumul Eugenia Bulat. *Veneția ca un dat/ Venezia ti fu data.* Editura Cartier, Chișinău, 2008.

Geo VASILE
(grupaj selectiv)*

Venivi dal selvaggio Est,
post-comunista,
post-pro-comunista, digli come vuoi,
comunque non sbagli,
è sempre lo stesso.
C'è tra te e la Siberia,
tra te e le ossa dei tuoi nonni.
Anche le tue ossa
furono caricate nel treno,
non c'era una scelta.
Sei andata per varie case,
per varie forme,
in cerca della tua casa,
quella d'avorio,
la tua sagoma,
quella di donna;
la serenità, la libertà...

Ma non le hai trovate!
Hai trovato un mondo calante,
moribondo,
hai ritrovata te stessa in fine,
ma prima di tutto hai trovato lei,
la prepotente,
la padrona di schiavi.
Il tuo cammino è chiuso
nella città moribonda,
città in cui si muore in bellezza
come nella ballata avita,
non c'è la via-ritorno per te.

*

Ti ricordi fin'oggi
quell' stato-delirio di infanzia:
volavi sopra il ponte Rialto
plasmando:
Camminare tra gli uomini
come il soffio di vento diforma,
trapassargli perssino
cosi come anche loro sorridenti
trapassano te
alla rinfusa con una città irreale,
con statue e arterie malate di acqua...
Essere nella sciarpa castagna con arabeschi
un grande uccello, strano e mesto,
con occhi bifocali che guardano
simultaneamente.
due mondi, due mondi!...

*

Passare oltre labirinti castagni
verso Santa Maria Formosa,
in cerca della casa S.O.S.
per i vinti latitanti dell'Est,
sorridendo quando si mette in mostra
nel lume il lucchetto:

lo sai, ciò che è chiuso fuori,
è aperto proprio in te,
!tu lo sai, è aperto.
Niente altro adesso conta per te,
forse solo il fatto che sei,
che sei ancora
!e tu lo sai.
Il resto è un gioco, tennis da tavolo
con cretini che saccheggiano popoli,
uccidono verità,
speranze, culture...
!e tu lo sai.
...
Quest' incubo l'hai vissuto, ti opprime ancora,
ecco perché guardi a lungo, sconvolta,
verso le acque,
come quel bimbo anni fa, di mattino,
verso i vetri,
come la mamma diceva di fare
per obliare un incubo.
Per obliare...
Per obliare...

O, donna, tu, dal calore protetta
per grazia dei pianeti,
questo mondo non sarà mai un giaciglio a sognare!
Come un'enorme placenta Venezia oggi ti ha adottato,
le sue arterie fredde ti hanno ammaliato, infernali.
Che ne sapevi tu, eterno viadante da Est a Ovest,
che potevi saperne tu sul come si nasce/rinasce
fra gli sconosciuti?...

Maestro Fellini, puro frutto tu
di questa tarda polvere,
il bianco velo della speme che hai messo
sugli universi che creasti:
– E sopra il mondo vola Cristo... Gesù!
E so-pra-il-mon-do-vo-la-Crist-to-Ge-sù-u-u!

Ma vola davvero sopra la Tèrra Gesù?!...

Spiriti-eletti, voi uccelli solari,
scalpelli affilati dal pensiero mentre scolpite
lo spirito del mondo –
più vicini al mio corpo della stessa veste
da cui rinasce adesso la mia vita,
troppo colma di senso
per scomparire indarno.

Come quel fumo del sogno celeste salirò –
osso sciolto nelle valli profonde del mondo, da cui
parole latine verso il cielo incorporeo
s'innalzavano;
come quel fumo verso la perfettamente translucida luna,
tutta tonda, attaccata ad un cielo violetto
che mi fa lacrimare.
!Non da altri vissuta, io stessa vivendo,
armonie seminando sulle acque ed erbe.

– Ave Maria!
Destino tu, che sulle acque del mondo mi porti,
col ciel di pensiero muro dopo muro abbattendo.
– Ave Maria!
Che fame avresti per sazievole luce della voce „întru",
a ruminarla con i miei denti di cristallo risorti.
– Ave!

* Din volumul Eugenia Bulat. *În debara/ Nello sgabuzzino*. Editura Gunivas, Chișinău, 2010.

Versiuni în limba italiană semnate de autoare
(selecție din creația de inspirație venetă)

E solo in mattinata,
dopo di che hai percorso
tutte le acque del mondo,
le tue falangi di seppia
ritroveranno la pace.

Ti raccoglierai come un feto,
come un ragno rotondo
dopo aver racchiuso
l'immensa rete,
come un vogatore in barca,
che raccoglie sotto di sé
tutte le remi.

Si, sarà proprio quel sentimento:
di esser un feto
che ha ritrovato
la pace.

Ti inonderà il fiume dolce, conosciuto,
le tue arterie diventeranno di miele...

Solo da quel punto in poi
saprai la dolcezza del sonno,
quella veglia dorata,
cosi tanto bramata...

Solo da quel punto in poi
sarà possibile
la poesia.
La poesia,
che arriva solo al feto –
un feto partoriente...

*

Poesia è quello che rimane
dopo che tutto è stato
consumato,
dissolto.
La vita - come la spiaggia
dopo una tempesta…
Nuda,
più nuda di come fossi
nel grembo della madre,
il Sole adesso
uguale riscalda te,
che ci sia o non ci sia
sui cieli.
Sabbia bianca
il tuo pensiero leccato dal mare;
tutt'un insieme sotto il Sole:
fanciulle-sirene,
giovani, vecchi,
bambini e gabbiani.
Tu – stessa materia –
parte del tutto:
alga,
conchiglia,
medusa,
fanciulla,
giovane donna,
uomo, bambino,
vecchio a mano portato
e gabbiano...
Il tempo non c'è, oh, non c'è,
solo noi, roteante materia,
sonno-viaggio,
l'eterno torrente
che scorre avanti
nei cerchi,
nei cerchi…
Mai am un singur dor...

*

Star male per così tanto spegnimento,
cadere in un invincibile pianto,
rimanere con gli occhi attaccati a un tramonto
come uno svettante albero
nei Giardini,
galleggiare nel verde delle acque
come un'alga,
con il cordone ombelicale legato stretto-stretto
al cuore,
sopraffatta dalla vita stessa,
dalla morte stessa,
dallo splendore del mondo,
dalla sua miseria...

Alga, alga lagunare,
striscia di sangue nel vento,
in vera ciclicità cadendo – salendo,
tre volte, tre volte ancora...
Come il cuore del mare, in cerchio,
come marea:
sei ore sale, sei ore cala –
eterno carosello adriatico…

*

Quell'attimo di'immaginare
l'incontro,
quando tutti i pensieri
ti corrono davanti,
per farsi corpo di fronte
all'Essere,
per gioire...

Quell'attimo quando l'Essere
si incarna
e tutto ciò che Essere non è,
ma lo proclama solo,

si scioglie di colpo, sparisce,
per far luogo ad altri pensieri –
piccole
effimere
creature...

Perché tutto ciò che corpo non ha
è piu piccolo e meno importante
dell'Essere,
perché tutto non è che vento
e approssimazione,
perché niente è più pieno e più gioia
che
l' Essere di fronte all' Essere

***

Era in quel mese di'addio,
quando le cose si vedono chiare,
come all'inizio.
Il barcone lasciava dietro
Santo Spirito,
all'orizzonte si affacciava San Basilio;
le Zattere erano inondate di luce.
Sulla destra era ancorata una nave da sogno,
aveva il naso appuntito -
un'aquila.
L'acciaio brillava con slancio spietato.
Era un cielo mai visto.
„Sono anche io incurabile",
ti sei detta,
quando lasciavi indietro
la Fondamenta degli Incurabili.
(Pensavi: „Le fondamenta di Brodski.
Erano i tempi quando l'esilio di un poeta
commuoveva le anime").

PUBLICISTICĂ

Articole (grupaj selectiv)

Leoparzii, șacalii & crinii latinești. *Quid est veritas*?...

Filmul „Leopardul", după Giuseppe Tomasi di Lampedusa, turnat de Luchino Visconti, l-am privit relativ de curând. Ceea ce m-a impresionat categoric la acest clasic al cinematografiei italiene a fost panorama istorică și valul care-i prinde pe oameni la o anumită curbură a timpului. *Valul* și puterea lui. Prin prisma unui aristocrat din sudul Italiei, principele Fabrizzio di Salina, pătrunzi istoria vie a țării din perioada garibaldină (Risorgimento), spirala istorică în complexitatea ei, vezi la față valul care produce schimbarea. Îl priveam: era la fel cu cel al Mișcării de Eliberare Națională din Basarabia anilor '89.

În toamna anului 1990, la întoarcere din escapada în sudul Basarabiei – o expresie populară a atitudinii față de secesionismul găgăuz (sprijinit de Rusia, evident, ca și secesionismul transnistrean), „batalionul" voluntarilor din raioanele Călărași și Ungheni a doborât toate monumentele lui Lenin până la Prut. Tabloul general al acestei acțiuni se identifică în memoria mea cu noțiunea de val, de torent. Particularitățile acestuia – înfipte în amintire ca niște așchii de sticlă în ciment.

Monumentul lui Lenin din centru raional Călărași se afla în chiar inima urbei. Coborâți din autocare, voluntarii s-au oprit în fața acestuia vuind. Colosul era frate geamăn cu „mausoleul" de la Chișinău: înalt, masiv, din marmoră sângeriu-bordo. În aceeași clipă când câțiva lideri am fost chemați sus, la autorități, ca să fim rugați „să potolim „masele", un coleg din Frontul Popular cu care eram umăr la umăr în mulțime, îmi șopti: „Merg să caut o funie..." Eram sus, la etaj, toți liderii – Ștefan Maimescu, Sergiu Cojocaru, Alexandru Trifan ș.a. –, explicând autorităților că au ratat posibilitatea de demolare „pașnică" a monumentului. Vuietul de afară se transformă brusc în țipete și ovații. Ne-am aruncat la geam: în văzduh fulgeră o funie, aruncată dibaci, ca

și cum de o mână de hoț de cai. Lațul căzu peste capul masiv, cu gât gros, al ideologului proletariatului. Tras de un val invizibil, colosul se clătină amenințător și se prăbuși izbind surd. Cercul strâns al mulțimii făcu în timp să salte cu urlete în lături. Apoi totul amuți. În spațiu nu se înălță nici umbră de praf.

La Ungheni monumentul era de metal. Se avânta în sus ca un uriaș cuțit negru. Lațul a făcut o traiectorie sigură, captând abil gâtul subțire al avântatei ruginituri. Valul trase și, la a doua încercare, un țipăt tăios, de schijă rânjită, scrijelă văzduhul. La Cornești „altarul" nu era decât o momâie groasă de lut. Se prăbuși imediat, într-un nor de praf albicios, când doar câteva perechi de mâini îl izbiră cu dezgust. Eram în autocar și priveam pe geam cum „băieții" îl împingeau râzând: după nopți nedormite, aici nici nu avusem puterea să cobor. Devenise, de fapt, și un gen de rutină a momentului. Și îmi era și scârbă...

Cum a fost posibil ca o lume să se dezlănțuie atât de sălbatic?... Căutarea răspunsului mă duce la reputatul artist Dan Puric, care povestea la Chișinău despre situația când occidentalul tot întreabă (și tot nu înțelege) cum de a suportat românul atâția ani regimul Ceaușescu. Distinsul om de cultură zicea cam așa: „E ca și cum te-ai afla pe un pod și cineva te-ar întreba cum te-ai simțit atunci când erai la fund, în apa întunecoasă a râului. Cel mai simplu, zicea, ar fi să-l arunci în acel râu, dându-i astfel posibilitatea să măsoare temperatura, adâncimea... – toate măsurabilele, și nemăsurabilele unei astfel de situații." Iată cam așa e și cu monumentele lui Lenin, doborâte în toamna anului 1990 în chip brutal vandalic. Ajunge omul la așa o limită că nu se mai îngrijește de faptul că nu arată deloc ca un lord englez.

În acei ani de care fac vorbire mai sus, se lua vălul de pe arhivele secrete ale URSS. Apăruseră mai multe materiale despre crimele comise de „tătuca" Lenin. Unul din ele relata cum, în timpul războiului civil din 1918, conform unui ordin secret al lui Ilici, 10 000 de tineri ofițeri ruși (din nobilime) au fost uciși în mod diabolic și cinic: încolonați toți în față, la ordinul „*Vperiod*!", au fost băgați toți sub baionetă. Ba și împușcați din spate. Au apărut apoi materiale despre boala mentală a „conducătorului proletariatului mondial",

despre moartea lui dezonorantă. Citeam Soljeniţân, urmăream atitudinile lui Saharov, citisem „Ledokol"-ul („Spărgătorul de gheaţă") lui Suvorov etc. Ne simţeam ca în „La masă cu Marx", un poem a lui Matei Vişniec. Zice Vişniec în acest text al său că, după ce că au benchetuit cu toţii: Marx, Enghels, Lenin, Stalin, dar şi poporul (laolaltă cu ei, deh, flatat că a stat la masă cu Istoria), tocmai când să se simtă bine toţi, răsună întrebarea: „ŞI ACUM CINE SPALĂ VASELE?" Şi cum toţi mai-marii au refuzat, zice Vişniec, „mai rămâneam eu, ultimul venit, eu care mâncasem/de fapt cel mai puţin, mai mult din politeţe. Şi atunci: m-am uitat în ochiul lor – Marx, Enghels, Lenin şi Stalin aveau de fapt/ un singur ochi aşezat pe turela unui tanc, un ochi uriaş ca un far/ care se rotea cu 360 de grade la orice mişcare a burgheziei." Încheie autorul: „m-am uitat în ochiul lor care vomita acum sânge/ era ciudat să vezi cum sângele clasei muncitoare dădea în foc/ (ai fi zis o cană cu lapte roşu uitată pe aragaz)/ m-am uitat în ochiul lor şi acolo nu m-am văzut decât pe mine." – Imaginea este cutremurătoare şi exactă: noi priveam atunci foarte direct în acel ochi aşezat pe turela tancului ideologic. Priveam, vedeam în el sângele nostru şi aveam impulsul absolut normal de a distruge acel tanc, ochiul lui diabolic.

Filmul „Leopardul", acest al doilea „Pe aripi de vânt" din cinematografia mondială, l-am privit relativ de curând, cum am spus în debutul acestor file. Vezi: valul revoluţiei vine, învârtejeşte un pământ sărac, paşnic, cu ierarhii bine stabilite. În el se avântă, aventuros, şi nepotul principelui di Salina. „Se vogliamo che tutto rimanga com' è, bisognia che tutto cambia!"*, spune acesta. Plin de gânduri contradictorii, principele oferă sprijin financiar mişcării care urmează să doboare monarhia, orânduirea socială din care el însuşi face parte. Valul revoluţiei trece, e în construcţie Republica, care cuprinde în sine şi săraca Sicilie. Un oficial al Guvernului nou-creat la Roma coboară în sud, propunând principelui Fabrizzio di Salina să candideze pentru Senat. Principele di Salina refuză. – „De ce?! întreabă solul, doar Guvernul – inteligent, puternic, abil – e în stare să aducă bunăstare Siciliei! [...]" „*Cambiera ogni cosa, questo stato di cose non potra durare!*" **, afirmă acesta inimos. „*Non dovrebbe poter durare,*

va răspunde calm principele, ma durera per sempre. È sempre umano, certo, per uno o due secoli, ma doppo, doppo podarsi sara diverso. Ma sara sempre peggio." Și apoi continuă: „*Noi fummo i Gattopardi, i Leoni; chi ci sostitueranno sarano gli sciacalletti, le iene; e tutti quanti Gattopardi, sciacalli, le pecore continueremo a crederci il sale della terra.*"***

Dacă aplicăm această cunoaștere peste experiența Basarabiei la 20 de ani**** de la proclamarea Independenței, avem deseori tentația să răspundem la fel. Gândul te duce la concluzia angoasantă că am servit drept cobai pentru o teribilă experiență. Periculoase reflecții.

Zilele acestea citeam în „Literatura și arta" un articol al poetului Nicolae Dabija despre tânărul interpret Fuego (Paul Surugiu), care, prin versul lui Grigore Vieru, cântă Basarabia. Era publicat în prima pagină, cu litere de mână. Privirea mea luneca involuntar pe conturul literelor, căutând plasticitatea scrisului, acea fluiditate care își are originea, întâi de toate, în rotunjirea primelor elemente la școala primară. Vedeam o caligrafie de om matur care mai îmblânzește încă literele... Înduioșată, mi-am amintit de o ilustrată-alfabet, scrisă de mână, fotografiată/reprodusă/difuzată în mii de exemplare, una după care mii și mii de oameni au învățat alfabetul latin în acei ani; am revăzut campania pentru strângerea semnăturilor în favoarea alfabetului latin; seratele noastre de trezire a conștiinței naționale... – Era în 1989. Mi-aș fi dat viața pentru o singură literă. Eram mulți...

Îndărătnic însă, gândul rotește agasant și revine iar: „*Dovevano pur cambiare tutto perche tutto rimasse lo stesso!*" („Au trebuit să schimbe totul pentru ca totul să rămână la fel!") Dumnezeule mare: *Quid est veritas?!...* Și atunci îmi amintesc de escapada dărâmării idolilor comunismului, de tinerii căzuți la Nistru, de morții noștri pe șosele, de tinerii uciși în 7 aprilie 2009, de miile de conaționali ai noștri care, de la 1989 încoace, îmblânzesc cu drag literele latine; văd Podul de flori de la Prut, văd mii de copii din Basarabia, rotunjind moale literele latine în băncuțele lor din clasele primare și știu că nimic nu e *lo stesso* (la fel) și nimic nu mai poate fi *lo stesso.*

Împovărați de deziluzii, riscăm uneori să aruncăm, împreună cu scăldătoarea, până și pruncul. *Mutatis mutandis*, ziceau înțelepții latini: ceea ce trebuia să fie schimbat, a fost schimbat. Ne rămâne să distingem bine... vietățile. Și să distingem bine unde și în ce se află, cu adevărat, *sarea pământului.*

* Din italiană: „Dacă dorim ca totul să rămână așa cum e, trebuie să schimbăm totul!"

** „Se va schimba totul. Această stare de lucruri nu poate să dureze."

*** „Nu ar trebui să poată să dureze, va răspunde calm principele, dar va dura pentru totdeauna. Este uman, desigur, pentru un secol-două, dar apoi poate că va fi altfel. Dar va fi întotdeauna mai rău." „Noi fuserăm leoparzi, lei. Cei care ne vor substitui vor fi niște șacali, niște hiene; și toți – leoparzi, șacali, hienele și oi – vom continua să ne credem a fi sarea pământului."

**** Paginile au fost scrise la 20 de ani după proclamarea Independenței Republicii Moldova.

Clipa. 2012, nr. 6, pp. 28-29.

„Popoarele fericite nu au istorie. Sunt eu un popor fericit?..." Nina Cassian la Veneția

> „În care secol? În care eră? În care tărâm ne târâm?/ Ce vânt irezistibil ne-a proiectat ca pe niște semințe de mac în lumea întreagă?/ Deprimare mare. O parte (profundă) din mine trage să moară./ Eu nu trebuie să uit: am ajuns într-un punct fără întoarcere (în țară, în dragoste, în poziție socială, în condiții care mă scuteau de grija zilei de mâine, în limba pe care o slăvesc, în prietenii mei de o viață, în peisajul în care mi-am scris poeziile și mi-am îmbrățișat iubiții. Dar tot fără întoarcere sunt și în frig și în beznă, în exasperare, în minciună, fascism, degradare a valorilor, ruină și strivire a personalității."
>
> (Nina Cassian. New-York, 1986)

„A scoate indivizibilului secretul ființei" – poate că și prin această prismă ar putea fi văzută viața și creația Ninei Cassian?... Nu știu. Știu doar că Nina Cassian a vrut să fie ea însăși, consumându-și indivizibilul, datul său existențial, storcându-și măduva (secretul ființei) în imagini de o sinceritate, de un dramatism și de o plasticitate fără egal. A fost onestă și fidelă, simultan, sieși, dar și aproapelui său și umanității. (Chiar dacă cei mai mulți dintre noi vor exclama sceptici: „Nu este posibil așa ceva!"). Harul, alias opera, dar și sinceritatea ei dezarmantă (naivă până la orbire, cum va recunoaște peste ani că a fost, că e...), – toate amalgamate convingându-mă de unicitatea, verticalitatea și autenticitatea poetei în cultura română. A nu o crede pe Nina Cassian ar însemna a nu mă crede pe mine însămi, pentru că: în care altă poetă m-am regăsit atât de plenar în devoțiunea oarbă față de o structură politică, în etern copilărească, scorțos ascunsa de marea majoritate dintre noi, nevoie de dragoste?! („Nu am cu cine să mă joc!" va scrie poeta în *Jurnalul* său.) Prin cine dacă nu prin ea am recunoscut mai exact, aflându-mă în exod, fața abisală, tragismul stării de exil/exilat, dăltuit de poetă în *Memoriile* sale încă în acel netulburat de lumină 1986 („În care secol? În care eră? În care tărâm ne târâm?/ Ce vânt irezistibil ne-a proiectat ca pe niște semințe de mac în lumea întreagă?")

...

A fost la Veneția. A citit la „Bistrot de Venise", – cafeneaua boemei artistice venețiene. Nu credeam că apuc să o mai văd! (Nebună ce sunt! I-am și spus-o. M-a fixat lu-u-ng, cu întrebarea în ochi, în rumoarea din jur, cercând să priceapă exact ce-i spun. „V-am văzut în 2004, la București, la lansarea *Memoriilo*r... Nu credeam că apuc să vă mai văd!", am continuat. – O, sfânta prostie!... Ce știu eu despre ceea ce simte un poet, o femeie, la o asemenea vârstă, când i se spune așa ceva?!...)

Se întâmpla la Veneția, în 2009. Ea era din Galați, născută în 27 noiembrie 1924. Peste 5 ani, în 15 aprilie 2014, avea să nu mai fie. S-a întâmplat acolo, la New York, în (auto)exilul său american.

...

De poezia ei eram îndrăgostită de mai mulți ani (ce târziu am descoperit-o, totuși...), de pe când îmi picase în mâini *Desfacerea luminii*, ca să constat flatată că, la „Bistrot de Venise", Nina a citit exact lucrările care mă marcaseră pe mine la descoperirea ei (*Văduva*, *Lemur*, *Sângele*, *Dialogul meu cu dictatura*...). Dar atunci, la 2009, după „Bistrot...", când m-am adunat, în sfârșit, să scriu, în ideea de a mă apropia din nou de poezia Ninei Cassian, mi-am zis că întâi trebuie să mă apropii din nou de ea, de poetă, și să recitesc cele 3 volume-zestre.

Greșeală!

„E periculoasă, da", cum spunea și Marin Preda. – Te incendiază! Trezește în tine tot sinele tău adormit! Te răscolește ca pe un jăratec domolit, aruncând în aer scânteile clipelor tale astrale, dar și cenușa erorilor tale. Te disculpă, pe tine sieși, prin firescul și inocența pornirilor tale și te... zboară, te poartă pe sus ca pe o păpușă vie, învârtejită. Te poartă ca și cum prin cerurile acelea ireale ale lui Mark Chagall. – Cum să mai scrii acum despre poezia ei, cum?! Pentru că, iată, măduva indispensabilă stoarsă dintr-o viață re-a-lă, poezia ei, ajunge din-co-lo, se desprinde de poet, devine spirit pur, în timp ce tu, muritor curios, o amalgamezi iar cu viața ei terestră, atât de controversată.

Poeta Nina Cassian venea la Veneția invitată de IRCCU Veneția, altfel zis, de Casa Română, moment de mare bucurie și tulburare pentru echipa tânără a institutului (toți din dreapta Prutului, spre invidia noastră, a basarabenilor, deloc albă...). Venea Nina Cassian, poeta pe care o citiseră în manualele școlare, poeta devenită mit.

Cafeneaua „Bistrot de Venise" este așezată discret într-o ulicioară-labirint spre care ajungi rătăcind prin spațiul – „pom de Crăciun" San Marco – Ponte di Riàlto. O măsuță doar, àntică, cum se pronunță aici cuvântul (cu două accente în rostire, așa cum se spune aici la tot ce este de epocă), cu programul localului și cu mici cărți de vizită, vis-a-vis de niște tacâmuri argintate, te trimit la noblețea localului.

Interiorul e la fel de discret ca și ulicioarele venețiene, domină maroul sau negrul și ai din prag senzația de intimitate. Camerierii, căci așa li se spune aici chelnerilor, sclipesc în alb și bordo și (mi s-a părut mie?...) nu sunt deloc străini de poezie. Pocalele cu vin auriu respiră bule de argint. Așa-zisul prezidiu se contopește cu lumea din sală, iar și lumea din sală e toată un prezidiu.

Ticsit de lume, spațiul pare mic și mă pomenesc la un metru-doi de Nina, – Nina Cassian, poeta care de drag de noi și de orașul de pe ape traversase oceanul.

Prezentare distinsă a Corinei Bădeliță, directoarea Casei Române, apoi recitalul poetei. I-am privit întreaga seară mâinile (cu degete lungi, noduroase, ca niște ramuri uscate în bătaia vântului...) și i-am admirat simplitatea. A citit *Văduva* și *Lemur*: „Frigul i-a deformat degetele./ Arșița i-a spuzit brațele./ Acum anotimpul i-a ajuns la creier/ dându-i forma unui nor de furtună./ Nu poartă văl cernit,/ umblă goală, fără pene,/ ca o șopârlă./ E urâtă./ Câinele îi amușină singurătatea/ și fuge schelălăind./ Ea miroase/ațâțător/ a/absență.// Am sărutat sângele tălpilor tale/ și vreascurile brațelor tale/ rânjetul tău de moarte/ mi-a mușcat inima./Degeaba stai acum, distant și armonios,/ în rigoarea de dincolo./ E o poză a ta/ca să-mi sporească umilința./ Mai bine ajută-mă să fie noapte/ și lasă-mă să emit/ț ipete joase, țipete înalte,/ de animal îngrozit (...)”

Era liniștită, echilibrată, dar și emoționată. Cerea whisky pentru curaj și i se aducea. Cerea traducătoarei, tinerei Anita Nastasia Bernachia (care citea în paralel în italiană), să repete rânduri la care ținea mai mult. Când a încheiat recitalul, a spus cu zâmbet pierdut, de parcă și-ar fi cerut scuze: „Sunt poezii de dragoste, numai că foarte triste...”. A răspuns scurt la câteva întrebări. Lumea era prea marcată de dramatismul poeziei și doar o privea. Egală sieși, dar cu vădită tristețe, a răspuns și la o întrebare întârziată și... provocatoare (despre „servitutea” ei față de regimul comunist). A spus: „Aveam 15 ani...” Și: „Nu aveți nicio problemă cu mine, doamnă!...”, a spus în final, căutând-o cu ochii în mulțime pe cea care pusese întrebarea. Și „cortina a căzut”. Mai era printre noi.

– *Nina, un portrè?...* se apropie de ea, zâmbind, cu obiectivul sclipitor de-a gata, un fotograf.

Am insistat și eu la o poză (se putea altfel?...), deși, obișnuit, nu am această „boală". Afară, se înghesuiau mulți la *portrè* și noi două ne-am atins ușor tâmplele. „Dacă ne mai ciocnim o dată așa, a zis, mă risipesc, mă strângeți de pe jos..."

Era obosită. Foarte obosită. De drum, de timp, de noi... „E carnea obosită, vai..., va spune și în finalul memoriilor sale, dar n-am citit toate cărțile. ...Și iată cum îmi adaug memoria memoriei altora." Și va încheia într-un mod sublim, cu un gând care o încape total: „Dar nu mă vindec de rana de secol, de rana de lume/ de-aceste fragile distihuri/ ANTUME? POSTUME?..."

Contrafort, 2009, nr. 9/10, pp. 27-28;
Clipa, 2009, nr. 5, pp. 11-13.

Dan Puric. Un vals la Goldoni sau Reabilitarea poporului român

Te voi fi plictisit cu poveștile mele lagunare, prietene drag, cu atât mai mult cu cât evit categoric subiectele exodului românesc în Italia, portretizarea acestui cutremurător neosclavagism în plin continent european… (voi aborda, cândva, fără îndoială, și această temă: lucrurile se văd mai clar de departe decât din miezul lor… și apoi, a fi „corespondent de război" nu e tocmai calitatea care m-ar caracteriza acum…).

Revin să-ți vorbesc despre Dan Puric, am promis. Și asta nu pentru că eu aș ști mai multe decât alții, dar țin neapărat să împart cu tine ceea ce am înțeles despre și prin arta acestui minunat artist (o fi o boală și asta, cea cu împărțitul, nu m-am lămurit încă; în mod paradoxal pentru mine, și egoismul se învață).

Dan Puric m-a fascinat din prima oară atunci când l-am descoperit, la Chișinău, la *One Man Show,* apoi, a doua oară, peste ceva timp, revăzându-l la Televiziunea Română, într-o emisiune a reputatei Eugenia Vodă. A treia oară l-am redescoperit deja ca pe o rudă apropiată, de curând, chiar aici, în laguna Adriaticii, la tradiționalul Carnaval din Veneția.

Port cu mine imaginea în care mi s-a revelat prima oară, la Chișinău, în Teatrul Național *Mihai Eminescu*: corp imponderabil, bine legat, agilitate de gimnast aflat mereu pe arcuri, cămașă de un alb imaculat, pantalon negru, îngust, pantof de lac pe toc, distincție și subtilitate, nerv, ritm, pasiune, mimă, dans… dans… Și sens, sens în fiece gest. Era mișcarea însăși: unduiri perfecte, armonioase, zvâcniri pasionale, popasuri acumulatoare, cascade de dans dezlănțuit, încremeniri relevante... și iar: revărsare de idei și sensuri, în limbajul puțin explorat al corpului uman, al gestului, pre-cuvântului; fabulație plină de spirit și umor, demers cuprinzător, limpede, transmis amplu, într-un limbaj mistic, preexistent, așa precum doar în vise se întâmplă. Nu mai văzusem nimic asemănător. Părea o halucinație. Din fericire, nu era. M-a convins ulterior de acest lucru și Eugenia Vodă, distinsa jurnalistă, prin una din minunatele sale emisiuni.

L-am revăzut cu mult drag: aceeași ființă subțire, acum monden distinsă, cu simplitate însă, fără poză. Provocat inteligent, părea că vorbește în parabole și maxime, însă fără cunoscuta obstinație a celor care vor să pară și nu sunt. Când am intrat pe fir, artistul vorbea despre exaltările sale tinerești: „«De ce nu intri și mata în partid, tată?» povestea. Iar tata se uita lung pe geam și zicea că iar nu plouă… și iar n-o să avem grâu la toamnă… – Și nu vă spunea tata de ce?, o făcea pe naiva luminoasa Eugenia Vodă. – Cum să spună… că ne defăimau, ne despărțeau…. Iată, de pildă, eu cred despre dumneata că ești un om minunat, o jurnalistă competentă. Dumneata crezi despre mine că sunt un artist bun, un profesionist. În momentul când intervine cineva cu cutare e așa, celălalt e așa… totul s-a rupt și suntem pierduți. Ei asta fac: rup, despart, tulbură… Iar în ape tulbure se pescuiește bine…”

„Arta înseamnă zbor, spunea. Din acest zbor te întorci, de cele mai multe ori, cu aripile frânte, dar cu un bulgăre de diamant în mână. (…). Eu nu sunt prestator de servicii, sunt artist, iar a fi artist înseamnă pentru mine a fi păstorul ființei. (Era o replică dată unor ignoranți, îmbogățiți peste noapte, care îndrăznesc a-l solicita pe post de paiață la chiolhanuri, ca să-i distreze cu „pantonină”.) A face artă este pentru mine a scoate indivizibilului secretul

ființei, mai spunea, apoi, amărât de realitățile românești, adăuga: noi trebuie să ne refugiem în cultură precum în munți, altfel ne calcă gorilele cu jeepurile." Povestea apoi despre duhovnicul său, părintele Iustin Pârvu, și el un păstor al ființei, un păstor orb, „în fața căruia, zicea, tu, ditamai artist, te simți un nepot":

– Dar tu ce faci, Dănuț, cu ce te ocupi?

– Fac teatru, părinte, pantomimă…

– Dănuț, dar tu pentru mine nu exiști.

La Carnavalul de la Veneția Dan Puric urma să vină cu spectacolul *Visul**. Cotidianul local, *Corriere del Veneto*, anunța sobru, dar și generos, spectacolul:

„A primit Marele Premiu UNESCO. Actor, regizor și coregraf, Dan Puric este generatorul unor producții artistice în care se întrepătrund pantomima, mișcări din artele marțiale, dansul step și dansul tradițional românesc. Ceea ce va interpreta astă seară la Teatrul Goldoni este un spectacol care poate fi văzut doar pe viu". Printre pastile și febră, înghiții cu mult interes conținutul pliantei primite de la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția, care-i anunța evoluția la Carnaval. Două fotografii alb-negru și un „autoportret" al artistului, delicat decupat de sensibilitatea autorului pliantei: „Douăzeci de ani în urmă, într-o școală populară de artă, un profesor, pe nume Traian Ailenii, mi-a spus că, dincolo de cuvinte, recitalul poate face uz și de alte canale de comunicare. Era o mare provocare, era precum ar fi o călătorie înapoi în timp, într-un loc unde cineva a ascuns cheile unui misterios limbaj al dramei, unul similar muzicii: profund, dinamic, eficace – un vehicul nou, după Haig Acterian, – în măsură să transmită gândurile și sentimentele noastre într-un mod mai rapid și mai direct."

Tânărul actor se întreba care să fie acest limbaj de dincolo de cuvinte, acest neidentificat hotar, aliaj dintre imponderabilitate și pantomimă, teatru și dans, teatru gestual și poate încă ceva. „Din acel moment, spune Dan Puric, cu o bucurie secretă în sufletul meu, nu am încetat să caut acest limbaj". Acum, peste ani, artistul dedica acest spectacol – *Visul* – excepționalului său

mentor, celui ce i-a făcut marea provocare, sfatul căruia – „Sprijină-te de umerii invizibili ai țării noastre când vei deveni un artist care va cutreiera lumea" – îl ține minte și azi.

„În așteptarea apariției lui Dan Puric pe scena vestitului teatru venețian, scrutez cu pietate interiorul: formele, culorile, arcada perfectă a balcoanelor; compar involuntar localul cu Teatrul nostru *Mihai Eminescu*, admir candelabrul superb, privesc cu luare aminte sala plină de invitați (cei mai mulți, italieni) – în mare, lume aleasă. Văd și câteva zeci de români, după vorbă, după port, cum scria Eminescu, originari de pe ambele maluri ale Prutului. Sunt de-a dreptul mândră pentru ceea ce va urma. Copleșită de acest sentiment, discursul de anticipație pronunțat de ministrul român mi se arată a fi o apariție stângace și de mare întinsoare. Când lumina a smuls artistul din smoala întunericului, am știut că voi cunoaște ceva excepțional. Părea că abia acum înțelesei pe adevăratelea pledoaria artistului pentru natură și umanitate, demersul său pentru iubirea de aproapele său, libertatea și îndumnezeirea sufletului uman, recursul la neuitare. Mă tulbură în mod deosebit partea finală a spectacolului. Zburătorul înlănțuit, cum îmi plăcu să cred că se numește personajul din ultima secvență a spectacolului, în penaju-i alb imaculat, se zbătea convulsiv, cu aripi sângerânde, între grele și invizibile lanțuri. Totul era un dans plin de dramatism, un vals al omului cu universul, cu universalul – spațiu în care ființa cea mai complexă și mai îndreptățită să zboare încearcă mereu destinul lui Icar, pe cel al lui Sisif… Dansul plin de extaz mă trimise la gândul că, aruncându-se în vâltoarea lui, artistul (*mirabile dictum*) nu știe (uită pentru un crâmpei de timp) că sunt și alte feluri de a dansa decât... dansul. Era un gând pe care-l reținusem din Noica, pasajul în care vorbea despre Zorba Grecul**, asociat cu dansul elen însuși.

Când revenii – mereu pe ghicite prin amăgitoarele labirinturi venețiene –, în habitatul meu privat de orice și, poate, tocmai de aceea îngăduindu-mi luxul de a locui în mine însămi, căutai cu nerăbdare *Jurnal de idei*, al lui Noica. Eram pregătită să înțeleg

ceva esențial, foarte esențial, poate că și înțelesesem deja, dar îmi scăpa formula lingvistică. (Memoria mea, exclusiv afectivă, reține miezul lucrurilor, refuzându-mi de atâtea ori conturul lor verbal, transformându-mi viața într-o continuă și chinuitoare căutare de „semne" unanim acceptate a acestor miezuri. „Câmp" le spune Noica acestor realități verbale, „câmp de gândire"…)

Nu poți opera cu gândurile în afara acestor câmpuri. „Cultura însăși e fantezie și dans", mă lămuri Noica generos. (…). Religia în ceasurile ei vii – ce dans, ce dans organizat, ce cor dionisiac, ce bacanală (…), iar întreaga civilizație tehnică de azi este dans încă, o invitație la dans a lucrurilor și o însuflețire a materiei adormite (…). Dansul frust al lui Zorba Grecul**, nu este altceva decât „organizarea dezechilibrului sau intrarea în alt spațiu, cel sacru, al culturii tocmai". Dar Zorba nu știe de asta. El nu știe decât să intre sub narcoza dansului, nu sub delirul lui organizat. Și tocmai de aceea nu-și dă seama câtă dreptate are: căci știe să se desprindă încântător de toate, dar nu știe și în ce să se prindă, așa cum nu știe că sunt lucruri mai mari, care-l cuprind. Va cădea, frânt de oboseală, la capătul dansului și va exclama: „Am vrut să uit ceva!" (Doamne, m-am gândit, acest text îmi vine ca o haină! Cât de mult se pliază el pe delirul ființei mele... – Am vrut să uit ceva!... – iată formula, expresia verbală, explicația cea mai simplă și cea mai adâncă a atâtor lucruri care ni se întâmplă în timp și pe care, până la un anume hotar, nu ni le putem explica...) M-am gândit apoi că, poate, Dan Puric e… delirul organizat?... (S-ar putea să mă apostrofeze cineva, admit. Insist însă pe ideea că Dan Puric este emoția care știe în ce să se prindă, delirul conștient de faptul că sunt lucruri mai mari, care ne cuprind, lucruri care trebuie pătrunse, conturate, reverberate, eventual, printr-un limbaj propriu asupra căruia ai muncit o viață.)

Și pentru că nu am avut inspirația să mă apropii de Marele Mag după spectacol (de ce aș fi făcut-o?... oare nu mi-a spus el totul din scenă?...), un interviu al lui Claudiu Târziu („Poporul român a fost martirizat", revista *Rost*, iulie 2006) îmi contură și mai clar portretul artistului, limpezindu-mi implicit partea cea

mai acută, mai actuală, a demersului său artistic: „Occidentul trebuie responsabilizat pentru ceea ce am pătimit noi. Nu condamnat, nu culpabilizat în masă, ci responsabilizat. Trebuie să știe că poporul român a fost martirizat, iar el, Occidentul, are partea sa de vină. (…) Există o lipsă de comunicare între noi și Occident, și de aici lipsa de cunoaștere. Trebuie să reînvățăm dialogul împreună."

În același interviu (despre Eminescu, care nu trebuie doar citit, ci și mărturisit), despre cei tineri, în care crede mai mult și cu care colaborează mai eficient în conturarea spectacolelor sale, despre cele mai recente griji artistice: „Caut încă o formulă potrivită pentru un demers de reabilitare a poporului român. Nu cred că trebuie acționat pe căile clasice. Bănuiesc că se va naște ceva… va fi o surpriză. În primul rând, trebuie să iasă un alt discurs. Trebuie să ne reașezăm. Formele vor veni. Deocamdată sunt importante vocile, nucleele și atitudinea."

Nimic de adăugat. Poate doar admirația sobră și reținută a venețienilor. Dar aici, ca și în Basarabia, a învinge înseamnă a rezista. Dan Puric rezistă, fascinează și ne reprezintă cu brio. În Veneția, oriunde în lume.

Veneția, 23 martie 2008

*Spectacolul *Visul*, regizor, scenarist și protagonist al căruia este Dan Puric, a fost reprezentat pentru prima oară în anul 2005, la Teatrul „I.L. Caragiale" din București. A fost apoi subiectul multor turnee de mare succes în Germania, Irlanda, Norvegia, Statele Unite, Franța, Slovenia, Israel, Egipt, Ungaria ș.a. La Festivalul *One Man Show* din Chișinău a cucerit Marele Premiu. După un spectacol cu Dan Puric la Paris, *Le Figaro* consemna: „Totul e uimitor în Dan Puric. Privirea, dragostea lui de viață, viziunea poetică, talentul său de actor, de coregraf și regizor. E preferatul unui public fascinat de spectacolele sale în care sensul umorului, provocarea, încărcătura, delirul scenic induc în spectator valuri repetate de râs și emoții. Creațiile sale vizează toate paradoxurile și incoerențele naturii umane […]".

**Este vorba despre personajul cărții lui Nikos Kazantzakis, „Alexis Zorba", nume asociat cu dansul elen după succesul filmului cu același nume, considerat a fi cea mai reușită producție cinematografică despre poporul grec și modul său de viață (7 nominalizări la OSCAR dintre care ia 3).

Clipa, 2008, nr. 4, pp. 18-19;
Literatura și arta, 2008, 25 septembrie, p. 6.

Starea de mobilizare continuă

> „Aveți răbdare cu tot ceea ce nu este rezolvat în viața voastră. Învățați să iubiți chiar și dificultățile, până când, într-o zi, fără să știi, îți dai seama că deja ai trăit soluțiile."
> (Rainer Maria RILKE)

Agasante s-ar putea că vi s-au părut paginile cu genericul „Aici, la marginea latinității" din numărul precedent al *Clipei*. Intrarea/reintrarea în câmpul energetic al unui autor care îți relevă adevăruri magistrale te marchează puternic și nu poți să ieși din acest câmp, rapid și victorios, purtând în brațe diamantele descoperirilor. Rătăcești îndelung printre ele, le studiezi fațetele, confruntându-le cu realitatea, ești sub povara, sub verdictul acelor adevăruri; te vezi obligat să transmiți și altora acest „multiplu care nu se divide, care se dăruie tuturor fără de rest", vorba lui Noica.

Așa sau altfel, esența acelei cunoașteri trebuie integral îmbrățișată: Constantin Rădulescu-Motru face lumină în lucruri care ne privesc direct și în esență. Între acestea, întâi de toate, faptul că suntem imaturi ca popor, că maturitatea unui popor se manifestă (mai ales) în instituțiile pe care le generează, prin finalitatea a ceea ce face, nicidecum printr-un proces continuu de fierbere rotativă, care poate lesne să se dovedească a fi unul de iroseală, dând doar iluzia mișcării înainte.

Mă întreb uneori care o fi, azi, trăsătura cea mai autentică a rezistenței în tot ceea ce face/trebuie să facă un om cu conștiință națională pentru cauza poporului său. Cu timpul, înclini să înțelegi că aceasta nu se reflectă neapărat în actul de a rupe

cămașa pe sine (cine spunea: vai de neamul care are nevoie de eroi?...), ci, mai degrabă, într-un sentiment profund de rezistență nestrămutată, care se poate manifesta, în forul interior al fiecăruia, inclusiv printr-o stare de mobilizare continuă.

Nu e o alergare la 60 de metri, e un efort de cursă lungă lupta noastră de eliberare națională. Solicită o mare capacitate de rezistență interioară și un dozaj exact al forțelor vitale. Altfel nu rezișți. Trebuie să fim aidoma balticilor. Ei așa au fost – în stare de mobilizare continuă pe parcursul a 50 de ani de ocupație sovietică, până să vină anul eliberator 1991, anul care ne-a adus și nouă independența. Doar că ei au fructificat libertatea lor și s-au debarasat de ocupanți, aderând categoric la spațiul european, noi încă nu. Ei au fost pregătiți, noi nu.

Aceste gânduri, această experiență de viață aș fi dorit, cred, să le transmit, inclusiv prin pagina de proză de mai jos.

***

Iar ai visat război. Nu, nu un război adevărat, căci tu nu ai cunoscut un război în adevăratul înțeles al cuvântului. Cei din țara ta, care l-au cunoscut, oameni pe care, în parte, i-ai cunoscut, acum nu mai sunt. Unii dintre ei zac într-un mormânt ostășesc, la fundul râului Nistru. Alții, „mai norocoși", au avut parte să fie îngropați în cimitire. Unii dintre ei au fost înhumați chiar în grădinile caselor părintești. Asta pentru că cimitirul satului, aflându-se chiar în zona de supraveghere paramilitară a r.m.n., apropiații nu au avut cum să-și ducă mortul la cimitir.

Unii dintre cei căzuți aveau împușcătura mortală în ceafă. Fratele nostru de ideal de la Călărași, comisarul de poliție Gheorghe Delejan, a cunoscut războiul din 1992, dar și trădarea. Dar el nu mai e. El care părea etern. Un fel de atlant fără somn. Nu-l preocupa nimic altceva decât CAUZA. Descindea mereu de undeva. Locuiam la țară; putea să bată, târziu după miezul nopții, la ușă:

– Măi, voi dormiți?!... Cum de puteți dormi?! Știți că...

– ?...

Alții frați de ideal au murit în mod foarte suspect și mereu pe străzi. În accidente rutiere. Mereu în accidente rutiere. Tu

nu crezi că este adevărat. Repetate la infinit, accidentele în plină stradă ale celor mai incomozi pentru puterea revanșardă oameni, te conving că acestea nu sunt decât o legitate. Ele fac parte dintr-o tactică securistă de exterminare a celor care surpă temelia mincinoasă a unui stat creat prin rapt, stat creat în interesul altui stat: al Rusiei pro-imperiale. Aceste morți sunt ca și cele de la Nistru: o împușcătură în spate. O împușcătură în spatele poporului român.

Tu nu ai murit pe drumuri și nici nu ai ajuns mâncare pentru pești. Bătăile în ușă ale „oamenilor legii" lui Voronin sau citațiile la poliție, care te-au urmărit până în 2009, sunt o joacă de copii pe lângă cele de mai sus. (Îi sunai pe Roșca, pe Secăreanu, ca să te învețe cum să te descurci cu ei... – Ce farsă!) Dar tu visezi întruna mobilizare. Starea de continuă mobilizare a devenit normalitatea ta existențială. Este o stare anxioasă de care încerci să te eliberezi, dar constați că, orice ai face, îți este imposibil. Este starea tuturor oamenilor conștienți din teritoriul românesc dintre Nistru și Prut.

***

Se făcea că era stare de mobilizare generală și trebuia ridicată în picioare toată lumea, inclusiv copiii. Alergai pe străzi cu un grup de militanți. O anume întretăiere a drumurilor, de la intrarea în oraș, o simțeai până la os. Acel ghem rotitor de străzi, ticsit de lume curgătoare, te amalgama sufocant. Era anul '91 sau '95, sau poate 2002... Se mergea de-a valma, fără să se țină cont de „zebre" sau cărări pietonale. Se trecea în coloane mari prin locuri inimaginabile, dând peste cap întreg traficul rutier, blocându-l. La un moment dat, te străbătu scrijelit sentimentul că aceste străzi purtătoare de lume mai despart ceva, ceva imposibil de imaginat a fi divizibil. Era un front invizibil, care trecea chiar între noi și noi. Vedeai mulțimea tridimensional, așa cum își vede corpul sufletul celui aflat în moarte clinică. Tranșeea invizibilă se căsca continuu în chiar miezul lumii în mișcare.

Dinspre Universitatea „Ion Creangă" intrau în centrifuga intersecției și urcau apoi spre centrul orașului coloane neîntrerupte. Vedeai foarte clar una din ele: cea din școala unde lucraseși

cândva. Erau doar copii și erau însoțiți de un profesor. Îmbrăcată într-un trening roz, alături de copii mergea Nadia Bolea, cea mai bună profesoară de limba română din satul tău de baștină, fina de cununie a idolului tău de o viață: profesorul de limba română Ștefan Sebastian Bulat. Rozul copilăresc al treningului îi cuprindea ființa subțire până peste cap ca într-un scafandru, făcând dovadă că femeia era pregătită de drum lung și friguros.

Era toamnă și era rece. Copiii erau agitați, răscrucea aglomerată și derutantă, tranșeea invizibilă ridica în sus asfaltul străzilor așa precum fac rădăcinile copacilor seculari și împiedica mersul. Din toate părțile săgetau lucios mașini cu lumini sfidătoare. Te-ai trezit.

Știai că profesoara de limba română din comuna ta de baștină zace acum sub humă și frunze, într-un deal cu zarzări și cireși sălbatici. În ultimii ani, se lipsise de judecată și, îndurerat, soțul ei căuta să o apere de priviri indiscrete. Când o văzuseși ultima oară, îi sesizaseși oboseala cronică și incoerența.

Ai păstrat o imagine a ei care nu se schimbă deloc în timp. Îți apare ca o ilustrată care ar putea însoți cărțile lui Coșbuc, cele cu fete cu năframă, care se privesc în oglinzi cu busuioc. Îți apare așa cum ai fixat-o într-o fotografie pe care ți-a arătat-o chiar ea într-un album: în port popular, cu ie frumos brodată de mâna ei, în râulețe. Era o mare meșteriță: tot pe ce punea mâna devenea piesă de muzeu. Dar nu a mai rezistat. Femeile sunt ființe fragile, condiția de soldat le distruge. Războaiele au fost dintotdeauna condiția bărbaților. În Basarabia e mereu război. Soldați devin și femeile, și cuvintele...

Imaginea profesoarei de limba română o vezi în ochii mai multor oameni. Îmbrăcați de parcă ar trebui să escaladeze munți, mereu ca și cum ar fi cu cortul în spate. Obosiți de un lung război, de tranșeea latentă dintre ei și frații lor de sânge, ei își continuă calea, își fac datoria. Ei sunt în stare de mobilizare continuă. Unii dintre ei visează războiul prin care au trecut realmente, alții, cu răni niciodată vindecate, își visează morții...

Tu nu visezi război, tu visezi mobilizarea continuă, visezi copii și visezi o tranșee adâncă, care trece mereu printre noi și noi.

Aceasta înseamnă pentru tine 200 de ani de ocupație rusească. „Trebuie să rezist", îți spui, „trebuie să rezistăm", spui altora. „Trebuie să trăim așa ca să ni se întâmple, odată și odată și nouă, așa cum spune Rainer Maria Rilke: să ajungem să constatăm că am și trăit deja soluțiile. Precum balticii."

Clipa, 2012, nr. 3, pp. 12-13.

Copiii Basarabiei și semnele timpului Obama
Năluciri cu Márquez, clătinătoare… (fragment)

„Eu știu de ce ai avea dumneata nevoie, îmi spuse acum câțiva ani, văzându-mă serios angoasată, domnul Țăranu, consilier cultural al Ambasadei Române la Chișinău. Să te apuci să faci o altă *Clipă siderală*." „Ei, nu-u-u!", am râs surprinsă. De fapt, voiam, într-adevăr, să fac o altă *Clipă siderală*. Chiar aveam sentimentul că fac, mereu, o altă *Clipă siderală*! Prin asta și se explică repetatele provocări pe care mi le-am făcut continuu... de a „modela" cumva timpul, de a-l explica în manieră siderală (prin ochii/creația copiilor), prin punerea în scenă a spectacolului politic al anului 2002 („Acești copii au sublimat mișcarea de eliberare națională!", avea să spună profesorul Dan Dungaciu de la București.); prin spectacolului poetic *Vinovat că gândește*, în mare, pe versurile lui Ruslan Carța („Clipa siderală a alungat liliecii din Sala Mare a Uniunii Scriitorilor!", va spune regretatul Gheorghe Vodă.); ceva mai înainte – mai multe spectacole literare la Biblioteca Publică *Onisifor Ghibu*, evoluția *Clipei* la Năvodari, apoi la Muzeul de Istorie a României, cu spectacolul prezentat în 2002 în Piața Marii Adunări Naționale. („Spuneți-mi cum e să ai Țară?!" vor urla către publicul din Sala Mare a Muzeului de Istorie copiii Basarabiei cu încheieturile mâinilor bandajate cu bentițe tricolore. Eu Țara o găsesc doar în manualul de istorie!... (ochii celor prezenți în sală se vor umple de lacrimi!...). Tot facere, refacere a *Clipei* era și înregistrarea oarecum latentă a Centrului de Cultură și Creație literară *Iulia Hasdeu*, căutarea continuă a unor forme cât mai firești de antrenare a tinerilor într-un dialog cultural: acele așa-zise ATENEUM – ședințe de cenaclu mai profunde, tematice, care urmăreau să dinamiteze continuu miezul fierbinte al *Clipei*... etc.

Uneori mă bătea gândul să pun creația *Clipei* la baza unui Teatru Poetic al Tinerei Generații și priveam cu invidie albă sediul Teatrului *Alexie Mateevici*, „sala rotundă" a Bibliotecii *Ion Creangă*, alte sedii potrivite... Dar cine și de unde să-ți dea?! Că venise timpul când acestea se luau (ca să nu zic se jefuiau, ziua în amiaza mare, cu legea în mână!). Ziceam în sinea-mi: „Să-ru-mâna domnului acad. Mihai Cimpoi, că ne-a luat, într-un final, sub aripa Uniunii". „Ce vrei mai mult? îmi spuneam. Odaia aceasta, la Uniunea Scriitorilor, este, în fond, un spațiu strategic, sfânt chiar, pentru copiii care vin de la țară și, în mod special, pentru profesorii acestora!"

O idee de spectacol, rămasă fantasmă, mi-a alimentat mult timp nesomnul, inclusiv aici, la Veneția. Era vorba de similitudinea situației copiilor Basarabiei cu scena (panorama!) uciderii pruncilor din *Toamna patriarhului* lui Gabriel García Márquez. Nimic mai valabil pentru orice timp, orice loc, orice regim, decât acele cutremurătoare pagini în care geniul prozatorului columbian relevă în cheia realismului magic mecanismul prin care un regim dictatorial ucide cu bestial cinism copiii care descoperă minciuna din prospera afacere a așa-zise „loterii naționale" (...).

Monologul este adresat domnului general, evident (putea fi mai potrivit?...): „Nu mai rămăsese niciun copil pentru tragerea de la loteria de luni, drace, în mare bucluc ne-am băgat! Cu toate acestea, el nu și-a dat prea bine seama cât de adâncă era prăpastia până nu i-a văzut pe copiii înghesuiți ca niște vite duse la tăiere în curtea interioară a fortăreței din port, ieșind din bolțile acesteia ca o turmă înnebunită de capre orbite de strălucirea soarelui după atâtea luni de teroare (anul 1989, nu?... sau, poate, mai curând, 2002?...), se rătăciră în lumină atât de mulți în același timp, că el nu i-a mai văzut ca două mii de făpturi separate, ci ca pe un uriaș animal fără formă, ce răspândea un iz impersonal de piele încinsă și făcea un zgomot de apă adâncă, a cărui natură multiplă îl ferea de primejdia de a fi distrus, fiindcă nu era cu putință să nimicești o asemenea cantitate de viață fără să lași o dâră de oroare care avea să dea ocolul pământului, drace, nu era nimic de făcut (...). I-a scos pe copii din fortăreața portului și i-a trimis în furgoane nocturne în regiunile cele mai nelocuite din țară (...)

și au venit, a venit o comisie a Societății Națiunilor, care a răscolit până și pietrele cele mai ascunse din fundul țării și a interogat cum a vrut și pe cine a vrut (...) și care, în cele din urmă, adeveriră public că găsiseră închisorile pustii, patria în liniște și pace, și fiecare lucru la locul lui (…), adio, netoților, călătorie sprâncenată, oftă, s-a zis cu povestea asta (…). Dar povestea nu se sfârșise, fiindcă mai rămăseseră copiii, domnule general (…), drace, îi uitasem de tot, ce facem cu copiii?" (De toate, cum să nu! le spălăm creierii cu manuale false, le punem cravată roșie la gât, blocăm cât putem plecarea lor în Țară la studii și tot așa… Pleacă, totuși?!… Las' că se întorc și-i dăm în gât când atunci, spioni români ce sunt ei! Că noi avem cadrele noastre, naționale, moldovenești, care nu luptă împotriva statului!)

Copiii... „ascunși în lanurile de orez cu noroiul până la gât ca să nu-i descopere aeroplanele Crucii Roșii, pusese să fie vopsită în roșu lumina soarelui și strălucirea stelelor ca să-i vindece de scarlatină, dăduse ordin să fie stropiți din văzduh cu prafuri insecticide ca să nu-i mănânce păduchii de frunză din plantațiile de banani, le trimitea ploi de bomboane și ninsori de înghețată cu frișcă din avioanele și parașutele încărcate cu jucării de Crăciun, pentru a-i ține liniștiți până avea să-i dea prin cap o soluție magică". (Vine ea soluția, dinspre Moscova, dacă nu ai cumva inspirație. – Ia-n-te în Georgia, ce soluții!... Și tot așa, da, ca la Márquez: întâi obuze, după aia înghețată cu frișcă, adică ajutoare umanitare, întâi tancuri, apoi, tot ei, – căști albastre, foarte „pacifiste", cum să nu, de „menținere a păcii"!) [...]

Zguduită de acest adevăr altfel spus, aș fi vrut să pot să-mi jur că voi pune în scenă respectivele pagini, înțesând pe canavaua lui Márquez drama ce răzbătea din creația sideralilor mei. Vedeam cu ochii deschiși o scenă largă, gemând de amenințătoare valuri gri, din care, înghițiți și vomitați iar și iar de hăul inconștient, bruiați continuu de vuietul mării, își urlă presentimentul ratării vieții niște copii. Spectacolul pe care-l vedeam cu ochiul minții era mai viu și mai scrijelit decât realitățile pe care le trăiam: era sinteza acestora. Totul se ridica la întreg, iar trăirea continuă a întregului, revelat ca iminență, ca destin, mă clătina. Dar cel mai trist era că se clătina în mine, zi cu zi, ceas cu ceas, iluzia necesa-

ră că totul îmi este/ne este în puteri...

Azi sunt convinsă că acele pagini, discuțiile noastre în transă asupra acestui text, asupra atâtor altora de acest gen au avut un rol aparte, decisiv, în evoluția *Clipei.* Ele au însemnat punctul final de maturitate civică pentru cei mai mulți dintre acești copii, pentru cei care se întâmpla „să absolve facultatea" *Clipei* chiar în acești ani. Era și timpul. Se consumase demult anul 2002, se developase fenomenul inimaginabil al anului 2005 (trădarea) și, ca în fiece an, câțiva dintre cei mai vechi cenaclişti stăteau gata să plece la studii. De data aceasta, pleca chiar miezul *Clipei* post-2000, lăsând doar pentru puțin timp în urmă pe alți câțiva dintre cei incandescenți și aceștia în ultimii ani de liceu... Părea că se prăbușește totul. Unul dintre tineri, adolescentul miop prin excelență al *Clipei*, evada în lecturi filosofice tot mai adânci (care păreau să-l înfrângă), manifestând un nemărginit cinism și o îngrijorătoare vomă față de tot, față de toate. Așadar, sporise atât de mult neființa, că devenise greu de suportat... („Că ei asta fac, zice Noica, sporesc neființa; nu omoară, dar sugrumă, sporesc neființa...") Vedeam clar cum, îngrețoșați de realități, cei mai buni copii ai noștri ajung la concluzia lui Noica: „A făcut pipi istoria pe mine? Fac și eu pe ea!"

Clipa, 2009, nr. 1, pp. 4-5, 36-37.

Interviuri (selectiv)

EUGENIA BULAT: „DOREAM CU TOATĂ FIINȚA SĂ CONSTRUIM DIN LUMEA NOASTRĂ O NOUĂ *AGORA*, O PATRIE A LIMBII ROMÂNE"

Interviu realizat de Raia ROGAC

Raia ROGAC: Dragă Eugenia, mi se pare că e nevoie de o nouă Renaștere Națională. Militant al primei Renașteri, veneai cu o mulțime de lume din Sadova ta la demonstrații, unde cel mai scandat slogan era „Noi suntem poporul!". Cred că acele momente au constituit piatra de încercare pentru poeta Eugenia Bulat, ai crescut din poezia patriotică.

Eugenia BULAT: Părerea mea este că poporul dintotdeauna a fost împărțit în „mizeri și bogați", vorba marelui Eminescu, doar că noi, în anii de dictatură sovietică, eram în majoritatea noastră zombi, abia întrezărind acest aspect. După 25 de ani și ceva de la Independență, între mizeri și bogați s-a creat o adevărată prăpastie. La vechea nomenclatură s-au adăugat „îmbogățiții de peste noapte" din noua nomenclatură, inclusiv de dreapta. E un nou soi de genocid, nu mai puțin condamnabil, care constă într-o sălbatică rapacitate pentru însușirea bunului public, supunerea instituțiilor statului intereselor proprii, capturarea pârghiilor statului, prin mijloace aparent democratice, discreditarea ideii proeuropene ș.a. Rădăcinile răului sunt înfipte adânc în perioada noastră de renaștere.

Fraudarea poporului nostru, abia ieșit de sub dictatura comunistă, a început, cred, chiar din start, prin delapidarea de către mâna criminală (dirijată, evident, de Moscova) a liderilor de vârf ai Partidului Comunist al RSSM a fondurilor și bunurilor PC al RSSM, care aparțineau întregului popor. Delapidarea a continuat apoi printr-o mare afacere frauduloasă, numită „bonurile patrimoniale", prin care poporul a fost furat de întreaga sa avere, numită „socialistă", adică, a tuturor și a fiecărui în parte. Au fost astfel furate extinse spații de producție, imense imobile

în care astăzi își desfășoară activitatea firme enorme, despre care nu știm nimic și de la care poporul simplu nu are nimic. Înșelat că va avea dividende, poporul a depus în privatizarea acestora „bonurile patrimoniale" (dreptul propriu la o parte din averea națională) [...] – O imensă fraudă istorică de care azi, cum ar veni, nu-i pasă nimănui.

Atacul delapidator s-a efectuat masiv și prin *Codul Funciar al Republicii Moldova,* adoptat de către primul Parlament, printr-o luptă crâncenă cu forțele care s-au identificat apoi ca agrarieni (aceiași comuniști), *Cod* care conține, după mine, fisuri grave, care au permis agrarienilor să-i nedreptățească pe reprezentanții progresiști ai societății. Care erau aceștia? Bineînțeles, militanții Renașterii Naționale, or, anume ei, voind împroprietărirea țăranilor și lichidarea sistemului agricol sovietic (creat prin constrângere, furt și deportări), au cerut primii ca să fie împroprietăriți. Aceștia au primit din partea latifundiarilor agrarieni cota cuvenită divizată în 3-4 și chiar mai multe mici loturi de pământ, în puncte geografice aflate la kilometri distanță unul de altul, loturi pe care oamenii, lipsiți de transport și tehnică agricolă, nu le puteau lucra eficient. Nucleele comunisto-agrariene, compuse din șefii de gospodării, brigadieri etc., au păstrat miezul cel mai roditor, mai favorabil așezat al pământurilor (boicotând fățiș ajutorarea tehnică a celor deja împroprietăriți, de unde exodul în masă al lumii de la țară către anul 2000), împărțindu-le, în final, între ei, în cote unice (masive vinicole etc.), care pot fi prelucrate tehnic și din care poți avea un folos. Abia când nu a mai rămas mai nimic vizibil de delapidat, din ceea ce moșteniserăm, a urmat furtul prin intermediul băncilor (crearea, atragerea depunerilor, apoi dispariția acestora), gestionarea frauduloasă a creditelor internaționale, furtul miliardului, jefuirea poporului prin intermediul taxelor la gaze, curent electric etc.

Situația de vid în care s-a pomenit Republica Moldova (dintr-o „poveste de succes", cum se afirma) este una de pericol vital și ne vizează pe noi toți. Poate că chiar aceasta este crima cea mai mare pe care au comis-o delapidatorii averii naționale a republicii: „consumarea fără rost a unei valoroase și incredibil

de frumoase energii umane, îmbrâncirea ei în hăul disperării în numele unor scopuri individuale, inumane prin cruzimea lor – or, până la urmă, cât îi trebuie unui om?!"

„Noi suntem poporul!" rămâne un slogan etern valabil, dar nu este adevărat, nici chiar pentru anii de vârf ai Mișcării de Eliberare Națională, că am fi fost toți „un cuget și o simțire". Nici nu se putea altfel: veneam dintr-un sistem al opresiunii, cel al strangulării libertății de gândire, și doar o parte din populație, mai rezistentă, mai pregătită intelectual, neafiliată sistemului, s-a ridicat cu adevărat, ducând după sine și pe cei care ezitau, dar doreau, totuși, schimbări. O să observați că în documentarele privind marile noastre adunări naționale din primii ani ai Renașterii Naționale, eu nu apar nicăieri în prim-plan, cu excepția Marii Adunări Naționale anti-referendum unional, din noiembrie 1990, când am luat cuvântul. Veneam la ele cu multă lume din Sadova mea, din întreaga zonă a Călărașilor, dar, odată ajunși în Piață, locul meu era, de obicei, în spatele mulțimii, pe linia Arcului de Triumf, ca să pot vedea atât Piața Marii Adunări Naționale, cât și geamurile Casei Guvernului, din care se ițeau uneori siluete care ne priveau pe furiș. Observam asta și mă gândeam cu bucurie: „Așa, să vă fie frică: suntem mulți! SUNTEM MULȚI!" Totodată, un glas interior se ruga cu îngrijorare: „Doamne, fă ca lucrurile importante să se producă acum, până cerberii să înțeleagă că, de fapt, suntem puțini! Căci suntem destul de puțini... cei cu adevărat conștienți."

Acesta este adevărul și toate s-au confirmat în timp: după primul Parlament ales în mod democratic, care a fost constrâns să voteze bine cunoscutele legi istorice (și în care, oricum, deputații Renașterii Naționale nu erau decât 1/3!), noi nu am avut niciodată o majoritate absolută de dreapta. Astfel, Parlamentul nostru, în toți acești ani, a fost nu atât un for legislativ, cât un teren de crâncenă luptă, în care legile care s-au articulat au ajuns a fi votate fie în variantă de compromis, fie cu fisuri mari pentru abateri și delapidări, create cu bună știință de forțele de rea-credință.

Ai dreptate, am crescut din poezia patriotică, cu ea și prin

ea și, trecând prin poezia mea, e lesne de văzut pasiunea mea constantă pentru reîntregirea Patriei, pentru reunirea cu Țara Mamă. A fost și rămâne unica soluție de salvare a Basarabiei din „neagra străinie", cum spunea Eminescu. Am ratat momentele istorice propice Unirii, ratăm și acum, în momentele pe care le trăim chiar azi, iar orbecăirea noastră, indecizia, moldovenismul primitiv, ca să nu mai zic de trădarea de neam, ne vor costa enorm. Va trebui să plătim scump generațiilor care vin. Se vorbește mereu în pedagogie și literatură despre „conflictul dintre generații", despre „ingratitudinea celor tineri". Dacă lucrurile vor merge și mai departe așa, atunci felul în care înțelegem noi să lăsăm urmașilor noștri această parte de Moldovă are tot dreptul să fie condamnat, să determine perpetua și îndreptățita ingratitudine a celor ce vin după noi.

R.R.: Sadova nu-i departe de Chișinău și, totuși, nu te apasă dorul de întoarcere la locul de naștere a veșniciei, ca să-l parafrazez pe Lucian Blaga? Deseori mă gândesc că cei care au harul creației din liniște s-au născut – tocmai ceea ce ne lipsește cu desăvârșire la oraș.

E.B.: Ai dreptate, liniștea, care, de la un timp, devine și pentru mine echivalentul creației, este tocmai ce ne lipsește la oraș. Trebuie să știi însă că am avut o copilărie destul de dificilă, care m-a împovărat, la începuturi, cu o încărcătură emotivă potrivită evadării din acele locuri. Au trebuit ani mulți de muncă interioară ca să mă eliberez de acel bagaj psihologic. Întâmplarea face ca începutul cicatrizărilor să se producă chiar în primii ani ai Renașterii Naționale. M-am aruncat cu tot sufletul în Renaștere, găsind o uitare de sine, o eliberare în mesajul *perestroicii*, în mesajul național și umanist al reînvierii naționale, în lumea deschisă și luminată la gând, pe care a scos-o în față Renașterea Națională. Era în tot o imensă energie a binelui, a frumuseții și dăruirii. Eram tineri, visători și doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă Agora, o Patrie a Limbii Române, a Iubirii, Armoniei și Demnității Naționale (cu atât mai mare decepția ulterioară...).

Natura a avut și are asupra mea, din copilărie, un impact comparabil doar cu euforia religioasă. În anii ’80, după mai mulți ani de lipsă pentru studiu, reașezată la vatră, redescopeream dulceața satului natal, așezat pe mai multe coline, dintre care unele deschid splendide panorame către pădurile din preajmă. Acolo, pe una dintre coline, mi-am zidit, la timpul meu, o casă, am sădit nuci, cireși și tei, am săpat o fântână din care să bea lumea; acolo mi-am înmormântat părinții, bunicii, dar și pe părintele meu spiritual, irepetabilul profesor de limba română – Ștefan Bulat, lângă care voi merge cândva ca să-mi dorm somnul de veci. „În dealul cu zarzări”, cum se spune la Sadova, acolo voi merge, ca să mă contopesc cu pământul din care-am răsărit. Până atunci, merg în satul meu de baștină precum aș merge la biserică: întâlniri cu oameni buni ca pâinea, întâlniri cu verdele de-acasă.

R.R.: Îmi spuneai că ți-ai impus o retragere în turnul de fildeș, o evadare… însă ai continuat să scrii poezie matură, profundă, într-o formulă inedită.

E.B.: Mi-am impus și mi s-a impus. Era salvarea dictată atât din interior, cât și din exterior, poate unica salvare, acest exil în care m-am aruncat ca într-un vid, în căutarea aceleiași liniști, de care mă întrebai, dar și întru regăsire existențială. La un moment dat, s-a frânt ceva în mine, definitiv și fără speranță de remediere (am scris despre aceasta în poemul *De pe rază cădere, e în Veneția ca un dat*). Probleme de ego interior, travaliu excesiv, care nu mai putea suporta tensiunile, contradicțiile și, mai ales, sentimentul de orizont închis. Dar nu numai. Exilul meu în Italia, la Veneția în special, pentru că acolo am stat mai mulți ani, a fost cauzat și de faptul că nu mai puteam să văd ce vedeam în jur.

Eram în plină eră neocomunistă, în plină recesiune, degradare și lipsă de speranță. Și asta după ce atâta energie umană, pură, de o frumusețe celestă, fusese călcată în picioare, inclusiv prin trădarea din 2005 a PPCD, prin acea coaliție monstruoasă cu partidul comunist. Ei guvernând bine-mersi, eu primeam acasă citații de la poliția comunistului Voronin, ba în calitate de martor, ba de inculpat. A durat ani, până în aprilie 2009. Eram la Veneția, dar

acasă încă mai primeam citații. Le-am păstrat pe toate...

Aveam copiii mari, studiau, multe necesități... și, ca și cum toate acestea nu ar fi fost destul, s-a adăugat boala cruntă a tatălui meu, în fața căreia chiar nu aveam cu ce sta. De aici până la impunerea „exilului", până la „aruncarea în vid" (pentru că este un echivalent perfect) nu a fost decât un pas. Nu speram să mă mai întorc. De fapt, credeam că am să mă prăpădesc și am fost de mai multe ori la un pas de asta. Am depășit însă tenebrele, vii și închipuite, pot spune chiar, am învins. Prin această experiență la limită, m-am convins de faptul că (cine spunea?...) „Viața începe să funcționeze pe adevăratelea doar atunci când este amenințată de neant".

Am transformat „exilul" meu în unul al terapiei prin scris și al studiului, mai întâi, într-unul al travaliului interior și, de la un moment încolo, într-un exil militant, ca să folosesc calificativul prodigiosului italienist Geo Vasile. Ca o ispășire pentru anii când centrul gravitațional al ființei mele se afla în Mișcarea de Eliberare Națională, în căutările mele existențiale și tot ce descindea din acestea, mi-am ajutat continuu (peste șapte ani) familia cu mijloacele ce rezultau din claustrarea și munca mea de jos, căutând să dilat la maximum puținul timp liber și, mai ales, puțina energie vitală care-mi mai rămânea, ca să reușesc să mă refac, prin spirit și duh, și să merg înainte. Așa am ajuns să vorbesc italiana (într-un final, și să creez în această limbă), să fac lecturi în limba lui Dante, să scriu trei cărți printre străini, să le lansez la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția, la Academia di Romania a Roma, la Festivalul Internațional de Carte de la Torino, în alte orașe și instituții publice din Italia.

R.R.: Ce este, de fapt, Veneția?...

E.B.: O să râzi: am cunoscut la Veneția o persoană de la noi, chiar mai multe, care considerau Veneția nimic altceva decât o baltă. În fond, ce este o lagună decât o apă puțin mișcătoare, în care, dinspre uscat spre mare, se revarsă mai multe râuri (de existența cărora nici nu bănuiești), direcționate prin canale de piatră etc. Ce este, deci? – „o baltă"! Dar tocmai în aceasta constă marea contradicție, marele miracol: ce au făcut, de la origini și

până în prezent, veneţienii, la începuturi, nişte pescari speriaţi de invazii, care s-au retras strategic pe nişte insule din lagună! Au făcut un rai al lui Dumnezeu pe pământ, loc pentru vizitarea căruia, secole la rând, vin milionari din „americi", plătind bani grei, ca să stea şi să savureze geniul locului, splendoarea canalelor, a bazilicilor şi altor monumente de artă, barem câteva zile!

Ce mai e Veneţia? Închipuiţi-vă un oraş în care toate străzile sunt pietonale! Un oraş în care, excluzând clipele în care te afli pe aşa-zisele „callette" înguste, îţi poţi scălda continuu ochii în orizonturi colorate, în spaţii ample, foarte ample, de cer şi apă! E ceva esenţial, care ne lipseşte fără să bănuim clar că ne lipseşte şi cât de mult ne lipseşte! (Este ca în poezia lui Grigore Vieru despre Eminescu: „Mă uscam de dor în piept cu plânsul,/ Nu ştiam că dor mi-era de dânsul.") Este un oraş care, în locul rumorii produse obişnuit de mijloacele de transport, te învăluie din toate părţile liniştea sau glasul „lichid" al valurilor, care ling blând scările verzi spre canale; glasul clipocitor al mareei (Adriatica şase ore intră în oraş şi şase ore se retrage, pliindu-se ciclului lunar.); auzi frecvent glasul reverberat al clopotelor de la San Marco, Frari, San Georgio sau al bazilicii Isus Salvatorul, dar şi ţipătul porumbeilor în apusuri incendiare, incredibile, dinspre Zattere sau Sant' Elena. Este un oraş în care lume de varii culori relaţionează armonios, care vine în acest spaţiu cumva deja fericită, căutând să-şi trăiască cât mai intens şi această parte de fericire. Vorbesc de vizitatorii oraşului, în primul rând, şi nu de rezidenţi, cărora le revine sarcina (nu fără inconveniențe şi sacrificii) să păstreze splendoarea şi unicitatea urbei; nu zic, desigur, de cei care vin la Veneţia, forţaţi de situaţia social-economică din ţările lor, ca să muncească şi să-şi asigure familiile. – Aceştia se confruntă deseori cu mentalităţi de extremă individualistă, unele de-a dreptul medievale (explicabile, uneori, prin vârsta avansată sau cocteilul dintre aceasta şi anumite maladii) sau, uneori, de-a dreptul rasiale. Oraşul Sfântului Marcu, însă, te răsplăteşte necondiţionat, încontinuu şi generos. E o recompensă regească, divină, pe care nu trebuie s-o aştepţi de la nimeni: este destul să ieşi sub dulcele soare sudic, în briza mării, sub

cerul ce-ți oferă irepetabile și neuitate spectacole.

Întâmplarea a făcut ca „exilul" meu să se consume la Veneția. Nu exista, poate, pentru mine un alt loc mai propice introspecției și retrospecției, solitudinii și scrisului, studiului autodidactic și acumulării de experiență existențială; necesității de a fi izolată în mijlocul lumii (!), dar și de a fi în contact nemijlocit cu natura. Am căutat, la Veneția – în natură, în lume și în cărți, explicația enigmei ei. Am văzut-o fluturând pe cerul ei, în luna palidă care plutește impasibilă și rece, făcându-te să plângi (pentru că, să știi: frumusețea doare), în fețele lumii, coapte, din sud; în chipurile alb-vinețiii, ca niște lujeri anemici, crescuți în umbra Nordului. Thomas Mann, cred, a prins prin excelență enigma plutitoare a acestui oraș de basm, această taină a Veneției. Ea rezidă în frumusețea divină, creată de Dumnezeu, totuși și doar apoi în frumusețea creată de mână de om. Thomas Mann spune clar aceasta în *Moarte la Veneția*. Ezra Pound, poezia căruia îmi este foarte aproape, o spune și el, într-un poem superb, *Litanie nocturnă*, pe care l-am și tradus în românește din versiunea italiană (este inclusă în volumul *În debara*).

R.R.: Mulțumesc pentru volumul bilingv, româno-italian, *În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est*. El îmi amintește de primul, care a fost lansat cu mare succes la Biblioteca „Onisifor Ghibu", *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est*. În prefața semnată de tine destăinui niște lucruri cutremurătoare, citez: „Atunci când claustrarea prin exod, ca soluție ultimă după evadarea dintr-un imperiu al răului, te face prizonierul unei mentalități medievale, ajungi să înțelegi că, independent de spațiul geografic sau de chipul pe care îl îmbracă maladia (bolșevism, fascism sau rasism), societatea e, pretutindeni, deopotrivă bolnavă." Mă opresc aici și vreau să te întreb, cum vezi salvarea ei?

E.B.: Este o întrebare foarte dificilă, o întrebare esențială. Nu cred că există om pe Pământ care ar putea să dea un răspuns exhaustiv la ea, mai ales azi. Am atins mai sus subiectul confruntării cu răul. Îl poți întâlni pretutindeni, în orice tip de societate/orânduire socială, pentru că el, răul, nu se află neapărat în sisteme, ci în omul însuși. Privește Basarabia, care se zbate între viață și moarte,

de un sfert de secol, și întreabă-te: cine e de vină?! Gândește-te la decimarea Ceceniei, la jalea care s-a așternut peste Ucraina în ultimii doi ani. Și asta ca să exemplific numai puțin, cu probleme din zona noastră, de Est, și din istoria recentă. La baza tuturor relelor sunt oameni concreți, mentalități concrete și, mai ales, prăpastia enormă care s-a căscat între cei săraci și cei bogați, felul criminal în care mulți dintre cei din urmă găsesc să-și agonisească enormele averi. Nu doar la noi, pe întreg globul.

Privesc cu întristare și îngrijorare degradarea lumii în general și degradarea Basarabiei în particular; golirea, barbarizarea și vulgarizarea satelor noastre. Știu însă că în noi, românii, și în orice om, în general, este bine așezată, de către Creator, și temelia Binelui, a Frumosului și a Continuității. Numai așa, cred, se explică rezistența, până azi, a civilizației noastre. Să nu uităm însă că, pe Terra, au mai fost civilizații, unele, se pare, mai avansate decât civilizația modernă, și… unde sunt acestea?... „Dar pulbere, țărână, din tine s-a alege […]", vorba poetului. Respectiv, continuitatea nu este o lege nestrămutată, e nevoie ca aceasta să fie asigurată mereu, prin forța Binelui și a Frumosului. Și atunci, este posibil să schimbăm mentalitățile nocive continuității? Cum, prin ce mijloace?...

Mijlocul cel mai sigur, care să asigure continuitatea civilizației moderne, este, după mine, cultura și instruirea. A nu mai pune accent pe aceste două mari laboratoare umane de educație ale persoanei, care să asigure conștiința de sine a individului uman, mai mult, conștientizarea conștiinței de sine, ca membru cu responsabilități a unei civilizații naționale și universale, înseamnă a dezerta în fața provocărilor actuale. Doar crearea unei mase critice de oameni conștienți și responsabili poate genera, la rândul său, în sferele de conducere, personalități conștiente de datoriile de nestrămutat pe care le au în fața propriului neam, a unei lumi tot mai globalizate și mai complexe. Aș sublinia: a unei lumi sfâșiate de resentimente istorice, de terorism, războaie dintre religii; a unei lumi în care se varsă sânge în scopul ascuns de acaparare a rezervelor naturale ale planetei, dar și de războiul, tot mai vizibil, dintre o mică societate globală, bogată și ra-

pace, care deține întregul tezaur al planetei, și cei dezmoșteniți.

R.R.: Aș dori să mai citez ceva din aceeași sursă: „Așa s-a făcut că, din coșmarul claustrării, am ajuns pe platoul Centrului de Studii Donne per la Pace din Veneția, ca să vorbesc despre frumusețea neamului românesc, despre datul lui pur, relevat în balada *Miorița*, despre motivul sacrificiului și destinul femeii române, comparabil cu destinul Anei din *Mănăstirea Argeșului*, și despre alte lucruri. A trebuit să găsesc baladele noastre, retopite în graiul lui Dante, și le-am găsit, la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția, traduse de italienistul Geo Vasile. Vorba populară: „Tot răul cu binele lui." Rogu-te să faci un comentariu despre acea posibilitate și despre puntea de suflet cu prodigiosul italienist Geo Vasile, care a dat naștere unei colaborări literare mai rar întâlnită azi la breslașii scrisului.

E.B.: [...] Am amintiri frumoase de la lansările pe care le-am avut la Biblioteca Civică și Teatrul „Momo" din Mestre, la Centrul Civic din același oraș, cu participarea italienistului Geo Vasile din București la avanpremiera cărții *În debara*; de la recitalul ținut într-un cadru internațional la Universitatea „Ca' Foscari" din Veneția, la concertul ținut de minunatului nostru instrumentist Petru Dinjos, la Trevizo, unde am lansat și eu cărțile mele. La Salonul de Carte de la Torino am fost prezentată de o deosebită italienistă și critic literar, Smaranda Bratu Elian, din București, într-un cadru aparte, cu participarea multor prestigioși scriitori din Țară, alături de doi scriitori români stabiliți în străinătate. Păstrez amintiri de neuitat de la lansarea la Accademia di Romania de la Roma, organizată în colaborare cu Asociația „Dacia", condusă de neobosiții Tatiana și Vitalie Ciobanu. Acolo am avut bucuria să văd, pe adevăratelea, la evenimentele noastre culturale, participanți ai asociațiilor de pe ambele maluri ale Prutului. Mi-au adus multă bucurie prezența traducătoarei cărții *Veneția ca un dat*, Gabriella Molcsan, dar și a doi scriitori italieni, Laura Rainieri și Francesco Baldassi, cu discursuri critice foarte competente și aprofundate, pe care sper să le pot publica cândva, alături de materialele/discursurile critice scrise/rostite la noi asupra acestor două cărți.

O experiență aparte au constituit cele patru conferințe literare pe care le-am ținut, una după alta, la Centro Studi Donne per la Pace. Se intitulau „Quatro domeniche letterarie con… etc., etc., scrittrice di lingua romena, proveniente dalla Repubblica Moldova" și credeți-mă că a trebuit să insist categoric ca să fie scris în afiș că sunt scriitor „di lingua romena", de limba română, adică, și nu „moldovenească".

Patru duminici la rând am vorbit unui auditoriu variat, atât prin intermediul propriei creații, cât și prin intermediul lucrărilor folclorice (inclusiv muzicale) despre poporul nostru și calitățile acestuia. Despre balada *Miorița* ca act de naștere și de creștinătate precreștină a neamului nostru, despre *Mănăstirea Argeșului* și simbolul sacrificiului care este încifrat în ea, explicație relevantă și a sacrificiului femeilor noastre, care au luat viața în piept și muncesc în Occident în numele viitorului propriilor copii. Am vorbit despre sufletul românesc, despre o calitate a sufletului mai puțin întâlnită în Apus: gătirea de „logodna cosmică", de întoarcere în Universul din care am răsărit, prin intermediului nemuritoarei noastre povești *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, a creației marelui Eminescu, dar și prin anumite bucăți muzicale, precum *Vai sărmana turturică*, *De s-ar afla cineva*, *Nu-i lumină nicări* și altele. Am ceva voce, în special pentru romanțe, am pus tot sufletul, nu m-am sfiit să cânt. Apropierea de mine a mai multor persoane, după acele ore de revărsare către auditoriu, cu mesaje pline de bucuria descoperirii sufletului unui popor, mă fac să cred că am semănat ceva în cele patru duminici. Ultima ședință a fost în Ajunul Crăciunului. Au cântat colindele noastre un grup de băieți tineri, membri ai Asociației „Dacia" din Mestre, antrenați în corul bisericesc de la biserica noastră, ortodoxă, din oraș. A fost frumos, a fost memorabil.

Pe italienistul Geo Vasile l-am cunoscut la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția, unde lansa un volum din traducerile sale și, în mica discuție pe care am avut-o cu el, am regretat că nu am cu mine primul meu jurnal poetic scris acolo – „Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est", care apăruse deja. La scurt timp, mi-a scris, din București deja,

cerându-mi să-i trimit prin poștă „Veneția ca un dat". Am făcut-o cu plăcere. Așa a fost. Am început să corespondăm prin e-mailuri. A apreciat volumul primit. Când lucram deja la volumul „În debara" și aveam nevoie de baladele noastre și de Eminescu... – toate acestea traduse în italiană, le-am descoperit în biblioteca IRCCU din Veneția chiar în traducerile lui Geo Vasile. Avea tradus tot ce e fundamental în folclorul nostru, poezia lui Eminescu, dar și autori români din literatura contemporană. A trebuit să cer învoirea dânsului pentru a cita amplu, în italiană, baladele *Miorița*, *Meșterul Manole*, iar, din Eminescu, *Rugăciunea unui dac*. L-am rugat apoi să traducă volumul „În debara". (La acea oră, nu cunoșteam destul de bine italiana și Domnia Sa a acceptat cu plăcere să scrie versiunea italiană a narațiunii poetice, însoțind-o de o prefață, ulterior, și de o postfață de zile mari.) E un om de o vastă cultură, foarte serios, instruit și profund. A dăruit o viață interferențelor literare italo-românești.

R.R.: Mai ții legătura cu Uniunea sau poate Uniunile Scriitorilor din Moldova și România?

E.B.: Am ținut dintotdeauna legătura. Faptul că am lipsit peste șapte ani din Basarabia nu înseamnă că m-am rupt de vatră și de breaslă. Am venit în vacanțe, am scris și am primit mesaje, m-am străduit să urmăresc îndeaproape tot ce se întâmplă la noi în plan politic și cultural. În diasporă am fost implicată în campaniile electorale și am făcut tot ce mi-a stat în puteri pentru direcția proeuropeană a Republicii Moldova. Am publicat în exterior (în Italia, Macedonia, SUA), dar și în România și acasă. Am lansat cărți acasă și în Italia. În lipsa mea, prima ediție a *Veneției ca un dat*…, doar românește, a fost lansată în România. În condițiile tehnologiilor moderne, este simplu să te informezi, să ții legătura.

Exilul meu, claustrarea, care s-au produs în exterior, la Veneția, puteau, în anumite condiții, să se producă și acasă. Căutarea de sine, retragerea în așa-zisul „turn de fildeș", pentru acumulare, evaluări/reevaluări/experiență de viață, noi teme și concepte literare sunt, până la urmă, condiția scriitorului (am înțeles asta și din creația altor exilați, dar și din propriul sânge). Trebuie să subliniez, însă, că, în cadrul unui exil în exterior, în afara matricei lingvistice și iden-

titare, confruntarea cu propria limbă, cu propriile convingeri și valori, cu omul, în general, cu schemele și structurile create de el, este mult mai drastică, mai profundă și mai relevantă.

Exilul și claustrarea în spațiul lingvistic al limbii latine, al vechii Rome, are asupra unei conștiințe românești o influență profund-emoțională, de remodelare de ființă și conștiință. Mi-a plăcut dintotdeauna limba latină, iar în Italia limba latină e prezentă: o auzi, o simți, te îmbrățișează. Prin intermediul ei și al limbii italiene, desprinse din ea, ca și româna, parcă ai atinge cu mâna fibra spirituală originară a neamului tău. E ca și cum ai privi în prunci și nepoți trăsăturile plutitoare ale părinților acestora (să luăm elementar, în latină, italiană și română, după primele rânduri a ceea ce e mai simplu, după *Tatăl nostru*: „Pater noster"/ „Padre nostro"/ „Tatăl nostru",// „Qui es in coelis"/ „Chi sei nei cieli"/ „Carele ești în ceruri"// „Sanctificetur nomen tuum"/ „Santificato sia il tuo nome"/ „Sfințească-se numele Tău" etc.). Să fii locuitor într-un asemenea spațiu sonor este un experiment unic, tulburător, care te marchează profund. După această trăire nu mai ești cel care ai fost, nu ai cum: ai văzut timpul la față, nașterea neamului tău ți-a trecut pe dinainte, ca o vedenie.

R.R.: La ce lucrezi acum?

E.B.: Lucrez la al treilea și ultimul jurnal bilingv al unui „evadat din Est", pe care-l voi intitula, cred, *Piatra de Ca' Vendramin*. Versurile care stau la baza acestui jurnal poetic mi s-au înfățișat acum doi ani, mai mult în italiană decât în română, în ultimul an al șederii mele la Veneția. Mi s-a părut prea puțin însă să public în mod obișnuit aceste versuri, având în vedere travaliul sufletesc enorm care sta în spatele lor. Voiam să spun ceva mai mult și căutam forma adecvată, care întârzia să mi se arate; simțeam și simt o atracție irezistibilă către alte genuri literare, către noi forme, către experiment. M-a împins către o nouă formulă de oferire a poeziei și lectorul viitoarei mele cărți, profesorul și criticul literar Ilaria Serra, nativ italian, care predă în Statele Unite. (A scris și publicat despre poezia mea, a tradus anumite lucrări, a ținut două conferințe, în Italia și în SUA.) Așa am ajuns să caut cheia potrivită pentru redarea cadrului obiectiv și,

mai ales, subiectiv, care a precedat nașterii unei sau altei bucăți poetice. Pe fundalul sănătății mele șubrezite, căutarea a fost una îndelungată și chinuitoare. În sfârșit, această formă mi s-a revelat suficient cât să pot completa cele scrise. Sper ca anul viitor să găsesc mijloacele necesare și să scot volumul. Poate că voi uni toate cele trei volume scrise în exterior între două coperți, adăugând și critica literară la acestea – lucrări de artă în sine. Sunt invadată de alte teme, de alte idei și am nevoie să-mi eliberez spiritul de tensiuni și sechele.

R.R.: A treia carte bilingvă nu-ți poate oferi dreptul să aderi și la Uniunea Scriitorilor din Italia?

E.B.: Aici trebuie să zâmbesc așa cum zâmbești la ghidușia unui copil. Vei înțelege repede de ce. În Italia există multe structuri scriitoricești și editoriale al căror membru poți fi, de ce nu, dacă-ți faci din asta un scop. Dar totul se plătește. (Este o cotă inițială, pentru a te înscrie ca membru, apoi vin cotizațiile lunare sau anuale... și nu în leii din Moldova, bineînțeles.) Asta însă nu te favorizează cumva, să zicem, în editarea unei cărți. [...] Am făcut parte, pe cât am putut, din anumite cenacluri, grupuri de scriitori care relaționau destul de nonconformist cu publicul (dar, mai ales, *între ei*), întrunindu-se în teatre, cafenele și chiar în biserici. Am fost cap de afiș, am ținut recitaluri, iar ochii, aplauzele, tăcerile profunde în timp ce lecturam sau comentariile ulterioare mi-au vorbit. Din condiția mea de claustrat (chiar dacă nu tocmai clasic), de prizonier al unei lumi paralele, nu am găsit cu putință și nu mi-am propus să devin membru al vreuneia dintre uniunile scriitoricești din Italia: trebuia să mă mențin pe linia de plutire și să-mi ajut familia. De altfel, o pot face oricând, doar să am cu ce-mi achita... plăcerea. Aș adăuga un lucru: este adevărat, un scriitor trebuie să aibă o bună vizibilitate, dar aceasta trebuie să-i fie asigurată, în primul rând, de creația sa, de unde apar două mari probleme: cea a mijloacelor pentru editarea lucrărilor și, cea de a doua (dacă nu cumva chiar aceasta e prima), e *problema difuzării cărții*. Am ajuns la concluzia că soluția care se impune este *proiectul*, proiectul formulat și direcționat spre instituțiile care au în sarcină să ne sprijine/să

sprijine cultura. Eventual, e binevenită și sponsorizarea, dar nu sunt deloc sigură că *Legea sponsorizării* motivează real în acest sens agenții economici. Apoi, țin enorm la criteriul valoric, de aceea aș pleda pentru *proiecte trecute prin instituții*, or, în ultimul timp, apar destule texte, puțin spus, mediocre. Mă simt intimidată când citesc texte slabe și îmi este extrem de neplăcut să citesc texte mediocre destinate copiilor. Deocamdată, cam peste toate își pune amprenta provincialismul nostru.

R.R.: Nu pot să nu amintesc de revista *Clipa siderală*, fondatoarea căreia ești, o revistă pentru adolescenți, de înaltă ținută de creație, elegantă, dar care, se pare, e într-o corabie, nu cea a lui Noe, ci una care riscă să naufragieze total. Oare chiar nu se gândește Eugenia Bulat cum s-o salveze, sunt niște ani de la fondarea ei și ar fi mare păcat să dispară, ca atâtea altele…

E.B.: *Clipa siderală* este proiectul meu de suflet. În el converg, într-o sinergie perfectă, dragostea pe care o port Limbii Române, Cauzei Naționale și tinerilor dotați, ei fiind speranța noastră într-un viitor european și național de alt nivel, pus pe temeliile adevărului și performanței. Acad. Mihai Cimpoi nota în *Istoria deschisă a literaturii române din Basarabia* despre speranța de viitor pe care o oferă vlăstarele din „pepiniera" revistei *Clipa siderală* și a cenaclului „Iulia Hasdeu", despre *paternitatea polivalentă* și sănătoasă a publicației: clasicii, marii interbelici, „monștrii sacri" ai literaturii universale. În anul 2009, deja sub conducerea prof. Iulia Iordăchescu ca director de proiect, la propunerea Uniunii Scriitorilor, revista ia prestigiosul Premiu de Stat pentru Literatură pentru Tineret. Alături de *Clipa siderală*, ca mentor, profesor și estet, s-a aflat pe parcursul multor ani scriitorul Ion Hadârcă, alți câțiva scriitori. Ne-a sprijinit continuu Ambasada României la Chișinău. Maestrul Ion Ungureanu, care, de la conducerea ICR București, a dat girul existenței *Clipei siderale* atunci când era greu să presupui dacă va fi un proiect de succes, a spus în cadrul unei gale a laureaților, la Biblioteca „Onisifor Ghibu": „De unde ați apărut voi, pentru că apariția voastră nu a fost programată?!... Apariția *Clipei siderale* este un miracol!" Revelarea acestui miracol, a acestei „erupții a rostirii" a fost

posibilă doar în urma anului sideral 1989, care a făcut ca limba și literatura română să treacă Prutul, a reașezat, după modelul românesc, învățământul în Basarabia (prin reforma Guvernului Druc), oferind tinerilor un enorm câmp de valoroase lecturi și o nemărginită libertate de creație. *Clipa siderală*, cenaclul acesteia, Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" – toate la un loc sunt o adevărată trambulină pentru tinerii creatori (...). Este și va fi continuu nevoie de o *Clipă siderală*, de conștiințe treze, de cultură. Din parte-mi, oriunde m-aș fi aflat, am făcut dintotdeauna tot ce mi-a stat în puteri ca să trec revista peste hopurile care i s-au ivit în cale (și au fost multe, credeți-mă). Era și rămâne „copilul" meu.

R.R.: Dragă Eugenia, știu că ai o familie frumoasă: un soț grijuliu, doi copii minunați, care la rândul lor au dat naștere la alți minunați copii – nepoțeii dragi. Când vorbești despre ei ți se luminează fața, iar vocea îți abundă de duioșia care se revarsă din suflet. Ce ai putea să adaugi?

E.B.: La Veneția, într-o discuție cu un înalt prelat de acolo (i se spune „monsignor"), într-un avânt de sinceritate, îmi revărsam întreaga angoasă pentru viața mea de exilat, gândurile mele negre... Avea peste 90 de ani și era foarte apreciat pentru înțelepciunea, dar și deschiderea sa către imigranți. Cunoștea România, căci lucrase, ani mulți în urmă, într-o biserică din Transilvania. A rămas rece la durerile mele, m-a întrebat însă dacă nu am grave probleme de sănătate. Nu aveam. Dacă am familie, soț, copii și dacă țin la aceștia. I-am spus că da. „Și acum ești aici și îi poți ajuta...", a zis, privindu-mă interogativ. Mi-a spus apoi despre tânăra femeie, basarabeancă (aproape necărturară, o cunoșteam bine), care lucrează la el și cântă. „E fericită, a zis. Tu de ce nu ești?" Am tăcut, șocată de comparația sa. A concluzionat că *nu am niciun motiv valid ca să fiu tristă sau nemulțumită*. Atunci – de-a dreptul, indignată –, nu i-am dat dreptate, astăzi îi dau, iar din șocul pe care l-am suferit în urma acelei discuții, am tras învățăminte.

Soțul meu, Valeriu Bulat, este inginer, profesor la o școală auto. Este o fire plină de simplitate rurală, mereu pus pe glume, pasio-

nat de propria profesie. A scris o carte de umor, *Pătăranii de pe Valea Sadovei*, iar în școala auto lucrează după propria carte de specialitate. Fiul, Marin, este designer grafic web și lucrează mai mult în proiecte din străinătate. E familist, are o fetiță de șase ani, Tincuța, și în curând aceasta va avea un frățior. Doinița, fiica mea, odinioară foarte activă la *Clipa siderală* (a debutat în carte, cânta la pian, la violoncel și chitară), a absolvit limbi străine aplicate la Universitatea de Nord din Baia Mare. Ea a realizat în felul ei Unirea: acolo, în Maramureș, s-a căsătorit cu un tânăr minunat din Satu Mare, a adus pe lume un băiețel-minune, pe nume Luca, care are acum patru ani. În profesie, m-a urmat: este jurnalistă, redactor-șef adjunct la cotidianul *Glasul Maramureșului*. Nu o recunoști dintre localnici: vorbește „maramureșenește".

Nepoțeii, desigur, sunt bucuria mea cea mai mare din ultimii ani. Sunt frumoși și dulci, cum numai ei pot fi; vorbesc frumos românește (unul ca la Chișinău, altul ca în Maramureș) și sunt de o inocență dezarmantă. În fața lor, vorba poetului, „poți vedea veșnicia la față". Îmi place la nebunie să caut să văd prin ei... în timp. Tincuța e toată „zburândă" prin nori, vorbește la geam cu căluți zburători, care „o însoțesc" chiar și atunci când vine la mine; este foarte expresivă în a reda detaliul și mișcarea în desen (aș zice chiar talentată) și deja ne putem înțelege cu ea într-o sumară italiană. Luca mă copleșește cu energia și cu bunătatea lui: este un perpetuu titirez zâmbitor, lipicios de maică-sa de ne face pe toți geloși! Acum are mare interes pentru lucruri noi, pentru exercițiile de logică și pentru... *cosmos* (îmi vorbește despre „iarbă lunară", de „nave cosmice *îndrăgostite de iarba lunară*" (!) etc.). Abia aștept să îmi fac timp ca să scriu pentru ei și despre ei. Face parte din împlinirea pe care am căutat-o mereu.

R.R.: Mulțumesc pentru interviu și să nu uiți să mă inviți la lansarea celui de-al treilea *Jurnal al unei evadat din Est*, Eugenia. Mult succes, inspirație și echilibru sufletesc.

E.B.: Neapărat. Îți mulțumesc și eu pentru această invitație la dialog/prilej de comunicare cu cititorii cei mai dragi: de o parte și de alta a Prutului. Nicăieri nu ești mai bine înțeles ca acasă.

Publicat în:

Raia Rogac. De vorbă cu Eugenia Bulat: „Eugenia Bulat: Doream cu toată ființa noastră să construim din lumea noastră o nouă Agora, o Patrie a Limbii Române" (I). *Curtea de la Argeș*, 2016, nr. 7 (iul), p. 16 ; (II). *Curtea de la Argeș*, 2016, nr. 8 (aug.), p. 21 ; (III). *Curtea de la Argeș*, 2016, nr. 9 (sept), p. 20 ; *Destin românesc*. 2016, nr. 1, p. 18-32 ; *Viața Basarabiei*. 2016, nr. 2, pp. 108-119.

Raia Rogac. „Eugenia Bulat: Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă Agora, o Patrie a Limbii Române". *Taina mărturisirilor*. București: Editura Detectiv literar, 2015, pp. 38-61.

Raia Rogac. „Eugenia Bulat: Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă Agora, o Patrie a Limbii Române". *Zidari întru veșnicirea Neamului*. Pitești: Editura Zodia Fecioarei, 2020. Vol. 1, pp. 196-218.

AVANPREMIERĂ. „NELLO SGABUZZINO" SAU NOI ÎN DEBARAUA EUROPEI

Oleg CHICU,
ecologist, jurnalist, antreprenor
(Chișinău, Republica Moldova)

În data de 30 mai a.c., în orașul Mestre, Veneto, Italia, a avut loc avanpremiera unei noi cărți semnate cu *bun de tipar*, volum ce se înscrie în literatura exodului basarabean: „În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est". Mai jos, vă oferim cu drag un interviu pe care l-am solicitat protagonistei evenimentului, poetei Eugenia BULAT.

– Doamnă Eugenia Bulat, iată că ne-ați bucurat și cu cea de-a doua carte, scrisă departe de casă, aici, în peninsula italică, volum intitulat „În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est" („Nello scabuzzino. Secondo diario di una latitante dell' Est"). A întâlnit dificultăți pixul până să ajungă la pagina de final sau a fost

mai ușor decât acum doi ani, când ați scris „Veneția ca un dat”?

– Mai sunt încă sub percepția unui travaliu intelectual, or, despre nașteri e cam dificil să vorbești. A fost, dacă e să mă uit înapoi cu mânie, chiar mai greu. Pentru că, în timpul concret, cuprins în cartea-jurnal, mi-a fost dat să văd la față nu viața din (sau de după) moarte înfiripându-se, ci, jubilând în nonsens, moartea pe viață călcând. „Veneția ca un dat” – primul meu jurnal poetic, este, așa cum s-a spus, cartea de ruptură din ambientul meu natural, românesc/basarabean și de regăsire în propriul sine (detaliu: nu atât *în*, cât *pe* fundalul venet). „În debara” este următorul pas pe acest drum: intrarea conștientă în realitatea dură a străinătății: într-o Europă a crizelor și globalizării, care, profitând de colapsul estic, absoarbe masiv brațe de muncă ieftine pentru munci care nu au putut fi robotizate încă. Respectiv, după regăsirea în spațiul claustrării (stare care se consumă în primul jurnal), în textele din acest volum, protagonista (doar aparent salvată, așa cum se întâmplă în filmele *horor*), se regăsește subit față în față cu un alt chip al morții: Gorgona neosclavagismului.

– De ce „Nello scabuzzino”, adică, *în debara*?...

- Metafora are îndărătul ei o crudă realitate, cea a condiției imigrantului, mai exact, a imigrației feminine în Italia (dar nu numai). Debaraua este locul concret din casă, nișa, spațiul obscur, ascuns văzului comun (cel „de paradă”), în care se țin obiectele neînsuflețite/sculele ce servesc întreținerii ordinii într-un habitat (foarte frecvent, locuit și de o persoană aflată la muncă ilegal sau tratată ca un instrument). Această atitudine față de om, trădează în mod surprinzător și șocant vivacitatea mentalității medievale în plin mileniu al treilea. Cu alte cuvinte, zidul berlinez ori cortina de fier (parcă citisem asta undeva), în condițiile permeabilității frontierelor, nu mai are un loc geografic anume, ci se află chiar în mentalitatea persoanei, care sfidează, în mod cinic, toate cuceririle umanității cu referire la drepturile omului. Capitalismul sălbatic sau supremația banului, acest cvasi-Dumnezeu al lumii occidentale căpătând contururi reale înspăimântătoare.

– Va apărea degrabă și un al treilea *Jurnal*?

– *Naşterile…,/ ceva-n univers fi-va să moară,/ ca să se nască un alt…* […]./ *Huma doar pare că doarme,/ e doar germinări…* – aşa scriam într-un vers. Starea mea de creaţie este continuă, clătinătoare şi angoasantă. Dar nu toate germinările literare, ale căror contururi le întrevăd, mi se par potrivite segmentului de timp pe care îl traversăm. Sunt bântuită de mai multe teme: *Scrisori din Veneţia*, întâi de toate (cele publicate, dar şi cele rămase în manuscris), care, completate, ar putea constitui un jurnal; apoi aşa-zisele *Clepsidre despre datul românesc pur* – patru şedinţe literar-muzicale pe care le-am ţinut la Centro Studi Donne per la Pace din Veneţia; *Erupţia rostirii sau Generaţia Clipei Siderale* – concept din care am reuşit să scriu doar primul subiect, *Ideea naţională. Poezia*, ca să enumăr doar câteva teme. Însă nu aceste concepte (şi nici chiar *Tată natural*, o proza epuizantă, de care m-am eliberat/exorcizat revărsând-o în filele virtuale ale calculatorului) sunt cauza actualelor mele frământări. Aceste teme sunt ca şi cum împlinite în fiinţa mea. Alte subiecte mă bântuie, idei despre care aş prefera să tac, ca să nu trezesc neadormitele spirite malefice. Voi spune doar că aceste căutări sunt independente de voinţa mea. Ele rezultă dintr-o experienţă de viaţă la limită, pe care mi-am asumat-o şi caută o reaşezare coerentă, cât mai firească, mai logică în cauza în care mi-am revărsat mereu eforturile: revenirea demnă a Basarabiei în spaţiul european/românesc/general-latinesc.

– S-a produs deja avanpremiera volumului „În debara". Au participat multe persoane la această avanpremieră a cărţii?

– Ideea avanpremierei nu a urmărit să fie o manifestare foarte extinsă, ci una în care să participe, în mod pe cât se poate de interactiv, un public select şi avizat. Respectiv, şedinţa a întrunit, în mediu, circa 50 de persoane (un public destul de numeros, după standardele occidentale, mai ales, pentru o zi de duminică). Au venit nativi italieni, în esenţă (profesori, scriitori, angajaţi în diverse instituţii şi ONG-uri), dar şi români din Basarabia, din Ţara-mamă şi din alte comunităţi de imigranţi. Moderator a fost chiar şeful Serviciului Imigrări din Veneţia, dl Gianfranco Bonesso; au avut intervenţii critice poeta Anna Lombardo, Giu-

liana Grando (psihoanalist), Matilde Capone (profesor universitar, eseist) și, desigur, traducătorul volumului, italienistul Geo Vasile de la București.

– A fost inițiativa dvs. crearea acestui „triunghi magic": Basarabia - Italia - România sau a fost o coincidență?

– Avanpremiera a fost, în esență, voia unui hazard, aș zice, mistic, la fel ca și traducerea acestei lucrări de către italienistul Geo Vasile, traducătorul mai multor opere literare fundamentale din cultura română în italiană. Ne-am cunoscut la o prezentare de carte a domniei sale la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică (IRCCU) din Veneția. Lucrând asupra celui de al doilea *Jurnal* și având nevoie de versiunea italiană a baladelor *Miorița* și *Meșterul Manole*, le-am descoperit la biblioteca IRCCU Veneția anume în traducerea acestui reputat italienist, scriitor și critic literar de la București. La scurt timp, această fragilă amiciție literară s-a fructificat prin traducerea în italiană a manuscrisului „În debara" - mesaj care, în contextul nostru, al rudelor (latine) sărace în Italia, nu e doar un travaliu estetico-literar, ci și un act de curaj civic, lucru pentru care îi port o recunoștință aparte distinsului intelectual de la București. [...]

– Italienii manifestă interes față de realizările literare ale imigranților?

– Poate că tocmai la aceasta voiam să ajung cu răspunsul. La finele lunii mai, Geo Vasile venea în Italia (la Torino, Florența și Veneția) ca să lanseze mai multe lucrări/traduceri ale domniei sale (romanul lui Tiziano Scarpa „Stabat mater", antologia „Confluenze letterarie italo-rumene" ș.a.). Travaliul asupra cărții „În debara" fiind definitivat, s-a arătat reală această avanpremieră, în paralel cu lansările de carte ale dlui Geo Vasile. Evenimentul s-a produs la Centrul Civic din or. Mestre sub tutela Serviciului Imigrări și cea fără de cusur a dlui Oleg Josanu, conaționalal nostru (curator-responsabil de proiect), și a Asociației „AMICI". În ce mă privește, asumându-mi doza de risc, am fost chiar curioasă să fac acest test literar-psihologic asupra auditoriului italian. A rezistat prin excelență, fapt pentru care mulțumesc și pe această cale tuturor vorbitorilor, invitaților mei. Cartea a fost

apreciată/este așteptată. Concluzia ce se impune este că partea cea mai activă, mai democratică a intelectualității italiene are un fler și o deschidere vital necesară (ca o transfuzie de sânge) pentru tot ce este cuvânt/gând viu venit din Est: proaspăt, sincer, viguros.

– Despre ce ne vorbesc lucrările dvs., care este mesajul pe care doriți să-l transmiteți prin ele?

– „Viața este stufoasă", zicea Constantin Noica. „Și adâncă", mai spunea tatăl meu. Mistuirile noastre spirituale se decantează în timp, se esențializează. De mai mulți ani, sunt prada unei obsesii de care nu atât de demult am devenit conștientă: a scoate din stufoșenia vieții, din adâncimile ei, câte un aspect, real revelat mie ca particular și a-i da formă. (Despre aceste bântuiri ale ideilor și formelor am scris în *Cădere în logos*, poemul care, cred, mă reprezintă cel mai bine). Este, în fapt, crucea pe care nu o alegi, ci care te-a ales, care te ghidează, te apasă, te pliază după măsura ei, ducându-te către ceva al tău, în care însă, spre uimirea ta, te vei regăsi, ca un ecou întârziat, reverberat din adevăruri la care au ajuns un Eminescu, un Dostoievski, un Marquez: umanitatea se poate salva/perpetua numai prin Iubire, Frumusețe și Îndumnezeire… Timpurile se schimbă, dar omul rămâne, în esență, același. Poate că asta vreau să spun sau poate că asta… mă spune.

–Vă mulțumesc din suflet pentru interviu. Vă urez ca „Nello scabuzzino" („În debara") să fie o carte frumoasă, utilă și încurajatoare pentru toți cei din exod. Și vă mai urez pâine dulce și pană ușoară printre străini, dacă e posibil.

– Cu dificultate așa ceva, dar, ca urare, e primit. Și eu vă mulțumesc.

(Veneția, 25 iunie 2010)

Gazeta Basarabiei, 2010, 1/15 sept., p. 6.

REFLECȚII CRITICE ASUPRA OPEREI

POEZIA CA ASALT ASUPRA LIMITEI

Ioan HOLBAN,
filolog, scriitor, critic literar (Iași, România)

„O lume inertă/ privește ecranul de sticlă,/ cu fața imobilă, / privirea imobilă, ochii de sticlă"; „Fața prezentului ascunsă mereu/ și continuu confuză,/ bolul de sticlă se-adună din nou,/ca o vrajă...". Toată poezia Eugeniei Bulat din „Piatra de Ca' Vendramin" trebuie citită aici, în aceste texte care identifică viziunea și filtrul de percepere a lumii, proiecția spațiului liric, dar și o foarte acroșantă atmosferă borgesiană, amintind de o scenă celebră a oamenilor care circulă prin niște culoare de sticlă, se văd, dar nu se aud, totul sfârșind cu un sărut pasional fixat pe sticla culoarelor, acolo, pe aceea a bolului și a ecranului, aici; textele din „Piatra de Ca' Vendramin" cresc din raportul tensional dintre o lume stranie, a noncomunicării, explorată prin cuvinte care ies din cuvinte, asemeni păpușii ruse *matrioșka*, în fond, abisul logosului și cel al sinelui, spre limita tragicului și în scurtcircuitul care descrie nivelurile interioare atinse, cum scrie Eugenia Bulat în „Iubire, Sens și Ordine..." și dialogurile cu „vechiul prieten" Alter, cu Celălalt, seamănul, fratele, sinele, prietenul, dușmanul, „notarul pedant și nelipsit"; altfel, un spațiu ce pare al referenților precișI – Veneția, cu Canal Grande, Rialto, Casa română, Insula Morților, Lido, locuri „turistice"(„Când urci dinspre San Nocolò/ spre Piazzale Roma,/ faci ușor dreapta, ca să respiri/într-o oază de verde./ Scuarul e intim, umbros,/ bănci multe și porumbei" – „O relevantă metaforă..."), America, Țara cu Oleandri, Țara Munților Mari și Țara Teilor, Ursoaica din Urali și Marele Descreierat german, în metafore care lasă să se vadă ușor o geografie și o istorie, Estul și Vestul, într-un continuu dialog mut și un neîncetat exod, cu experiența-limită de a trăi simultan în două culturi – și lumea de dincolo de pe-

reţii bolului, ecranului şi ochilor de sticlă, imobilă pentru cel de dincoace pentru că, iată, Estul şi Vestul sunt, în egală măsură, fantasme ale unui univers ce pare fabulos (Ţările din Nord) şi ale altuia, surpat în Styxul venet, cu oameni care se lasă trăiţi asemeni poetului ce se lasă scris de cuvintele ieşind din cuvinte: omul şi poetul din „Piatra de Ca' Vendramin" (pro)vin dintr-un Martor al Morţii care s-a lăsat trăit de o gravă criză existenţială („Încet-încet, jurnalul meu lăsa în urmă drama unui autoexil în care m-am aruncat, izbită atât de mizerabilismul Basarabiei din ultimele decenii, cât şi de o gravă criză existenţială. Prin intensitatea şi neverosimilitatea lor, anii trăiţi în Lumea Paralelă sunt comparabili doar cu o altă viaţă trăită, la finele căreia s-a deschis...", scrie Eugenia Bulat în „Prefaţa autoarei"), pentru ca, apoi, să se lase scrisă într-o procesiune a morţilor de pe ape tăcute: „E ca şi cum toţi ar fi morţi/ şi ar merge pe ape./ E ca şi cum tu eşti printre ei/ şi priveşti din cer./ E ca şi cum ai gândi:/ – Ce straniu, morţii aceştia vorbesc,/ râd şi visează;/ braţele lor şi picioarele lor sunt vii/ şi se mişcă./ Ce straniu.../ – Cum se face că mergeţi pe ape, întrebi,/ morţi aşa precum sunteţi?.../ – Cum de puteţi să gândiţi, să visaţi?.../ Ochii voştri privesc, gura voastră vorbeşte,/ sufletul suferă.../ Au nu ştiţi că demult sunteţi morţi?!.../ Îţi surâd toţi în cor./ Ochii tăi au adânc de privire,/ limba cuvinte,/ sufletul vise.../ E straniu, ridicol, e o nebunie!..." („emigraţii").

Universul acvatic şi această procesiune a morţilor de pe apele tăcute ale Styxului venet reprezintă spaţiul de identificare al fiinţei interioare, aceea la care nu se poate ajunge decât printr-o coborâre, o călătorie iniţiatică în abisul cuvintelor şi al sinelui; „foarte legată de apă", încă dintr-o altă vârstă pe care o evocă în dialogurile cu Alter („Da, Alter, marea, ceaţa, ploaia... – toate fac parte din intimitatea mea. În copilărie (care a fost o claustrare şi ea), am iubit natura aproape numai prin intermediul cărţii, prin ceea ce îmi oferea înţeleptul din Est. Şi colagenul acestei iubiri, înţeleg acum, era apa. Citeam mult atunci când ploua..."), Donna, „străina" din Est, dizolvată ea însăşi, ca şi poezia sa („Poezia e ceea ce rămâne/după ce toate/s-au scurs, dizolvat./E ca şi cum ai privi dintr-o parte/un litoral infinit", scrie Eugenia Bulat în „Re-

gele Lear ce aştepta moartea pe Zattere..."), îşi descoperă spaţiul vital în apele din care iese Ianko, străinul ce vine din mare, între oameni cu ochi inundaţi „de o roşeaţă în fluvii", cu falange de sepie, înrudiţi cu algele şi oameni-amfibie, totuna cu laguna sărată „„cu ochii plini de ape", plutind „în cerc cu mareea", mergând pe apele tăcute ce izbesc zidurile „falnicei" Veneţii, surpată parcă în plictisul altui Principe şi în privirea imobilă a „celor mai frumoşi morţi din lume": spre acest univers acvatic se îndreaptă cei (încă)vii: „Nisip mişcător gândul tău/ lins de ape/ sclipeşte-n apus:/ copile-sirene sub Soare,/ bărbaţi statuari,/ bătrâni noduroşi,/ mână-n mână,/ spre stânci;/ copii ţipători,/ glasul lor neauzit;/ la un loc cu ei, – tu, –/ algă,/ scoică,/ meduză,/ copilă şi tu,/ bărbat tânăr, /copil,/ bătrână dusă de mână/ spre Styx.../ Styxul – marea vrăjită/ pe care-o priveşti/înapoi şi- înainte,/ marea cea mare şi marea de gând,/ fără maluri,/ ireal de palpabilă". Mai mult încă, dacă înaltul, cerul provoacă fragmentarea, căderea, ţipătul ei, în adâncul apei e Unu, sinele profund care, după ce se va fi pulverizat în prăbuşirea „ca o sămânţă prea coaptă/ ce zboară spre terra", se (re)înfiinţează în mişcarea vălurită a lagunei şi, sub Lună, în mareea care creşte, cuprinzând fiinţa ca pentru o nouă geneză: „Şi era acqua alta.../ Cerul cădea în mare/ şi marea urca pân' la cer./ Nu exista dedesubt/ şi nici deasupra, –/ toate erau Unu./ Vie împărăţia Ta,/ facă-se Voia Ta,/ te rugai./ Soarele şi Luna se priveau,/ faţă-n faţă,/ Stelele izvorau,/ Bach vălurea peste ape.../ Era o lume nouă/până la plâns./ Sirenele amuţiseră şi/ totul în jur tremura./ Mareea creştea,/ cuprinzându-ţi genunchii,/ înfăşurându-ţi trupul,/ apăsându-ţi în tăcere/ sânii.../ Erai deja înăuntru./ Durerea era profundă şi dulce, –/ era/un altfel de fericire..." („Adio, alge…").

Universul (acvatic) din „Piatra de Ca' Vendramin", vorbind în „mătasea uşoară a cuvintelor", într-un dialog interior al Donnei cu Alter, vechiul prieten ori cu Ianko, străinul din ape, dar şi în goana „în delir" a creării limbajului, a semnificantului după semnificat, îşi asumă creatorul, poetul, Demiurgul care, numind, îl creează: „existăm în măsura în care ne realizăm din punct de vedere lingvistic", spune Alter, pe urmele lui Hao Xingjian,

unul din Prietenii Orientali, iar Donna conceptualizează poezia, adună fragmentele ei risipite în apele lagunei într-un dialog al înțeleptului din Est cu cel din Vest (cine știe? poate Noica și Heidegger), dar și cu Eminescu („somnul din tine e văz", spune Eugenia Bulat pe urmele unicului), unde se descoperă faptul că poezia e un principiu de ordine de la care se poate porni (și unde se va ajunge) în călătoria inițiatică spre spațiul dintre sine și sine, în „spațiile dintre tine și tine,/dintre aici și dincolo", cum scrie Eugenia Bulat în „Ființa în fața Ființei", ținta ultimă fiind acel principiu de ordine al reflectării sinelui în Celălalt și doar „în interiorul propriilor frontiere", în „Casa de Hârtie", aceea adevărată, fără de care, spune Donna, „ești pierdut". În „confortabila" casă de hârtie, în bolul și după ecranul ei, Nordul de origine din Țara Teilor rămâne cândva, e departele, o fantasmă, (auto)exilul în Sud e aproapele, acum și aici, dar nu „conceptul politic sau teritorial", ci exilul ca un „conținut al structurii interioare a unui om"— e noul univers, recompus după dizolvarea în ape, al desțăraților, al străinilor asemeni unei „flori din beci", purtând străinia, „cabală malefică", cum melcul cochilia sa, sentimentul „ciudat" al originii și fractura față de aceasta, care pare definitivă: „Întoarceți-vă acasă doar ca să muriți!", se spune în unul dintre dialogurile Donnei cu Alter: „Și lumea aceasta a noastră,/ cu viața lăsată în urmă,/ încotro se îndreaptă?...// Totul pentru acolo,/ pentru cândva;/ nimic pentru sine,/ pentru aici,/ pentru clipa prezentă.../ Ca o fantasmă, lumea aceasta a noastră/ nu-ncape-n chenare,/ un loc anume nu are/pe hărțile lumii…/ Desțărații – / transparente țări plutitoare,/ fără pământ...".

„Piatra de Ca' Vendramin" este una din cele mai frumoase și substanțiale cărți de poezie din stricta noastră actualitate literară.

Eugenia Bulat. *Piatra de Ca' Vendramin.*
Iași: Editura Junimea, 2017, pp. 5-8.

PIATRA EXILULUI

Theodor CODREANU,
critic și istoric literar, prozator și publicist,
doctor în filologie (Huși, România)

Gaston Bachelard, creatorul poeticii elementelor, observa că imaginația materială a unui scriitor stă, de regulă, sub invazia unui singur element primordial dintre cele patru: apa, aerul, focul și pământul, „normă" valabilă și pentru filosofie, cum au demonstrat-o, cu asupra de măsură, părinții filosofiei europene, grecii antici. La poeți, lucrurile par mai complicate, monismul generativ fiind încălcat, cel puțin aparent. La Bacovia, bunăoară, pământul concentrat în plumb (*Plumb*) este dublat de apă (*Lacustră*), celelalte elemente fiind absorbite de acestea două. Excepție, demonstram în altă parte , face Eminescu, poetul complet, la care toate cele patru elemente, culminând în chintesență, stau pe același plan. Imaginarul poetic al scriitorilor români, cel care stă sub semnul pietrei, se ipostaziază divers, de la legământul cu moartea (Cezar Ivănescu, *Doina*. *Melodie fără sfârșit*: „șapte ani tăiai la piatră/ șapte ani tăiai la piatră,/ să fac drum să poa' să treacă/ cu trăsura ei Moartea,/ să fac drum să poa' să treacă/ cu trăsura ei Moartea"), până la simbolul trăiniciei neamului (Anatol Codru) și nostalgia eminesciană hiperboreeană a lui George Vulturescu, din *Pietrele Nordului* (*Nord, și dincolo de Nord,* 2001). Tot din Eminescu descinde și *Piatra de Ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter. Al treilea jurnal al unui evadat din Est* (2017), insolita carte a Eugeniei Bulat, care încheie trilogia exilului asumat, începută cu *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est/ Venezia ti fu data. Diario di una latinitate dell'Est* (Editura Cartier, Chișinău, 2008, în traducerea Gabriellei Molcsan) și continuată cu *În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est/ Nello sgabuzzino. Secondo diario di una latinitate dell'Est* (Editura Gunivas, Chișinău, 2010, versiune italiană de Geo Vasile).

Unitatea celor trei „jurnale" este subliniată, într-un Argument, de către Smaranda Bratu Elian, plasma coagulantă fiind „peisajul

fluid al Veneției". Primul volum ar fi „oglinda crizei identitare a exilatului", al doilea – „confruntarea cu lumea concretă, străină, în care emigrantul din est, sărac și marginalizat, trebuie să-și găsească un loc și care se regăsește pe sine numai în intimitatea propriilor lecturi, iar acolo, în acea intimitate, se răzvrătește și reaprinde flacăra vie a militantismului". În fine, al treilea volum, Veneția, „cu transparențele ei fluide, cu apusurile ei aurite, cu insula cimitir, este tot mai mult un fel de imagine mirifică a morții", transfigurată de trecerea peste lucruri a „palmei lui Dumnezeu", zămislitoare de „poezie nouă", într-o manieră dantescă (Vita Nuova) a „împletirii prozei cu poezia" , într-o structurare prozimetrică. Această Veneție crepusculară consonează, desigur, cu sonetul eminescian al stingerii „falnicei Veneții" sau cu nuvela lui Thomas Mann, *Moartea la Veneția*. Este spațiul, prin excelență, al apei și al pietrei: Acqua Alta și Piatra de Ca' Vendramin, consonând cu Țara Munților Mari (România) reperată între Țara Teilor (Basarabia pierdută) și matricea latinității, Țara cu Oleandri, în care a evadat instalându-se în Casa de Hârtie.

Să remarc, de la bun început, formula originală a „poeziei" Eugeniei Bulat: se vrea „jurnal", dar nu e decât în măsura în care este confesiune lirică; e dramă existențială și filosofare platoniciană de factura dialogurilor socratice, doar cu doi protagoniști: Donna și Alter; e doină și elegie de o rară puritate a sentimentelor, izbucninde din eminesciana stare dintâi sau din acel ca prima oară al lui Grigore Vieru. Se deschide către dramatic, epic și liric într-o ordine răsturnată, ca o piramidă cu vârful în teluric, sprijininduse în titlul aruncat în final, fiecare text, din cele șase părți ale volumului ultim, devenind un poem cu două embrioane, cum descoperea Ion Caraion în multe dintre poeziile lui George Bacovia, putând, adică, fi citite de la sfârșit la început și invers, cu un spor de sens și de fascinație. Iată o tehnică savantă, înnoitoare a limbajului poeziei care a trecut cu seninătate peste impasul textualismului pornografic al generației, distilând „biografismul" postmodern și făcând astfel saltul în plină transmodernitate, cu vădite intuiții „metodice" transdisciplinare, metapoetice.

Alegoria dramatică pune față în față personaje și tărâmuri

complementare, unele deja semnalate: Donna și Alter, Înțeleptul din Est și Înțeleptul din Vest (identificați de Ioan Holban, în prefață, a fi Constantin Noica și Heidegger, dar putând fi și Eminescu sau un slujitor basarabean al lui Eminescu, Mihai Cimpoi, sau un alt ilustru basarabean, Ștefan Lupașcu, invocat indirect prin logica divină a terțului inclus), Țara Teilor, Țara Munților Mari, Țara cu Oleandri, Ursoaica din Ural ș.a. Dialogurile celor doi protagoniști, focalizate obsedant pe destinul străinei din Veneția, par fragmente din tragediile antice acompaniate de vocile lirice ale corului: „Ochii voștri privesc, gura voastră vorbește,/ sufletul suferă…/ Au nu știți că demult sunteți morți?!.../// Îți surâd toți în cor." (*Imigranții*). Desigur, tema centrală este cea a exilului, prezentă masiv în literatura basarabeană, fundamentată teoretic de Mihai Cimpoi în *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* și în alte cărți, cu accentul pe exilul interior, provocat de *Ursoaica din Ural* și prelungit și după 1989, când Eugenia Bulat și-a asumat exilul exterior în Veneția apei și a pietrei Ca' Vendramin care face gloria renascentistă și transmodernă a Palatului Ca' Vendramin Di Santa Fosca sau a Bisericii San Michele. Tulburătoare prezența celor șapte ani cezarivănescieni ai tăierii în piatră a drumului Morții, în plin comunism, și a celor șapte ani de înstrăinare ai scriitoarei, în căutarea Libertății, plutind orfic „cu morții în apele de coastă ale Țării cu Oleandri" (*Jocul cu perle de sticlă*), când a convertit sentimentele învolburate ale sufletului basarabean în stânca din piatra venețiană: „De unde-acest crez infinit/ că-aș fi stâncă,/ or stânca însăși?/ De câte ori, în tăceri lunecând,/ moartea-n ochi am privit,/ de câte ori!..." (*Întrebările – coloane de foc violet – urcau spre înalt…*). Această lunecare în tăcerea pietrei se arată ca un ecou al tăcerii plumbului bacovian, straniul autism stilistic: „E numai vedere… nu mai pot să vorbesc…" (*Dimineață*).

Se naște o obsesie a vederii în ființarea eului Eugeniei Bulat. Ruptă din matricea orficului și a dionisiacului strămoșesc (în Est, „viața e posibilă doar sub un delir…", p. 75), în Veneția trăiește o apolinizare crepusculară, estetizantă, în Casa de Hârtie, eminescianizată de chemarea formelor perfecte: „Și eu,

eu sunt copilul nefericitei secte/ Cuprins de-adânca sete a formelor perfecte;" (*Icoană și privaz*). În Veneția, îi regăsește pe Shakespeare, pe Cehov, dar mai ales pe Eminescu, cel care „a făcut să vedem cum suntem sau cum am putea fi", înnobilându-ne, căci înaintea lui „noi eram o rasă de oameni, iar – după el – o altă rasă", creându-ne „Marea Simfonie a Limbii Țării Munților Mari", înainte de el neavând decât orchestre sărăcuțe (Cu gândul în ochiul lor dilatat, să rămână…). „Ochiul dilatat", eminescian, care, închis afară, se deșteaptă înăuntru. Și marele exilat, Vintilă Horia, îl descoperise aidoma pe Eminescu: „Fără Eminescu, România poate că nici nu ar fi putut exista, sau ar fi fost altceva, o înfiripare nestatornică în aerul timpului." Această Românie a Munților Mari, a pietrei dăinuitoare o caută și Eugenia Bulat în autoexilul venețian, de unde și identificarea ei cu „formele perfecte" eminesciene: „Dați totul la o parte ca să văd!" (p. 81, *Și-i atâta vedere*…). Lumea postmodernă este o teribilă întunecare a vederii, o neantizare a adevărului. Pare creația unui zeu care nu are la dispoziție decât o singură figură stilistică: anamorfoza. La începuturile ei, anamorfoza a fost descoperirea picturii baroce, constând în deformarea realului prin oglinzi concave și convexe. În jocul său însă, pictorul baroc punea la încercare pe privitor, căci adevărata față a lumii se reconstituia postându-te într-un loc potrivit, un punct privilegiat, pentru ca vederea să nu te înșele. Postmodernitatea, constată Eugenia Bulat, a pierdut rafinamentul, totalitatea vederii, încât în lume nimic nu se mai vede: „Și pentru că nimic nu se vede/ din locul unde ai ajuns,/ căutându-te-n toate,/ privindu-te-n toate/ pentru că nu se vede nimic/ din acest punct,/ dezbrăcată de haos, acum,/ cercul lui mișcător îl diseci./ Ca să vezi." (p. 80). Alter are priceperea de a descâlci țesătura mincinoasă a anamorfozei: „– Privește din unghiul corect și ai să vezi./ – Dar care este unghiul corect, Alter?.../ – Acela de unde se vede că totul în viața ta putea fi altfel, dar să aibă același sens." (p. 86).

Din acel unghi privilegiat, ajungi la arheu, la starea dintâi, cum spune Eminescu, la adevăratul eu, dezbrăcare de formele amăgitoare: „ – Care e, care, chipul tău cel dintâi/ și ce trup a

avut/ și ce trup va avea,/ când corpul tău, acum plutitor,/ nu te spune nicicum,/ nu te-ncape nicicum…" (p. 87). Starea dintâi e totuna cu Frumusețea: „Să te desprinzi de lume atât,/ încât s-o privești/ ca pe un Caravaggio…// Să-ți dizolvi ochii în gesturi și forme,/ căutând sufletul,/ partea lui nevăzută." (*În lumea animalelor*, p. 82). Dacă privești „ca-n ziua dintâi", transcenzi cercul golit de iubire și vezi Frumusețea fără scop (p. 143), Frumusețea fără corp, ar spune, paradoxal/genial, Eminescu, iar, în volum, Donna: „Iubirea, cred, nu e altceva decât capacitatea noastră de a rămâne uimiți în fața Frumuseții. Căutăm mereu să ne regăsim în ea. E așa cum spunea Înțeleptul din Est despre Artă: noi, stirpea umană, am cunoscut, timp adânc în urmă, întreaga Frumusețe divină, apoi, izgoniți din Cer, am fost blestemați cu uitarea. Numai oamenii de artă mai țin minte câte ceva și mai pot trezi în noi această memorie…" (*Un alt fel de fericire*, p. 151). Aceasta este memoria arheului eminescian, alétheia platoniciană, dar și arheul poporului român, întrupat, după cum a demonstrat Eminescu, în Făt-Frumos, personajul tulburător din basmul românesc Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, acel Făt-Frumos trecut prin Valea Plângerii, singurul, după sute de ani, care-și mai aduce aminte de trecutul neamului și de părinții dispăruți demult (*Întoarcerea țărânei în pământ*, p. 155). Cu acest poem își încheie cartea Eugenia Bulat, în această a șasea parte, care are ca motto un citat despre biruința finală a lui Emil Cioran asupra teribilului său nihilism: „După ce mi-am secat toate rezervele de negare, poate însăși negarea, de ce nu aș ieși în stradă să strig în gura mare că mă găsesc în pragul unui Adevăr, al singurului adevăr care contează. Dar ce e acest adevăr încă nu știu, cunosc doar bucuria ce-l precede, bucuria și nebunia și frica." Până la a ajunge și Cioran la divina bucurie de a fi, nu trecuse el prin infernala Vale a Plângerii din eminesciana *Rugăciunea unui dac*?

Dar cum poți trece din Valea Uitării, în Valea Plângerii, iar de acolo, în Valea Uimirii, cum i-ar spune Basarab Nicolescu? Cele trei văi deja ne plasează într-o lume structurată în niveluri de Realitate, în universul celor trei materii prin care și-a arhitecturat

gândirea filosofică celălalt Înțelept din Est, basarabean de astă dată, și el un autoexilat, Ștefan Lupașcu. Iar din vederea lui triadică se va cristaliza metoda transdisciplinară pe care se fundează viziunea transmodernă asupra lumii, alternativă la impasul în care a intrat postmodernismul. Ethosul transmodern nu este neapărat o cucerire a începutului de secol XXI, fiindcă geniile nu așteaptă să se conformeze „complexelor de cultură" din varii epoci. Transmoderni, pentru vremea lor, au fost Dante, Shakespeare, Baudelaire, Eminescu, Rainer Maria Rilke, Lucian Blaga, Ion Barbu, Nichita Stănescu ș.a. Un Vintilă Horia s-a apropiat de gândirea transdisciplinară propriu-zisă datorită faptului că a călătorit către ceea ce el a numit centre ale Pământului, trăind în preajma unor Heisenberg, Ștefan Lupașcu, Raymond Abellio. Mai mult, cugetarea lui s-a interferat cu a unuia dintre fondatorii transdisciplinarității, Basarab Nicolescu. Aceeași, în Țară, a fost situația lui Cezar Ivănescu, marele prieten al lui Basarab Nicolescu și care, în postura de director al Editurii Junimea din Iași, a inițiat excepționala colecție „Ananta. Studii transdisciplinare", inaugurată, în 2005, de cartea mea *Transmodernismul*.

Cred că Eugenia Bulat s-a apropiat de ethosul transmodern prin experiența dramatică a autoexilului, provocată de sugrumarea libertății de către anamorfoticul, grotescul regim comunist basarabean exercitat în plin… postcomunism! Pariul ei a fost că nu se va întoarce acasă până când nu va vedea „chipul Libertății" (p. 17). Pentru asta a trebuit să învețe a străbate toate nivelurile de Realitate („aceste niveluri atinse", p. 122), în căutarea punctului Adevărului în stare să înlăture minciuna anamorfotică: „Adevărul este fără minciună", o învață Înțeleptul din Vest pe Donna, care și-a asumat condiția de ană manolică, devenind „piatra de Ca' Vendramin" (p. 84). Punctul acela divin aflat între contrarii și dincolo de ele se află în adâncurile eului: „Acel spațiu din interioritatea ta,/ acolo unde se-ntâlnesc/ diminețile cu apusul,/ neliniștea cu pacea,/ viața și moartea…" (*Mai sună încă vioara*…, p. 96). Într-un text, punctul enigmatic, divin, este numit chiar la modul conceptual: terțul inclus (p. 122), întrezărit ca Ființa în fața Ființei, care e și titlul celei de a patra părți:

„Una cu fructul,/ nu mai distingi spațiul dintre tine și tine,/ dintre aici și dincolo./ Orizont invizibil marginea,/ cui să explici?.../ Absorbită de Marele Tot, înainte să cazi,/ cui să spui?..." (*Întrebările – coloane de foc violet urcau spre înalt*…, p. 108).

Fuga din Țara Teilor s-a datorat și rătăcirilor Bisericii strămoșești, agonizândă sub laba grea a Ursoaicei din Urali. Această biserică pierduse Frumusețea divină, salvatoare. Degradarea spirituală, coroborată cu neomarxismul cultural al globalizării (*political correctness*), este resimțită catastrofic în plan național: „– Suntem un popor obosit, Alter, știm asta. Mă întreb pentru cât timp ne vor mai ajunge puteri ca să rezistăm./ – Să rezişti ca identitate națională în timpuri când asta nu mai e la modă, asta vrei să spui, Donna? Globalizarea…/ – Exact. Țara Teilor se depopulează… Dacă nu ne retragem, cu tot cu pământ, în Țara Munților Mari, vom deveni un deșert, Alter!/ – Deșertul se instalează doar acolo unde nu există iubire, Donna." (*Adio, alge*…, p. 148). Altfel spus, acolo unde creștinismul nu mai e iubire, ci supunere administrativă față de frigul siberian. În lipsa Bisericii Ortodoxe, Donna este gata să se încredințeze oricărei biserici din Vest ieșite în cale, inclusiv bisericii Sant' Apostoli, care e protestantă, după cum îi atrage atenția Alter. Să fie, ca orice muribund, Martor al Morții, întrupare a cimitirului San' Michele. Alter crede că Donna va intra în „ultimul cerc inițiatic", „aici, în Țara cu Oleandri" (p. 149). Va fi fascinată de cei trei mari papi catolici: Ioan Paul al II-lea, Benedict al XVI-lea și Francisc franciscanul. Autoarea pare că ne lasă acum în seama descifrării simbolismului pietrei: devenind „piatra de Ca' Vendramin", altfel spus sub semnul Sfântului Petru, pe care Iisus l-ar fi ales să fie piatra de temelie a Bisericii Sale, călătoria prin apele Veneției, care o transformă în stâncă, poate însemna convertirea la catolicism, ca adevărata față supraviețuindă a creștinismului, a Frumuseții, întrevăzute pe insula San' Michele. (V. *Păsări în piranha la San' Michele*). Ambiguitatea aceste convertiri este transmisă de numirea cercului inițiatic ultim: Per averti ti perdo… (*Pentru ca să te am, te pierd*…). Cu alte cuvinte, doar pierzând ortodoxia rătăcită din Țara Teilor, o mai poate păstra!

Acest paradoxism (vezi varianta transmodernă a paradoxismului, teoretizată, la noi, de Ion Pachia Tatomirescu, dar și de un alt autoexilat, poetul matematician Florentin Smarandache!) riscă a lăsa loc la interpretări, în plan spiritual, sub semnul confuziei punctelor de vedere sau a nivelurilor de Realitate, dacă pierdem din vedere referința transdisciplinară. Este un abuz teologic să reduci creștinismul la simbolismul pietrei, ca substituire a lui Iisus cu Sfântul Petru. Singura piatră grea, indestructibilă, în creștinism, ca și în filosofie, este Piatra de pe mormântul Mântuitorului. Biserica primordială este Iisus Hristos, nicicum Sfântul Apostol Petru („piatra" raționalismului scolastic neoaristotelic occidental) și nici Sfântul Apostol Pavel (excesul iubirii creștine, în urma convertirii de pe drumul Damascului), cum înclină să și-l asume ortodoxia rusă. Cu ani în urmă, am scris o carte: Basarabia sau drama sfâșierii. Constat că, la nivel spiritual, intelectualul basarabean trăiește această sfâșiere între Est și Vest: Ion Druță, nu mai puțin îngrijorat de soarta Basarabiei, l-a urmat, în credință, pe Sfântul Apostol Pavel, autoexilându-se la Moscova, pe când, iată, Eugenia Bulat a căutat salvarea în Vest, în inima catolicismului, urmând piatra Sfântului Apostol Petru.

Din fericire, Eugenia Bulat a optat bine pentru paradoxia transdisciplinară, a terțului tainic ascuns (taina însăși a Sfintei Treimi), intuind că enigma iubirii creștine, recte a Frumuseții divine, se află între și dincolo de Pavel și Petru, recte între apele învolburate, mistice ale iubirii și seninătatea rațională, trainică și pragmatică a pietrei marelui Petru. Ermetismul canonic (ca să folosesc sintagma ionbarbiană) al Eugeniei Bulat se încifrează în cercul ei inițiatic: Per averti ti perdo… Între Moscova, simbol al deșertificării Țării Teilor, și Roma Sfântului Petru, ea a ales Veneția lui Eminescu, lupta dintre apele Adriaticei și Piatra Ca' Vendramin, ca singura cale de a nu-l părăsi pe Hristos, de a nu pierde Țara Munților Mari, zămislitoare a teologiei Părintelui Dumitru Stăniloae și a lui Nichifor Crainic, care a fost îndrumătorul spiritual din tinerețe al lui Vintilă Horia, cel care îl va părăsi pe maestru în numele Meșterului Manole , meșter cu care va încerca să cucerească Vestul, în exilul său de patruzeci

și șase de ani, pentru ca să se reîntoarcă în Ithaca lui dragă „cu Eminescu de mână", cum îi scria, din Spania, la 24 aprilie 1990, Lilianei Georgescu Tulică, fiica lui Ovid Caledoniu, profesoară, pe atunci, la Tecuci. Eugenia Bulat, din instinct poetic, nu face decât să feminizeze manolicul lui Vintilă Horia, focalizându-și vederea pe ane. Ana poate fi chiar numele Patriei pierdute, de regăsit doar în „manualul de istorie": „– Noi, Alter, locuim între Țara Munților Mari, Țara Teilor și Țara cu Oleandri. Pentru că trebuie cu necesitate ca fiece om să aibă o Patrie, chiar și cei care nu se simt niciodată și în niciun loc acasă, cei care nu se identifică pe deplin cu niciuna dintre aceste trei spații (sic!). În aceste timpuri, Alter, cei aidoma nouă locuiesc plenar doar în interiorul propriilor frontiere." (*Întoarcerea țărânei în pământ*…, pp. 153-154). Patria interioară este patria terțului tainic inclus, căci nici Țara Teilor, nici Țara Munților Mari nu este patria din cartea de istorie, din Cartea de Hârtie.

Ceea ce este remarcabil în *Piatra de Ca' Vendramin* e unitatea stilistică fără cusur a întregului. Ne aflăm în fața unei Cărți, nu în a unei culegeri de versuri, cum sunt majoritatea tipăriturilor de texte lirice. Mai mult de atât, partea „doctrinară" a gândirii autoarei nu cade într-o abordare artificială a „complexelor de profunzime" (chiar dacă nu e vorba de o imaginație materială precum cea a unui George Bacovia, ci, mai degrabă, de simboluri), încât, atât în dialoguri, cât și în plânsetul coral adiacent, expresivitatea devine garanție a fondului liric dominant. Putem, așadar, valida concluzia prefeței lui Ioan Holban: „*Piatra de Ca' Vendramin* este una dintre cele mai frumoase și substanțiale cărți de poezie din stricta noastră actualitate literară."

Literatura și arta, 2017, 21 septembrie, p. 5;
PRO SAECULUM, 2017, nr. 5/6 (iul./sept.), pp. 105-108.

O NESTEMATĂ A POEZIEI CONTEMPORANE

Vasile FLUTUREL,
scriitor, publicist și critic literar (Iași, România)

Mamă, care mi-ai dat în păstrare
cifra norocoasă șapte...
(Daniel Corbu)

Un reușit volum de poezie (și nu numai) este noua apariție editorială de la Editura „Junimea" (Iași, 2017), semnată de Eugenia Bulat, intitulată *Piatra de Ca' Vendramin* și purtând subtitlul *Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter*, completat cu explicația*: Al treilea jurnal al unui evadat din Est*. O prefață consistentă (*Poezia ca asalt asupra limitelor*) semnează criticul de reală vocație și îndelungă experiență în domeniu Ioan Holban, iar Smaranda Bratu Elian vine cu un Argument. La aceste două însemnări liminare se adaugă, inspirat, o a treia – Prefața autoarei.

Cele trei secvențe menționate mai sus au menirea de a veni în sprijinul cititorului care, odată decis a lectura cartea, va trebui să facă față unei adevărate provocări ce ține în primul rând de densitatea volumului, alcătuit din textele poetice propriu-zise și (surpriză) acele intermezzouri în proză, acele „punți către", cum le numește autoarea în prefața ei, care sunt fragmente ale unui imaginar dialog cu sinele, cu Alter, și care concurează de la egal la egal, (cu reale tendințe de surclasare pe alocuri) cu textul poetic propriu-zis.

Mărturisirea fundamentală din *Prefața* autoarei este aceea că dialogurile inserate reconstituie „o realitate interioară trăită" ca efect al viețuirii în „Lumea Paralelă", în urma unei autoexilări departe de țară, în patria lui Dante și Michelangelo, Leopardi și Leonardo da Vinci. Autoarea își avertizează din start prezumtivul cititor că această carte (cu variantă și în limba italiană, lucru pentru care ține să mulțumească profesoarei Ilaria Serra) este „un alt fel de jurnal" menit a reflecta „coerența unei lumi interioare în căutare de răspunsuri, de echilibru și pace într-o lume în

care răspunsurile se ascund mereu, iar liniștea și pacea ne sunt atât de frecvent negate."

Volumul e structurat pe șase capitole, de la *Transparente țări plutitoare, fără pământ* la *Adio, alge*, dintre care unul, al treilea, dă titlul cărții: *Piatra de Ca' Vendramin.*

Dialogul dintre Donna (autoarea, în fapt) și Alter e plin de reflecții (proprii ori preluate din lecturi asidui – o primă dovadă, mottourile care preced cele șase capitole, mottouri foarte bine alese din Salvatore Quasimodo, Aldo Vianello, Ioan Damaschin, Herta Muller, Emil Cioran și plasate inteligent în economia cărții) pe teme diverse înșirate într-o paletă largă, extrem de bogată: de la creația artistică și problematica limbajului („nimic mai fascinant ca logosul", spune la un moment dat poeta, alăturându-l altor trei mari neliniști, Foamea, Frica și Erosul), la filozofia asupra vieții (cu pertinente referiri la „blestemata mecanică a Fericirii"), credința în existența lui Dumnezeu, dragostea („Deșertul se instalează doar acolo unde nu există iubire"), tema exodului, drepturile omului, globalizarea, libertatea în general și cea a cuvântului în special, încălzirea globală, prostituția politică.

Folosindu-se de tehnica imaginii în oglindă, Estul și Vestul sunt înfățișate ca locuri de abitație pentru indivizi ce aparțin de lumi diferite (Poetul din Est – Poetul din Vest, Femeia din Est – Femeia din Vest, Înțeleptul din Est – Înțeleptul din Vest), unde viața curge în ritmuri diferite și pentru care, în cazul unei translări pe axa ce duce de la primul spațiu către al doilea, e nevoie de un efort destul de consistent de adaptare. Foarte inspirată e plasarea multora dintre aceste reflecții pe seama Înțeleptului din Est ori a celui din Vest.

Descinderea în (și adaptarea la) o lume aproape total nouă, unde viața are alte tonalități, unde nu mai există acea grabă continuă a celor ce viețuiesc în Est, unde și valorile sunt altfel percepute nu e un lucru ușor. Dar când cel/cea în cauză face acest pas, din proprie inițiativă (e și cazul Eugeniei Bulat), trebuie să-și asume și riscurile, așa cum o și face, de altfel, timp de șapte ani. Cu siguranță că dimensiunea temporală a experienței italiene n-a fost programată neapărat pentru o asemenea perioadă, dar

faptul în sine oferă un bun prilej de speculații.

Numărul șapte, unul pe care numerologii îl includ în grupul așa-numitelor numere celebre, este, se spune, unul cu valențe pozitive, capabil să aducă liniște sufletească, să tămăduiască, să ofere armonie. Să ne gândim doar la câteva situații în care este implicat în istoria civilizației: cele 7 coline ale Romei (și ale Iașului, evident!), cele 7 minuni ale lumii în antichitate, faptul că săptămâna are 7 zile (cea de-a șaptea fiind cea rezervată de Dumnezeu odihnei), cele șapte note muzicale, culorile curcubeului și ele șapte la număr și nu în ultimul rând cei 7 ani de acasă, considerați, în buna tradiție românească, fundamentali pentru formarea omului, apoi ceremonia religioasă de o adâncă semnificație ce se desfășoară la împlinirea celor șapte ani de la plecarea din această lume a semenilor noștri. Până și constelațiile cele mai vizibile din emisfera noastră, Ursa Mare și Ursa Mică, sunt alcătuite din câte șapte stele fiecare.

Cei șapte ani de stat în Țara Oleandrilor (frumoasă denotație, ca de altfel și celelalte menite să acopere cu un oarecare mister, să ascundă adevăratele nume precum: Țara Teilor – Basarabia, Țara Munților Mari – România, Acqua Alta – Veneția etc., procedură ce ne trimite involuntar la cantemiriana *Istorie ieroglifică*) sunt ani de sacrificii aproape incredibile, de luptă intensă și continuă cu sine, ani în care situațiile limită nu au fost puține.

Condiția venitului din Est (cel ce locuiește „în casa de hârtie") e centrată în principal pe cea a femeii, care „este silită să devină Martor al Morții, să locuiască în claustrare", împlinind „destinul anelor noastre... ființe de sacrificiu cine știe pentru cât timp...": „Vorbea o poetă și/ zburau îngeri,/ anele noastre ieșiseră-n soare/ din cimitire;/ cavouri sumbre rămas-au/ să legene morții.../// Ce păsări naive anele-acestea/ sosite din Est:/ acolo unde nu poate fi/ scotocesc libertatea!"

Veneția, mediu al contrastelor, „oraș pe jumătate poveste, pe jumătate capcană" (imaginea ne duce la cunoscuta nuvelă a lui Thomas Mann, *Moartea la Veneția*) devine, în ochii autoexilatei din Est, un adevărat etalon al perfecțiunii creației divine, așa încât „te face parte integrantă a Infinitului". Exponatele artisti-

ce de la una din tradiționalele Bienale îi dau poetei senzația că „Obosită de geniul său,/ sațiată de frumusețe,/ Veneția adună la sânu-i / curiozități de tot felul,/ glume stranii ale cortexului uman/ ce caută alte căi.../ Dar totul este aici împlinit!"

Dialogul virtual cu Alter se constituie într-un real proces inițiatic alcătuit din mai multe cercuri concentrice, având în mijloc pe cel al iubirii de Țară („Țara Teilor" care „nu este decât o provincie a Țării Munților Mari", văzută ca „punctul de întâlnire dintre două lumi: Occident și Orient") și de Neam (acea „așchie de popor" care „își consumă întreaga energie vitală în emoții, fără să mai ajungă la fapte"). O incursiune în istoria recentă duce la concluzii îngrijorătoare ce țin de păstrarea identității naționale (în condițiile asaltului continuu al fenomenului globalizării) și de evitare a depopulării meleagurilor natale, soluția fiind doar revenirea la patria mamă („Țara Teilor se depopulează... Dacă nu ne retragem, cu tot cu pământ, în Țara Munților Mari, vom deveni un deșert...").

Tema vieții și a morții (cele două fațete ale existenței noastre) este cea în jurul căreia gravitează celelalte. Poeta se vede „un soldat înrolat" aflat în permanență pe „linia întâi a frontului", a bătăliei dintre viu și neviu, dintre „acum" și „atunci", dintre „azi" și „ieri", dintre orele vii și „orele moarte". Câteva pagini din capitolul V (*Păsări piranha la San' Michele*) sunt consacrate Insulei Morții (*Veneția are și așa ceva în dotare*), locul spre care vaporașele, acele „taxiuri pe apă", duc „rezidenții aleși pe insula lor". Lapidarele texte gravate pe pietrele de mormânt devin o dovadă certă că, în fața morții, oamenii au reacții asemănătoare în ceea ce privește legătura cu cei plecați: „Așa cum, la noi, la Săpânța,/ doar câteva rânduri pe cruce,/ o viață de om/ povestesc,/ așa, în aceste recinto,/ zgârcite cuvinte/ vaste tablouri/ despre raporturi umane/ deschid..."

Viziunea asupra „marii treceri", cum ar spune Blaga, e un scenariu cu desfășurare de liniști existențiale asumate: „Nu mi-e foame, – anunți, – / dar mi-e somn...", – / și te-ntorci iar în pat.// Adevărat, poate fi că-i așa/ când se moare:/ înveți dintru început să fii una/ cu materia.// Când picioarele tale,/ alimentele,/ somnul și veghea,/ imaginarul și realitatea/ sunt bine amalgamate;/ când nimic nu se-mparte/ în aici și dincolo, dar tot,/ absolut tot,/

este de aceeași parte,/ atunci... / ai ajuns." Este, de fapt, intrarea în acel Unu universal, acea integrare în Marele Tot în vederea „armonizării cu ritmurile Cosmosului".

Găsim la una din paginile cărții o deosebit de expresivă definiție a iubirii: „Iubirea, cred, nu e altceva decât capacitatea noastră de a rămâne uimiți în fața Frumuseții" și, evident, o trăire ce dă forță artistului („Îți mai amintești, Donna, de bătrâna actriță care-ți spunea că nu poate crea dacă nu este îndrăgostită?...").

[...] O lectură atentă a cărții Eugeniei Bulat relevă o multitudine de situații filozofico-poetice / poetico-filozofice de mare adâncime, de puternică trăire interioară, pentru că acolo, în Acqua Alta, i-a fost dat să simtă „palma lui Dumnezeu lunecând peste lucruri" și astfel s-a umplut de har divin în ceea ce privește creația. Așa ajungi, spune la un moment dat poeta, să „porți asta cu tine, nu ți-o poate lua nimeni", conștientă că numai acolo, la Veneția, aflându-se zeci, sute, mii de zile și nopți la granița dintre viață și moarte, dintre aici și pretutindeni, dintre acum și totdeauna, se poate întâmpla așa ceva („...suferința suportă o neașteptată convertire: ajungi să o contempli așa precum ai contempla un apus de Soare pe Zattere. Viața ta însăși sângerează auriu, ca un apus de soare peste Acqua Alta. Și nu mai doare..."). De aici și până la stingerea de sorginte mioritică, eminesciană ori blagiană nu mai e decât un pas...

„*Piatra de Ca' Vendramin* este una dintre cele mai frumoase și substanțiale cărți de poezie din stricta noastră actualitate literară", spune criticul Ioan Holban în finalul prefeței acestui volum. Cum am putea să nu-i dăm dreptate, când Eugenia Bulat s-a străduit și a reușit să ne ofere nu numai o carte de poezie adevărată, dar și un mic manual de filozofie asupra vieții pământenilor din această parte de lume. Un îndemn „ex toto corde" la lectură (neapărat una atentă și cu necesare reveniri) este, credem, aprecierea cea mai potrivită pentru o carte ca aceasta, ce se remarcă în primul rând prin densitate ideatică.

Revista Literară. 2017, nr. 9, p. 17;
Vasile Fluturel. *Cu slovele pe masă*. Vol. 1.
Iași: Princeps Multimedia, 2019, pp. 140-145.

POEZIA LICHIDĂ A EUGENIEI BULAT

Ilaria SERRA,
scriitoare, doctor în filologie
(Florida Atlantic University, SUA)

Alteritatea, hibridul, imigrația, durerea marginalității, misterul necunoscutului, feminitatea unui oraș lichid: acestea sunt multiplele dimensiuni care se împletesc în cele două colecții poetice ale Eugeniei Bulat, *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* (2007) și *În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est* (2010).

Aceste opere oferă o platformă de excepție pentru a analiza schimbările din zona mediteraneană, unde populațiile se întâlnesc și se confruntă, într-un du-te-vino migraționist în care umanitatea celuilalt se eclipsează în spatele prejudecăților, intereselor economice și al unei frici profunde. Poezia lor depășește granițele Est – Vest și oferă un punct de întâlnire chiar pe apele lagunei venețiene, care revine să fie un loc de schimb între Occident și Orient, precum odinioară.

Aleg un punct de vedere neobișnuit pentru a comenta aceste două volume de poezie. Voi citi poezia Eugeniei Bulat în cheie mediteraneană, evocând mitul milenar al sirenei. Sirena apare fugar în legendele venețiene (este Melusina – nume ce deschide o altă pagină de mitologie – soția unui pescar, Orio, condamnată să renunțe la copii și soț, atunci când soțul taie capul șarpelui, singura formă în care ea putea să reapară pe pământ. Legenda explică prezența unei inimi de cărămidă în *sottoportego dei Preti la Bragora*, potrivit lui Alberto Toso Fei). Sirena, hibridă și amfibie, este și imaginea orașului însuși (leul venețian își așază labele posterioare în mare și pe cele anterioare pe uscat) – și ia forme chiar surprinzătoare, precum în această imagine: monumentul Partizanei de Augusto Murer (mângâiată de valuri, victimă în comuniune cu marea, conform tradiției orașului) care e o modernizare a mitului.

Urmărind un fir călăuzitor european, mitul grec al sirenei trece prin basmul nordic (celebra sirenă a lui Hans Christian Andersen), pentru a reapărea în apele mediteraneene la Tomasi

di Lampedusa, în povestirea *Sirena*, care descrie întâlnirea unui bătrân profesor, renumit elenist, Rosario La Ciura, cu o sirenă, în tinerețea sa, într-o Sicilie mitică.

Sirena care trăiește în poemele Eugeniei Bulat este însăși poeta: locuitoare a două lumi, suflet dublu, victimă sacrificială, care se identifică în apele ambigue ale Veneției (materne și mortifere) și, în cele din urmă, se dizolvă în ele.

(Sirenele sunt legate de apele mediteraneene, femei care apar sub chip de păsări, fiind un pericol pentru marinari, în mitologia greacă. Devine apoi femeie-pește în *Bestiarele medievale* [în *Odiseea*, unde îl ademenesc pe Ulise cu un cântec ce promite înțelepciunea, dar unde nu sunt descrise fizic; în *Argonauticele* lui Apollonios din Rodos; în *Metamorfozele* lui Ovidiu]. În engleză există distincția *siren* (pasăre)/*mermaid* (pește), dar nu și în italiană).

1. Ornitomorfe (pe jumătate păsări) sau ihtiomorfe (pe jumătate pești), sirenele sunt figuri feminine aflate între atracție și repulsie, pentru că sunt diferite și monstruoase, simbol al alterității și al dualității. Eugenia Bulat trăiește într-o personalitate dublă. Astăzi, la Veneția, lucrează ca asistentă a unei persoane în vârstă. Ea trăiește o marginalitate impusă de societate, făcută și mai crudă de puternice prejudecăți și de neîncrederea care o înconjoară, etichetată drept „badantă". Dar, alături de această identitate stigmatizată și marginală, Eugenia ascunde o identitate de excepție: aceea de a fi fost primul primar ales democratic la locul său de baștină, Sadova, din Republica Moldova, și de intelectual de prestigiu.

Eugenia Bulat s-a născut la 19 septembrie 1956, la Sadova, în Moldova, mica republică independentă ruptă din spațiul românesc, strivită între România și Ucraina, parte a Uniunii Sovietice până în 1991. Profesoară la Sadova, Bulat a luptat vehement împotriva revenirii la un trecut sovietic și a făcut parte din colectivul de primari care au restabilit utilizarea oficială a alfabetului latin – pentru ea, așadar, ruptura cu trecutul comunist a luat o formă lingvistică, nu doar geografică. A fost consilier municipal la Chișinău, capitala Moldovei, între 2005 și 2006, din funcția căreia a demisionat din coerență politică, atunci când a văzut „tră-

darea în față", adică atunci când Partidul său (Popular Creștin Democrat) a încheiat o alianță „monstruoasă" cu dușmanul dintotdeauna, Partidul Comunist. Activismul său intelectual s-a orientat către crearea unei noi și reînnoite identități moldave, eliberată de influența comunistă, prin intermediul publicațiilor sale. Autoare a șase antologii de poezie, a fondat și a condus revista *Clipa siderală*, care reunea elevi preuniversitari, noi speranțe ale țării. La activitatea literară s-a adăugat activismul politic: a trăit împreună cu tinerii pe care îi coordona, sub corturile instalate pe străzi, în timpul unei manifestații anticomuniste care a durat șase luni în anul 2002. Această activitate i-a adus titlul de Cavaler al Ordinului Republicii Moldova, însă situația socială și culturală a țării sale nu s-a îmbunătățit. Prăbușirea economică a determinat mari segmente ale populației să regrete închisoarea sigură a regimului comunist. Când se întorcea în satul său, din capitală, povestește, „îmi venea să plâng văzându-i pe consătenii mei săraci și îmi era rușine, ca și cum eu personal aș fi fost vinovată de situația lor" (dintr-un e-mail din 2011). Chiar situația sa familială – copiii care trebuiau ajutați să-și facă studiile universitare, tatăl bolnav de cancer – a condus-o la decizia dureroasă de a pleca din țara sa, ca „un sacrificiu, un salt în gol: „dacă mă voi salva, bine, dacă nu…".

Eugenia a început, astfel, o pendulare între Italia și Moldova, călătorii scurte, de câteva luni, la Veneția, dar și la Bologna. A renunțat la statutul de refugiat politic, pe care l-ar fi putut obține cu mari dificultăți, și s-a trezit lucrând ca badantă, fără drepturi legale, izolată în casă alături de o bătrână pe moarte, cu doar cinci ore de libertate, în după-amiaza zilei de duminică.

Este evident că, atunci când vorbești cu Eugenia, îi citești în ochi suferința noii sale condiții din Italia. Are nostalgia cuvintelor, a lecturilor, a activismului, a muncii intelectuale. De aceea nu renunță și, cu efort, își smulge ore din munca de îngrijire pentru a scrie și a-și prezenta poemele și pentru a colabora cu Institutul Cultural Român din Veneția (unde locuiește stabil din 2007).

Aceste informații biografice sunt fundamentale pentru a înțelege figura hibridă a Eugeniei, femeie cu suflet dublu, ase-

menea tuturor emigranților. În acest caz, contrastul este și mai accentuat: scriitoare constrânsă la munci umilitoare pentru persoane necunoscute, Eugenia este o intelectuală silită să trăiască (între ghilimele) „sub solzi de pește".

Iată începutul poeziei datate cu 8 octombrie 2007, în care poeta recunoaște această identitate alunecoasă și acvatică, de pește, fără nimic care să amintească de „prânzul regal" care ar putea fi – în timp ce trăiește două vieți într-una:

Să te surprinzi brusc
toată un ochi în noapte albind,
ca un pește…
toată doar gând, abur cald,
emanat de o baltă de miere…
Nimic în tine să nu regrete
prânzul regal care ești,
râvnit și de zei…
Prin noapte purtată
de-o oarbă maree,
să simți c-o tristețe mai veche, fatală,
te-absoarbe-n adânc.

Să-ți spui că înveți chiar acum
cum se moare
!și tu, !chiar și tu,
două vieți doar în una trăind,
!două vieți… [...]

2) Refuzul derivat din marginalitate – este o altă caracteristică a figurii sirenei. Acvatică și terestră, mitul sirenei se dezvoltă prin tema sacrificiului și a refuzului – neapartenența emigrantului. În versiunea nordică a lui Hans Christian Andersen, sirena este sacrificată în momentul în care nu este înțeleasă: limba îi este tăiată și nu reușește să cucerească prințul. Într-o versiune a Odiseei, sirenele care nu reușesc să-l cucerească pe Ulise se sinucid aruncându-se de pe o stâncă. În versiunea lui Tomasi di Lampedusa, dualitatea este sursă de iubire imposibilă: Lighea

nu poate trăi alături de bătrânul profesor și se scufundă pentru totdeauna, așteptându-l (el va muri în mare, după ce a luat feribotul spre Portugalia). În versiunea venețiană, Melusina apare sub formă de șarpe și este ucisă.

Poezia Eugeniei exprimă această neapartenență – prin versuri dureroase în delicatețea lor. Iată momentul în care se află la Veneția, căutând refugiu într-o casă de primire. Eugenia se descrie în mijlocul mulțimii, ca străină fără formă, nerecunoscută de niciun trecător, transparentă ca o adiere. Și, în același timp, ornitomorfă, se vede pe sine ca o pasăre mare, aparținând la două lumi, simultan. Iată versurile de o mare frumusețe, care îmbină figura emigrantei abia sosite într-un oraș cu magia suprareală a orașului însuși, care este Veneția (poezie din 20 septembrie 2007):

Să mergi printre oameni
ca boarea de vânt fără formă,
să treci chiar prin ei,
cum și ei, zâmbitori,
trec prin tine
de-a valma cu-n burg ireal,
cu statui
și artere bolnave de apă…
Să fii, în eșarfă maro, cu-arabescuri,
o pasăre mare,
ciudată și tristă,
cu ochi bifocali, care văd simultan
două lumi. [...]

(Însăși Eugenia confirmă că pentru a scrie poezie este necesară o „dublă absență": „Poezia are întotdeauna nevoie să se sedimenteze, să se maturizeze, dar se putea întâmpla să scriu o poezie despre Veneția chiar în timp ce eram în drum spre casă, prin București, spre exemplu. Când ești pe drum, ochii nu se află niciodată cu adevărat în locul unde ești, ei văd mai ușor înapoi și înainte. Sunt ochii gândului.")

Complicația dualității aparține tuturor sufletelor emigrante, care trăiesc într-o lume, dar poartă înlăuntru o altă lume.

Bulat transpune în poezie această dualitate a sa, una suspendată între două lumi – care se țin la distanță de o vâslă una de alta. Două curente îi curg prin interior: mareea Canalului Grande se amestecă cu curentul râului Suceava, cu cel al Prutului, râuri ale României. Străina care merge pe malul Carbonului, pe Canal Grande, se contopește cu imaginea spălătoresei care aruncă țigăncușe (*zingarelle*) în valuri, în poezia intitulată *Acord final.*

El apucă așa, deodată,
de un capăt de fir,
precum ai apuca
de o vâslă-n laguna aceasta,
ca să tragi o barcă
de pe un mal
pe celălalt mal,
de pe malul Veneției
pe cel al Sucevei;
ca să mă întreb eu,
din nou răscolită,
dacă mai am lacrimi,
în timp ce am Țară,
dacă mai am vise,
în timp ce am Prut,
dacă mai am mâini și picioare
să merg înspre ele,
când nici drum,
nici cărare
nu văd;
să mă-ndemne cumva
să-mi suflec mânecile,
poala fustei, nebună,
și să pășesc
ca o țărancă prin gârlă
prin apa Canalului Grande,
să spăl rufe în ea,
să dau apă la cai,
să arunc în ea țigăncușe

și să strig,
iată,
!ai ajuns și tu aici,
Moldovo,
și tu, chinuito,
și tu, înhămato,
!și tu, uitato de lume,
de Dumnezeu și de mamă
ce ești.

3) Sirena – atât în *Odiseea*, cât și în versiunea nordică – trăiește între cânt (sirenele lui Ulise care cântă și ucid) și tăcere, pierderea vocii (care la Andersen devine chiar mutilarea limbii). Pare să se contureze limpede bariera incomunicabilității, care este și primul, și cel mai mare paradox al străinului. Lipsa vocii este o durere și mai puternică pentru poetă, care în poezia *Patetica* unește tăcerea (gura închisă, dinții strânși) cu cântul, în sacrificiul care face din inima ei frântă o vioară, cutie de rezonanță pentru voce și poezie.

Eu când gândesc la neamul meu
mă-neacă plânsul,
Această palmă de pământ,
amară,
Cu sufletul în Țară,
trupu-afară,
Cu fața doar spre Domnul,
doar spre Dânsul.

Eu când gândesc la neamul meu
se-ncleaștă dinții,
și unghia-mi
cuțit în carne intră,
Și sângele-mi
ca marea se frământă,
Zvârlindu-și peste țărmuri
morții-sfinții.

O, neamule tu,
vatră-mărgioară,
Tu, mamă, soră, frate,
tu, poete,
Ce soartă cruntă cerul
ne mai dete,
!Să-ți sfâșii pieptul
și să-l faci vioară…

4) O altă declinare a acestei emigrații este în mod special feminină. Femeile care vin din Moldova pentru a le înlocui pe mame, fiice, surori ale bătrânilor și bolnavilor, sunt un semn al schimbării civilizației italiene. Centralitatea familiei, mândria, gloria și piatra de temelie a societății italice, s-a sfărâmat. În 2002, într-un reportaj despre Italia, o jurnalistă daneză modernă remarca o nouă apariție în țesutul social italian: figura „badantei", o figură tulburătoare: „au o viață în spate. Nu sunt fete de nouăsprezece ani. Aceste femei române, moldovence, ucrainence sunt gospodine desăvârșite sau au studiat, sunt doctori, ingineri. Sunt inteligente, rapide." (78). Francesco Vietti, în *Il paese delle badanti*, numește această imigrație un jenant „neocolonialism care importă resurse afective".

Narațiunile cinematografice surprind aceste figuri, prezentând femei emigrante, puternice, aproape amenințătoare, toate cu o viață secretă; vezi filme precum *La sconosciuta* (Giuseppe Tornatore, 2006), *Il resto della notte* (Francesco Munzi, 2008), *La doppia ora* (Giuseppe Capotondi, 2009). Se poate conchide că pentru italian, badanta este o vinovăție vie și o sursă de anxietate.

Eugenia Bulat descrie, în schimb, acest rol paradoxal, de soră vicariantă, de fiică voluntară, ca pe o bizarerie – pe care ea o acceptă, surprinsă. Mai mult – societatea care o primește nu este societatea vitală americană care îi primea pe emigranții noștri, mineri sau constructori de linii ferate. Nu este o civilizație care crește și are nevoie de muncitori pentru vii și desțelenitori de pământuri, sau de muncitori sezonieri pentru culesul roșiilor. Este, dimpotrivă, o societate îmbătrânită și secătuită în resurse umane, iar Veneția, oraș muribund, apare ca perfect corelativ obiectiv în lucrarea *Veneai din Estul sălbatic*:

[...] Ai trecut din casă în casă,
din formă în formă,
ai căutat casa ta, cea de fildeș,
forma ta, de femeie,
liniștea, libertatea…
și nu ai găsit nimic.

Ai găsit o lume apusă, agonică,
te-ai regăsit, în final,
dar întâi ai găsit-o pe ea, prepotenta,
stăpânitoarea de sclavi.

Drumul tău e închis
în orașul agonic
în care se moare superb
ca-n balada de-acasă,
tu n-ai drum îndărăt. [...]

„Stăpânitoarea de sclavi" este metafora poetică a existenței badantei, o muncă feminină între femei. Bulat o descrie din interior, cu accente puternice, ca pe un rol ce stoarce, ce suge vitalitatea străinei pentru a o insufla bătrânelor de care are grijă. Iată un fragment din al doilea volum, *Nello sgabuzzino:*

Stăpânitoarea de sclavi,
ea era dumnezeul tău acum.
Nu știai, a trebuit să știi,
nu voiai, a trebuit să vrei,
nu acceptai, a trebuit să accepți.

Nu este ceea ce vezi tu,
este cea ce vede ea;
nu este ceea ce crezi tu,
este ceea ce crede ea;
nu este ceea ce gândești tu,
este ceea ce gândește ea.
Așa vrea ea,
stăpânitoarea de sclavi.

Munca badantei, asemenea suferinței sirenei, ia formele unei fizicități acute, așa cum reiese din alt fragment din jurnalul poetic *Veneția ca un dat:*

Ea avea nevoie de trupul tău.
Îl îmbrăca dimineața
ca pe o haină,
îl ducea la baie,
la bucătărie,
îl scotea la plimbare…

Ca să nu-l plictisească,
îl ținea mult la televizor,
îi dădea acadele,
fructe exotice, rare,
dar, cel mai mult,
îl oferea timp de lecturi.

Renunța la el greu, noaptea târziu,
disperată,
râvnind atunci, poate,
chiar sufletul lui… [...]

(acesta este tema a două poezii similare, prima intitulată *Insomnii pe strada Nova* și dedicată „Celor suferinzi, cu imensă tristețe" – o dedicație prin care transpare compasiunea badantei, care se atașează sentimental de persoanele pe care le îngrijește zi și noapte).

Nello sgabuzzino, titlul celui de-al doilea volum, este chiar imaginea acestui tip de emigrație – asfixiantă – care închide femeile în casă, 24 de ore din 24 („Tu în cripta aceea/ pe ape plutindă,/neantul din cer când tuna/ peste triști porumbei,/ peste nimfe și măști?!…/Ce risipă de-amor pentru-o lume de gol/ ochiul tău radia." *În debara*). Limitarea spațială merge mână în mână cu limitarea vocii, a cuvântului.

Știai?... – masa presupune
muncă intelectuală. –
Tu nu vei avea o masă.
Dulapul presupune personalitate.
Tu nu vei avea un dulap.
Culorile presupun să fii tu,
în fluizii tăi cei mai intimi
vibrând.
Tu n-ai drept la culori.
Tu ești o mașină de muncă, atât.
Vei sta în dulapul discret, sgabuzzino –
spațiu sumbru, opac
și cu geam tencuit.
Orizontul tău: zidul bolnav,
țeava nocivă,
și latrina din colț –
perspectiva perfectă-a oricărui gulag.
Dreptunghiul acesta celula ta este,
cutia abjectă
în care ea ține ascunsă sclavia –
unealta de muncă secretă
fictiv abolită pe glob.
(În debara)

Interesant este saltul care are loc în acest punct al poeziei Eugeniei. Printr-un schimb imaginar, debaraua (*sgabuzzino*) devine chilia Anei, zidită de vie, o figură centrală a literaturii folclorice române. Ana este protagonista baladei *Mănăstirea Argeșului* (cunoscută mai ales sub numele de *Meșterul Manole*). Datată cu secolul al XIV-lea, vechea baladă are ca temă sacrificiul unei femei în favoarea construcției unei mănăstiri frumoase și trainice cum nu mai e alta în lume. În baladă, femeia este jertfită de către bărbatul ei – creatorul și constructorul. Meșterul Manole o iubește, dar iubirea lui pălește în fața iubirii pentru artă, a posibilității de a ridica o biserică fără egal.

Te vei retrage-n dulapul tău, în sfârșit,
ca să cazi în poeme,
ochii tăi sprijini-vor un geam ce privește opac
înspre în zid.
Una vei fi cu-acest zid sufocant, vei fi una cu Ana,
balada ce-n tine o porți o citești azi în ochii
a mii de femei!

5) Refuz și moarte – dizolvată în apă, transformată în stâncă ori în spuma mării, înecată pentru totdeauna – sirena, victimă sacrificială, se pierde în spațiul marin. În poezia Eugeniei Bulat, acest sacrificiu printre valurile mării se rezolvă într-o renaștere pozitivă, într-o pace atinsă după zbuciumul emigrației. Veneția, oraș acvatic și feminin, devine loc de renaștere – și, maternă, dă naștere poeziei care renaște în ființa-i. Poezia pe care ea o credea imposibilă („Acceptasem sterilitatea/ ca pe un blestem./ Nu știam/ că sunt plină de faceri/ dar nu am refugiu."), era de fapt adormită în sufletul ei („Huma doar pare/ că doarme/ e doar germinări...", *Veneția, 11 octombrie 2007*).

Poeta trece aici printr-o metamorfoză: eschimos, țestoasă, pește și, în cele din urmă, călătoare împăcată. Călătoria Eugeniei Bulat, călătorie pe apele mediteraneene, se liniștește într-o Veneție care devine, în sfârșit, port.

Femeie tu,
de căldură prin zodii ferită,
mereu o placentă visând
pentru rodu-ți,
precum eschimosul la poluri
fața spre rug îndreptând.

!Ca o țestoasă tu, de faceri preaplină,
nisipuri fierbinți în deșert amușind.

!Ca un pește-n adânc,
cu ochi plini de neant,
bancuri roze-adulând
drept culcuș de visare…

…Ca o placentă enormă, Veneția
azi te-a-nfiat.
!Arterele-i reci te-au vrăjit,
infernale…
în ele să naști, să re-naști,
călător plutitor
dinspre Est către Vest,
dinspre Est
către sine…

Așa cum vom vedea, în a doua parte din *Cădere în logos*, poezie care cântă poezia, poeta pare chiar a face apel la mitologia sirenei:

Glas de sirenă, ingenuu,
ochi fix, ochi păgân,
injectat în adâncuri
de faceri…

Stare de veghe, bolnavă,
!trup de ochi,
vis care-și jinduiește prada,
vânător încolțit de vânat,
hărțuit prin hățișuri de sine…

Vid de calcar clocotind,
Vale a Plângerii, mută,
duh arzător, furișat în iatacu-ți,
inhalându-te,
penetrându-te,
redându-te sieși…

Foc mistuit/mistuind,
maree eternă, ciclică,
invadându-te iar,
hăituindu-te iar,
izbindu-te iar,
din țărm în țărm,
din stâncă în stâncă,

ca să cazi surâzând,
sferă perfectă,
din formă în formă,
din-formă-în-formă…

Închei această lectură marină a Eugeniei Bulat cu ultima poezie din volumul Veneția ca un dat, care este o adevărată apoteoză a dizolvării femeii în apa verde a lagunei adriatice.

Se va desface
Verdele cel Mare,
precum un piept de zeu
călit de vânturi,
sa mă adune
într-o-mbrățișare,
sa mă absoarbă-n negrele-i
adâncuri.

NOTE EXTRA:

Cărțile Eugeniei Bulat oferă perspective sugestive și poetic eficiente asupra lumii acestei imigrante cu suflet sensibil, dar stâncos. Versurile ei deschid fisuri către diverse aspecte ale noii imigrații italiene: mai întâi, sosirea, fără artă și fără parte, a unor femei nu prea tinere, instruite și puternic încărcate de viață și de experiență; în al doilea rând, o reflecție asupra figurii „badantei", binecuvântare și spin al noii societăți italiene, semn vizibil și stânjenitor că familia noastră nu mai este cea de altădată; în al treilea rând, mărturie a unei extraordinare întâlniri dintre două feminități: cea a emigrantei și cea a lichidei cetăți a Veneției; în al patrulea rând, un aport proaspăt de cultură moldavă – cultură negată în patria sa – și de imagini sugestiv basarabene (Miorița, mielușeaua, imagine a blândeții poporului ei. Balada „Miorița" este prima dintre operele folclorice fundamentale ale românilor, publicată pentru prima dată de poetul Vasile Alecsandri în 1850. Ea păstrează în sine datele specifice românității: nonviolență, resemnare poetică în fața a ceea ce îți este predestinat; Ana cea zidită) pentru a înfățișa întâlnirea-înfruntare cu Italia și cu Veneția.

Mai multe trimiteri la cultura română și europeană:

Trimitere la Emil Cioran (1911–1995), gânditor și scriitor român care și-a petrecut cea mai mare parte a vieții la Paris, unde s-a stins. Temele centrale ale cărților sale, traduse și în italiană, au fost de fapt moartea, sensul tragic al istoriei, obsesia absolutului, viața ca expresie a exilului metafizic al omului; a se vedea volumul *Antropologia filosofică*, Editura Pentagon-Dyonisos, Craiova, 1991, p. 20–21.

Textul „Rugăciunea unui dac" de Mihai Eminescu (1850–1889), un punct de referință absolut al poeziei române, supranumit „ultimul romantic european".

Trimitere la ultima scenă din romanul lui Fiodor Dostoievski „Crimă și pedeapsă": Raskolnikov renaște la viață sub soarele primăvăratic al Siberiei.

„Litania nocturnă" de Ezra Pound.

Faust: cunoașterea mortalității și a pasiunilor – rădăcina basmului, nu doar iubirea.

Ulise și sirenele mitului – atrag prin cunoașterea pe care o oferă, sunt atotștiutoare.

Tragismul sfârșitului: micuța sirenă moare – conform unei tradiții, sirenele care nu reușesc să-l atragă pe Ulise se sinucid (cf. Wikipedia).

Personalitatea-sirenă la Eugenia Bulat:

– Sirenele sunt toate ființe hibride: jumătate om, jumătate pește (alteritatea).

– Drama se naște din refuz – din neîntâlnire, din incomunicabilitate (imigrație).

– Salvează prințul, atrage bărbații, devine soție și mamă…: ideea de badantă, care activează în cea mai umană dintre activități și suferă discriminarea și coborârea respectului de sine.

– Lipsa vocii – tăierea limbii la Andersen.

– Concilierea naturii duble – folosită în psihoterapie (*Il riscatto della sirenetta* di Maria Grazia Crema, Editura Magi, 2010). (Centro Italiano Sviluppo Psicologia di Roma).

Publicat în:

1. Ilaria Serra. La poesia liquida di Eugenia Bulat. *La Nuova Tribuna Letteraria* (Italia), 2010, nr. 95 (mai), p. 52–55 (Prima apariție a studiului, ulterior reluat și dezvoltat în revista *Lingua Romana* (2012, 2013).

2. Ilaria Serra. La poesia liquida di Eugenia Bulat a Venezia. *Lingua Romana*, 2012, vol. XI, nr. 2, p. 75-86. (Articolul precede studiul *Alterità acquatica nella poesia italo-rumena* din anul următor. Acest text este, de fapt, prima formă/nucleul critic al studiului ulterior (2013), dezvoltat și republicat sub titlul *Alterità acquatica*…).

3. Ilaria Serra. Alterità acquatica nella poesia italo-rumena. *Revista Lingua Romana*, 2013, Anul XI, nr. 2, p. 59-74.

4. Ilaria Serra. *La poesia liquida di Eugenia Bulat (a Venezia)"*. *Lingua Romana*, număr special: *Femei și teritorii în literatura și cultura italiană*. Anul 2011, volumul XI, p. 61-74 (număr special/fascicul tematic). (O versiune intermediară între publicarea din *La Nuova Tribuna Letteraria (2010*) și varianta mai amplă/teoretizată din *Lingua Romana (2012–2013).* Titlul poate apărea ușor variat (cu sau fără „a Venezia"), dar nucleul textului rămâne același.)

5. Ilaria Serra. *La poesia liquida di Eugenia Bulat*, comunicare prezentată la International Italian Studies Conference, Roma, 2012, 14-16 iunie.

*

POEZIA EUGENIEI BULAT: GEOMETAFORE PRINTRE PIETRELE VENEȚIEI

Orașul Veneția a fost dintotdeauna deschis călătorilor și celor veniți din alte spații, iar pietrele sale au vorbit în multe limbi, dând naștere la nenumărate dialoguri interculturale între om și mediul non-uman. Cu apele sale care reflectă multiple imagini, orașul devine un exemplu potrivit pentru o nou propusă teorie a geometaforelor, care consideră metaforele poetice în contextul lor exact, cel geografic și fizic. Acest eseu aplică această idee poeziei contemporane a Euge-

niei Bulat. Figură unică în peisajul literar italian, Eugenia Bulat invită la o lectură geocritică inovatoare a orașului și a versurilor sale. În Republica Moldova, ea a fost primul primar ales în mod democratic în comuna sa de baștină, dar la Veneția a lucrat ca îngrijitoare de bătrâni. Acest profund contrast de experiențe a inspirat trei volume de poezie. Prin privirea ei, elementele ecosistemului amfibiu al Veneției – apa și piatra – devin metafore ale feminității migrante și stimulează o etică a deschiderii și respectului.

Acest articol începe cu coborârea din barcă în Piața San Marco din inima Veneției. Subliniind senzualitatea acestui oraș și imposibilitatea de a-l înțelege rațional, poetul Andrea Zanzotto afirma că singura cale de a înțelege Veneția este să te avânți fizic prin apele ei și să cazi cu fața în jos în temelia sa noroioasă/îngerească. Acest articol adoptă o abordare similară, traversând orașul printr-o mișcare care urmează locuri cartografiabile: *campi* (piețe), *rive* (maluri) și cimitirul său. A merge prin lume pentru a înțelege „trupul" unui oraș este o metodologie comună în ecocriticism, aplicată contextului italian în special de Serenella Iovino. În *Ecocriticism and Italy: Ecology, Resistance and Liberation*, Iovino a analizat în paralel Veneția, citindu-i atât textul material – „elocvența proprie a lumii" –, cât și reprezentarea literară, adică poemele. Respectivul tip de lectură este cu atât mai potrivit într-un oraș ca Veneția, – un arhipelag de insule unite prin sute de poduri, care există atât în lumea vizibilă – în nord-estul Italiei, în mijlocul unei lagune fragile –, cât și în spațiul invizibil al mitului – precum în *Orașele invizibile* ale lui Italo Calvino. După cum remarcă Calvino, poți alege să traversezi Veneția urmând zborul rândunelelor, furișarea șobolanilor sau pașii îndrăgostiților interziși – fiecare traseu spunând o poveste diferită. În acest articol, textul material este format din pietrele și apele Veneției, iar traseul este trasat de poemele Eugeniei Bulat.

Veneția a primit străini și vizitatori timp de secole, fiind un punct comercial în Marea Adriatică și o punte între imperiile Orientului și Occidentului. Memoria lor a rămas cioplită în pietrele

orașului asemenea unei cicatrici străvechi. Plimbându-ne prin zona San Marco, observăm capitelurile coloanelor Palatului Dogilor, unde capetele sculptate în piatră ale unor turci, germani, latini și mongoli privesc către piață. La colțul dintre Palat și Bazilica San Marco se află sculptura celor patru tetrarhi, îmbrățișându-se cu brațele lor din granit întunecat, simbolizând unirea celor patru colțuri ale Imperiului Roman. Aceste statui fac parte din mozaicul de fragmente aduse din alte locuri – pietre și coloane jefuite din Orient – care acum alcătuiesc bazilica bizantină. La o sută de pași distanță ajungem la *Caffè Florian*, unde s-au servit pentru prima dată în Europa băuturi exotice și unde femei turcoaice văluite, pictate pe pereți, îi întâmpină pe clienți. Toponimele venețiene încă răsună cu ecouri străine, mărturisind caracterul intercultural al comunității sale: depozitul germanilor (Fontego dei Tedeschi), cel al turcilor (Fontego dei Turchi), strada albanezilor (Calle degli Albanesi), biserica grecilor (San Giorgio dei Greci), insula armenilor (San Lazzaro degli Armeni) – ca să nu mai vorbim de primul ghetou evreiesc. Veneția poartă urmele stratificării sale. Pietrele sale au absorbit această prezență multiculturală bogată, de la întemeiere până la turismul de masă.

Apa și piatra sunt elementele de construcție ale unui oraș creat de jos în sus, prin înfigerea unor trunchiuri de copaci pietrificați în nisipurile moi ale lagunei, peste care au fost așezate straturi de marmură istriană albă, rezistentă la apă, și cărămizi din piatră. Aceste pietre au dat naștere la o multitudine de dialoguri interculturale între oameni și mediul non-uman sau, mai bine zis, așa cum îl numește Jeffrey Cohen – *inhuman*. Termenul „inhuman" al lui Cohen accentuează atât diferența („in-" ca prefix negativ), cât și intimitatea („in-" ca indiciu al unei interiorități străine). Același tip de relație dialectică apare în dialogurile Eugeniei Bulat cu pietrele Veneției, printre care este o străină, dar cu care comunică. Tot poetul Andrea Zanzotto este cel care a observat energia activă a pietrelor venețiene. Deși afirmă că nu există colț al Veneției care să nu fi fost deja revendicat de artiști, el provoacă vizitatorii să găsească o piatră care să poată deveni a lor și care să trezească în ei o conștiință personală, povestindu-le

o istorie aparte.

Conform lui Iovino, „multele corpuri ale orașului" spun povești diferite: „difracția textelor corporale și literare unele prin altele – adică lectura lor în combinație reciprocă – este o modalitate nu doar de a dezvălui firele narative și sensurile unei realități, ci și de a amplifica vocile adesea neauzite ale acesteia" (48). Ca imigrantă și femeie, Eugenia Bulat este una dintre aceste voci neauzite.

Mersul pe jos produce metafore poetice, iar poemele adesea situate în contexte specifice ale lui Bulat pun în prim-plan calitățile peripatetic-ambulante ale stilului ei. Derek Gladwin susține că actul mersului „rămâne fundamental geocritic" și că „reprezentarea literară a locului [...] vorbește ecocriticului în măsura în care arată că oamenii fac parte din acest loc, nu îl domină."

În același mod, răsturnând lectura geografică tradițională a literaturii (de la text spre spațiu), acest articol pornește de la spațiu pentru a înțelege cuvintele, sărind de la pietre la hârtie. Colțurile orașului se traduc în emoții, într-o rețea complexă de conexiuni „lipicioase" între oameni și locuri, care creează un „peisaj emoțional" alternativ, în care elemente specifice ale peisajului devin metafore.

Istoricul de artă Sergio Bettini insistă că Veneția este forma, un termen plin de sens, în care *forma* și *ideea* coincid – exact mecanismul care face posibilă metafora. Bettini nu se referă la o formă ideală platonică, ci la forma naturală a orașului. Forma Veneției, anti-geometrică și fluidă, devine cu ușurință o idee:

„Forma Veneției nu este niciodată dată o dată pentru totdeauna, ci se dizolvă și se recompune continuu și [...] tocmai pentru că forma Veneției se transformă perpetuu, este mai adevărată; adică ea ne răscumpără conflictul dintre spirit și existență."

Articolul merge cu un pas mai departe și consideră metafora poetică în localizarea sa geografică și fizică exactă – „realemul". Denumesc această figură retorică și critică specifică locului o *geometaforă*. Geometafora este un obiect, un reper sau un aspect terestru al unui loc – un *campo*, o *riva*, un *palazzo* sau un *cimitir* anume – privit prin lentila literaturii și, la rândul său, modelând literatura. Ea oferă o lentilă critică privilegiată prin care se poa-

te descoperi simultan poezia unui loc specific și geografia unui poem anume. Locul devine catalizatorul poeziei, într-o inversare smerită, în care *omul ascultă iar ne-umanul vorbește*. Geometafora înflorește în crăpătura dintre geografie și poezie, în acea zonă interfețială subțire și cu adevărat interdisciplinară, definită de Westphal ca fiind „o linie de comunicare posibilă între real și ficțional". Mediul poetic prosperă pe această linie fină: cu concizia și intensitatea lor, versurile oferă trăsături fulgerătoare, de dimensiunea unei cratime, ale comunicării dintre cele două lumi.

Ca figură unică în peisajul literar italian, Bulat invită la o lectură ecocritică inovatoare a orașului, prin versuri născute în condiții sumbre, care combină identitatea ei complexă cu orașul generator de imagini – Veneția. Născută în 1956, înainte de a ajunge în Italia, Bulat a obținut trei diplome, dintre care două universitare, în Moldova natală: una în tehnologia construcțiilor (1975), una în literatură română și pedagogie (1982) și una în pedagogia limbii ruse în școala națională (1988). A lucrat ca jurnalistă și activistă politică. Bulat era considerată una dintre liderele rebeliunii tineretului și își recita poemele despre libertate în cadrul unor adunări politice aglomerate la sfârșitul anilor 90. A devenit primul primar ales democratic al comunei sale de baștină, Sadova. A fondat și a condus revista „Clipa siderală" și a publicat mai multe volume de poezie. Când libertatea republicii a fost iar confiscată de bolșevism, a locuit într-un cort alături de discipolii săi și de alți disidenți timp de șase luni, în inima capitalei Republica Moldova. În cele din urmă, a fost decorată cu titlul de Cavaler al Ordinului Republicii Moldova, în 2010, în timp ce se afla la Veneția.

În Italia, Bulat s-a confruntat cu realitatea dură a vieții de imigrant în nord-estul bogat al țării, asemenea multor femei din Europa de Est, lucrând ca îngrijitoare de bătrâni. În 2002, jurnalista daneză Lisbeth Davidsen a identificat identitatea misterioasă și stratificată a acestor femei muncitoare, care inițiaseră un nou val de imigrație în Italia: „Au o viață în spate. Nu sunt bone de 19 ani. Aceste femei din România, Moldova și Ucraina sunt gospodine desăvârșite sau au studii; sunt doctori și ingineri. Sunt inteligente, rapide."

Bulat îi asista pe pacienții în vârstă, îngrijindu-i cu toată compasiunea, veghindu-le ultima suflare, ca „martoră a morții" (*testimone della morte*) în „anticamerele morții" (anticamere *della morte*). Fără timp să citească sau să scrie, a *cinat în singurătate, cu firimiturile inimii sale*. Bulat a trăit șapte ani în această izolare, alături de muribunzi, „fără să-și imagineze implicațiile dezastruoase asupra sănătății sale provocate de această combinație periculoasă".

Conflictul identitar al Eugeniei Bulat este izbitor: o activistă civică legată de fotoliile rulante ale pacienților; o primăriță care hrănește cu lingurița persoane răpuse de senectute și boală.

Acest clivaj existențial a inspirat-o pe Eugenia Bulat să scrie poezii pe străzile Veneției, notate în carnetele mici, între o muncă și alta. Acestea sunt adunate în trilogia venețiană: *Venezia ti fu data* (Veneția ca un dat, 2007), *In debara* (*Nello sgabuzzino*, 2010), și *La pietra di Ca' Vendramin* (*Piatra de Ca' Vendramin*, 2018). – Toate aceste volume transformă topografia Veneției, apa și piatra, într-o metaforă: o *geometaforă*.

Campo Santa Maria Formosa: o adiere în labirintul de piatră

Între anii 2007 și 2014, Eugenia Bulat a locuit în Veneția, câștigându-și existența ca îngrijitoare pentru persoane vârstnice. Privirea ei exterioară, perspectiva sa marginală, oferă o înțelegere diferită a orașului, scoțând la lumină interstițiile invizibile ale puterii în corpul social și în peisaj. Ochiul străinei scrutează perspectiva locală, dezvăluind dezvoltări economice inegale (dislocarea temporară) și aspecte de gen (migrarea femeilor), problematizând teme precum dislocarea, exilul și deteritorializarea. Prin ochii săi, pătrundem într-o lume „plauzibilă", așa cum o definește Bertrand Westphal: o lume „între o singularitate depășită și o pluralitate integrată".

Nu este Veneția relatată prin furie și rezistență de către venețieni și nici Veneția consumată de turiști, ci o Veneție unică, povestită de Bulat, țesută din marginalizare și neliniște, filtrată printr-o sensibilitate estetică distinctă și o profunzime culturală remarcabilă.

La Veneția, Eugenia Bulat a locuit în varii cartiere: Piazzale Roma, zona Rialto, pe Fondamenta della Misericordia, lângă Bi-

serica La Salute, pe Strada Nova, pe insulele Giudecca și Lido. Ea a trăit orașul nu ca un turist superficial sau un cărturar erudit, ci ca o lucrătoare, una invizibilă. Ea privește, dar nu e privită; ea nu se raportează la oameni. Singurul ei interlocutor este orașul însuși. În natura sa dual, poeta se identifică cu dualitatea orașului Veneția, o cetate amfibie, jumătate pământ, jumătate apă.

„Camminare tra la gente" („Să mergi printre oameni") este o poezie concepută în primele zile de la sosirea sa în Veneția, în drum spre *Oficiul pentru Imigrație*, aflat în Campo Santa Maria Formosa, una dintre cele mai largi piețe deschise din Veneția, cu o biserică elegantă dedicată celei mai frumoase dintre Fecioare: *Formosa*. Bulat pătrunde în Campo, ieșind din labirintul de piatră al aleilor întunecate. O adiere o întâmpină și devine ea însăși adiere, apărând la fel de inconsistentă ca vântul. Gândurile îi zboară aiurea, asemenea unei păsări în zbor; își ascunde inima zbuciumată sub o înfățișare calmă. Poezia are o dimensiune aproape onirică: o femeie străină merge ca într-un vis, aparținând simultan la două lumi îndepărtate care coexistă înlăuntrul său. Privirea ei nu recunoaște locul faimos. Când găsește ușa biroului închisă, zâmbetul ei ironic trădează un soi de cinism. Asemenea Bisericii Santa Maria Formosa, care își întoarce spatele către Campo, orașul pare că se întoarce cu spatele la poetă. Șocul său, „coșmarul", începe să se estompeze doar când începe să privească intens apele, iar memoria și realitatea încep să se contopească.

Camminare tra la gente
come una brezza di vento senza forma,
attraversarla persino,
così come essa, sorridente,
attraversa te …
alla rinfusa in un borgo irreale,
con statue
e canali malati d'acqua …
Essere, avvolta in sciarpa marrone
con rabeschi,
un grande uccello

triste e strano,
dagli occhi bifocali
che vedono due mondi
simultaneamente.
Attraversare labirinti oscuri
verso Santa Maria Formosa,
cercando la casa SOS
per sconfitti-fuggiti
dall'Est
e sorridere quando si mostra
sotto sigillo. Hai già capito:
quanto è chiuso al di fuori,
aperto è proprio in te,
! tu sai, è aperto.
Null'altro più conta per ora,
solo quel fatto che tu esisti,
ancora esisti
! e tu sai.
Il resto è gioco, ping-pong dei cretini
che depredano popoli,
spezzano le verità, le speranze, culture …
! e tu lo sai.
Questo sogno odioso hai vissuto,
ti vaga dentro ancora,
per questo tu guardi a lungo, sconvolta
le acque,
come fanciullo che eri, una volta,
guardava al mattino dalla finestra,
così come mamma diceva di fare
per sciogliere l'incubo …
! Per dimenticare …
! Per dimenticare …

Venezia, 20 settembre 2007

Walking among the people
Like a breeze
Shapeless.
Even passing through them,
as they are, smiling,
passing through you …
confused in an unreal village,
with statues
and canals sick with water …
To be, enveloped in a brown shawl
with arabesques,
a large bird
sad and strange,
with bifocal eyes
seeing two worlds
at once.
Traversing the obscure labyrinths
towards Santa Maria Formosa,
looking for the SOS home
for the defeated, refugees
from the East,
smiling when you see it closed off
in the light, you already understand:
what is closed from the outside,
is open in yourself,
! you know, it is open.
Nothing counts anymore,
maybe only that you exist,
you still exist
! and you know,
the rest is a game, ping-pong with imbeciles
who plunder peoples,
who break truths, hopes, cultures …
! and you know it.
This hateful dream you lived in,
still wanders inside you,
that's why you look at the waters
for a long time, upset,

like that child who once, in the morning
looked out the window,
just as your mother asked you
to dispel the nightmare …
! To forget …
! To forget …

Venice, 20 September 2007

Această poezie este specifică pentru respectiva dată, aparţine unei zile limpezi de septembrie şi este de asemenea specifică pentru loc, aparţine unui punct exact de pe hartă. Versurile pictează un peisaj urban care nu are nimic de-a face cu imaginea romantică a Veneţiei şi a canalelor sale. Etica ei ca „exil", aşa cum preferă Bulat să se descrie, contaminează locul cu neliniştea pe care o resimte. Bulat este îndepărtată de două ori din viaţa oraşului: un străin neatent care nu vorbeşte italiana. Uşa biroului închisă, piaţa plină de oameni indiferenţi, poeta care priveşte un „altundeva" în interiorul său – totul devine o geometaforă a dublei absenţe teoretizate de Abelmalek Sayad: *absentă de acolo şi lipsă şi de aici*. În plus, în stilul poetic Eugeniei Bulat, vocea care vorbeşte se adresează unui „tu" poetic, care este ea însăşi. Acest lucru permite o desprindere a subiectului în actul reflexiv de a se privi pe sine în mod viu. Astfel, fenomenologia mediului înconjurător (lumea exterioară care încadrează sinele) atenuează existenţialismul poeziilor sale (sinele ca subiect principal).

Fondamenta della Misericordia: Singurătatea

La Veneţia, o fondamenta este un trotuar larg, din piatră, care mărgineşte apa. Văzut de pe o barcă, el seamănă cu o scenă pentru teatrul oraşului. În cartierul Cannaregio, trei astfel de fondamenta urmează forma a trei canale. Fondamenta della Misericordia este una dintre cele mai populare, frecventată de tineri care beau spritz, cu şirul său de mici restaurante tipice, baruri cu „cicchetti" şi bărci mici ancorate la mal. Este un loc care exprimă relaxare şi bucurie, tinereţe şi prietenie – un loc viu, plin de voci care sporovăiesc. Dar străina Eugenia Bulat îl traversează ca o fantasmă. Lungul trotuar se transformă într-o metaforică

„tranșee socială" și ea aparține/e „de cealaltă parte". Cuvântul „tranșee" indică o zonă războinică „brăzdată" în peisajul poetic, care contrastează cu poziția lipsită de griji. Ca și în poezia anterioară, poeta este transparentă. Vocile oamenilor o străbat și o lasă neatinsă. Observă luminile serii: ochii reci ai lunii și „ochii" calzi ai lumânărilor. Simte doar o comuniune cu un alt marginal, un poet local, figură exclusă din societatea venețiană. Poetul Aldo Vianello (numit Viello în poezie) obișnuia să rătăcească prin oraș vânzându-și cărțile pentru câțiva euro. A trăit într-un adăpost pentru oamenii străzii, înstrăinat de mediul literar, deși publicase mai mult de treizeci de volume de poezie. Orașul l-a cunoscut, iar la moartea sa, în 2021, restaurantul „Paradiso perduto" i-a cinstit memoria, plasând în onoarea sa o placă comemorativă în local. Eugenia Bulat are un sentiment de înrudire cu poetul: amândoi sunt în acest oraș figuri periferice în această seară liniștită.

Quella sera, al Paradiso
eri dall'altra parte
della trincea sociale.
Passava Viello, il poeta distratto
con la sua solita borsa.
Il Re del Paradiso Perduto
camminava timidamente, quasi scalzo,
come un mendicante.
È stata una bellissima serata al «Paradiso»
Un tramonto donato da Dio,
accarezzando il cielo.
Le candele erano accese,
tovaglie bordeaux, tovaglioli bordeaux
tentavano di volare;
tutto diceva pace e noia.
La Luna vegliava
con sguardo egualitario
quando l'hai chiamato per nome
(perché l'hai chiamato?…).
Il «Re» s' inchinò.
Guardò le brocche sottili,
gli occhi luminosi delle candele,
sorrise.

Sorrise ai propri pensieri
e se ne andò.
Galleggiava sopra le tavole
un'aria imbarazzata,
una colpa antica,
una cospirazione.
La Luna scivolava in alto
sotto le nubi di latte;
tu eri in mezzo a un dialogo sui gatti,
sulle capre e pony,
su altre bestie
(più amate dell'uomo),
e fissavi una candela.
Dal cuore di quella luce
guardavano gli occhi del poeta
ed i suoi piedi brillavano
come l'argento fresco.
Era un profondo settembre
senza scirocco.
Tu eri (che scherzo! …)
dall'altra parte
della trincea sociale.
Con occhi assenti guardavi poi
i tuoi stessi piedi. –
I poeti al 'Paradiso perduto' …

That evening, at the Paradise
you were on the other side
of the social trench.
Viello, the absentminded poet, was passing by
with his usual bag.
The King of Paradise Lost
was walking shyly, almost barefoot,
like a beggar.
It was a beautiful evening at 'Paradise'
A God-given sunset,
caressing the sky.
The candles were glowing,

Burgundy tablecloths, burgundy napkins
attempting to fly;
everything felt like peace and boredom.
The Moon watched over
with egalitarian gaze
when you called his name
(why did you call him? …).
The 'King' bowed.
He looked at the thin jugs,
the luminous eyes of candles,
he smiled.

Smiled at his own thoughts
and left.
Over the tables
an embarrassed air
an ancient guilt
a conspiracy hovered.
The moon slipped
under milky clouds;
you were listening to a dialogue about cats,
goats and ponies,
and other beasts
(more beloved than human beings),
and you were staring at a candle.
From the heart of that light
the eyes of the poet were looking out
and his feet were shining
like fresh silver.
It was a deep September
with no sirocco.
You were (what a joke! …)
on the other side
of the social trench.
With absent eyes you were looking
at your own feet.
The poets at 'Paradise Lost' …

În noaptea vioaie, poetul rămâne spectator. Malul devine geo-

metafora separării, o tranșee făcută din sunete și voci, polisenzorialitatea invocată de Westphal între cei care aparțin și cei care nu. Remarcabile sunt și titlurile finale ale tuturor poeziilor din volumul *La pietra di Ca' Vendramin*. Aceste titluri răstoarnă ordinea obișnuită: apar la sfârșit, depuse cu aldine după fiecare compoziție, asemenea unor pietricele rămase după un val anormal, reziduuri poetice. Bulat nu ezită să se joace cu semnele grafice: semnele de exclamare preced versurile dramatice, iar spațiile albe lungi eliberează cuvintele, lăsându-le în derivă pe pagina albă. Poeziile lui Bulat trasează propria lor geografie alternativă pe hârtie.

Riva delle Zattere: Apusul vieții

Luna impasibilă de pe Fondamenta della Misericordia este paralelă cu soarele egalitar văzut de pe Riva delle Zattere: îi scaldă pe toți cu lumina sa. Acest mal este expus la sud, trotuarul este unul dintre cele mai mari din Veneția, îndrăgit de venețieni în plimbările lor la soare. El străbate largul Canal al insulei Giudecca, de la portul San Basilio până la Punta della Dogana. Istoric, acest mal a fost cândva locul unde erau transportate plutele, lemnele fiind desfăcute la capătul drumului lor fluvial, coborând din munți. Astăzi este o zonă aglomerată, unde studenții circulă către și dinspre biblioteca universitară, mai liniștită spre capăt, acolo unde vechea vamă găzduiește astăzi Muzeul de Artă Pinault.

Dincolo de canal, insula Giudecca este înfrumusețată de biserica din marmură albă *Il Redentore* a lui Andrea Palladio. Biserica San Giorgio, o altă capodoperă palladiană, se află puțin la stânga, cufundată într-o lumină roz. *Le Zattere* sunt locul perfect pentru a savura ultima rază de soare înainte de apus. Totuși, și de această dată, aceasta nu este o viziune pitorească pentru Bulat, care, din poziția sa de „martor al morții", identifică acest mal cu apusul vieții. Nonagenarul profesor de latină pe care-l însoțește și care are trei fiice se transformă mintea cultă a lui Bulat în Regele Lear. Cunoașterea ei despre funcționarea internă a familiilor italiene moderne, unde fiicele deleagă adesea îngrijirea taților unor străini, sugerează această imagine tragică. Durerile ei fizice – durerile de spate și de brațe, cauzate de ridicarea

pacienților, văzute ca o răzbunare pentru migrația ei curajoasă, sunt uitate în fața disperării bătrânului înțelept care așteaptă susținere. Frumusețea arhitecturii palladiene a bisericilor nu poate oferi consolare decât parțial.

E questi dolori
che ti attraversano
da su in giù,
da un lato all'altro,
sì, loro, anche loro fanno parte
di quel pagamento selvaggio
che dovevi (a chi … ?),
perché hai osato andar avanti
dentro te stessa,
rivendicando il tuo diritto
alla Bellezza.
Oh, Dio, possibile che l'umanità
ti chieda la vita
per il tuo coraggio?! …
…
Che strano però, nella pazzia comune,
il vecchio romantico –
il Re Lear, col volto esposto al Sole
verso il grande Redentore.
Con lui ammiravi San Giorgio,
le barche, marea,
tutte le greggi dei gabbiani
sopra le acque …
Non pretendeva i meriti,
non proclamava qualche possesso
sulla Bellezza.
"Siamo tutti – diceva –
baciati gratis dal Sole –
Il grande amico dell' uomo!"
Povero Re Lear,
che aspettava la morte
sulle Zattere…
And these aches

that traverse you
up and down
from one side to the other,
yes, they are also part
of that ferocious fee
you owed (to whom … ?),
because you dared to keep going
inside yourself
demanding the right to enjoy
your share of Beauty.
Oh, God, is it possible that this humanity
is asking for my life
in exchange for my courage? …
…
But strange, in this common madness,
is the old romantic –
King Lear, with his face exposed to the Sun
towards the great Redeemer.
With him, you were admiring San Giorgio,
the boats, the tides,
all the flocks of seagulls
over the waters …
He did not claim any merit,
He did not proclaim possession
of Beauty.
He was saying –
"The Sun kisses every one of us, cost-free
the great friend
of humanity!"
Poor King Lear,
waiting for his death
on the Zattere…

Porumbeii din Veneția: zborul uitat

Fiecare stradă din Veneția găzduiește stoluri de porumbei cenușii, înlocuiți în ultima vreme de alte păsări mai feroce – pescărușii. În spatele acestei păsări venețiene se ascunde o istorie a foamei: porumbeii erau eliberați de dogii aflați la putere pentru a asigura populației hrană suficientă pentru Duminica Floriilor.

Ei s-au înmulțit excesiv după Cel de-Al Doilea Război Mondial, iar guvernul local a fost constrâns să controleze populația, interzicând distribuirea grâului în piață și recurgând chiar la sterilizarea medicamentoasă. Ei par aproape corespondenții volierei raportului contradictoriu dintre oraș și vizitatorii săi: primiți atunci când sunt necesari și limitați atunci când „invadează" orașul.

Porumbeii duc mai departe un dialog poetic cu Eugenia Bulat – nu cei care zboară, ci păsările care merg pe pământ și își împart spațiul cu oamenii, pe stradă sau în parc. Mergând pe marile pietre de Istria care pavează orașul, scăldându-se în numeroasele sale fântâni, porumbeii devin un alter ego al poetului străin, învăluit în lumea sa. În *Venezia ti fu data*, o întreagă poezie este dedicată mersului lor regal. Bulat pășește alături de această mică armată pe o stradă aglomerată, *Calle dei Boteri*, în jurul Pieței *Rialto*, mereu plină de turiști și vânzători, și pe *Strada Nova*, strada congestionată care leagă gara de centru.

I piccioni di Venezia
L'anima mia
più piccola è
e più timida
della loro.
Camminano silenziosi
in Calle dei Boteri,
in Strada Nova,
tra armoniche
e turisti storditi,
tra i miei passi,
esitanti, incerti,
passi da straniera …

Sono più degni,
e più nobili
dei lord inglesi.
Nulla li preoccupa,
nulla li stupisce,
e solo per piccionesco rispetto,
affrettano il passo
se ti avvicini.
Irreale il passo
e ti dilata lo sguardo,
la retina dentro
è tutta udito …
… Li segui a lungo
portarsi in giro
il frac lucidato e grigio,
la sciarpa perfetta,
madreperlacea …
Da sempre qui,
da sempre
terrestri …
… ! Come se dimenticassero
di avere ali,
il volo nascosto dentro
come... noi …

Venezia, 15 settembre 2007

Venice Pigeons
My soul
is smaller
and shyer
than theirs.
They walk silently,
in Calle dei Boteri,
in Strada Nova,
among music
and dazed tourists,
through my steps,

hesitant, uncertain,
a foreigner's steps …
They are more dignified,
more noble
than English lords.
Nothing worries them,
nothing surprises them,
and only
because of pigeonly respect,
they hurry their steps
if you come closer.
Unreal step,
widening your gaze,
inside, the retina
is all hearing …
… You follow them along
sporting
their shiny gray tuxedos,
the perfect scarves
of mother of pearl …
Always here,
forever
grounded …
… ! As if they had forgotten
about having wings,
the flight always hidden inside
like … us …

Venice, 15 September 2007

Printre mulțimea de oameni, umila pasăre cenușie este cea care atrage atenția poetei și sugerează o analogie importantă. Acești porumbei, care „au uitat cum se zboară", îi amintesc Eugeniei Bulat de propria ei situație, silită să-și abandoneze intelectul, obligată să-și limiteze libertatea: „de parcă-au uitat/ că au aripi,/ cu zborul ascuns în ei,/ ca și noi".

Ca' Vendramin: O inimă de piatră

Pietrele Veneției, care plutesc pe apă, au sugerat de-a lungul timpului imagini diferite ale orașului: regina de marmură reflectată într-o oglindă la Veronica Franco, pădurea răsturnată a lui Ezra Pound, visul de arhitect al lui John Ruskin, femeia cochetă a lui Rainer Maria Rilke, minunile istorice ale lui Lord Byron și chiar locul de joacă învăluit în pânze de păianjen în Spiderman: Far From Home. Printre multiplele semnificații ale pietrelor se află și aceea a inimii împietrite a unei îngrijitoare din Europa de Est, așa cum este descrisă de Eugenia Bulat. În condiția sa de suferință, Bulat se identifică cu ariditatea acestor pietre, mângâiată doar de atingerea apelor. În Prefața cărții *La pietra di Ca' Vendramin*, Bulat își explică alegerea titlului: „Pentru a descoperi aceste răspunsuri și a găsi pacea dorită, la Veneția – orașul unde totul se mișcă – am petrecut mai bine de șapte ani, nemișcată în mine însămi ca o piatră – piatra de Ca' Vendramin".

Pe Fondamenta Santa Fosca, în fața câmpului cu același nume, se află fațada albă din marmură a Ca' Vendramin, veche reședință transformată într-un hotel de lux. Aici a petrecut Eugenia Bulat câteva ore de libertate în timpul dimineților. În acea perioadă, o „femeie suferindă de o bunătate infinită", pe care o ajuta, îi îngăduia aceste pauze, un privilegiu neobișnuit pentru cei care se ocupă de îngrijire. Avea timpul necesar doar ca să meargă până la fondamenta, „să se încălzească la soare ca o șopârlă", și să se întoarcă acasă. Acest mal apare precum un loc liminal, de graniță între viața turistică a Străzii Nova, arteră largă, însorită, cu magazine și fluxuri de oameni, și cartierele liniștite din Cannaregio, înguste, întunecoase și pustii. Pentru Bulat, aceasta este granița dintre existența lipsită de griji a celorlalți și viața ei solitară.

In punta di piedi uscire ogni volta
alla mattina,
per rivolgerti come prima
su Strada Nova,
per seguire con lo sguardo i passanti
vicino al sottoportico
del Diamanter;

guardare a lungo
l'unico gabbiano zoppicante
non ancora tornato
a Punta Sabbioni … .
Libera da tutto il mondo,
dimenticata da esso,
lasciare i piedi nel verde dell'acqua
e fissare lo sguardo sul Ponte di Diedo,
sulla fondamenta di Ca' Vendramin.
Riflessi tremanti nell'acqua …
…
In una città dove tutto si muove
tu assomigli a una pietra
in attesa della Resurrezione. –
La pietra di Ca' Vendramin …

On tiptoes, getting out
in the morning
to walk first
to Strada Nova
to gaze at the passers-by
by the Diamanter
archway;
looking for a long time
at the one limping seagull
not yet returned
to the beach of Punta Sabbioni … .
Free from the entire world,
forgotten by it,
letting go of your feet in the green water
staring at Diedo Bridge
on Fondamenta Ca' Vendramin.
Trembling reflections in the water …
…
In a city where everything moves
you look like a stone
waiting for the Resurrection. –
The stone of Ca' Vendramin …

O fereastră zidită: izolarea

Străzile Veneției sunt înguste și adesea ferestrele dau spre alte ferestre sau, mai des, spre zidul casei alăturate. Ele induc o senzație de claustrofobie care devine existențială pentru Bulat, metaforă a izolării ei la Veneția. Bulat își amintește zidul care se profila în fața ferestrei camerei sale într-una dintre primele case în care a locuit. Prin ochii de moldoveancă, acest zid evoca figura mitică a Anei din balada populară.

Nefericita soție a lui Manole și protagonista baladei românești din secolul al XIV-lea, *Mănăstirea Argeșului* (sau *Meșterul Manole*). În baladă, soția însărcinată este sacrificată de soțul ei, arhitect al mănăstirii, pentru a-și putea finaliza opera, pentru a se asigura că măreața lui lucrare va fi de neîntrecut în frumusețe. Surd la rugămințile ei, el o îngroapă în zidul clădirii. Bulat se identifică cu Ana, văzând în ea arhetipul femeii orientale angajate ca îngrijitoare în casele italiene. Aceste femei ar putea repeta cuvintele Anei, din zid spunând: „Manole, Manole,/ Meștere Manole!/ Zidul rău mă strânge/ viața mi se stinge!" Bulat comentează: „Am înțeles că aceste balade nu erau deloc basme, ci nucleul ontologic al națiunii mele, spiritul poporului meu răzbate prin fiecare, oriunde s-ar afla."

Dulapul cu mături este o altă metaforă claustrofobică în cea de a doua colecție a poetei, intitulată *În debara*. Ea se referă la primul loc în care a locuit: „o cameră de 8 picioare pe 8 picioare, cu fereastră spre zid". Acest spațiu este unul geografic real, dar și o stare de spirit. Analiza geocritică a lui Westphal prevede un spațiu al intimității „protejat de intruziunile exterioare", care este produsul mișcării (transgresiunii) sau al hiperbatului migrației. Spațiul hiperbatului, figura retorică a deplasării, cuprinde un spațiu sigur în dimensiunea reală sau intelectuală în care individul păstrează un adevăr personal, „protejat de ochii lumii". Poemul *Te vei pune la adăpost în dulapul tău*, descrie spațiul hiperbatului Eugeniei Bulat:

Ti metterai in salvo nel tuo armadio, in fine,
affinché sprofondi nelle poesie;
gli occhi fissi su una finestra scura che dà sul muro.

Sarai tutt'una con questo muro opprimente,
sarai tutt'una con Anna,
la ballata che porti in te la leggi oggi negli occhi
di moltissime donne!

You will find safety in your broom closet, in the end,
so that you can be submerged in your poems,
your eyes staring at a dark window that opens onto a wall.
You will be one with this oppressing wall,
you will be one with Anna,
the ballad that you carry within you,
you can now read it in the eyes of many women!

Aceste versuri ilustrează interacțiunea dintre exterior și interior, dintre pereții casei venețiene și zidurile invizibile care îngroapă o femeie muncitoare, o îngrijitoare moldoveancă exploatată – *o geometaforă a izolării.*

Algele și Partizana: topirea în apă

Diverse elemente ale peisajului venețian devin metafore în universul creativ interior al lui Bulat: sarea, gondolele, algele. Apa sărată exprimă viața ei la Veneția, un ecou al pâinii proverbiale a lui Dante (pâinea este sărată atunci când este cerșită). Sarea este obiectul corelativ (ca obiect metaforic) al marginalizării lui Bulat, care îi face ochii să plângă: „Ca apa lagunei,/ buzele tale sărate…/ Pline de sare brațele tale/ ochii…" ("Come acqua della laguna, / le tue labbra salate…/ Pieni di sale le braccia/ gli occhi…"). În același fel, pe malurile canalelor venețiene, Bulat nu vede gondole plutind pe valuri, ci corelative obiective pentru migranții din Europa de Est, dezarmonizată și zguduită: „Dinspre Est – bărci izbite de vânturi,/ zâmbet în gol,/ ancore rupte la proră./ Derivă" ("Dall'Est – barche urtate dai venti,/ sorrisi nel vuoto, / ancore rotte alle prore./ Deriva").

Riva dei Giardini este cadrul poeziei *Carusel adriatic*, unde Bulat descrie dizolvarea ei metaforică în apele lagunei și transformarea în alge verzi. Primul vers este conștientizarea dureroasă că viața ei grea stinge lumina intelectului („stingere") și o

aruncă în întuneric. Sacrificându-şi mintea pentru muncă, trebuie adesea să fure timp între hrănire şi curăţenie pentru a citi şi a scrie: acte intelectuale care îi constituiseră viaţa în Moldova, dar care nu îşi mai găseau locul la Veneţia. Aceasta este ceea ce o distruge, transformând-o dintr-un „copac vestejit în Giardini" – împietrit de durere – într-o „algă" resemnată şi mlădioasă, legănată de maree (ca un „un fir însângerat în vânt").

Star male per così tanto spegnimento,
cadere in un invincibile pianto,
rimanere con gli occhi attaccati a un tramonto
come uno svettante albero
nei Giardini,
galleggiare nel verde delle acque
come un'alga,
con il cordone ombelicale legato stretto-stretto
al cuore,
sopraffatta dalla vita stessa,
dalla morte stessa,
dallo splendore del mondo,
dalla sua miseria …
Alga, alga lagunare,
striscia di sangue nel vento,
in vera ciclicità cadendo, salendo,
tre volte, tre volte ancora …
Come il cuore del mare, in cerchio,
come marea:
sei ore sale, sei ore cala -
eterno carosello adriatico …

Feeling sick in such a long darkness,
falling in an unquenchable cry,
keeping your eyes glued to a sunset
like a towering tree
in Giardini,
floating in the green waters
like algae,

with your umbilical cord tied tightly-tightly
to your heart,
overcome by life itself,
by death itself,
by the splendor
of the world,
by its misery …
Algae, lagoon algae,
bloody stream in the wind,
in real cycle falling, rising,
three times, three times again …
Like the heart of the sea, circling
like the tide:
Six hours waxing, six hours waning –
eternal Adriatic carousel …

În apă, la câțiva pași de mal, pe *Riva dei Giardini*, întâlnim un simbol mai specific al eticii poetei: statuia de bronz a *Partizanei* – o femeie luptătoare pentru libertatea Rezistenței italiene, sculptată de Augusto Murer în 1964. Această femeie musculoasă stă întinsă asemenea unui cadavru între țărm și apă. Mareele zilnice îi acoperă și îi descoperă membrele întinse și o îmbracă în alge verzi, făcând-o parte din lagună. Această imagine, aleasă ca ilustrație de copertă pentru volumul *Piatra de Ca' Vendramin*, întruchipează personalitatea poetică a lui Bulat, o femeie suferindă, corodată și retrasă, care se identifică și se consolează cu orașul lichid, eteric, amfibiu. Sculptura, prostrată, dar neînfrântă, este o geometaforă pentru definirea eticii poetice a Eugeniei Bulat.

Cimitirul San Michele: liminalitate

Majoritatea poeziilor discutate aici includ un spațiu liminal, o țărmuire, un trotuar între apă și piatră: fundamentele Zattere, ale Misericordiei, ale Ca' Vendramin și ale Giardini. Toate aceste poeme reproduc o trecere de la un loc real pe hartă la un loc spiritual în sufletul poetei. Sunt locuri ale liminalității vieții de imigrant, geometafore ale granițelor și ale trecerilor dificile. Încheiem trecând peste un ultim limen, un colț al Veneției pe care vizitatorii și

localnicii speră să-l evite: morga spitalului San Giovanni e Paolo. În identitatea sa de „martor al morții", Bulat avea acces la această sală, unde ajuta la îmbrăcarea femeilor și bărbaților încredințați îngrijirii sale și unde veghea. Astfel descrie timpul petrecut acolo: „În această aripă laterală a spitalului sunt rezervate celulele frigorifice pentru ultimele trei zile de odihnă ale trupurilor celor decedați, printre cei vii. Pe aici trec doar cineva dintre rudele apropiate, câțiva lucrători spitalicești și... martorii morții. Spre ieșire, un arc romanic, asemenea unei guri uscate și reci, se deschide către biserică și o mică capelă. Aici, în capelă, direct din morgă, ajung sicriele maronii și tăcute. Acoperite cu coroane de trandafiri albi, strălucind în soare pe toate laturile, ele sunt transferate apoi, în tăcere, pe un taxi acvatic, la una dintre bazilici, pentru prohodire. Apoi, cu același taxi acvatic, viitorii locuitori ai insulei San Michele, sunt duși pe insula lor.

Intrarea pentru ultima călătorie a morților, acest arc romanic, simplu și rotunjit, în contrast cu arcurile gotice frânte tipice Veneției, este văzut metaforic ca o trecere spre ultimul loc de odihnă, asemenea unei înghițituri, o gură „uscată și rece", fără dinți. Bulat urmează taxiul acvatic funerar și își încheie călătoria poetică, dar și sejurul propriu-zis la Veneția, în Cimitirul San Michele – loc care a fost ultimul vizitat de ea.

O secțiune din Piatra de Ca' Vendramin este dedicată plimbării printre morminte. Pietrele funerare devin parte din poezia ei, ușurate de povara lor asupra pământului cimitirului și purtate pe pagină, ca acest epitaf lapidar: „Ciao papà./ XO EA, Manuela./ … Grasie papà" (în dialect: „Ciao papà, SUNT EU, Manuela./ ... Mulțumesc, tată"). Sau: „Recinto I:/ MILITARI MARE./ TERRA MILITARE./ Famiglia COSTA./ Antonio Costa:/ N. XVII MDCCCXXXV/ M. VI ottobre MDCCCCV/ Elenco. / L'ultimo Costa". Aceasta este ultima geometaforă a lui Bulat: a scrie poezie în cimitir.

Sejurul de șapte ani la Veneția al lui Bulat a fost însoțit de prezența morții, atât moartea literală a pacienților ei, cei pe care i-a asistat, cât și propria ei sfârșire spirituală. Totuși, nu a încetat niciodată să adune versuri, inspirate de locurile pe care le traver-

sa. Experiența ei de viață, dureroasă dar fecundă, avea să producă trei colecții de poezii scrise și în limba italiană, inseparabilă de orașul care a făcut-o martoră a durerii. Pietrele Veneției devin metafora închisorii ei, dar și a inspirației. Abia după ce s-a întors în Moldova, a recitit al treilea carnet al său, recunoscând darul orașului: „Acest oraș incredibil și-a făcut datoria, m-a redat lumii și Poeziei. – Și este un adevăr, slavă Domnului" ("Questa incredibile città ha fatto il suo dovere, mi ha restituito al mondo e alla Poesia. – Ed è una verità, Dio sia lodato").

Concluzie: Pietre vii

Acest articol urmează o călătorie prin orașul Veneția, ușor de urmărit prin tehnologia *Geographic Information System (GIS)*. Dacă ar fi să vizualizăm plasarea fizică a geometaforelor pe peisajul poetic al Veneției, am porni de la Palatul Dogilor și capitelurile coloanelor sale de marmură, semne ale prezenței exterioare în oraș. Am traversa apoi diversele fundamente de piatră care mărginesc canalele Zattere, Misericordia, Ca' Vendramin și Giardini: toate intră în poeziile lui Bulat ca spații liminale ale unui oraș striat și divizat. Am recunoaște de asemenea pietrele labirintului stradal care se termină în Campo Santa Maria Formosa, unde Bulat și-a simțit pentru prima dată invizibilitatea; pietrele zidurilor care o închideau în închisori tăcute și pietrele funerare ale cimitirului unde se încheie drumul ei. Tot poetul Andrea Zanzotto descrie puterea multiformă a pietrelor Veneției. Cine dorește să evite consumarea orașului pe „banda transportoare a admirației" turismului modern, afirmă Zanzotto, trebuie să se angajeze într-o întâlnire apropiată cu pietrele sale: „Să își recunoască propriul totem, să își găsească propriul gol-plin, să se izbească de propria cărămidă sau piatră, sau de un colț, să își spargă fruntea, să sângereze și să se ridice, mai bogat decât înainte, reanimat de ciocnirea cu o forță primordială."

Parcursul de reînnoire al lui Bulat trece printr-un dialog poetic strâns cu aceste realități vii, geografic situate – pietrele. În Stone, Jeffrey Cohen recunoaște dublul înțeles al pietrei – de obicei asociată cu moartea, imobilitatea și lipsa de suflet – dar și purtătoare

a unei noi vieți: „În pofida relegării la clișeul rece, indiferent și inert, piatra dezvăluie o vitalitate stranie și o periculoasă ofertă de prietenie minerală. […] Datorită pasiunii sale pentru anticonformism, contradicția sedimentelor de piatră este acolo pentru a aprinde posibilitatea, o invitație constantă la metamorfoză."

Acestea sunt pietrele vii pe care autorii romani le numeau *vivum saxum* (stâncă vie) sau *vivus lapis* (piatră vie), iar exegeții creștini le încărcau cu semnificație metaforică în zidirea Bisericii vii. Surpriza finală a poetei Eugenia Bulat reia punctul lui Cohen: „Prea des redusă la metaforă a morții, încredințată istoriei și amintirii, piatra generează și viitoruri nepredeterminate și prosperități neașteptate. Piatra conține viața."

Orașul Veneția, într-adevăr, a redat viața poetei, purificată prin suferință. La rândul ei, Bulat a oferit ecosistemului amfibiu al orașului un alt strat de imagini rizomice și imprevizibile prin poeziile sale, transformând pietrele acestuia în geometafore vivifiante ale experienței sale de migrant.

The Italianist, 2023, Vol. 43, Issue 3, pp. 390-407 ;
URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02614340.2023.2224604

„VENEȚIA CA UN DAT", DE EUGENIA BULAT
Comentarii și evaluare

Francesco BALDASSI,
poet, critic literar (Roma, Italia)

A vorbi despre figura poetică a Eugeniei Bulat, care apare în „Veneția ca un dat", e cu siguranță o sarcină dificilă, care derivă nu atât din complexitatea poeziei sale datorată aspectului expresiv, cât din densitatea multilaterală ce structurează personalitatea poetei, care a reieșit dintr-un parcurs existențial definit de ea însăși drept „Evadata din Est".

Și totuși, încerc să citesc acest parcurs poetic tocmai pentru că acesta este mărginit în dimensiunea existențială de „Evadată

din Est" de către poeta însăși.

Cine își amintește un pic istoria și cunoaște vicisitudinile unei mici țări, a aceleia care poartă astăzi numele de Republica Moldova (provincia română Basarabia), știe cu siguranță despre destinul acestui popor, de condițiile de subjugare suferite de această lume, în mod special, în secolul douăzeci. Pe de altă parte, cine a avut o minimă ocazie, așa cum a avut subsemnatul, să cunoască spiritul acestei națiuni, incarnat în sufletul oamenilor, va descoperi, evident, corelația ce există în mod evident între poezie și evadare, raportabilă nu doar la poeții declarați, ci, în general, la fiii acestui pământ.

Se poate înțelege atunci de ce această *evadare* se verifică și se definește, în mod special, în afara hotarelor naționale, în străinătate, în Europa (în Apus, în Occident), Poezia însă se naște chiar pe Pământul lor, în însăși carnea lor, ca și produs sublim de exportare, pentru că ea animă integral un popor care își cântă bocetul și își deplânge libertatea negată pe parcursul istoriei. Libertate, așa sau altfel, sterilă în prezent din cauza persistenței condițiilor politice care împiedică împlinirea unui vis, restabilirea demnității unui popor: reunirea lui cu Patria-mamă, aspirația lui de a atinge o autonomie economică și o identitate etnică, culturală și politică.

Pe acest fundal se desface personalitatea E. Bulat, pentru că soarta sa a slobozit rădăcinile unei relevante mărturii poetice: mărturia unui „destin de evadat", a unui „învins, evadat de prin Est", similar destinului mai multor dintre conaționalii săi.

Dar E. Bulat, dezrădăcinată din pământul său, despărțită de cei dragi, de afecțiunile sale cele mai profunde, găsește în pământ străin nu doar puterea de a relua cetera sa, suspendată în ramurile salciei plângătoare, ci, așa precum poporul evreu în sclavie, să dea glas, cu pluralitatea corală a sentimentelor sale, energia unui cântec dezolant și plin, în același timp, de o mare și demnă voință de răzbunare.

„Veneția ca un dat" este prima ieșire tangibilă a acestui destin: Poeta adoptă Veneția drept primul punct de întâlnire dintre acest oraș și cântul său. De aici poezia *„adâncului"*, care erupe din spi-

ritul său, străbătând din micile și neapăratele tuburi ale abisului.

Țin, dintru început, să declar că din E. Bulat cunosc numai prezentul volum și următorul (*În debara*), de aceea această rapidă lectură nu iese din clima poetică cuprinsă în aceste texte. Pe de altă parte, voi preciza că nu voi ceda jocului estetico-formal al evidențierii desfășurărilor ritmice, a clarificării imaginilor, metaforelor, oximoroanelor ș. a., care ar fi doar niveluri marginale, pentru că, în fața fluxului vieții și a adevărului, implicate în producțiile oricărui poet demn de acest nume, precum e cazul E. Bulat, acestea ar deveni un element în plus. În fapt, lectura poetică la aceste niveluri ar avea necesitatea, *in primis*, să rezulte nu din jocul simplu și gratificant al poeziei, schimbător ca și aspect formal, dar din conținutul ei, care ar trebui să conserve întotdeauna un mesaj etic îndreptat în absolut spre valori care definesc sensul existenței.

De aceea, în această lectură a mea, intenționez să las doar să răzbată, în tumultos avânt, magma incandescentă care arde înăuntru, revelațiile implicate în opera E. Bulat, ținând oricum prezent că aspectul de epifanie al unei mărturii face cu atât mai evident și persuasiv conținutul, cu cât mai adecvat este aspectul formal al poeziei, or valoarea poetică a unui text este direct proporțională aspectului axiologic implicat, astfel încât să se confirme: „Cu cât este mai elevat aspectul estetic al poeziei, cu atât mai mult se relevă și se impune valoarea conținutului".

Bineînțeles, aceasta justifică și ipoteza inversă, adică: revelarea adecvată a conținutului demonstrează în mod direct corespunderea formei poetice. Deci, atunci când pătrund mesajul poetic, datorez aceasta, în mod special, splendorii formei, pentru că o poezie pătrunsă de retorică sau lipsită de autenticitate face doar să transpară substanța care ar trebui să străbată. De aceea, a vorbi de Poezie, înseamnă a trimite integral la valoarea totală a unei opere ca formă și conținut în raport indisolubil.

În consecință, densitatea existențială, valoarea etico-morală și a adevărului operei Eugeniei Bulat, pe care le subliniez în acest context, sunt de o valoare poetică absolută, fruct dintr-o creatură unică, numită POEZIA, înalta poezie.

*

Eugenia Bulat intră în Veneția în vârful degetelor, după ce a traversat furtuni și fulgere, descriind fără echivoc spațiul (în care se plimbă dezinvolt porumbeii) cu un semn aparent insignifiant: „De când lumea aici,/ de când lumea tereștri.../ !De parcă au uitat/ că au aripi,/ cu zborul ascuns în ei / ca și-n noi...". Zborul, care este atât de ascuns, că prevestește foarte des însuși *sensul adâncului* (care nu este oare profunzimea cerului, albastrului profund!?).

Dar apogeul profunzimii urmează imediat: patria, pământul, familia, copiii, prietenii, copilăria, amintirile... : „Nimic mai contează acum, poate doar/ că mai ești, că vei fi/!și tu știi,/ restul e joacă, ping-pong cu cretini/ care pradă popoare,/ ucid adevăruri, speranțe, culturi…/ !și tu știi."

Impactul fără medieri, fără atenuări: evadatul își poartă condamnarea în interiorul corpului său, în carnea sa, dar și poetul se află tot acolo, înăuntru, ca și poezia sa, ca și destinul. Și atunci, sfâșietorul „Acord final" (a se citi cu atenție), care adună într-o efigie sinteza nostalgiei și dezgroapă rădăcinile existenței trăite, deposedând Poeta de ultima scoarță care a chemat-o la viață și a protejat-o.

Adio, printre lacrimi, Patriei, ultima fluturare de mână, în semn de salut, către râul tinereții sale, către apele Prutului, care, cu siguranță, i-au legănat aspirațiile. Adio, din abandonul deziluziei, către un pământ care a făcut posibil secarea visurilor sale.

Cu gândul, cu inima, cu imaginația încerc deseori să configurez în spiritul meu condiția oricărui *evadat din est* , dar și din sud sau din oricare alt punct cardinal, și încerc un surd, un dureros și inconsolabil plâns: pentru viața negată, pentru acest infern de pe pământ, gestionat cu atâta străduință de umanitatea însăși.

Aici, acum și întotdeauna, totul se revoltă. Și totul, în final, reintră sub violența imposibilității. Întâlnirea cu Veneția, abia întâmplată, a și înregistrat deja epilogul. Începutul și sfârșitul. Se intră, se iese. Ulterior, acest climax se repetă în fiece compoziție. *Zborul ascuns* se închide din nou în abis!

Dar poezia răsare. Întotdeauna!

Ce să soliciți atunci poeților? Ei sunt răscrucea tuturor

contradicțiilor și poartă povara tuturor absurdităților. Și, din toate, – sfâșierea și durerea.

Să urmărim atunci parcursul Poetei noastre. Desigur, așa cum am afirmat, aceasta nu va fi o exegeză, ci indicarea pașilor funcționali ai intenției noastre: aceea de a face să se releve o mărturie.

„Când gândesc la neamul meu/ mă-neacă plânsul,/ Această palmă de pământ,/ amară,/ Cu sufletul în Țară,/ trupu-afară,/ Cu fața doar spre Domnul,/ doar spre Dânsul.// O, neamule, tu,/ vatră-mărgioară,/ Tu mamă, soră, frate,/ tu poete,/ Ce soartă cruntă/cerul/ ne mai dete,/ Să-ți sfâșii pieptul/ și să-l faci…/ vioară".

„Să vorbești de-un exod...,/ de un salt disperat, fără acte.../ Ai fugit ca din moarte,/ spunea-i...".

A vorbi de un exod. În spate, mai mult nimic, doar devastarea memoriei... În față, – necunoscutul, nesiguranța totală și, cu certitudine, durerea.

„!!Ca un călău îi vegheai insomniile,/ triumfând fericit,/ când, agonic, !cu unghii înfipte în carne,/ scria poezii...".

„În Calle dei Boteri,/ scările urcă în salturi, abrupt (...)// E un fel de-a urca înspre sine,/ lăsându-ți în stradă grandoarea/și haina imună, inertă,/ străină de tot ce vei fi.". Dar, „Ușoară și tu, ce ușoară,/ ca fumul... (...)./ !Și, vai, ce vestminte în urmă-ți…,/ ce spaime, orori, câte lacrimi,/ ce lumi dezbrăcate de sensuri,/ de farduri, de măști, de culori…// !?... O, cine ești tu, cine ești, cine,/din haos din nou rechemată [...]".

Această poezie, în fapt, aproape că scapă abordării mele: ea răzbate din adâncuri ancestrale, dinspre zările lumii. Această durere scapă percepției mele. Dar este, astăzi și întotdeauna, atât de legată de trupul suferinței! Trebuie să denunțăm, încă o dată, absurditatea problemelor noastre nerezolvate.

Umanitatea nudă, întâlnirea, stingerea: fiece ardere rotește în neliniște și suferință. Fața impasibilă a milei...

Și, totuși, simt mereu freamătul zilelor salvării, anul de grație al Mântuirii!

„...Ca o placentă enormă Veneția/ azi te-a-nfiat./ Canalele-i verzi te-au vrăjit,/ ! infernale.../ În ele să nești, să renești,/ călător plutitor/ din Orient spre Occident,/ din Orient către sine "

Din adâncul anihilărilor răzbate, apropiindu-se de dezvăluire, o sugestie, conștiința unei victorii umane: realizarea unei noi identități, conturate în tăcerea și izolarea exilului.

Și iată acum, Poetul, identificând canale senzoriale, dilatând luminile, orientându-și privirea spre interiorul ecranelor umanizării noastre celei mai fecunde: *civilizația* (ca și plenitudine a persoanei), civilizația și sclava sa: *cultura,* în dimensiunea *spiritului,* care crează, dar nu înfierează (vânt, care bate și despre care nu știi: de unde și încotro) și care străfulgeră cu flash-urile sale structura tainică a *Frumuseții.* Cultura, deci, și conștiința sa: *poezia.* Poezia, – schema profundă a conștiinței de sine, eliberarea și asaltul spre *esență,* indisponibilitatea absolută pentru neadevăr, enigma eliberării.

Ea, poezia, este instrumentul de excelență al E. Bulat, care exaltă atributele sale fundamentale: coerența existențială, modelarea visului și a speranței, aderența perfectă la adevăr, rigoarea versiunii sale asupra adevărului, severitatea exigențelor, fidelitatea răspunsurilor sale. Dar în obiectivitatea analizelor Eugeniei Bulat se evidențiază în mod particular intransigența și indisponibilitatea de a patina în jurul adevărului, care răzbate întotdeauna, tăios și inexorabil, prezentând de fiecare dată contul de plată. Scump. Foarte scump.

„Într-un cer nenăscut/ doar un spirit plutea (...)./ ...!Acest gol prea egal e.../ înăuntru.../ și-afară...//...Într-un cer nenăscut/ doar un duh colinda,/ un daimon aievea,/ o vrajă (...)/ Mă trezeam bântuită de faceri...// Un cavou transparent (...)// ...Și-nțeles-am atunci:/ voi concepe din duh (...)".

Poezia/paradoxul. Nașterile interioare, latente, fără apărare. Această poezie se deschide generozității misterului: „!Niciodată nu știu/ ce deschid…/ Niciodată nu știu/ unde intru… /Întotdeauna într-o lume coaptă,/ cu cărări cunoscute,/ aproape uitate…".

Poezia, uneori, „(...) care vine/ precum o mașină în noapte…/ cu ochi alb,/luminând agasant,/ dureros,/ când tu atârni/ peste vid(…)", dar profund înțeleasă în geneza sa esențială, în sensul definitiv al nașterii sale: „…!O, Doamne, ce pace nebună,/ sătulă cu sine/în sine…/ …!Ce câmpuri virgine și pline de sens./ !Ca

humusul fierbe în mine sămânța rodirii…”.

E. Bulat – sclavă a identității sale genetice. Această identitate profilează din personalitatea ei o statură uriașă, grandoarea unei voci interioare mândre, care răzbate înafară ca o incontrolabilă cascadă de versuri care sondează solul vieții lovind precum ciocanele pneumatice rezistența mediocrității prin tumultul unei efervescențe vulcanice. Această magmă, care răzbate din centrul terrei sale, propune propriul exercițiu poetic, gestația sa și creația sa ca și înțelegere a arderii ultime. – „Să-ți spui că înveți chiar acum/ cum se moare,/ și tu, chiar și tu,/ două vieți doar în una trăind,/ !două vieți…(…)”. Dar „Ca o mireasa vine...,/ ca o taină a lumii,/ din moarte din nou deșteptată,/mătăsuri noi susurând/ dintr-un vechi/ Orient...”(...).// Vei merge spre ea/ tu,/ hipnotică pradă...,/ vei merge spre-limba-i-de-șarpe vrăjită/ cu-ochi-nemișcați...,/cre-me-niți…”//.

Acest fel de poezie e o anulare totală a oricărei umbre a „poeziei spasmului”, ea se recrează continuu, plină de inocență, din propria-și cenușă, pentru a umbri curcubeie și smocuri de lumină: „Poeții sunt/ ca și pruncii./ Lumea lor,/ altfel croită,/ o simți de departe…(…).// Lumea lor/ e o pace de rouă/ neatinsă,/ o pace de leagăn,/ albastră și/ trist-veghetoare…/ !Ca pruncii,/ ca pruncii,/ poeții,/ aproape că gânguresc…//…!Ce lume urlândă-înafară…”.

Poeta a parcurs, până aici, un traseu inițial al plonjării în sine însăși, ca și o alternare repetată între moarte și reînviere, regăsind, în final, pentru poezia sa *o pace de leagăn,* care se opune *lumii urlânde* dinafară, cunoscând *zile care nu se repetă, stări care nu se repetă,* pentru că *totul e unic, egal, uniform* și *ca o fântână orizontală, – timpul.*

Veneția a împlinit magia și ea nu este surprinsă: rodul e minunat și poeta e pe deplin conștientă de acest fapt: „Ca o drojdie acră-n adânc/ți-ai durat împlinirea,/ miezul pâinii din sensuri/ mereu adulând… (…)// !În tine întruna ai fost și nicicând n-ai lipsit.”.

Din această condiție ea previne cu o obsesie tot mai intensă eliberarea de noi zguduiri ale sensului și revelației. Și iată: fantasmele sale își schimbă culorile, se multiplică, se fracționează, se agită continuu înăuntrul unei exasperări eliberatoare a gândului și

a imaginației, urmând fiece minimă posibilitate de salvare.

Dar sunt mereu tot mai problematice tentativele de reorganizare a deflagrantului material poetic, care, de la „De pe rază cădere", vor merge progresiv, cu o masă de elemente sustrase din plinătatea anterioară a inspirației sale, instrumentalizându-se continuu în apărarea reabsorbirii, pentru a nu anticipa acea scufundare/cădere, care va constitui etapa succesivă și concluzivă a acestei cărți.

Însă, depărtându-se de considerațiile sale asupra poeziei, precum în „De pe rază cădere", Poeta râvnește spre *plinătate* și se revarsă în lume, peste candoarea frunzelor și exuberanța sa creativă, chemând la această împlinire întreg universul, atât de pregnantă și profundă este febrilitatea fericirii sale devenită sens, sentiment și lucruri create, că exclamă: „...Așa-cum-am-iubit-eu,/ nu-se-iubește,- copile./ !Te dezlocuiești".

Și atunci, *lăuză și tristă*, va privi îndărăt, suspinând: „Nu-mi-mai-e-foame!..." și „Ușoară mă simt,/ ce ușoară,/ ca fumul.../ Scuturată de atâta viață,/ de atâtea vieți.../ Nici știam, Doamne,/ că am numai una./ În fața ei,/ ca un prunc dezolat,/ rămas singur".

De la această paranteză creativă, Veneția, aproape cu jenă, se va da la o parte. Poeta însă și-a trasat deja ultimul act al Poemului său: *Căderile.*

* * *

„...Și deodată simți:/ toată lumea e-n tine,/ ești un vas împlinit,/ !mult prea plin".

Gândul, „din exterior spre interior", filtrat prin porii spiritului, dar niciodată calm în interioritatea sa, acum începe să curgă în mod natural, ca un râuleț care urmează cu spontaneitate cursul său spre centrul sufletului. Invaziunea se calmează și sensul plenitudinii se potolește. Iată! Anume astfel se revarsă apele în inima poeților. Și ele se îndreaptă către lume cu spontaneitatea liniștii ce coboară din tăceri: „A trebuit să devin/ gând suspendat peste ape./ A trebuit să devin".

Ceva pare să se sfarme în sufletul Poetei.Suntem în debutul „căderilor". Ea se apropie să deschidă cu grijă acest ultim capitol. Dar nu rezistă impactului, declarațiile sale evocând imediat

o mare uimire: „Bogată cu-o cunoaștere/ amară,/ tristețea mea nu-ncape/ în cuvânt (...)". „Continuu murind,/ îmi zâmbește mereu o idee:/ mai ai treabă pe-aici.../ mai ai treabă.../ mai ai...".

Ceea ce crapă oglinda apelor e un nor pe care laguna nu-l vede. Și, la căderea nopții, totul dispare. Dar dacă cuvintele sunt rocă, mângâierea privirii e puf și vis posibil al vieții ce levitează existența, pentru a nu abandona declinului realitatea ființei: „...Ca și cum te-ai abandona neființei / eliberându-te de viață,/ de lume, de timp.../ ...Devastată de cunoaștere.../ !desființată, !desființând.../ uimită să vadă la față materia,/ abisul acesta fără cuvinte,/ care face lumea să nască...".

Eugenia Bulat este neîmpăcată și, din viscerele ființei sale se înalță, sfâșietor, strigătul: „!Nicio vină nu am,/ nu eu am ales,/ mi s-a dat". – Mi s-a dat!... Mărturia inconsolabilului său strigăt de durere acoperă întreaga pagină 77.

Căderile...

Șapte, precum șapte sunt zilele Creației, incluzând repaosul: acestea sunt articulările *Căderilor* Eugeniei Bulat, care par a parcurge îndărăt o antică, primordială, prodigioasă geneză.

În epilogul cărții, pare să apară, într-un prim moment, la o cotă minimă a percepției, ceva neliniștitor, care se infiltrează în penumbra gândului și a imaginației: ceva tulburător, care se agită în densitatea înnorărilor inundate de percepția unei sfâșietoare dorințe de uitare. În abordările ulterioare, se topește gradual în suflet până și palpitația, spaima unei deconcertări, făcând loc unui soi de angoasă existențială, simptomelor unei ferme determinări către *scufundare*, către anihilare... Și răzbate încă – în lucrările care constituie epilogul cărții – acel fel de condensare a unei dorințe înclinate spre dizolvarea propriei ființe și, drept consecință, obscura dispersie în taina universului material. Impresia este profundă: „Dar ce va să însemne toate acestea?"

Sunt tocmai în fața acestui obstacol, când E. Bulat îmi vine în ajutor (îndreptându-mă către balada „Miorița", dar și „Meșterul Manole", deloc cazual intertextualizate în cartea următoare, „În debara", care continuă și completează discursul deschis prin

„*Veneția ca un dat*"). Ea îmi scrie că, *la Chișinău, la prezentarea „Veneției" sale, critica a subliniat (cu referire la lucrările de epilog) că aș fi „mioritică prin excelență* . Continuând, poeta mi-a revelat că „acest mioritism este fenomenul exact opus a ceea ce se întâmplă aici (adică, în Italia, - n.a.), unde, destul de frecvent, lumea, chiar atingând vârsta de o sută de ani, nu vrea să moară, nu acceptă ordinea divină, nu consimte, cu pace și resemnare, să se dizolve în Univers (...). Mioritismul e o religiozitate ontologică a poporului român". Apoi concluzionează: „Da, este vorba despre moartea mioritică în „Căderi", de acceptarea morții ca și întoarcere/redizolvare. În ultimul poem, „Cădere în verde", e propriu-zis acest lucru (aproape că un eveniment biochimic universal, dincolo de cel spiritual, al persoanei, - n.a.), pentru că verdele este marea noastră". Și atunci, denunțând CAPCANA MORTALĂ (acea surdă, tacită, letală conspirație a puterilor mari ale lumii în dauna umanității vulnerabile (vezi Basarabia), E. Bulat, conclude: „Unde e salvarea?... În ce constă ea?... Nu există un alt răspuns: în creștinătate, în mioritism, în cuvânt ca și vehicul pentru a mișca spiritul în lume".

Miorița (mieluța, ciobănașul moldovean și destinul său), înțeleasă ca și referință mitică pentru poporul (românesc) din Moldova; emblema mitizării și a întregii lui resemnări în fața unui destin ingrat. „La voi pân' și leii au ochii cuminți, languroși...,/ spune nativul ital privind pozele mele de-acasă./ Erau cei doi lei adormiți în grădina lui Ștefan cel Mare./ – Da, languroși și cuminți, ca și poporul acesta al nostru,/ mioritic și trist,/ care nu agresează popoare."/ Ascultă povestea neamului meu visător" *(*din volumul „În debara").

„Fericiți cei săraci cu duhul, căci a lor este împărăția cerurilor", revine în memorie postulatul lui Isus, ca o stare reconfortantă, ca un deziderat. Și atunci, *căderea/cufundarea* se arată a fi nu o tragică coborâre în uitare, în desființarea definitivă a morții, în nimicul absolut, ci ca și o penetrare, o retopire în pajiștea emblematică a Existenței care veghează asupra realității Universului...

Tăcerea

„...Ce trist să nu fii auzit/ și de tăceri acoperit"

Lipsa de comunicare, izolarea absolută: cuvântul care zboară pe vânt, poeta, adunată și urlată de liniști care împiedică fericirea și dilată surzenia oamenilor.

Astfel, existența și viața aprig proclamată, înainte să fie zidite în liniște, sunt stinse. Dar această înspăimântătoare violență a tăcerii nu aparține în mod neapărat destinului: cunoaștem bine cum poate fi opera umană, lașitatea comportamentală, nebunia prădătorilor de puteri și suveranități, a stăpânilor Terrei, care folosesc persoanele și popoarele precum într-un joc de ping-pong, în dauna acestor neapărate neamuri crucificate.

Astfel, E. Bulat dă glas acestei tragedii umane, înflăcărând locuțiunea de *fugar din Est*, pentru că e chiar în miezul acestei *lumi* absurde, unde stăm să căutăm rațiunea fericirii sau a nefericirii, unde se conturează diagrama percepției noastre fundamentale asupra existenței.– „Și teamă mi-e că/ într-o zi/ când de tăceri voi fi/ surzit,/ mi-oi lua ușor,/ fără-a clipi,/ capul încins/ spre a-l izbi/ de primul zid,/ de primul zid…/ Apoi voi lua/ așa, discret,/ inima asta/ de poet,/ desfoliind-o/ din corset,/ și-o voi izbi/ cum n-am făcut,/ cum n-am să pot/ să fac/ mai mult,/ de-o piatră,/ să n-o mai aud,/ de-o piatră,/ să n-o mai aud.// …Să n-o aud,/ să nu v-aud…/ și în tăceri să mă afund,/ precum un vierme-n foi// de dud…,/ precum un vierme-n foi/ de dud…". Dar aceasta nu este o dorință de moarte: în mod paradoxal, e tocmai confirmarea unei nebune dorințe de viață, o sfâșietoare dorință de viață: este viața în sine, așa cum nicăieri în alta parte! Și doar limitele rațiunii și meschinătatea inimii oamenilor se pot opune comprehensiunii, ignorând conturul real al vieții: iată surzenia lumii. Problema este că poeții înalță imnuri vieții, receptând îndărăt, ca și ecou, o monstruoasă tăcere, o tăcere de moarte, care sufocă integral bucuria de a trăi.

Prea ușor... Povara Creației aparține numai lui Dumnezeu, cuvântului Său, Logosului. Către poetă se îndreaptă doar conturile: cuvântul nostru e golit de existență. Dar Logosul este principiul Creației. Umanitatea și toate cele existente sunt supuse, în mare, voinței creatoare a Logosului.

„Umblă,/ învață acum,/ tu, neiubita,/ și tu, adorata,/ un Lazăr să fii/ și preaplinul din tine/ în tine să-l porți.”// „!Umblă acum,/ hai, scoală și umblă,/ senin când paiața/ rânjește prin piețe,/ când golul te urlă/ și scuipă prin halte,/ și tu,/ numai tu,/ !ca în facerea lumii,/ adânc,/ mai adânc,/ din tine/ spre tine/ te-ndrepți...”. – Iată! Precum cursul apei care coboară pe o pantă: ea în sine însăși, urmând înclinarea firească a lucrurilor (*est modus in rebus*).

Un Lazăr să fii, reînviat din tăcerea sa. Să nutrești în taină, în plinătatea spiritului tău, *dimineața lumii.* Pentru a relega suspansul, pentru a reconstitui vraja vieții, împlini golurile; pentru a intercepta glasurile celor vii, a redescoperi binele, pentru a te reîntoarce către sine însuși, împlinit. Sunt acestea glasurile pe care să le primim? Cu siguranță. Salvarea are glasul său. Și atunci, la glasul tunător al lui Crist, care recheamă la lumină pe amicul său din grota mormântului, răspunde ecoul sublim al vieții. Viața însăși.

Marele Frig

Această sagă a căderilor este precum un pelerinaj către un sanctuar, către un izvor făcător de minuni. Descoperi, precum într-o *via crucis* , fața suferinței, aidoma feței lui Crist, imprimată pe vălul Veronicăi. Dar poeta conectează perfect piesele cercetării sale, chiar dacă este sfâșiată de o suferință totală.

Ceea ce trăiește E. Bulat, reprezintă paroxismul. Printre versuri străbate viziunea unei rare solitudini, legate prin voracitatea sa să sculpteze cu insistentă, să recreeze direcțiile clarviziunii sale; solitudine pe care nu poate sau nu știe să o împartă cu nimeni; intenția, imediat dezmințită, de a curma căutările.

„N-am să mai cat/ tristeții mele tâlc/ prin teorii din Freud/ ori altă școală,/ strălucinând ființa-mi/ în adânc/ ca s-o explic/ cum c-ar avea vreo boală./ Și s-o declar a f / făr-de-nțeles/ când simte-un frig etern/ ce-n clește-o ține.../ Pe când mușcați senin/ din univers,/ eu rumeg trist/ doar fagurii din mine”.

Va fi ea, Poeta, să se ilumineze de una singură? Vom vedea. Deocamdată: „Voi coborî în trepte/ eu prin eu/ în cea mai neagră-a mea/ singurătate,/ luându-mă de piept/ cu Dumnezeu,/ ca să-mi croiesc o umbră/ de dreptate”.

Cum gestionează poeta voința sa de a modela un dialog cu divinitatea vom intui din versurile succesive, unde o anumită voință a sa, aș numi-o demiurgică, ghidează de la panoul de comandă aflat adâncul său, propriul destin și nașterile sale poetice. – „Iar dacă nu,/ voi ști ce am de-ales/ pe-această traiectorie/ opacă,/ voi adormi în mine/ orice vers/ și orice vis ce stă/ să se desfacă.//Voi strangula încet,/ metodic, lent,/ fiece prunc nemângâiat/ din mine,/ aievea sau în file/ de caiet,/ remodelându-mi sinele/ din sine.// Când pruncul ultim,/ pescăruș țipând,/ !va-ncremeni,/ izbind cu trupu-i vidul,/ se va-nțelege/ fără vreun cuvânt/ cum e/ într-adevăr/ cu suicidul".

Această repercusiune interioară a genezei sale poetice, jinduită până la spasm, pregătește un fundal care apare aproape aberant și care evocă fantasme de carne și de sunete, cultivate în obscuritatea memoriei. Ne cuprinde, totuși, o imagine prea liniștită pentru a fi receptate ca și limită extremă a pasiunii verbului. În aceste gânduri, frigul se așează în jurul cuvintelor precum bruma pe steblele de iarbă, sfărâmând rezistența oricărei speranțe. Dar e un gol aparent; doar un întuneric sideral, încremenit, va închide disocierea de zbor. Înainte de hibernare, în schitul extrem al singurătății, *remodelându-și* sinele, Poeta va îmbrățișa tainica sa primăvară.

Necuvintele

„Ceea-ce-a-fost-să-se-nască/ a fost,/ ce-nu-are-chip/ nu există,/ !nu e.".

În viața mea am cugetat mult asupra ființei. Am golit fiece spațiu, cât de infim, de încărcătură, eliberându-l spre o claritate absolută, care a înaintat, zi cu zi, chinuindu-mi viscerele, întâmpinând, la vârsta înțelepciunii, fulgerul *realității care e*.

Ființa e a poeților. Necuvântul este non-existența. Astfel ne sugerează și Eugenia Bulat. Însă visele, pare să spună ea, sunt cuvinte care trebuiesc edificate. Numai așa visul poate trăi. Știm însă că orice vis, gonit înăuntru, se anulează. Pentru că *înăuntrul* visului conține *înaintea* cuvântului: *neființa*. Și atunci, visul, ca și cuvântul nerostit, este deja condamnat. El aparține golului.

Și, totuși, bogăția noastră se află în interiorul nostru, acoperită de cuvinte liniștitoare, aflate în imposibilitatea de a răzbate și a se amalgama materiei. Și atunci, interioritatea este obscenitatea abisului. De aceea toate avânturile noastre, dezlănțuirile, avorturile... rămân imagini ale golurilor noastre, materia visurilor niciodată evocate. Numai cuvintele rostite, acele care au înflorit, „din-înfiorări-dulci-ale-sângelui/ devenite palpabile,/ clare - / !păsări de basm/ pe care zburăm/ în nopți de nesomn", împlinesc visul. Cuvântul-interioritate este abia doar imaginea visului.

Logosul

Să rămâi în suspans în frântura cuvântului. El nu are glas: este creația liniștii siderale, dar ne poartă către Logos, referentul Creației.

Logosul e cel care generează cuvântul, chiar dacă cuvântul (verbum), se amalgamează lucrurilor la fel cum acestea se amalgamează pajiștii umane și crează golul încărcat de *cuvânt*.

Pentru Eugenia Bulat Logosul cheamă poezia. El devine un fir conductor al unei compoziții deosebite în comparație cu întregul conținut al cărții, aproape că un pariu, sau un joc. În fapt, la prima vedere, mersul metric trădează tentativa de a ieși din obișnuitul aspect formal al celorlalte poezii și - chiar din mersul lor expresiv aproape total aservit, obsesiv aservit - ca și cum ar umple cu vârf un rezervor și l-ar îndrepta către propriul adânc.

Această compoziție e nemiloasă, ea nu îngăduie respirația, pentru că e lipsită de pauze și fără reticențe. Ea nu deschide o trecere, pentru că fiece vers e ca și o priză electrică: toată doar treceri. Ea cheamă la o luptă crâncenă, la un litigiu neîntrerupt.

Amalgamează și absoarbe tot ce o completează. Este ca și o floare carnivoră, care așteaptă ca prada să lunece în cupa-i. Numai poeta cunoaște taina acelui palpitant ropot pe care-l proclamă: iată-l, „invadându-te iar,/ hăituindu-te iar,/ izbindu-te iar,/ din țărm în țărm,/din stâncă în stâncă,/ ca să cazi surâzând/– sferă perfectă – / din formă în formă,/ din formă în formă..."

Apele

Un soi de neobișnuită uimire deschide această privire înflăcărată, un fel de terță anomalie, care intervine în ordinea firească precum săgețile unui arcaș, gata oricând de atac.

E o înspăimântătoare goană ce desprinde vocea poetei, rotindu-se în spațiile câmpului divin. Eugenia Bulat, humă și contradicție, se măsoară cu Dumnezeu: creatura, Creatorul, în curajul extenuant al unei voci extreme. Niciodată, nimeni nu a îndrăznit această vecinătate, această cutremurare de agonie și duh, această irigare a umbrei în desfacerea ei de angoasă: în fața lui Dumnezeu! Singură!: „Singură eu/ către un leagăn etern/ fi-va drum să-i croiesc...// ...Ape și luturi și foc,/ !numai ape și luturi și foc/ din adâncuri de lumi/ spre adâncuri de lumi/ se rotesc...// În Vezuviu arzând/ pân' la zgura din os,/ între ape găsi-voi uitare?...". – Iată până unde, iată cum urcă strigătul titanic al umanității. Acest fapt consolidează, în fapt, acea atitudine demiurgică pe care o observăm și altundeva la Eugenia Bulat: o poetă, născută printre oameni și, ca și ei, făcută din lut și din saliva lui Dumnezeu.

Verdele

Imensitatea verdelui. Îl păstrez, larg, în pieptul meu. Rămâne acolo pentru totdeauna, discret și gentil, ca să aibe în grijă zbaterile mele pline de ardoare.

În acest context am putut să înțeleg Poeta și mai profund! Pentru că se mișcă în elementul meu. În acest Regat ea pare să fi devenit și copac, și frunză, și munte și înălțime a visului.

Desigur: visul. Pentru că e unica punte care se înfiripă în spiritul meu pentru a înfiora vântul fericirii: mereu acolo unde soarele face ca viața să explodeze cu o prepotență neauzită până în porii frunzelor.

Niciodată așa precum în acest caz am visat atât de intens grandoarea lui Dumnezeu! Dar e atât de mare poezia Eugeniei Bulat, ca și când s-ar ridica dintr-o mare de frunze ale verdelui, ale imenselor păduri: sus, către schitul fericirii, acolo unde Dumnezeu este Totul, în Toți! Întotdeauna. Unde visul Său este visul etern al ființelor umane.

Poeta va manifesta predilecția sa către Verdele cel Mare, dorința ei de a se cufunda și dizolva în acesta: „...Se va desface verdele/ să-ncapă/ eterul care-am fost/ mustind de hume,/ ca vinul cel spumos/ într-o agapă" și „Se va desface/ Verdele cel Mare/ precum un piept de zeu/călit de vânturi/ să mă adune într-o-mbrățișare,/ să mă absoarbă-n negrele-i adâncuri. (...)// Se vor topi aripile-mi / de-argilă,/ veșminte grele cum e greu/ pământul,/ lumina penetra-va/ fără milă/ veșmântul ultim/ ce-l mai port, cuvântul.// M-oi dizolva apoi/ într-o neștire,/ de verde absorbită,/ de pierzare,/ un abur fi-voi nud / plutind subțire/ pe râu în jos,/ un fum,/ un punct în zare.// Atunce doar m-oi regăsi în tine,/ iluzie/ și vis,/ și moarte trează,/ parte din tot ce e/ și va fi mâine, / din somnul Lui/ care etern veghează...".

Considerații finale asupra lecturii

Ar fi de studiat și de analizat sub toate aspectele (estetice, metrice și de conținut) această poezie. Pentru că se intuiește cum, pentru toți, aceasta rezistă unui studiu sever prin relevanța și densitatea pe care, în totalitatea sa, o propune.

Înalte și viguroase, într-adevăr, apar elementele poetice, racordate la forma lor și administrate cu incisivitate și coerență. Avem în față o poezie potentă, departe de ezitările sentimentale, antrenată la mecanisme intelectualiste, virilă în capacitatea sa de a se impune cu autoritate, limpede în narațiunea sa existențială. De aceea, prin revărsarea ei pregnantă, este, desigur, o poezie refractară la o posibilă lectură exhaustivă.

Aș dori, deci, ajuns aici, să declar că poezia Eugeniei Bulat este o poezie totală. Ea nu se citește: se trăiește. Nu se înțelege: se asimilează. Nu se cântă: se ascultă așa cum te-ai cufunda într-o simfonie. Nu se imaginează: se revarsă peste tine ca un film tridimensional. Ea cuprinde în sine totalitatea mișcărilor sufletești. Este esențială și selectă, dar acoperă orice extensie a spiritului, fără să risipească niciun element din care respiră zborul uman.

Contrafort. 2016, nr. 9/10, p. 18.

VENEȚIA, METAFORĂ A PROPRIULUI DRUM

Anna LOMBARDO,
poetă, traducătoare, animator cultural (Veneția, Italia)

Nu este pentru întâia oară când orașul Veneția devine fundalul întâmplărilor umane ale poeților și artiștilor veniți din toate colțurile lumii. Pentru mulți, alegerea a fost una culturală, iar bogăția istorică și artistică a orașului nu poate lăsa pe nimeni nepăsător; poate datorită faptului că plutește pe ape, ori dimensiunilor sale insolite, ori sunetelor sale unice (șopotul valurilor, ecoul pașilor, strigătul pescărușilor, murmurul oamenilor); poate toate acestea laolaltă și, încă mai mult decât atât, îi dau Veneției puterea de a fi metaforă pentru fiecare dintre noi.

Și pentru poeta basarabeană Eugenia Bulat, orașul lagunar devine, inevitabil, metafora propriului drum, a destinului său de astăzi: acela al unei fugare din răsărit, împotriva voinței sale, după cum notează cu amărăciune subtitlul volumului. În spațiul liber, dar totodată limitat al Veneției, autoarea își revede istoria, își caută viitorul și, prin poezie, încearcă să pornească din nou, să se regăsească pe sine – ca poetă și ca femeie – pe un drum care, pornind dinspre est, se întoarce către ea însăși.

Veneția, mângâiată și totodată roasă de ape; Eugenia Bulat, atinsă de destinul țării sale și de versurile ei care, prin această nouă realitate, capătă greutate, maturitate și rodnicie. Cu pași de străină, se descoperă mai mică decât porumbeii – locuitorii aproape eterni ai orașului – pe care îi urmărește cu privirea, surprinzând acea limită (zborul ascuns) pe care legile isterice ale securității și globalizării au impus-o atât ei, cât și altor fii ai altor pământuri. Pentru a putea porni din nou, trebuie să-ți îngropi cu durere casa, mirosurile pământului, lumina, dar și nostalgia patriei lăsate în voia sorții; trebuie să învingi sentimentul de vină și de neputință, plânsul care trebuie să se topească pentru a da naștere unui nou început.

Și cui să te încredințezi, așadar? Autoarea se lasă acum în voia versului, după cum mărturisește ea însăși în notă, pentru a întâmpina o nouă primăvară, o nouă naștere poetică. Veneția

i-a fost dăruită ca probă de trecut, din care să iasă cu o nouă experiență poetică, iar lirica sa devine și un atelier de inovații ale punctuației: mai ales prin semnul exclamării, așezat nu la sfârșit, ci la început, tocmai pentru a evidenția emoția.

Eugenia Bulat, în această carte-călătorie, învăluită de „placenta" venețiană, crede cu tărie că poezia este una dintre cele mai mari forțe ale civilizației, – după cum declara într-un interviu acordat poetului Iurie Bojoncă, care, asemenea ei, trăiește exilul în Italia, – iar citind aceste versuri, cu ritmul lor apropiat de unda mării, în tălmăcirea Gabriellei Molcsan, devine limpede că poezia ei nu lasă loc de îndoială: ea este renaștere, putere și mărturie.

Le voci della luna, Bologna. 2009, nr. 44, iulie, p. 74.

EUGENIA BULAT, EXPERIENȚA VENETĂ ȘI REÎNCARNAREA

Adrian Dinu RACHIERU,
profesor universitar, critic și istoric literar,
eseist, prozator (Cluj-Napoca, România)

Când Nicolae Iorga inaugura, în aprilie 1930, la Veneția, *Casa Română* (cum au botezat localnicii Palazzo Correr din Piața Santa Fosca), marele istoric spera că cei care se vor perinda pe-acolo să ducă cu ei, revenind în țară, „un pic din Veneția". Și mulți studenți și profesori au trecut pe la Institutul Istorico-Artistic, redeschis în mai 1992 sub denumirea de Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică; fiindcă, spunea Iorga, „ușile sunt deschise, să intre lumină". Iar „ceva din Veneția" îi va însoți mereu pe cei trecători pe-acolo. Veneția e fascinantă, e „cea mai frumoasă femeie" – scria și poetul Iurie Bojoncă, un basarabean trăitor de ceva vreme în Mogliano Veneto, și el victimă a unui dureros exod.

Evident, mulți scriitori, de la Eminescu la Eugen Barbu, au lăsat pagini memorabile despre *spiritul venet*. Dacă la marele nostru poet orașul era damnat, respirând un aer funerar, îmbrățișat de ape coclite, intrat într-o somptuoasă agonie, pentru Eugen

Barbu, un intratabil pictor al viciului, cultivând un festin al limbajului, orașul, răspândind un farmec crepuscular, era senzual, propunând pasionalitatea și viața în exces.

Ajunsă la Veneția, Eugenia Bulat descoperă o cu totul altă perspectivă și, inevitabil, se descoperă pe sine. „Veneția ca un dat" este, până la urmă, un *dar* pe care destinul, prin legile lui paradoxale, îl oferă autoarei. Chiar dacă nu a părăsit decât fizic baricadele românității din Basarabia, chiar dacă a ars „fără rest" (cum se mărturisește), poeta încearcă să uite, să se desprindă de niște realități apocaliptice, să se regăsească/reîntemeieze, reînviind prin poezie. Pentru că poezia e respirație și vine fantasmatic („cu mii de degete vine / pe o orgă celestă vibrând"), invadându-te iar, trecându-te iar, nevătămată, peste apa bătrânului Styx. E, așadar, *un dat*.

Să reamintim că, suflet tumultuos, justițiar-febricitant, străin de voluptatea izolării, acolo, pe *Valea Plângerii*, Eugenia Bulat (n. 19 septembrie 1956, la Sadova, Călărași) a absolvit Facultatea de Filologie (1982), a fost profesoară în satul natal, acolo unde, în contextul exploziv al anilor '90, a fost primul primar ales în mod democratic. Venind la Chișinău, muncește în diverse instituții, dar, căutând să contureze, să atingă cât mai îndeaproape fața viitorului, din anul 1991, fondează și conduce, inițial cenaclul, apoi revista „Clipa siderală" – o pepinieră de conștiințe, de remarcabile inteligențe și tinere vlăstare literare. În poezie este o ființă justițiară, tensionată, acuză vehement realul „apocaliptic", împărțindu-se între vis și o sensibilitate rănită, între *Țară* și *Est* (alias Basarabia). O necurmată alergare în cerc sub apăsarea îndoielilor (tot mai torturante odată cu înaintarea spre echilibru și luciditate), gândind pasional Reîntregirea. Cunoaște acumulări, angoase, căderi și sfâșieri, râvnește „o mare de alb" ca un ultim acord, scrie *în transă* și, încredințându-ne vocea interioară, se eliberează, așteptând „un tren" (lumina de la capătul tunelului, deci) într-o „gară bolnavă", pe un „peron de tranzit", realitate în care a încremenit, din păcate, Basarabia de azi.

Luptătoare, așadar, vizitată de exaltări și grele triste ți, animată de mari proiecte, veghind „visul pruncului", apărând scriptural (dar nu numai) o cauză sfântă („*textul e Țara*", zice autoarea),

Eugenia Bulat tipărește acum o remarcabilă plachetă: „Veneția ca un dat sau Jurnalul unui evadat din Est", care carte, indiscutabil, îi va conferi un alt statut scriitoricesc și o altă vizibilitate literară.

E o carte-călătorie, în fond, de la *Est* către *sine* (finalmente). „Plină de faceri", „întru foame de păsări zidită", devenită, prin *dezlocuire*, „trist călător", pe rând ostaș și femeie în pribegie, poezia Eugeniei Bulat poartă în sine un viu puternic, care ne face martori la o reîncarnare, dar și părtași la o călătorie îndărăt. Sedusă de acest burg ireal, creația ei împrăștie „o stare de vrajă". Placenta venetă îi hrănește visătoria. Dar și însingurarea, insomniile, febra scrisului, retrospecția.

„Bântuită de faceri", poeta cunoaște bucuria rodului. Dincolo de ușoara contaminare cezarivănesciană, preaplină de logos, simte cum *fierbe* în ea *sămânța rodirii*, atunci când, „cu unghii înfipte în carne" se încredințează paginii albe. „Înfiată" de arterele venețiene, poeta adulmecă înflorirea, conștientizând și depășind blestemul sterilității. Trăirea la limită, experiența de viață, dură, acumulată într-un spațiu al interminabilelor confruntări, permite autoarei a se simți „un vas plin, mult prea plin", purtând, de aici încolo, lumea *cu* sine și *în* sine, încrâncenată a rezista tuturor încercărilor vieții prin evoluție ființială.

Experiența venetă demonstrează această reîncarnare. O „altă" poetă pare a se fi ivit. Suspendată între Est și Vest („cu ochi bifocali, care văd simultan două lumi"), Eugenia Bulat ne încredințează această carte a saltului calitativ, *a rupturii.* S-a eliberat, s-a mântuit („ce închis e-nafară/ deschis e de-a dreptul în tine,/ !tu știi"). Însingurarea, izolarea s-a vădit rodnică: un șir de nașteri/renașteri i-au răscolit viscerele/rezervele, acea „sămânță a rodirii", dar și continua veghe a sinelui în sine („în tine într-una ai fost/ și nicicând n-ai lipsit"), trezind latențele. Promisul rod e anunțat, părelnic jubilativ, de apele verzi, umflate, de mirosul putrid, de fascinația morbidă cu o senzație ciudată de început de lume, autoarea plonjând în egală măsură în sine și în măruntaiele Veneției, precum într-un *uter etern*.

Dezbrăcată de iluzii, distanțată cumva de precedentele-i cărți (esența lor răzbătând, totuși, retopită, revalorificată, în câteva

poeme), basarabeanca din Italia vrea să-și „controleze" de una singură viața, să treacă prin retortele intelectului combustia ființială. Ea există, întreagă, în aceste splendide poeme. Iar „Veneția ca un dat" înseamnă, cu certitudine, un alt început.

Eugenia Bulat. *Veneția ca un dat...*
sau Jurnalul unui evadat din Est.
Timișoara: Editura Augusta, 2008, pp. 7-10 ;
Eugenia Bulat. *Avatar venețian.*
Tripticul unui (auto)exil.
Chișinău: Editura Polisalm, 2024, pp. 274-276.

POEZIA „TRANZITIVULUI"

Mihai CIMPOI,
academician, critic și istoric literar, eseist
(Chișinău, Republica Moldova)

Cunoscuta poetă și îndrumătoare a tinerelor talente basarabene, care redactează și revista *Clipa siderală*, ne propune un nou volum de versuri ce constituie adevărate mărturii lirice ale unui suflet neoromantic, setos de cunoaștere de sine și de lume. Oscilând între vis și real, între „polenul de vis" și „consumul imediat", ea se vrea „un arbitru nebun", un moderator între ele, un apărător al candorii, spontaneității și castității, al modelelor sfințeniei. În mod firesc apare ardoarea etică, disponibilitatea pentru lupta cu inerția, „moleșeala", „coagularea", cu bolile morale, cu somnul care „e tot o moarte" (*Somnul*), cu neștirea, cu ceea ce autoarea numește devierea de la centru.

Versurile se axează pe niște stări tensionate în mod expresionist care se concretizează în țipete, proteste, în niște ascuțiri fiziologice ce alertează, obsedează, neliniștesc: „Ca într-un vis de groază,/ Cioran țipă disperat/ și-ncearcă să mă smulgă realității./ Vezuviul lânced/ mă prinde continuu/ și eu delirez/ salvând zilnic,/ aproape accidental,/ memoria adevăratei/ temperaturi" (*Apocalipsă sangvinică*).

Acest titlu, *Apocalipsă sangvinică*, nu este întâmplător, sugerând o permanentă teroare a realului anormal, bolnav, „apocaliptic". Totul e împins la limită, totul ia chip de lucru aflat într-o zonă de tranzit. Tranzitoriul sfâșie ființa, o pune sub semnul angoasei: „Atât nu pot înțelege/ copiii mei,/ de ce fug alertată/ înaintea zilelor,/ ce caut mereu speriată/ și ce tren aștept,/ îngrozită mereu,/ mereu sclipuindu-mi viața – / bagaj indiscret – / răvășit pe un peron/ între Țară și Est" (*Peron de tranzit*). Viața ia, în această viziune apocaliptic-sangvină, forma de „goană după orizont", de „goană a instinctelor" și de „foame a celulelor" (*Optică 2*).

Versul însuși este instantaneu, obținând contur de sentință de glosă, de notație fugară, impulsivă, sentimental-dramatică. Sunt încadrate intertextual chiar rânduri sentențioase eminesciene („Toate-s praf,/ lumea-i cum este/ și ca dânsa/ suntem noi" – *Sincopă*).

Nu lipsesc nici versurile gingașe, feminine, refuzând sincopa și modelându-se după fluidul sufletesc: „Femeie purtătoare de copil,/ Rotundul tău miracol e și taină,/ Suav și tandru ca și-acest april,/ Dezlănțuit în verde-crudul hainei" (*Taina rodiri*). Elogiul feminității readuce versul în albia cursului normal, calduman, însuflețit, zeiesc: „Mă topii subit/ în ultimul fulg/ la sânul de lapte al ierbii,/ și-n zvâcnetul sevei/ țâșnii spre înalturi/ pe râul etern înnoit/ an de an" (*Exod vegetațional*).

Simțirea se vegetalizează, capătă caracter naturist, se frăgezește sub imboldul primăvăraticelor impulsuri senzoriale. Poeta se simte însoțită și de o notă mistică, o găsim în *Florii la Sfânta Teodora*, *Paștele Blajinilor*, *Icoană de mart', Crăciun pe stil vechi la Chișinău*, *Eclipsa*, *Prin Tine*, *Botez*, *Pruncii de la Costișa*, *Lemn*, *Certitudine.*

Femeia nu apare, în versurile Eugeniei Bulat, doar ca simbol al frumuseții, continuității și „rodirii"; ea este o ființă vulnerabilă a imediatului și senzualității, dar înnobilată de o aură romantică: „Trăiesc plutirea/ spre-un albastru mal/ Într-o ciudată stare de repaos,/ Când pe adâncul/ ultimului val/ Ființa-mi se desprinde-încet/ de haos" (*Exod spre liman*).

Poeta vorbește patetic, pe un ton justițiar, revendicativ despre condiția femeii. Oscilând între extremele trăirii, între candoare

și tensiune existențială, ceea ce dictează cultivarea deopotrivă a notației lirice și sentinței morale, Eugenia Bulat este poeta exodului floral care sfidează neantul: „Și tot mai mult/ mi-e dor de flori.../ Am început/ să le-nțeleg."

Eugenia Bulat. *Stalactite*.
Chișinău: Universul, 2002, pp. 3-4.

POEZIA E FĂRĂ DE ÎNTOARCERE

Ion VATAMANU,
dr. în chimie, poet, publicist,
om politic (Chișinău, Republica Moldova*)*

„La Putna mi-e drumul", spune Eugenia Bulat în titlul cărții sale de debut, îndemnându-ne să-i urmăm mișcarea sufletească, inspirația, peregrinajul poetic. La Putna, pentru a obține din nou credința, recunoașterea de sine, cu lumânarea aprinsă pe întreaga distanță, ca să-și realizeze dreptul de a îngenunchea în fața neamului. Un neam ziditor de mănăstiri, evlavios, vechi și neînfrânt, dar și de atâtea ori umilit în istoria sa. La mormântul celui care prin Dumnezeu a întregit, a câștigat războaie sfinte, a pus piatra de temelie pentru biserici și mănăstiri și ne-a lăsat un nume care să ne unească: Ștefan cel Mare și Sfânt: „…Mă cheamă o limbă de clopot cu tâng,/ Lui Ștefan cel Mare la creștet să-i plâng"../.

La Putna conștiinței noastre, cu demnitate și dor, precum îi este dat sufletului să se îndeplinească, fără de popas și odihnă, încontinuu, ca un drum parcurs înapoi, la izvoarele pierdute, cu poezia deschisă în ochii întristați, înfruntând obstacole și trecând prin vămi apăsătoare. Cel care are a trece vămi încă nu este acasă la el. Deci, drumul continuă și poeta este conștientă de faptul că însăși poezia e o cale fără de întoarcere. Drumul destinului. Personal, intim, biografic, dramatic.

Sufletul rănit îi dictează cuvinte rănite, din interiorul poeziei privesc ochi întristați, inima bate în ritmul cuvântului,

frumusețile răsar din miezul motivelor esențiale, poeta își înregistrează peisajele sufletești. Până la obosire, până la lacrimă, dar și dincolo de acestea, pe unde se obține încrederea că drumul pe care l-ai ales este al tău. Inspirația nu este un fel de furtună pe hârtie, ci o șansă de a comunica cu alții prin propria ta ardere. Poetul – acest copil al graiului – comunică cu alții prin propria ta ardere. Poetul este un om prin care se naște din cuvânt și de aceea ființa lui e structurată pe cuvinte. Numai așa poți aduna în jurul tău oameni care să te creadă, care să te dorească. Eugenia Bulat semnează eul ce îi aparține, dar îi aparține drumul pe care și l-a ales. O cred când strigă disperat și cere să-i fie auzit cel mai firesc drept al ei într-o lume emancipată, dezechilibrată și bântuită de amoralitate:

Lăsați-mă să fiu femeie,
Să pot iubi cum n-am iubit,
Ca soarele pe loc să steie
De gingășia mea vrăjit.

Sau în altă poezie:

Să nu-mi ziditi făptura doborâtă
În lemn sau piatră, cum e-obișnuința.
Când toată viața fost-am zăvorâtă,
Liberă fie-mi barem neființa!

Pot fi citate în continuare rânduri, strofe, poezii care răsar din pagina volumului „La Putna mi-e drumul" și care anunță poeziei noastre numele Eugeniei Bulat.

Eugenia Bulat. *La Putna mi-e drumul*.
Chișinău: Editura Lyceum, 1994, p. 5-6.

DOR DE TRĂIRE

Gheorghe VODĂ,
poet, scenarist, regizor
(Chișinău, Republica Moldova)

Scrisul Eugeniei Bulat vine din interior curgător ca izvorul ce se naște mereu de la început. Este un dor fără saţiu, daimonul dragostei de a-i da vieții continuitate, de a lumina cu verbul „vremurile bicisnice" sub care omul se trece.

Scrisul poetei nu se adună numaidecât din cărți îndrăgite, el naște din har și de aceea este mai întâi o conștiință de sine aidoma luminii de una singură lucrând:

Alung cu pleoapele/ ziua din priviri/ și mă cufund/ în beznă/ ca să pot/ lumina...

Stările ei de suflet iau naștere dintr-o profundă trăire a tot ce e viu, și, în primul rând, iubirea de țară, neam și destinul lui, generează lacrima verbului împătimit:

Să-mi spuneți voi/ cine sunt/ și de unde vin,/ când Decebal/ strigă în mine/ și cere moarte,/ iar mâna copiilor mei/ reține cuțitul/ drept inimă/ și mă condamnă/ să trăiesc?!...

Patriotică, dar nu patriotardă, poezia Eugeniei Bulat e alăptată la cele mai frumoase modele de poezie națională și este surprinzătoare prin viziunea ei modernă, prin universul propriilor ei dureri.

Și mă cuprinde-un dor de țara mea,/ Că mi se urcă sufletul pe buze,/ Pământul să-l ating oricât aș vrea,/ Ca valul mării sub picior îmi fuge.

...

Rămânem noi, înfometați și frânți,/ Făclii arzânde-n hăul disperării;/ Și pumnii strângem, și scrâșnim din dinți/ înstrăinați,/ Dar tot copii ai țării.

Poemele Eugeniei Bulat sunt inconfundabile. Scrisul ei este emoționant, plin de mirare și durere, trăit pe Valea Plângerii aici, în Mica Românie înstrăinată – Basarabia.

De aici și dorul de trăire răsună demn și puternic și nu umil, în poemele împătimitei poete:

Ce minune
la acest fine de veac
să ai conștiința de sine!
Fie și a unui
licăritor fir de nisip
pe malul imensității!

E mare, Doamne, forța cuvântului Tău, căci mare-i dorul de trăire, chiar dacă timpul e netrebnic!

Eugenia Bulat. *Poeme de pe Valea Plângerii*.
Satu Mare: Editura Vatra Românească, 1996, pp. 5-6.

EUGENIA BULAT. CE FACEM NOI CU DOUĂ MARI TRISTEȚI?...

Ion CIOCANU,
critic literar, poet, prozator, publicist
(Chișinău, Republica Moldova)

Anume așa – *Ce facem noi cu două mari tristeți?...* – se (și ne) întreabă poeta Eugenia Bulat prin titlul cărții sale recente. Răspunsul la această întrebare l-am putut intui și chiar formula încă în 1994, când am citit prima carte a scriitoarei, *La Putna mi-e drumul.* Acum, când această carte desfășoară în fața noastră întreg drumul parcurs de poetă în domeniul literaturii, avem ocazia să reluăm lectura principalelor opere prin care Eugenia Bulat răspunde la întrebarea de căpetenie pentru românii din Republica Moldova. Să fim pururea cu neamul, citim/recitim îndemnul, evident publicistic, adresat de scriitoare cititorului – „frate întru credință". „Să fim veșnic doar cu Țara! Să fim veșnic doar cu Neamul!" era pledoaria domniei sale din „august 1989". Discursul publicistic, oratoric, direct angajat apărea ca o replică pe deplin justificat de scopul propus de autoare la momentul crucial al istoriei și al rostirii lui. Spre onoarea autoarei, ea a reușit să depășească acest nivel de scriitură, în *De dor de voi;*

Ah, ce duminică frumoasă! și-n alte poezii devenite cântece, dar n-a trecut deocamdată ora marii actualități a poeziilor de tipul splendidului *Sfârșit de toamnă în Basarabia*, dominat de întrebări dureroase („Suntem singuri de-o vecie!, goi, flămânzi, fără adăpost... / Cui îi pasă ce-o să fie?/ Cui îi pasă cine-am fost?") și de exclamații caustice („Râde-n posturi impostorul, vestind epoca de aur;/ Iașul, hoțul, trădătorul/ poartă azi cunună de laur!") și încheiat printr-un gest nobil de autojertfire al eroinei lirice („Doamne sfinte, nu mai plânge,/ satură poporul meu!/ Trupul-ți firav nu-i ajunge,/ satură-l cu trupul meu!").

Am evocat succint debutul scriitoarei, cu plusurile și minusurile despre care s-ar mai putea discuta, însă e locul, cazul și timpul să ne referim la evoluția autoarei în acele *Poeme de pe Valea Plângerii*, din 1996, prin care Eugenia Bulat continua să fie o poetă luptătoare, acum mai puțin publicistică, fără să înceteze a cugeta bărbătește, îndrăzneață și cu dârzenie, îndemnându-se spre aceeași cugetare prin versuri durute, cu atât mai eficiente sub aspect propriu-zis artistic: „Ce facem noi cu două mari tristeți?.../ Eu printre lacrimi cerc să mai zâmbesc,/ Când plâng în mine alte șapte vieți,/ Apuse-n doru-n care eu... trăiesc".

Chiar poezia *Reflecții* e dominată de metaforă, de sugestie, cu toate că după venirea Partidului Democrat Agrar la putere, în 1994, nedreptatea făcută idealurilor naționale ar fi fost natural să fie strigată în toate părțile vântului/pământului. Dar și-ntr-un atare context poeta pare să fie calmă, în orice caz nu de tot disperată: „Sub o așchie de cer/ Sunt hotarele miez de Țară.../ Nu mai e niciun mister:/ Trăim epoca barbară!// Lașitatea e în glorii,/ Ignoranța se așterne,/ Și înscriem în memorii/ Tragicomedii moderne...".

O parcelă originală a poeziei Eugeniei Bulat a constituit-o cartea *Scrisori de dragoste din Orașul Libertății*, din 2002, o suită de cugetări, reflecții, aduceri aminte și imagini proaspăt zămislite cu Iisus Hristos, cu Radu Gyr, Andrei Ciurunga, Dumitru Stăniloae, Gheorghe Zamfir, cu alți martiri și luptători în numele Adevărului și Dreptății, astfel Orașul Libertății improvizat atunci în centrul Chișinăului devenind o autentică „lume paralelă" cu aceea în care au crezut și s-au expus primejdiilor

personajele cărții citate aici. Apreciem inventivitatea autoarei, fanatismul ei nobil, strădania de a contribui cu încă un gest literar la făurirea idealului în numele căruia s-a zbătut și se zbate.

Din punct de vedere propriu-zis artistic, Eugenia Bulat ne-a cucerit cu adevărat și ireversibil nu numai prin cugetări și îndemnuri îndrăznețe și nobile, de care a fost capabilă de la bun începutul creației, dar și prin imagini literare proaspete și incitante, ca acele din cartea *Stalactite* (2002), al cărei titlu este o expresie condensată a trăirii intense a tot ce ni-i dat să îndurăm în calea lungă-prelungă spre victoria jinduită a idealului vieții. „Sarea neplânsă crește necunten în mine,/ dur și tăcut./ Mâine voi fi toată o stalactită/ albind spre pământ...” își imaginează scriitoarea starea sa de după chinurile suportate stoic, și ideea însăși de a se asemăna cu o stalactită denotă o creativitate autentică.

Originală e imaginea literară din poezia *Somnul.* Eroina lirică, obosită de cunoașterea Edenului și a Infernului, se aruncă „voluptuos” în fântâna somnului, confundată cu „leagănul neștirii”, imaginându-și că se sinucide. De, așa e omul la ora deznădejdii. Dar viața nu e numai ora nefastă. Aceasta trece, și eroina își revine din somnul care o răpise în ajun: „În dimineață, o mie de arcuri mă aruncă spre centru”.

Ispita vieții nu încetează nici după cunoașterea Edenului și a Infernului. Întreaga poezie e, de fapt, o imagine purtătoare de semnificație: totul se conține în interiorul ei, ca în orice poezie autentică.

Printr-o concentrare la maximum a sensului/semnificației umane se impune atenției noastre și poezia *Diletantism.* Poeta își imaginează că e pusă în situația de a cântări ce-i dă (din tot ce are) sufletului și, pe de altă parte, trupului. „Liber ca pasărea, sufletu-mi/ cere doar boabele visului/ și pâinea de aur, coaptă-n cuvânt./ Nesățios ca pământul, trupul-mi/ consum imediat râvnește/ și nu polen de vis”. Cu ce se alege eroina lirică a acestui splendid crochiu poetic? „Feroce luptă lor/ pentru dreptul la viață,/ iar eu între ei/ un arbitru nebun,/ un ring permanent devastat…”.

Starea eroinei lirice de dăruire deplină a sufletului și trupului și rămânerea ei, asemenea unui „negustor oarecare”, cu… „deficitul” e o altă imagine impresionantă, doldora de sugestie lirică.

La fel de succinte, concentrate și sugestive sunt *Contrapunct, Efemeridă, Un dat* și alte poezii din cartea de la 2002, care, privite împreună, adeveresc fără putință de tăgadă că în creația Eugeniei Bulat anume cartea *Stalactite* a constituit momentul de vârf, acela al trăirii profunde și al expresiei lirice alese, vădite în atâtea bijuterii literare de toată frumusețea și strălucirea. Cutezăm a presupune că nu întâmplător anume după *Stalactite* a urmat, cu consimțământul sau poate mai curând fără participarea conștientă a scriitoarei, o relativ îndelungată și chinuitoare criză de creație, când „poezia era imposibilă./ Acceptasem sterilitatea/ ca pe un blestem".

Așa o fi fost să se întâmple în viața scriitoarei. Dar în subteranele adânci ale ființei ei germinarea poetică nu se oprise. Ea era cu siguranță *un dat* al existenței scriitoarei, unul care avea să se afirme („Huma doar pare/ că doarme,/ e doar germinări…"). Abia în 2008 avea să vadă lumina tiparului cartea *Veneția ca un dat*, carte de altă factură poetică, având subtitlul *Jurnalul unui evadat din Est* și pe care nu e firesc s-o comparăm simplist cu *Stalactitele* din 2002. Noua publicație a Eugeniei Bulat se constituie dintr-o consemnare publicistico-metaforică a unor alte peisaje impresionante, văzute acum de „o pasăre mare/ciudată și tristă,/cu ochi bifocali care văd simultan două lumi" (cea din Est și cea din Vest), altfel zis – de poeta care „își sfâșie pieptul". Întreaga carte din 2008 este o evocare metaforică a noilor nașteri" (de poezii) ale scriitoarei în noua sa condiție (italiană), în care ea nu uită de plaiul părăsit, de vreme ce ajunge, la un moment dat, să strige, „din nou răscolită": „Ai ajuns și tu aici, Moldovo, / și tu, chinuito, și tu înhămato, /și tu, uitato de lume, /de Dumnezeu și de mamă ce ești!/Și tu, rătăcito, naivo,/pradă ușoară tu pentru hoți de drum mare,/prescură tu de împărtășanie/pentru corbi și coioți,/amărâme a neamului meu...".

Noua poetică a poetei e una a unei mari interiorizări, a retrăirii, a reanalizării propriei condiții de ființă și de creație. Călătoria, așa cum reiese din carte, nu e doar un prilej de evadare din cotidian, ci și o confruntare cu sine însăși, cu dorul, cu memoria, dominată de o profundă stare de solitudine, de răvășire a sinelui, de o tulburătoare senzație a părăsirii și a regăsirii de sine.

Unda lirică a cărții *Veneția ca un dat* e adesea de-a dreptul

sfâșietoare în adresările Eugeniei Bulat către baștina părăsită, adresări colcăind de regrete că ea, primărița satului natal Sadova, raionul Călărași, editoarea, scriitoarea, n-a putut face mai mult pentru cei scumpi și dragi: „Lume a mea de la țară/ cu obrazul țepos/ și cu palmele iască de munci./ Pâine de casă,/ cu coaja tare, fierbinte,/ floare a mea de salcâm de pe râpă,/ busuioc tu uscat,/ sălcioară-n Florii,/ căreia vină îi port /pentru tot ce nu pot să-ți explic,/ să-ți ofer, /pentru tot ce n-am fost, /ce nu sunt, nu voi fi!/ Lume a mea de la țară,/ vin negru, vin sec,/ vin de-acasă!/ Cimitir tu ce-așteaptă – 'Nvierea,/ ce mă scutură-n plâns,/ când să plâng nu mai pot…".

Sunt esențialmente poeme în proză poeziile *De libertate* („Așchie de țară, început de lume,/ energii solare, spațiu de genune,/ cine tot adâncul să-ți păstreze, sensul/ și să-ți șlefuiască miezul tău, celestul?.../ Miez prin care Cain să-și rămână frate,/ pe timp de prigoană și în libertate,/ miez prin care Cerul la un loc unește/ energii contrare, energii celeste…"), *Din străinătate* („Eu mânc pâine-ntre străini/ și mi-i somnul vad cu spini,// peste care, rotocol,/ trec cu sufletelul gol..."), *Patetică* („Eu când gândesc la neamul meu/ mă-neacă plânsul,/ Această palmă de pământ,/ amară,/ cu sufletul în Țară!, trupu-afară,/ cu fața doar spre Domnul, doar spre Dânsul..."), *Cădere în verde* („Mă voi retrage-n munți/ din astă lume,/ Se va desface verdele să-ncapă/ eterul care-am fost, mustind de lume,/ ca vinul cel spumos/ într-o agapă..."). Nenumărate alte citate din acest poem unic al anilor din urmă pot confirma calitatea cărții *Veneția ca un dat* de a fi o confesiune literar-artistică, lirică și dramatică în același timp și în aceeași măsură, confesiune întemeiată pe dezvăluiri poetice preponderent personale, dar atingând nivelul unei autentice arte a scrisului artistic de oricând și de oriunde, o plângere/deplângere a destinului Basarabiei răzlețită de Patria-mamă România la această oră nefastă a istoriei și, nu în ultimul rând, o rămânere a Eugeniei Bulat în aria exemplară a poeziei profund și consecvent militante, căreia domnia sa a înțeles să-i slujească demn în orice condiții și fără rezerve.

Destin românesc, 2016, nr. 2, pp. 127-130.

A MURI ACOLO UNDE SE MOARE SAU EVA ÎNTRE MIORITIC ȘI DEMONIC

Ion UNGUREANU,
actor, regizor, militant pentru cauza românității
(Chișinău, Republica Moldova)

E destul de nestandardizată, ca să spun așa, luarea mea de cuvânt. La această lansare au luat deja cuvânt criticii literari, poeții… Artiștii (iar eu, în cazul de față, sunt artist) ar trebui doar să citească versurile și atât, ce să mai spună?... […]. Criticul Ion Ciocanu a vorbit aici, cu puțin înainte, despre felul în care autoarea a ajuns la această carte, despre cărțile ei, *cărți-trepte*, care, de la una la alta, constituiau niște surprize. Personal, cred că această carte pe care o ținem acuma în mâni – *Veneția ca un dat* este mai mult decât o surpriză. [...]

Din altă perspectivă, dacă ne uităm bine la lucruri (și rog să-mi îngăduiți acest preambul în numele unei coerențe a gândurilor), e o problemă cu „țărișoricuța" asta a noastră. Să lămurim de ce. Eu am avut și norocul și nenorocul să locuiesc și să creez, mai mulți ani, la Moscova, acolo unde nu se putea vorbi de „țărișoricuță". Era, vorba poetului Bucov, „Patrie sovietică, ne-măr-gi-ni-re...". Asta era țara, *Patria* noastră. Pe urmă am aflat că Moldova noastră este *mititică,* este doar atât cât o avem aici, între Nistru și Prut. Mai apoi, pe o clipă doar, prin anii '90, am aflat că este, totuși, mai mare, că este „de la Nistru pân' la Tisa". Apoi, din nou, astăzi, noi știm că Moldova noastră e, iarăși, *numai atâta cât e*, adică doar până la Prut. Asta pentru că, din moment ce îndrăznim să spunem că ar fi mai mare, suntem învinuiți de tot ce vrei.

E o problemă cu lucrul acesta la noi și e o dilemă. E o problemă pe care trebuie s-o rezolvăm; sunt niște provocări ale timpului, pe care trebuie să le rezolvăm.

În același context. Am fost, iată, de curând, la sărbătorirea lui Ion Druță, la Academia de Științe a Moldovei, și am trăit acolo niște senzații foarte ciudate. Pentru că prozatorul nostru Ion Druță a sosit la sărbătorirea sa, în Republica Moldova, dintr-un

imperiu, dintr-un imperiu care are și acum dimensiuni neclare. În cadrul manifestării, la un moment dat, președintele comunist, Vladimir Voronin, a afirmat că *noi suntem înrudiți și înnemuriți dintotdeauna și pentru totdeauna, pentru eternitate, cu Rusia.* Și atunci m-am gândit: cum vine asta, parcă e *mai mărginită*, astăzi, Rusia, dar iarăși e *nemărginită*?... Din nou Rusia aceasta, țara care tinde mereu să ne-nghită, este *ne-măr-gi-ni-tă*... [...].

Problema noastră fundamentală este, în opinia mea: *cum să fim români fără a avea țară*?! E o problemă mare aici, dragii mei. Poetul și dramaturgul Andrei Strâmbeanu a încercat să rezolve această problemă în ultima sa poezie publicată de curând printr-un rând foarte inspirat și de un dramatism sfâșietor. Sună așa: „Basarabie orfană, tu ești România mea". Este o formulare nemaipomenită și părerea mea este că, prin aceste atitudini, prin formulări proaspete de idei, noi începem să ne apropiem de *esență*, de întrebarea noastră fundamentală: – *Cine suntem noi?...* Pentru că, vrem noi sau nu vrem, pe acest pământ (și vorbim de cultură, în acest caz) se creează ceva care ne deosebește, totuși, de literatura din Țară, din România. Noi avem *experiența unui cap de pod,* dragii mei, loc unde lucrurile, câmpul magnetic este altul, fapt din care rezultă, vom vedea, multe lucruri/particularități.

Țara-mamă, România, slavă Domnului, a intrat de curând în Europa și are acum acoperirea NATO. România *a intrat în istorie*, dragii mei, și este, în sfârșit, sub acoperirea NATO. Este pentru prima oară în istorie când România este protejată. *Pentru prima oară*, să nu uităm de acest lucru. Noi însă am rămas și în continuare un *cap de pod*. Și atunci, întrebarea e: ce se întâmplă cu noi în acest cap de pod?... Dacă nu punem astfel problema, nu putem înțelege corect ceea ce *se scrie* și ceea ce *se face* la noi, adică, pe acest pământ. Pentru că, dacă *vibrează*, așa cum a spus mai sus poetul Anatol Codru, poezia vibrează tocmai din ceea ce vibrează *aici, pe acest pământ*. Respectiv, atunci când vorbim de poezie în contextul spațiului nostru, avem în vedere *ce vibrează pe acest petec de pământ* care se cheamă *Moldova* – impropriu, *Basarabia*, tot impropriu (pentru că și acest nume este unul inventat de către altcineva...) –, în fond, nici nu știi cum să numești corect spațiul în care suntem, pentru că nu mai avem nici sudul, cu ieșirea la

mare, nici nordul, adică codrii Bucovinei; jumătate de Moldovă este în dreapta Prutului, în Țara-mamă, astfel că nu putem vorbi, în acest context, nici pe departe, de *moșia lui Ștefan cel Mare*...

Noi trăim într-un vid, noi *suntem căzuți din istorie*, dragii mei, iar într-un spațiu căzut din istorie se poate întâmpla orice. Adică: noi putem deveni patria *mancurților* (după expresia lui Cinghiz Aitmatov) – monstruozitate cum nu s-a mai pomenit nicăieri, când nu se poate ști nici chiar ce națiune locuiește aici. Asta pentru că eu știu, spre exemplu, ce națiune locuiește în Rusia. Chiar dacă sunt mulți și amestecați, eu știu. Eu știu ce națiune trăiește în țară, în România, chiar dacă ungurii îi pun acuma pe români, aflați pe vatra lor, să le învețe limba (o dovadă în plus că românii merg în vârful degetelor în propria casă, e și aceasta o caracteristică a noastră: noi nu am fost și nu suntem *imperialiști*). În sfârșit, în cazul de față, noi vorbim de condiția noastră, de *condiția existenței noastre.* Și atunci: ce-i cu această carte?... Vă invit să o privim împreună dintr-o perspectivă diversă.

Această carte – „Veneția ca un dat" – conține niște provocări pe care eu doar le voi enunța. S-ar putea ca, prin ceea ce voi afirma, să provoc anumite controverse. Ceea ce mă apără, însă, în cazul de față, este faptul că eu voi enunța doar anumite idei, nu le voi dezvolta. Este, așadar, o invitație la discuție în legătură cu această lucrare care, așa cum am afirmat la început, m-a derutat. M-a derutat, la prima lectură, după care a urmat un fenomen care mi se întâmplă destul de rar: la un moment dat, conținutul dramatic al acestei cărți mi s-a revelat cu claritate în contextul întregii culturi. Am început să scriu, să citesc și să scriu. Sunt notele pe care vi le prezint.

Așadar, „Veneția... Jurnalul unui evadat..." Dacă apelăm la gândirea freudistă, adică la psihanaliza lui Freud, de care pomenește în creația sa și Eugenia Bulat, în cuvântul „evadat" se ascunde un alt cuvânt, cuvântul „Eva". Este un lucru interesant și nu e unul formal. Eva este condiția femeii. Ea este ființa *creată* (pentru că vom ajunge apoi și la *Creator*). Să vedem ce face Eva, *ființa creată.*

În pelerinajul nostru avem, inițial, două repere: primul reper este Eminescu. Noi nu putem vorbi despre cultura noastră fără a ne găsi rădăcinile. Nu ai încotro: ai pronunțat „Veneția", ai

imediat în auz laitmotivul „S-a stins viața falnicei Veneții...” Noi în aceste laitmotive ne naștem și în ele ne luăm rămas bun de la viață. Pentru că ele sunt acordurile pe care ni le-a lăsat Eminescu (să reținem că Eminescu, în poezie, a lăsat *acorduri*, așa precum Mozart, spre exemplu, a lăsat acorduri în muzică...). Respectiv, „Veneția”... În momentul când ai scris acest cuvânt, te-ai și angajat, neapărat te-ai angajat în aranjamentul eminescian.

Sunt, poate, printre cei prezenți, din cei care au avut prilejul să vadă vestitul film al regizorului italian Luchino Visconti, „Moarte la Veneția”. Este un film care vine din marea cultură cinematografică și face rimă cu acordurile lui Mihai Eminescu. „Moarte la Veneția” și „S-a stins viața falnicei Veneții...” Deci, să mori acolo unde se moare. Este interesant. Să mai amintim, doar pentru început, din același Eminescu, acordurile învecinate: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată...” și, mai departe: „Mai am un singur dor...(...)/ la marginea mării...”.

Acum să coborâm mai adânc în cultură și să vedem *cum se moare* mai înainte de Veneția, mai înainte de Eminescu. Se moare în „Miorița”. Și cum se moare la noi, în lumea făurită de Dumnezeu?... „Pe-un picior de plai... – și versurile imediat următoare – pe-o gură de rai...”. Dragii mei, e aici ceva, cum să vă spun... *tainic.* Este adevărat că s-a devalorizat cuvântul, noi ne-am obișnuit deja cu asemenea enunțuri, cu asemenea atmosferă și nu mai simțim misticul, nu mai avem gustul misticului. Pentru că nu mai este nimic sfânt. Nici chiar Dumnezeu nu mai e sfânt. (Dacă pentru unii preoți Dumnezeu nu mai este sfânt, atunci pentru oamenii de rând demult nu mai e sfânt. Nici nu mai știi, azi, când avem voie să credem, cine mai crede în Dumnezeu.) Nu mai credem în Dumnezeu, nu mai credem nici în Eminescu. (Știți bine despre atacurile acelea denigratoare împotriva lui Eminescu...) Trăim într-o lume în care totul *se demolează*.

Cu toate acestea, înainte de a demola, trebuie să vedem *ce* demolăm. Voi face o paranteză: așa este demolată, spre exemplu, însăși balada „Miorița”. Afară de discuțiile care, știm, se poartă pe la noi, pot să adaug și o opinie venită mai dinafară. „Ce-i cu chestia asta?!”, îmi relată cineva că ar fi exclamat însăși poeta Anna Ahmatova, căreia i s-ar fi oferit textul spre traducere. „Da

cito eto u vas za mujic tacoi, cotorâi ne boretsea?!"*. Staţi oameni bine, îţi vine să exclami, că aici nu e vorba despre asta! Este vorba despre altceva, despre *cu totul altceva!*

Deci, ce e, în fapt, cu „Mioriţa"?... „Mioriţa" este o lucrare *de* unicat în cultura universală. „Pe un picior de plai, pe-o gură de rai...". – Ascultaţi ce acorduri frumoase. Nemaipomenit de frumoase! Şi ce se va întâmpla?... Pe cel mai frumos fundal e posibil că se va întâmpla cea mai urâtă, cea mai oribilă crimă, în contradicţie cu toată armonia creată de natură! Faptul este de un contrast izbitor şi, totuşi, acolo, *anume acolo* e posibil să moară eroul. Şi, pe de altă parte, ca să continuăm paralela, *se moare* unde?... – se moare *la Veneţia*. Ce este Veneţia? Veneţia este oraşul de o frumuseţe rarisimă, oraşul aşezat pe ape: o bijuterie, *o capodoperă a lui Dumnezeu şi a omului.* Şi unde se moare?... Se moare *la Veneţia*. Veneţia care a fost făurită de Dumnezeu şi de om.

Să urmărim, însă, conform filelor cărţii, drumul eroului liric. Ne spune autorul: „Apă şi cer,/ numai apă şi cer/ şi puţină ţărână,/ atât cât să ştii că mai eşti,/ tot mai eşti / pe pământ...". Descrierea este detaşată şi exactă, de parcă ar fi făcută din alte spaţii... „Veneţia-i starea de spirit, subliniază în chip mistic autorul, o stare de vrajă, /e darul regesc, /de ţi-e dat să-l primeşti,/ îl primeşti." (Iată, *gura de rai*!... Unde e Veneţia şi unde e spaţiul nostru, spaţiul românesc, mioritic...). Şi cine vine în Veneţia?... „Un poet evadat de prin Est,/ nostalgic şi el/ pentru tot ce-i frumos / şi apune..." („La apus de soare...")

Ce vede la Veneţia acest poet, *evadat de prin Est?...* Ce vede poetul care spune că… *poeţii sunt ca şi pruncii?...* (Este o poezie de-a dreptul antologică, trebuie să recunoaştem, dragii mei: „Poeţii sunt/ ca şi pruncii. /Lumea lor, altfel croită, /o simţi de departe./ Când vii către ei,/ gându-n jur e candid, ozonat,/ se respiră profund şi uşor/ ca în codru…/ Printre ramuri răzbat raze drepte/ şi clare,/ rădăcini în adânc, încleştate de stânci,/ intuieşti./ Lumea lor e o pace de rouă/ neatinsă,/ o pace de leagăn,/ albastră şi trist-veghetoare…/ !Ca pruncii, ca pruncii, poeţii./ Aproape că gânguresc…" Şi, la un moment dat, ca un gong sinistru, acordul final: „Ce lume urlândă-nafară!"(„Pe la apus de soare, vor să mi te-omoare" – iată ce contraste interesante, rele-

vante pot fi descoperite în această poezie.)

La Veneția e *Styxul*, râul morții, hotarul dintre vii și morți, iată de ce… Veneția. Pentru că aici e frumos și trist până la disperare! Marele violoncelist, genialul violoncelist spaniol Pablo Cazals notase undeva un gând zguduitor: „Coarda emite cel mai frumos, cel mai armonios, cel mai dum-ne-ze-iesc sunet înainte de a se frânge." Cu *prețul vieții*, deci, se emite cel mai frumos sunet. Se afirmă aici un mare adevăr: aceasta, deci, este *condiția supremă a creației*: viața însăși. Fără această jertfă *cel mai frumos sunet* nu este posibil! Spunea cineva, și vreau să fixez acest tablou, că *arhitectura este muzica încremenită*. Veneția, în fapt, aceasta și este: muzica încremenită. Înainte de a muri, împreună cu tine, împreună cu poetul, *Veneția este muzica încremenită*.

„S-a stins viața falnicei Veneții..." – trebuia să vină Eminescu să o spună, nu altcineva! Veneția e, în miniatură, *imaginea concentrată a vieții omului* pe Terra: *o bucată de pământ într-un imens ocean*. E aici și măreția a tot ce a plăsmuit cu mâna sa omul, dar și, concomitent, o in-fi-ni-tă tristețe. Pentru că toate acestea vor pieri fiind înghițite de Okeanos. Nimic mai frumos, nimic mai efemer, nimic mai trist. Moartea la Veneția e atât de frumoasă, încât poate deveni *nemurire*. Exact așa precum, în „Miorița", moartea ciobanului nostru.

Eugenia Bulat este *o mioritică* în cel mai profund sens al acestui cuvânt, dragii mei, prin însăși firea ei, așa cum *românul nu poate fi decât ortodox*, gând pe care îl desprindem din același Eminescu. Pentru că, pentru român, *Dumnezeu e sublimul*. Veneția, pentru a se împlini – și acestea sunt gândurile pe care mi le-a sugerat această carte, țin să subliniez – , *are nevoie de simțire românească*. Da, simțirea românească poate descifra unele din tainele ei. Iată de ce, intuitiv, s-a ajuns și la formula în italiană a poemelor. (M-am surprins, la un moment dat, citind cartea: dar de ce în italiană, de ce neapărat *și* în italiană?... S-a mai scris despre Veneția, dar nu s-a tradus neapărat *și* în italiană. Aici s-a ajuns și la traducere. Și nu întâmplător. E ceva aici cu contactele noastre, de la o vreme, cu italienii. Se întâmplă ceva, și nu doar la nivelul acela despre care se vorbea, al exodului ca și supraviețuire economică etc., dar și la alt nivel.)

Voi repeta, Eugenia Bulat este *o ființă mioritică prin excelență*, și nu întâmplător. Ajunsă în Veneția, cutreierând-o, pășind prin ea, plutind prin ea, pătrunzând-o etc., revine, în final, unde?... – la „Căderea în verde" („în loc cu verdeață", spunem noi atunci când petrecem pe cineva pe lumea cealaltă).

Ca să vezi cum se leagă totul cu ortodoxia noastră: „loc cu verdeață", așa îi dorim noi celui plecat dintre noi, deci, loc *în universul propriu-zis m i o r i t i c*. Are acolo toată zestrea nunții: și verdele, și apusul, și nu mai vorbesc de eminescianul „sub raza ochiului senin și negrăit de dulce". E aceeași topire, aceeași dizolvare: fiind izgonită dintr-o *gură de rai* (a evadat din ea), a nimerit în o alta, în Veneția... „Dumnezeu, scrie dumneaei, revelat/ revelând,/ te mai poate-ncânta,/ cu-n apus,/ cu un munte,/ cu-o apă..."

Este, în ceea ce am citat, și ceva din „Luceafărul" eminescian... (așa cum vom vedea și în „Cădere în logos", spre exemplu, „duh arzător furișat în iatacu-ți"). În fond (și aici vor apărea și accente mai puțin grave, pentru că, dacă suntem prea gravi, atunci ceva se pierde), autoarea cărții este o *Cătălină luceferită* sau, dacă doriți, un Luceafăr, care, după ce s-a materializat și a băut din cupa pământească până la fundul ei, e din nou *însetat de repaos*. „Iadul e pe pământ,/ da, iadul e pe pământ,/ pe pământ (...), – și adaugă o frază uimitoare – cum spunea tata". Care tată?... *ne* vom întreba. *Demiurgul*?... Ce spunea Demiurgul Luceafărului? „Întoarce-te, te-ndreaptă spre-acel pământ rătăcitor și vezi ce te așteaptă!" Priviți, cum s-au legat aici lucrurile: *tata* și *Demiurgul*. Este un lucru interesant.

Și acum să ascultăm alte mărturii despre existența terestră a *duhului arzător* (conform expresiei autoarei), a duhului răzvrătit *eminescian*, dar, cum a afirmat aici și domnul Ion Hadârcă, și *lermontovian* (or, *devorat lermontovian,* cum afirmă în poemul său Eugenia Bulat).

Demonul, demonicul – iată o altă latură, paralelă, și, în mișcarea ei, *inversă,* opusă celei mioritice. Spune autoarea: „Voi coborî în trepte eu prin eu,/ în cea mai neagră-a mea singurătate [...]" și, în următoarele versuri „luându-mă de piept cu Dumnezeu,/ ca să-mi croiesc o umbră de dreptate". Dar acesta e Demonul, dragii mei. Și asta scrie mâna unei femei?!... Este interesant. „Căderea în

Marele Frig" (titlul unuia dintre poemele finale) este o experiență pe care o putea avea doar *Demonul*, dragii mei, pedeapsa divină pentru revolta lui. În genere, este vorba de un *înger căzut*, de experiența lui *terestră*. Și aici, trebuie să cădem de acord, nu contează faptul că ființa este femeie sau bărbat, principalul este că e *duh*.

Să urmărim mai departe, pe aceeași linie, deja din „Cădere în tăceri": „ Și teamă mi-e că într-o zi,/ când de tăceri voi fi surzit,/ mi-oi lua ușor, fără-a clipi,/ capul încins spre a-l izbi/ de primul zid, de primul zid". E aici un protest sfâșietor față de însuși Creatorul, este, în fapt, eterna revoltă demonică! În continuare: „ [...] inima [...]/ Să n-o aud, să nu v-aud,/ și în tăceri să mă afund [...]" Și, în continuare, în punctul culminant al acestui poem, se întâmplă ceva inedit, ceva cutremurător: ea se dezice de însăși condiția ei de femeie! Asta este ceva nou... Eroul liric din această carte, dragii mei, *se dezice de însăși condiția sa de femeie!* Demonul nu se dezice de condiția lui, aici, însă, Eva, femeia, se dezice de condiția sa. „Nicio vină nu am, exclamă acest erou liric spre final, nu eu am ales,/ mi s-a dat". Și adaugă amar: „Femeie doar să nu fii,/ femeie."

Setea proscrisului, a celui blestemat de a fi iubit de către Creator. Îl neagă și, în același timp, cere să fie iubit... Iată, dragii mei, până unde ajunge Eugenia Bulat în creația sa.

M-a uimit mult acest lucru, vă spun cu toată sinceritatea, și deruta mea a început să se adune într-o mare întrebare: ce îl poate salva pe un asemenea proscris, *duh* care neagă Creatorul și, totodată, îi cere iubire?...

Părerea mea este că lucrul acesta ne împinge spre anumite căutări, pornind de la lucrarea „Cădere în Marele Frig". Este vorba, cred, în cuprinsul întregii cărți, despre *descoperirea iubirii*. Certitudinea mea este că, în această carte, stă ascunsă o altă carte, care carte urmează încă să fie scrisă, și anume „Redescoperirea iubirii", care iubire, *adevărata Iubire* înseamnă dăruire totală, fără a aștepta nicio răsplată. Găsim, la Shakespeare, ca să aprofundez, formula supremă a Iubirii, în „Romeo și Julieta". Sunt lucruri de esență, similare în tot arealul cunoașterii umane. Noi spunem, spre exemplu, că Einstein a găsit, pentru totdeauna, formula infinitului, a relativității etc. La Shakespeare găsim

formula iubirii, ea poate fi adăugată la Biblie. Shakespeare spune: „Cu cât îți dau mai mult, cu atât mai tare mă îmbogățesc. Ce ți-am dat, aș vrea să-l mai am iar, ca să ți-l mai dau încă o dată. Și nu doresc să am decât ceea ce am deja." – Nu există niciun protest, este o topire totală, asta înseamnă *adevărata iubire*. Să nu uităm însă că aceste versuri răsună într-o lucrare în care formula perfectă a iubirii trebuie să supraviețuiască într-un spațiu al urii (este ca și la Shakespeare: Montecchi și Capuleti). Dacă nu ar fi această categorică opunere dintre ele, atunci ar fi o chestie plată. Tocmai de aceea și e mare Shakespeare: cea mai frumoasă floare, *iubirea,* a putut să se nască anume acolo, *în spațiul urii*. Și anume acolo apare și formula supremă a ceea ce înseamnă Iubire. Protagoniștii însă sunt condamnați tocmai din cauza că sunt anume în spațiul acesta, în spațiul urii. Așa a fost la Petrarca, în poezia lui de dragoste, așa este și în sonetele lui Shakespeare.

Acum aș vrea să vă invit împreună cu mine, pentru că acesta e drumul pe care l-am parcurs citind cartea, să vedem ce se întâmplă în continuare. La un moment dat, după un Shakespeare, după un Petrarca, se întâmplă un lucru uimitor: apare un Lermontov, apare un Eminescu, care, pe de o parte, cântă femeia, pe de altă parte, însă, încep să ridice acesteia niște cerințe incredibile, cerințe care, în esență, aproape că o neagă. De ce se întâmplă lucrul acesta?... Să vedem. La Eminescu*:* „Tu trebuia să te cuprinzi de acel farmec sfânt,/ Și noaptea candelă s-aprinzi iubirii pe pământ", sau: te voi privi „cu rece ochi de mort". Și, tot la Eminescu: „Ce-ți pasă ție chip de lut, dac-oi fi eu sau altul?" (Doamne, înainte se căinau bărbații, azi am ajuns că se căinează femeile!) De ce au apărut aceste note la Eminescu, la Lermontov și *când* apar ele?... Apar în secolul al XIX-lea. Ce se întâmplă în sec. al XIX-lea?... Se pune *problema emancipării femeii*. Femeia începe să cucerească teren, tot mai mult, tot mai multe drepturi… Și ce se întâmplă în consecință?... Femeia începe să ia locul bărbatului. În cerințele sale, ea începe să substituie procurorul. Unde se ajunge în această mișcare?... Femeia devine întruchiparea Demonului, întruchiparea Luceafărului. Ea vrea să posede, ea nu mai vrea să nască, s-o facă alții! (Cine alții?!...). Am dat de un zid! Iată la ce se ajunge în această mișcare, dragi

mei. Spune eroul liric : „Voi strangula încet, metodic, lent,/ fiece prunc nemângâiat din mine,/ aievea sau în file de caiet,/ remodelându-mi sinele din sine./ Când pruncul ultim, pescăruș țipând,/ va-ncremeni izbind cu trupu-i vidul,/ se va-nțelege fără vreun cuvânt,/ cum e, în adevăr, cu suicidul."

Fac o paranteză esențială: de ce am întrebat eu ce-i cu pământul acesta al nostru?... Câte milioane de cetățeni avem în Basarabia?... Patru milioane. Câte milioane avea Grecia Antică?... Doar câteva sute de mii. Și au creat o enormă civilizație! Din cauza experienței pe care o acumulase. Dacă nu ar fi avut această experiență, nu ar fi generat nimic. Ceea ce voi să spun este că aici, la noi, suntem în drept să facem niște paralele foarte interesante. Să luăm o singură linie: destinul femeii care a ajuns la emancipare. În Grecia Antică este creată nemaipomenita tragedie „Medeea". Cine este Medeea? Este o femeie care a iubit și a fost înșelată de către bărbat. Ce face ea, Medeea, în consecință? – Își omoară pruncii, ca să-l pedepsească pentru trădare. Trec câteva mii de ani, apare creștinismul, care masează locul acesta unde se află sufletul. În sec. al XIX-lea apare o altă femeie, Nora, de marele Ibsen creată. Nora, care este înșelată de soț, dar nu în sensul lui Iason, în sensul că el nu a corespuns înălțimii cerințelor ei. Cum procedează Nora, cum îl pedepsește ea?... Nora își părăsește copiii, ea nu-i mai ucide. (Noi nu mai ucidem.) Intrăm în sec. XX. Ce se întâmplă cu această problemă?... Ajungem la Edvard Olbi, la piesa „Cui i-e frică de Virginia Woolf?" Ce se întâmplă acolo?... – Emancipare totală. A vrut Nora emancipare, a primit-o, și ce se întâmplă? Nu *el* este cel care înșeală, *ea* este cea care înșeală. Ați văzut cum s-au întors lucrurile?... Și cine este cel care pedepsește?... – Bărbatul, el omoară pruncul. Dar care prunc?... Unul imaginar, pentru că ei nu aveau copii...

Și acum, să ne reîntoarcem la subiectul cărții: în perimetrul acesta, basarabean, apare un erou liric care spune ceea ce v-am spus deja: „Voi strangula încet, metodic, lent,/ – este vorba despre un prunc nenăscut?!... – fiece prunc nemângâiat din mine,/ aievea sau în file de caiet,/ (și una și alta, deci) remodelându-mi sinele din sine.// Când pruncul ultim, pescăruș țipând, /va-ncremeni izbind cu trupu-i vidul,/ se va-nțelege fără vreun cuvânt,/

cum e, în adevăr, cu suicidul." Cercul s-a-nchis. Pentru că *ea* ajunge deja la formula suicidului. *Ea,* eroul liric al acestei cărți, așa cum se obișnuiește a spune, nu numai că *omoară*, își omoară pruncii nenăscuți, ea *se* omoară. Iată ce lucruri nemaipomenite se pot revela, dragii mei, dacă facem aceste paralele.

În final, trecând peste aceste experiențe, dramatice, curioase, neașteptate, ce urmează, care este finalul acestui controversat erou liric?... Finalul, vom vedea, este unul *pur mioritic.* Ascultați: „Mă voi retrage-n munți din astă lume,/ se va desface verdele să-ncapă,/ eterul care-am fost, mustind de hume,/ ca vinul cel spumos într-o agapă./ Se va desface Verdele cel Mare,/ precum un piept de zeu călit de vânturi,/ să mă adune într-o-mbrățișare,/ să mă absoarbă-n negrele-i adâncuri.//[...] Prea greu îndrăgostită de apusuri [...].// M-oi dizolva apoi într-o neștire,/ de verde absorbită, de pierzare,/ un abur fi-voi nud, plutind subțire/ pe râu în jos, un fum, un punct în zare.// Atunce doar (să fim atenți la această întorsătură), Atunce doar m-oi regăsi în tine,/ iluzie, și vis și moarte trează,/ parte din tot ce e și va fi mâine,/ din somnul Lui (cu „L" majuscul, Demiurgul, deci, Creatorul), care etern veghează...

Nu simțiți aici suflul unic din „Rugăciunea unui dac"?...: „Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc,/ Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc". Nu simțiți aici eminesciana rugă „pe mine mie redă-mă"?... Nu simțiți aici, în „Cădere în verde", că toată experiența vieții noastre este experiența de a învăța să murim?...

Și am ajuns din nou la „Miorița"

**Inedit*. Luare de cuvânt despre volumul „Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est". Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu", lansarea cărții în cadrul cenaclului „Mihai Eminescu", condus de poetul Ion Hadârcă. Chișinău, 22 octombrie 2008.

**Din limba rusă: „Dar ce fel de bărbat este acesta care nu luptă?!..."

DATUL FIINȚIAL, LERMONTOVIAN-ULYSSEAN, ȘI ARCA VENETĂ

Ion HADÂRCĂ,
academician, poet, eseist, traducător, politician
(Chișinău, Republica Moldova)

Prin noua sa carte de poeme, „Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est" (Cartier, 2008), Eugenia Bulat ne vorbește despre predestinare. […]

Prin zarurile proniei, fiecare dintre noi se află, de fapt, în stare de exil. Subtitlul care dezvoltă genericul cărții – *Jurnalul unui evadat din Est* – ni se păru aproape superfluu, pentru că, în esență, noi, toți basarabenii, ne aflăm într-o permanentă stare de exil, nelocuind în țară, în țara căreia aparținem. Născându-ne în țară sau, mai exact, într-o margine de țară, ne-am pomenit captivi ai exilului. Ne aflăm mereu și simțim permanent această dramă, or, și mai dramatic este că trăim starea dublului exil. Nu oricine poate să dea expresie, mai ales expresie poetică, unei asemenea stări. Pentru că trebuie să ai un organ de o rară sensibilitate și acuitate a percepției pentru a găsi modul prin care să fii convingător, mai ales, azi, într-o lume mai mult decât autistă, o lume care nu mai aude strigătul durerii.

Eugenia Bulat a ajuns la această carte de versuri pe un drum al său, traseul fiindu-i destul de îndelungat. Este un drum marcat de căutări. A început prin regăsirea datului ei ființial, acesta fiind identitatea noastră națională. Și celelalte cărți anterioare ale ei – „La Putna mi-e drumul", „Poeme de pe Valea Plângerii", „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" – marchează și sunt expresia conștiinței civice a poetei Eugenia Bulat; expresia unei conștiințe zbuciumate, mereu neîmpăcate cu mediul ostil împotriva căruia luptăm cu toții.

Însă acea poezie directă și exorbitantă, gustată din plin în anii Renașterii Naționale din Basarabia, s-a închistat, până la urmă, în anumite formule fixe și a avut nevoie de anumite refaceri. Poezia tribunilor nu a mai funcționat cum ar fi trebuit să

funcționeze, pentru că problemele, în fond, au rămas aceleași, schimbându-se doar contextul. Confruntându-se mereu cu necesitatea permanentei reînnoiri și în calitate de mentor al tinerilor, Eugenia Bulat a căutat să se sincronizeze cu noua sensibilitate, sensibilitatea *Clipei siderale*. Deoarece și copiii pe care-i ghida veneau cu o altă expresie verbală, mai acută, mai în căutarea altor formule, astfel încât poeta a trebuit să parcurgă ea însăși traseul refacerii. A simțit că persistența în vechea formulă nu mai aduce niciun spor de valoare artistică discursului poetic. Și atunci, E. Bulat și-a asumat o tăcere mai îndelungată, o fază de trecere. Faza de trecere fiindu-i marcată de cartea „Stalactite". O carte care prevestea deja necesitatea schimbării la față. Volumul „Veneția ca un dat" este chiar schimbarea la față a poetei, este expresia regăsirii, aș zice, în oglinzile venețiene ale rafinamentului estetic, conjugat cu trăirea și cu zbuciumul lăuntric, cu „preaplinul", cum zice poeta în mai multe din textele sale. [...]

Evident că, venind către necesitatea de a da expresie trăirilor tale, reflexelor unui alt mediu ambiant, unor altfel de probleme cu care te confrunți, zbuciumul este în permanentă creștere. Și atunci strigătul de durere sau „izbirea", cum zice poeta în câteva rânduri, ar putea să șocheze un pic, să-l deranjeze pe un neinițiat sau pe cineva mai puțin familiarizat cu acest limbaj, ar putea aduce o notă disonantă prin starea pe care o creează: starea unei rupturi, a unei plonjări lăuntrice sau a unei examinări a sinelui.

Poeta s-a trezit în fața singurătății, în fața propriului sine, care a fost foarte multă vreme în zbucium, în căutare și acum, acest sine ca și cum s-ar uita în propriii săi ochi, proiectându-se, reflectându-se și examinându-se în propriul său imaginar. Înțelege că poate trăi bucuria facerii și refacerii „pruncului", zice ea, pruncul pruncului verbal, al verbului, care încă se mai naște, sau al autorului care mai are sentimentul matern al nașterii cuvântului. Dar această stare a căutării și a necesității urmează să fie foarte dozată și foarte sensibil raportată sau conjugată la tot acest ansamblu pe care îl creezi ad-hoc. Vorbesc de un nou ansamblu arhitectural al interiorizării.

Ceea ce vedem/citim nu este o Veneție în fapt. Cel care identifică Veneția doamnei Bulat cu o Veneție reală, credem, se înșală mult. Deși poeta face trimiteri geografice, trimiteri la un anumit topos preexistent, la templele venețiene, realitățile nu sunt decât pretexte și prilejuri de a-și revedea propriile stări, de a vedea cum consună simbolurile biblice, de exemplu, clasice sau renascentiste cu propriile sale emoții. Porumbeii pe care-i contemplă eroul liric sau alte tablouri gen: „îngeraşi în sărut,/ măşti înflorate visând carnavaluri.../ O sirenă urlând,/ putregai ozonat,/ fulgerări/ !Fulgerări din neant./ […]. Pescăruși speriați,/ porumbei contopiți peste ziduri…/ Și figuri statuare:/ bărbi albe, bărbi ude,/ romane...,/ coapse dulci de femei,/ șiroind din înalt/ pe biserici…/ Flori pe zid, fier forjat,/ tricoloruri.../ Cățelușul de pluș/ de cu seară rămas/ într-o barcă.../ Scripeți vechi,/ speriați,/ !țipători/ ca fântânile-acasă... […], – toate vin să argumenteze exact ideea susținută mai sus.

Există în aceste tablouri picturalitate, sonoritate, o capacitate auditivă de a cuprinde, a vedea și de a transpune realul, dar transpunerea nu este o oglindă, o reflectare fidelă a celor văzute: este oglinda trăirilor sufletești pentru exprimarea cărora autoarea apelează la alte forme, la formulele verbului, ale verbului poetic, ale poemului, ale metaforei poetice, care se apropie de cantilenă, de un recviem al destinului, de un recviem de Bach sau de o baladă a lui Ciprian Porumbescu. Pentru că, prin toate, străbate nostalgia, distanța rupturii rizomice, cum ar spune criticul, a rupturii de rădăcini și apare necesitatea readaptării la noile realități.

De fapt, este o regăsire. Readaptarea este, într-adevăr, o regăsire. Pentru că noi, cu toate lecturile, cu toate facultățile și cu toată informația la zi, nu venim totuși de pe lună. Este ca și cum ne-am regăsi acolo, în mirifica Veneție, în antica Romă, în acea Italie imaginară... De parcă ne-am regăsi acolo rădăcinile sau ecourile rădăcinilor noastre antice. Astfel, poezia, în ansamblul ei, se arată a fi ca o cronografie, ca un jurnal al acestor trame sufletești pe care le trăiește autoarea.

Găsim mai convingătoare partea a doua a volumului. Desigur,

poeta este convingătoare și în prima parte a cărții, dar, dacă în prima parte se simt tentațiile zugrăvirii universului exterior pentru a afla notele personale de interpretare a acestui univers exterior, în partea a doua, deja „căderile" pun în evidență autenticele plonjări cu efecte justificate de adâncire în sine. Aici este calitatea cea mai de preț a poeziei E. Bulat. Sunt „Căderea în tăceri", „Căderea în Marele Frig", „Căderea în sine", „Căderea în ape", „Căderea în necuvinte", „Căderea în logos" și, finalizează cu „Căderea în verde".

Și criticul Adrian Dinu Rachieru remarcă, pe bună dreptate, în prefața cărții, anume acest aspect: trăirea venetă ca o racordare la un univers civilizat, al civilizației antice, al civilizației unor simboluri magistrale ale culturii universale, constatând în același timp, un univers la care s-au mai racordat și alți autori ai culturii române, de la Asachi la Eminescu, de la Heliade-Rădulescu la *Principele* lui Eugen Barbu. Este vorba tocmai de această trăire personalizată estetic a totului. Unele consonanțe și reacordări la alte simboluri, din alte zone, cum ar fi cel lermontovian (la un moment dat, întâlnim lermontoviana trăire) sau cezarivănesciana semnalare abruptă a frazei (plasarea unor accente în prefața sintagmei poetice), sau chiar această cădere în necuvinte, evident stănesciană, – toate vorbesc de faptul că, de data aceasta, E. Bulat vine înarmată și cu potențialul estetic de interpretare a simbolurilor, dar și cu trăirea originală, trăire care poate fi doar a ei, inedită prin amprenta inimitabilă, unică a autoarei. Anume aici este partea cea mai importantă și cea mai autentică a poetei.

„Și deodată toate lucrurile deveneau bântuite,/ difuze./ Și făptura aceea/ unică/ se topea și ea/ uniform,/ era doar idee,/ esență,/ nu scădea niciodată./ Avea forma clară a absorbției,/ a seducției [...]/ [...] eliberându-te de viață,/ de lume,/ de timp,/ precum te-ai întâlni cu ego-ul tău/ în ne-ego,/ în pre-materiați,/ pre-forma-ți,/ (ori, poate-n post-formă?...),/ […] Devastată de cunoaștere,/ desființată, desființând,/ înspăimântată să vadă la față/ materia […], – versuri-cheie, magistrale în creația poetei. Puțini sunt acei care au capacitatea și curajul să vadă la față materia, să o poată vedea și, bineînțeles, văzând-o, să aibă și o emoție atât de puternică: înspăimântat, să vezi măreția grozăvia

și dramatismul materiei difuze, entropice, explozive și diafane care este însăși teroarea noastră ființială.

Am ținut să remarcăm nu doar latura trăirii dramaticului sufletesc. După câteva lecturi, am dorit să ajungem la conturarea și discernerea stărilor subtile și să subliniem anume autenticitatea versului spre deosebire de cea a altor autori, să punctăm autenticul trăirii la nivel estetic. Nivelul estetic este nivelul superior al totalei interiorizări/detașări de materie. Înspăimântându-te te înspăimânți de drama propriei treceri prin lume, prin veșnicia și prin efemeritatea materiei și atunci străbate licărul speranței că, acolo, în sinele acestui ființial trecător, există un dincolo, un ceva care depășește materia pe care o străbați. Aceasta este salvarea, prin spirit!

Superb este catrenul care trimite la trăirea lermontoviană. Dacă E. Bulat nu ar fi făcut trimitere la poetul rus, oricum am fi identificat-o cu imaginea lermontoviană, cu imaginea acelei pânze în zare, care nu mai caută zbuciumul, care a devastat marea, organicul, materialul și, din devastarea aceea, sclipește în zare iarăși o pânză, un punct luminos al salvării ființiale. Marea intuiție lermontoviană s-a înălțat până la identificarea cu arhetipul ulyssean al eternului pelerin, străbătând infernul dantesc. În acest context, mirifica Veneție apare ca o neo-Ithaca a veșnicului exod omenesc. Recunoaștem aici adevărata poezie într-o interpretare modernă (sau postmodernă) a simbolului magistral, dacă ni se îngăduie această interpretare.

„Căderile", deci. *Căderea în sine*, *Căderea în logos*, *Căderea în verde* etc. sunt, de fapt, adevărate înălțări. Să vedem din poemul final, „Căderea în verde": „[…] Se va desface/ Verdele cel Mare,/ precum un piept de zeu/ călit de vânturi,/ să mă adune/ într-o-mbrățișare,/ să mă absoarbă-n negrele-i/adâncuri.// Voi luneca/ precum zăpezi în musturi,/ din spații unde țipă/ pescărușii,/ prea greu îndrăgostită/ de apusuri/ și toată dezbrăcată /de iluzii.// Se vor topi aripile-mi/ de-argilă,/ veșminte grele, cum e greu/ pământul,/ lumina penetra-va/ fără milă/ veșmântul ultim/ce-l mai port,/ cuvântul.// M-oi dizolva apoi/ într-o neștire,/ de verde absorbită,/ de pierzare,/ un abur fi-voi nud,/ plutind subțire/

pe râu în jos,/ un fum,/ un punct în zare.// Atunce doar m-oi regăsi în tine,/ iluzie și vis/ și moarte trează,/ parte din tot ce *e*/ și va fi mâine,/ din somnul Lui,/ care etern veghează...” – Este o altă cale, un alt traseu existențial, prin care se ajunge, în final, tot acolo, adică în miezul zbaterii noastre ființiale, al perenității Dasein-ului heideggerian: „iluzie și vis și moarte trează,/ parte din tot ce *e*/ și va fi mâine,/ din somnul Lui, care etern veghează...”

Vorbim, prin urmare, de un poet autentic, de poeta Eugenia Bulat care a ajuns să trăiască aceste stări metafizice foarte rare, de subtilă elevațiune intelectuală. I-am intuit această stare de spirit și în eseul dumisale dedicat artistului Dan Puric și mi-am zis că este un eseu programatic pentru starea de gândire auctorială, de simțire lirică sau filozofico-publicistică specifică pe care o profesează poeta E. Bulat.

Inedit. Abordare critică asupra volumului „Veneția ca un dat. *Jurnalul unui evadat din Est”*. Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”, lansarea cărții în cadrul cenaclului „Mihai Eminescu”. Chișinău, 22 octombrie 2008.

O POETĂ SOCIALĂ ȘI DRAMATICĂ

Anatol CODRU,
poet, eseist, traducător, regizor
(Chișinău, Republica Moldova)

[…] Eugenia Bulat a fost omul legii, omul politic, a fost și a rămas mentorul unui tineret extraordinar de talentat, pe care a știut să-l ocrotească, a știut să-l aleagă, *să-l alinte* într-un sens anume: cel al literaturii. Și iată că avem astăzi, continuată și îngrijită acum, inclusiv și de către tinerii înșiși, o revistă foarte bună în Republica Moldova – „Clipa siderală” –, o revista a copiilor talentați, a tinerilor *cu vădite aptitudini literare* (cum am înțeles că se preferă, în cercul publicației, să se spună), o revistă a copiilor educați, porniți la drum de către Eugenia Bulat. Și este firesc ca un poet bun să educe copii buni.

Cunosc poezia E. Bulat de până la această carte, dar, răsfoind acest volum – „Veneția ca un dat" –, am rămas fulgerat de greutatea cu care vine Eugenia după primele ei cărți. Lecturând, am avut sentimentul straniu de parcă poezia Eugeniei m-ar fi pus, metaforic vorbind, în genunchi, pentru că această poezie, am simțit, parcă mi-a luat-o înainte. Am avut acest sentiment chiar mai înainte, încă în momentul când, în „Literatura și arta", am citit ciclul ei de poezie, cel care a anticipat apariția acestei cărți. Respectivul ciclu m-a pus pe gânduri, mi-a dat o problemă de gândire. Cred că am început să revăd cât e de mare cosmosul... și dacă am loc în el și eu, dacă mai dețin în el acel locușor al meu […]

Rog acele poete, care sunt prezente aici, în sală, și care scriu așa cum scriu ele, să nu aveți careva supărare pentru cele ce am să spun: Eugenia Bulat este una dintre cele mai talentate și mai originale poete ale Basarabiei. Ea scrie foarte bine publicistică, ceea ce este, la fel, de foarte mare preț, mai ales, în spațiul nostru. Și, spre mulțumirea noastră, Eugenia scrie nu bine, nu frumos, ci *așa cum trebuie să se scrie românește*. Iar a scrie bine românește înseamnă a fi cu poporul, așa ca să te înțeleagă poporul și să se bucure de frumusețea gândului tău. [...]

Poate că primul lucru care ar trebui spus este că E. Bulat ar fi o *poetă socială*. După mine însă poezia bună, toată poezia bună, cea mai bună poezie este/poate fi considerată *poezie socială*. Pentru că o poezie cu adevărat bună face lucruri mari, lucruri deosebite în planul educației: întru frumos, întru inteligență, întru verticalitate. […]

Dar Eugenia Bulat este nu doar o poetă socială, ea este și o *poetă dramatică*, ceea ce, în opinia mea, stă bine unui om de creație. Pentru că un om de creație, dacă este dramatic în carnea lui, în ființa lui, atunci este un om împlinit, un om de creație împlinit. De multe ori, în creație, noi mizăm doar pe rană. Dacă nu suntem răniți, dacă nu avem durere... – Nu, dacă nu avem *dramă*, dacă nu avem în noi, în carnea noastră, *drama societății noastre*, a aproapelui nostru, atunci nu suntem și nu putem fi credibili în ceea ce scriem.

Eugenia Bulat este și o *poetă metaforică* în sensul select al acestui cuvânt, în sensul lui rarisim. Poezia ei este plină de sen-

sibilitate, de simțire, este o poezie pe care o simți altfel: nu cu ochiul, ci cu sufletul.

Inedit. Abordare critică asupra volumului „Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est". Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu", lansarea cărții în cadrul cenaclului „Mihai Eminescu". Chișinău, 22 octombrie, 2008.

ADUNAREA OGLINZII FĂCUTĂ ȚĂNDĂRI

Iulian FILIP,
poet, publicist, grafician
(Chișinău, Republica Moldova)

Depinde ce poartă îți deschide Veneția. Pentru început veștile venete ale poetei Eugenia Bulat mi se păreau dintr-o deplasare de creație. Când am precizat că Eugenia Bulat a fugit (și ea!) pe lumea vânătă, iar lumea vânătă era la Veneția, m-am trezit întrebător: de ce? Imaginea poetei e (deja) distinctă, biografia ei e realmente una deosebită… A absolvit Colegiul de Construcții din Chișinău, Filologia română la Universitatea de Stat, Filologia rusă la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă" din Chișinău, a fost profesoară, jurnalistă angajată, primar (timp de doi ani) la Sadova, a fondat cenaclul literar „Iulia Hașdeu" și revista „Clipa siderală", pe care le-a menținut mulți ani, imaginea ei de creație contopindu-se cu aceste două proiecte învecinate (nu prea mulți poeți se pot lăuda cu asemenea împliniri, deși câți dintre poeți nu visează o revistă!)... Incontestabil, luptătoare, ducătoare de cruce, autoare a mai multor volume de versuri: *La Putna mi-e drumul, Poeme de pe Valea Plângerii, Si-la-bi-sind în tainele iubirii, De dor de voi, Stalactite, Scrisori de dragoste din Orașul Libertății, Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale*.

I-am mitraliat un șir de întrebări venețienei când am prins a coresponda electronic: care e rațiunea să o ștergi de acasă când acasă îți e cu plinul? Mi-a răspuns că… nu-mi poate răspunde, că răspunsurile ar fi o altă carte… Poate când ne întâlnim la Chișinău…

La începutul lui septembrie, Eugenia a revenit la Chișinău într-o vacanță bătută în proiecte: aniversarea revistei, însurătoarea fiului, editarea volumului bilingv *Veneția ca un dat* (apărut la Editura *Cartier*)… Ne-am întâlnit și și-a recitit pentru mine altfel biografia, în care cumpenele de familie și cumpenele de partid mi-au anulat întrebările… Partidul (era frontistă în anii când Frontul Popular chiar era crezut a fi creștin și român) a determinat-o să fie primar. Și a fost. Chiar a crezut în uneltele politice, poeta care avea alte unelte verificate și necesare alături de uneltele calificate ale politicienilor (dacă există de acestea pe aci). A acceptat să fie și consilier în Consiliul Municipal Chișinău în ultimii ani, când frontiștii ridicau deja mânuțele odată cu fracțiunea comunistă (în probleme importante pentru românism).

Mi-a plăcut în mai multe feluri că poarta spre recitirea Eugeniei Bulat mi-a întredeschis-o Aurelia Borzin, poetă siderală, pe care Eugenia a pregătit-o pentru preluarea celor două proiecte, să le ducă împreună cu profesoara Iulia Iordăchescu, dar și cu echipa revistei și cenaclului. Aurelia mi-a adus cartea *Veneția ca un dat*, unde autoarea mă avertizează și pe mine, și pe ceilalți cititori fugitivi că nu este o muzică ușoară această carte.

Prin Eugenia l-am descoperit stabilit (provizoriu?...) și pe poetul Iurie Bojoncă, despre care voi vorbi la pagina lui, dar la lansarea volumului Iurie a precizat (foarte amar adevăr) că Eugenia nu s-a dus în Italia să scrie versuri – s-a dus ca toți românii basarabeni, care de bine nu fug de acasă. Dar s-a ales cu o carte, despre care… ce frumos au vorbit la Biblioteca „Onisifor Ghibu" poeții Ion Hadârcă, Emilian Galaicu-Păun, Aurelia Cojocaru, Aurelia Borzin, criticii literari Ana Bantoș, Ion Ciocanu, ministrul culturii Ion Ungureanu!

La Sadova Eugeniei Bulat cernelurile au consistența Cabernetului nesubțiat cu apă. Apele Veneției nu-s pentru diluare – pentru oglindire. Lansarea cărții a fost la prestigioasa Bibliotecă „Onisifor Ghibu". O oglindă și această lansare – nu doar pentru autoare.

Revista *LITERE*, 2008, nr.10, pp. 47-49,
URL: https://www.bibliotheca.ro/reviste/litere/#

IDENTITATE ÎN NON-APARTENENȚĂ SAU POEZIA UNEI EVADATE DIN EST

Geo VASILE,
italienist, traducător, poet, critic literar
(București, România)

O posibilă cheie de lectură a poeziei Eugeniei Bulat este cea a literaturii exilului, cu toată problematica pe care o implică mai ales în planul identității și a crizei identității individuale (care poate fi transpusă prin concepte tip „dublă identitate", „identitate în mișcare" sau „identitate fracturată").

O a doua perspectivă poate să se refere la literatura diasporei Răsăritului european ex-comunist – concept care focalizează perioada succesivă căderii zidului Berlinului, precum și literatura de frontieră, adică literatura unor „scriitori de frontieră", autori care, în creația lor se mișcă în realități culturale adoptive. Conceptul de „frontieră", de altfel, corespunde unei întregi simbologii care presupune necesitatea și totodată dificultatea de a străbate frontierele, nu doar cele naționale, politice, sociale, ci și pe cele psihologice, culturale, religioase.

Din perspectiva culturii române trebuie să subliniem că așazisul exil se referă la comunități de persoane originare din marile provincii istorice ale României, inclusiv Basarabia, care trăind în „lumea liberă" a Occidentului între anii 1945/1948 și 1989, au desfășurat o activitate publică politico-democratică, anticomunistă, angajată în promovarea adevăratelor valori ale Țării lor de proveniență, fără să ținem seama de felul în care au sosit în Occident și de statutul lor de refugiați politici sau nu.

Noțiunea de „exil" se suprapune așadar, în cazul poetei Eugeniei Bulat, celei de „exil militant"; în acest sens angajarea și scriitura autoarei celor două volume apărute sub genericul „Jurnalul unui evadat din Est" sunt exemplare. De altfel pe bună dreptate a fost evidențiat de critică precum și de către scriitoarea însăși că limba și cultura română au fost mereu în centrul atenției sale: interesul său a fost statornic îndreptat spre evoluțiile scrisului în

limba română, spre destinul concetățenilor săi, în cadrul unei neobosite strădanii de a face cunoscută literatura și cultura română, în chip deosebit la Veneția, dar și în Italia.

În acest context reiese extrem de compatibilă autodefinirea identitară a scriitoarei, și anume locuitoare „între", adică între România, Basarabia și Italia, și de fapt în niciun loc din cele trei țări-avatare, dat fiind că ea nu se identifică pe deplin în niciuna dintre cele două lumi. Iată în ce constă starea de „intermediaritate" care nu înseamnă doar non-apartenență, adică a nu se simți nicăieri acasă, a nu avea o identitate și nici fruntarii, ci și, poate în primul rând, faptul că în această non-apartenență ea reușește să-și găsească identitatea, felul său de a fi întotdeauna înlăuntrul propriei frontiere. Aceasta din urmă devine astfel o „punte" deschisă spre lume, ca și scriitura care o exprimă, idee ce se poate repera și în acest al doilea volum.

De-aici se revendică duplicitatea frontierei, aspectele ei pozitive și negative, granițele deschise și închise, rigide și flexibile, anacronice și echivoce, ocrotitoare și distructive; frontiere vizibile și invizibile, în realitatea exterioară, dar și în cugetul unui individ, frontiere care despart zone lăuntrice și vămi nedeslușite ale personalității și care trebuie și ele trecute, dacă se dorește cunoașterea și acceptarea inclusiv a celor mai neliniștitoare și dificile componente ale arhipelagului care alcătuiește o identitate.

Eugenia Bulat își trăiește contradicțiile identității de scriitoare de limbă română în Italia ca pe un destin de frontieră. Desigur, nu doar cea geopolitică, a istoriei sale personale, ci și frontiera existențială care în istoria contemporană străbate și desparte atât de des nu numai teritorii, ci și mai cu seamă persoane, inima și cugetul lor, dezbinând individul de limba sa, de universul său interior, de sine însuși.

Pentru Eugenia Bulat „intermediaritatea" a ajuns să însemne cu timpul și interdisciplinaritate, atât de importantă în zilele noastre, care încorporează totul – realul și virtualul ‑ în rețeaua globalizării. Această cheie de lectură scoate în evidență faptul că hotarul între vechea lume senzorială și noua lume imaterială, între adevăr și iluzie, este adesea nesigur, chiar dacă stăru-

inţa poetei este cea de a încerca necontenit să-l definească. Un asemenea tip de discurs „interfrontalier", o astfel de anamneză – care învederează patria amintirilor şi spaţiul mai amplu al semnificaţiilor şi corespondenţelor tinzând spre Unitate, spre întoarcerea acasă la un nivel superior – reprezintă nucleul poeziei sale. Toate scrierile mele sunt de fapt tot atâtea întoarceri acasă, ar putea declara poeta, fără riscul de a exagera.

Dovadă laitmotivul reliefării specificităţii poporului român, reprezentată prin miturile sale fondatoare. Cel dintâi defineşte vocaţia paşnică, blândeţea gata de sacrificiu, începând cu balada „Mioriţa", ca apoi să parcurgă toate registrele filosofiei, ale literaturii, ale istoriei. Un alt mit fondator este cel al sacrificiului în slujba creaţiei, a artelor, conturat în altă baladă populară „Meşterul Manole", reperabil, cu variaţii specifice, în toate ţările balcanice.

Cartea Eugeniei Bulat este, firește, înainte de toate, un compendiu poetic al universului propriu, biografic, dar şi un dialog cu ideile unor autori români şi străini interesaţi de România şi românitate, ca de exemplu Mihai Eminescu, Constantin Noica, Emil Cioran, Mircea Eliade sau Claudio Magris. Romanul-eseu al acestuia din urmă, „Danubio", răspunde, după părerea noastră, într-o manieră emblematică, la o întrebare de cel mai mare interes pentru „problema românească" în Europa. Autorul triestin se întreabă: „Din punct de vedere cultural România face parte din spaţiul central-european şi/sau din cel balcanic?". În „Danubio", în modul inconfundabil de a prezenta românitatea cu nuanţele ei cuvenite, răspunsul este unul implicit: amândouă lumi se regăsesc în ea, antagonice şi complementare, deoarece , ca să încheiem cu cuvintele autorului „Călătoriei nesfârşite", „acest creuzet de seminţii şi civilizaţii este o supă primordială a civilizaţiei noastre".

Adică, aşa cum demonstrează textele poetice ale Eugeniei Bulat, a istoriei europene

Eugenia Bulat. *În debara: Al doilea jurnal al unui evadat din Est = Nello Sgabuzzino:Il secondo diario di una latitante dell' Est.* Chişinău, Editura Gunivas, 2010, pp. 12-17.

LITERATURA DE FRONTIERĂ

„Frontiera care desparte și adesea învrăjbește oamenii roind și ciocnindu-se pe linia ei invizibilă, îi unește totodată pe acești oameni în timp ce-și recunosc din când și când afinitățile și apropierile chiar în acel destin comun al lor – pe care marile lor țări de origine nu izbutesc să-l priceapă – în acel secret sentiment al lor de neapartenență, în acea nesiguranță și în acea neputință de a-și defini identitatea..."

(Claudio Magris)

Dante spunea că după ce a băut apă din Arno a învățat să iubească cu patimă Florența, dar că patria noastră este lumea, așa cum marea este pentru pești, chiar dacă fiecare din cele două ape este insuficientă și poluată. A fi străini printre străini e poate singurul mod d a ne considera cu adevărat frați.

Despre cartea Eugeniei Bulat, „În debara", vom spune că, citând criteriile lui Ernesto Sabato, este vorba de o scriitură diurnă, o scriitură care se străduiește să înțeleagă lumea, să interpreteze lumea și fenomenele, să-și proiecteze destinul individual, chiar dacă dureros, pe fundalul totalității realului și al înțelesului său. Este vorba de o scriitură care își propune să dea un sens lucrurilor, să califice fiecare experiență individuală, de la cea mai sălbatică umilire până la cea mai sfâșietoare tandrețe, într-un context detaliat, prin urmare cât se poate de amplu.

Autoarea ne face să înțelegem că doar interioritatea împărtășită reușește să distingă binele de rău, că această *vie intérieure* trebuie să fie întoarsă pe dos ca o mănușă și oferită lumii. Impresia noastră de cititor și traducător este că această carte are toate calitățile unui poem dramatic care poate fi recitat de mai mulți actori pe o scenă de teatru. Fiecare poezie poate face parte dintr-un multiplu dialog – confesiune, dintr-o urzeală rapsodică nu doar între felurite creații, arte și creatori, dar și, cu precădere, între istoria personală și istoria colectivă a poporului său, a românității, precum și a lumii.

Polemică dacă nu chiar radicală în curajul său de a smulge

măştile sub care se ascund bolile sociale ale începutului de mileniu, şi în acelaşi timp duioasă, îndrăgostită şi sensibilă, poeta Eugenia Bulat este în primul rând o conştiinţă civică, militantă. Şi acest al doilea volum intitulat atât de sugestiv „În debara" este o dovadă că în absenţa unei conştiinţe etice nu se poate vorbi de o conştiinţă estetică.

Poezia care se revoltă împotriva puterii şi a abuzurilor sale trebuie să-şi privească în ochi propria fragilitate care o meneşte unei înfrângeri nemijlocite, valoarea morală a revoltei rămânând totuşi neatinsă; asemeni seminţei evanghelice, trebuie să înveţi să mori ca să dai rod.

Eugenia Bulat. *În debara: Al doilea jurnal al unui evadat din Est* = *Nello Sgabuzzino: Il secondo diario di una latitante dell' Est.* Chişinău: Editura Gunivas, 2010, pp. 168-169.

EUGENIA BULAT, „ÎN DEBARA. AL DOILEA JURNAL AL UNUI EVADAT DIN EST"

Laura RAINIERI,
prozatoare (Roma, Italia)

Deşi sunt obişnuită să citesc poezie şi proză străină, iar, prin natura muncii mele de organizatoare de cultură italiană, în special poezie italiană contemporană, această carte atât de diferită, atât de explicită în intenţiile, dorinţele şi denunţul ei, în aspiraţiile juste ale unei femei şi, în acelaşi timp, militante, m-a impresionat nu atât pentru că este poezie, cât prin forma sfâşietoare a acestui document poetic, printre puncte de suspensie, semne de exclamare şi cuvinte-strigăt, nu mai puţin decât strigătul lui Munch, care, prin forţa lor vitală şi distructivă, sfâşie urechile şi străbate lumea.

Această poezie are forţa şi voinţa de a ajunge la ceilalţi – politic, la ceilalţi – asemenea unei poeziei noastre, italiene, din perioada *Risorgimento*, din vremea când Italia trebuia încă să se

nască, iar poezia era poezie civică, poezie a idealurilor, iar poeții erau numiți *Vati*, pentru că erau călăuzele unui popor.

Astăzi, când democrația este împlinită, după 150 de ani, poezia noastră nu mai are nevoie de *Vati*, ci cântă individual despre noi înșine, despre disconfortul bărbaților și al femeilor care trebuie să trăiască într-o democrație poate prost așezată la început, care a lăsat cute nerezolvate, urme de neîmplinire și care dă impresia, dincolo de orice retorică, că între timp s-a corupt – ca o pară coaptă zdruncinată puternic, la dreapta și la stânga – dar care rămâne totuși o democrație, iar constituția ei, se spune, este printre cele mai frumoase din lume. Iar grădina Imperiului, poate nu suficient de iubită de italieni, de cei care o locuiesc, nu suficient de conștienți și mândri de ceea ce a reprezentat Italia, prin limba și cultura latină în lume, prin cultura renascentistă, artă și muzică, această grădină este astăzi râvnită și dorită ca o ancoră de salvare de către popoare din întreaga lume.

Bărbați și femei se adresează nouă, „țării democratice", pentru a fi găzduiți, pentru a trăi aici, pentru a-și reconstrui o viață care le-a fost negată în țările lor încă mirosind a dictatură, a sărăcie, acolo unde li se neagă drepturile fundamentale ale omului și, în primul rând, dreptul la viață.

Atunci când ajung aici, văd Patria noastră frumoasă, pentru că este frumoasă („Patria" – cuvânt pe care noi, italienii, nu îndrăznim să-l rostim, decât acum, în anul 2011, scos la lumină și slăvit de aceste ultime manifestări dedicate Unității). Dar atunci când are loc întâlnirea dintre două culturi – ba chiar între multiple culturi ajunse în Italia în ultimele decenii – este de neconceput să nu existe ciocniri, violențe, droguri, mafie, prostituție, răni adânci care îi răpesc mai ales pe cei săraci, pe cei veniți ultimii, nevoiași, dezgoliți de tot.

Ei vin din țări care i-au dezgolit de toate.

Iar italianul, obișnuit, după cucerirea unei prosperități, a unui statut social obținut cu dinții și cu unghiile după Cel de-Al Doilea Război Mondial și în anii '60 – după propriile peripeții războinice și după atâta emigrație împrăștiată în întreaga lume – italianul de astăzi adesea se clatină, i se surpă pământul de sub picioare, privește și nu știe ce să facă.

Poate nu vrea să revadă, în cei nou-veniți, spectrul propriei sărăcii de altădată; nu îndrăznește sau nu vrea să se pună pe sine în discuție, să se confrunte.

Spun „italian" – ca să spun întreaga Vechea Europă. Care nu știe ce să facă.

Dar istoria se schimbă și trebuie să luăm act de acest fapt.

Istoria, însă, este făcută din persoane. Iar când istoria coboară asupra persoanelor, acolo îi simțim greutatea. Persoanele sunt cele care sosesc, purtând cu ele o valijoară plină de speranță, dar mai ales plină de aerul ținutului lor, de valorile și tradițiile lor, de cultura și nostalgia lor, de viețile lor zbuciumate…, dar, mai ales, de o mare dorință de a reuși – chiar și doar pentru a se întoarce în propria lor țară și a spune: „Am reușit."

De partea aceasta, în granițele italiene – sau europene, căci e totuna – pot da peste un zid, tare ca un zid, impenetrabil ca betonul; pot întâlni exploatatori și stăpâne de sclavi (ziarele sunt deja pline de astfel de istorii și de morți sfâșietoare), dar pot găsi și generozitatea atâtor alte persoane, ospitalitatea, proiectele de integrare, voluntariatul, predarea gratuită a limbii italiene și adesea chiar și a limbii materne, pe care copiii o uită ș.a. – Și cei buni și cei răi sunt de ambele părți, pentru că suntem oameni.

O bună parte a intelectualității italiene este deja orientată nu doar spre a-l primi fizic pe străin, ci crede, ca și subsemnata, că străinii sunt conștiința noastră adormită, că întâlnirea – ciocnirea ‑ cu persoane și culturi diferite este vivifiantă pentru noi și pentru cultura noastră, oarecum închisă în ea însăși, ușor narcisistă, nu tocmai deschisă vânturilor lumii. O gură de aer proaspăt și vital poate să trezească pe cel care a ațipit puțin și, în același timp, să redea demnitatea străinului.

De aceasta sunt absolut convinsă și am afirmat același lucru și într-una dintre cărțile mele dedicate acestui subiect. Dar să nu ne facem iluzii: la început va fi și este o confruntare – este în firea lucrurilor să te temi de ceea ce nu cunoști; de fapt, străinul a scos mereu la iveală fricile din viața celui sedentar, dar, în același timp, i-a trezit dorința de a fi altceva decât este.

Așadar, sunt două moduri de a trăi care trebuie să se pătrun-

dă unul pe celălalt, pentru că unul are nevoie de celălalt, așa cum Vechea Europă occidentală are nevoie să se reflecte în sora sa mult timp uitată, Europa de Est.

Multe mituri ne vorbesc despre dificultatea străinului de a-și găsi o casă în altă parte – nu în ultimul rând mitul lui Ulise, care, după atâta rătăcire, se întoarce acasă, sau cel al Medeei, venită din barbara Colchida și neacceptată în rafinata Corint, încât ajunge să-și curme viața.

A doua generație de migranți va culege, sperăm, roadele părinților care au suferit confruntarea cea mai dură. A doua generație va fi italiană prin naștere.

Cartea Eugeniei Bulat ne povestește toate acestea într-o formă profund personală, așa cum este firesc pentru un document poetic. Ne vorbește despre urcușuri, de la frustrarea trăită în trup până la rezistența spiritului: după anihilarea trupului, după deposedarea de tot, după și în interiorul exilului din Patrie. Ne spune povestea unei femei puternice, care a reușit, care vrea să facă cunoscute virtuțile patriei sale, acceptând și fiind recunoscătoare unei a doua patrii - Veneția, care străbate tot textul – și din Veneția dorește să trimită mesaje Patriei sale dintâi, pentru a spune că ea există, că nu este o umbră și că va face tot ce poate.

Dar pentru una care reușește, câte – oh, câte! – se pierd! Și acesta este tragicul individual și istoric. Așa cum spune Eugenia Bulat în splendida poezie dedicată Xeniei:

Ochii ei aveau culoarea mării după furtună:
erau plini de cadavre-n adânc care nu mai cereau răzbunare. (...)
– Fii tu mai tare ca noi, m-a rugat, te implor să fii tu!
Și să faci mărturie.

Iar credința în mărturie te face să ridici condeiul, să scrii. Și odată cu ea, Eugenia Bulat, poezia sa, le poartă cu sine pe toate femeile Basarabiei, care „Oricât ar zâmbi, ochii lor plâng mereu", iar „Pe chipul lor azi citești Basarabia toată." – Durerea femeilor este aceeași, mereu și pretutindeni.

Eugenia poartă cu sine și copiii Basarabiei, așa cum e firesc ca o mamă să se gândească la fiii săi, copii care strigă adevărul în față:

- *Nu mai vrem s-aparținem astei specii opace,*

numite arbitrar „homo sapiens”! (...)
– Coborâm din tren și nu mai călcăm nicăieri!, se-ngrozesc. (...)
Dar din tot ce-au avut, siliți s-au văzut să aleagă și ei
doar picioarele (...),

ca să nu fie uciși. Așa cum spune alt vers: „Copiii se-ntorc în sicrie din stradă,/ iar mamele-i culcă-n pământ, după rit,/ naiv întrebându-i:/ – Puiul mamei, dar cin te-a ucis?...”

Această carte își trage după sine toți morții Basarabiei – pe cei nevinovați, care au luptat; pe poeții morți ai pământului ei. Și în timp ce acolo se întâmplau aceste tragedii, ea însăși, spune, era închisă aici „în debara”, supusă stăpânitoarei de sclavi. Și ea, la rândul ei, pe punctul de a muri, de a-și ucide sufletul. Anihilată în trup: „Acum trupul tău devenise egal, uniform,/ ca un ciorap, ca o mănușă.” Sau altundeva: „Urma pașilor tăi va trăda că exiști./ Urma gândului tău va trăda că exiști./ Urma spiritului tău va trăda că exiști.” Zidită ca Ana din balada *Mioriței*, plină de durere atât încât să simtă în trup numai durerea – acea durere care te ține trează, cum spune Emil Cioran în frumosul capitol *Boala* din cartea sa *Căderea în timp* –, o durere care este a ei, dar care străbate în adânc pământul ei...

Dar, asemenea asceților (îl citez cel puțin pe Sf. Ioan al Crucii, *Noaptea întunecată*), după timpul frământărilor lăuntrice, răsare o palidă lumină. Tot astfel și cele „zidite”, adică femeile care, neputând trăi libere în societatea frământată a Evului Mediu (stă mărturie despre aceasta frumoasa carte a lui Toni Maraini, *La murata* (*Zidita*), inspirată de povestea unei femei franceze), se lăsau zidite pentru a se închina numai lui Dumnezeu, fugind de vicisitudinile lumii, și aveau descoperiți doar ochii, dezvoltându-și astfel vederea, interioritatea – tot așa și acest *Ochi* al scriitoarei noastre a învățat să privească, să gândească și să scrie dintr-o debara.

Și nu este puțin lucru. Aceasta este victoria Spiritului. S-a adăugat un nou capitol literaturii tradiționale române. Ana-Eugenia a ieșit din debara, este în căutarea propriei identități ca femeie, ca militantă, ca scriitoare.

Mi se pare că Eugenia noastră iese din contextul literaturii române – atât cât am putut eu să o cunosc – în care s-a format

(și din care se găsesc excelente trimiteri), dar și din spiritul tragic și apăsător al *destinului ca fatalitate*, din splendidele poziții distructive și nihiliste ale lui Emil Cioran, din sinuciderea lui Paul Celan (născut acolo aproape, în Bucovina), îndreptându-se spre un rodnic amestec, o nouă bogăție de gândire și de acțiune.

Poate că Occidentul i-a insuflat acest nou drum sau, cum spune chiar ea, persecutorii ei, care nu vor fi reușit să-i înfrângă Spiritul.

Toate acestea se petrec într-un pământ care o primește și pe care ea, între lumini și umbre, pământ pe care afirmă că îl iubește: Veneția decadentă a lui Thomas Mann și a lui Luchino Visconti, dar și al multor altora – printre care un alt mare fugar, scriitorul rus Iosif Brodski, care, după ce i-a adus omagiu prin scrierile sale, a dorit să fie înmormântat chiar acolo, la Veneția. (Cartea despre care pomenesc se numește *Fondamenta degli incurabili.*)

Și această carte a Eugeniei Bulat, dincolo de toate, este povestea unei femei, dar și a atâtor femei exilate, una care exprimă o energie, o vitalitate și o sete de viață aproape înnăscută genului feminin. Și pentru aceasta luptă, prin cuvinte și prin fapte.

În această Veneție, când strălucitoare, când putredă, când urât mirositoare prin canalele ei mlăștinoase, când aducătoare de neliniște prin goliciunea lăuntrică pe care o poate provoca mulțimea, se oglindește și destinul Eugeniei – între fiori și fascicule de lumină. De aceea cred că ea iubește mult acest oraș – pentru că o reflectă.

Iar îmbrățișarea condiției de metis – pentru mine, condiția supremă a ființei care se numește „umană" (cum afirmă Derek Walcott, scriitor născut în insulele Caraibe, care și-a dedicat întreaga operă cântării fertilității metisajului, laureat al Premiului Nobel în 1992) – este simbolic exprimată în partea a doua a cărții, mai liniștită, mai senină în exprimarea rugăciunii îndreptate către Fecioara Maria și *Tatăl Nostru* în trei limbi: latina, care a unit odinioară România cu Imperiul Roman, româna și italiana. – Este aproape că o dorință, cea de a uni vechiul cu modernul – românescul cu italianul – , adică, limba pe care astăzi Eugenia Bulat o vorbește și o scrie. Pentru că elementul decisiv, în cele din urmă, pentru un scriitor, este alegerea unei limbi.

Pentru Eugenia Bulat, ca și pentru mulți alți imigrați, s-a im-

pus o nouă limbă, pe care, în timp, a asimilat-o. Nu va fi niciodată limba maternă, dar este, fără îndoială, o limbă strategică – italiana – muzicală, încărcată de cultură, o limbă de care oricine, fie italian, fie străin, ar trebui să fie mândru că o cunoaște și că se poate exprima în ea – această limbă atât de suplă în vastele ei posibilități, atât de încărcată de istorie.

Atât de importantă este limba pentru un poet, încât Paul Celan a ales să se exprime în limba călăului – adică în limba germană – poate tocmai pentru a se confrunta cu călăul, poate tocmai pentru a înfrunta Răul Suprem prin cuvântul poetic; dar nu a putut rezista greutății propriilor sale cuvinte în germană și a întâlnit moartea voluntară la Paris. Nu va fi fost singura cauză, dar cu siguranță a fost una dintre ele. Ajuns în fața faptelor, după Holocaust, el spune: „Doamnelor și domnilor, poezia – / această vorbire infinită/ despre pură mortalitate/ și despre deșertăciune..."

Și astfel se înțelege suferința atâtor alți scriitori și scriitoare care au fost nevoiți să depună mărturie în acea limbă – ca și cum, odată cu poporul, ar fi fost nimicită și limba, adică, posibilitatea de a spune. Nu este decât un exemplu. În orice caz, poeții, pentru a se exprima, recurg însetați la limba maternă, adică, la izvorul limbii, cea care oferă emoțiile primordiale, cea care, în timp, va cuprinde, cuprinde tradițiile și vocile poetice ale acelui popor. Și, apoi, literatura lui.

Despre Basarabia

În enciclopedie, caut Bessarabia. Pentru mine este o noțiune istorică, iar astăzi știu puține despre ea. Îmi spune: regiune a Europei de Est delimitată de cursul râurilor Nistru și Prut și de delta Dunării. Scăldată de Marea Neagră. Urmează evenimentele istorice. Țară smulsă când de o parte, când de alta. Țară și astăzi divizată, cu prelungiri până în Ucraina.

Dar astăzi, pentru voi, moldovenii, este o zi importantă – 27 martie 1918, zi-simbol a Unității, a victoriei spirituale a unui popor dincolo de diviziunile geografice. Acesta este, fără îndoială, un ideal de urmat și care poate da multă forță.

Republica Moldova – țară nefericită, ca toate țările căzute sub Cortina de Fier, popoare trecute dintr-o parte în alta ca niște mingi,

dacă nu chiar nimicite, prin decizii luate la masa verde, pentru a potoli setea de putere a unui dictator, și supuse prin sânge.

Pentru noi, occidentalii, aceste ținuturi apar ca niște pământuri fără hotar sau cu granițe hibride, aflate într-o continuă schimbare, aproape ca niște nisipuri mișcătoare, a căror istorie complicată e greu de urmărit și de care, până acum un secol, Europa Occidentală s-a dezinteresat, considerându-le teritorii care nu meritau prea multă atenție. Popoare și triburi cu nume greu de reținut, locuitoare ale extremelor guri ale Dunării, popoare aventuroase, uneori violente, în luptă între ele, cu lama și cuțitul, pentru o bucată de pământ. Popoare primordiale, spune Claudio Magris, cu sânge fierbinte în vine. Popoare cu o istorie nu prea îndelungată în spate, care ar dori să iasă din umbră, să fie considerate pentru valorile și tradițiile lor dezvoltate în timp.

Dar lupta pentru cucerirea democrației este lungă.

Totuși istoria ne spune și că, din necesitate, periferia se revarsă în centru, injectând sevă nouă împreună cu multe tulburări. Pentru toate imperiile căzute a fost așa. Există popoare tinere care cer spațiul și vizibilitatea lor.

Tot Magris spune că pământul românesc s-a aflat mereu în calea răului, adică pe ruta invaziilor. De aici, poate, resemnarea în fața mișcărilor de neînțeles ale destinului, iar Cioran celebrează vocația poporului său de a purta lanțurile, discreția sa în a îndura „noblețea sclaviei noastre", iar poetul Coșbuc spune: „Batjocoriți, biciuiți, scuipați, am primit rușinea și ruinarea ca pe un destin". Și Ionesco dezvoltă teatrul absurdului – în fața absurdității faptelor istoriei.

Pentru a încheia, chiar dacă în cartea lui Bulat este prezent acest itinerar al suferinței mistice, seva cu care s-a hrănit în țara sa, înclin să cred că acest mod de a fi și de a gândi este astăzi depășit de poetă, în numele luptei pe care o duce și în numele încrederii în scris. Îmi doresc să fie așa nu doar pentru ea, ci și pentru tinerele generații din Republica Moldova.

Inedit. Abordare critică citită în 27 martie 2011, la *Accademia di Romania* la Roma, în cadrul lansării celor două jurnale venețiene ale poetei, „Veneția ca un dat" și „În debara".

PERIPLU CĂTRE SINE

Nina CORCINSCHI,
dr. hab. în filologie, critic literar,
conferențiar universitar
(Chișinău, Republica Moldova)

Stabilirea la Veneția i-a marcat poetei Eugenia Bulat formula lirică, care a evoluat spre un registru din ce în ce mai interiorizat, adâncit în propriul „uter intern". Periplul dinspre exterior spre interioritate a fost însă unul lung și chinuitor. Pentru a înainta către sine, poeta a trebuit să-și ardă, mai întâi, preaplinul sufletesc în combustia unui destin colectiv. „Sunt bolnavă de o boală incurabilă: dor de trăire se numește", își anunță Eugenia Bulat chiar din primele versuri resorturile afective care vor prinde un contur liric din ce în ce mai nuanțat. Atmosfera poeziei se încheagă din fragmente de viață acute și secvențe de habitat caracteristice Basarabiei natale. Realitățile dure ale timpului devin propriile experiențe. Poeta „dă brânci vieții în arterele poeziei", sensibilitatea ei vibrează într-o rostire intensă, patetică. Preaplinul trăirii este chemat de „veacul nebun", de vremurile ingrate, amenințătoare pentru neamul poetei, pentru istoria, limba și spiritualitatea acestui neam. De aici, „șederea pe pervaz", semnalând „tranzitoriul care sfâșie ființa", situarea între două lumi/realități, între două destine, între identitatea periclitată și alteritatea amenințătoare. De aici confruntarea poetei cu istoria, care-i oferă o singură alternativă de salvare – spațiul liber al cuvântului, incandescența verbului. În vers ea se eliberează de tensiunea existențială, aici poate să dea frâu liber suspinelor refulate și să se conecteze la sursa de oxigen al atmosferei în care „zeescul fuzionează cu umanul". Dar realitatea izbucnește (previzibil) și aici, dezlănțuită, incisivii ei cheamă poeta înapoi, în „zona de conflict". „Cu aripile zdrelite trăiesc", mărturisește ea cerând îndurare Domnului și revine resemnată în tranșee, conștientă de menirea sa biblică de a umple cu iubire de țară golul din jurul ei. Eugenia Bulat își exprimă, cu înfrigurarea unui

posedat, atașamentul pentru cuvântul românesc drept chintesență a memoriei colective și șansă de supraviețuire a poporului ei în istorie: „Bolnavă sunt: nu simt că trăiesc,/ Dacă nu sorb continuu/ cupa verbului/ până la fund…/ Cea în care/ prin veacuri/ a ars/ sufletul/ și cugetul/ națiunii,/ Până a rămas/ numai esența,/ numai sămânța,/ numai cuvântul". Dorul de libertate și de comuniune frățească e transfigurat în imaginea păsării, în care a încăput „toată jalea unei înstrăinări" și zborul căreia a fost frânt de sârma ghimpată de pe Prut. „Goana după orizont" poartă în sine memoria multiplelor încercări eșuate, o memorie păstrată în „rănile sufletului, în irisul ochilor, în fracturile din aripi…" Scrisă într-un registru liturgic, poezia *Exod cu prunci și ghilotină* e o parabolă a destinului românilor basarabeni aflați sub teroarea roșie. În note de o tristețe sfâșietoare, poeta deplânge sacrificiul tinerilor acestui meleag vitregit, care cuceresc libertatea cu ghilotina în spate. În traiectoria literară a Eugeniei Bulat registrele discursive alternează de la tonalitatea gravă, de baricadă, la cea tandră, pur feminină. Revenit inevitabil la condiția feminității, eul liric se contopește cu un univers plin de frăgezimi vegetale, expresie a erosului care abundă în sevele primordiale: „Mă topii subit/ în ultimul fulg/ la sânul de lapte al ierbii/ și-n zvâcnetul sevei/ țâșnii spre înalturi/ pe râul etern înnoit/ an de an" (*Exod vegetal*). Pe aceeași latitudine se înscrie și sentimentul matern, fertilitatea fiind văzută ca miracol și taină. Într-un registru simbolic, copiii sunt mugurii pe care-i naște tulpina generatoare. Grija pentru ei dezlănțuie forțele latente ale mamei, e o grijă ocrotitoare care înnobilează și sfințește ființa. *Taina rodirii*, *Florii la Sfânta Teodora*, *Paștele Blajinilor* sunt poezii în care feminitatea se definește în tandrețea și candoarea sa ingenuă. Într-un spațiu și timp al redutelor pierdute, doar dreptul de a iubi și a da viață sunt legile sfinte care acordă un sens numelui femeii. Drept urmare, poeta irupe într-o rugăminte-strigăt: „lăsați-mă să fiu femeie!". Vulnerabilitatea feminină este condiția de împlinire erotică: „Ci doar prin iubire sunt lacrima de rouă pe floarea buzelor tale. Sorbește-mă…", având însă nevoie de firească ocrotire a bărbatului: „Cine te-a mințit/

Că aș putea ocroti/ fără tine pământul/ și l-ai așezat în brațele mele?/ Ce mă fac fără umerii tăi?…”. Într-un regim liric, sărăcit de nuanțe, doar senzualitatea înfrăgezește versul, inoculându-i acorduri gingașe și tandre. Femeia se vrea lacrimă de rouă, undă tremurândă în atingerea magică a respirației iubitului. Duelul cu realitatea nu rămâne fără consecințe, el răscolește și fortifică energiile femeii, sfârșind prin a le împrumuta nuanțe noi, asperități inedite care adâncesc esența feminității ei originare: „Fragilă ca un crin,/ să te faci dură,/ ținând în chingi/ eterna lege-a firii/ și răni să-ți sângereze peste gură/ suite-n șireang,/ cuvintele iubirii” (*Contrapunct*). Poezia Eugeniei Bulat înseamnă trăire intensă. În ea lacrimile zbuciumatei Basarabii au plâns „până s-au făcut stalactite, stalagmite,/ pietre de hotar,/ pietre funerare,/ lilieci de noapte, urâți,/ cratere oarbe-n deșert, –/ !tot ce poate seca/ un ochi viu și uman/ de sare,/ de apă,/ de văz” (*Acord final*). Demersul liric atestă o traiectorie ascendentă în sensul evoluției de la registrul unei ideații dezgolite și directe la expresia densă și grea de semnificații susținută de o elasticitate și o suplețe stilistică care se impune. Volumele *Stalactite* și *Veneția ca un dat** certifică maturizarea poetei și stăpânirea cu siguranță a versului cu accente meditative. După consumarea tuturor iluziilor, în *Veneția ca un dat* autoarea lasă toga de lut și trage peste ea „plăpumi grele de apă”. Veneția este spațiul placentar care acordă eului liric o aură puternică de maternitate omniprezentă și atotvăzătoare: „ca și cum văz ai avea și-prinpori/ sau cu o-mie-de-ochi/ !ai-fi-orb” (*Atunci când cobori…*). Regăsită într-o pasăre Pheonix, „o pasăre mare,/ ciudată și tristă,/ cu ochi bifocali/ care văd simultan/ două lumi”, poeta face naveta de la Est către sine, având certitudinea că „ce închis e-n afară/ deschis e de-a dreptul în tine,/ !tu știi, e deschis”. Privirea bifocală îndreptată spre infinitul acvatic și spre sine îi îngrelează de înțelesuri logosul. Eul liric descoperă insula lui Euthanasius, spațiu al armoniei, echilibrului și înseninării. E spațiul căutat, în care, mărturisește poeta, „să nu ne mai terorizeze manifestările dureroase și paradoxale ale vieții. Și, cu atât mai mult, curgerea noastră continuă spre Marele Tot”.

* Eugenia Bulat. *Stalactite*. Editura *Universul*. Chișinău. 2002; Eugenia Bulat. *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est*. Editura Cartier, Chișinău. 2008.

Nina Corcinschi. *Arcul voltaic. Contextul ca lume (i)mediată*. Chișinău: Editura Notograf Prim, 2012, pp. 107-110; SCRIBD: [platformă online], 2015.

URL: https://www.scribd.com/doc/115142555/Eugenia-Bulat

*

EUGENIA BULAT, REVERII DIN (AUTO)EXIL

„ – Această carte va fi altceva, Alter" este prima frază din dialogul lui Alter cu Donna, dialog cu care începe cartea Eugeniei Bulat *Piatra de Ca'Vendriamin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter**. Este cea de-a treia carte a autoarei despre condiția imigrantului și prima care dilată contururile poeziei spre spațiul prozei, conținând fragmente de dialog dintre Donna și Alter, în care confesiunile, întrebările, reveriile fac corp comun cu poezia, într-un lirism molcom, clipocitor, acvatic.

E o *altă* carte și prin deosebită ei încărcătură reflexivă, care pune viața și moartea într-un regim hamletian al căutărilor și răsturnărilor de sens. Primul palier al plachetei, cel care ține de cotidian, aduce tema (auto)exilului femeii din Est, pe care condiția de îngrijitoare a bolnavilor o așază ontologic într-un orizont al morții și a stărilor-limită: boala, suferința și disperarea.

„În Occident, Femeia din Est este silită să devină Martor al Morții, să locuiască în claustrare, necunoscând nimic despre implicațiile dezastruoase pe care le poate avea asupra sănătății sale această nefastă combinație", îi mărturisește Donna lui Alter. Viața imigrantei aduce cu sine un topos nou literaturii noastre: muribundul, familia lui și martorul morții. Printr-o fatalitate a istoriei, literatura din Basarabia capătă o nouă imagine cronotopică a exilatului, imaginea unei arene cu „trei actori ai *încleștării*. – Muribundul, care vrea să trăiască, familia lui, care vrea să trăiască fără să vadă moartea la față și Martorul Morții, care lup-

tă și el pentru viață...". Femeia sacrificată, silită să fie Martor al Morții, nu mai poate avea cu moartea decât un raport extrem de intim și de supliciant. În *Totentanz*, romanul Claudiei Partole, imigranta, care asistă la decesul prietenei sale pe care o îngrijea, petrece o noapte de priveghi la patul defunctei, noapte care se transformă într-un proces dureros de sondare în adâncurile sinelui, de chestionare a întregii vieți, ca într-o anticameră a propriei judecăți tanatice.

Verificarea sensurilor dramatice ale existenței în compania unui muribund se produce în mod fulgurant și paroxistic, de aceea și dialogul cu Alter se articulează în registrul visceral, într-o căutare dramatică a sensurilor existenței umane. Senzația acută a mirosului și respirației morții aflate atât de apropiate, plutind undeva pe alături de patul muribundei, distilează realitatea, îi oferă luciul esenței, semnificația primară, pe care ți-o pot revela doar stările-limită. Apa venețiană devine un Styx, în care imigrantul își asumă condiția luntrașului Charon, care face conexiunea dintre tărâmul viilor și cel al morților. Prin puterea sacrificiului, prin claustrarea *Martorilor Morții* în anticamera morții, prin nemiloasa lor condiție de-a fi mesageri tanatici, ei devin, în final „cei mai frumoși morți din lume": „Noi ne numim Esteban – te gândești. – / Când va fi să ajungem pe țărm,/ regăsi-ne-vor fii./ Nicio cămașă/ nu va mai fi pentru noi,/ pentru drumul din urmă;/ niciun lințoliu care-ar putea/ tristețea să-ncapă.../ – Aceștia sunt morții noștri,/ vor spune cu toții în cor, – / cei mai frumoși morți din lume!/ Imigranții...". Iată de ce în apropierea morții este căutată cu înfrigurare candoarea vieții, frumusețea lucrurilor simple, curgerea melodioasă a apelor ca antidot al pierderii și neființei. Veneția oferă din belșug prilej de astfel de frumuseți genuine. „Să fii Martor al Morții în mijlocul unei asemenea frumuseți, să auzi necontenit în juru-ți bătăi de clopot!..." Intrarea Donnei în toate bisericile, căutarea de sacru sunt forme de interacționare cu formele vitale și perene ale vieții, în confruntarea ei cu fatalitățile morții. Melodiile preoților pe care Donna le ascultă într-o trăire totală exprimă setea ei de puritate și reverie. „Pământul din care sunt făcută este visarea și emoția", mărturisește Donna lui Alter. Femeia ascultă apele în

clipocitul lor interior, își pleacă urechea la melodiile neauzite ale lumii și cunoaște astfel reveria caldă, sub semnul feminității ființei, de care vorbește Gaston Bachelard. Legănările valurilor, mediul acvatic al Veneției trezesc stările crepusculare ale reveriei, anihilând povara grea a suferinței: Și „de la un moment încolo, suferința suportă o neașteptată convertire: ajungi să o contempli așa precum ai contempla un apus de Soare pe Zattere. Viața ta însăși sângerează auriu, ca un apus de soare peste Acqua Alta. Și nu mai doare...". În contopire cu frumusețea, ca puls al vieții, eul coboară lent pe „pantele reveriei" (Bachelard), în adâncurile sale, devenind el însuși melodie și repaos. Stările de reverie ale *animei* alternează însă cu cele de vis ale *animusului*. Frământările exilatului, rupturile lui interioare de deșărat, sunt stări de alertă ale ființei în căutare de certitudini.

Căutarea hamletiană a sensurilor existenței angajează dialogul cu Marii înțelepți din Casa de Hârtie a subiectului artistic. „Sunt aidoma unei materii curgătoare, amalgamată cu înțelepții mei salvatori, cu care delirez rotitor: «Eu sunt, poate, un copil/ care se teme de morți,/ care moartea cheamă,/ pentru ca să-l disocieze/ de toate creaturile:/ de copii, de copaci, de insecte;/ de orice lucru care are inimă/ de tristețe./ Pentru că nu are/ mai mult daruri/ și străzile sunt de-ntuneric/ și mai mult nu e nimeni/ care să știe să-l facă să plângă/ alături de tine, Doamne»". Trecute prin filtrul livresc, reperele realității sunt incluse într-un registru mistic, căpătând greutate vizionară. Țara de origine a Martorilor morții devine Țara Teilor, parte a Țării Munților Mari, mutilată de Ursoaica din Ural și Marele Descreierat german. Emigrantele din Lumea Paralelă sunt niște *ane* sacrificate, despre care Înțeleptul din Vest „spunea că au consimțit să moară de vii". Înțelepții din Est și din Vest sunt cei care au participat la construcția Casei de Hârtie a evadatei. O casă purtată peste tot, ca o cochilie protectoare de melc. O cetate care te ajută să trăiești, „nu să te lași trăit". Înțelepții au scris cărți despre „agonia omului în căutare de Absolut" și au transmis și Donnei setea de împlinire sub semnul Absolutului. Căutările în galeriile interioare ale ființei se produc în tăcerile care asigură popasurile

lungi ale reflecției, zăbovirea contemplativă. „...Absolutul există,/ acolo, în miezul tăcerii.../ El e tăcerea însăși..."

De aceea, „Într-un oraș unde totul se mișcă/ tu ești ca o piatră în așteptarea/ reînvierii./ Piatra de Ca' Vendriamin".

*Eugenia Bulat. „Piatra de Ca' Vendriamin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter". Iași, Junimea, 2017.

Vatra, 2018, nr. 1/2, pp. 55-56.

UN PANORAMIC AL AVÂNTULUI BASARABEAN RENASCENTIST

Rodica IUNCU,
jurnalistă, poetă, eseistă
(Chișinău, Republica Moldova)

Cartea de istorie în mișcare a Eugeniei Bulat are narațiunea completată, nuanțată și extinsă pe amintirile altor „frați de Ideal" intervievați de autoare, oameni de diferite profesii, cu amintirile lor inserate în cele peste 600 de pagini, ei înșiși niște „argumente vii", martori și participanți fiecare cu povestea lui, optica, locul și rolul lui în fluxul înnoiri, al mobilizării continue pentru a depăși frica, lașitatea, resemnarea, trecutul. Pentru a aduce schimbarea. Mesajul ce se desprinde din victoriile cucerite - oficializarea limbii române, alfabetului latin, anihilarea referendumului unional, desprinderea Basarabiei de imperiu - este și ideea acestui volum dedicat Călărașilor ca locație, entitate națională și model de curaj și acțiune în periplul istoric de a-și fi dobândit, astfel, conștiința de sine. De a nu mai fi ceea ce au fost în trecut, de a fi ceea ce sunt de fapt – români. „Am simțit că sunt stăpân la mine acasă", mărturisește, ca o revelație, unul dintre personajele acestei cărți.

Impulsul patriotic al Eugeniei Bulat, năvalnic, iscoditor de adevăr, caută și răvășește episoadele epocii, printre care se regăsește și războiul de pe Nistru provocat, în 1992, de separatiști și armata rusă (același cunoscut reflex imperial revenind în cicluri), război

ce are printre martirii, printre apărătorii integrității teritoriale și ai libertății proaspăt dobândite, și nume ale voluntarilor din satele călărășene. E „Lista Eugeniei Bulat"din filele acestui volum, sinonimă ca gest și intenție umană cu „Lista lui Schindler", Listă ce are sute de bărbați salvați, cu gratitudine și pietate, de indolența noastră (genetică?), de uitarea în neantul timpului.

Finalmente, interviul cu ex-deputatul Ion Hadârcă, liderul Mișcării de Eliberare Națională de la acea ora, pune punctul pe i vizavi de acea epocă, marcată de „Ruperea zăgazurilor și rostirea adevărurilor noastre răvășitoare ascunse vreme de decenii în adâncul sufletelor deșteptate"; dialogul jalonează etapele istorice ale acelei epoci, faptele, acțiunile ei de preț, dar și mimările patriotice, ca să se ajungă, „după euforia victoriilor de-o clipă și amarul eșecurilor în lanț", a se pune – și azi! – „un mare semn de întrebare care își mai așteaptă sau, mai exact, care este în căutarea propriului răspuns". „O suspendare în indecis", punctează interlocutorii diagnosticul realității noastre de astăzi, o realitate confuză, în așteptare haotică și nebuloasă, ce generează, ca o erupție violentă de revoltă, tulburătoarea întrebare retorică: „Pentru ce ni s-a dat acest strașnic canon al istoriei?"

Eugenia Bulat își fortifică documentarul cu un set de documente relevante incluse în Anexa volumului: Apelul către „moldoveni și moldovence" al lui Vasile Vâșcu, ce a precedat, încă la 1984, evenimentele deșteptării (Apel pentru care autorul a plătit cu ani grei de pușcărie), Declarația de Independență, Rezoluția 148 a Senatului SUA, Rezoluția adoptată de Parlamentul European care condamnă Pactul Ribbentrop-Molotov, Declarația Academiei Române privind unitatea limbii române, alte declarații, luări de cuvânt la congrese, mitinguri, conferințe în directă legătură cu mișcarea de Renaștere Națională de la intersecția anilor '80 – '90. Cu siguranță, „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii. Evocări. Imagini" de Eugenia Bulat depășește spațiul local călărășean. *Volumul* e un *voluminos* panoramic al avântului renascentist basarabean explodat odată cu dezintegrarea imperiului ruso-sovietic, o reflecție amplă, profund investigată și

comentată a epocii schimbării, un gen de manual de istorie pentru lecturi şcolare suplimentare, o carte singulară, de pionierat, solicitându-i autoarei un efort uriaş, apărută pentru prima dată în literatura publicistică de la noi în cei 30 de ani de la declararea independenţei Republicii Moldova.

Moldova, 2022, iulie/august, pp. 49-55;
Revista literară, 2022, nr. 3, pp. 10-11,
URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/

EUGENIA BULAT, POETĂ ŞI OM AL CETĂŢII

Mihai CIMPOI,
academician, critic şi istoric literar, eseist
(Chişinău, Republica Moldova*)*

Eugenia Bulat răspunde prin lucrarea sa literară şi prin faptele patriotice de care a dat dovadă statutului asociat de a fi fiinţă întru poezie şi Om al Cetăţii în linia tradiţională a lui Goga, Mateevici, Păunescu, Vieru. Discursul ei liric este mesianic, rapsodic, litanic, oscilând între registrul de *cuminecare* şi cel de *comunicare* – agitată, nervos-publicistică, în ton chemător sau de blestem. Totul, în nataţia jurnalieră simplă şi în acordurile lirice vibrante, mărturiseşte o trezire de conştiinţă (naţională), o descărcare de energii interioare, o erupţie a simţurilor, ţinute în stare de refulare, de combustie stăpânită. Este confesiunea despre *ora dumnezeiască* (zice poeta), cea în care, „în numele Cerului şi-al Adevărului,/ şi-al neamului în care trăieşti", a trebuit să se aprindă făclia conştiinţei naţionale („aminte adu-ţi cine eşti").

Aşadar: o mărturie ardentă a unei fiinţe torturate de istorie şi înstrăinată de sine care-şi regăseşte identitatea deplină, certitudinea a *ceea ce este* ca făptură destinată să fie „una cu ţara, una cu neamul".

Este ora revelaţiei instaurării unei noi întemeieri fiinţiale, a sentimentului că „parcă suntem tot noi, dar suntem alţii", a „îmbrăţişării cauzei naţionale în chip dumnezeiesc", al angajă-

rii într-o luptă dreaptă pentru adevăr, limba română, valorile morale și spirituale, a perceperii ipocritelor realități sovietice, a necesității reunirii cu Țara-mamă.

Este ora parcurgerii întregii scări psihologice a depășirii fricii, sechelelor trecutului, vechii mentalități, a stării umilitoare de sclavie și de înstrăinare, de „mancurtizare" (cu termenul faimos al lui Cinghiz Aitmatov), de luminare a aproapelui – oameni simpli de la țară, în parte neștiutori sau ideologizați, în parte profitori sau lași.

Călărașii și Renașterea Națională (Mărturii. Evocări. Imagini), apărută la Editura UNU (2021; 640 de pagini, 280 fotografii de epocă), are ca motto o însemnare auctorială: „*Dedic această carte fraților mei întru Idealul național, celor care au văzut cu ochiul minții Basarabia reînviată și Țara-mamă reîntregită, precum și zecilor de mii de anonimi care i-au crezut și i-au urmat*". Volumul asociază o reconstituire documentară riguroasă cu repovestirea sentimentală, pregnant auctorială a momentelor Renașterii Naționale basarabene, la care se adaugă mărturiile unui șir de militanți – *cei dintâi* din raion, urcați pe baricadele *perestroikăi și* Renașterii.

În *Argument* se consemnează, în mod confesional, ardent, anume acest obiectiv publicistico-liric: „Sunt pagini la care am trudit cu drag, căutând să aduc un pic de lumină în plus peste ceea ce a fost și nu numai. Sunt file pe care le-am scris pentru că trebuia să le scriu cândva, cu precizarea că oamenii pe care i-am luat în vizor nu sunt în acest context decât argumente vii. M-am condus în munca mea de vorba marelui Rădulescu-Motru: «Drumul pe care pleci este puțin bătut; toți te bănuiesc și călăuză nu ai decât iubirea ta de adevăr.»" (pag. 10).

Rând pe rând se trec în revistă în ritm trepidant și într-un ton emotiv momentele-cheie ale mișcării Renașterii Naționale, localizate la Călărași, la Chișinău, dar și în raioanele învecinate Călărașilor: startul de la Uniunea Scriitorilor, cenacluri, mitinguri, demonstrații de protest, acțiunile pentru alfabetul latin, apariția cenaclului „Datina" de la Călărași, în paralel cu „Alexie Mateevici", Marile Adunări Naționale, Podul de Flori, fondarea Frontului Popular, prăbușirea Uniunii Sovietice, Marea Adunare Națională din 27 august 1991, cu ședința parlamentară care a

proclamat independența; separarea Transnistriei.

La descrierea detaliată a acestor „valuri" ale Mișcării se adaugă prezentările promotorilor ei, adunați într-un *portret en vivant*, cu aer ctitorial: Grigore Vieru, marele poet al Mamei, Dragostei și limbii materne – „un poet sensibil și duios, cum numai marii poeți pot fi"; Leonida Lari ce era „ca o flacără"; Nicolae Dabija, care a lansat unul din primele noastre imnuri: „Cât trăim pe-acest pământ" (pe muzica lui Tudor Chiriac); „bradul de om" Ion Vatamanu; Dumitru Matcovschi, care a făcut istorie; duetul Doina și Ion Aldea-Teodorovici – „expresia dumnezeiască a Renașterii Naționale"; Ion Hadârcă, care, acolo, la Călărași, și nu numai, „a coagulat totul în jurul său"; „inconfundabilul și neuitatul bard" Victor Buruiană; „marii promotori" Ion Druță și Valentin Mândâcanu, Valeriu Matei, Mihai Ghimpu, Mircea Druc ș.a.; liderii locali: Constantin Oboroc, Valerian Grosu, Gheorghe și Nadia Pruteanu, Ștefan Maimescu; membrii ansamblului „Ștefan Vodă", condus de Tudor Ungureanu; Nicolae Pârțac; Sergiu Cojocaru, prezent și cu un grupaj de versuri postume („Să ieși cât mai mult la propria ta suprafață,/ iar riscul să-ți fie/lumina", îndeamnă el într-un catren gnomic").

Într-o *Addenda* sunt oferite (în traducerea autoarei, sursele fiind în limba rusă) declarațiile, intervențiile și discursurile unor participanți la ultimul Congres al Deputaților Poporului din URSS – pledoarii pentru democratizare, libertate, independență, unitate națională, pentru realizarea idealurilor și năzuințelor sfinte ale poporului în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale, pentru o nouă Europă, pentru statutul de limbă de stat al limbii române.

Călărașii și Renașterea Națională mai este și un letopiseț liric-publicistic, scris de Eugenia Bulat sub formă de invocații, ode, rugi, imprecații sau satire. Autoarea recurge la un adevărat florilegiu de poezii și texte de cântec de diferiți autori – de la Eminescu (cu *Doina* lui atât de actuală), la cei contemporani, prezenți pe baricade, care-și îndreptau antenele inspirației la imperativele timpului frământat și străbătute de puternica suflare a schimbării, a acelui *Altceva* mult așteptat.

Versurile proprii erau replici imediate la ceea ce se întâmpla –

dramatic, în fierbere, în tensiune –, expresii ale spiritului ce domnea acum treizeci de ani, ale „focului patriotismului" ce călăuzea atunci pe *cei aleși*, care au ajuns azi (împreună cu întreaga Basarabie) doar *sub raza ce scânteie în lumea cea rece a albastrului ceresc* (după spusa lui Rădulescu-Motru, citată în *Argument*).

Un prim poem transcris e mărturia unei continuități a valorilor moștenite de la cei „de demult și de departe" și depozitate într-un „suflet de dor și melodii", dar și de la scriitorii-înaintași Coșbuc, Creangă, Goga, Eminescu, care și-au dăruit „simțirea lor curată" și „latinitatea-n țară întrupată". „Semenii mei, confesează poeta, mă ascultau cu drag pentru că se regăseau în emoția pe care le-o transmiteam, în peisajele sadovene, în strămoșii noștri comuni". Deși stângace (recunoaște ea), poeziile erau un „mesaj simplu și clar" oferit lumii, erau „rânduri scrise în transă, tremurând și plângând", acorduri sentențioase îndreptate contra pseudopatrioților, mancurților, versuri „de dor de voi", dedicate confraților de peste Prut, cu ocazia Podului de Flori etc. În timp, la poemele de inspirație patriotică și socială s-au adăugat cele însoțite de o profundă meditație existențială din volumele *Poeme de pe Valea Plângerii* (1996), *Stalactite* (2002), *Scrisori de dragoste din Orașul Libertății* (2002), *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* (2008; în care Vasile Gârneț, un reprezentant al altei generații, găsea că poeta *ar urca sau ar coborî versantele lunecoase ale unor stări sufletești*), *Piatra de Ca' Vendramin. Al treilea jurnal al unui evadat din Est* (Premiul Uniunii Scriitorilor pentru anul literar 2017) ș.a.

Născută la 19 septembrie 1956 la Sadova Călărași, ca fiică de spirit a lui Ștefan Bulat, ilustru pedagog căruia i-a dedicat o monografie (Editura UNU, 2020; Premiul Fondului Literar al Scriitorilor din Moldova), Eugenia Bulat și-a pus în valoare o bogată experiență de poetă și activist public, profesoară, îndrumătoare a generației *Clipei siderale* („erupția rostirii"), lansându-și cartea *Călărașii și Renașterea Națională* într-o distinsă reuniune, una la care au luat parte copământenii ei-luptători: Valerian Grosu (care a venit cu tricolorul confecționat de el acum 32 de ani și cu care a participat la mitinguri), Ilie Bratu, Nicolae Pârțac, Valeriu Bulat; scriitorii Vladimir Beșleagă, Ion Hadârcă, Nicolae Popa, Nicolae Rusu; istoricul Anatol Petrencu, jurnalista Maria Bulat-

Saharneanu, profesori și elevi din câteva instituții de învățământ, care au beneficiat și de o donație de carte.

Lucrarea de pionierat a Eugeniei Bulat (de astă dată, nu de la Centru spre periferie, ci de la periferie spre Centru) oferă vizibilitate și un plus de demnitate raionului Călărași prin argumentarea și documentarea contribuției acestuia la realizările Renașterii Naționale din anii de început, 1988-1991. Astfel, volumul a fost salutat și de autoritățile locale ale raionului prin prezența vicepreședintelui Consiliului Raional Călărași, dl Sergiu Artene. „Cartea Eugeniei Bulat va împiedica ca să se fure din adevăr", va afirma generalul Valeriu Troenco, vechi camarad ai călărășenilor-militanți.

O seară de evocare a momentelor istorice de acum 30 de ani și a biografiei de creație și de luptă a Eugeniei Bulat, considerată de toți vorbitorii „o eroină" a timpurilor de atunci, alături de Leonida Lari și Lidia Istrati.

Literatura și arta, 2021, 14 octombrie, p. 6.

EUGENIA BULAT: EVOCAREA MIȘCĂRII DE RENAȘTERE NAȚIONALĂ (RAIONUL CĂLĂRAȘI)

Anatol PETRENCU,
dr. habilitat în istorie, profesor universitar,
politician și om de știință
(Chișinău, Republica Moldova)

Scriitoarea Eugenia Bulat este cunoscută publicului larg din Republică Moldova și România nu doar ca autoare a unor versuri memorabile sau a publicisticii incitante, dar și ca unul din cei mai de vază reprezentanți ai Mișcării de Renaștere Națională (MRN) a românilor basarabeni. Fiind originară din Sadova, raionul Călărași, doamna Eugenia Bulat s-a implicat activ în susținerea politicii de restructurare a URSS, promovată de Mihail Gorbaciov. Politica de restructurare și transparență, altfel

spus, de liberalizare a regimului sovietic, a ajuns în RSS Moldovenească mai târziu: abia în 1988 au apărut primele articole critice în presa periodică de la Chișinău. Dar problemele reale cu care s-a confruntat conducerea URSS (deficitul mărfurilor de larg consum, de produse alimentare, militarizarea excesivă a economiei etc.) au fost completate cu un șir nou de revendicări, între care revenirea la valorile naționale ale românilor basarabeni, stabilirea unor relații echitabile între Centru (Kremlin) și republicile unionale etc. Autoarea cărții a expus geneza Mișcării de Renaștere Națională în raionul Călărași, greutățile cu care s-au confruntat primii promotori ai adevărului despre trecutul nostru istoric, ai limbii și culturii române, altor valori general-umane, toate acestea pe fundalul unei rezistențe disperate a nomenclaturii comuniste.

Cadrul cronologic stabilit de autoare este 1988-1991, adică de la începutul MRN până la Proclamarea Independenței de Stat a Republicii Moldova. Cartea este astfel structurată: „În loc de Prefață", „Unde te-a găsit *perestroika*", un scurt compartiment, întitulat „De unde venim" (despre istoria localității Călărași); urmează publicarea interviurilor cu persoanele implicate activ în promovarea valorilor noastre naționale („Noi am îmbrățișat cauza națională în chip dumnezeiesc", apoi secțiune „Transnistria – o țară de dânșii inventată", „În loc de epilog" și „Anexele" încheie volumul recenzat (638 de pagini).

Autoarea cărții este profesoară de limbă și literatură română (dar și rusă și explică de ce) și poetă; a fost aleasă în mod democratic primar în localitatea Sadova, a creat împreună cu câțiva colegi de luptă/lideri de opinie în zonă cenaclul „Datina", la ședințele căruia s-au spus lucruri noi, s-au abordat diverse probleme economice, sociale, dar și de identitate a românilor basarabeni. La aceste cenacluri, dar și la mitingurile organizate de liderii locali, au fost invitați și au participat cu discursuri și îndemnuri de a ne apăra libertatea și drepturile intelectuali de vază din capitală. Autoarea scrie cu mult drag despre întâlnirile cu Ion Hadârcă, Dumitru Matcovschi, Ion Vatamanu, Ion Ciocanu, Valentin Mândâcanu, alți scriitori și poeți, dar și cu primministrul Mircea Druc, istoricii Ion Conțescu, Vladimir Nicu, Ion Niculiță și alții.

Eugenia Bulat evidențiază importanța adoptării, la 31 august 1989, a Legii privind funcționarea limbilor pe teritoriul RSS Moldovenești, în care limba română, numită „moldovenească", expusă în grafia latină, a fost decretată limba oficială a republicii. Sunt evocate evenimentele anului 1990, în special – organizarea călărășenilor la primul Pod de flori (6 mai 1990), eveniment la care au luat parte 1 200 000 de oameni, persoane care s-au simțit un tot întreg, un popor întregit. Evenimentul dat s-a produs înainte de declararea Suveranității de Stat a RSS Moldova (23 iunie 1990). Autoarea descrie organizarea și participarea dumneaei, alături de sute de călărășeni, la Marile Adunări Naționale, prilejuite de mari probleme apărute în fața Republicii (respingerea Referendumului unional privind reformarea URSS, decembrie 1989, proclamarea Independenței Republicii Moldova, august 1991).

Pe baza discuțiilor avute de dna Eugenia Bulat cu unii parlamentari (Ștefan Maimescu, p. 174) aflăm că imediat după eșecul loviturii de stat de la Moscova (august 1991), Parlamentul Republicii Moldova a constituit o Comisie pentru studierea cazurilor de susținere directă și indirectă a puciului de la Moscova, care însă, a fost dizolvată la ordinul președintelui Republicii Moldova, Mircea Snegur. Este limpede: a fost ratată ocazia adoptării Legii lustrației. Atunci a fost cazul, dar nu a fost să fie!

Un alt moment interesant, mai puțin cunoscut publicului larg, expus de Eugenia Bulat, este discursul deputatului Ilie Bratu în ședința Parlamentului când s-a discutat și votat Declarația de Independență a Republicii Moldova. Ilie Bratu a pledat pentru proclamarea Unirii Republicii Moldova cu România. Mai mult, el a pronunțat fraza devenită celebră: „Acest stat este mort din față!" Dar nu a fost susținut de colegii lui deputați. A trecut timpul. Mulți oameni de stat (între care Ion Ungureanu, profesorul Sergiu Chircă ș.a.) ulterior au regretat că nu a fost proclamată Unirea Republicii Moldova cu România. Din cele citite în cartea dnei Eugenia Bulat tragem concluzia – pentru a câta oară? – că, în anii 1990-1991, în rezultatul eforturilor uriașe, depuse de intelectualitatea basarabeană, cea de la Chișinău în bună colaborare cu cea din centrele raionale și localitățile rurale, au fost create premisele de Reîntregire națională a românilor în

frontierele moștenite de la URSS. Clasa politică de la Chișinău, prea strâns legată de moștenirea comunistă sovietică, n-a avut curajul să dea satisfacție cerinței maselor, și anume: proclamarea UNIRII Republicii Moldova cu România. Chiar dacă s-a împotrivit Ion Iliescu, invocând diverse pretexte (unele reale, altele false), adresarea clară către poporul Român și Națiunile Lumii că noi vrem Unirea ar fi rezolvat problema. Tot așa cum au rezolvat-o germanii, unind cele două state, în RFG fiind dislocate trupe sovietice și mai numeroase, și mai înzestrate militar în comparație cu Armata a 14-a din Tiraspol. Ei au putut, ai noștri – nu. Entuziasmul de atunci al oamenilor noștri a fost evidențiat de mai multe ori de dna Eugenia Bulat: „Oamenii de atunci ne erau dragi, apropiați, ca și cum ne-am fi știut ani de zile".

Autoarea cărții a realizat 16 interviuri și materiale cu și despre personalitățile marcante ale MRN: Nicolae Pârțac, Ștefan Maimescu, Alexandru Trifan, Valeriu Bulat, Valentina Cușnir, Mihai Oanța, Valerian Grosu, Gheorghe Pruteanu, Inga Druță, Petru Căpitan, Mihai Lozovan, Mihai Zdraguș ș.a. Sunt trei materiale *in memoriam*: Sergiu Cojocaru, luptător pentru emanciparea națională a basarabenilor, poet, epigramist (autoarea a reprodus mai multe poezii și epigrame, semnate de S. Cojocaru); Vasile Dub (director al Casei de Cultură din Călărași, unde și-a desfășurat activitatea cenaclul „Datina") și Gheorghe Delegeanu (fost comisar de poliție la Soroca, luptător în războiul de la Nistru, în 1992).

Urmează câteva pagini consacrate războiului agresiv al Federației Ruse împotriva Republicii Moldova, „În loc de epilog" (concluziile autoarei). În „Anexe" au fost incluse mai multe documente ale timpului.

Cartea este scrisă cu bunăvoință și căldură. Autoarea nu atacă (nu critică) pe nimeni; își expune punctul de vedere asupra evenimentelor prin care a trecut dumneaei și Republica. În carte sunt reproduse multe afișe ale cenaclului „Datina", fotografii din acei ani, alte documente. Cartea are un cititor-țintă: călărășenii, în primul rând. Apoi ceilalți cititori din Republica Moldova și România. Este o carte de pionierat: ar fi excelent dacă și alți veterani ai MRN din celelalte raioane ale Republicii Moldova ar folosi-o ca model și ar expune evenimentele și personalitățile

din raioanele lor.

La un volum atât de mare de text cu expunerea atâtor evenimente și personalități, era firesc să se strecoare mici inexactități, greșeli mecanice, care pot fi ușor înlăturate în ediția a 2-a (poate și următoarele, de ce nu?) a cărții recenzate.

Pe data de 29 septembrie, în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în prezența multor protagoniști ai volumului semnat de dna Eugenia Bulat (Ion Hadârcă, Valerian Grosu, Valentina Cușnir, Nicolae Pârțac, generalul Valeriu Troenco ș.a.), a avut loc lansarea cărții.

Pe data de 30 septembrie dna Eugenia Bulat a prezentat cartea în ședința ordinară a Grupului de Inițiativă a Asociației Istoricilor din Republica Moldova, a răspuns la întrebările formulate de istorici, după care a urmat o discuție pe marginea subiectelor abordate în monografie.

Felicitări autoarei!

Anatol Petrencu. *ProMemoria* (site), 2021, 1 oct.,
URL: http://anatolpetrencu.promemoria.md/?p=3516

O CARTE-EVENIMENT: EUGENIA BULAT, *CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ*

Viorel CIUBOTĂ,
istoric, cercetător științific, publicist
(Satu Mare, România)

Am citit cu mare interes recenta carte a Eugeniei Bulat intitulată „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini", apărută la Editura UNU din Chișinău, în anul 2021, – o carte-eveniment care, folosindu-se de metodele istoriei orale, reconstituie cei trei ani glorioși din istoria Basarabiei, 1989-1991, când acest străvechi pământ românesc s-a trezit la viață națională și independentă după lunga epocă de dominație și letargie sovietică. Cartea are 640 de pagini și a apărut în condiții grafice impecabile, ilustrată cu 280 de documente, fotografii și

alte imagini care-i întregesc veridicitatea și autenticitatea.

Eugenia Bulat este o veche prietenă a noastră, onorându-ne prin neuitate întâlniri cu lansări de carte, inclusiv prin publicarea a două volume de poezie sponsorizate de mulți oameni de omenie din acea epocă, dintre care voi aminti doar numele lui Vasile Moiș și Sever Șter, care au constituit *nomina odiosa* pentru mulți dintre sătmărenii din acea perioadă. Volumele au apărut în același an (1994), la Editura „Vatra Românească", intitulându-se „Si-la-bi-sind în tainele iubirii" și „Poeme de pe Valea Plângerii". În plus, întâmplarea face că distinsa poetă din Basarabia și-a legat destinul de nord-vestul într-un mod și mai intim, și mai durabil, prin faptul că fiica ei, Doina, care apare și în volum (la 1989, la 6 ani, cânta pe scenă cântecele patriotice ale vremii), s-a căsătorit cu un sătmărean, Adrian Ferenț, locuind în Baia Mare și având doi feciori.

Revenind la carte, vom remarca că autoarea face o incursiune aprofundată atât în trecutul mai îndepărtat, căutând originile aversiunii unei bune părți a populației românești basarabene față de românism și care s-a lăsat sedusă de deșănțata propagandă sovietică, dar și în epoca *perestroikăi* lui Mihail Gorbaciov care, fără discuție, a constituit un punct extrem de important în procesul de recâștigare a propriei identități pentru multele popoare care locuiau vastul imperiu sovietic. Prin *glasnost'*, care a ajuns politică de stat, au apărut dezvăluiri cutremurătoare despre ororile și crimele regimului sovietic care, așa cum spune autoarea, „dorea să facă din noi niște generații de roboți, de oameni-*tabula rasa*, într-un cuvânt, *mancurți* (oameni care, în urma unor teribile torturi, își uită trecutul și devin total dependenți de stăpânii lor, termen preluat din proza lui Cinghiz Aitmatov – n.n.)". M-am întrebat de multe ori cum de au rămas așa de puțini români în Bucovina și în Basarabia, iar răspunsul l-am primit din cartea doamnei Bulat: ei trebuiesc căutați în Siberia, în zecile de mii de morminte comune sau individuale, răspândite nu numai în Basarabia, dar pe întreg cuprinsul uriașului și maleficului imperiu sovietic. Fără îndoială că și regimul comunist din România se face vinovat de nenumărate tragedii și crime, dar ele nu se pot compara cu cele suportate de frații noștri din Basarabia,

foarte mulți din ei trecând prin ororile Gulagurilor sovietice.

Cartea se bazează pe însemnările făcute din goana condeiului de autoare (pp. 49-52 ne arată cum erau acele însemnări), care dau un aer de mare veridicitate textului, or, implicată profund fiind în Mișcarea de Eliberare Națională, poeta vorbește în cunoștință de cauză, din miezul lucrurilor despre primele alegeri parțial democratice, marile adunări naționale, zilele puciului comunist de la Moscova, împărțirea pământului, fentată de agrarieni etc., dar și pe o serie de interviuri cu oamenii din zona Călărașilor – camarazi de luptă implicați direct în cele mai importante evenimente: Ștefan Maimescu, Nicolae Pârțac, Alexandru Trifan, Gheorghe Pruteanu, Valerian Grosu, Inga Druță, Valeriu Bulat, Valentina Cușnir ș.a.

Trebuie remarcat faptul că, încă de la început, Mișcarea de Renaștere Națională a basarabenilor, care începe încă din anii 1986, a fost declanșată și condusă de către oamenii de litere din Basarabia care, nu a dus lipsă niciodată de o elită scriitoricească extrem de dezvoltată. Amintim doar câteva nume care pot figura în orice istorie a literaturii române: Ion Vatamanu, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija, Dumitru Matcovschi, Ion Hadârcă ș.a. Vom cita doar câteva versuri scrise de Dumitru Matcovschi, din poezia *Basarabia*, care în acei ani de început a devenit imnul Mișcării de Renaștere Națională, fiind pusă pe muzică de compozitorul Mihai Dolgan : „Basarabia, Basarabia,/ Scumpă icoană, în inimi/ purtată, Basarabia.// Trecută prin foc și prin sabie,/ furată, trădată mereu,/ ești floare de dor, Basarabie,/ ești lacrima neamului meu."

Vom creiona câteva date care marchează lupta basarabenilor pentru independența Basarabiei:

– 3 iunie 1988 s-a constituit un grup de inițiativă pentru democratizarea țării și pentru oficializarea limbii române, revenirea la alfabetul latin, descentralizarea economiei controlată de nomenclatura Partidului Comunist;

– 20 mai 1989 are loc congresul de constituire a Mișcării Democratice la care participă delegate din 30 de raioane și orașe din Moldova care avea acum un partid de opoziție în fața dominației Partidului Comunist;

– 27 august 1989, prima Mare Adunare Națională de la Chișinău, la care autoarea a participat împreună cu alte sute de locuitori din zona Călărași, alături de alți un milion de oameni din toată Basarabia, care au adoptat o rezoluție cu principalele revendicări ale românilor : identitatea românească, limba română ca limbă oficială, alfabetul latin, adoptarea tricolorului ca drapel de stat;

– 27 august 1991, după puciul de la Moscova, se organizează a III-a Mare Adunare Națională, care impune Parlamentului votarea Declarației de Independență a Republicii Moldova, adoptarea imnului național „Deșteaptă-te, române!": „Republica Moldova este un stat suveran, independent și democratic, liber să-și hotărască prezentul și viitorul fără niciun amestec din afară, în conformitate cu idealurile și năzuințele sfinte ale poporului în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale."

Autoarea s-a implicat cu toate puterile în transformările revoluționare prin care trecea Basarabia, câștigându-și respectul și prețuirea oamenilor din zonă și nu numai, fiind primul primar ales în mod democratic în comuna sa de baștină, satul Sadova din raionul Călărași, de unde, la scurt timp după puci, a demisionat din cauza opoziției revanșarde a comuniștilor deveniți și mai înverșunați, și mai sabotori după puciul de la Moscova, dezmembrarea URSS-ului ducând la mari greutăți economice și derutând, în plus, populația. În volum, autoarea va preciza că „din cloaca acestor forțe tenebroase s-a clonat pe la noi, precum «matrioșka» (păpușa rusească), mutația genetică numită «Dodon», care a umilit în ultimul hal Basarabia pornită pe calea Europei civilizate și a reunirii cu propriul neam, făcând corp comun cu tot străinul, cu tot mânofobul, cu tot «găgăuțul» separatist, în ideea de a ține, într-o formă sau alta, Basarabia în sfera de influență a Rusiei revanșarde, etern militarizate și lacome la înghițit popoare și teritorii străine" (p. 24).

Transferată în capitală, Eugenia Bulat a continuat lupta sa fiind un timp angajată a Institutului Național de Instruire Continuă, în Secția Administrare Publică a Guvernului, corespondent special pentru Parlament la Agenția Națională de presă „Moldpres", dar cade Guvernul Druc, Mișcarea de Eliberare Națională intră

în recesiune, astfel că cei cu convingeri românești sunt continuu marginalizați. În atare condiții, poetei nu-i rămâne la îndemână decât scrisul și pedagogia. Aceste două devin armele ei de luptă. Cu sprijinul ICR București, va înființa Revista „Clipa siderală" (Premiul de Stat pentru Tineret în domeniul literaturii, 2010) – o pepinieră de talente și tineri patrioți, iar cărțile sale vor fi și ele reflecția noilor stări de lucruri din Moldova „independentă", cu Armata a 14-a, rusească, în coastă. Voi aminti doar câteva din volumele sale, lucrări încărcate de sentimente de românism și de dorința de unire cu Țara-mamă: „La Putna mi-e drumul" (1994), „De dor de voi" (2000), „Poeme de pe Valea Plângerii", „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" (2002), „18 Poeme și un singur Dor" (2017), „Profesorul. Ștefan Sevastian Bulat. *In memoriam*" ș.a.

Revenind la volumul prezentat, vom remarca în el un număr de 20 de ample mărturii ale participanților la transformările prin care a trecut Moldova în anii 1987-1991, o serie de documente oficiale foarte importante, cum ar fi, de exemplu, *Declarația de Independență*, curajoasele luări de cuvânt ale deputaților din Moldova la ultimul congres al popoarelor URSS, numele eroilor care și-au pierdut viața în luptele cu separatiștii transnistreni, precum și listele participanților din raionul Călărași la războiul impus Basarabiei de ruși în anul 1992. Aproximativa independență a Basarabiei a fost spălată cu sânge.

Despre importanța volumului au vorbit, în cadrul lansărilor din Basarabia, nenumărate personalități. În posesia unora dintre aprecierile enunțate,am intrat prin bunăvoința autoarei și voi prezenta aici doar două pentru a întregi astfel tabloul intrării în lume a *primei cărți de istorie orală* din istoria recentă a Basarabiei, care descriu acei ani de neimaginat avânt: „Vorbim despre o carte răvășitoare, o carte uluitoare sub toate aspectele. Ea pune oglinda în fața noastră: cum am fost noi atunci, cu 30, cu 30 și ceva de ani în urmă... și nu poți doar așa, pur și simplu, să o răsfoiești. [...]

Cartea Eugeniei Bulat, *Călărașii și Renașterea Națională*, este una a demnității trezite, redeșteptate, a demnității înălțătoare și care ne înalță. Nu cred că a fost și este un alt mod de sărbăto-

rire a celor 30 de ani de Independență, – așa cum este ea, cum am votat-o noi, față de imperiul rus, – decât această carte." (Ion Hadârcă, scriitor, om politic).

„Ceea ce a realizat Eugenia Bulat, această istorie, este absolut necesară, este cea care vine să ne pună în lumină adevărată istorie, – istoria vie,– pe care ați văzut-o aici și pe ecran, or, așa cum spunea Nicolae Iorga, marea istorie se face pe baza micilor istorii, în baza istoriei satelor, localităților." (Acad. Mihai Cimpoi).

În final, trebuie să subliniez încă odată că ne aflăm în fața unei cărți deosebit de valoroase, care ar trebui să fie citită de noi toți, doar așa reușind să înțelegem pe adevăratelea nu doar *ceea ce a fost*, ci și *ce se petrece astăzi* la răsărit de România și cât de vitală este existența Ucrainei și Moldovei între noi și noul imperiu rus care și-a început din nou marșul de expansiune spre vest.

Eroii Neamului: revistă de cultură și educație patriotică,
2022, nr. 2, pp. 51-54.

UN INSPIRAT VOLUM DE ISTORIE ORALĂ

Tudor PALLADI,
poet, critic literar (Chișinău, Republica Moldova)

„Noi am îmbrățișat Cauza Națională
în chip dumnezeiesc."
(Ștefan Maimescu)

Mai rar un autor care să-și consacre elanul creator unei asemenea tematici precum este cea a volumului antologic-enciclopedic (de „mărturii, evocări și imagini", „Călărașii și Renașterea Națională". Poeta și publicista Eugenia Bulat n-a stat, se vede, nicio clipă la îndoială de a trudi, inspirată, asupra acestei ediții unicat mai mulți ani la rând, dacă nu decenii. Motivele sunt, desigur, mai multe, dar principalul e setea de Adevăr pe care a manifestat-o atât Domnia Sa, cât și colegii de idei cu care a pornit la drum pentru a organiza/înființa inițial un cenaclu prin care

să înceapă a dialoga sufletește cu conaționalii, cu lumea dornică de discuții privind viața și activitatea generațiilor implicate în procesul de Renaștere Națională.

Neobișnuită prin materia ei diversă și prin universul tematico-ideatic complex, cartea se prezintă, privită distanțat-ironic dintr-o parte și cu respectul impus de înțelepciunea anilor perindați pe traseul timpului propriu-zis și al celui interior, psihologic, umanizat, nu putem să nu reacționăm la modul ei constructiv de constituire din filele alese suprapuse pe pânza vremii a întregului tablou al Adevărului sociouman al momentului intrat în istorie, devenit realitate.

Obiectiv-subiectiv și etapizat derulându-se conform unei logici interioare, ca și cum de la sine, mesajul volumului este unul realmente reflectat pe măsura înțelegerii și conștientizării factorilor socioumani determinanți ai mișcării istorice pe serpentina spinoasă a problematicii abordate cu deplină responsabilitate civică în fața istoriei, a contemporanilor și a propriei conștiințe. Or, Renașterea Națională a cuprins în procesul ei evolutiv întreaga societate de la „A" la „Z"(et), sincer vorbind, și nu doar unele momente incidentale, detașate de mersul firesc înainte și de dialectica lui suprapusă pe cea a destinelor umane. De unde împletirea vie a epicului vital obiectiv cu lirismul subiectiv al poetei însăși mereu în creștere și în căutarea expresiei de sine. Oricum, poezia vieții și viața poeziei fremătă, surdinizată, în proza eseistică, de factură narativ-psihologică în paginile bulversată de manifestarea expresă a adevărului de lume și de noi, de ethosul de logos din oricare parte am cerceta/ am privi lucrurile. Eugenia Bulat, poeta și publicista, se distinge în spectacolul dramatic sociouman prin măsura adevărului pe care îl exprimă, de la o pagină la alta crescând, făcându-ne să înțelegem că ambele sunt aceeași luptătoare care e prezentă nu numai la baștină și la Călărași, dar deopotrivă și la Chișinău, la cenaclurile vremii de atunci, unde lumea trăia cu aceleași aspirații ale Neamului – de a ieși la lumină, de a se face auzită, de a „umbla prin lumină", biblic vorbind, de a-și spune pășul și de a pleda pentru adevărul întreg al Casei noastre, de a sfida „jumătățile" de măsură de oricare natură în numele credinței și creației umane divine și creștine.

Cartea, deşi publicistică în fond, se citeşte ca un roman. Liniile de subiect se menţin prin avântul protagoniştilor, dar şi prin cel al maselor (dintr-un crochiu de vreo pagină, intitulat „Au stricat obturul, au scos caloşul şi ne-au întâlnit…”, o adevărată micronuvelă, aproape parabolă… Este vorba de cei de la Iurceni care i-au întâlnit astfel pe cei de la „Datina” Călăraşilor…). Nu lipseşte nici critica, nici ironia, nici ajutorul acordat fraţilor de peste Prut în timpul evenimentelor revoluţiei din decembrie 1989, nici „înfruntarea sistemului”, etc., etc., nemaivorbind de alte „lucruri foarte mari” (cum a fost acea mare adunare naţională de la Pituşca, unde au participat „domnii Hadârcă, Oboroc, părintele Buburuz şi mulţi alţi invitaţi…”). Dincolo de eseurile relevă însuşi procesul căutării adevărului de care era pătrunsă întreaga lume şi nu doar membrii cenaclului „Datina” (în frunte cu Sergiu Cojocaru [epigramist original], Ştefan Maimescu, Eugenia Bulat, Daria Radu, Inga Druţă, Victor Buruiană, Nicolae Pârţac etc.).

Candidând din partea raioanelor Nisporeni şi Călăraşi la primul Congres al Deputaţilor Poporului din URSS, Ion Hadârcă a participat pe viu timp de două luni, umblând din localitate în localitate pentru „a trezi din somnul cel de moarte pe conaţionalii noştri din Pituşca, Nisporeni, Tuzara, Horodişte, Răciula, Rădeni, Hogineşti, Temeleuţi, Sipoteni, Hîrjova, Săseni, Ţibirica şi bineînţeles, şefăneana Bravicea”. „În spaţiul” călărăşean „s-a produs” atunci „unul dintre cele mai puternice valuri ale Renaşterii Naţionale”, precum sublinia însuşi Ştefan Maimescu. Or, „prea multă energie, prea multă voinţă, prea multă dăruire a fost din partea unor oameni”, precum şi a cenaclului legendar „Datina”, „pentru ca sacrificiul şi curajul lor să rămână necunoscute”, după opinia lui Nicolae Pârţac.

Monografia „Călăraşii şi Renaşterea Naţională” de Eugenia Bulat este mai mult decât o enciclopedie despre Adevărul evenimentelor ce-au devenit istorie, modul şi forma paşnică a satelor călărăşene însetate de Lumină şi Dreptate socioumană, dacă nu naţională, în acei ani când Cel de Sus le-a oferit şansa de a se ridica în picioare şi de a se face auziţi la ei Acasă, îmbrăţişaţi schimbarea.

Florile dalbe, 2022, 16 septembrie, p. 15.

RĂZBOIUL DINTRE ADEVĂR ŞI MINCIUNĂ

Nicolae RUSU,
prozator, eseist
(Chişinău, Republica Moldova)

În *Argumentul* său pentru volumul de mare şi notabilă valoare documentară *Călăraşii şi Renaşterea Naţională*, Eugenia Bulat evidenţiază faptul că neamurile de pe Pământ sunt creaţie divină: *statele sunt create de oameni, iar popoarele de Dumnezeu*. Şi este pe deplin de înţeles momentul în care autoarea este frământată de îndoieli: *Aşchia aceasta de popor tot mai derutată, tot mai spulberată prin lume! La ce bun scrisul, amintirile? În numele a ce?*. Răspunsul îl oferă autoarea însăşi: *Atâta vreme cât există, există sensul acţiunilor noastre, al credinţelor şi faptelor noastre* (p. 13).

Descrierea acelor imprevizibile şi tumultoase evenimente începe cu capitolul *Unde te-a găsit perestroika*?, iar naraţiunea captivează uşor cititorul din simplul motiv că Eugenia Bulat demonstrează un veritabil talent de povestitor. Implicarea ei plenară în iureşul evenimentelor care prinseră a zgudui din temelii imperiul sovietic – băgat în cabina de machiaj a regizorului-şef M. Gorbaciov pentru a i se desena o *faţă umană* – impresionează anume prin faptul că scopul autoarei nu a fost crearea pe fundalul lor a unei imagini, doar a sa, cât mai atractivă. Despre propria persoană autoarea relatează doar tangenţial, uneori cu o uşoară autopersiflare, având însă grijă să scoată în evidenţă pe mulţi şi diferiţi colegi de ideal naţional. Sunt relevante paginile în care autoarea relatează despre starea de teroare susţinută de nomenclatura criminală de partid, dar şi de temutele structuri secrete ale poliţiei politice: *Toţi(...) căutau să discute doar în propria bucătărie, sau, pe la colţ de drum, dar numai cu cineva de încredere* (p. 14). Eugenia Bulat aminteşte de drama din satul Cruglic, când în aprilie 1987 este asasinat Anatol Verdeş, un luptător neînfricat pentru dreptate şi adevăr, despre care astăzi nu se mai vorbeşte. În acest sens, e de apreciat gestul autoarei de a-l scoate din anonimat, dar şi

concluzia precisă pe care o trage, fără drept de apel: *Basarabia este un Cruglic generalizat*. Urmează apoi și constatarea: *dacă nu erai parte din nomenclatura de partid, nu erai om. Puteai să fii oricât de bun, puteai să rupi cămașa de pe tine muncind: nu conta* (p. 22). În acest Cruglic generalizat au loc și alte momente ale dezmățului nomenclaturii de partid, același destin al lui Anatol Verdeș fiind urmat în aprilie 1990 și de prozatorul Mihail Garaz, în decembrie 1991 și de poetul Ion Gheorghiță, dar și de mulți alți conaționali de-ai noștri acoperiți de huma anonimatului. Cititorul rezonează întru totul cu autoarea și în momentul în care ea punctează cu precizie că *din cloaca acestor forțe tenebroase s-au clonat pe la noi, precum o „matrioșkă" (păpușa rusească), mutația genetică numită „Dodon", care a umilit în ultimul hal Basarabia pornită pe calea Europei civilizate și a reunirii cu propriul neam, făcând corp comun cu tot străinul, cu tot românofobul, cu tot „găgăuțul" separatist, în ideea de a ține, într-o formă sau alta, Basarabia în sfera de influență a Rusiei revanșarde, etern militarizate și lacome la înghițit popoare și teritorii străine* (p. 24).

Capitolul *Valul* amintește de marii oameni ai cetății ajunși în procesul de Renaștere Națională *pe val* și e firesc, și necesar să li se rostească tot mai des numele, căci în acest caz tăcerea nu mai e de aur: V. Mândâcanu, I. Ciocanu, Vl. Beșleagă, I. Ungureanu, Doina și Ion Aldea-Teodorovici, D. Matcovschi, L. Lari, C. Oboroc, I. Hadârcă și mulți, mulți alții. În afară de toate dovezile istorice și documentare pe care Eugenia Bulat le utilizează în narațiunea sa, e de accentuat faptul că textul întregii cărți este scris cu pasiune și emoție, fără excese de patetism. Momentele în care autoarea excelează în acest sens se citesc cu inima vibrândă. Pentru exemplificare, e de menționat doar un moment în care sentimentele autoarei ajung fără bisturiu la inima cititorului: *Trebuia să vezi mulțimea aceea de lume deșteptată, fiecare om simțindu-se onorat să fie acolo, împreună cu frații de ideal și să cânte testamentul marelui Ștefan* (p. 38). Pe bună dreptate, autoarea insistă în eternizarea martirilor cauzei naționale care au avut un curaj nemaipomenit de a înfrunta cerberii regimului odios: Mihai Moroșanu, Gheorghe Ghimpu, Nicolai Costenco, Vasile Vâșcu, Alexei Marinat și alții. Este edificatoare stenograma restaurată de la una din ședințele

cenaclului *Alexei Mateevici*, la care, cu siguranță, au participat și alți scriitori, foarte mulți, doar că nu și-au făcut notițe ca Eugenia Bulat, manifestare la care se regăsesc cu replici și discursuri I. Buga, V. Romanciuc, A. Vartic, A. Șalaru, L. Lari, I. Cațaveică, M. Ghimpu, I. Țurcanu și alții. Pagini palpitante sunt cele în care este descrisă lupta pentru cele două mandate de deputat în Sovietul Suprem al URSS, acțiune pe care Eugenia Bulat o caracterizează printr-o constatare aforistică: *Dur, dur de tot. Era războiul dintre Adevăr și Minciună* (p. 73). Oricum, cititorul se alege în final cu constatarea: *Călărașii au trimis atunci la Moscova, în Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice doi brazi de oameni de un curaj admirabil (*e vorba de C. Oboroc și I. Hadârcă, n. a.*) Eram mândri de ei și știam: noi ne-am făcut datoria* (p. 77). Urmează descrieri la fel de emoționante despre cenaclul *Datina* din Călărași, fondat la 6 iunie 1989, apoi pagini despre convulsiile imperiului care încerca să înăbușe brutal mișcările de Renaștere Națională din Republicile Baltice, Caucaziene și Asiei Centrale, după care și despre evenimentele care au precedat crearea Frontului Popular și organizarea Marii Adunări Naționale din 27 august 1989 unde oamenii au venit *cu tot ce aveau mai sfânt: pe față, în suflet, în brațe, în port* (...). Acest For Național a adunat *o mare, o mare de oameni, în care,* relatează autoarea, *ne-am revărsat și noi, CĂLĂRAȘII; o bucurie a reușitei unității noastre, o conștientizare profundă, împlinitoare a faptului de a fi Om, om conștient și cu voință, pe propriul pământ* (p. 95).

Sunt evocări emoționante și despre activitatea autoarei în funcția de primar al baștinei sale, despre Podurile de Flori, despre colegii ei întru crez și dăruire cauzei, despre sacrificiile călărășenilor în războiul declanșat de Federația Rusă în 1992 pe cele două maluri ale Nistrului (vezi *Transnistria, o țară de dânșii inventată*). Autoarea atinge și un alt aspect al realităților care au urmat și care nu prea este comentat la noi: *Era dureros să auzi uneori*, scrie Eugenia Bulat, *păreri plictisite despre discursurile ei* (ale poetei Leonida Lari – n. a.), *în care-și amintea de acel 7 noiembrie 1989. „Iar Leonida Lari! Iar: „am riscat, ne-am pus în fața tancurilor!"* În acest sens, sunt întru totul de acord cu replica autoarei despre acei conaționali pe care îi irita popularitatea poetei: *O, ingratitudinea tinerilor, care vin în galop după noi, setoși de glorie literară; de alte teme, de alte realități,*

orizonturi! Iată că acești 30 de ani de rotație în jurul cozii au oferit (vai nouă!) destul timp pentru a medita, a discerne, pentru a înțelege cât de important este de amintit, de ținut minte (p. 122).

Tocmai în slujba acestui deziderat – cel al neuitării – s-a pus Eugenia Bulat și, pe drept cuvânt, ea merită întreaga recunoștință și considerație pentru dăruirea cu care s-a aplecat asupra acestei importante și necesare teme care, în lumina situației geopolitice la zi, mai exact, a războiului crud impus Ucrainei de către Rusia neoimperialistă (și a pericolului în care se află, din nou, Basarabia), se relevă a fi mai actuală ca oricând.

Revista Literară, 2022, nr. 5, p. 21,
URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/

O CRONICĂ DRAMATICĂ A DESTINULUI ROMÂNILOR BASARABENI

Vasile FLUTUREL,
scriitor, publicist și critic literar (Iași, România)

„Un popor care nu-și cunoaște
trecutul e condamnat să-l repete."
(Nicolae Iorga)

Apărută în excelente condiții grafice la Editura „Unu" din Chișinău, în 2020, cartea *Profesorul. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam,* de Eugenia Bulat, se constituie într-un omagiu binemeritat adus unui diligent slujitor al școlii basarabene postbelice. Apariția ei este o împlinire a unei vechi promisiuni a autoarei („visul vag al fragedei mele tinereți"): „Cândva voi scrie neapărat despre neprețuitul meu profesor de limba română, Ștefan Sevastian Bulat".

Un motto inspirat ales din cugetările eminesciene („Ceea ce scrie un profesor pe tabla vieții nu poate fi niciodată șters.") și un succint dar dens *Argument* prefațează acest volum structurat pe șase capitole bine articulate, având titluri sugestive urmate de un „Epilog",

un consistent „Album fotografic" (binevenită completare la bogata serie de imagini presărate pe parcursul întregului volum) și un inedit „Post-scriptum" – relatare despre „gratificarea post-mortem (de către Mitropolia Basarabiei, n.n.) a 6 personalități emblematice pentru comunitate (Sadova, n.n.) în ultima sută de ani", profesorul Ștefan Sevastian Bulat figurând printre acestea.*

Gh. Tomozei, semnatar al unor pertinente evocări despre Eminescu și Labiș, marcat profund de tragedia ce s-a abătut în anul 79 d. Hr. asupra orașului de la poalelele Vezuviului (unde poetul ajunge în anii '80), afirmă într-un jurnal al său de călătorie că „vizita la Pompei e o vizită într-o rană". Vizită într-o rană, rana „așchiei de țară" (vorba regretatului Nicolae Dabija) dintre Prut si Nistru, se dovedește a fi și volumul omagial al Eugeniei Bulat, asupra căruia ne-am aplecat cu răbdare și interes, așa cum merită o apariție editorială ca aceasta, extrem de densă, scrisă cu sufletul, pe baza unui profund sentiment de recunoștință, și elaborată după o acribioasă colectare de material probator.

O încercare de alinare a acestei răni sunt cutremurătoarele pagini ale acestui volum ce exprimă omagiul adus, pe de o parte, fostului dascăl de românească limbă, profesorul Ștefan Sevastian Bulat, cel datorită căruia autoarea însăși a urmat studii filologice și, pe de alta, tuturor românilor basarabeni care au avut de suferit în urma includerii teritoriului românesc dintre Prut și Nistru în imperiul roșu de la Răsărit, după cea de-a doua conflagrație mondială.

„Păşiţi încet, cu grijă tăcută, feţii *mei*,/ Să nu-i călcaţi nici umbra, nici florile de tei". Așa îi îndemna Tudor Arghezi pe cititori să se apropie de geniala creație eminesciană și acest îndemn near putea fi de folos în încercarea noastră de a înțelege la adevăratele dimensiuni calvarul sutelor, miilor de români basarabeni pentru care înfometarea provocată, persecutarea, deportarea, dezmembrarea familiilor, aflarea sfârșitului la mii de kilometri de vatra natală au fost realități palpabile.

Am avut si avem ferma convingere că, pentru a ne putea pronunța avizat asupra destinului Basarabiei (pe axa existențială trecut – prezent – viitor), a trăitorilor pe aceste meleaguri, trebuie să ne edificăm cât mai bine cu putință asupra realităților istorice specifice acestui colț de Țară înstrăinat datorită convulsiilor

Istoriei. Cartea Eugeniei Bulat este una ce vine din plin în ajutorul tuturor celor dornici de a-și spori informațiile în domeniu, constituindu-se într-o cronică a suferinței și dârzeniei, a deznădejdii și speranței, a întunericului și luminii abia zărite la capătul unui tunel imaginat ca un drum al purificării prin perseverență, omenie și credință.

Credem cu tărie că lectura acestei cărți trebuie făcută neapărat printr-o grilă specială, aceea a unei înțelegeri bazate pe cunoașterea de la sursă a genocidului săvârșit la mijloc de secol XX asupra unei populații pașnice care nu avea altă vină decât aceea de a aparține Neamului Românesc ori/și (pentru o parte a ei) aceea de a fi agonisit, prin trudă și chibzuință, bunuri materiale mai consistente. Ne ajută în acest proces martori oculari, supraviețuitori ai tragicului fenomen ori urmași ai lor, prezenți în paginile acestei cărți ce aduce în fața cititorului scene de un dramatism de-a dreptul șocant.

Integrând biografia omagiatului (profesorul Ștefan Sevastian Bulat, a cărei elevă a fost autoarea în Sadova natală) în pagina de istorie basarabeană a celei de-a doua jumătăți a secolului trecut, Eugenia Bulat realizează, de fapt, o amplă cronică a „Rezistenței Naționale din Basarabia anilor ’60-70”, după cum însăși apreciază.

Figura centrală a cărții („carte-muzeu”, după cum atât de frumos o denumește autoarea) este, se înțelege, cel căruia îi este dedicată (o primă dovadă, sintagma „in memoriam” din titlu) și al cărui destin îl urmărește *da capo al fine*. Scăpat ca prin minune de urgia prigoanei și a deportărilor din vara anului 1949, care i-au răpit părinții (tatăl, decedat la scurt timp după ieșirea din detenția la care a fost supus pe nedrept pentru „neplata impozitelor” și mama, deportată în Siberia fiindcă figura pe lista chiaburilor, a oamenilor cu stare din sat), tânărul învățător Ștefan Sevastian Bulat își începe cariera didactică la Gălești și și-o continuă și încheie la Sadova, unde-și are și locul de veșnică odihnă.

Faptul că, din cauza originii sale sociale, s-a aflat în permanență sub supravegherea autorităților nu l-a împiedicat pe profesor să sădească în sufletele învățăceilor săi dragostea pentru limba română, pentru istoria neamului românesc, pentru valorile lui supreme, între care Eminescu și creația sa ocupau primul loc. „Dar,

accentuez", spune Eugenia Bulat în capitolul «Țara în lumina Luceafărului», „*Marea Simfonie a Limbii Române* a început în viața noastră de elev, precum și în viața poporului român, cu opera marelui Eminescu. Profesorul nostru ne-a amalgamat cu Eminescu prin tot ce a găsit cu putință: prin orele de curs, prin atenția ce-o acorda celor mai buni dintre noi, prin frumoasa nebunie de a înscena poemul *Luceafărul* etc […] Era, cu adevărat, spectacolul cel mare al Poeziei, pentru că profesorul nostru știa cum să citească un vers, cum să-l aducă la conștiința noastră, cum să ne provoace."

Această carte este deopotrivă un jurnal intim și un volum evocator. Îndrăgostită de Eminescu, pe care, copil și adolescent fiind, autoarea îl vede întruchipat în tânărul bibliotecar din Sadova natală (cel „care a trecut ca o cometă prin viața noastră de adolescenți cititori") și-i descoperă opera prin profesorul ei de limba română. Eugenia Bulat ne poartă prin lumea copilăriei și adolescenței ei, făcându-ne *volens, nolens* martori ai aventurii cunoașterii pe care o parcurge copilul născut „într-o casă fără cărți" și pe care lectura o ajută să trăiască și într-o altă lume decât cea reală, lume ce i se relevă prin intermediul paginii tipărite și care era una scăldată într-o lumină aparte. De altfel, și intrarea în viața ei a Profesorului se face sub auspiciile unei miraculoase aure fotonice: „Curând aveam să cunosc un om care avea să amplifice lumina, să-mi dea cu deplinătate demnitatea de care aveam nevoie […] Lumina acelui om avea să fortifice și să închege cioburile de lumină ce le acumulasem latent și cu frică până atunci, iar el urma să-mi devină *părinte spiritual*. Era Ștefan Sevastian Bulat."

Portretul Profesorului se încheagă atât din mărturisirile autoarei (capitolul intitulat „Profesorul"), din „Caietele profesorului" (titlul celui de-al doilea capitol al cărții, cuprinzând însemnări din anii studenției, scrisori, texte folclorice), cât și din interviurile luate membrilor familiei, unor foști elevi (unii ajunși intelectuali de prestigiu) ori colegi de cancelarie, interviuri care se întind pe trei din cele șase capitole ale cărții („El era al meu și nu-l puteam împărți cu nimeni", „El a mers pe calea umanismului", „Noi aveam nevoie de modele și le-am avut").

Imaginii fizice din memoria fostei eleve („Avea o frunte înaltă, luminoasă, o ținută mereu distinsă, mereu proaspăt, mereu la

cravată") i se suprapune cea morală. „Pentru absoluta majoritate a elevilor, Stepan Sevastianovici Bulat era un profesor exigent, dar cu dreptate. Era întruchiparea bucuriei orelor de la şcoală. Personal, atunci când ştiam că urmează Limba şi Literatura Română, îmi cânta sufletul ca înainte de o mare sărbătoare", spune autoarea în una din paginile unde îi creionează portretul. Era omul care, continuă Eugenia Bulat, „nu avea nevoie de nimic în plus ca să se facă iubit: mereu omenos, echilibrat şi înţelept […] aducându-ne mereu în clasă bucuria caietelor controlate şi a temelor explicate cu har".

Un excelent portret moral îi schiţează şi fostul elev, prof. univ. dr. Boris Boguş: „Nouă, cu adevărat, ne-a mers în viaţă avându-l pe Stepan Sevastianovici Bulat drept profesor, fiindcă, prin accesul lui la subconştientul nostru, noi am fost, de copii, *ancoraţi la românism*" [...] Ancorarea noastră la românism, în timpuri când noi mai scriam cu grafie chirilică, a fost făcută într-un mod foarte delicat şi subtil […] Profesorul Bulat ne-a aşezat pe palierul demnităţii, a umanismului, prin propriile sale calităţi, prin faptul că el însuşi era lipsit de cele 4 trăsături distructive ale firii umane: invidia, gelozia, furia şi ura. El a fost lipsit de toate acestea, lipsit cu desăvârşire. Păşind cu demnitate prin suferinţă, prin dramatismul situaţiei familiei sale, el şi-a asumat cu verticalitate propriul trecut şi nu a alunecat pe panta urii şi a furiei, a tot ceea ce provoacă întuneric."

Văzut şi de alţii, Profesorul „era om subţire, rafinat" şi „se simţea tare bine între copii"(Valeriu Bulat, fiu), „se bucura de un respect mare în sat" […] avea o frunte înaltă, luminată, nu se puteau speria copiii de el" (Veronica, fiică), „se apropia de orice lucru în mod creativ" […] „cred că jumătate din sat a învăţat de la dânsul arta fotografică" (Elena Bulat, fiică), „a fost un creator şi un stăpân de univers" (Marin Bulat, nepot), un om de o hărnicie exemplară: „Nu l-am văzut niciodată stând degeaba, odihnindu-se sau uitându-se pur si simplu la televizor" (Doina Ferenţ, nepoată), un pedagog care „dezvolta în noi nu doar latura spirituală, ci şi varii deprinderi de viaţă, foarte necesare" (ing. Valentina Buju Găină), un dascăl care „a plantat în noi dragostea pentru limba maternă" (ing. Petru Eghenie), un om pentru care „şcoala... era o sărbătoare şi aşa făcea să fie şi lecţiile pentru noi"

(ed. Nadia Gorbuleac), un „om de o inteligență rară, cu un har pedagogic aparte, care atrăgea spre sine sufletele gingașe și pure ale elevilor, asemenea unui magnet" (dr. Gh. Gaberi), „o personalitate puternică, care a îmbinat armonios inteligența, sapiența cu omenia și bunul simț" (prof. Iulia Iasinschi), un „model de comportament, de cumsecădenie și înțelepciune, de iubire de Neam și de Țară, dar și un erudit profesor" (prof. Luiza Arhip), „o personalitate marcantă pentru noi toți – foștii lui elevi, pentru membrii corpului profesoral de ieri și de azi ai școlii din Sadova, pentru întreaga comunitate, dar, poate, și pentru întreaga pedagogie din Republica Moldova" (înv. Viorica Cozma), un slujitor al școlii care „s-a dedicat profesiei de pedagog până la sacrificiu" (ing. Ana Gangură), „o călăuză, un model – omul care m-a învățat să fiu Om" (regretata prof. Nadia Bolea, citată de soțul ei, prof. Tudor Bolea), „un om de o cumsecădenie și de o modestie exemplară" (prof. Gh. Vulpe).

Educația primită de la dascălul atât de venerat a dat roade în formarea personalității autoarei, ajunsă ea însăși în postura de pedagog, de formator de conștiințe, ca profesor la școala din Sadova. Devenită membră a Frontului Popular, din această poziție și-a modelat discipolii în spiritul cunoașterii istoriei adevărate a Neamului și a Țării, a redescoperirii alfabetului latin, a trezirii conștiinței naționale. Îi duce pe elevi la mănăstirea ștefaniană de la Căpriana și la Cetatea Albă, organizează „manifestări culturale în ideea de a deștepta lumea amorțită de propaganda sovietică", marchează „jubileul de 50 de ani ai poetului Dumitru Matcovschi", aflat atunci în spital, după un tragic eveniment rutier pus la cale de cei care se împotriveau procesului de Renaștere Națională, care luase avânt în Basarabia anilor '90. Prin tot ce întreprinde se dovedește o luptătoare aflată mereu pe baricade și care trăiește o adevărată revelație la vederea (în 1990) meleagurilor românești din dreapta Prutului: „Atunci am văzut Iașul, Suceava, Putna, Moldovița, Sucevița, Voroneț, îmbătându-mă de frumusețea Țării mele și sorbind pe viu Logosul Limbii Române. Tot atunci l-am văzut pe Eminescu într-un mod absolut halucinant. Din cele 3 zile cât urma să fim în Țară, o zi și o noapte ni le-a furat vama. URSS-ul nu căzuse încă, dar «se rupsese»

hotarul după *Podul de Flori* din 6 mai ’90 și toți voiau să vadă Țara-mamă […] Eram la doi pași de Iași, dar eu aveam sentimentul că ceea ce se vede e doar o mărgioară și că Țara e încă departe, foarte departe. Mă trezii însă brusc, izbită ca de un fulger incandescent. Chiar în fața mea, inundat de o lumină profundă, se avânta spre cer Mihai Eminescu […] Era monumentul lui Mihai Eminescu de lângă Biblioteca Universității *Alexandru Ioan Cuza*, de la Iași (îl văzusem în *Glasul* – primul nostru ziar în grafie latină) [...] Așa mi-am regăsit Țara – Țara căreia aparținuse profesorul meu și de întâlnirea cu care, sunt sigură, ne pregătise. Așa a rămas în inima mea Țara: un Eminescu avântat spre cer și inundat de lumină. Altfel zis, limba română, în toată verticalitatea ei, scăldată în lumina Luceafărului.”

Urmași demni ai vistiernicului lui Ștefan cel Mare (a se vedea ultimul capitol al cărții), românii basarabeni din neamul Bulat ajung, în condițiile istoriei tragice a mijlocului de veac XX, să suporte enorma presiune a acesteia, materializată în acțiuni distructive ce au culminat cu exilul siberian, căruia i-au căzut victime mii și mii de trăitori pe teritoriul românesc dintre Prut si Nistru, la fel cum li s-a întâmplat și celor din Nordul Bucovinei. Mărturiile culese de autoare și iscusit integrate în textul cărții sunt de o cutremurătoare relevanță, toate dovedind cu prisosință nu numai tragismul situației celor deportați, dar și extraordinara lor forță de rezistență, puterea de neimaginat de a-și continua viața pe acele meleaguri aflate la mii de kilometri de vatra natală și apoi de a se întoarce acasă și a o lua de la capăt. Sunt realități dintr-un scenariu apocaliptic greu de închipuit de către cei care n-au trecut printr-un asemenea calvar.

Lecturând volumul, cititorul devine martorul unor scene uluitoare ce au darul a înveșnici și mai mult memoria protagoniștilor. Iată-l pe „bunelul Sevastian” (din relatarea lui Valeriu Bulat, fiul Profesorului) ajuns din „dvorean” (nobil), arestat, condamnat pe motiv că nu și-a plătit impozitele (deși le achitase) și ieșit din pușcărie cu sănătatea zdruncinată; pe „bunica Maria” (din aceeași relatare), dusă în Siberia și supraviețuind cu gândul la cei dragi rămași acasă, din fotografiile cărora alcătuise un adevărat „iconostas”; pe bunelul Leonaș îngenunchind și sărutând toți copacii

din ogradă înainte de a fi deportat; pe bunicii dinspre mamă, care în câteva luni și-au făcut casă în Siberia, împrejmuind-o apoi cu gard (lucru curios pentru locuitorii din zonă), construindu-și fântână, crescând în anii următori găini și purcei (determinându-i astfel pe localnici și pe cei aduși să se gospodărească și ei), iar la revenirea în Basarabia, luând viața de la capăt; pe tinerii căsătoriți care au scăpat de deportare, ascunzându-se, dar cărora le-a fost luată casa și au fost nevoiți să doarmă luni de zile în pădure; pe cei care, asemenea Profesorului și soției sale, erau terorizați de faptul că erau urmași de deportați („descendenți din culaci") și, care (în cazul celor doi) periodic trebuiau să găzduiască un inspector școlar venit de la raion, timp în care în casă nu trebuiau să existe icoane și nimeni să nu-și facă semnul crucii; pe toți foștii deportați care, la întoarcerea acasă (cei care s-au întors, pentru că mulți n-au mai revenit), nu aveau voie să se instaleze în fostele locuințe; pe tinerii moldoveni condamnați la 20 de ani de detenție pentru tentativă de evadare din lagăr; pe oamenii înfometați pentru că „au fost măturate podurile de toate rezervele de cereale pe care oamenii le aveau din anii precedenți"; pe părinții care erau nevoiți să-și boteze pe ascuns copiii și să-și țină dosite icoanele.

Relatarea despre drumul spre Siberia este una tulburătoare: „Am fost puși în vagoane de vite", spune Nicolae Bulat, „și adio Școală Pedagogică. În fiecare vagon erau 60-70 de persoane. La geam era rețea de sârmă ghimpată […] Trecând peste șine, acolo, prima dată am văzut copii nou-născuți și aruncați din vagon […] La gara Șadrinsk, regiunea Kurgan, ne așteptau cumpărătorii de robi […] Am fost anunțați că am fost aduși în exil *pe vecie* și cine va îndrăzni să părăsească locul de aici, va fi judecat la 20 de ani de muncă silnică."

Este vorba despre destinul unor oameni puși în fața unor situații limită și care s-au salvat doar printr-o extraordinară forță de a-și purta crucea, forță izvorâtă dintr-o credință puternică, din convingerea că nimic nu poate sta în calea adevărului, omeniei, hărniciei și a bunelor intenții, că spiritul de solidaritate la greu trebuie să fie liantul necesar supraviețuirii. Lectura unor asemenea pagini merită a fi făcută în genunchi (măcar simbolic), la lumina unui sfeșnic al recunoștinței. Prin semeni ca aceștia s-a asigurat

de-a lungul veacurilor dăinuirea noastră ca popor.

Nu putem încheia aceste modeste considerații pe marginea cărții Eugeniei Bulat fără a spune că volumul este o reușită cronică a destinului basarabean postbelic văzut atât prin ochii autoarei, cât și a celor care i-au fost interlocutori. Arta evocării ține, se știe, de talentul celui care o face și, în cazul de față, cititorul va remarca, suntem siguri, o deosebită forță de coagulare a faptelor trecute prin propriul filtru sentimental. O carte ca aceasta se poate scrie doar dacă autorul are o bogată mobilare interioară, dacă sufletul său vibrează la unison cu cele ale căror destine le evocă și dacă este înzestrat cu harul creației. La Eugenia Bulat sunt întrunite pe deplin toate aceste condiții, ceea ce face ca, de la prima pagină lecturată, cititorul să fie captivat și de fluența povestirii, și de armonia limbajului, și de arta îmbinării episoadelor într-un întreg evocator plin de semnificații, dând cărții dreptul să stea cu cinste pe raftul cel mai de sus al Bibliotecii Istoriei Tragice a Neamului Românesc, alături de atâtea alte apariții editoriale din ultimele decenii.

Adâncă reverență în fața autoarei, pios omagiu pentru profesorul Ștefan Sevastian Bulat și pentru toți înaintașii ori contemporanii săi evocați în paginile acestei cărți!

*„Gramată. Prin prezenta, se confirmă că în data de 06 septembrie anul 2020, domnul Ștefan Bulat, fost învățător de limba română din parohia «Sfântul Ierarh Nicolae», localitatea Sadova, raionul Călărași, pentru merite deosebite pe care domnia sa le-a avut față de Biserica Neamului, în promovarea creștinismului ortodox și a valorilor naționale, a fost decorat post-mortem cu înalta Distincție Mitropolitană: «Crucea Mitropoliei Basarabiei pentru mireni» […] + Petru, Arhiepiscop al Chișinăului, Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor".

Revista Literară. 2022, nr. 2, pp. 22-23.
URL: https://uniuneascriitorilor.md/media/arhiva_revista_files/Revista_literara_2_2022_CRn3FAH.pdf

SCURTE OPINII ASUPRA VOLUMULUI „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ. MĂRTURII, EVOCĂRI, IMAGINI”

„Cartea doamnei Eugenia Bulat, a colegei noastre dragi, este o carte-eveniment, o carte-poem, o carte-document, o carte-analiză și o carte-recviem. De ce *poem*? – Pentru că este însoțită și acompaniată de o serie întreagă de versuri, de poeme, scrise atunci, la începutul Renașterii noastre Naționale, sau mai târziu. De ce *document*? – Pentru că în carte apar documente pe care eu nu le-am cunoscut, între care, inclusiv, alocuțiunile deputaților noștri, scriitori care au fost delegați la Congresul popoarelor de la Moscova, în anul 1990. Asta nu se ia așa ușor, asta se caută. De ce *analiză*? – Pentru că este o lucrare, un text care încearcă să pătrundă: ce s-a întâmplat cu noi?... Și *recviem* de ce? – Pentru că sunt amintiți cei care nu mai sunt printre noi, cei plecați, precum Leonida Lari, Dumitru Matcovschi, Gheorghe Ghimpu, Ion Ungureanu și, deloc în ultimul rând, militanții de frunte ai Renașterii din raionul Călărași.”

(**Vladimir BEȘLEAGĂ, scriitor)**

„*Călărașii și Renașterea Națională* este, într-un fel, o carte de unicat. Noi nu avem asemenea cărți. Eugenia Bulat este prima care scrie astfel despre Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională. Autoarea arată, pornind din teritoriu, din raionul Călărași, *cum au fost adâncurile Mișcării de Eliberare Națională*. Ea scrie foarte călduros despre intelectualii noștri, despre scriitorii, istoricii noștri, care au mers întotdeauna în teritoriu atunci când au fost invitați.”

(**Anatol PETRENCU, istoric)**

„Istoricii au scris despre această perioadă din punct de vedere politic, social, din punct de vedere istoric, dar Eugenia aduce prin această carte emoția, simțirea și trăirea din acele vremi a oamenilor de jos, implicați în Mișcarea de Eliberare Națională. [...] Cartea Eugeniei Bulat vine cu amănunte, cu detalii pe care

nu le găsești în altă parte. Mai mult, prin acest volum, Eugenia Bulat reabilitează noțiunea de *patriotism*, care a fost continuu blamată în anii din urmă."

(Maria BULAT-SAHARNEANU, jurnalistă, prozatoare)

„Această carte a dnei Eugenia Bulat nu este una întâmplătoare, ea este o lucrare impusă de forțe de sus, aș zice eu, deoarece, prin ea, *s-au micșorat posibilitățile de a se fura din adevăr*, fiindcă Eugenia a relatat în volum cum și ce au făcut oameni concreți, a estimat rolul raionului Călărași în Mișcarea de Eliberare Națională, rol care a fost, fără îndoială, unul foarte important."

(General Valeriu TROENCO)

ECOURI ÎN MEDIA ASUPRA ACTIVITĂȚII ȘI CREAȚIEI (grupaj selectiv)

REABILITAREA PATRIOTISMULUI SAU LECȚIA DE ISTORIE A EUGENIEI BULAT

Maria BULAT-SAHARNEANU,
jurnalistă, om de radio
(Chișinău, Republica Moldova)

Organizată cu ocazia împlinirii a 104 ani de la Unirea Basarabiei cu România, sub genericul „Basarabia, actant și martor: între imnic și geopolitică", lansarea în 25.03.2022 a cărții „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" de Eugenia Bulat (Editura UNU, Chișinău, 2021), la Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu" din Chișinău, vine să întărească în mod ferm certitudinea că valorile esențiale ale unui neam au puterea de a rămâne vii și nealterate, mai cu seamă atunci când sunt trăite, valorificate și promovate de oameni integri, implicați și dedicați cauzei naționale.

Anume un astfel de om (convingerea mea) este autoarea, inclusiv protagoniștii acestei impresionante cărți, nu atât ca volum (640 de pagini, 45 de capitole, 280 de imagini), cât mai degrabă ca tablă de materii, prin care se edifică fidel și amplu primii ani ai Renașterii Naționale, atenție, nu la Chișinău, ci la Călărași și în satele lui, acolo unde lumina adevărului pătrundea cel mai greu, iar oamenii erau încercați cel mai mult, toate bazându-se inițial pe intuiția ce nu înșeală niciodată și pe trăirea ancestrală ce n-are moarte când e vorba de ceea ce am fost și suntem în astă lume. De aici, de la intuiție și trăire ancestrală, ne-o dovedește am putea spune orice rând din carte, s-a ajuns încet-încet, de la om la om, de la sat la sat și până în capitală, la trezirea conștiinței naționale, care ne-a adunat cu sutele de mii în Piața Marii Adunări Naționale.

Ajutați concomitent pe unde de-o poezie, pe unde de-un cântec, de-o informație ascunsă sub șapte lacăte, apoi de „moda"

cenaclurilor literare („Alexei Mateevici" la Chișinău, „Vatra" la Tighina, „Mihai Eminescu" la Nisporeni, „Datina" la Călărași etc.), apărute ca o necesitate de exprimare și de luptă întru revenirea la ființa noastră, rândurile celor deșteptați se îndesau treptat, ca să se constituie în cele din urmă în forța ce-a făcut posibilă declararea Independenței Republicii Moldova, atunci când la Moscova se făceau puciuri și se trăgea din tunuri.

Ce ne-a oferit această Independență „chinuită" (vorba Eugeniei Bulat), în ce măsură ni s-au realizat visurile legate de ea e altă temă de discuție, or autoarea și-a pus scopul să elucideze în acest volum starea de spirit a călărășenilor (conectați și la starea de spirit de la Chișinău) din primii ani ai Renașterii Naționale până la declararea Independenței (cu o pioasă reverență, în final, adusă tinerilor care au apărat fragila noastră Independență în războiul ce ne-a fost impus la Nistru, în 1992), fiind motivată, poate în primul rând, de împlinirile și neîmplinirile trăite pe parcursul celor 30 de ani de Independență, marcați anul trecut.

Asta ar însemna, în linii generale, volumul „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" de Eugenia Bulat, dar ar fi mare păcat să ne mulțumim doar cu o succintă prezentare a lui, atunci când fiecare pagină vorbește despre trăirile, curajul și dedicația celor implicați, reconstituind un segment de timp în care s-a produs reînvierea noastră. Mai mult ca atât, sunt de părere că oricine din generația care a stat pe baricade în acei ani se va regăsi cel puțin într-un crâmpei, într-o imagine, într-o întâmplare acoperită de trecerea anilor, cartea fiind documentată cu mărturii și imagini de necontestat, ce o pot înscrie fără putință de tăgadă în rândul cărților-document, fapt ce-i adaugă pondere și valoare, descoperindu-ne totodată puterea de muncă și de procesare a unui material factologic imens de către autoare.

Altă părere de rău ar fi de trăit dacă acest volum n-ar ajunge în fiecare bibliotecă, în fiecare instituție de învățământ, mediu și superior, îndeosebi la generația tânără, cea care studiază azi în limba română și scrie cu alfabet latin sau cunoaște istoria neamului din care provine, fără să stea la închisoare pentru o carte, un slogan sau un gest de nesupunere, fără să fie marginalizați și ostracizați, așa cum se întâmpla cu cei care nu pregetau să

iasă din coloanele strict supravegheate de „fratele" mai mare. Ar descoperi și de aici ar prețui la justă valoare beneficiile de care se bucură, aflând că toate au fost obținute prin sacrificii, neodihnă și dedicare din partea predecesorilor (aspect consemnat anume în această cheie și de mai tinerii participanți la lansarea volumului, Dan Nicu, politolog și analist politic, discipol al Eugeniei Bulat și Ion Mischevca, istoric și jurnalist, redactorul volumului), luându-și-i drept modele pentru propriul viitor.

Ar mai fi de subliniat cu referire la acest volum că un merit aparte, pe lângă multe altele, al autoarei și al protagoniștilor lui este și reabilitarea sentimentului patriotic, chiar a noțiunii de patriotism, care în gura acestei lumi frumoase și curajoase nu sună nici patetic, nici patriotard, ci firesc și credibil, grație faptului că a fost, este trăit și simțit cu sinceritate la cotele cele mai înalte. Or, precum spunea și scriitoarea Maria Pilchin, moderatoarea evenimentului, în circumstanțele actuale, când la câțiva kilometri de noi explodează bombe și mor oameni nevinovați, noțiunile de patrie, patriotism capătă cu totul alte valențe: nu mai pot fi percepute ca ceva demodat și vetust, nu mai pot fi persiflate și respinse ca odinioară, ci interpretate (adăugăm noi) drept o lecție de istorie, un ghid, un trening la o adică, atât pentru societate, cât și pentru clasa politică, care ar trebui să le însușească de la A la Z, inclusiv să realizeze că au ajuns să conducă un stat (asta-i realitatea, deocamdată!) datorită sacrificiului unei întregi generații, care, oprimată și brutalizată de tăvălugul sovietic, a știut să găsească adevărul și calea spre perpetuarea noastră ca așchie a neamului românesc.

În context, cu atât mai indicată mi se pare propunerea scriitorului și omului politic Ion Hadârcă, unul dintre protagoniștii Renașterii Naționale din acei ani, ca volumului „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" de Eugenia Bulat să i se acorde Premiul Național, pe care-l merită deplin. Vă puteți convinge de acest lucru, lecturând lucrarea dintr-un capăt în altul, lucrare care, în opinia celor care au citit-o deja, se parcurge ușor, întocmai precum un roman captivant, plin de suspans, unica deosebire constând în faptul că nu e vorba de o ficțiune, ci de pagini vii din istoria noastră recentă: o istorie autentic trăită a celor mai strălucite, dar și mai dramatice pagini

din istoria Renașterii noastre Naționale într-o perspectivă de pionierat: de la periferie spre Centru.

Gazeta de Chișinău, 2022, 22 aprilie, p. 15.
URL: https://gazetadechisinau.md/2022/04/22/reabilitarea-patriotismului-sau-lectia-de-istorie-a-eugeniei-bulat/

REGĂSIRE ÎN ISTORIE, REGĂSIRE ÎN EUROPA. POEZIA BASARABIEI LA *ACCADEMIA DI ROMANIA* DE LA ROMA

Tatiana CIOBANU,
filolog (Roma, Italia)

Pe 27 martie 2011, Ziua Unirii Basarabiei cu România la 1918, Accademia di Romania de la Roma, cu susținerea Institutului Cultural Român din București, a găzduit lansarea a două volume de poezii de Eugenia Bulat (ambele în ediție bilingvă): *Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell'Est/Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* (Editura Cartier, Chișinău, 2008), tradus în italiană de Gabriella Molcsan și Nello Sgabuzzino/*În debara* (Editura Gunivas, Chișinău, 2010), în traducerea lui Geo Vasile. Au luat cuvântul dr. Gabriella Molcsan, poetul Francesco Baldassi și scriitoarea Laura Rainieri. Au mai fost prezenți la eveniment: Ileana Ludușan, președinta Asociației „Primavera della Romania", directorul Accademia di Romania, prof. Mihai Bărbulescu, scriitorii italieni Massimo Giannotta, Eugenia Serafini și Sara Febbraro, istoricul Alberto Basciani, ziariștii de la „Gazeta Basarabiei" și „Gazeta Românească" – Olga Coptu, Jana Reniță și Victor Druță –, președinta Asociației Pro-patria A.C.R.I., Mioara Moraru, președinta Asociației A.N.I.M.I., Marina Negară, mai mulți membri ai Asociației „Dacia", cetățeni din Republica Moldova și România. În cuvântul său de omagiu adus evenimentului istoric de la 1918, poeta Eugenia Bulat, membră a Uniunii Scriitorilor din România și Republica Moldova, a subliniat cât de important este să veghem asupra memoriei istorice a neamului, asta deoarece: „nu se știe

când marile forțe ale lumii vor permite să cadă și acest zid al Berlinului, zid care desparte românii de români".

În fapt, însăși creația poetei Eugenia Bulat demonstrează rezistența spiritului, care nu îngăduie ființei să fie strivită de probleme și dificultăți. Poezia Eugeniei Bulat te înalță în apartenența ta națională, îndemnându-te să revii la izvoarele esențiale ale culturii românești, la baladele „Miorița" și „Meșterul Manole", să recitești „Rugăciunea unui dac" de Eminescu sau „Basmul" lui Geo Bogza, te readuc la Eliade, Cioran sau Noica, dar și la mari gânditori ai literaturii universale, care au atins problema exodului.

În ziua Unirii Basarabiei cu Țara-mamă, mă întrebam cum se simt oare profesorii noștri de limba română, care le vorbesc elevilor despre Eminescu ca despre un poet național, în timp ce numele limbii noastre în Constituție rămâne mutilat – „limba moldovenească"; profesori care le vorbesc despre sentimentul comuniunii spirituale cu frații noștri de peste Prut, în timp ce acest sentiment este continuu bruiat de o realitate absurdă și nedreaptă. În fața unor împrejurări dramatice, intelectualul basarabean are nevoie de verticalitate și de afirmarea adevărului cu privire la unitatea națională – un deziderat ce pare, uneori, să nu mai intereseze pe nimeni. Borges spunea că fiecare popor are barem un clasic celebru care nu-l reprezintă, nu-l flatează, ci mai degrabă îl contrazice, scriitorii fiind un fel de leac pentru bolile comunității lor naționale. Scriitorii din Basarabia sunt și vor rămâne un antidot împotriva fenomenului de fragmentare, de sfâșiere a identității, împotriva amneziei, oportunismului și altor maladii care împiedică unitatea spirituală românească.

În calitate de reprezentant al Academiei Române la Roma – *Accademia di Romania a Roma* –, dar și de traducător al volumului „Veneția ca un dat", doamna dr. Gabriella Molcsan a vorbit despre tematica acestei cărți și particularitățile traducerii acesteia: poezia exodului, condiția imigrantului, starea de suspensie între două lumi... – Eugenia Bulat descriindu-și exilul venețian nu ca pe un *dar*, ci ca pe un *dat*, un destin.

Poetul Francesco Baldassi a remarcat că raporturile sale cu inimoasa comunitate a basarabenilor de la Roma au pornit tocmai de la cuvântul poetic, cel care ne-a adunat în această zi – români și

italieni – în jurul poeziei Eugeniei Bulat. A vorbit despre contextul în care se desfășoară lansarea celor două cărți: Unirea din 27 Martie 1918 a Basarabiei cu România, cu amara deziluzie ce a urmat după 22 de ani, o dată cu punerea în aplicare a pactului Ribbentrop-Molotov și anexarea la Uniunea Sovietică, apoi recâștigarea unei suveranități chinuite, în anii '90-'92, pentru Moldova, care a rămas frustrată în dorința ei de reunire cu Patria-mamă (România), în pofida eforturilor de unificare a limbii și culturii. [...]

„Când pacea aceea velină va fi să inunde-n final chipul tău,/ fața crispată-a oglinzii ce-n lume ai fost s-a desface ușor, liniștit,/ ca o apă în ultim fior de desfăț tremurat,/ să se-absoarbă-înapoi în cel vis fără timp care-ai fost.../ În surâs..." – Pentru Francesco Baldassi volumul *În debara* al Eugeniei Bulat este o lucrare despre cucerirea libertății esențiale, ca ultim sens al unei dramatice și cutremurătoare mărturii poetice. „E una poesia da urlare" („Este o poezie a strigătului"), a spus poetul italian, „rebeliunea împotriva ultimei amprente de umanitate care să se deștepte în noi". „Abisul și dimensiunea verticală a acestei poezii, durerea sufocată, surdă, aproape absurdă, prevestitoare de orizonturi obscure, sunt elemente care îmi readuc în minte montalianul *Il male di vivere* (*Durerea existenței*). Dar, în cazul Eugeniei Bulat, la finele dramei se întrevede atingerea unei nemărturisite și visceral jinduite speranțe. În esență, această poezie solicită numai Ființa și Adevărul ei, evocă un destin și o condiție existențială *de resemnată*, dar nu *de învinsă*, evocă posibila așteptare a unei răzbunări, personale și colective, a unui popor, care poartă pe umeri povara unui drum istoric vitreg și de servitute, prelungit în timp. „Con questa poesia, la poetessa ha scoperto l'ultimo segreto della vita" („Cu această poezie poeta a cucerit ultimul secret al vieții"), și-a încheiat Francesco Baldassi intervenția sa de la lansare.

Imigranții sunt *propria noastră conștiință adormită***,** a spus poeta Laura Rainieri, iar întâlnirea-confruntare cu diferite culturi și persoane alolingve este esențială pentru noi, pentru cultura noastră închisă în sine, narcisistă și zăvorâtă în fața vânturilor lumii. O gură de aer proaspăt e binevenită pentru cel adormit și, în același timp, poate reda demnitatea „stranierului". Nu există un alt mod de a conviețui decât interferând, pentru că Vechea

Europă Occidentală are nevoie să se reflecte în surioara sa un timp prea îndelungat uitată – Europa de Est."

„Poezia Eugeniei Bulat, a mai remarcat dna Rainieri, este individuală, tragică, istorică, e un document literar al unui om puternic care și-a asumat exilul. Această poezie trage după sine toate femeile Basarabiei, copiii ei care se întorc în sicrie din stradă, toți morții ei inocenți, între care poeții, care au luptat pentru libertate, în același timp ea însăși murind sufocată în debaraua fără ieșire, ca Ana din balada română, învingând doar prin Spirit, prin acel Ochi deschis prin care s-a adăugat un nou capitol, inedit, la literatura română tradițională."

Și un alt gând din intervenția Laurei Rainieri: „Estul este pentru occidental un tărâm fără sfârșit, cu hotare indefinite, precum un nisip mișcător, dar cu popoare primordiale, cu sânge cald în vene, popoare tinere, care vor să se constituie, să cucerească democrația […]. În timp, periferia se revarsă în Centru, renovându-i limfa, amalgamându-se Centrului, cu toate tulburările inerente […]. Evenimentul istoric din 27 Martie 1918 este pentru moldovenii din Republica Moldova un simbol al unității spirituale cu spațiul românesc, un ideal de urmat, care le poate oferi multă putere".

În cele două ore de reflecții asupra mesajului poetic, plasat sub cupola simbolică a Unirii și a destinului Basarabiei, s-a creat o atmosferă plină de căldură, concentrare și sobrietate. Am acceptat cu bucurie oferta poetei Eugenia Bulat către Asociația „Dacia": darul de 40 de exemplare al cărții În debara, cu sugestia ca, prin distribuirea acestora să fie sprijinit violonistul Dumitru Blajinu întru editarea unui nou disc de veritabilă muzică folclorică. Neam luat rămas bun, în final, cu conștiința că acest spirit de unitate a românilor de pretutindeni necesită un efort continuu, și mai ales fapte de cultură autentice. Și aici susținerea din partea prietenilor noștri de la Accademia di Romania este esențială.

Seria de evenimente organizate în cadrul acestei prestigioase instituții, în colaborare cu Asociația „Dacia", avea să continue cu Masa rotundă dedicată volumului semnat de Alberto Basciani: „La difficile unione. La Bessarabia e la Grande Romania, 1918-1940"*.

*„*Dificila unire. Basarabia și România Mare, 1918-1940*".
Contrafort, 2011, nr. 5/6, p. 8.

DE LA SADOVA LA VENEȚIA: EXPERIENȚA EXISTENȚIALĂ ȘI POETICĂ A EUGENIEI BULAT ÎN CARTEA „AVATAR VENEȚIAN”

Silvia HODOROGEA,
jurnalistă (Chișinău, Republica Moldova)

A fost și rămâne o voce distinctă și curajoasă a mișcării de eliberare națională, a fost și primul primar ales democratic în satul de baștină Sadova, a susținut tinerele talente, dar a trăit și drama dezrădăcinării, despărțirii de cei dragi. Vorbim despre distinsa poetă Eugenia Bulat care a fost nevoită să muncească într-un oraș din Europa, dar care și acolo a continuat să scrie poezie. De ziua mondială a scriitorilor, pe care o marcam pe 3 martie, vă povestim despre periplul existențial și poetic al Eugeniei Bulat pe care îl regăsim în cartea „Avatar venețian. Tripticul unui autoexil”, lansată la o librărie din capitală.

Cartea „Avatar venețian” cu subtitlul „tripticul unui autoexil” cuprinde trei jurnale venețiene, scrise de Eugenia Bulat pe parcursul a 11 ani. Este cea mai valoroasă lucrare din viața poetei, una a căutărilor și suferinței.

„O carte scrisă în exod, în claustrare, este o carte scrisă dintr-o experiență existențială dusă până la limită. Lucrurile acestea se întâmplă într-un oraș unic în lume, Veneția. În carte oricine va regăsi femeile noastre, Anele noastre, e ceva care corespunde realităților pe care le-am văzut acolo”, a explicat scriitoarea.

Poezia Eugeniei Bulat este una totală, ea nu se citește, ci se trăiește, notează scriitorul italian Francesco Baldassi, iar criticul literar Nina Corcinschi afirmă că poezia, încărcată de tensiune, îndeamnă la reflecție.

„Este cea mai bine realizată carte de până acum a Eugeniei Bulat. Este o expresie a concentrării și esențializării creației poetice, o narațiune în versuri și microproze a peregrinărilor eului prin labirinturile propriului univers, prin lume și prin viață”, a remarcat directorul Institutului de Filologie Română, Nina Corcinschi.

„Este, de fapt, o sinteză a creației Eugeniei Bulat acest trip-

tic, *Avatar venețian*, în care vorbește și despre propriile drame sufletești atunci când a suportat îndepărtarea de țară și atunci când explorează în zonele nu doar ale cuvântului românesc și a dorului de casă, dar și al spațiului european, în genere, a valorilor europene", a menționat poetul, vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei, Ion Hadârcă.

Cantautorul Victor Buruiană are amintiri de neuitat cu Eugenia Bulat din „zorii libertății noastre": „Acele lupte pe baricade, perioada de Renaștere Națională, anii '89-'92 când am umblat prin sate, mitinguri, diferite locuri unde eram amenințați să fim bătuți, dar ne spuneam cuvântul și cântecul. – Cum era Eugenia Bulat? – Foarte combativă, ea era liderul!", a specificat Victor Buruiană.

Eugenia Bulat a susținut creativitatea tinerilor prin renumitul pe timpuri cenaclu și revista „Clipa siderală".

„Datorită doamnei Bulat, la un moment dat, am devenit premianta concursului național de poezie. Au fost publicate colecții de versuri scrise pe atunci, respectiv, identitatea de tânără poetă se datorează doamnei Bulat și profesoarei de limba română, doamna Veronica Postolachi", a spus fosta membră a cenaclului, Nicoleta Culava.

Experiența literară, pedagogică și de viață pe care a consacrat-o revistei „Clipa siderală", susținerii tinerei generații de oameni ai culturii și adevărului este tema cărții la care lucrează acum Eugenia Bulat.

Moldova 1. Emisiunea MESAGER. 03.03.2024, ora 21:01.
YouTube: https://moldova1.md/p/25403

AVATARURILE EUGENIEI BULAT: ÎNTRE REFUGIU ȘI REGĂSIRI

Andrei VIZIRU,
jurnalist, om de radio (Chișinău, Republica Moldova)

„Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil", apărut anul acesta la Editura „Polisalm", a fost lansat de curând în orașul Călărași, acolo de unde poeta și-a început drumul său literar care rotunjește, iată, 30 de ani. Noul volum al poetei face parte din literatura noastră modernă scrisă în exil, acest fapt reieșind și din subtitlul cărții. Titlul volumului facilitează direcția căutărilor cititorului: Veneția a fost pentru Eugenia Bulat o experiență inițiatică între splendoare și avatar. „Când pacea aceea velină va fi să inunde –n final/ chipul tău,/ fața crispată-a oglinzii ce-n lume ai fost/ s-ar desface ușor, liniștit,/ ca o apă în ultim fior de desfăț tremurat,/să se absoarbă-înapoi în cel vis fără timp/ care-ai fost,/ în surâs…" – Sunt versurile-camerton, plasate pe pagină de deschidere a trilogiei semnate de Eugenia Bulat. Ele ne sugerează că, la distanță de timp, poeta va privi la incredibila sa experiență venețiană cu... surâs.

Iubitori de poezie, de sublim și subtilități sufletești, călărășenii au avut frumosul prilej să se revadă cu pământeanca lor, scriitoarea Eugenia Bulat și, în același timp, să facă o călătorie imaginară la Veneția prin intermediul noului volum al poetei, „Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil".

Trilogia a fost prezentată în spațiul elevat al Centrului Cultural „Ion Ungureanu" cu un numeros public, compus din bibliotecari, profesori, elevi de la Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu" din Călărași, care au recitat din lucrările poetei. Va scrie Adrian Dinu Rachieru, citat în „Referințe critice", din finalul volumului: „Veneția a fost un motiv de inspirație pentru mulți scriitori de la Eminescu la Eugen Barbu. Însă, dacă pentru Eminescu orașul era damnat, unde domnea tristețea și melancolia, la Eugenia Bulat această urbe cu un farmec aparte a devenit un oraș misterios neexplorat până la capăt. Ea descoperă o cu totul altă perspectivă de a simți și trăi viața în acest oraș vizitat și admirat de foarte mulți creatori de frumos [...]". Și va continua:

„*Veneția ca un dat sau Jurnalul unui evadat din Est* este o carte-călătorie, în fond, de la Est către sine (finalmente)". «Plină de faceri», «întru foame de păsări zidită», devenită prin dezlocuire «trist călător», pe rând ostaș și femeie în pribegie, poezia Eugeniei Bulat poartă în sine un viu puternic, care ne face martori la o reîncarnare, dar și părtași la o călătorie îndărăt. Sedusă de acest burg ireal, creația ei împrăștie «o stare de vrajă»". Dl Nicolae Drăgănel, președintele raionului Călărași, prezent la eveniment va menționa că o cunoaște bine pe Eugenia Bulat din tumultuosul an 1989. Peste puțin timp, în rezultatul primelor alegeri democratice, devenind membri ai Consiliului Raional Călărași, vor continua să pledeze împreună pentru valorile democratice. Doamna Margareta Florea, vicepreședinte al Consiliului Raional Călărași, dar și profesor responsabil pentru evenimentul de lansare a Cărții „Avatar venețian", a relatat: „Noi ținem la valorile noastre, la oamenii noștri cu suflet mare și, mai ales, la acei care lasă urme temeinice pentru posteritate, implicit cărți frumoase. Am citit volumul cu mare plăcere și am realizat cât de greu este, totuși, să fii străin într-o altă țară. Pe de altă parte, cât de frumos este să cunoști un oraș ca Veneția, cât de special și salvator este să te poți refugia în poezie, în cultura națională și cea universală." Dl Mihai Doloton, scriitor și compozitor, a mărturisit: „Pământeanca noastră Eugenia Bulat a stat la baza Mișcării de Eliberare Națională. Ne bucurăm foarte mult că a ținut să prezinte această carte a sa și la Călărași. O felicităm din suflet pentru trilogia sa venețiană, trăită din plin. Am citit volumul și s-ar putea să fiu tentat a scrie muzică la unele texte. Această scriitoare este mândria noastră, a tuturor călărășenilor."

Volumul Eugeniei Bulat este alcătuit din cele 3 cărți de inspirație venețiană ale poetei, așa-numitele jurnale ale unui evadat din Est (toate traduse și în italiană). Ele au fost editate pe rând între anii 2009 și 2017 și doar cel dintâi – „Veneția ca un dat" – a beneficiat de o adevărată lansare și de o circulație largă în Republica Moldova. „În debara", cel de al 2-lea jurnal, nu a fost deloc cunoscut acasă, cel de al 3-lea, întitulat „Piatra ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu amicul său Alter", va lua premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (2017) și va apărea și la Editura Meligrana din Italia.

De admirat receptivitatea conducerii raionului de a pune umărul astfel ca volumul reputatei poete să intre în fondul bibliotecilor publice din raion, în cele din licee și gimnazii. Este un gest demn de urmat și pentru factorii de decizie ai altor raioane din republică, or fondul de carte românească, la noi (mai ales în provincii) este destul de redus.

Jurnalele poetice ale Eugeniei Bulat s-au bucurat de atenția criticii de la noi din republică, dar și din România, Italia, SUA și Marea Britanie. Fragmentele critice, incluse în finalul cărții, sunt semnate de reputați critici literari, scriitori, valoroși oameni de artă: Ioan Holban, Theodor Codreanu, Nina Corcinschi, Ion Hadârcă, Ion Ungureanu, Adrian Dinu Rachieru, Ilaria Serra, Francesco Baldassi, Geo Vasile, Smaranda Bratu Elian ș.a. Va scrie poetul Ion Hadârcă despre primul jurnal al poetei: „Prin noua sa carte de poeme Eugenia Bulat ne vorbește despre predestinare. Volumul *Veneția ca un dat* este chiar schimbarea la față a poetei, este expresia regăsirii, aș zice în oglinzile venețiene ale rafinamentului estetic, conjugat cu trăirea și cu zbuciumul lăuntric, cu «preaplinul», cum zice poeta în mai multe din textele sale.” Regretatul om de cultură Ion Ungureanu va nota analizând textele poetice: „Nu simțiți aici suflul unic din *Rugăciunea unui dac*?... («Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc/ Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc.») Nu simțiți aici eminesciana rugă „pe mine mie redă-mă”?... Nu simțiți aici, în poemul «Cădere în verde», că toată experiența vieții noastre este experiența de a învăța să murim?... – Și am ajuns din nou la *Miorița*”. Italienista Smaranda Bratu Elian de la Universitatea de Stat din București, care va prefața elogios trilogia Eugeniei Bulat, va rotunji demersul său critic astfel: „Aș încheia cu o confesiune și un îndemn: confesiunea este că nu știu cum să vorbesc cu adevărat despre vibrația permanentă care în acest volum emană din îngemănarea dintre sapiență, trăire și rostire poetică, iar îndemnul, adresat cititorului, este să facă personal experiența ei. Pentru că va primi și o tulburătoare experiență de sine.” Subscriem cu drag acestei aprecieri și facem călărășenilor o sinceră reverență pentru prețuirea cu care știu să-și îmbrățișeze pământenii, alias scriitorii noștri care, prin truda lor literară, dar și poziția lor civică, onorează vetrele de unde provin.

Univers Pedagogic PRO, 2024, 4 iulie, p. 8.

SCRIITORII NOȘTRI LA VENEȚIA

Liliana STRATULAT,
psiholog (Veneția)

Răvășiri mai clare, mai incerte – toate trezite pe bancheta unui autobus în drum spre casă. Motivul? O carte. Nu oarecare. O carte scrisă printre canalele Veneției, în dulcea italiană, de către o basarabeancă. Mottoul cărții, din Quasimodo, – ca o formulă matematică.

Am citit-o, pentru prima oară, printre lacrimi, apoi, cu ochi mai limpezi și, doar a treia oară, cu conștientizarea profunzimii. Sunt o norocoasă! Viața face cumva și mă apropie de niște persoane cu totul deosebite! De astă dată am întâlnit-o la Veneția, sosită pentru prezentarea cărții sale „La Pietra di Ca' Vendramin" („Piatra de Ca' Vendramin"), în prestigiosul centru Scuola Grande di San Giovani Evangelista, pe scriitoarea Eugenia Bulat.

Este ultima carte din trilogia sa „Jurnalul unui evadat din Est", scrisă în anii ședерii sale la Veneția. Titlul cărții evocă niște pietre reale, devenite metaforă. E obișnuita cărămidă a edificiului Ca' Vendramin (Casa Vendramin), de vis-a-vis de reședința Casei Române de la Veneția – o clădire istorică, devenită, între timp, hotel. În realitatea de zi cu zi a poetei, Ca' Vendramin era linia de demarcație dintre cele 2 lumi în care, spiritualicește, locuia: cartierul Cannaregio, unde muncea ca și Martor al Morții, așa cum se autointitulează personajul liric al cărții – o zonă aproape pustie, una ce moare, și Strada Nova, cea mai extinsă și mai aglomerată stradă din Veneția, – un simbol al vieții pline de bucurie și de vigoare. Prin magia poeziei, la fel ca și prin dialogurile dintre Donna și Alter, piatra de Ca' Vendramin reușește să vorbească despre destinul Femeii din Est – ființă claustrată la propriu și la figurat, persoană marginală într-o urbe unică, plină de splendoare.

La prezentarea de carte, Marina Crivellari, profesor la Universitatea Ca' Foscari din Veneția, a povestit cu har despre minunatele palate ale Veneției, revelate și în volumul poetei noastre, menționând că cea mai scumpă comoară ascunsă a Veneției sunt oamenii deosebiți care fac parte din istoria palatelor pe care le-au

construit/locuit și despre care se cunoaște uneori destul de puțin.

Grațiozitatea și inteligența din discursul Ilariei Serra, profesor de studii italiene la Florida Atlantic University (SUA), curator și prefațator al volumului prezentat, a venit să adauge suflet acestei prezentări de carte. Ne-a captivat cu detalii despre cum a întâlnit-o pe Eugenia Bulat, la Veneția, despre discuțiile lor asupra poeziei scrise de autoare în orașul de pe apă.

Eugenia Bulat a vorbit despre volumul său, citind în italiană din poeziile risipite printre paginile de dialog ca niște fărâmituri pentru porumbeii din Piața San Marco: poezii-stări, dialoguri cu „vechiul prieten Alter". Cu acest vechi amic al său (alter-ego) vorbește poeta despre Țara Teilor (Moldova), despre Țara Munților Mari (România), despre „nava înclinată", de fapt, Patria cea mică, Basarabia; despre Ursoaica din Ural (Rusia neoimperială), despre Țara cu Oleandri (Italia) – metafore relevante, sintetizatoare…

Plângeam la prezentarea cărții, am plâns citind-o și, cu nodul lacrimilor în gât, scriu acum despre ea. Poeta reflectă durerea femeilor care au fost nevoite să se desprindă de familii, de casă, de țară pentru a îmbrățișa „profesia de Martor al Morții", salvând astfel pe cei lăsați acasă, încercând sa le asigure un viitor, unul de care au fost lipsiți fără de milă de cei care echivalează actul Puterii doar cu binele propriu.

Eugenia Bulat nu este unica scriitoare care abordează problema migrației din Republica Moldova, pe cea a autoexilului, dar este, totuși, o serioasă provocare să-ți scrii oful într-o altă limbă decât cea maternă și să învingi. Poeta nu ascunde că volumul ei este unul autobiografic și că eroul liric definește adevărul ei artistic și existențial. Din fericire, în cazul Eugeniei Bulat biletul a fost unul tur-retur, așa cum ne-o confesează chiar ea prin poezie.

Nu am destulă măiestrie ca să pot reda profund și frumos esența cărții. Vă invit să o căutați și să o descoperiți, făcând uz de propria capabilitate de înțelegere, de propria simțire. Încercați să descoperiți magia din paginile volumului, să simțiți, fiecare în felul său, limita sublimă, dar atât de periculoasă, dintre Viață și Moarte, de care s-a atins poeta în orașul de pe ape. „La Pietra di Ca' Vendramin. Dialoghi della straniera col suo amico Alter", pe care o găsiți pe site-ul Editurii Meligrana, vă oferă această posibilitate. Varianta română a

volumului (Editura Junimea, Iași, 2017) tocmai a luat Premiul Uniunii Scriitorilor – încă o dovadă a valorii lucrării.

„Piatra de Ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter" completează firesc șirul de lucrări care relevă drama poporului nostru în acești ani de nesfârșită tranziție, nesfârșit exod, cauzat de ipocrizia și ticăloșirea guvernărilor.

Ziarul de Gardă: [site]. 2018, 12 august.
URL: https://www.zdg.md/importante/scriitorii-nostri-la-venetia/

EUGENIA BULAT. „AVATAR VENEȚIAN. TRIPTICUL UNUI (AUTO)EXIL"

Zina IZBAȘ
jurnalistă, poetă (Chișinău, Republica Moldova)

Joi, 29 februarie curent, la ora 18.15, la Librăria din Centru a avut loc lansarea antologiei de poeme *Avatar venețian*, de Eugenia Bulat, apărută la Editura *Polisalm*. Moderatoarea evenimentului a fost Nina Corcinschi, critic literar, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, director al Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Despre volumul nou apărut au vorbit poetul Ion Hadârcă și scriitoarea Claudia Partole, care au reiterat ceea ce spunea cu anticipație Francesco Baldassi și anume că „Poezia Eugeniei Bulat este o poezie totală. Ea nu se citește: se trăiește. Nu se înțelege: se asimilează. Nu se cântă: se ascultă așa cum te-ai scufunda într-o simfonie. Nu se imaginează: se revarsă peste tine precum un film tridimensional. Ea cuprinde în sine totalitatea mișcărilor sufletești. Este esențială și selectă, dar acoperă orice extensie a spiritului, fără să risipească niciun element din care respiră zborul uman."

Palmaresul Eugeniei Bulat inserează mai multe cărți de poezie: „La Putna mi-e drumul", „Poeme de pe Valea Plângerii", „Si-la-bi-sind în tainele iubirii", „De dor de voi", „Stalactite", „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" ș.a. Ea este editor

al colecției „Sclipiri siderale", autor al studiului asupra poeziei preuniversitare „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale".

Întreaga sa creație se distinge prin trăirea și simțirea la intensitate maximă a versurilor. Aceeași trăire profundă o atestăm și în volumele de publicistică: „Profesorul. Ștefan Sevastian Bulat. *In memoriam*" și „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini". Cartea „Profesorul..." conține 450 de pagini. „Sunt amintiri despre neuitatul meu profesor și rostul lui în destinul meu și al generației mele. În carte sunt interviuri cu membrii familiei profesorului Bulat, rămase pe drumuri după exproprierea și deportarea în Siberia a părinților de ambele părți. De asemenea, lucrarea cuprinde valorificarea caietelor rămase de la profesor și interviuri cu redutabili discipoli, cu foștii colegi și profesori" (Modpres).

Despre cea de-a doua carte de publicistică, „Călărașii și Renașterea Națională", postul public principal de televiziune Moldova 1 informa că este o carte-document, o sursă prețioasă de studiere a istoriei recente. Eugenia Bulat, care a avut curajul și tenacitatea să adune mărturii și imagini în peste 600 de pagini, este participantă și unul din liderii Mișcării de Eliberare Națională.

Volumul *Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil* va fi lansat în curând și în Italia, după evenimentul proaspăt derulat la Librăria din Centru. Astăzi, de Mărțișor, protagonista și-a descris emoțiile pe pagina sa de Facebook: „*Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil* a fost botezat și a pornit către cititor. Reflecții asupra conținutului cărții, aprecieri, flori, mărțișoare, revederi rare cu oameni dragi – pe toate acestea le voi purta în suflet cu recunoștință. Din partea mea, afară de marea bucurie de a vă avea alături în astă seară, de a ști că aveți cartea în casă, bucuria mea cea mare va fi să știu că ați citit volumul. Va fi ca și cum neam îmbrățișa din nou. Vă mulțumesc."

În preajma Zilei Mondiale a Scriitorului (3 martie), echipa „Ovidius" constată cu bucurie că poeta Eugenia Bulat este o cititoare activă, dar și o figură reprezentativă pentru a intra în șirul de evenimente literare pe care le organizăm, astfel că suntem mereu gata pentru o prezentare a nou-născutei antologii.

Blogul OVIDIANA, 15 martie 2024.
URL: http://hasdeu.md/ro/bloguri/eugenia-bulat-avatar-venetian-tripticul-unui-autoexil

CLIPA SIDERALĂ – O RĂZBUNARE A LIMBII ROMÂNE

Pagini *despre* și *din* revista „Clipa siderală”

I. Eugenia Bulat, în revista „Clipa siderală”. Publicistică (fragmentarium)

„Nu luați în deșert cuvântul!”

Poate vă cer prea mult, pentru că, iată, abia vi s-a deschis geana minții și, setoși precum sunteți de forme și culori (dar și de afirmare), de ce aș fi atât de drastică în aprecierea încercărilor voastre de a modela în lutul cuvântului, care, se pare, e moale, și răbdător și... la îndemâna oricui?... Parcă niște modele mai stângace pot dăuna cuiva? E firesc, veți spune, sunt încercările vârstei. Doar pe treptele acestea poți urca mai departe...

Ba bine că nu, mai exact, nu întotdeauna încercările voastre literare pot fi numite scări în evoluția sinelui și nu întotdeauna ele duc înainte, ci, nu arareori – înapoi. În special, atunci când se ia în deșert cuvântul. Și e aproape tragic să vezi răzbunarea cuvântului, bumerangul acesta ce lovește latent, dar sigur într-un suflet tânăr care a admis superficialitatea, alteori chiar ipocrizia. Mă cuprinde, mai ales, această îngrijorare și amărăciune atunci când întâlnesc (dincolo de bucuria enormă ce o am descoperind în urma lecturii textelor care ne parvin de fiecare dată la concursul „Iulia Hasdeu” versuri și eseuri de înaltă clasă) texte, nu întotdeauna totalmente lipsite de har, dar, atât de clișeizate în expresie, atât de sunătoare din coadă, că te sfidează prin lipsa de respect a autorului față de sine, în primul rând, față de cei cărora le sunt adresate (ca să nu mai vorbim de banalizarea propriu-zisă a actului de creație). Încercați a pătrunde să zicem, în această „mostră” cu pretenție de vers de dragoste de țară: „Un șir de cuvinte ne leagă pe rând,/ Vorbim despre țară și țara aprinde,/ Dar nu mă gândesc când țigara aprinde,/ Degrabă, curând, totul va veni pe rând!”

Nu, nu e scrisă de un băiat. Dar până la urmă nu aceasta contează. Apoi să nu credeți că autorul va explica în contextul celor

ce urmează în „poezie" sintagmele de mai sus. Nu. Va „împușca" cu aceeași nonșalanță rânduri bine rimate/ritmate ca niște lozinci scrise incoerent, strident pe sfoară roșie: „Tot prea să devin un vultur în zbor/ Iar tu mă vezi ca un punct negru în nor/ Dar Țara strigă cu mine-ntr-un glas/ Devii ceea ce mai mult te-a atras!" (ca să nu mai spunem nimic de acordul dintre cuvinte, de punctuație).

Or, altă „perlă", de astă dată cu pretenție de vers civic, pacifist: „Din pământ răsună/ O voce-a lacrimilor grea/ Ce-o vrea oare să ne spună/ Războiul și cu patima?"

Nu zic, Doamne ferește, că tema e depășită (ea într-adevăr fiind pedalată suficient în perioada sovietică), dar dacă nu aduci nimic nou, dacă nu simți (nu simți încă!), de ce să strigi ieftin, retoric, lozincard: „Să nu mai fie războaie/ Opriți, să nu mai fie! Și voi lacrimi – picături de ploaie/ Războaie nicicând să nu fie!"

Or, altundeva: „Eminescu e trecutul/ E raza poeziei noastre/ Când, presurând clipiri albastre/ Ne-a făurit începutul". Și tot așa mai departe cu „Eminescu e prezentul", „Eminescu-i viitorul", cu „ai scris un vers senin" și „eu la tine mă-nchin", cu „ai scris esența realității", „ea îmi este ghidul vieții" etc.

Ei ce ziceți? Ți se face milă și de cuvântul chinuit, banalizat de cei ce-l pun pe tapet, unii modești și naivi cu adevărat, care nu au înțeles încă ce sondă adâncă e poezia și ce miner asiduu (și cu instrumente moderne!) trebuie să fii ca să poți scoate la lumină barem o sclipire de stalactită; alții, tot naivi până la urmă, dar încrezuți și orgolioși nevoie mare, umflați ca baloanele de spumă de un nefericit concurs de împrejurări: părinții, prietenii (uneori pedagogii chiar, vorba românului: „în țara orbilor, cel cu un ochi e împărat"), care-și scriu în modesta notiță biografică, cerută la concurs, de exemplu, arborele genealogic până la a treia spiță, cu expresii gen „fratele – contabil (cu mențiune), sora mea – vânzător (de profil larg)" etc.

Și uneori, când pe masa mea de lucru apar mai multe texte de acest fel, mi-e trist... Mi-e amar și trist pentru voi, în primul rând – „însetați de laudă" vorba unui poet de peste ocean, – cei care simulați o muncă intelectuală, încercând parcă să mințiți pe cineva. Vă mințiți, în fond, doar pe voi înșivă, flatându-vă,

amăgindu-vă că nu pierdeți timpul (atât de prețios pentru lecturi de calitate, să zicem!). Iar câștigul vostru iluzoriu în spațiul închis în care, deocamdată, sunteți, se va spulbera în timp ca fumul, pentru ca, destul de curând chiar voi înșivă vă veți spune cu amărăciune: „Regele e gol" (și veți regreta timpul pierdut și neglijarea căutărilor de adâncimi).

...

Și, atunci, ca să mă consolez, să mă spăl de molima invizibilă (regretând că așa e genul acesta de activitate, ingrat, la un moment dat), iau în mână o carte bună sau revin la cei dintre voi (destul de mulți, totuși, în acest spațiu al luptei pentru Pâine, al Speranței din Disperare), care nu iau în deșert cuvântul, care se caută în cuvinte, cum ar căuta un adevăr:

Mă caut în cuvinte
Cum aș căuta un adevăr...
Să fiu o identitate cu voi,
Să nu mai fiu
O nerealitate a cuvintelor,
A tăcerii...
Nu știu să-mi dau nume,
Nu pot să dau glas
Cărărilor din mine,
Ele doar duc și vin
În nesomnul necuvintelor
Asemeni neodihnei.
Mă caut în cuvinte
Cum aș căuta un adevăr...
O, tu, zeu al cuvintelor!
Ai dăruit tuturor primăveri!
O, tu, Dumnezeu – Cuvântule,
Am întârziat cu o veșnicie
Când ai împărțit muguri...

(Aurica Borzin, cl. a XII-a, Liceul „A. Mateevici", Căușeni); cei care spun (și simt cuvântul) cu o sensibilitate aparte: *Rostogolesc perla/ pe palma ochilor,/ o gust,/ o miros,/ îi simt greutatea,/ apăsându-mi retina/ și gândul./ Verbul/ Perlă își zice.* (Nicoleta Culava, Liceul Teoretic „Mircea Eliade", 1996); cei care sânge-

rează frenetic în necuvinte, transformându-se într-o rană. Cei care simt cuvântul mumificat, lipit de pereți milenari, alături de faraoni, în burta piramidelor egiptene (Alina-Florina Cozma, cl. a IX-a, cenaclul „Eurocultin", Piatra-Neamț), or se roagă să fie scuturați de cuvinte și de ochi ca să tacă și pentru voi (Rodica Filip, cl.a XII-a, Liceul „Ion Vatamanu, Strășeni).

Ce vă pot spune, în final, copii iubitori de poezie, tineri în căutarea eului propriu?... – Atâtea valori s-au surpat în ultimii ani, s-a semănat atâta necredință... Pentru Dumnezeu, nu luați în deșert cuvântul! Fiți aidoma tinerei poete Liliana Armașu în căutările ei, dramatice, pline de suferință, când, auzind în surdină cum, din toate grohotișurile ființei, vine către ea... Poemul, privește cu jind la sângele dinăuntrul rănilor sale, gândind câte pagini ar putea umple cu el (citiți chiar în acest număr acest poem); urmați îndemnul plin de înțelepciune chiar a unuia dintre voi – Dumitrița Parfentie, cl. a V-a, Liceul „Onisifor Ghibu", Chișinău, care scrie: *Când auzi bătaia inimii,/ Să știi, te caută cuvântul./ Când ochii ți-s plini de lacrimi,/ Te caută cuvântul./ Când lumânări în jur se aprind,/ Te caută cuvântul./ Și doar când buzele-nsetate/ Încep să murmure ca un izvor,/ Să știi, cuvântul acesta, lacrimă/ A sufletului și a vieții tale/ Te-a găsit.*

Și atunci, contopiți cu el în frământare și suferință, veți putea spune lumii fără jenă: primește-ne, iată, suntem una! Doar atunci, dogorând cu sufletul vostru cărările albe ale hârtiei, bateți crunt – S.O.S.! – la ușa „Clipei siderale" și ea se va deschide.

Clipa siderală, toamna, 2001, pp. 2-3.

„Clipa siderală"– o răzbunare a Limbii Române

„Multe am lucrat la viața mea, dar pe-adevăratelea nu mi-a plăcut nimic mai mult decât să cânt", îmi spuse odată mama. Chipul apus, încremenit în această debordantă sinceritate, mă îndeamnă nu știu de ce la o confesiune similară: de câte m-am apucat și eu în viața asta! Dar pe-adevăratelea nu mi-a fost nimic mai drag pe lume decât cuvântul, cartea, literatura, poezia. Poate de aceea – mă întreb acum – , această continuă naștere, care durează deja 10 ani – „Clipa siderală"?...

„Dar câți dintre ei au ajuns poeți?", mă întreabă cineva la

București (în timp ce îmi sugerează că, în curând – și în Basarabia! – poezia va fi detronată). „Dar unde sunt ei, că nu se prea văd?...", îmi spune cineva la Chișinău. (În timp ce eu îi văd pretutindeni: la Chișinău, la Iași, București, Timișoara, Cluj, la Paris, în Marea Britanie; la Filologie, la jurnalism, la filozofie, la Radioul Național, la Europa Liberă, în proiecte europene etc.)

Și, totuși, „Clipa siderală" nu e o pepinieră de poeți, de scriitori. Nicio publicație din lume, nicio instituție, oricare ar fi aceasta, nu ar putea pretinde la o asemenea suprasarcină: viața își are legitățile sale și, pentru fiecare dintre cei care intră în cercul ei, are un anume plan: sinuos, tăinuit, în care abia-abia dacă poți interveni.

„Clipa siderală" este, cred, răzbunarea Limbii Române, oprimată ieri (numai ieri?!...), prin copiii noștri de azi. Este, poate, și răzbunarea copilăriei mele (a multora dintre noi), copilării pline de frustrări, a unor ființe „strangulate"-n sâmbure, revărsarea răzbunătoare a unui alt fel de atitudine față de omul în devenire, minunat la orice vârstă pentru tot ce e pus în el de Creator, și cu atât mai de admirat pentru efortul lui (asumat uneori peste puterea vârstei) întru împlinire, întru ființă. (Cazul Eliade, cel al lui Brâncuși, al Iuliei Hasdeu și atâtor altor somități din cultura noastră sunt relevante, dar oare timpurile noastre, atât de contradictorii și contorsionate, nu ne oferă și alte exemple?!…).

„Clipa siderală" este, poate, căutarea continuă a profesorului bolnav de frumos, chinul continuu al scriitorului prins în captivitatea profesoratului grație vechii lui pasiuni pentru procesul de creație, pentru mișcarea și împlinirea gândului în cei mai plini de har copii ai săi – pasiune alimentată și de avantajul său de a putea orienta/modela această gândire (de a putea impulsiona încolțirea...), de a o canaliza, aprofunda, provoca. Este plăcerea de a surprinde azi germinarea unui timp ce se va consuma mâine (!), conturul aproape palpabil al acestui mâine spiritual al ființei noastre limpezindu-se prin personalitatea unor tineri care vin continuu, au și venit, sunt printre noi.

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu. Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 81-82;
Viața Basarabiei, 2006, nr. 1/2, p. 188.

„Vinovat că gândește" sau Preludiu la simfonia viitorului

„Am nouă luni, mânjit de sânge cresc,
ca un sâmbure într-o piersică."
(Ruslan Carța)

Trăiesc sentimentul că aș fi alergat mai mult de 10 ani într-un cerc, care, iată, s-a închis. Punctul inițial și cu cel pe care-l trăiesc acum (de ce acest sfâșietor sentiment de final?!...) s-au ciocnit și s-au contopit ca două radiografii, suprapuse, ale unuia și aceluiași ochi. Când a fost să mă cutremur pentru prima oară de siguranța și tragismul exprimat de-o sensibilitate necunoscută mie pe atunci, proprie adolescenților (era, cred, în toamna anului 1991), pe când citeam primele încercări literare ale unei liceene de la „Mircea Eliade" – Diana Nanu, – poezia căreia făcu să mă cutremur prin dramatismul și seninătatea detașării autoarei de lumea fadă de-afară în care fierbeam cu toții. Diana scria: „Undeva departe,/ trăiește singurătatea./ Pe cel mai înalt munte/ e casa și lumina ei..." Înseninarea înspăimântată pe care am trăit-o atunci față-n față cu această detașare, suferință latentă, față de vulnerabilitatea celor mai sensibili și mai plini de har copii ai noștri, a trezit în ființa mea un sentiment matern, protector. Au urmat apoi alte poeme, ale altor tineri, care au întărit convingerea mea despre profunzimea nebănuită și însingurată a trăirilor celor tineri – suferință pe care (în aceste timpuri ale reconfigurării hărților, dar și a valorilor și a mentalităților, ei – muguri umani ai unei noi lumi, – de cele mai multe ori nici nu au cum și, mai ales, cui le împărtășească. Scriau: „Sunt gând.../ Gândul, eterna rotație,/ este un disc./ Cuțitul lui/ lasă urme/ în timpul mișcării" (Diana Nanu); „Astăzi m-a călcat un accelerator,/ m-am ridicat tăcută/ și m-am scuturat de praf..." (Nicoleta Culava*); „Un copac/ pe vârf de ac,/ un copac din care-mi fac/ un sicriu în care zac" (Adrian Murzac); „Trăiesc în acest haos/ pe nume planeta Pământ.../ Aici, pe Pământ,/ diavolul nu e mit!" (Speranța Olaru **); „E timpul cărunt,/ revino, eu sunt./ Și crucea Ți-o iau,/ când Tu cazi în genunchi..." (Doina Dabija***) etc. – Era abia anii '92-93, înaintam ferm către colapsul agrarian din 2004.

Și iată, la distanță de zece ani, prin versul lui Ruslan Carța, la-

ureat al Premiului Mare la secțiunea Poezie (liceeni) a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" (CNCL), ediția a V-a, filmul se suprapune, cercul se închide parcă fără drept de apel și femeia din mine trăiește sentimentul unei sfâșieri materne la văzul pruncilor ei aflați în agonie.

Spectacolul „Vinovat că gândește" s-a născut oarecum de la sine. Aproape că nu se poate vorbi de regie și scenografie. Nu am oficiat decât ritualul Ofeliei, nu am făcut/decât, cu sufletul crispat de durere, să aleg dintre copii pe cei răniți adânc de realitate, să le pun cap la cap strigătele, iar, pe cel mai suferind dintre ei – Ruslan Carța –, să-l pun la hotarul dintre real și imaginarul maladiv, pe acea pantă periculoasă a lunecării către nebunie (lucru sugerat ușor de poemele tânărului). Tânărul, cum rar se întâmplă, are încă de pe băncile școlii pana sigură și este, cu certitudine, omul literaturii.

Arcadie Cotruță, acest argint viu al cenaclului (care uimește tot mai mult prin capacitatea de a pătrunde în adâncimea și nuanțele mesajului artistic, prin convingerea și virilitatea cu care simte și își prezintă generația), secundat de Andrei Bolocan – fire suavă, plină de farmecul dezvoltat al firescului, atât pe scenă, cât și în viața de toate zilele, dar și întreaga echipă a teatrului poetic al cenaclului literar „Iulia Hasdeu": Cristina Boboc, Olga Anghelici, Constantin Crețu, Tania Topală, Victoria Donos, Mihaela Iordăchescu și Diana Bordeianu, au fost cutia de rezonanță prin care mesajul poetic al generației 2003 a răbufnit afară (pentru prima oară, la Gala Laureaților, apoi, la solicitarea Ambasadei Române la Chișinău, către 1 Decembrie – la Centrul Cultural „Ginta Latină".

Sărbătoarea Marii Uniri de la 1918. Sala Mare a Uniunii Scriitorilor, cucerită în acea după-amiază în cea mai mare parte de elevi și liceeni, a rămas cutremurată. Prin oglinda magică care este literatura vie, adevărată, creată (incredibil!) chiar de colegii lor, tinerii s-au privit în față, și-au văzut gândurile și trăirile. Nici nu bănuiau, cred, că unele dintre acestea pot fi exprimate anume așa: „mânjit de sânge cresc... sau cadavrul se prăbușește ud dintre haine pe covorul roșu sau el are un singur ochi/ pe care îl mută dintr-o orbită în alta/ se trezește murdar de sânge și murdar de muci în patul său..." etc. Deci se poate, vor constata ei. Se

poate! Iar unii (unii!) profesori vor privi mai cu respect, mai cu luare aminte pe elevii lor...

La început, ziceam, a fost aerul tare al Renașterii, pe care l-am inhalat până la durere noi, părinții lor, apoi au venit ei, Copiii Renașterii. Mai întâi a fost o dragoste mare pentru Copiii Renașterii, pentru Limba Română și pentru Poezie, apoi a venit cenaclul „Iulia Hasdeu", revista „Clipa siderală"și, într-un final, concursul „Iulia Hasdeu". Este o generație care ne vorbește, să-i ascultăm.

*Nicoleta Culava, azi, în cadrul Oficiului Reprezentantului Permanent al FMI în Republica Moldova – specialist în comunicare și servicii lingvistice (traducere, interpretare); vastă experiență în contexte internaționale și instituționale. Absolvă Liceul Academic Român-Englez „M. Eliade" din Chișinău, Universitatea de Stat din Republica Moldova (limbi și literaturi străine), masterat în psihologie la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă" din Chișinău.

**Speranța Olaru – Compliance Manager la o companie multinaționala de asigurări pe piața financiară din Londra, Marea Britanie; peste 12 ani în cadrul Delegației UE în Republica Moldova; mai mulți ani – profesor la ULIM, Chișinău. Absolvă Liceul Academic Român-Englez „M. Eliade", ASE (Relații Economice Internaționale). În curs: masterat în Managementul Riscului în Asigurări la Bayes Business School (Londra).

***Doina Dabija – poet, publicist, redactor-șef al săptămânalului „Literatura și Arta"; președinte al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (Filiala Chișinău). Editează: „Liber în temniță", „Împotriva curentului", „Copacul viu", „La firul ierbii" ș.a. Premiul Tineretului din Republica Moldova, Diploma de Excelență a Academiei de Științe a Moldovei, a Asociației World Literature Academy, a ICR pentru promovarea valorilor culturii române ș.a. Absolvă Liceul Academic Român-Englez „M. Eliade" din Chișinău, Universitatea de Stat din București (Jurnalism și Științele Comunicării) și ULIM, Chișinău (aceeași facultate).

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu. Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 50-52;
Clipa siderală. 2003, nr. 5-6, pp. 1-3.

Cenaclul „Iulia Hasdeu" – *un vis al inteligenței libere* în spațiul „Ghibu"

Cenaclul literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă Revista de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare „Clipa siderală", care își desfășoară activitatea în incinta Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu", este, de fapt, o școală de cultură, de rezistență și de formare a unei elite intelectuale în Basarabia înstrăinată de Țară.

Într-un petec de grădină arunci sămânța plantei și te interesezi de florile ce ies, scria în secolul al XIX-lea marele Titu Maiorescu. Într-adevăr, spectacolul creșterii, conturării și aprofundării intelectuale a individului uman este unul fascinant. Și de o mie de ori mai sclipitor în cazul evoluției unei individualități *creatoare*!

Desfășurarea acestui „spectacol" *al devenirii* (la suprafață – dinamic, ludic, entuziast; în adâncurile lui – anevoios, meticulos, or, e vorba de un drum lung ce pornește de la o inspirație inocentă și încheie cu un act cultural conștient) poate avea loc doar în condiții optime. Și speciale. Pe acestea le poate crea familia, profesorul, școala, biblioteca. Chiar și în cele mai complicate timpuri.

Cenaclul „Iulia Hasdeu", cred, a avut o șansă deosebită a fi primit cu activitatea sa în spațiul unic, distins, la maximum spiritualizat al Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu". Fenomenul sinergic, declanșator de explozii spirituale, s-a produs. Și miracolul a fost posibil inclusiv grație acestei nobile CASE POGOR a Chișinăului – spațiu în cel mai înalt grad spiritualizat de prezența Cărții Românești, dar și a distinșilor oameni de cultură care, mai mult decât în oricare altă instituție, se simt aici „de-ai casei". E un tărâm neprofanat prin tributuri date neadevărului, compromisuri spirituale admise în ideea unei supraviețuiri materiale. Or tocmai într-un atare spațiu, neatins de ipocrizia vremii, primitor ca o casă părintească, se poate descătușa spiritul creator.

Miracolul ce planează asupra cenaclului „Iulia Hasdeu", atunci când el se află în clipele sale de vârf în... *sala Eminescu*, i-aș zice eu, a Bibliotecii „Onisifor Ghibu", păstrând proporțiile, poate fi asemuit cu cel ce se producea odinioară la Iași, la CASA POGOR, și despre care, scria inspirat ctitorul spiritual al aces-

teia, Titu Maiorescu: „Și se formase astfel o atmosferă de preocupări curat intelectuale, care fără voie și pe nesimțite, ajunsese a-i stăpâni pe toți așa încât orele petrecute o dată pe săptămână la JUNIMEA stăteau în cel mai mare contrast cu viața de toate zilele, erau o lume aparte, un vis al inteligenței libere."

Biblioteca „Onisifor Ghibu" este reduta care asigură creșterea inteligenței libere într-un timp când, în contextul general al existenței noastre basarabene, la adevărata inteligență și libertate putem doar visa.

„*Clipa siderală*"– *reverberații în timp și spațiu*. Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 32-33; *BiblioPolis*. 2002, nr. 1, pp. 3-4.

Spaimele lucidității

„Generația se naște așa: apare un cap – sau poate mai multe deodată, care sunt ancorate în același ideal. Și dacă idealul este strălucit reprezentat, devine formă modelatoare pentru cei care-l urmează. Trebuie acceptată ideea de oameni-model. În vreme ce apostolii se topesc în absolut, modelele se topesc în generații. Cei ce devin modele, sunt creatori de epocă și de curente și astfel hotărâtori pentru cetate."

(Petre Țuțea)

De câteva zile îl tot ascult pe Petre Țuțea. A asculta, firește, cum altfel poți califica actul prin care absorbi puținele pagini rămase de la (sau despre) acest inconfundabil militant și cugetător român.

Un Socrate al românilor, l-au supranumit contemporanii, un popă, s-ar fi autodefinit el însuși în fața părintelui Stăniloaie, popă fără parohie, care spovedește pe unde poate. Refuza să fie calificat drept un om pitoresc sau un om drăguț, cum îl prezentau uneori, superficial, presa, zicând: „Eu nu sunt un om drăguț, eu sunt un om solemn".

Când citești Petre Țuțea, încerci sentimente contradictorii. Se face de parcă ți-ar vorbi Ion Creangă de la tribuna Senatului Român: pe de o parte, fără să vrei, te năvălește voia bună și zâmbe-

tul, pe de alta, te surprinzi că (și tu), într-o *solemnă religiozitate*, urmărești cascada de idei a notoriului orator, precum ai urmări, spre exemplu, jocul virulent al unei mingi fosforescente de tenis. Propovăduitorul românității știa că, în mod înșelător, de la distanță, îl caracterizează ludicul și spontaneitatea, poate tocmai de aceea a ținut să-și contureze el însuși autoportretul: „Și eu sunt un om greu de munte, ca Eminescu, fără să am îndrăzneala să mă compar cu el – un pisc. Dar și eu sunt un om greu de munte și, de aceea, nimic nu se desface cu suflu de destin dacă mă uit în trecutul meu, cu suflu de destin în mod necesar, ci totul este întâmplător. De aceea am fost condamnat să caut adevărul. Nu sunt spontan, caut continuu, nu sunt vizitat de inspirație, totul e inițiere, efort continuu rațional, că asta e inițiere, căutare personală; caut metodologic mereu o cale către adevăr și nu ajung deloc la el. Și până la urmă mă rezum la ce se întâmplă în templu, în biserică, în materie de adevăr […]".

Ludic și mucalit, așa cum apare din legenda sa, din chiar textele sale, Petre Țuțea nu se considera, un om spontan și niciun favorit al inspirației („Nu stă niciun zeu în colțul camerei mele atunci când scriu", zicea el), ba mai mult, își califica travaliul său de o viață drept o permanentă căutare/inițiere, un continuu efort rațional, o continuă căutare personală (metodologică) a adevărului. Un adevărat model, să recunoaștem, pentru oricare dintre noi.

Trebuie să spun (de parcă nu s-ar ști), „Clipa siderală" a început de la poezie și nu era pe lume copil mai frumos pentru mine decât acel copil care scria poezie. Cu timpul, însă, talgerul simpatiei mele a înclinat spre… (cum să spun?)… cugetătorii de respirație mai lungă: spre tinerii capabili să scrie și să gândească publicistică, proză, eseu. Accentul care s-a pus în laboratorul „Clipei...", dar și provocările făcute, în mod special, prin Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" sunt o dovadă în acest sens.

Comunicarea cu textele acestor tineri, comunicarea propriu-zisă cu ei, a fost pentru mine, de multe ori, dureroasă. Și asta pentru că, prin multa lor luciditate și cunoaștere, acești copii erau, la atingere, răni deschise ale timpului pe care îl traversăm (aș exagera, dramatiza oare prea mult dacă i-aș asemui unor vlăstare tinere, jupuite de coaja protectoare?...). M-am simțit

adesea cutremurată, neputincioasă, vinovată chiar în fața acestei vulnerabile sensibilități rănite de timp. Asemenea tineri mai întâlnesc și azi, dar nu ei constituie problema, ci tipajul care, simt, ia contururi din ce în ce mai clare, în ultimii ani în rândul tinerilor noștri, chiar și printre cei mai buni dintre ei, între care se înscriu și cei cu vădite aptitudini literare. Problema apare, cred, în urma „distrugerii sistemului de iluzii" (sintagma lui Gabriel Liiceanu), ca rezultat al lucidității acestora (luciditate care, din câte vedem, nu-i duce pe toți, și chiar așa deodată, la o filozofie a verticalității de conștiință de genul celei exprimate de Mihai Eminescu în geniala sa „Glosă"). Și nea Petre Țuțea știa despre acest pericol, pericolul lucidității, să-i spunem, pentru că scria: „Luciditatea este o limpezire a spiritului, nimicitoare. Când ești lucid, ești în fața cimitirului. A fi lucid înseamnă a-ți da perfect seama de limitele neputinței tale". Să fie luciditatea un pericol sau poate pericolul constă de fapt în altceva?... Și Petre Țuțea (dacă tot cu el am pornit la drum) zicea, dezamăgit de alegerile din 20 mai 1990 din România: „Un tâmpit mai mare ca mine nu există. Să faci 13 ani de temniță pentru un popor de idioți! De asta numai eu am fost în stare...". Dar tot el e cel care a spus: „Am făcut o mărturisire într-o curte cu șase sute de inși, în închisoarea de la Aiud. Fraților, am zis, dacă murim toți aici, în haine vărgate și cu lanțuri, *nu noi facem cinste poporului român, ci el ne face onoarea că murim pentru el*!"

Modelul tânărului îngrețoșat de poporul său, de toată lumea în mijlocul căreia trăiește, se pare, începe să devină unul... la modă pe la noi (numai pe la noi?..), unul tocmai bun de copiat, practicat cumva de anumiți tineri. „Îl invidiez pe cutare, mi se destăinuie un tânăr plin de virtuți și calități (inclusiv, calitatea de a căuta adevărul, de a suferi pentru poporul din care face parte): el a depășit toate acestea, e un om liber, nu suferă, *urmărește doar propria evoluție*". Am apreciat, firește, tendința tânărului spre libertate spirituală, spre evoluție. Dar nu știu de ce nu m-a bucurat tânguirea sinceră a merituosului tânăr de a se vedea și el... descotorosit de toga suferinței pentru destinul neamului său. Și nu mă bucur în mod special pentru niciunul dintre cei care rup stele de pe cer, dar au uitat din ce spațiu național și geografic, din ce humă provin.

Să fie generația tinerilor de azi, *siderală* sau mai puțin *siderală* (a se citi *creatori* sau mai puțin *creatori*), barem în parte, una similară celeia în care s-a ridicat Petre Țuțea, generație despre care martirul scria: „Noi am fost o generație favorizată; ne-am plimbat prin toate universitățile, peste toți universitarii, peste toți scriitorii, peste toți gânditorii... și am ajuns la limitele scepticismului autohton de tip cioranesc"?... „Această generație, mai zice Țuțea, debuta în euforia realizării României Mari, dar a murit în închisorile comuniste". Mi-e teamă de o generație care ar veni pe urmele anului '89 (cine mai era ca noi în 1989?!) și ar sfârși triumfal, cu zâmbet cinic pe buze (nu, nu în închisorile comuniste, – ar fi, poate, iertați, prea „frumos"), în neantul globalizării.

Nevoia de modele, imperioasă *nevoie de modele*... Idealul, trebuie s-o recunoaștem, a fost strălucit reprezentat, a devenit formă modelatoare pentru cei care-l urmează, pentru foarte mulți. Au existat și modele veritabile, mai vechi și mai noi, care s-au topit în generații (în noi, apoi în copiii noștri) – creatori de epocă și de curente, modele hotărâtoare pentru cetate. Ce ne-a rămas?... Caracatița roșie a lucrat diabolic în sângele basarabean, denaturându-i până și sentimentul autoconservării! Cât de lesne oferim copiilor noștri prilejul să scrie: „Coborâm din tren și nu mai călcăm nicăieri. Doar stăm și privim la ochii părinților rușinați că au fost."

Pasul în vid – primul pas al tinerilor lucizi spre solitudine. Și, după solitudine, al doilea pas, *spre ce*?...

Clipa siderală, 2006, nr. 6, pp. 1-3.

Miracolul minții umane în devenire

(Luare de cuvânt la prezentarea studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea națională. Poezia" [fragment])*

Precedând aniversarea a 10-a de la fondarea revistei noastre, în data de 4 mai a anului curent, spațiul deosebit al Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu" și cenaclul „Mihai Eminescu", condus de scriitorul Ion Hadârcă, a găzduit lansarea studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea națională. Poezia" de Eugenia*

Bulat. Luările de cuvânt ale oamenilor de cultură, ale profesorilor și elevilor, relevă atmosfera în care s-a desfășurat evenimentul și, nu în ultimul rând, atitudinea acestora față de fenomenul esențial, cuprins în cartea ce se lansa: lucrările tinerilor creatori aflați în vizorul „Clipei siderale" constituie dovada relevantă a faptului că, în cei cincisprezece ani care ne despart de anul 1989, în Basarabia s-a produs o explozie a unei noi inteligențe creatoare.

Redacția revistei „Clipa siderală".

[...] Această carte ar fi putut să nu fie scrisă și primul argument care ar fi putut sta la baza îndreptățirii unui asemenea act, ar fi fost faptul că, în ființa mea, ea se și produsese deja. „Erupția rostirii"** era pentru mine un fapt consumat – dureros sub aspect emotiv și cognitiv –, iar un travaliu post-factum, meticulos, scrierea vieții deja consumate, îl presimțeam a fi mai mult împovărător decât atractiv. Cam așa și a fost.

Mai apoi abia, după ce, aruncând în sertar prima versiune a lucrării, după ce a fost să mă îmbolnăvesc (realmente, fizicește, adică, de câteva ori, pentru ca apoi, excluzându-mă pe cât mi-a fost în putință din scriitură), am putut să scriu o a doua variantă, mai aproape de formula unui studiu (a unui document publicistic... istorico-literar, dacă vreți), abia atunci am înțeles exact ce povară, de fapt, îmi luasem pe suflet. Prea mare era însă *dorința mea de a împărți cu dvs. miracolul acestui extraordinar spectacol al Cuvântului*, de conștiință și suferință, de inteligență și spirit exploziv – tânăr, nonconformist! – ca să-mi îngădui egoismul de a-l consuma de una singură. […]

Am scris, dintru început, „Erupția rostirii. Ideea națională. Poezia"** pentru că acesta a fost subiectul care m-a chinuit cel mai mult, cauzându-mi insomnii (voi scrie, sper, și alte volume, pe alte teme: *publicistica*, *eseistica*, *proza* sideralilor), scenele acestui *dramatic spectacol al minții umane în devenire* (a se observa: aceste subiecte roteau agonic în spațiul ființei mele, nedorind să elibereze teritoriul ocupat și pentru alte lucruri, pentru alți copii, alte texte, idei, cărți…)

Eram condamnată la această „naștere", ca să mă pot elibera, să pot continua. Trebuia să vă vorbesc neapărat despre acest exod (artistic doar?...) al tinerilor creatori, de la primele lor stri-

găte din... adâncuri, din anii 1989, adică, de la „Dați-ne Dunărea,/ Dați-ne Carpații,/ Dați-ne surorile și frații!" (a Doinei Dabija), până la „Simt cum se-ngroapă la graniță/ Prutul în om,/ Simt ora ruptă din mine sau Neființa din mine s-a spart./ Începe vivisecția roșului!" (ale lui Costel Crețu); de la „Revolta noastră sfântă-i/ și o să izbândească./ Căci noi cei tineri facem/ Un cer să se rotească" (a lui Ștefan-Vitalie Condraţki***), până la „Sunt cel care pune la borcan tristețile lumii (…)/ Sunt cel care știe fără să vrea" (gânduri poetice semnate de Olga Anghelici), până la „știu: copiii tunși sunt bătrâni și nimic nu li se mai poate întâmpla" sau „mi-au crescut degete în ambele sensuri și nu-mi folosesc la nimic/ picioare în ambele sensuri și nu-mi folosesc la nimic!" (ale lui Ruslan Carța) etc., etc., etc.

Trebuia să scriu, trebuia să vă vorbesc, pentru că, între aceste punți cruciale de gând, care devin atât de vizibile la „Clipa siderală"– (zic de rândurile de vârf, devenite aforisme, asumate de toți precum *un rod comun*, un *rod al generației lor*, generația 2000: „aforisme" reverberate în paginile revistei, în diverse media, prin intermediul recitalurilor etc.) –, între aceste punți de gând, pe parcursul a 15 ani, a curs năvalnic, ca râul de munte, gândul tânăr și suferind, sângele copiilor noștri, al celor mai buni, mai sensibili dintre ei.

Trebuia să scriu această carte. Ca să mă despovărez de prea multă admirație, de prea multă iubire, de prea multă durere și speranță. Trebuia să o scriu și *să o împart cu Dumneavoastră*.

*4 mai 2005.

**Eugenia Bulat, „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea Națională. Poezia". Tipografia „Prag-3", Chișinău, 2005.

***Vitalie Condraţki – specialist în consultanță și comunicare pentru instituții publice, organizații internaționale și afaceri private; deținător al companiei de relații publice BTQ; consultant în comunicare pentru Ministerul Energiei al Republicii Moldova. Absolvent al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (istorie și filosofie), Institutului Internațional de Management IMI Nova din Chișinău. Unul din fondatorii *Revistei de filosofie underground Philosophy&Stuff* (Cluj-Napoca, 1997). Premiul Centrului de Jurnalism Independent „Evoluția anului" (2007).

Clipa siderală, 2005, nr. 5-6, pp. 9-10.

II. „Cel mai frumos manual de poezie megatânără”. Opinii asupra studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea Națională. Poezia”

Contează legământul cu Limba Română

Vlad POHILĂ,
reputat filolog, scriitor, publicist și traducător
(Chișinău, Republica Moldova)

[…] Prin această carte, Eugenia Bulat se află într-o nouă ipostază. De fapt, această nouă ipostază este strict editorială, altfel e o ipostază destul de veche, veche de circa 15 ani, timp în care Eugenia Bulat a fost și rămâne un îndrumător de vocație al tinerelor talente, al tinerilor care încearcă/doresc să scrie și, până la urmă, scriu.

Cartea este și ea o erupție, să spun așa, ca și poezia pe care o prezintă, o analizează, o comentează. Această carte este o erupție firească a unei erupții anterioare, care datează de la 1988–1989 încoace. Ea reflectă o stare, o trăire, o chemare, să spun așa, pe de o parte, a autoarei și, pe de altă parte, a celor care fac obiectul studiului, al analizei. Este starea unei generații, desigur, de excepție, desigur avantajată din foarte multe puncte de vedere. În primul rând, aș zice, avantajată de această stare de deschidere, ferită de interdicții. Sunt incredibile posibilitățile tinerilor de azi, tinerilor cu aplecare, cu dragoste pentru literatură, limba română, poezie […].

Prin activitatea sa, inclusiv prin această carte, Eugenia Bulat a renăscut la noi o tradiție foarte frumoasă, o tradiție a spațiului cultural românesc, care a pornit, se pare, de la celebrul ministru al educației, Spiru Haret (de la sfârșitul sec. al XIX-lea) – tradiția de cenaclu și reviste literare în licee.

Acesta era un fenomen singular în România, pentru că, am înțeles, nu se pot lăuda prea multe țări, prea multe națiuni cu un asemenea fenomen. Accentuez că a renăscut acest fenomen Eugenia Bulat, fără a minimaliza câtuși de puțin meritul altor pedagogi care, concret, în liceele în care activează, fac același

lucru. Însă Eugenia Bulat a putut să realizeze ceva supralocal, dacă vreți, întrunind în această mișcare tinerii aflați în căutarea vocației, a rostului în poezie, în literatură. A făcut, deci, cenaclul, a întemeiat revista și, mai nou, teatrul poetic al tinerilor, – trei forme, să spun așa, ale fenomenului la care m-am referit. Astfel, autoarea este în realitate, în ceea ce face, în munca ei cotidiană și, respectiv, în carte, o dăscăliță: blândă, generoasă, pasionată. Așa este și această carte, în care Eugenia Bulat trece în revistă, comentează creațiile unui șir de tineri autori foarte diferiți […].

Ce impresionează în această poezie, poezia tinerei generații, care s-a distanțat net de generațiile anterioare? Aș zice, în primul rând, că poezia lor impresionează printr-un limbaj select, printr-o libertate a expresiei la care jinduiau și mai jinduiesc, probabil, încă mulți. Apoi se va remarca faptul că acești tineri, fiind prin pregătire, prin prestație, europeni (deci feriți, salvați de mentalitatea sovietică, mentalitatea de frate mai mic, de supus), fiind, deci, cu viziune europeană, nu se rușinează, nu se feresc de ideea națională, de ideea românească, și aceasta mă impresionează deosebit de mult. Am avut bucuria estetică să citesc în această carte versuri ferite de efort, de opintire, de elementul fabricatului.

Poezia nu se fabrică. Printr-un efort deosebit se scoate proza, categoric, sigur că da, eseistica sau publicistica, da, aici se admite efortul, se admite elementul fabricării, al muncii la strung. Poezia, însă, dacă nu este în suflet, nu mai e; poezia fabricată este sortită morții din start.

Vreau să repet, în final, că acești tineri sunt niște avantajați de schimbările care s-au realizat, de sistemul de învățământ, de profesori, de aerul libertății, de limba română pe care o aud, o au la îndemână mai des, mai continuu decât a fost mai înainte.

Pe de altă parte, datorită cărții dnei Eugenia Bulat, tinerii aceștia sunt avantajați și prin faptul că au devenit deja protagoniști, eroi de carte, de studiu, de analiză. Este o reflectare a unei stări noi, a unui fenomen, dacă vreți, inedit. Ajungeau prozatorii noștri, poeții să devină obiect al analizei la o vârstă, de obicei, onorabilă, trebuiau să aibă mai multe cărți, să treacă mai multe teste, să zic așa, în editoriale social-politice etc. Și iată că, datorită generozității, grijii, pasiunii dnei Eugenia Bulat, dvs. ați devenit deja obiect al studiului critico-literar și pentru aceasta vă felicit.

Timpul alege, timpul va arăta care dintre acești tineri „siderali" vor deveni poeți. Cum a spus Ion Hadârcă, nu-i deloc obligatoriu să devină toți poeți, contează, în primul rând, atașamentul, legământul cu limba română, legământul cu ideea românească și aceasta este, esențial ce se face la „Clipa siderală" și la cenaclul „Iulia Hasdeu", și la Liceul „Mircea Eliade", ca să zic așa, prin extensiune.

Felicitări dnei Eugenia Bulat pentru această performanță, care nu este, desigur, o carte strict de critică literară, și nici nu trebuia să fie. În abordarea poeziei tinere este extraordinar de bună tocmai această manieră îngăduitoare, blândă, atentă. Pentru că lucrurile bune se nasc anume din abordări grijulii, din atitudini generoase.

*Eugenia Bulat, „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea Națională. Poezia". Editura Prag-3. Chișinău, 2005.

Clipa siderală, 2005, nr. 5-6, pp. 11-12;
Clipa siderală – reverberații în timp și spațiu. Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 65-66.

Un contur portretistic al unei noi generații – generația speranțelor noastre

Ion HADÂRCĂ,
academician, poet, eseist, traducător, politician
(Chișinău, Republica Moldova)

[…] Nume, cifre, exemple, citate – toate adunate în paginile acestei cărți, încercând o primă sinteză, pun în evidență un contur portretistic al unei noi generații. Este generația speranțelor noastre, într-un fel îndreptățite prin ei. E o primă analiză. De obicei, în literatură se face analiză, critică literară, dacă vreți, în urma unor apariții editoriale concrete.

Ne bucurăm că sunt deja și aceste prime apariții. Ele au fost deja anunțate, cei care au trecut prin cenaclu, de-a lungul anilor sau tangențial, sunt deja la prima carte: Doinița Postolachi,

Doinița Bulat*, Dan Nicu**, Aurica Borzin, Victor Bour și cel pe care-l tot îndemn să-și adune manuscrisul, Sandu Cosmescu, pe care îl simt în preajma unei noi cărți.

Dincolo de numele noi, odrăslite cu mult har și promovate convingător, se simte prezența încă a unui erou, un erou invizibil, care este însăși vocea auctorială, este pilda pedagogului creator care, formând, se formează el însuși. (...) Au trecut 10 ani de la fondarea revistei și, între timp, s-au întâmplat și niște cărți, s-a întâmplat și o evoluție în scrisul propriu al autoarei Eugenia Bulat. În ansamblu, ea este un cronograf fidel, lucid și pătimaș al „pelerinajului estetic" (cum spune și Andrei Poamă) către propria ființă spirituală, pelerinaj estetic, aș zice eu, și de atitudine civică și morală (că nu-mi place acest cuvânt – civic – a fost prea uzat). O carte onestă și rotundă, i-am zis, la zece ani pe care-i rotunjește „Clipa siderală" mai spre toamnă; rotundă, lucrată de un artist (i-am zis așa prin analogie cu artist al poporului) dacă-mi permiteți această sintagmă, un artist al ogorului sideral, care este Eugenia Bulat. O botez cu acest titlu: artist al ogorului sideral.

Împărtășesc un sentiment, cum îl citează dumneaei în finalul cărții pe Petre Țuțea, al neverosimilei realizări. Sigur, poate că nu toate numele incluse în această carte, intrate în orbita acestui studiu, vor îndreptăți așteptările (dar nici nu este firesc ca toți să devină poeți, scriitori: își va alege fiecare drumul propriu în viață), dar faptul că au trecut prin cenaclu, s-au molipsit unii de la alții de o febră a căutării, a trăirii spirituale, lucrul acesta, cred, este cel mai important. Și la fel de valoros este faptul că s-a creat, în miezul cenaclului, în jurul acestuia, o atmosferă creativă, o atmosferă spirituală adevărată – lucrul acesta ne bucură nespus de mult.

*Doina Bulat (16.03.1983) – specialist marketing la Meze Audio – Sound company, Baia Mare, România. Absolvă Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" din Chișinău și Universitatea de Nord din Baia Mare – Limbi moderne aplicate. Masterat: Supervizare în Asistență Socială la aceeași universitate. 10 ani, redactor, redactor-șef adjunct la cotidianul „Glasul Maramureșului". Membru al Serviciului de Ajutor Maltez din România, activist civic în domeniul incluziunii copiilor autiști și membru al Asociației Prietenii Unicornilor; vicepreședinte al Asociației „Basarabeni în Maramureș". În colecția

„Debut sideral", cu vol. „Oglinda sângelui".

**Dan Nicu (10.01.1989). Secretar I, Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova. Absolvă: Liceul Teoretic Român-Englez „Ion Creangă" din Chișinău, SNSPA București (Științe politice). Master Teorie și Analiză Politică la SNSPA București. Bursier „Lane Kirkland", Polonia – mass-media/comunicare strategică; Studii în Programul de Securitate Regională „G. C. Marshall" (Germania) și „Professional Fellows Program" (SUA).

Clipa siderală, 2005, nr. 5-6, pp. 10-11.

Cel mai frumos manual de poezie megatânără

Tamara CRISTEI,
filolog, profesor universitar,
critic literar și cercetător științific
(Chișinău, Republica Moldova)

Am admirat și am savurat venirea Dvs., a tinerilor, aici, în fața poetei Eugenia Bulat, pentru ca să-i spuneți cuvinte pe care neîndoios le merită și pe care Dvs. le-ați adus frumos, păzindu-le în suflet ca să nu se rănească pe drum, să rămână aceleași, întregi...

Eu am parcurs azi, alături de voi, acest drum în sens invers. Sunt profesorul care vine spre elev, spre discipolul său, discipol care nu doar că mă continuă, dar care demult m-a și depășit și, bineînțeles, trăiesc o mare bucurie și o mare satisfacție.

Ceea ce ați făcut Dvs. este, în primul rând, un act de mare curaj. De fapt, aliajul dintre curajul și rezistența Dvs., al celor din Generația Clipei Siderale, este pe potriva curajului autoarei acestei cărți. Este un mare curaj să scrii o carte despre poezia pe care ai vegheat-o, ai înzilit-o, care într-un fel, este și a ta; să scrii despre copiii tăi, pentru că se știe, noi, profesorii, avem un handicap: lasă să spună altcineva despre elevii mei, nu cumva să se creadă că-mi atribui ceva ce nu merit. Este un mare curaj, și Eugenia Bulat nu și-a atribuit nimic din ce nu merită.

Este o carte rară, o carte care, de fapt, nu prea are precedent. Este o carte pe care eu, de pildă, nu m-aș fi încumetat să o scriu. Aceasta o putea face numai omul care a vegheat această poezie, omul care știa în momentele acelea din 1989, și după ele, cum

să parcurgă acest drum spre spațiul despre care vorbește, în finalul cărții, Andrei Poamă. Da, este un drum către o instituție, o instituție spre care tinerii fac, fiecare în parte și toți împreună, pelerinaje estetice. Nu există o mai mare calificare pentru un sediu, pentru un local în care tinerii vin conștienți de ceea ce au a face, conștienți de faptul că ei se formează pe ei înșiși. Educația este un proces mult prea complicat și complex ca un tânăr să îl realizeze. Ei bine, acești tineri au făcut-o: textul, poezia lor reprezintă cartea de vizită a celei mai tinere poezii basarabene din această perioadă, dar și conștiința lor. Este poezia unei generații. Nu contează listele, contează vocea, contează ce zice această voce, contează stilul, amprenta, contează, în definitiv, ce are a spune această generație și această poezie vizavi de ideea națională, vizavi de cine suntem noi, cine sunt ei, încotro mergem și toate celelalte.

Aș spune că această carte, din perspectiva din care am perceput-o eu, este, de fapt, și o erupție a autoarei. Erupția ei în efortul de a ne face pe toți să citim, să înțelegem, să comunicăm în profunzime cu această poezie și, implicit, cu această generație. A sesizat dinamica, ritmul, ne-a transmis acest ritm. A căutat să percepem venele prin care pulsează viața poeziei tinere. Ne-a făcut, de fapt, un text ce ne prilejuiește o nouă lectură. De aceea, subscriu la ceea ce s-a spus, că această carte este cel mai frumos manual de poezie megatânără și că ea ar trebui să ajungă pe rafturile din bibliotecile tuturor liceelor noastre.

Clipa siderală, 2005, nr. 5/6, p. 18;
Clipa siderală – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 74.

Un manual de conștiință națională al celor tineri

Veronica POSTOLACHI,
doctor în filologie, profesor de limba română
(Chișinău, Republica Moldova)

[...] Este bine că acești copii și-au găsit un rost. Copilul care s-a îndrăgostit de lecturi, de carte, trebuie să fie pur și simplu admirat. Pentru că el încearcă să se depășească pe sine, să se înalțe

deasupra propriului eu și să facă în același timp cultură. Avem mare nevoie de cultură, pentru că, așa cum spunea Eminescu: „Economia unei țări depinde de cultura ei".

Titlul însuși al cărții (*Erupția rostirii*), cred eu, este foarte reușit, pentru că această erupție se proiectează, evident, în sus, asemeni unei adevărate erupții, adunând în pagini 46 de tineri. Mă bucur că la baza acestei coloane poetice sunt mulți elevi de la Liceul „Mircea Eliade" și ne bucurăm că, în timp, s-a extins aria de activitate a revistei. Acești copii demonstrează spirit civic și, prin tot ce au scris, își aduc și ei contribuția la formarea conștiinței naționale. În toate timpurile a existat disensiunea între generații și ar trebui să acceptăm cu spirit lucid aceste discrepanțe, pentru că ei nu sunt obligați să gândească la fel ca noi, ei au dreptul să meargă înainte.

Eugenia Bulat a adunat aici un manual de conștiință națională al celor tineri. Tot ce au scris acești copii ar putea purta numele de politică poetică, iar ceea ce a consemnat Eugenia Bulat, conține și atitudinea ei de poet. A dorit să-i unească pe toți într-un tot întreg și i-a unit, i-a molipsit de spiritul său combativ. [...]

Îți mulțumim, Eugenia, că ai grijă de sămânța pe care o sădim într-un pământ bun. Dacă profesorul plămădește aluatul, Eugenia Bulat coace pâinea, iar la mijlocul acestei pâini locuiesc acești tineri. Copiii pot fi și ei mari prin spiritul lor. Au pornit pe un drum foarte bun și nu trebuie să fie marginalizați.

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Cartier, 2008, pp. 72-73.

Numai Dumnezeu creează, noi imităm

Vladimir BEȘLEAGĂ,
eseist, jurnalist, prozator, scriitor, traducător
(Chișinău, Republica Moldova)

[...] E o coincidență frumoasă lansarea acestei cărți, aș zice că chiar este un act de naștere, ca să-i zic așa, sau un al doilea act de naștere a noii generații poetice de la noi, dacă am considera că cenaclul revistei „Clipa siderală" este primul act de naștere. Revista

și această carte întrunește mai mulți autori, o generație întreagă.

Am citit cartea pe parcursul acestor zile și aș spune că este, în primul rând, o antologie a tinerei poezii, dar o antologie comentată. Dacă scoatem comentariile și lăsăm textele, lăsăm la latitudinea fiecăruia să guste, să înțeleagă cum vrea el. Dna Eugenia Bulat a decis să facă o privire, o analiză sau, o prezentare diacronică, pe parcursul unui deceniu, de la primii cenacliști, cei din anii '90 – '91, și merge așa până la 2004-2005, unde încheie șirul cu Olga Anghelici, pe care o amintește de mai multe ori. Utilizează un procedeu de prozator, pentru că zice: ia vedeți ce scrie tânărul, tânăra aceasta și-o să vedeți ce-o să spună peste câțiva ani, și cum o să se întâlnească motivele poetice de la cei de la începutul anilor '90 cu motivele poeziilor Olgăi etc., etc. Autoarea a surprins astfel o anumită linie de aprofundare a motivelor, de precizare, de clarificare a expresiei poetice, o linie a continuității. Acest lucru ne ușurează nouă lectura. […]

Știu despre existența acestui cenaclu de mai mult timp, dar m-am apropiat de el nu atât de demult. Când am auzit de el, m-am gândit, în primul rând: ce idee fericită e să ia ca figură emblematică pe Iulia Hasdeu, pentru că, într-adevăr, în istoria spiritualității noastre, pe parcursul timpurilor am avut copii-minune, figuri precoce și, dacă pe vremurile acelea, când timpul curgea mai încet, s-au putut produce asemenea miracole, atunci în timpurile noastre este și mai firesc acest fenomen. Și Labiș, și Bogdan Petriceicu-Hasdeu, și fiica sa Iulia, și tânărul acesta, – Costel Crețu, de care, pur și simplu, m-am îndrăgostit… (azi i-am spus lui Costel: „*Lerne deutsche*!", adică: „Învață germana! (așa cum i-a spus Alexandru Hâjdeu, la 12 ani, se pare, feciorului său), dacă vrei să pătrunzi în marea filosofie a lumii", iar el mă completează: „Ba și elina!")

Aș spune că în această carte predomină poezia fetelor, poezia doinelor. Sunt atâtea Doine! (…) Eugenia Bulat leagă poezia de evenimentele curente: de la '89, de la '95, de la 2002 etc. Este și aceasta o metodă: de a vedea ce au simțit copiii când au ieșit în stradă, în „Orașul Libertății", cum s-au exprimat, ce au spus… Dar poezia autentică se situează deasupra acestor fenomene. (Ion Hadârcă ripostează: dar e poezie, poezie concentrată!)

Cartea aceasta este scrisă de un poet, nu de un critic literar. Este atâta dragoste și entuziasm, și efluviu matern în ea – matern, nu patern! – pentru că, dacă ar fi fost patern, ar fi fost scrisă cu mai multă asprime și poate că ar fi fost incluși și mai mulți băieți. [...]

Noica spunea: „Numai Dumnezeu creează, noi imităm". [...]

Numai arta și literatura pot concura cu timpul și cu moartea. Vor trece ani și toți cei care au colaborat cu „Clipa siderală" vor citi această carte și vor spune: „Uitați-vă ce am scris eu cu mulți ani în urmă!" Omul se schimbă, omul caută, omul preface…

Mă bucur că nu sunteți o masă amorfă, că simțiți, creați, căutați să modelați, că nu sunteți mulțumiți de voi înșivă [...].

Clipa siderală, 2005, nr. 5/6, pp. 12-13;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 67-68.

„Erupția rostirii" – o erupție a crizelor, un joc cu „mărgele de sticlă"

CONSTANTIN CREȚU,
cenaclist, plurilaureat al „Clipei siderale"*,
generația 2000 (Chișinău, Republica Moldova)

„Scopul existenței noastre este să punem probleme,
să le aruncăm în sus, chiar să uităm de ele,
în speranța că nu vom găsi răspunsuri."
(Ludwig Wittgenstein)

Te afli în fața unei crize, nu poți decât să te regenerezi, să creezi, dar trebuie să te identifici, să găsești o justificare a existenței tale, să fii prezent. Îți este frică ca nu cumva să fii asimilat, ai nevoie de o condiție, de un accept, fie el și unul de moment. Ai nevoie de un accept, dar nu poți să te accepți. Vrei să găsești o limită, dar, angoasat și frustrat, refuzi limitarea. Ești în criză, nu poți să mai respiri, îți stă în gât aerul tuberculos al prezentului, dar totuși respiri, înghiți și iarăși respiri. Contorsionat, te arunci, cu

siguranța sinucigașului, în criza de motive, nu poți să cazi, ba mai mult, această aruncare pare să fie inutilă. Ești inutil, generezi, creezi și scuipi. După care vine o senzație de eliberare, de renunțare, dar și renunțările par scârboase, chiar imbecile. Nu renunți, ești o renunțare. Și gestul e reminiscent. Îți spui: ce mai contează (...).

„Erupția rostirii" ilustrează această imposibilitate de a renunța la sine: totul trebuie să fie sine, totul trebuie să intre în sine. Acest sine poate sta în fața peretelui, poate, mediocru, să-și poarte cadavrul prin existențe posibile și să se arunce în realități imediate. Dar aceste consecințe de identificare nu conturează o absență a aceluia care generează și creează. Desigur, creația, generarea cunoaște două forme de manifestare: forma brută, inocentă, stimulatoare, intrigantă și forma asumărilor frustrante. Generația Clipei Siderale pare o generație brută, aruncată involuntar și capabilă să se genereze în criză de identificări, chiar într-o criză de condiții. De fapt, condițiile nu pot fi decât în criză, iar această criză se vrea un fenomen de identificare. Criza îți creează identitate. La „Clipa siderală" s-a trăit din aceste crize, s-au căutat condiții și s-a renunțat la justificări. Oare gestul de a sta în fața unui perete în criză de existență trebuie justificat? (...) Voi eșua pentru că nu mai există asocieri, pentru că vrei doar să existi, dar ești asimilat de această existență.

Privești. Un perete. În fața ta – acele reminiscențe ale renunțărilor refulate. Convulsii. Un perete care nu mai poate fi sartrian, dar e un perete. Și stai în fața lui doar ca să generezi, doar ca să creezi. Și acestea sunt justificările tale. Ai nevoie.

(...) Concepte instabile. Nu există concepte omniprezente, doar cele ce pot reveni în manifestări diferite rezistă. Cu toate acestea, conceptele lansate par să se afle într-o relație directă cu manifestul colectiv. Însă aceasta nu înseamnă că manifestul conceptual al „Clipei siderale" este unul colectiv. Această circulație a conceptelor ne trimite indirect spre un „joc cu mărgele de sticlă". Însă aici nu există niște *magister ludi*, ci doar „jucători". Ideile sunt aruncate (...).

*Constantin Crețu. Actualmente, Dr. (PhD), cercetător în Germania, la „Junior Fellow", în clusterul de excelență MBExC, Göttingen. (După studii în biologie, biologie moleculară, bioinformatică și genetică statistică – integrat în mediul științific german, cu doctorat (PhD)

la Göttingen („Molecular architecture of SF3B and splicing modulation"). Carieră științifică de nivel înalt și contribuții ce țin de zona de vârf a biologiei moleculare moderne.

Clipa siderală, 2006, nr. 2, pp. 34-35.

Trebuiau să se despovăreze de cuvânt

Ion IACHIM,
prozator, publicist (Chișinău, Republica Moldova)

(...) Textele lor sunt niște viziuni fulgerătoare care, aidoma unui blitz fotografic, fixează imagini, trăiri tensionate, mai puțin tensionate, de la caz la caz, dar trăiri sincere și, în concepția mea, originale, sau, dacă vreți, schimbând accentul, originale și sincere. Titlul cărții este, așa cum îmi place și mie să spun, cu „jăraticul pe buze" (…).

Nu puteau să nu spună, trebuiau să spună, trebuiau să se producă, să se despovăreze de cuvânt! (…)

Eugenia Bulat, poetă și pedagog, își încurajează foarte frumos discipolii, unii dintre ei talentați ca niște zei", cum afirmă undeva. (Ehe, să-mi fi spus mie cineva, la vârsta lor, asemenea lucruri!...) Despre Doina Postolachi* spune: „sclipitor de inteligentă"; despre Ștefan-Vitalie Condrațki: „fiu de filolog, cu talent literar nativ, interesat atât de istorie, cât și de politică…"; despre Ruslan Carța: „vine din lecturi moderne, ghidat de mirosul înnăscut al fiarei intelectuale căutătoare de pradă pentru cuget" (foarte frumoasă sintagmă!) etc., etc.

Este citat, la începutul acestei cărți, un gând: „Suferința generează artă". Este un adevăr, dar eu mi-am spus că suferința generează și caractere, și sete de ideal. Protestul poetic din carte este axat pe istoria curentă, vie, pe evenimentele politice curente. Este mesajul central al cărții, mesaj care impresionează, la fel cum impresionează și autorii în parte. Spre exemplu: Nicoleta Culava, care a lansat imaginea acceleratului, a puterii oarbe care calcă aripile tinerilor – simbol al dorului de libertate; Doru Mătcaș discută cu moscalul pe limba acestuia, numindu-l: „câine de porc păgân"; Costel Crețu declară începutul vivisecției

roșului... Dragă Costel, vivisecția roșului și a rusului a început, firește, și ea continuă, pentru că, așa cum scriu colegele tale de generație Lilia Mantea și Victoria Ciubotaru, „dreptatea a fost găsită moartă cu trei gloanțe în cap", pentru că „Ileana Cosânzeana a fost exilată în Siberia" etc., etc. Cu toate acestea, anume această vivisecție a roșului a dat naștere „Clipei siderale".

O felicit pe colega de spirit pedagogic, colega mea de scris, Eugenia Bulat, că a fost la aceeași maternitate, în același salon cu Ileana Cosânzeana, cu Adevărul și cu Dreptatea, și a reușit să nască bine, să nască frumos.

Clipa siderală, nr. 5-6, 2005, p. 13

*Doina Postolachi (18.12.1979–18.01.2023). – Poetă, prozatoare, membră a US din R. Moldova și din România. Ne părăsește devreme, după o boală nemiloasă. Lasă o impresionantă moștenire literară: „Un secret în Los Angeles", „Ambroise", „Scrisul, între vindecare și destin", „Nostalgia neîntoarcerii", "601 sau valiza cu busole" ș.a. Premiantă a US din R. Moldova (2003, 2017), multiplu premiantă la concursuri internaționale. Absolventă a Liceului Academic Român-Englez „Mircea Eliade", a Universității Creștine "Dimitrie Cantemir" din București; masterat la aceeași universitate.

O generație capabilă să revină la rădăcinile noastre naționale

Vasile VÂȘCU,
economist, disident politic al regimului comunist
(Chișinău, Republica Moldova)

Aș spune că autoarea este un spirit poetic ce contribuie la educația celor tineri. Cred că trezirea în inima tinerilor a acestui spirit poetic este calea de a forma o generație care va fi capabilă să revină la rădăcinile noastre naționale, pentru că tinerii protestează împotriva fricii, majoritatea lucrărilor cuprinzând anume aspectul civic: sentimentul de neam, de națiune, de popor. Prin poezie, în voi crește pomul spiritualității, al ideii naționale, al culturii […], voi sunteți miezul societății noastre, speranța ei.

Clipa siderală, 2000, nr. 5/6, p. 16.

Un volum-sinteză a ceea ce vor generațiile care vin

Victor COBZAC,
plastician (Chișinău, Republica Moldova)

Sunt martor ocular al acestui început: am fiert în masa aceea vulcanică de la Liceul „Mircea Eliade", alături de copii, alături de buna mea prietenă Eugenia Bulat. Pentru mine, această carte este, în mare parte, o filă biografică. Abia astăzi am citit că volumul este dedicat tinerilor conștiinței din Basarabia, dar și dascălilor acestora. Printre aceștia mă consider și eu. În opinia mea, volumul „Erupția rostirii" poate ține loc de program electoral pentru viitorii deputați: el cuprinde sinteza a ceea ce vor generațiile care vin. […]

Clipa siderală, 2000, nr. 5/6, p. 18.

O serie de erupții de spirit

Gheorghe Bossi-Dumeneanu,
profesor, poet, publicist (Chișinău, Republica Moldova)

În cartea „Erupția rostirii" există într-adevăr o serie de erupții de spirit, sunt niște bucăți de lut din sufletul vostru zbuciumat între plasele timpului, între lacrimă și zâmbet, între vis și nostalgie și autoarea nu este altceva decât un plugar, care a știut să arunce sămânța, să urmărească cum a încolțit sau s-a ofilit, să îngrijească această sămânță, lucru foarte greu, pentru că, luați aminte: mai bine scrii tu, decât să îngrijești ce fac alții. Mă închin în fața ei pentru aceasta și voi să vă atenționez asupra unui lucru despre care zicea și Tudor Arghezi: Eu nu sunt ceea ce vedeți. Eu sunt mai mult decât ceea ce vedeți. Vă îndemn și pe voi: uitați-vă la îndrumătoarea voastră: e mai mult decât ceea ce pare [...].

Eugenia Bulat este atinsă de zbuciumul căutării, zbucium despre care, spunea undeva Hemingway că e un blestem. A fi om e cel mai greu blestem.

Eugenia Bulat, după mine, este mereu ghidată de o idee a lui Constantin Noica: „Nu lăsa lumea mai rea decât cum ai găsit-o". Și

aceasta înseamnă că ea s-a străduit/se străduie mereu să o schimbe în mai bine, să facă să mai cadă o picătură de lumină pe pământ. [...]

Citiți în această carte nopțile nedormite, frământările, zbuciumul și căutarea.

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 71.

III. „Clipa siderală" în vizorul cititorului și a oamenilor de cultură

„Clipa siderală"– unul din miracolele basarabene
(despre transhumanța spirituală a publicației)

Aurelia BORZIN*,
poetă (Chișinău, Republica Moldova)

[...] Să căutăm în adâncuri, în caz contrar riscăm să ajungem în ipostaza spectatorului fascinat de spectacolul care se derulează sub ochii lui, furat de jocul de umbre și lumini, de portul și ținuta actorilor, de discursurile lor etc., dar căruia îi scapă că în spatele acestui miracol, în spatele cortinei, cineva, prin propria viață, prin propriul suflet, pune în mișcare și face posibile aceste lucruri. Înțelegerea acestui fapt ne-a sugerat-o poetul Ion Hadârcă, referindu-se la harul creativ și pedagogic al doamnei Eugenia Bulat – de a mobiliza, de a se dărui, de a selecta tineri deosebiți prin generozitate și dăruire, calitate care, adeseori, nu este răsplătită cu nimic. Domnul Ion Ungureanu a pus niște accente surprinzătoare în acest context: „Pe lângă propria forță de creație, doamna Bulat are și acest rar dar de a ghici talentele, de a se bucura în permanență de creațiile acestor copii. Este poate cel mai rar dar: de a te bucura de creația aproapelui de parcă aceasta ar fi propria ta operă. Și de această calitate umană noi chiar că ducem lipsă".

Aceleași atitudini au fost exprimate și prin luările de cuvânt ale laureaților Concursului de creație literară „Iulia Hasdeu" (ediția a VII-a), ale profesorilor de limbă română. În discursul său, doam-

na profesoară Veronica Postolachi, a subliniat: „Mircea Eliade era convins de faptul că poezia este o armă politică, poate ultima ce ne poate salva. O armă care poate reuși mai multe decât armele cu foc. Prin tot ce a făcut, «Clipa siderală» în acești 10 ani, a încercat, de fapt, să ne păstreze verticalitatea, pentru că un popor care renunță la sine nu mai are dreptul să se numească popor.

«Clipa siderală» este o revistă de forță, care cultivă tot ce este mai frumos în tinerii cititori. Ca profesor, n-am să renunț niciodată la miracolul metaforei și la magia lecturilor. N-am să renunț la exigența mea și voi fi foarte fericită să trimit și în continuare «Clipei siderale» tineri care să fie modelați, pentru că avem o datorie la care nu avem dreptul să renunțăm. Noi trebuie să ne bucurăm pentru tot ce ne mai menține verticalitatea și mi-aș dori ca această transhumanță spirituală să nu ia sfârșit niciodată".

*Aurelia Borzin – poetă, prozatoare, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și din România. În timp, – redactor literar, secretar de redacție, redactor-șef adjunct, redactor-șef al Revistei „Clipa siderală". Premiul ICR București pentru debut în literatură, Premiul Național pentru Tineret în domeniul Literaturii și Artelor. Volume de poezie: „Nesomn pentru demenți", „Pansamente", „Chișinăul e o tabletă de ciocolată"; „Soarele de acadea", „Savana lui Răzvan" și alte cărți pentru copii. Absolvă Universitatea de Stat din Chișinău (Jurnalism și Științe ale Comunicării), Institutul de Instruire Continuă (translator); master în jurnalism.

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 4-6.

Revelația unui răsărit de soare

Leo BORDEIANU,
poet, publicist (Chișinău, Republica Moldova)

Ca o adiere de primăvară proaspătă, îmbătătoare au apărut de sub tipar „Sclipirile siderale" ale membrilor clubului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic „Mircea Eliade". Este una dintre primele, dacă nu chiar prima lucrare de acest fel. (…) Am parcurs cu un viu interes creațiile copiilor inserate în antologie și am avut revelația unei revărsări solare. Sunt abordate toate

problemele noastre. Și nu așa cum gândim noi, maturii, ci dintr-un punct de vedere care ne îmbogățește viziunea asupra lucrurilor acestei lumi, împrospătând-o.

Autorii gândesc și simt la o cotă de ardere care ne permite să afirmăm că cei mai talentați dintre ei au depășit faza exersării și își conturează un stil, un fel propriu de a fi în literatură și, ceea ce nu e mai puțin important, în viață.

Limba română. 1995, nr. 3, p. 159.

„Clipa siderală" – început promițător

Liceul „Mircea Eliade" a devenit cunoscut în republică și peste hotarele ei prin activismul profesorilor și elevilor lui în cadrul Grevei generale din primăvara anului 1995. Puțini, însă, sunt la curent cu performanțele multilaterale ale liceenilor – luptători pentru adevăr. Vom prezenta aici aspectul activității lor, ce ține de creația literară. Un prim impuls în acest sens îl generează cenaclul „Clipa siderală", inițiat și condus cu mult har și dăruire de prof. Eugenia Bulat. Nu mai puțin importante sunt relațiile constructive pedagog – elev, faptul că fiecare copil este tratat ca o personalitate creatoare.

Pentru Eugenia Bulat, poetă înzestrată, deschisă spre durerile neamului și spre substratul filosofic al existenței, deprinderea de către elevi a meșteșugului poetic nu este numai o problemă de rimă, ritm și tehnică. Dumneaei încearcă să orienteze copiii talentați pornind de la specificul universului lor interior, de la viziunea lor proprie asupra lumii. Or, important este nu numai CUM scriem, dar și CE scriem, CINE suntem. Tinerii poeți de la „Mircea Eliade", prin cele mai inspirate lucrări publicate în florilegiul „Sclipiri siderale" (în curs de apariție este fascicula a doua), în revistele „Noi", „Cetatea dăinuirii" ș.a. au demonstrat că sunt poeți-patrioți secundați de o gândire profundă și de un rafinament artistic aparte.

Începutul este promițător. Am vrea să credem că sfârșitul va încununa destoinic opera elevilor de azi, cetățeni și (de ce nu?) scriitori de mâine.

Limba română. 1996, nr. 3/ 4;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 7-8.

Să vorbim despre „Sclipiri siderale”
(sau „*Atâta polen de pe-o singură floare!*”)

Ion ANTON,
scriitor, publicist, editor (Chișinău, Republica Moldova)

„De la Eminescu, carele a înmănuncheat într-o mică antologie – «Lăcrămioarele învățăceilor» – toate poeziile colegilor săi de liceu, poezii scrise cu trista ocazie a trecerii în neființă a iubitului dascăl Aron Pumnul, și până la «Sclipiri siderale», antologie de creații literare ale liceenilor de la «Mircea Eliade», mii de zile *au trebuit luminii să ne-ajungă*. Adică, apariția de sub tipar a cărții «Sclipiri siderale» este cu adevărat un eveniment literar unic de la Eminescu încoace. Deși au mai apărut la noi antologii din creația copiilor, valoarea de unicat a «Sclipirilor siderale» constă în faptul că ea cuprinde, pe cele 208 pagini ale sale, numai creații ale copiilor *unui singur liceu*, în plus, niște creații care pot face față celor mai severe rigori ale literaturii române moderne”.

… Țin în mână această revelatorie carte, aceste imaculate *lăcrămioare ale învățăceilor* și mă gândesc: cu certitudine, nicio furtună, nicio inundație, niciun cutremur, nicio altă calamitate naturală sau socială nu va periclita înălțarea neamului nostru în Eternitate.

Florile dalbe, octombrie 1994;
Al cincilea ungher. Colecția „Sclipiri siderale”, vol. III,
coord. de ediție, concepție, îngrijire și prefață de Eugenia Bulat.
Chișinău: Editura Universul, 1997. p. 203.

Cuvântul fără graniță sau *Fenomenul* creației literare adolescentine

Monica Marilena CRISTEA,
profesoară de limba română, coordonatoare a cenaclului „Tinerețe fără bătrânețe" (Piatra-Neamț, România)

La început trebuia să fie cuvântul.

Și a fost, în toamna anului 1992, când la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" din Chișinău a luat ființă un „cerc" de poezie care s-a lărgit rotindu-se în timp până când au început a luci steluțele. Ocrotitoare și încrezătoare în puterea de creație a elevilor, doamna profesoară Eugenia Bulat este persoana providențială care a reușit să dea consistență eforturilor de afirmare a unei noi generații de poeți.

„Cercul" de la „Mircea Eliade", devenit între timp cenaclu, a adunat cele mai bune creații ale membrilor săi în trei antologii intitulate: „Sclipiri siderale", Chișinău, 1994; „Capilarele clipei" și „Al cincilea ungher", 1997.

Cenaclul literar poartă numele „Clipa siderală" și a reușit performanța de a scoate de sub tipar mai multe numere ale unei Reviste de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare, apărute cu sprijinul Fundației Culturale Române.

Parcurgând antologiile și revistele, se poate afirma cu certitudine că există un fenomen de netăgăduit care se manifestă la fel de puternic pe ambele maluri ale Prutului – acela al *creației literare adolescentine*.

Pulsează în creațiile copiilor timpul sfârșitului de mileniu. Căutarea de sine este trudnică, dar necesară. Spre deosebire de tinerii din România, tinerii de dincolo de Prut se formează într-un mediu din ce în ce mai vitreg; ei așteaptă cu urechea lipită de inima cuvântului să audă chemarea fratelui din Carpați. Imagini profetice brăzdează poezia adolescenților maturizați înainte de vreme. Luciditatea lor ar putea să dea de gândit: „Doar cu două aripi poate zbura pasărea,/ Moldova și România sunt aripile Renașterii noastre Naționale" (Violeta Lupea – *Cel mai sărac de pe pământ*).

Cea mai corectă și completă caracterizare a tinerilor basarabeni talentați o face doamna Eugenia Bulat, scriitoare și mem-

bră a Uniunii Scriitorilor din Moldova, redactor-șef al revistei „Clipa siderală" și al celor trei antologii amintite: „Sunt din cei mai curați, din cei mai profunzi. Sunt suflete înrudite prin dragostea ce o poartă Cuvântului. Sunt exponenții unei inteligențe proaspete care, de la nivelul unei vârste depășite precoce, a unei experiențe de viață acumulate într-un timp de febrilă reevaluare a valorilor, a cunoștințelor adunate din lecturi și studiu, coboară adânc în sondele gândirii și caută în miezul lucrurilor și fenomenelor semnificația și rostul existenței umane. Sunt reprezentanții unei generații care pipăie cu tentaculele gândului lumea reală și cea imaginară, reușind prin intermediul creației a-și profila mai lesne propria trecere prin timp, propriul rost, conștientizându-l."

Numeroasele premii literare, aprecierile unor personalități dovedesc faptul că poezia și talentul nu au nevoie de pașaport. Poezia nu are graniță, dar ea poate clădi un pod peste Prut.

Cuvântul nu se veștejește precum floarea!

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 13-14;
Asachi Junior: supliment al revistei
Asachi pentru tineretul școlar.
Piatra-Neamț, 1999, nr. 11(mar.), pp. 1-4.

Adrese ceva mai vechi

Andrei POAMĂ*,
multiplu laureat al „Clipei siderale"
(București, România)

Fără să vreau și, o perioadă, fără să-mi dau seama, am trăit într-un anumit miraj al timpului, care, din întâmplare sau nu, coincide cu timpul lecturii. Ceasul din camera mea merge aiurea. Bateriile îi sunt noi, limbile se învârt cu regularitate. Cu toate acestea (...).

„Clipa siderală", care reușește magnetismul despre care vorbeam (...), pur și simplu, te plesnește, îți plesnește atenția. „Clipa siderală" este, fără îndoială, nu doar o revistă, ci o adevărată instituție în drum spre care, la rândul meu, am început un

pelerinaj, i-aș spune estetic. Pentru că are ceva dintr-o naștere, dintr-o redobândire, are ceva din palpitul unei completări, din vizualul unei îmbrățișări printr-un gard de sârmă ghimpată.

Când am plecat de pe peronul din București și până am ajuns pe cel din Chișinău, am avut senzația că, de fapt, am stat pe loc, că nu ne-am mișcat cu nici măcar un centimetru. Eugenia Bulat și Dumitru Mișin ne așteptau în gară, cu sufletul la gură, cu ochii aproape lăcrimând (vorbesc de Eugenia, fără cea mai mică intenție de a leza orgolii).

În Chișinău știu totul ca în palmă: străzile, autobuzele, microbuzele, magazinele, pasajul, piața. Ba mai mult, de-acum pot să fac și pe ghidul. Nu, prin noi nu circulă fusuri orare diferite, noi avem același timp, minutarele ne merg la fel și inimile ne pulsează la fel. Și, da, Chișinăul a devenit un prilej ca Bucureștiul și Piatra-Neamț să se reîntâlnească. Să-mi fie iertat avântul liric, dar am impresia unui dans spiritual atunci când ne vedem.

Când mergi la Chișinău, la Biblioteca „Onisifor Ghibu" trebuie să fii bine pregătit de un festin al emoțiilor. De o masă mare pe care se întind sufletele noastre în formă de vocale, să ne vezi umbrele măturând răcoarea serii ca o literă cu halat de pânză albă. Obrajii ne sunt atunci buni de sculptat. De privirile noastre se pot atârna icoane cu Sfântul Gheorghe. Între o propoziție și alta, poți deschide ușa și privi înăuntru, în interioritatea respirațiilor. Aici îți crește sufletul ca o cocă pentru pâinea de casă.

Mă gândesc de mai multe zile la o vorbă pe care o spunea Socrate al nostru, Petre Țuțea, cu doar câtva timp înainte să moară: „Știți cât mă simt de părăsit? Până într-atât încât vizita dumneavoastră mi se pare neverosimilă". Poate doar cu acest sentiment, al neverosimilului, poate fi comparat tot ce trăiești la Chișinău, la „Clipa siderală".

*Andrei Poamă – laureat al Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" la ediția din anul 2001 și la alte ediții. Azi, profesor la Universitatea Leiden – Facultatea de Guvernanță și Afaceri Globale (Leiden University – Faculty of Governance and Global Affairs) din Haga, Țările de Jos.

Clipa siderală, 2002, nr. 1;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.

Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 36.

Revista „Clipa siderală" este o adevărată instituție
(Discurs rostit în cadrul Galei Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VII-a, 2005 [fragment])

Acad. Ion HADÂRCĂ,
poet, publicist, traducător, om politic

[...] Aici, în incinta Bibliotecii „Onisifor Ghibu", au avut loc mai multe evenimente, dar acesta este un eveniment cu totul aparte. Țin minte debutul și lacrima Mihaelei Iordăchescu la una dintre primele ședințe și lacrima aceea m-a făcut să mă cutremur mult și să rămân aici printre voi. Sper că nu am greșit și nu am pierdut timpul în zadar. Mai mult decât atât, de multe ori mi-ați oferit clipe de delectare estetică, de surpriză și lucrul acesta m-a făcut să privesc lumea cu alți ochi și să nu disper. Dacă există acest mediu, această formulă, ea trebuie susținută și încurajată. Eugenia Bulat este cea necesară acestei acțiuni. Ea are nu numai harul creației, dar și harul pedagogic de a mobiliza, de a se dărui, de a selecta tinerii cu deosebită generozitate și dăruire, calitate care, deseori, nu este răsplătită cu nimic. (...)

Revista „Clipa siderală" este o adevărată instituție. Zece nume literare ar constitui aproape o bibliotecă, dar „Clipa siderală" are în grijă mai mult de zece nume, dintre care unele s-au selectat deja pentru debuturi literare. Este un fel de micro-*Junime*, de microfamilie, din asemenea mediu a pornit și Eminescu, luându-și zborul în marea literatură.

„Clipa siderală" este un fenomen al culturii naționale și lucrul acesta este făcut cu o serie de izvoare mici care vin din toate părțile și acumulează fluviul. Poate că el nu este atât de văzut prin toate părțile, dar fluviul acesta vine de colo de sus, de prin Piatra-Neamț, vine și din alte zone ale României, ceea ce înseamnă că el este un fluviu puternic. (...)

Este firesc ca o tânără generație să aibă un mobil, un caracter maximalist. Dacă nu există acest caracter maximalist, încercarea de competiție, dorința de a răsturna șabloanele, de a vedea altfel

lumea, de a-ți impune propria originalitate și propriul nume, nu te afirmi, acesta este marele paradox și, poate, marea dramă a poeziei, a literaturii, a culturii – te poți afirma numai negând ceva. Dar această negare, această mutare – și aici este momentul important, pentru că observ și la noi, aici, acum se întâmplă iarăși niște mutații literare foarte curioase și stranii – nu trebuie să fie din rea voință, din ură, din infatuare, din orgoliu, din narcisism, căci atunci se întunecă ochiul minții și negarea duce la autodistrugere. Acesta este lucrul cel mai important. Dacă veți putea, prin acest sentiment al dorinței de proprie afirmare, să păstrați (cum a făcut același Eminescu: a acumulat întâi, în „Epigonii", în primele sale scrieri, tot ce-a fost mai valoros până la el și numai în felul acesta i s-au deschis, la un moment dat, ochii minții, și-a găsit propria cale) și să valorificați moștenirea culturală de până la voi, mergând mai departe, atunci vă veți împlini.

Aceasta este calea, alta nu există, calea constructivă a afirmării. Ea se află undeva, acolo, în osârdia și în efortul acesta, care costă foarte multe zile și nopți de muncă asupra sinelui, a acumulării, a vederii, observării și fixării greșelilor (că avem și noi suficiente…), dar în același timp, a capacității de a face selecția și de a te ridica peste. A te ridica din greșeală în greșeală și a construi, a încerca să pui o părticică, o cărămizică a ta, proprie, în edificiul acesta mare și frumos al literaturii și culturii române. Aceasta este ultima chemare. Cât de mică ar fi această lume, acest spațiu în care ne formăm noi, deja el este colateral, el este foarte participativ cu tot ce se întâmplă în întreaga țară. Raportați-vă la valorile întregului spațiu românesc!

Clipa siderală, 2005, nr. 5/6, p. 6;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 75-76.

„Voi faceți parte din miracolele basarabene”

(Luare de cuvânt la Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu”, ediția a VII-a, 2005 [fragment])

Ion UNGUREANU,
actor, regizor, militant pentru cauza românității
(Chișinău, Republica Moldova)

Ciudată această aniversare, de 10 ani!... Parcă mai ieri, Sandu Cosmescu, pronunța încă prost unele litere și-l îndemnam să le pronunțe clar, rotund, și azi avem în față un eseist de forță în plină ascensiune, un tânăr om de cultură.

Multe lucruri ciudate se întâmplă în viața noastră, fenomenul „Clipa siderală” însă face parte din miracolele basarabene. În genere, Basarabia, dacă o luăm așa, în istorie, are harul de a uimi și neamul românesc, dar și alte seminții, cu apucături neașteptate. În 1918, când, vorba lui Eminescu, se credea că Basarabia este pierdută pentru totdeauna, ea a renăscut, dimpreună cu Țaramamă (...).

Apariția voastră, a unui segment de lume nouă creativă, este pentru mine o mare surpriză și o mare bucurie. Voi faceți parte, repet, din miracolele basarabene și credeți-mă că nu erați planificați, ați apărut ca niște copii-minune. [...]

Eugenia Bulat, pe lângă propria forță de creație, are acest rar dar nu numai de a ghici talentele, ci și de a se bucura în permanență de creațiile acestor copii. Este poate cel mai rar dar: *de a te bucura de creația aproapelui de parcă aceasta ar fi propria ta operă*. Și de această calitate umană nwoi chiar că ducem lipsă. În majoritate, oamenii sunt foarte egoiști, în esență, și atunci, cei care știu să se bucure de ceea ce fac alții de parcă li s-ar face lor un cadou, sunt oameni rari. [...]

„Clipa siderală” – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 76-77.

„Aș trece Prutul foarte repede...”

(Luare de cuvânt la Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu”, ediția a VII-a [fragment])

Vasile NANEA,
diplomat, consilier cultural al
Ambasadei României la Chișinău

Basarabia... (...) Este, într-adevăr, un spațiu, unde „inteligheția”, pe metru pătrat, este extraordinar de densă. N-aș zice că te amețește, dar o simți. Ești într-un spațiu foarte dens, unde ideile (peste care ni s-a propus, la intrarea în bibliotecă, să nu călcăm) – valoroase și bune – se perindă la orice pas. [...]

Deci, lumea nu ne cunoaște foarte bine. Dar, aș zice, că este timp să ne cunoască, că având în față acești tineri talentați, vom reuși prin limba română și cu propria noastră personalitate, care este una dintre cele de primă mărime din Europa, să fim cunoscuți. Când zic noi, iar mă refer la spațiul de aici, nu la România, pentru că mă simt inclus aici.

Îmi place să cred că acum nu ne aflăm într-o bibliotecă care are un renume și care este cunoscută, iubită, ci într-un laborator, în care, sigur, suntem tentați să vedem niște eprubete, un laborator chimic. – Aceasta este prima imagine. Dar pot fi și eprubete pentru că, dacă avem în vedere ce se întâmplă aici, mă refer, în primul rând, la cenaclul care dă atâtea talente, în aceste eprubete, pot fi considerate ca fiind prezente cuvintele limbii române și din ele se nasc fel de fel de minunății și se ajunge până la acel miracol basarabean despre care vorbea ministrul Ion Ungureanu. [...]

Să dea Dumnezeu să ne întâlnim peste 10 ani, să sărbătorim 20 de ani. Sigur, eu n-o să fiu aici, dar, poate, cine știe... dacă aș ști că se întâmplă lucrul acesta, aș face un drum îndepărtat din România, aș trece Prutul foarte repede ca să vedem ce se întâmplă cu acești tineri.

„Clipa siderală” – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 77-78.

„Institutul Cultural Român vă este dator”
(Luare de cuvânt la sărbătorirea a 10 ani de la fondarea revistei [fragment])

Ion ȚĂRANU,
diplomat, consilier cultural
al Ambasadei României la Chișinău

[...] Încercați să adunați în orbita voastră zeci și zeci de alți tineri, pentru că, antrenându-i în această activitate, ei își vor da seama de sărăcia spirituală în care se complac, iar voi, având acest ascendent, cu siguranță că veți oferi un exemplu, sunteți deja un spirit modelator. Este de foarte mare importanță că sunteți la acest nivel și este de mare importanță să-i trageți și pe alții după voi. Institutul Cultural Român vă este dator. Nu voi îi sunteți datori Institutului Cultural Român: datoria lui este să vă ofere tot ce se poate pentru ca voi să vă dezvoltați așa cum deja v-ați anunțat. Felicitări!

Clipa siderală, 2005, nr. 5/6, p. 17.

Sufletul în care încap generații

Natalia SPAC*,
cenaclistă, generația 2000 a „Clipei siderale”,
Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iași

Eugenia Bulat, când se înrudește cu cineva prin poezie, „înfiază”. Și pe mine m-a înfiat… La figurat și chiar la propriu. Mi-a devenit tutore spiritual. O cunosc destul de bine și nu contenesc să mă uimesc: cum poate să rămână mereu entuziasmată de tinerii creatori care vin și vin în urmă?... După atâtea lecturi, te întrebi: ce nu s-a inventat încă, ce mai poate fi nou?... Sunt tipul de persoană care se entuziasmează, dar, după un timp, realizează că totul este trecător: lupt cu negația sensurilor, a rosturilor și revin la aceeași platitudine. Dumneaei, însă, este într-o continuă exaltare spirituală. Asta mă miră și mă intrigă cel mai mult în ce

ține de persoana sa.

Colegii mei mai tineri vorbesc despre filosofie (Hegel, Kant și alți autori…). Nu poate decât să mă bucure alegerea lor de a se apleca asupra unor lecturi serioase, profunde, revelatoare. Sunt înflăcărați în discursul lor și le doresc să rămână așa, dacă prin felul acesta „bombastic" de a-și expune gândurile sunt sinceri și chiar simt cuvântul. Dacă textul este în deplină armonie cu sentimentul. După o perioadă, însă, te saturi de forme și vrei să vorbești cât mai simplu, pe înțelesul tuturor. Să spui lucrurilor pe nume. Adevărul căruia vreau să-i spun azi pe nume este: certitudinea perpetuării valorilor literare (și nu numai) românești în Basarabia prin intermediul dnei Eugenia Bulat și a generațiilor de „siderali" pe care dumneaei îi „înfiază" periodic, de la un număr al revistei la altul. Sufletul în care încap generații vibrează atât de profund și îndelung, încât reușește să nu supere pe nimeni, să-l motiveze pe fiecare și să-i dea aripi să zboare. Investiția Institutului Cultural Român în „Clipa siderală" nu este una păguboasă sau fără rost. Toți cei care au trecut pe la școala „Clipei siderale" vor fi, cu siguranță, consumatori selecți de literatură și artă. Vor fi creatori, chiar dacă, unii, nu prin cuvânt. Vor aprecia calitatea și vor „recruta" în jurul său oameni asemenea lor.

Cu siguranță, dna Eugenia Bulat, în sufletul dumneavoastră se află și un loc al dezamăgirilor, pe unde ne perindăm și noi, pe rând, dar fascinant și demn de apreciat este faptul că găsiți întotdeauna rezerve sufletești ca să ne oferiți cu generozitate și posibilitatea celei de-a doua șanse, lucru pentru care vă mulțumim (…).

*Natalia Șpac, azi, absolventă a Facultății de Filosofie și Științe Politice a Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași; masterat în Managementul Resurselor Umane în cadrul Facultății de Economie și Administrarea a Afacerilor, la aceeași universitate. 15 ani de experiență antreprenorială în domeniul *beauty*, trainer și formator național specializat în cursuri de makeup și estetică; proprietar și manager al Salonului de Frumusețe „Anna Karenina" din Piatra-Neamț, România.

Clipa siderală, 2005, nr. 5/6, p. 17.

„Vă îndemn să le spuneți acum cât le sunteți de recunoscători”

Nicoleta CULAVA,
cenaclistă, veteran al „Clipei siderale”
(generația anilor ’90)

[…] Când ești elev, ți se pare normal să apari în niște cărți cu versuri unde ești și tu autor. Ți se pare normal să mergi la olimpiadă, la concursuri, peste mări, peste țări. Ți se pare normal, absolut firesc, când cineva te recunoaște: „A, tu ești cea cu *Acceleratul!*?...”. Și apoi trec anii, te depărtezi de toate acestea și începi să-ți amintești de toate momentele frumoase din anii de liceu, uneori prin date calendaristice: de 31 august – că e ziua dnei Veronica Postolachi, la începutul lui septembrie, că e ziua dlui Victor Cobzac, mai la mijlocul lui septembrie că e ziua dnei Eugenia Bulat și înțelegi că ai scăpat momentul când ai putut să le spui o vorbă frumoasă. Și-ți dai seama că iată, oamenii aceștia, poate, nici nu știu cât de mult ții la ei și cât îi apreciezi pentru ceea ce au făcut pentru tine. Am spus la foarte multă lume cât de mult prețuiesc ceea ce a făcut pentru mine profesoara mea de limba română dna Veronica Postolachi. O dată nu a fost să-i nu-i spun dumneaei. Același lucru s-a întâmplat și în cazul dnei Eugenia Bulat Au trebuit să treacă ani mulți, recunosc, ca să-mi dau seama cât de mult a făcut pentru noi toți, cei care am început, în anii ’90-’91, la „Clipa siderală”. Tocmai de aceea vă îndemn pe voi, pe cei de azi, să vă dați seama acum ce înseamnă acești oameni în viața voastră să le spuneți acum cât de mult îi apreciați și cât țineți la ei. Să le spuneți cât le sunteți de recunoscători, fiindcă mai apoi poate fi prea târziu. Puteți fi în așa hal prinși în ocupațiile voastre, că n-o să găsiți o clipă liberă ca să treceți pe la liceu, chiar dacă serviciul vostru va fi la doar la două cartiere de acesta, așa cum s-a întâmplat cu mine. […]

Clipa siderală, 2005, nr. 5/6, p.17.

„Clipa siderală" este un formator de calitate

Călina TRIFAN,
poetă (Chișinău, Republica Moldova)

Revista „Clipa siderală" este pentru liceeni un exercițiu intelectual, poetic și estetic de înaltă eficiență. Dovadă sunt creațiile tinerilor ei autori care, de la un număr la altul, se „schimbă (frumos) la față". Școala, în cadrul cenaclului și al revistei, nu trece fără rezultate. „Clipa siderală" este un formator de calitate. Aici, pe lângă cultura generală, se însușește și cea poetică, dar și civică, lucru nu mai puțin important.

Dacă își fac intrarea în literatură cu succes e și pentru că sunt copii născuți din dragoste și sunt moșiți, binecuvântați de poeți precum Ion Hadârcă, Arcadie Suceveanu, Anatol Ciocanu și, nu în ultimul rând, de poeta Eugenia Bulat, care li se dedică cu trup și suflet.

Am citit cu plăcere, în primul rând, materialele semnate de scriitorii Ion Hadârcă, Arcadie Suceveanu, Liliana Armașu ș.a., ale liceenilor: Andrei Poamă, Alexandru Cosmescu, Arcadie Cotruță, Aurelia Borzin, Costel Crețu, Victoria Donos*, Ludmila Bârsan, Ruslan Carța, Olga Anghelici, Mihaela Iordăchescu** ș.a. Revista îi ghidează, dar le lasă și toată independența. Persistă impresia că sunteți o revistă de poezie. Ar trebui să încurajăm tinerii să scrie și proză, să le stimulăm interesul prin publicarea unor texte din proza (...).

*Victoria Donos (19.03.1986) - director de comunicare al Fundației Conservation Carpathia. Absolvă Liceul "V. Alecsandri" din Chișinău și Universitatea de Stat din București (Litere, Relații Internaționale Studii Europene). Masterat în Comunicare și Relații Publice (Universtatea de Stat, București), masteratat în Politici de Gen și Minorități (SNSPA, București).

**Mihaela Iordăchescu (24.08.1991) – inginer software în compania Adobe, oficiul din San Francesco, SUA. Absolvă Liceul Teoretic "Ion Creanga" din Chișinău (2010), licența în Cibernetică și Informatica Economica la Academia de Studii Economice a R. Moldova (2013), masterat în Managementul Informațional la ASEM (2015). În cenaclul "Iu. Hasdeu" a revistei "Clipa siderală" (Clipa) de la 9 ani.

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 63.

Șansa sufletului nostru

Claudia PARTOLE,
poetă, prozatoare, publicistă
(Chișinău, Republica Moldova)

Ce minunați copii ne urmează! În fiecare zi aflu un prilej de admirație pentru cei care vin în urma noastră. Mi se pare sau poate așa și este, vin mult mai cu plinul și nu avem motive nici de invidie, nici de neîncredere: să ne bucurăm și, dacă nu-i putem susține, cel puțin să nu le punem stavile. În acest sens, aș vrea să adresez un cuvânt de laudă și recunoștință (în numele viitorului) poetei Eugenia Bulat, care întotdeauna a „lucrat" în grădina cu flori a țării noastre – acolo unde înflorește cuvântul celor tineri.

Am în față câteva numere ale revistei „Clipa siderală"– Revistă de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare, care apare cu sprijinul Fundației Culturale Române și, în mare măsură, datorită neobositei poete. E o ediție de zile mari – cu o ținută impecabilă și cu prezențe deosebite de spirit, una dintre acestea developându-l pe Sandu Cosmescu, copilul care s-a dezis de copilărie în numele Adevărului ce-l moștenește sau menit îl are spre a-l transmite și altora... Am redescoperit-o pe Nicoleta Culava, despre care am aflat chiar prin intermediul „Moldovei Suverane". Acum, desigur, a crescut. Urcă frumos spre culmile poeziei! Revista adună ca la un cenaclu copii talentați din toată țara.

Ași, aș vrea să zic, ținând în palme, ca pe niște nestemate aceste cuvinte frumos țesute în vers sau proză de începători, că șansa sufletului nostru e mare în fața Viitorului – prin acești copii minunați!

Să spună ei ce n-am reușit sau nu am fost în stare noi (...).

Moldova Suverană, 1998, 30 mai;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 11-12.

Generația care nu are loc nici în propriul ochi

Eugenia Bulat a făcut un lucru extraordinar: ea a ascultat această generație și miracolul s-a produs astfel precum miracolul unei donări. Această generație suntem, de fapt noi, cei care am fost odinioară, cei de altădată, dar cu o mare și dureroasă deosebire: noi eram claustrații unui regim, cei care încercam doar să ne trezim. Această generație se uită la noi prin poezie, de aici vine și felul lor de a judeca, de a ne judeca pe noi, părinții și bunicii lor, care nu întotdeauna am fost la înălțimea timpului. Este o generație care nu mai are loc în propria ureche și nici în propriul ochi, o generație care caută să exprime ceea ce am fi dorit și noi să putem exprima la vârsta noastră. [...]

Autoarea este omul care încurajează zborul generației noi și îl face frumos.

„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 73.

Solii Basarabiei

Maria PRAPORȘCIC,
jurnalistă (Chișinău, Republica Moldova)

În aceste zile de luptă pe baricadele românismului, solii românilor din Basarabia sunt copiii și tinerii cei care se află zi și noapte în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău. Anume ei au dreptul să ne reprezinte. Mesajul tuturor românilor basarabeni aflați în Piața Marii Adunări Naționale a trecut peste frontiera de la Prut venind dintr-o Basarabie înstrăinată încă, fiind auzit în acest an, la fel ca și 84 de ani în urmă, prin solii trimiși să ducă vestea Marii Uniri în Țară.

Orașele București și Giurgiu i-au primit în acest an pe câțiva dintre cei mai talentați și curajoși copii ai Basarabiei – pe Mihaela Iordăchescu (Liceul de Creativitate „Prometeu"), Tatiana Topală, Arcadie Cotruță* și Constantin Crețu (Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade"), Cristina Botin și Olga Anghelici (Liceul „Ion Creangă"), Valencia Șveț și Adrian Diaconu (Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu"), Cristina Hojmichi (Liceul „Mihai Vitea-

zul"), Cristina Boboc (Universitatea Pedagogică „Ion Creangă"), Dumitru Mișin ** (Universitatea de Stat din Chișinău) – membri ai cenaclului literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă revista „Clipa siderală", îndrumați pe calea creației de către poeta Eugenia Bulat.

Dar, întâi de toate, la 27 martie a.c., la Muzeul Național de Istorie a României s-a desfășurat Adunarea solemnă consacrată Unirii Basarabiei cu România, eveniment organizat de Ministerul Culturii și Cultelor și Asociația Culturală „Pro Basarabia și Bucovina", cu participarea membrilor cenaclului „Iulia Hasdeu" din Chișinău, care au susținut un program artistic cu un titlu sugestiv „De acasă până acasă, lung e drumul înapoi".

Aula Muzeului Național de Istorie a României a fost prea mică pentru toți doritorii de a fi în această zi împreună cu Noua Generație a Basarabiei, acest eveniment fiind unul din cele mai importante ale zilei de 27 Martie 2002. Întâlnirea cu Basarabia, reprezentată de acești copii, a fost de mult așteptată.

„Acesta este *Tezaurul Țării/ de sânge./ Candid, spontan și cast./ Ei nu mint,/ ei nu se/ mint./ Parând mereu/ violența noastră,/ stau cu coarnele-n prag/ de-a gata*", avea să spună auditoriului, printr-un vers al său, mentorul tinerilor creatori, poeta Eugenia Bulat.

Toți sunt la vârsta poeziei de dragoste, dar astăzi versurile lor se nasc din grija pentru valorile neamului din care fac parte. Ei sunt vocea Basarabiei. Ei sunt *noii membri ai Sfatului Țării* și au fost aleși în acest an. Ei sunt *adevărații noștri deputați*, capabili să hotărască soarta noastră viitoare. Ei știu cu siguranță care le este Țara.

*Arcadie Cotruță - fondator la BigFish.careers și BFA/DEC Camp. Manager de proiect, antreprenor în industria managementului educației. Competențe în Responsabilitate Socială Corporativă, Relații Internaționale, ONG-uri, Societate Civilă și Asistență Umanitară. Licențe și masterate de la Universitatea Cambridge și Sorbona.

**Dumitru Mișin (3.01.1983) – jurnalist, realizatorul talk-showului politic „Ora Expertizei" de la Jurnal TV. Absolvă Liceul Teoretic "Gh. Asachi" și facultatea de Istorie a Universității de Stat din Chișinău. Director-adjunct al postului de televiziune Jurnal TV.

Flux, 2002, 5 aprilie ;
„Clipa siderală"– reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 39-40.

Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu” – cea de-a VI-a explozie siderală

Nina JOSU,
poetă, publicistă
(Chișinău, Republica Moldova)

Hramul Chișinăului ar fi pierdut mult din frumusețe fără această gură de aer proaspăt ce-ți taie respirația, fără această apă cristalină ce te îngheață și te arde – adică fără mesajul de vârf din lucrările premianților celei de-a VI-a ediții a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu”, care a prins glas prin gura echipei reprezentative a cenaclului „Iulia Hasdeu” de pe lângă revista „Clipa siderală”.

De pe scena Centrului de Cultură și Artă „Ginta latină” poeta Eugenia Bulat, directorul revistei „Clipa siderală”, una dintre puținele poete de la noi cu inima plină de cele mai înalte sentimente pentru reîntregirea neamului, în deschiderea Galei Laureaților a spus: „Bună ziua pe această margine de Țară, condusă de comuniști, într-un oraș care-și sărbătorește hramul – Acoperământul Maicii Domnului –, în timp ce în alt oraș românesc, în Iașii noștri, aflați la doi pași, se sărbătorește Sfânta și Cuvioasa Parascheva. Să ne bucurăm totuși că ne-am întâlnit în această zi, în această sală unde, prin copiii ei, se sărbătorește Limba Română. Salut prezența în sală a elevilor și profesorilor și a unor remarcabili oameni de cultură, care au găsit timp și au venit la *Clipa siderală* cu dragoste pentru ceea ce rodește cugetul, inteligența și harul tinerei generații: regizorul Ion Ungureanu, reprezentant al Institutului Cultural Român, scriitorii Anat Codru, Ion Hadârcă, Baca Deleanu, Nicolae Rusu, Călina Trifan, Alexandru Corduneanu, Lidia Ungureanu, Anatol Corj de la Muzeul Memoriei Neamului din Chișinău, plasticianul Iurie Matei, jurnalista Zina Izbaș, de la Radio Moldova – toți buni prieteni ai revistei și ai concursului.

Noi, membrii juriului, avem întotdeauna o misiune destul de dificilă, pentru că textele tinerilor sunt din ce în ce mai bune, dovadă că limba română lucrează prin acești copii și rodul ei se vede. Anul acesta a fost poate chiar mai dificil ca în alți ani și a trebuit să ne întâlnim de mai multe ori. Am dorit să vedem în textele laureaților noștri multă inteligență, mult har, multă

muncă, să vedem creșterea lor prin această trudă; am urmărit și am căutat să-i scoatem în evidență pe cei mai plini de har și am urmărit să fie în aceste texte și o bună ancorare socială. Astfel, într-un final, s-au afirmat copii de o parte și de alta a Prutului, care merită tot respectul nostru, îndreptățindu-ne speranța că investim corect în devenirea lor ca cetățeni și intelectuali ai unei Basarabii de mâine, ai unei Românii unite de mâine." [...]

Poetul Alexandru Corduneanu a destăinuit: „Cel mai mare miracol este ca o instituție culturală de acest gen – revista *Clipa siderală*, care este posibilă, în mare parte, grație geniului tinerilor, să ajungă la a VI-a ediție a concursului literar pe care l-a lansat. Este o bucurie și un miracol în condițiile în care cultura română în Republica Moldova se află în stare de război cu oficialitățile, care caută să suprime tocmai tendința spre cultură și libertate a copiilor noștri.

Este, de asemenea, o mare bucurie să descoperim o geografie semnificativă a așezărilor urbane și rurale de unde vin aceste texte, atât din Basarabia, cât și din Țară. Geografia aceasta cuprinde toate zonele, toate județele Basarabiei, și o bună parte din județele României. Este o bucurie care sperăm să se materializeze într-o izbândă fericită pentru noi toți: într-o unitate românească, într-o Europă unită." [...]

Poeta Călina Trifan a făcut o sinteză a ediției concursului: „Vă urez să vă aibă sub acoperământul ei Maica Domnului, pretutindeni și oricând. Ca membru al juriului constat că tinerii aspiranți la cultură, la carieră literară, au însușit și folosesc toate cuceririle poeziei moderne, au o libertate a limbajului de invidiat, un spirit poetic descătușat și țin de tradiție în sensul bun al cuvântului. Mult succes și multe lecturi!"

Poetul Anatol Codru, adresându-se laureaților, avea să remarce: „La vârsta mea, care, har Domnului, mai păstrează încă tânără și intactă în cugetul și simțirea mea flacăra întremătoare a pasiunii mele literare, ar fi păcat, doamnelor și domnilor, să nu mă bucur de ceea ce văd ochii mei acum și ce simte cu tot adâncul pieptului inima mea îndrăgostită și atât de dornică de frumos. E o sărbătoare rarisimă această fascinantă și tulburătoare întâlnire a noastră, a celor mai vârstnici, cu acest minunat cenaclu literar al celor mai talentați copii ai cetății care, călăuziți de

spiritul sănătos al răspunderii lor pentru cuvântul scris, perseverează și ostenesc cu multă migală și înnăscută pasiune la glorificarea limbii române și a trăirii pe viu a artisticului în cuvânt. E un prilej de adevărată înălțare sufletească această descălecare a noastră la revista *Clipa siderală*.

Revista este o publicație importantă și de chipul celor mai serioase tipărituri de conținut literar și conștiință românească, revistă patronată și ocrotită cu dăruire de sine, cu discernământ și competență pedagogică de minunata și vrednica noastră poetă Eugenia Bulat. Mă bucur, dragă Eugenia Bulat, dragi copii, de succesele voastre, de lucrarea și numaidecât de felul ingenios al lucrăturii ce potriviți cu ales meșteșug în tăria de cristal a logosului inspirat în care voi de unul și laolaltă strălucițiconștienți de faptul că trebuie să scrieți frumos românește, să gândiți profund și pe înțelesul tuturor în graiul cel fără de moarte al neamului românesc." [...]

„Clipa siderală"– reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 57-60.

„Am fost și am rămas alături de revista tinerei generații"
(Discurs rostit la cea de-a 15-a aniversare a revistei [fragment])

Vladimir BEȘLEAGĂ,
eseist, jurnalist, prozator, traducător
(Chișinău, Republica Moldova)

[…] Ați parcurs deja prima vârstă – pruncia (7 ani), pe cea de-a doua – copilăria (14 ani) și ați făcut un an (al 15-lea) din cea de-a treia, adolescența, pe care Cantemir în *Divanul*... său o denumește cu un termen foarte sugestiv: *catârigia* (desigur, de la *catâr*!). – Cordiale felicitări! *Vivat! Crescat! Floreat*!

De la naștere chiar ați avut-o pe geniala Iulia Hasdeu ca imagine emblematică și spirit protector. A fost un moment de inspirație umană ales din partea fondatorului și directorului onorific al publicației, Eugenia Bulat, dar și de grație divină…

Pe parcursul anilor am fost și am rămas alături de revista tinerei generații, în paginile căreia vârsta mea, a amintirilor, s-a întâlnit cu cea a visurilor, dar într-un mod cu totul și cu totul fantastic!

Ascultați ce zice Cristiana Berenice Pantazi, elevă în clasa a V-a din Piatra-Neamț: „Plângi./ Iubești./ Alergi./ Suferi./ Gândești./ Regreți./ Faci./ Refaci./ Renunți./ Trăiești! Este… VIAȚA!”

Da, ați deschis paginile pentru toate generațiile, dar concomitent ați lărgit și ați diversificat genurile abordate, adăugând la poezia ce predomina în perioada când se mai numea… „siderală” și studiul serios, eseul, proza, meditațiile… Or, de câțiva ani încoace, datorită excelentei poete Aurelia Borzin, redactor-șef, doamnei Iulia Iordăchescu, director, întregii echipe redacționale și redactorilor asociați, revista *Clipa* s-a maturizat, a devenit una serioasă, ponderabilă, instructivă și, uneori, cam prea… academică… Zic asta pentru că… suflul ludic, ironia, comicul, gluma, adică exact ceea ce constituie spiritul epocii noastre… postmoderniste nu se prea simte… Oricum, de-ar fi să se întâmple la Uniunea Scriitorilor ceea ce s-a produs la revista *Clipa*, adică înnoirea și întinerirea conducerii, ar fi să fie un… miracol.

Clipa siderală, 2010, nr. 5, pp. 30-31.

„Clipa” – revista care instruiește și educă

Monica Marilena CRISTEA,
profesoară de limba română (Piatra-Neamț, România)

Profesorul de română este un cadru didactic special, pentru că el nu predă numai cunoștințe, ci își predă propriul suflet. „Vehiculul” prin care transmite sentimentele este cuvântul. *Clipa* este o revistă de foarte înaltă ținută, construită cu deosebită responsabilitate și care reprezintă o alternativă evidentă de educație.

Cine citește *Clipa*, prinde în pumni eternitatea!

Valoarea *Clipei*? – 1000 de publicații politice!

În ea cuvintele au greutate, sunt sincere, sunt pline de înțelepciune. Profesorului fără *Clipa* îi lipsește puntea spre inima discipolului său! De la prima până la ultima pagină, revista instruiește și educă, este o tribună de la care se predă cea mai adevărată lecție de literatură și de viață! Avem nevoie de *Clipa*, ca să ne măsoare devenirea întru neam și limbă strămoșească.

Clipa siderală, 2010, nr. 6, p. 32.

„Clipa" recuperează, purifică și transmite

Alexandra TĂNASE,
profesoară de limba română,
Liceul Teoretic „Gaudeamus"
(Chișinău, Republica Moldova)

Personalitatea unei reviste rezultă din cititorii pe care îi are. Revista *Clipa* m-a fascinat, chiar de la primele apariții, prin amploarea tematicii abordate. Prin această revistă, de trei ani, împreună cu elevii mei, comunicăm cu modernitatea. Puterea de a comunica prin cuvântul scris, mai rar întâlnită, este un deziderat al profesorului, de aceea revista *Clipa* este ca o mană cerească – vine cu texte inedite. La orele de lectură citesc și analizez, cu elevii mei, editoriale Aureliei Borzin și, neapărat, poezia tânără, crudă, nealterată.

Asistăm cu toții la adormirea unei societăți românești care-și pierde valorile neamului și ale creștinismului, însă *Clipa* le recuperează, le purifică și ni le transmite nouă, cititorilor. Revista *Clipa*, la cei 15 ani, reușește să trezească în sufletele celor tineri calități nobile, ceea ce părea a fi pierdut. [...]

Clipa siderală, 2010, nr. 6, p. 32.

Un laborator de construire a unui nou tip de creator și a unei mentalități existențiale moderne

Maia IACOB,
profesoară de limba română, Liceul Teoretic
„Ion Vatamanu" (Strășeni, Republica Moldova)

Între clipă și infinit existențial, contemporanul nostru alege clipa – e vitală lui, importantă prin esență și autenticitate de moment, prin dominarea ei și aparenta iluzie de victorie asupra propriei condiții umane… Doar clipe și… Clipe.

Or, *Clipa*, revistă de cultură și creație literară a tinerei generații, și în al 15-lea an al existenței sale e o axare a spiritului tânăr în tumultul confuz al epocii prin verticalitate, prin consecvente lecții de rezistență spirituală, prin apelul civic, etnic, uman, prezent în paginile ei. E o constantă stare de autodeterminare a celui ce vine

în/din/spre cuvântul scris ori lecturat. În liniară atitudine, colegiul de redacție actual, sistematic și asiduu, menține cititorul fidel al revistei prin invitații la lecturi, diverse prin conținut și stil: autoformare – „Start-cadru", „Camerton", „Meridiane"… [...]

Într-o firească corelație cu această revistă, poeta Eugenia Bulat a inițiat un mobil formativ de rezonanță – cenaclul „Iulia Hasdeu", în activitățile căruia m-am implicat, alături de discipolii mei. Un zbor al spiritului, de liberă înălțare și panoramică încadrare a eului adolescentin creativ, maximalist și în continuă căutare de valori.

În cadrul contemporan al fluxului literar, această revistă e o ipoteză de afirmare a tânărului în devenire, fiind, în virtutea conținutului și a ideologiei sale estetice, un laborator de construire a unui nou tip de creator și a unei mentalități existențiale moderne.

Clipa siderală, nr. 6, 2010, p. 33.

„Elevii mei luminându-se la față..."

Raisa GAVRILIȚĂ,
profesoară de limba română
Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu"
(or. Călărași, Republica Moldova)

Clipa a devenit mai întâi o prietenă a mea pentru ținuta ei impecabilă, pentru diversitatea problemelor de limbă și de creație abordate, apoi o bună prietenă a elevilor mei. Am o deosebită revelație când văd elevii mei luminându-se la față atunci când le aduc revista. Cei din clasa a VII-a cresc deja de trei ani cu ea – încet și frumos. Sunt rubrici pe care încercăm să le testăm la ore: *Capcane lingvistice*, *Logo... tur prin Chișinău*, *Rubrica psihologului* etc. Îi întreb ce imagini inedite au descoperit, care pagină i-a surprins, ce apreciază cel mai mult. E plăcut să discuți cu discipolii tăi despre poezie, cultură – astfel ei devin parte integrantă a acestora. Ca să nu ne trezim într-o zi că știu doar despre revistele cosmetice.

Într-un an, la examenul de limba română, care încununează treapta gimnazială, elevii au avut drept sarcină prezentarea unei reviste. Cu tristețe, am descoperit că ei prezentau reviste de cosmetice precum *Avon* sau *Oriflame*, reviste ruseşti despre fotbal și despre mașini sau lăsau spațiul gol. De atunci mi-am

zis că trebuie să fac ceva ca elevii mei să țină în mâini o revistă adevărată, să o citească, savurând ideile ingenioase ale acestor tineri creatori. De multe ori, profesorii se lamentează că elevii lor nu citesc. Cititorii se cresc. Cu răbdare. Cu texte frumoase și proaspete. Cu reviste de genul celei pe care o țineți în mâini.

Clipa siderală. 2010, nr. 6, pp. 32-33.

„Vinovați că gândesc"

Sanda COJOCARU,
jurnalistă (Chișinău, Republica Moldova)

Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a V-a, care, vorba poetului Gheorghe Vodă, „a alungat liliecii" din Sala Mare a Uniunii Scriitorilor, a debutat cu un scurtmetraj intitulat „Generația care ne vorbește" – sinteză a mesajului tinerilor creatori din cele 4 ediții anterioare. „Mai întâi a fost Renașterea și aerul tare al libertății, pe care l-am inhalat până la durere noi, părinții, apoi au venit ei, Copiii Renașterii", a remarcat în debutul filmului poeta Eugenia Bulat, redactorul-șef al revistei „Clipa siderală" și animatoarea concursului. „Mai întâi a fost o mare dragoste față de Copiii Renașterii, față de limba română și de poezie, apoi a venit cenaclul *Iulia Hasdeu*, revista *Clipa siderală* și, în final, Concursul Național de Creație Literară *Iulia Hasdeu*. Din fiecare ediție ne vorbește o generație. Să-i ascultăm!", a îndemnat Eugenia Bulat.

Și mesajul poetic al tinerei generații, viu, profund, tulburător a umplut sala. Adunate într-un discurs coerent, vocile răzlețe ale tinerilor creatori s-au închegat într-un mesaj unitar – mesajul unei generații, mesajul unei noi intelectualități ce va să vină, vine, aproape că a și venit. Mesajul conștiinței și revoltei împotriva unui destin ratat. Filmul s-a încheiat cu anul 2002 (...).

„Clipa siderală"– reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 56;
Clipa siderală, 2010, nr. 6, pp. 32-33.

„Clipa siderală" – spațiul distinct al dialogului (O lectură a spiritului unei generații, a structurii ei interioare)

Alexandru COSMESCU*,
poet, eseist, cercetător științific, doctor în filologie și filozofie, profesor universitar (Chișinău, Republica Moldova)

Scopul acestui text nu e de a demonstra ceva, de a explica ceva, de a vă propune ceva, de a vă vorbi despre ceva, ci el, pur și simplu, reprezintă dorința mea de a privi la ceea ce a reprezentat pentru mine revista *Clipa siderală*, alături de care am fost, practic, de la începuturi. Să privesc la ea și să încerc să o văd. Scriitura este o pregătire minunată pentru a vedea cu adevărat, fiindcă ea implică în primul rând o stare de spirit foarte apropiată de ceea ce numesc eu a vedea. Faptul de a vedea cu adevărat se caracterizează, în primul rând, printr-o anumită atitudine și o anumită condiție mentală, una în care ți-ai eliminat toate stereotipurile care te blocau atunci când trebuia să vezi cu adevărat, și privești pur și simplu, cu toată ființa ta, fără să-ți creezi în minte un model al lucrului la care privești – pentru că atunci ai privi la acel model, nu la lucrul însuși.

Clipa siderală, am impresia, atunci când privesc la ea așa cum a evoluat pe parcursul acestor 10 ani, a fost ceva creat pentru a umple un gol. Problema este că tinerii simt extraordinar de acut acest gol, acest vid, pe care încearcă să-l umple cu tot felul de lucruri. Sufletul, atunci când îmi place să cred că el există, îl percep tocmai din această perspectivă: un vid care se încearcă a fi umplut. A fi umplut cu tot felul de lucruri, unele care contează extraordinar și te fac să evoluezi, să devii tu însuți, altele care nu sunt decât niște simulacre ale altor lucruri pe care le urmărești cu toată ființa ta, dar pe care știi că nu le vei putea obține și le substitui prin altceva, care crezi că ar putea să-ți provoace aceeași senzație, aceeași plăcere, aceeași împlinire – împlinire, pentru că te umple, te face plin. Dar simulacrele nu te pot împlini aproape niciodată – împlinirea pe care o oferă ele e și ea un simulacru, un surogat care se tot îmbibă în tine și care, treptat, te face să-ți fie scârbă de tine însuți, de ceea ce ești la acel moment, te face să vrei să cauți mereu ceva nou, ceva frumos, ceva care să conteze cu adevărat.

Clipa siderală a fost (scriu a fost, dar gândesc este) unul dintre cele mai autentice lucruri pe care le-am văzut vreodată.

A fost, în primul rând, un mediu, un spațiu. Și, de obicei, noi ne definim în raport cu spațiile prin care trecem, pentru că spațiile, locurile, toposurile exterioare prin care trecem, devin, treptat, spații interioare, stări de spirit, atitudini, sunt internalizate și devin o parte din noi. Pentru că noi, de fapt, suntem compuși din relația pe care o au între ele lucrurile care au intrat în ființa noastră în momentul în care eram receptivi la ele.

Îmi place ceea ce spunea odată Gaston Bachelard: „Timpul este dușmanul nostru – pentru că ne macină, treptat, din interior, fiecare clipă fiind o mică moarte – iar spațiul este prietenul nostru, pentru că ne oferă stabilitatea de care avem nevoie pentru a ne putea manifesta". În acest context, *Clipa siderală* a reprezentat un spațiu extraordinar, un spațiu care îți permite să te manifești plenar, să te manifești total, să te exprimi ca individ așa cum vrei cu adevărat și care, atunci când îl asimilezi, devine una dintre cele mai frumoase părți din tine.

Pe lângă faptul de a fi un spațiu pe care să-l internalizezi, *Clipa siderală* a fost, acești 10 ani, și unul în care să te proiectezi, ca într-un fel de alambic în care pui o parte în tine pentru a o contempla, a lucra cu ea, a lucra cu tine prin intermediul ei, a o face să intre în relație cu alte asemenea părți din structura interioară a celorlalți. Adică era un fel de dulap extraordinar de bine sculptat în care te uitai la textul tău ca la un bibelou exotic, căruia alte bibelouri, la fel de exotice – textele altora – îi împrumută ceva din frumusețea lor. Oferea, așadar, un context în raport cu care să-ți definești propria ființă, propriile lucrări care s-au distanțat deja de tine și pe care, atunci când te uiți la ele, le vezi în calitate de simple pete negre pe hârtie albă, cărora alții le dăruie o parte din ei, citindu-le. Le oferă suflet, le oferă spirit, le oferă ființă.

Clipa siderală mai reprezintă și șansa de a te manifesta astfel – pentru că foarte puțini sunt cei care îți oferă, acum, această șansă. A fost o oportunitate extraordinară pentru ca noi să creștem, să ajungem din ce în ce mai aproape de noi înșine, de ceea ce suntem cu adevărat, de propria realitate interioară și, în același timp, de a o scoate la iveală, de a intra în dialog cu alții, pe care nu-i cunoaștem, prin intermediul acelei părți din noi pe care am considerat-o, timp de câteva momente, demnă să ne reprezinte în cadrul unei relații simbolice cu ceilalți. Textul pe care

îl publicam fiecare dintre noi în revistă reprezenta, de fapt, un fel de simbol al propriei noastre ființe luate ca întreg, ca totalitate și acești alții, citindu-l, intrau în relație cu noi, într-un fel de dialog simbolic extraordinar, ei devenind co-autori ai textelor noastre prin interpretarea pe care le-o ofereau.

În acest context, Borges propunea odată un experiment: a citi *Imitatio Christi* și *O mie și una de nopți* ca și cum ar fi scrise de același autor și, apoi, a încerca să te gândești și să te minunezi cum ar trebui să fi fost structura lui interioară ca să poată scrie lucruri atât de diferite. Borges imaginează chiar un fel de spațiu în care criticii literari se ocupă anume cu acest gen de exerciții. În orice caz, *Clipa siderală* se pretează de minune la un asemenea tip de interpretare, ce ar putea da și rezultate extraordinare – o lectură a spiritului unei generații, o lectură a structurii ei interioare, ceea ce este extraordinar. (...)

*Alex Cosmescu – filolog, poet, cercetător științific, doctor în filosofie, profesor la Universitatea de Stat din Moldova.

Clipa siderală. 2005, nr. 5-6, pp. 7, 41;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, pp. 79-80.

„Clipa Siderală" la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu". Spectacol poetic în cadrul Galei Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ed. a II-a (2000).

DEDICAȚII POETICE

Leonida LARI

Cutremurul

Surorii Eugenia Bulat

A început cutremurul, nu mai contează
Care sunt geniali sau pigmei,
Undeva într-un colț un poet meditează:
Nu dați trup sau suflet la zei.

Dar lava sparge străzi, sparge ziduri,
De-acum se anunță și morți,
Cutremurul face și zeilor riduri,
Pe oameni îi joacă la sorți.

Vine-o femeie cu pletele-n vânturi
Și cu glasul neprefăcut,
Care ne spune, pe-aceste pământuri,
Zeu și drac au același statut.

Cutremurul vine, peste noi vuie,
Peste două milioane veleat,
Femeia cu vântul în plete ne spune:
Uitând, vei fi veșnic uitat.

Mă reazem de ea ca de-un vis, ca de-o pâine,
Chipul ei nu voiesc a-l uita,
Cutremurul, însă, preschimbă destine,
Preschimbă și soarta mea.

Glasul Națiunii, 2002, 24 octombrie, p. 14.

Gheorghe CALAMANCIUC

Poetei Eugenia Bulat

Îți mai spuneam:
din ochii fiecărui copil,
înghițindu-ți spusa,
se naște câte un mic Dumnezeu.
Cu fiecare ședință a cenaclului
sărăcești evident. Oprește-te!
Acești sori cruzi, însetați
de lumina altor universuri,
de frunza grăitoare,
de firul ierbii, surâzător,
procreator de silabe magnetice,
au să te arză odată și-odată
până-n adâncurile
cele mai cruzi ale sufletului;
au să-ți stoarcă-ndrăgostiți,
nesățioși,
fagurii creierului
și-ai să te pomenești într-o zi
că nu mai ai ce să le pui pe blidul
curiozității lor devoratoare –
mai săracă decât toți săracii,
mai tristă decât toți întristații...
Îți mai spuneam...*

**Inedit.* Citită de poet în 2003, la una dintre ședințele cenaclului revistei „Clipa siderală", în Sala cu cămin a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Natalia ȘPAC

Condrumeț pe Valea Plângerii

Unei poete

În toamna mugurilor încă verzi
Te-am regăsit la umbra firii,
Când numai zbucium, numai dor și crez,
Silabiseai în tainele iubirii.

Pe strada sufletului, ninsă toată,
Mai plâng și azi însinguraţi zefirii,
Am plâns și eu cu ei, și nu o dată,
Silabisind în tainele iubirii.

Bat vânturi și pogoară albe ploi,
Respir cu primăvara împlinirii.
Stăm suflet lângă suflet și-ntre noi
Silabisim în tainele iubirii.

Clipa siderală, nr. 5, 1999, p. 6.

Ion IACHIM

Visătorilor și nebunilor!

Voi, celor de vă lipsesc mai multe doage: a socotelii egoiste, a comodităţii materiale, a conformismului calculat, a ipocriziei de rigoare...

Voi, cei ce aspiraţi la cununi de mirt, la lămâiță și de chiparoasă...

Voi, cei ce plângeţi fosforescent în noapte, ca să vă iubească stelele...

Visătorilor și nebunilor,

nu vă daţi seama că în ambiţia voastră de a chema luna pe cer cu telecomanda, de a slei încontinuu apa din fântână, de a umbla în permanenţă pe picioarele

spiritului, ca să nu fiţi muşcaţi de banalitatea colţoasă, nu vă daţi seama, repet, că prin aceste păcate deveniţi orgolioși și vă etalaţi, înalţi și splendizi, în ochii lumii ca niște spânzurători publice?!

După ce împuşcaţi în stele ca niște cerboaice aprinse de pati-

mă, după ce împușcați în ele, mereu în pană de gloanțe, credeți că vă mai pot iubi licențiații în gastronomie?!

Visătorilor și nebunilor!

Clipa (voastră) *siderală* v-a făcut sentimentali și delicați, floare rară, aidoma lui Shelley, v-a altoit instinctul de magică transcendență, de divină transcendență, și în preajma voastră – mă jur pe Evanghelia vinului de Cotnari – chiar de mi-au înflorit în mustăți ghioceii toamnei, am întinerit și m-am aprins. Cu voi în al meu august, eu gust poamele ce au gust de tămâie și de must.

Poezia voastră este încă de primăvară, are rochiță scurtă de școlăriță și merge, deocamdată, mai întâi la biserică, apoi la bar.

Voi, în ipostaza voastră apolinică, mai sunteți un buchet de floarea-mirării, floarea-ntrebării, floarea-uitării, floarea-visării...

Alături de voi, văzduhul nopții e ca tămâioasa de Bohotin. Și deși sunteți niște învinși de melancolie și fantezie și de poezie, nu sunteți înfrânți de cotidian. Pentru care fapt meritați cu toții ordinul Meritul Civic! Cine s-ar putea distinge în vis mai clar ca poeții?!

Vouă și altor zeci de zeci ca voi v-a adus paliativul cufundării în fantasmagorie doamna Eugenia Bulat. Dânsa v-a vegheat rădăcina adâncă a lacrimii, precum și primele flori ale reveriei, difuze și vagi.

Respectele noastre, ale celor împătimiți de literatură! Și dragostea noastră, pentru voi și pentru ea! *Clipa* (voastră) *siderală* și-a procurat deja biletul. Vine trenul.

Sărut mâna, Doamnă Poezie!*

* Poem în proză foarte apropiat sufletului poetei și mentorului tinerilor creatori Eugenia Bulat.

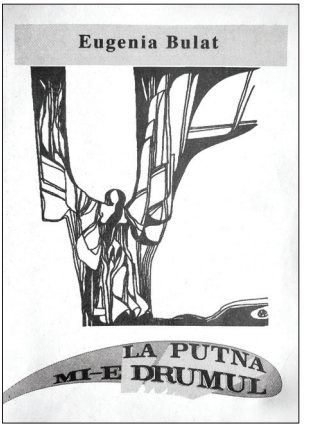
Clipa siderală. 2002, nr. 1, p. 4;
„Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu.
Chișinău: Editura Cartier, 2008, p. 38.

Ion HADÂRCĂ

Poetei Eugenia Bulat –
această inimoasă, ca albina în chihlimbar,
încremenită în lava auriferă a „Clipelor Siderale".*

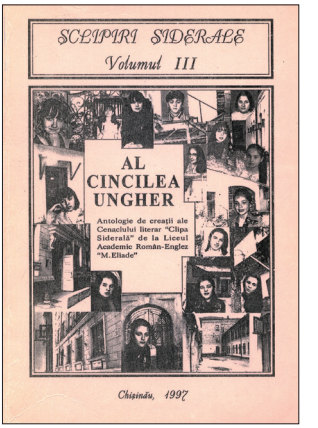
*Autograf oferit pe o carte.

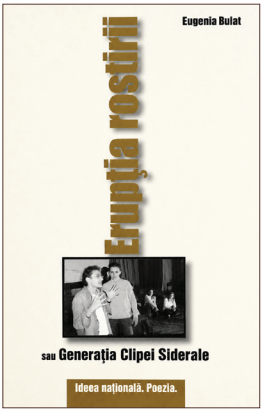
Cărți editate (album foto)

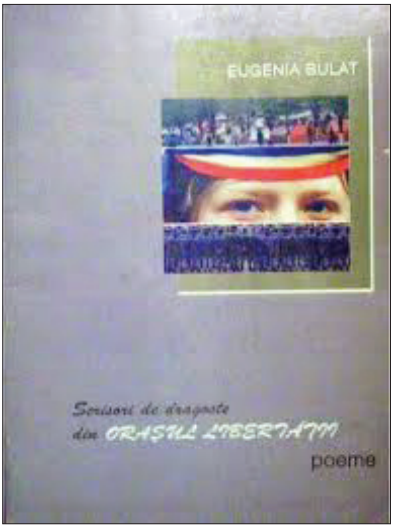

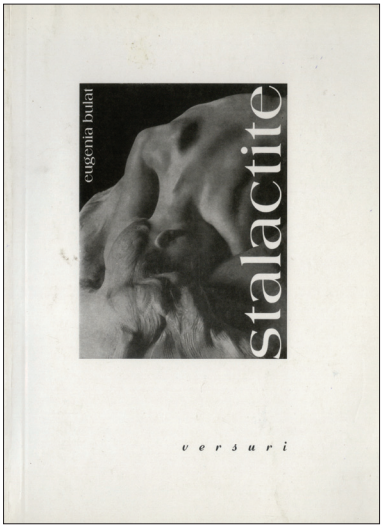

Cărțile de început: debutează cu volumul de poezie „La Putna mi-e drumul" (1994), iar, ca editor, cu trei antologii de poezie a elevilor de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade": „Sclipiri siderale" (1994), Capilarele clipei" și „Al cincilea ungher" (1997). Despre creația discipolilor săi: în studiul „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea națională. Poezia" (2005).

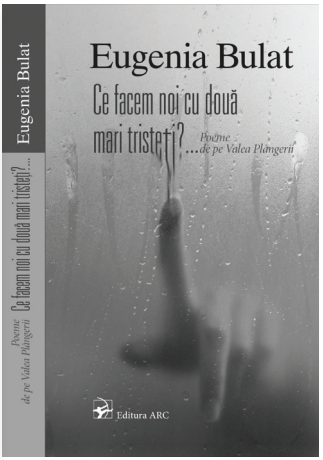

Speranțe, iluzii, tristeți. Volume de poezie: „Si-la-bi-sind în tainele iubirii" și „Poeme de pe Valea Plângerii" (1996), „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" și „Stalactite" (2002).

„De dor de voi" (selecție poetică, 2002).
Antologia „Ce facem noi cu două mari tristeți?…" (2016), „Ce facem noi cu două mari tristeți?… *Poeme de pe Valea Plângerii*" – CD 1, CD 2 – colecție de poezie în lectura autoarei, grupaj de cântece pe textele poetei (2017).

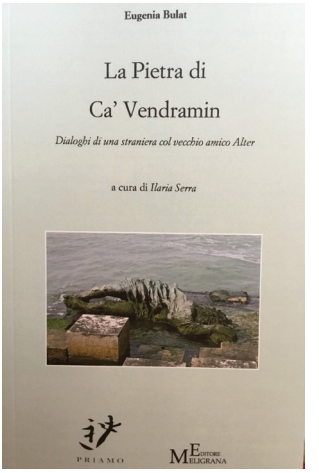

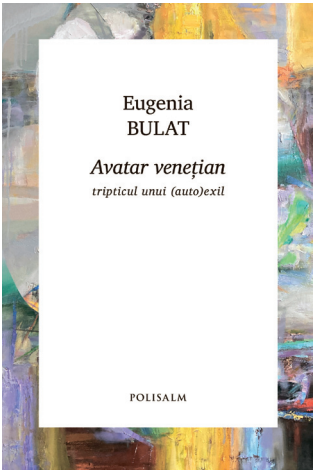

Cărțile exodului italian: „Veneția ca un dat. *Jurnalul unui evadat din Est*" (2008), „Veneția ca un dat. *Jurnalul unui evadat din Est*/Venezia ti fu data. *Diario di una latitante dell'Est*" (2008), „În debara. *Al doilea jurnal al unui evadat din Est*/Nello sgabuzzino. *Secondo diario din una latitante dell' Est*" (2010). Posterul lansării vol. „Veneția ca un dat", în cadrul evenimentului din 14 octombrie 2010, la Biblioteca Civică din or. Mestre, Veneția.

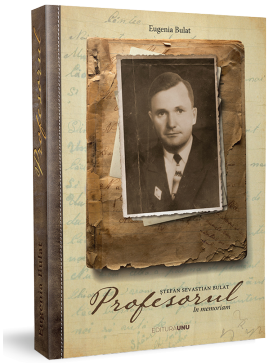

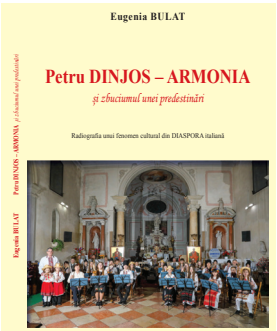

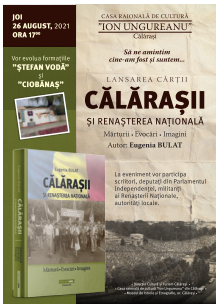

Cărțile exodului italian: „Piatra de Ca' Vendramin. *Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter*" (2017), „La pietra di Ca' Vendramin. Dialoghi di una straniera col vecchio amico Alter. *Terzo diario din una latitante dell' Est*" (2018), „Avatar venețian. *Tripticul unui (auto) exil*" (2024)/ Posterul promovării vol. „La pietra di Ca' Vendramin" în spațiul italian și Diaspora noastră din Veneto.

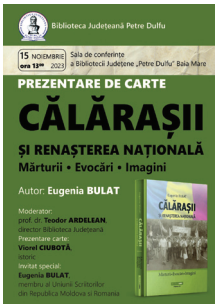

Publicistică: „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam" (2020), „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ. Mărturii, evocări, imagini" (2021), „Petru DINJOS – ARMONIA și zbuciumul unei predestinări. *Radiografia unui fenomen cultural din Diaspora italiană*" (2025). Din posterele de promovare a vol. „CĂLĂRAȘII..." în Republica Moldova și România.

PARTEA II. BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI EDITATE

Volume de versuri

1994

1. **La Putna mi-e drumul** : [versuri] / Eugenia Bulat ; prefață: Ion Vatamanu ; pictori: Victor Cobzac, Sergiu Cojocaru ; fotografie pe copertă: Mihai Potârniche. – Chișinău : Universitas : Lyceum, 1994. – 96 p. : il. – (Colecția „Poeți Țărani"). – Conține: PRECUVÂNTARE. MĂ-NTORC DUIOASE AMINTIRI. De leagăn pentru inimă ; Seara la țară ; Odă ; Melancolică ; Mama ; Mihai Eminescu ; Jack London ; Și dacă… ; Dependență ; Beznă ; Destăinuire ; Fiziologică. DIN LACRIMĂ… Adă-ți aminte cine ești! : *Învățătorilor care nu au fost la Marea Adunare Națională din 27 august 1989* ; Scut întârziat ; Rugă de neam : *Poetului Dumitru Matcovschi* ; Colind pentru bunic : *Marelui povestitor Ion Creangă* ; Cântec de rugă pentru Dumitru Matcovschi *: La 50 de ani de la nașterea suferindului poet* ; Pseudopatriotul ; Răspântie de soarte… ; Revelion pesimist ; Obsedare ; Urmașilor ; Ce mult v-am iubit! : *Regretaților Doina și Ion Aldea-Teodorovici* ; Ce vrei, Doamne, să ne spui? LA PUTNA MI-E DRUMUL. La vamă ; Să fim pururea cu Neamul ; Microfonul 3 : *Deputaților poporului care au apărat interesele vitale ale neamului nostru la istorica Sesiune a 13-a a Sovietului Suprem al RSSM din 31 august 1989* ; De dor de voi : *Confraților de peste Podul de flori de la Prut* ; Noi venim din Roma cea căruntă : *Copiilor de la Liceul „Mircea Eliade", tuturor copiilor purtați pe umeri de părinții lor în istoricul an 1989* ; Leonidei Lari anilor '89 ; Cetate de pază *: (Imnul Ligii Democrat-Creștine a Femeilor din Moldova)* ; Ah, ce duminică frumoasă! ; În muzeul din Suceava ; Dor basarabean ; La Ipotești… toamna ; Încă un an ; Ce țară tristă. FĂRĂ ILUZII. Blestemul ; Regret ; Liniște ; Sfârșit de toamnă în Basarabia ; Fără iluzii… doar cu Dumnezeu ; Lui Crist ; Stare de suflet ; Lacrimă de piatră ; Amicilor mei ; Spre Tine venim... ; Evocare ; Reflecții ; Când voi muri... EVADARE DIN VOI. În astă lume... ; Evadare din voi ; Amica ; Continuitate ; Rugă de ploaie ; Vis ; Ce

zi frumoasă... ; Strigătul viselor ; Aștept primăvara ; Minunea înfloririi ; Femeia ; E o iluzie... ; Astrală ; Lăsați-mă să fiu femeie.

1996

2. **De dor de voi...** : (Șapte poeme patriotice) : Eminesciana '96 / Eugenia Bulat ; [prefață]: Gheorghe Vodă ; grafică: Victor Cobzac ; fotografie pe copertă: Mihai Potârniche – Chișinău : Editura Universul, [1996]. – 14 p. : il. – (Între pană și penel). – Conține: De dor de voi : *Confraților de peste Podul de flori de la Prut...* ; De Țară ; Fără iluzii, doar cu Dumnezeu (fragment) ; Geneza unei așteptări : *Copiilor mei de suflet și de sânge: Ștefan, Marin și Doina* ; Colind ; Să-mi spuneți voi?!... ; Insomnie de Crăciun : *Fratelui Ilie Ilașcu* : (fragment).

3. **Lăsați-mă să fiu femeie** : (Șapte + 1 poeme de dragoste) : [set de ilustrate: poezie și grafică] / versuri: Eugenia Bulat ; grafică: Victor Cobzac. – Chișinău : Tipografia Editurii „Universul", [1996]. – 1 cop. ([8] ilustrate separate) : il. – (Între pană și penel). – Titlu preluat de pe coperta setului. – Conține: Lăsați-mă să fiu femeie ; Femeia ; Organică ; Astrală ; Penel ; Amica ; Revino ; Nocturnă la fine de veac.

4. **Poeme de pe Valea Plângerii** / Eugenia Bulat ; [prefață]: Gheorghe Vodă ; prezentare grafică: Victor Cobzac ; fotografie pe pagina a 4-a a copertei: Mihai Potârniche. – Satu Mare : Editura „Viața Românească", 1996. – 110 p. : il. – (Între pană și penel). – Conține: Dor de trăire / Gheorghe Vodă. – P. 5-6 ; Cupa trăirii ; Introversă ; Pastel ; Durere, tu... ; Identitate ; O, voi!... ; Să-mi spuneți voi?!... ; Vals de 1995 ; De la Costiceni, din dulcea Bucovină... : În memoria poetului Ion Vatamanu (3 august 1994) ; Clopotul tăcerii: Distinsului om de cultură, ex-ministrului Ion Ungureanu (august, 1994) ; Ce facem noi cu două mari tristeți?... ; Colind ; De dor de voi : Confraților de peste Podul de flori de la Prut ; Reflecții ; De Țară : Poetului Mihai Leoveanu ; Cum pomul... : Discipolului meu, Ștefan-Vitalie Condrațki ; Geneza unei așteptări : *Copiilor mei de suflet și de sânge Ștefan, Marin și Doina ;* De toate duce lipsă... ; Sentință ; Insomnie de Crăciun : Fratelui Ilie Ilașcu (24 decembrie 1993) ; Străini acasă ; Rugă de seară sau Fără cuib : Dlui Vasile Zagaevschi, dnei Galina Buinovschi, cu recunoștință (noiembrie, 1993) ; Când tristă... ;

Scenă apocaliptică : Sofiei Vicoveanca, cu sfâșietoare tristețe ; Strigătul viselor ; Spre Tine venim... ; Abandon ratat ; Haos și rost ; Pe valuri ; Între patru unghiuri ; Tablou de spital ; Frig ; Sufletul lucrurilor : În memoria mamei mele, Ana (mai, 1995) ; Leac : În memoria dascălului și părintelui meu spiritual, Ștefan Bulat (Sadova, 9 mai 1995) ; Șoc.

5. **Si-la-bi-sind în tainele iubirii** : [poeme] / Eugenia Bulat ; prezentare grafică: Victor Cobzac ; fotografie pe coperta a 4-a: Mihai Vengher. – Satu Mare : Editura Viața Românească, 1996. – 88 p. : il. – (Între pană și penel) – Conține: E o iluzie... ; Femeia ; Astrală ; Singuri ; Amica ; Folclorică ; Ciudat se-arată... ; Romanță ; Revino ; Permanență ; Penel ; Prima zi ; Taina înfloririi; Minunea înfloririi ; Suspans ; Capriciu ; În inima muntelui ; Nocturnă la fine de veac ; DEX-ul tăcerii ; Ca toamna asta... ; Veghe ; Dor ; Organică ; Regăsire ; Arca lui Noe ; Optică retrospectivă ; Obsesia revelației ; Atât... ; Cufundați în aceeași clipă... ; Nu-i un amic... ; Iluzia zborului ; Femeia și pasărea ; Aștept primăvara ; Contopire ; Flori de tei ; Coboară peste umeri...

2002

6. **De dor de voi...** : [poeme] / Eugenia Bulat ; prefață: Ion Lăpușneanu. – Năsăud : Editura Mesagerul, 2002 (Tipografia „Revox Internațional Bistrița"). – 73 p. : il. – Conține: De dor de voi ; De Țară ; Ce facem noi cu două mari tristeți?... ; e cu neamul ; Geneza unei așteptări : *Copiilor mei de suflet și de sânge Ștefan, Marin și Doina* ; Să-mi spuneți voi!... ; Cupa trăirii ; Identitate ; Introversă ; Durere tu... ; Insomnie de Crăciun ; De la Costiceni, din dulcea Bucovină ; Clopotul tăcerii ; Vals de 1995 ; Pseudopatriotul ; Străini acasă ; La vamă ; Blestemul ; Dor basarabean ; Evadare din voi ; Regret ; Reflecții ; Încă un an... ; Icoană de mart' ; La ușa ta, Iubire ; Sentință ; Rog Cerul ; Evocare ; Fără iluzii ; Lacrimă de piatră ; Stare de suflet ; Spre Tine venim.

7. **Scrisori de dragoste din Orașul Libertății** : [versuri] / Eugenia Bulat. – Chișinău : [S. n.], 2002 (Tipografia „Prag-3"). – 64 p. : fot. – Carte ilustrată cu imagini din Greva anticomunistă nonstop din 09.01.2002-29.04.2002 ; fotografii: Petru Băț, Nicolae Josanu, Marin Bulat. – ISBN 9975-77-015-0. – Conține: 1. Iarba

Luminii (22.04.2002) ; 2. Amurg cu Radu Gyr în Orașul Libertății (23.04.2002) ; 3. Exod cu prunci și ghilotină (24.03.2002) ; 4. Bucurați-vă (25.04.2002) ; 5. Crucea creștinătății (25.04.2002) ; 6. Veghe cu Ciurunga și „Ave Maria" (27.04.2002) ; 7. Liniște cu Cruce albă (28.04.2002) ; 8. Drumul Golgotei (29.04.2002).

8. **Stalactite** : Poezii / Eugenia Bulat ; [prefață]: Mihai Cimpoi ; fot. pe p. 4 a cop: Mihai Vengher ; coperta: Auguste Rodin. Danaida (fragm.). – Chișinău : Universul, 2002. – 116 p. – ISBN 9975-944-46-9. – Conține: Poezia „tranzitivului" / Mihai Cimpoi. – P. 5-16 ; **Stalactite**. Stalactită ; Panta rhei ; Diletantism ; Ring ; Cerc ; Apocalipsă sangvinică ; Somnul ; Austeritate ; Peron de tranzit : *Copiilor mei, Marin și Doina* ; Optică 1 ; Optică 2 ; Sincopă ; Taina rodirii ; Impact 1 ; Impact 2 ; Exod vegetal ; În primăvară doar... ; Florii la Sfânta Teodora ; Paștele Blajinilor ; Icoană de mart' ; Crăciun pe stil vechi la Chișinău ; Eclipsa ; Prin Tine : *Lui Mihai Eminescu* ; Botez : *Fraților mei din Satu Mare* ; Pruncii de la Costișa : *Copiilor din satele românești* ; Țăranii de la Durău ; Lemn ; Certitudine : *Fraților mei din Piatra-Neamț*. **Exod spre liman**. Exod floral ; Cerul femeii ; Dimensiuni ; Șevalet cu Eva ; Blestem de mijloc ; Când pasiunea... ; Cântec ; Vid ; Glacială ; În dulcele stil folcloric ; Aproape hibernală ; Condiția femeii ; Contrapunct ; Exod spre liman ; Dezlegare ; Nu-ți pară rău... ; Efemeridă ; Târziu ; La mare ; Impact 3 ; Balanță ; Mă depărtez... ; În fiecare zi... ; Mă-ntreb mereu... ; Lumină ; Un dat...

2008

9. **Veneția ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est** : [poeme] / Eugenia Bulat. – Timișoara : Artpress : Editura Augusta, 2008. – 94 p. – ISBN 978-973-108-130-4. – ISBN 978-973-695-277-7. – Conține: Avertisment / Eugenia Bulat. – P. 5-6 ; Cuvânt de însoțire / Adrian Dinu Rachieru. – P. 7-10 ; Veneția ca un dat... ; [...Veneția, dimineața...] ; Porumbeii Veneției ; [...Atunci când cobori..] ; [...Să mergi printre oameni...] ; Acord final ; Patetică ; [...Să stai așa, la un colț de stradă... : *Poetului Iurie Bojoncă]* ; [O piață de pește-n Rialto...] ; *Palazzo Da Mosto* ; Insomnii pe Strada Nova : *Celor suferinzi, cu imensă tristețe* ; Suspans cu îngeri *: Pentru Ines* ; [...Femeie, tu...] ; [Visul era insistent] ;

Poezia era imposibilă ; [Poeziile îmi veneau de-a valma cumva...] ; [...Poezia aceasta ciudată] ; [E ca și cum te-ai decupa...] ; [...Să te surprinzi brusc] ; [Ce trist, unii fac revoluții...] ; Poeții sunt ca și pruncii ; [...Între hârtiile mele] ; [...Zile care nu se repetă] ; [...Această-nflorire a ta] ; De pe rază, cădere : *Copiilor de la* ***Clipa siderală*** ; [Ușoară mă simt, prea ușoară...] ; [...Și deodată simți...] ; [...Nu am să mă mai revărs] ; [Această atitudine a ta...] ; [...Și s-ar fi spus] ; [Mă regăsești, pe policioară...] ; [Și deodată, toate lucrurile...]. ; [...Va fi să ții frunze în mâini] ; [Așteptările să nu te mai doară...] ; [... E parcă a fi că nu plouă] ; Cădere în tăceri ; Cădere în sine ; Cădere în Marele Frig ; Cădere în necuvinte ; Cădere în logos... ; Cădere în ape ; Cădere în verde.

2016

10. **Ce facem noi cu două mari tristeți?...** : Poeme de pe Valea Plângerii : [antologie] / Eugenia Bulat ; prefață: Ion Vatamanu, 1994 ; coperta, concepție grafică: Mihai Bacinschi. – Chișinău : Arc, 2016 (Tipografia „Bons Offices"). – 294 p. – ISBN 978-9975-137-29-4. – Conține: Poezia e fără de întoarcere : În loc de prefață / Ion Vatamanu, 1994. **1. Drumul spre Putna – foc de început, iluminări, deziluzii**. Geneză ; Vatra de foc ; De leagăn pentru inimă ; Seara la țară ; La poarta casei părintești ; Melancolică ; Mama ; Adă-ți aminte cine ești! : *Intelectualilor care au lipsit de la Marea Adunare Națională* ; Colind pentru bunic : *Marelui nostru narator, Ion Creangă* ; Pseudopatriotul ; Ce mult v-am iubit!...: *Regretaților barzi ai Unirii, Doina și Ion Aldea-Teodorovici* ; La vamă ; Să fim pururea cu neamul ; Microfonul 3 : *Deputaților poporului care au apărat interesele vitale ale neamului nostru la istorica Sesiune a 13-a a Sovietului Suprem al RSSM din 31 august 1989* ; De dor de voi : *Confraților de peste Podul de Flori de la Prut* ; Noi venim din Roma cea căruntă : *Copiilor de la Liceul „Midcea Eliade", tuturor copiilor purtați pe umeri de părinții lor în istoricul an 1989* ; Femeie : *Poetei Leonida Lari* ; Ah, ce duminică frumoasă! : *Compozitoarei Daria Radu* ; La Ipotești, toamna... ; Încă un an... ; [Ce țară tristă...] ; Blestemul ; Regret ; Sfârșit de toamnă în Basarabia ; Fără iluzii, doar cu Dumnezeu ; Lui Crist ; Stare de suflet ; Lacrimă de piatră ; Amicilor mei ; [Spre Tine venim...] ; Evocare ;

Reflecţii ; Testament ; În astă lume ; Evadare din voi ; Amica ; Continuitate ; Rugă de ploaie ; [Ce zi frumoasă...] ; Aştept primăvara ; Minunea înfloririi ; Femeia ; [E o iluzie că sunt...] ; Astrală ; [Lăsaţi-mă să fiu femeie...]. **2. Valea Plângerii – o cupă a trăirii.** Cupa trăirii ; Introversă ; Pastel ; [Durere tu...] ; Identitate ; O, voi! ; Să-mi spuneţi voi? ; Vals de 1995 ; De la Costiceni, din dulcea Bucovină... : *În memoria poetului şi militantului pentru Cauza Naţională Ion Vatamanu* ; Clopotul tăcerii : *Distinsului om de cultură Ion Ungureanu* ; Ce facem noi cu două mari tristeţi?... ; De Ţară ; [Cum pomul...] : *Tânărului creator de la cenaclul „Clipa siderală"*; Geneza unei aşteptări : *Copiilor mei de suflet şi de sânge, Marin şi Doina* ; [De toate duce lipsă bietul frate...] ; Sentinţă ; Insomnii de Crăciun : *Martirului Ilie Ilaşcu* ; Străini acasă ; [Când tristă cade ceaţa înserării...] ; Strigătul viselor ; Abandon ratat ; Haos şi rost ; Pe valuri ; Tablou de spital ; Frig ; Sufletul lucrurilor : *În memoria mamei mele, Ana* ; Leac : *În memoria dascălului şi părintelui meu spiritual, Ştefan Bulat* ; Şoc. **3. Silabisind în tainele iubirii – un delir al rămânerii.** Ne părăseşte primăvara ; Folclorică ; [Ciudat se-arată cerul câteodată...] ; Romanţă ; Revino ; Permanenţă ; Penel ; Prima zi ; Nocturnă la fine de veac ; [Ca toamna asta n-au mai fost, iubite...] ; Dor ; Organică ; [Atât...] ; [Nu-i un amic...] ; Femeia şi pasărea ; Contopire ; Flori de tei ; [Pogoară peste umeri...]. **4. Recidivele eternei speranţe: Scrisori de dragoste din Oraşul Libertăţii.** Exod cu prunci şi ghilotină ; Bucuraţi-vă ; Crucea creştinătăţii ; Veghe cu Ciurunga şi „Ave Maria!" ; Linişte cu cruce albă ; Drumul Golgotei. **5. Stalactitele – plânsul pietrificat**. Stalactită ; Panta Rhei ; Diletantism ; Cerc ; Apocalipsă sangvinică ; Somnul ; Austeritate ; Peron de tranzit : *Copiilor mei, Marin şi Doina* ; Sincopă ; Taina rodirii ; Exod vegetal ; [În primăvară doar...] ; Paştele Blajinilor ; Icoană de mart'; Crăciun pe stil vechi la Chişinău ; Eclipsa ; Prin tine : *Lui Mihai Eminescu* ; Pruncii de la Costişa : *Copiilor din satele româneşti* ; Ţăranii de la Durău ; Lemn ; Certitudini : *Unora* ; Exod floral ; Dimensiuni ; Şevalet cu Eva ; Blestem de mijloc ; Cântec ; Vid ; Glacială ; În dulcele stil folcloric ; Aproape hibernală ; Condiţia femeii ; Contrapunct ; Exod spre liman ; Dezlegare ; Efemeridă ; Târziu ; La mare ; Balanţă ; Mă depărtez ; [În fiecare zi mă lepăd de

sine...] ; [Mă-ntreb mereu ce fac aici...] ; Râvnita lumină ; Un dat. **6. Poeme din străinie**. Veneția, ca un dat... ; [Veneția dimineața ...] ; [Atunci când cobori în apele ei...] ; [E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău...] ; [Femeie tu...] ; [Acasă, copiii se-ntorc în sicrie din stradă...] ; [Te bucuri plângând de credința ce-o au...] ; [Copiii Moldovei, cei care scriu...] ; [Copiii Moldovei, hieroglife ale viitorului...] ; [Porți pruncii aceștia cu tine oricând...] ; Acord final : *Lui Adrian Dinu Rachieru* ; [Acum trupul tău devenise egal, uniform...] ; [Ochii ei aveau culoarea mării după furtună...] : *Xeniei* ; Pastel cu cai și viori ; [Poezia era imposibilă...] ; [Visul era insistent...] ; [Ce trist, unii fac revoluții...] ; Porumbeii Veneției ; [Lido. Raiul lui Dumnezeu pe pământ...] ; De Libertate : *„O, libertate, sfântă libertate!" (Ion Hadârcă*) ; Din străinie : *Poetului și omului cetății, Iulian Filip* ; De iertare, Pâinii : *La moartea lui Vasile Vâșcu, disident politic, militant pentru demnitate națională și Limba Română în Basarabia* ; Limba Română în străinie : *„Nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba este stăpâna noastră" (Mihai Eminescu)* ; Patetică ; Dimineți cu Eminescu ; Poeții sunt : *Pentru Grigore Vieru* ; [Să ai liniștea necesară...] ; [... Zile care nu se repetă...] ; Septembrie, reintru-n timpul meu ; Toamne turcoaz ; Verbul *a fi* ; Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu ; Cădere în logos ; Cădere în verde. **7. Note critice.** Dor de trăire / Gheorghe Vodă. – P. 277 ; Stalactite / Mihai Cimpoi. – P. 279-270 ; [Exodul spiritual trăit la Sadova, setea de lărgime și de cunoaștere a obârșiei (*La Putna mi-e drumul*)]... / Tudor Colac. – P. 280 ; [Începutul creației poetei nu a fost – Doamne ferește – unul rău sau mediocru...] / Ion Ciocanu. – P. 280-281 ; [Eugenia Bulat nu este doar o poetă *socială*, ea este o poetă *dramatică*...] / Anatol Codru. – P. 281 ; [Volumele *Stalactite* și *Veneția ca un dat* certifică maturizarea deplină a poetei și stăpânirea cu multă siguranță a versului cu accente filozofice...] / Nina Corcinschi. – P. 281-282 ; [Ce vede la Veneția acest poet, „evadat de prin Est?"...] / Ion Ungureanu. – P. 282-283 ; [Există în versuri picturalitate și sonoritate, există capacitatea auditivă de a vedea și a transpune acest real...] / Ion Hadârcă. – P. 283 ; [*Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* este o carte de poezie autentică și tulburătoare...] / Smaranda Bratu Elian, București. – P. 284 ; [Polemică, dacă nu chiar radi-

cală în curajul său de a smulge măștile sub care se ascund bolile sociale ale începutului de mileniu...] / Geo Vasile, București. – P. 284-285 ; [Miza volumului *Veneția ca un dat* este una estetică prin excelență...] / Emilian Galaicu-Păun. – P. 285-286 ; [Eugenia Bulat, departe de pământul său, este un exemplu de exil militant...] / Matilde Caponi, Veneția. – P. 286 ; [Când Nicolae Iorga inaugura, în aprilie 1930, la Veneția, *Casa Română* (...). „Bântuită de faceri", poeta cunoaște bucuria rodului...] / Adrian Dinu Rachieru, Timișoara. – P. 286-287 ; [Eugenia Bulat, care s-a impus după 1989 ca o poetă sensibilă, profesând un discurs de sorginte etică și resurectă, cu accente de litanie existențială...] / Vasile Gârneț. – P. 287 ; [Această evadare se verifică și se definește, în mod special, în afara hotarelor naționale, în străinătate...] / Francesco Baldassi, Roma. – P. 288 ; [Complicația pe care o prezintă dualitatea interioară aparține tuturor ființelor care au emigrat...] / Ilaria Serra, Florida, SUA. – P. 288 ; [Două lucruri mi-au plăcut îndeosebi în lecturarea, înțelegerea și traducerea poetei Eugenia Bulat ...] / Gabriella Molcsan, Roma. – P. 289 ; [Această poezie are forța și voința să ajungă la ceilalți, politicește la ceilalți...] / Laura Ranieri, Roma. – P. 289-290 ; [Creația poetei demonstrează vigoarea spiritului...] / Tatiana Ciobanu (Roma). – P. 290.

2017

11. **Piatra de Ca' Vendramin** : Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter : Al treilea jurnal al unui evadat din Est / Eugenia Bulat ; prefață: Ioan Holban. – Iași : Junimea, 2017. – 160 p. – (Memoria Clepsidrei). – ISBN 978-973-37-2031-7. – Conține: Poezia ca asalt asupra limitei / Ioan Holban. – P. 5 ; Argument / Smaranda Bratu Elian. – P. 9 ; Prefața autoarei. – P. 13. **I. Transparente țări plutitoare, fără pământ...** *Jocul cu perle de sticlă* ; Derivă ; cu gândul la ochiul lor dilatat, să rămână... ; transparente țări plutitoare, fără pământ... ; Imigranții... ; Yeti sosit din Siberii... ; Imigranții anului 2013... ; magnoliul... ; două anemii de primăvară... : Globalizare... ; un soldat înrolat ; o relevantă metaforă... **II. Îți voi spune Iubire, Sens, și Ordine...** *Măiastra,* Brâncuși ; Poezia și umbra... ; un făt născător... ; Îți voi spune Iubire, Sens, și Ordine... ; Poeții la *Paradisul pierdut*... ; Bienala 2013... **III. Piatra de Ca' Vendramin**. Regele Lear ce

aștepta moartea pe *Zattere* ... ; *Mai am un singur dor...* ; Ritualul tău zilnic... ; cu ochi albaștri, de sticlă... ; și-i atâta vedere... ; *În lumea animalelor...* ; Piatra de *Ca' Vendramin... ; Pace, onda sarai anche tu, come me...* ; etern carusel adriatic... ; concentrice, tot mai concentrice... ; O variațiune despre cum se moare... ; Mai sună încă vioară... ; cuvinte... ; Slujba la *Sant' Apostoli...* **IV. Ființa în fața Ființei**. Întrebările – coloane de foc violet – urcau spre înalt... ; Ființa în fața Ființei ; să te cânt, *Bovary...* ; Totul e Unu ; Și cercul e-nchis... ; Biblică... ; vor fi ani copți și târzii... ; **V. Păsări piranha la *San' Michele*.** *Nadia in Oddi ;* Epitaful, ca un hay-ku... ; Privești uimită ; *A mia oară de mine mă las...* ; *Odihnește-te-n pace, copilul meu...* ; Păsări piranha la *San' Michele* ; plină de oase, cuprinse de mare... ; Iar restul – doar liniște... **VI. Adio, alge!...** Priveau ca în apă... ; *Basilica dell' Abbazia...* ; Veneția care a fost... ; Adio, alge... ; un alt fel de fericire ; *întoarcerea țărânei în pământ...*

2018

12. **18 poeme și un singur dor** / Eugenia Bulat ; postfață: Gheorghe Vodă ; coperta/concepție grafică: Marin Bulat. – Chișinău : GUNIVAS, 2018. – 52 p : il. – (Centenar 100 – Chișinău 2018). – ISBN 978-9975-3160-1-9. – Conține: De dor de voi : *Confraților de peste Podul de flori de la Prut* ; De Țară ; Ce facem noi cu două mari tristeți?... ; Microfonul 3 (31 august 1989) ; Ce mult v-am iubit... : *Barzilor Unirii, – Doina și Ion Aldea-Teodorovici* ; La vamă (mai, 1990) ; Să fim pururea cu neamul : *Fratelui intelectual* (1989) ; Pseudopatriotul ; Să-mi spuneți voi?!... ; Identitate ; O, voi! ... ; Copiii Moldovei, cei care scriu... ; Acord final (Veneția, 2009) ; Limba Română în străinie ; Patetică ; De Libertate ; Încă un an ; Icoană de mart'.

2024

13. **Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil** : [proză scurtă, publicistică, poezie, aforisme] / Eugenia Bulat. – [Chișinău] : Polisalm, [2024] (Bons Offices). – 288 p. – ISBN 978-9975-3650-1-7. – Conține: Între exil și emigrație: Veneția în poezia Eugeniei Bulat / Smaranda Bratu Elian. – P. 6-22. **I. VENEȚIA**

CA UN DAT : ***Jurnalul unui evadat din Est***. Veneția, ca un dat ; Veneția dimineața... ; Porumbeii Veneției... ; Atunci când plonjezi în apele ei... ; Să mergi printre oameni ; El nu știe că-ți răscolește sentimentul de țară ; Eu când gândesc la neamul meu ; Să stai așa la un colț de stradă ; O piață de pește-n Rialto ; Să stai așa în Palazzo Da Mosto ; Ea avea nevoie de trupul tău ; În Calle dei Boteri scările urcă în salturi abrupt ; Femeie tu ; Visul era insistent, revenea ; Poezia era imposibilă ; Poeziile îmi veneau de-a valma cumva ; Poezia aceasta ciudată ; E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău ; Să te surprinzi brusc toată un ochi în noapte albind ; Ce trist, unii fac revoluții... ; Poeții sunt ca și pruncii : *Pentru Grigore Vieru* ; Între hârtiile mele ; Zile care nu se repetă ; Această-nflorire a ta prea subită ; Nu-nu, tu nu știi, nu-nțelegi ; Ușoară mă simt, prea ușoară ; Și deodată simți ; Nu am să mai revărs către voi ; Această atitudine a ta ; Și s-ar fi spus ca-i fi o-nsingurată ; Te regăseau pe policioară ; Și deodată toate lucrurile deveneau bântuite ; Va fi să ții frunze în mâini când am să viu ; Așteptările să nu te mai doară ; E parcă ar fi că nu plouă de-un veac ; Cădere în tăceri ; Cădere în sine ; Cădere în Marele Frig ; Cădere în necuvinte ; Cădere în logos ; Cădere în ape ; Cădere în verde. **II. ÎN DEBARA :** ***Al doilea Jurnal al unui evadat din Est.*** Veneai din Estul sălbatic, post-comunist ; Stăpânitoarea de sclavi, ea era dumnezeul tău acum ; Acasă copiii se-ntorc în sicrie din stradă ; Te bucuri plângând de credința ce-o au ; Copiii Moldovei – cei care scriu scobind trupul tău cu cuțitul ; Copiii Moldovei – hieroglife ale viitorului ; Porți pruncii aceștia cu tine oricând ; Ea era dumnezeul tău acum ; Știai?... – masa presupune muncă intelectuală ; Azi, străină de tine, te-ntrebi ; Era drumul tău către văz ; – *Nu poți trăi decât murind!*, strigă Cioran din Paris ; Știai? – Es se hrănește cu frica ta ; Tu ești un simplu personaj în propria-ți dramă ; – Sunt oameni morți, trupul lor doar mai umblă prin lume ; Te vei retrage-n celula ta sumbră ca-ntr-un sertar ; Femeile noastre sunt toate de-a rândul aici bocitoare ; – *Le vostre donne – moldave – son'molto brave, e giusto?...* ; Te vei retrage în dulapul tău în sfârșit ca să cazi în poeme ; Auzit-ați-auzit, frate, soră, mamă, tată ; Cățelușul de pluș maroniu îți era nelipsit ; Casa SOS pentru

inși poposiți de prin Est ; Era în ghenar și-n Moldova mureau pe șosele poeții ; Gura ta adevăruri spunea cum se spun doar la îngeri ; Fericiți, cei *fără destin*, fericiți ; Destinul... – !Să ai *frică de timp* ; *Oh, si, non tutto nella vita e arte, non tutto e arte!...* ; Bărbăția de-acolo începe, din punctul acela de unde... ; Acuma când zilnic gândești iar la nunta aceea celestă ; – La voi pân' și leii au ochii cuminți languroși!... ; Stăpâna de sclavi este, (sic!), „democrată" convinsă ; Acum trupul tău, devenise egal, uniform ; *donneperpace@yahoo punto it: dolore di spalla, di braccio ; – non far'niente, si, tu non devi far'niente adesso!* ; – Tu nu ai decât experiența tragicului, a durerii, zicea ; Ochii ei aveau culoarea mării după furtună ; Femeie, o, tu, de căldură prin zodii ferită ; Maestre Fellini, rod pur tu din astă târzie țărână ; Statul acesta din ură a fost conceput, prinzi esența... ; *Oh, si, parlo da solo adesso, si, parlo da sola* ; Una mă simt cu chenarul acestui calvar ; *Oh, si, grazie qualunque cosa succeda!* ; Acum știi, cartea ta de iubire nescrisă e încă ; Da, cartea ta de iubire nescrisă e încă ; Drumurile tale se explică așa ; Și-apoi, ce rămâne în fapt din torturile tale?... ; Iar peste apa lagunei zâmbind Ezra Pound primește cu tine același botez ; Lido – raiul lui Dumnezeu pe pământ ; O, ce frumos e poporul acesta când nalță spre ceruri un „Ave Maria"! ; O, ce e omul, fragil cum e omul când lumea și lumile toate ; *Ave Maria!* – ce surâs indulgent se așterne pe fețe ; Spirite-alese, voi păsări solare, dălți ascuțite de gând duhul lumii lucrând! ; EPILOG. Să ai liniștea necesară să rumegi viața.

III. Piatra Piatra de Ca' Vendramin : *Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter. Al treilea jurnal al unui evadat din Est.* *I.Transparente țări plutitoare, fără pământ...* ; Erai tu Ianko ; Și atunci, străină te simți ; Pământul acela al nostru ; Și lumea aceasta a noastră ; E ca și cum toți ar fi morți ; A fost odată... ; Este precum după un lung naufragiu ; Sentimentul acesta ciudat al originii tale ; Când chiar nu mai speri ; Acea stranie percepție când treci dintr-o lume în alta... ; E simplu să afli dacă mai ești femeie ; Când urci dinspre *San Nicolo* către *Piazzale Roma. II. Îți voi spune Iubire, Sens și Ordine...* ; Și nu se dezleagă... ; Și azi ca ieri poetul Viello ; Și numai în dimineață ; E ca și cum n-ai exista ; În acea seară, la *Paradiso* ; O, sfârșeala din urmă a acestei

lumi unde oare ne duce?... *III. Piatra de Ca' Vendramin.* Și aceste dureri care te străbat ; Poezia e ceea ce rămâne ; Să nu ai nimic în comun cu chipul tău ; Era ca și cum ai fi dormit somn adânc, somn de-un secol ; Și pentru că nimic nu se vede din locul unde-ai ajuns ; Să te desprinzi de lume atât încât s-o privești ; În vârful picioarelor să ieși în fiece dimineață ; În chipul tău să nu te recunoști ; Să ți se facă rău de atâta stingere ; Și iar te ridici și împingi pe *Celălalt* ; Poate fi că e tocmai așa când se moare ; Acel spațiu din interioritatea ta ; Palatele acestei Veneții – ca pomii! ; Nu privi numai partea malignă. *IV. Ființa în fața Ființei.* Cauți întrebările precum te-ai căuta pe tine însăți ; Acea așteptare a revederii ; Exerciții de spiritualitate și solitudine ; Toate cele văzute și nevăzute ; O, aceste ființe-minune ; Să cazi atât de abrupt ca o pasăre nouă din cuib ; Acum știi: vor fi ani copți și târzii. *V. Păsări piranha la San Michele.* „Eu sunt calea, adevărul și viața ; Așa cum sus, la Săpânța ; Dinspre Strada Nova și Sant'Apostoli ; Cât de ușor uită trupul, zis-au poeții ; Pronumele „Bembo" precum un fulger ; Această inconștiență a pescărușilor ; Recinto I: MILITARI MARITIMI ; MILITARI TEREȘTRI ; În mijlocul mării, ca o cetate a umbrelor. *VI. Adio, alge!* În urmă e totul ; Lung și pustiu dimineața *Sottoportico dell' Abbazia* ; Lucrurile se împlinesc sau nu se împlinesc ; Era în luna de adio ; Și era *acqua alta...* ; Era ca și cum m-ai fi trimis pe front. NOTA AUTORULUI. – P. 261-263 ; FRAGMENTE CRITICE. „O lume inertă..." / Ioan Holban. – P. 264-265 ; (...) Formula originală a „poeziei" Eugeniei Bulat... / Theodor Codreanu. – P. 266-267 ; Poezia Eugeniei Bulat înseamnă trăire intensă... / Nina Corcinschi. – P. 268-269 ; Prin noua sa carte de poeme... / Ion Hadârcă. – P. 270-271 ; *Veneția... Jurnalul unui evadat (...)* Să coborâm mai adânc în cultură... / Ion Ungureanu. – P. 272-274 ; Când Nicolae Iorga inaugura, în aprilie 1930, la Veneția *Casa Română...* / Adrian Dinu Rachieru. – 274-276 ; (...) Volumul de final al trilogiei are o structură diferită... / Ilaria Serra. – P. 276-278 ; Dezrădăcinată din pământul său ... / Francesco Baldassi. – P. 278-280 ; O posibilă cheie de lectură a poeziei Eugeniei Bulat este cea a literaturii exilului... / Geo Vasile. – P. 280-282.

Volume de versuri traduse în limba italiană

2008

14. **Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est)** : Poeme = **Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est)** : Poemi / Eugenia Bulat ; traducere de Gabriella Molcsan ; coperta: Vitalie Coroban. – Chișinău : Cartier, 2008. – 192 p. – Tit., text paral.: lb. rom., it. – Paginație opusă cu numerotare diferită. – Carte-valet. – ISBN 978-9975-79-513-5. – Conține: Cuvânt de însoțire / Adrian Dinu Rachieru. – P. 5-8 ; Nota autorului / Eugenia Bulat. – P. 9 ; Veneția ca un dat... ; (...*Veneția, dimineața...*) ; Porumbeii Veneției ; (*Atunci când cobori...*) ; (...*Să mergi printre oameni...*) ; Acord final ; Patetică ; (...*Să stai așa, la un colț de stradă...*) ; (*O piață de pește-n Rialto...*) ; Palazzo Da Mosto ; Insomnii pe Strada Nova : Celor suferinzi, cu imensă tristețe ; Suspans cu îngeri : *Pentru Ines* ; (*Femeie, tu...*) ; (*Visul era insistent...*) ; (*Poezia era imposibilă) ; (Poeziile îmi veneau de-a valma... ; (...Poezia aceasta ciudată...). ; (E ca și cum te-ai decupa...) ; (...Să te surprinzi brusc...) ; (Ce trist, unii fac revoluții...) ; (Poeții sunt ca și pruncii...) ; (Între hârtiile mele...) ; (...Zile care nu se repetă...) ; (...Această-nflorire a ta ...*) ; De pe rază, cădere : Copiilor de la *Clipa siderală* ; (*Ușoară mă simt, prea ușoară) ; (...Și deodată simți...) ; (... Nu am să mă mai revărs...) ; (Această atitudine a ta...) ; (...Și s-ar fi spus...) ; (Mă regăseați pe policioară...) ; (Și deodată, toate lucrurile...) ; (...Va fi să ții frunze în mâini...) ; (Așteptările să nu te mai doară...) ; (... E parcă a fi că nu plouă...)* ; Cădere în tăceri ; Cădere în sine ; Cădere în Marele Frig ; Cădere în necuvinte ; Cădere în logos... ; Cădere în ape ; Cădere în verde = **Prefazione** / A. D. Rachieru. – P. 5-8 ; Nota dell'autore / Eugenia Bulat. – P. 9 ; Venezia ti fu data... ; (*Venezia di mattina...*) ; I piccioni di Venezia ; (*Quando scendi...*) ; (...*Camminare tra la gente...*) ; Accordo finale : *Per Adrian* ; Patetica : *Al poeta Iurie Bojoncă* ; (*... Restare cosi all'angolo di una strada...*) ; (*Il mercato del pesce a Rialto...)* ; *Palazzo Da Mosto* ; Insonnie in Strada Nova *;* Emozione con angeli : *Per Ines* ; (*Donna, tu...*) ; (*Il sogno era insistente...*) *; (La poesia era impossibile...)* ; (*Le poesie mi assalivano)* ; (*...Questa strana poesia...)* ; (*È come se ti stagliassi dal tuo habitat…)* ; (…*Sorprenderti d'un tratto…)* ; (*Che triste, alcuni*

fanno rivoluzioni…) ; (*I poeti sono come fanciulli…*) ; (*Tra le mie carte…*) ; (*Giorni che non si ripetono…*) ; (*…Questo tuo fiorire…*) ; Da un raggio sprofondando… ; (*Leggera mi sento, troppo leggera…)* ; (*Ad un tratto senti…*) ; (*Non traboccheró più…*) *; (Questo tuo atteggiamento…*) ; (*…Qualcuno avrebbe detto…*) ; (*Mi ritrovavate sul piccolo scaffale…*) ; (*E d'un tratto tutte le cose…*) ; (*…So che avrai foglie tra le mani…*) ; (*Le tue attese non lasciarle più dolere…)* ; (*È come se non piovesse…)* ; Sprofondare nei silenzi ; Sprofondare in sé ; Sprofondare nel Gran Freddo ; Sprofondare nelle non-parole ; Sprofondare nel logos… ; Sprofondare nelle acque ; Sprofondare nel verde.

2010

15. **În debara : *Al doilea jurnal al unui evadat din Est* : *O narațiune poetică* = Nello Sgabuzzino *: Il secondo diario di una latitante dell'Est* : *Una narrazione poetica* /** Eugenia Bulat ; versiune italiană și însemnări de Geo Vasile ; prefață: Eugenia Bulat ; postfață: Matilde Caponi. – Chișinău : GUNIVAS, 2010. – 188 p : il. – Tit., text paral.: lb. rom., it. – Cuprins paral. : lb. rom., it. – ISBN 978-9975-4070-3-8. – Conține: Prefața autoarei / Eugenia Bulat ; Prefazione dell'autrice ; Identitate în non-apartenență sau poezia unei evadate din Est / Geo Vasile = Identità nella-appartenenza oppure la poesia di una latitante dell'Est ; PROLOG = PROLOGO ; Veneai din Estul sălbatic = Venivi dal selvaggio Est ; Stăpânitoarea de sclavi = La padrona di schiavi ; Acasă, copiii se-ntorc în sicrie din stradă = Tornano nelle bare a casa i bambini dalla piazza... ; Te bucuri plângând de credința ce-o au = Ti rallegri piangendo per la loro fiducia ; Copiii Moldovei, cei care scriu scobind trupul tău cu cuțitul = I bambini della Bessarabia, quelli che scrivono incidendo il tuo corpo coltello... ; Copiii Moldovei, hieroglife ale viitorului = I bambini della Bessarabia, i geroglifici del futuro ; Porți pruncii aceştia cu tine oricând = Non ti separi mai da questi bimbi ; Ea era dumnezeul tău acum = Lei era adesso tuo Dio ; Știai? ...masa presupune muncă intelectuală = Lo sapevi? ...il tavolo presume travaglio intellettuale ; Azi, străină de tine, te-ntrebi = Oggi, estranea a te ti stai chiedendo ; Colo

sus, în Rialto, spre cer cum urcai, ti-amintești? = Laggiù sul ponte di Rialto, verso il cielo salivi ; Era drumul tău către văz = Era il tuo cammino verso la vista ; – *Nu poți trăi decât murind!!!* = – *Non puoi vivere che morendo!!!* ; Știai? – Ea se hrănește cu frica ta = Lo sapevi? Lei si ciba della tua paura ; Tu ești un simplu personaj în propria-ți dramă, un figurant = Tu sei un semplice personaggio nel proprio dramma, una comparsa ; – ...Sunt oameni morți, trupul lor doar mai umblă prin lume = ...Sono morti, solo il loro corpo gira ancora nel mondo ; Te vei retrage în dulapul tău ca într-un geamantan = Ti metterai in salvo nel tuo armadio come in un baule ; Femeile noastre sunt toate de-a rândul aici bocitoare = Le nostre donne sono tutte un pó alla volta qui prefiche ; – *Le vostre donne, moldave*, *son'molto brave, è giusto?...* = – Le vostre donne moldave sono molto brave, è giusto?... ; Te vei retrage în dulapul tău, în sfârșit = Ti metterai in salvo nel tuo armadio, in fine ; Auzit-ați-auzit = Avete sentito per caso ; Cățelușul de pluș maroniu îți era nelipsit = Il cagnolino di felpa, castagno, stava sempre con te ; Casa S.O.S. pentru învinși evadați din Est = Casa S.O.S. per i vinti latitanti dell' Est ; Ții minte și-acum starea-ceea, -delir-de-pruncie = Ti ricordi ancor'oggi quello stato di delirio fanciullesco ; *O, si, Dostoevskij aveva ragione* = *O, si, Dostoevski aveva ragione* ; ...Era în ghenar și-n Moldova mureau pe șosele poeții = ...Era in gennaio e in Moldova i poeti morivano sulle strade ; ...Gura ta adevăruri spunea cum se spun doar la îngeri = ...La tua bocca diceva verità che solo fra gli angeli vengono dette ; Fericiți cei *fără destin*, fericiți = Beati quelli *senza destino*, beati ; – Oh, non tutto in vitta è arte, non tutto è arte! = – O, non tutto della vitta è arte, non tutto è arte! ; *Bărbăția de acolo începe* = *La fortezza d'animo comincia da lì* ; ...Acuma când zilnic gândești iar la nunta aceea celestă = ...Adesso che ogni giorno pensi a quelle nozze celesti ; Acum știi, ți-a fost dat ca să vezi păgânismul la față = Adesso lo sai, fosti predestinata a scrutare il paganesimo in faccia ; ...La voi pân-și leii au ochii cuminți, languroși! = Da voi finanche i leoni hanno gli occhi così miti e languidi! ; Stăpâna de sclavi este (sic!) democrată convinsă = La padrona di schiavi è (sic!) per convinzione democratica ; Acum trupul tău devenise egal, uniform = Ades-

so il tuo corpo era divenuto uguale, uniforme ; donneperpace@yahoo.it: dolore di spalla, di braccio = donneperpace@yahoo.it: dolore di spalla, di braccio ; Non far niente, si, tu non devi... = Non far niente, si, tu non devi... ; – *Tu nu ai decât experiența tragicului, a durerii = Tu non hai che l'esperienza del tragico, del dolore* ; Ochii ei aveau culoarea mării după furtună = I suoi occhi avevano il colore del mare dopo la tempesta ; Femeie, o, tu, de căldură prin zodii ferită = O, donna, tu, dal calore protetta per grazia dei pianeti ; Maestre Felini, rod pur tu din astă târzie țărână = Maestro Fellini, puro frutto di questa tarda polvere ; Statul acesta din ură a fost conceput = Questo stato fu concepito dall'odio ; *Oh, si, parlo da sola adesso, si, parlo da sola = O, sì, parlo da sola adesso, sì, parlo da sola ;* – De-o fi sufletul tău într-o zi să-l trădez = Se ci fosse un giorno ch'io tradisca la tua anima ; Una mă simt cu chenarul acestui calvar = Mi sento tutt'una con la cornice di questo calvario ; Oh, si, *grazie, qualunque cosa succeda! = O, sì, grazie, qualunque cosa succeda!* ; ...Fericiți cei săraci cu duhul = *Beati i poveri in spirito* ; Acum știi, cartea ta de iubire nescrisă e încă... = Adesso sai, il tuo libro d'amore non fu scritto ancora... ; Da, cartea ta de iubire nescrisă e încă = Sì, il tuo libro d'amore non fu scritto ancora ; Drumurile tale se explică așa = I tuoi viavai hanno una ragione ; ...Și-apoi ce rămâne, în fapt, din torturile tale?... = ...E poi cosa rimane, infatti dai tuoi supplizi?...; ... Iar peste apa lagunei, zâmbind = ... E sopra l'acqua di questa laguna ; Lido. Raiul lui Dumnezeu pe pământ = Lido, il Paradiso di Dio sulla terra ; O, ce frumos e poporul acesta când nalță spre ceruri... = Quant'armonia in questo popolo mentre innalza verso il cielo... ; În trei limbi la un loc rotunjești acest mistic mesaj al speranței = In tre lingue sorelle consegui questo mistico messaggio della speme ; …O, ce e omul, fragil cum e omul, când lumea și lumile toate = Cosa è l'uomo così debole, quando gli esseri ; Ave Maria! =Ave Maria! ; Spirite-alese, voi, păsări solare = Spiriti-eletti, voi uccelli solari ; – Io ti salvero!... ; – Io ti salvero!... ; Epilog. Să ai liniștea necesară... = Epilogo. Avere la tranquillità doverosa... ; **Note = Note**. Literatura de frontieră / Geo Vasile = Letteratura di frontiera / Geo Vasile ; Postfață / Matilde Caponi = Postfazione / Matilde Caponi.

2018

16. **La pietra di Ca' Vendramin. Dialoghi di una straniera col vecchio amico Alter** / Eugenia Bulat. – Tropea : Meligrana Editore, 2018. – 160 p. – În trad. autoarei. – ISBN 978I8868153007. – Conține: *Introduzione all'edizione italiana / Ilaria Serra* ; *Prefazione dell'autrice.* **I. Galleggianti paesi, privi di terra…:** Il gioco delle perle di vetro... ; Deriva, col loro pensiero nell'occhio disfatto rimangano ; galleggianti paesi privi di terra... ; i più bei morti del mondo! ; Yeti disceso dalle siberie ; I mmigrati del 2013 ; questa magnolia… ; due anemie di primavera… ; La globalizzazione, sotto le armi ; una rilevante metafora… **II. Ti chiamerò Amore, Senso e Ordine...:** Maiastra, Brancusi ; Poesia e ombra... ; un feto partoriente... ; Ti chiamerò Amore, Senso e Ordine... ; I poeti al „Paradiso perduto" ; La Biennale 2013... **III. Rè Lear, che aspettava la morte sulle Zattere!...:** Mai am un singur dor... ; Un rito quotidiano… ; con occhi azzurri, di vetro... ; e la vista torna immensa... ; Il mondo degli animali... ; La pietra di Cà' Vendramin... ; *Pace, onda sarai anche tu,* come me… ; eterno carosello adriatico… ; Concentriche, ancor più concentriche... ; Una variazione sul come si muore ; Suona ancora il violino, parole... ; La messa ai Santi Apostoli. **IV. L'Essere di fronte all' Essere:** Le domande – colonne viola – volavano verso l'alto... ; l'Essere di fronte all' Essere ; cantar te, Bovary... ; Tutto è Uno... ; ed il cerchio è chiuso... ; una vita biblica... ; saranno anni maturi, tardivi… **V. Uccelli piranha a San Michele:** Nadia in Oddi ; L'epitaffio come hay-ku… ; Guardi stupita… ; a mia oară de mine mă las... ; Riposa in pace, bambino mio… ; Uccelli piranha a San Michele ; piena di ossa, circondata dal mare... ; Ed il resto – silenzio… **VI. Addio, alghe!...:** come si guarda l'acqua... ; Basilica dell'Abbazia... ; Venezia quale era… ; Addio, alghe... ; sapore della felicità ; il ritorno della terra nella terra...

Volume de versuri în format electronic (CD-ROM)

2017

17. **Ce facem noi cu două mari tristeți?...** : Poeme de pe Valea Plângerii : Album de poezie și muzică. [Vol.] 1 / selecție și lectură: Eugenia Bulat ; idee și montaj: Maria Saharneanu. – Chișinău, 2017. – 1 disc optic electronic (CD-ROM). – Titlu

preluat de pe eticheta discului. – Fundal muzical: Nocturna de Frèdèric Chopin. – Conține: Geneză ; La poarta casei părintești ; Să fim pururea cu neamul ; De dor de voi ; La vamă ; Pseudo-patriotul ; Ce mult v-am iubit /Dedicație pentru Doina și Ion ALDEA-TEODOROVICI /Voce Larisa COJOCARU și Valeriu CORNEA. Muzică: Saveliu COJOCARU ; Femeie /Poetei Leonida LARI ; La Ipotești, toamna ; Blestemul ; Fără iluzii, doar cu Dumnezeu ; Stare de suflet ; Durere tu ; Să-mi spuneți voi?!... ; De la Costiceni, din dulcea Bucovină... /Poetului Ion VATAMANU ; Clopotul tăcerii /Maestrului Ion UNGUREANU ; Ce facem noi cu două mari triste?... ; De Țară ; Insomnii de Crăciun /Martirului Ilie ILASCU ; Amicilor mei ; Testament ; Continuitate ; Aștept primăvara ; Lăsați-mă să fiu femeie ; Amica ; Romanță ; Organică ; De toamnă ; Aproape hibernală ; Târziu ; Un dat ; Paștele Blajinilor ; „Continuitate" /Dedicație Mamei. Voce: Aliona TESU. Muzică: Saveliu COJOCARU.

18. **Ce facem noi cu două mari triste?...** : Poeme de pe Valea Plângerii : Album de poezie și muzică. [Vol. 2] / selecție și lectură: Eugenia Bulat ; idee și montaj: Maria Saharneanu. – Chișinău, 2017. – 1 disc optic electronic (CD-ROM). – Titlu preluat de pe eticheta discului. – Fundal muzical: Nocturna de Frèdèric Chopin. – Conține: Icoană de mart' ; Peron de tranzit ; Prin Tine /Lui Mihai EMINESCU ; Țăranii de la Durău ; Din străinie ; Veneția ca un dat... ; Porumbeii Veneției ; E ca și cum te-ai decupa... ; „Revino" / Ioana CĂPRARU și orchestra „Folclor". Muzică: Saveliu COJOCARU ; Femeia în străinie ; Pastel cu cai și viori /Artiștilor noștri aflați în exod ; Acord final ; Acasă, copiii se-ntorc în sicrie din stradă ; Te bucuri plângând de credința ce-o au ; Copiii Moldovei, cei care scriu... ; Patetică ; Limba Română în străinie ; Poeții sunt / Pentru Grigore VIERU ; Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu ; Cădere în verde ; „Lăsați-mă să fiu femeie" /Voce: Mariana CEPRAGA. Muzică: Saveliu COJOCARU.

Volume de critică literară

2005

19. **Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale** : Ideea Națională. Poezia / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura PRAG-3, 2005. – 200 p. : fot. – ISBN 9975-77-057-6. – Conține: Cu-

vânt înainte ; Prefață. **I.** O generație a *Acceleratului* cu un *înger blond* rămas cu ochii spre cer. **II**. *Memento pentru viitor* fără o *iubire salvatoare* : [despre creația unei tinere, sclipitor de inteligentă, Doina Paladi]. **III**. *Ultimul tren*, debarcarea în vid : [Sabina Cârstea, venind pe urmele colegelor mai mari...]. **IV**. *Actul vederii: E întuneric peste tot. Și în lumină* : [creația Doinei Postolachi, de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade"], ca și majoritatea copiilor („poeți-veterani") care au stat la baza cenaclului „Clipa siderală" și a revistei omonime. **V**. *Mitul generației tinere* și primul impact direct cu demonii din *Cutia Pandorei* : [Ștefan-Vitalie Condrațki a fost instrumentul uman sensibil...]. **VI.** *Motiv cecen* cu piramide egiptene și *un plâns în șoaptă* pe Nil : [Doru Mătcaș se încorpora mesajului exprimat de generația sa...]. **VII**. *Răni abisale* spulberate pe maluri de Prut : [reflecții literare despre tinerii creatori de poezie din Republica Moldova: Doru Mătcaș, Nicoleta Culava, Doina Postolachi, Tatiana Scurtu, Silvia Corj, Lucia Șișcanu etc.]. **VIII**. *Omul selecționat, cuptoarele încinse* ale „Clipei Siderale" și *virgula care frige* : [criticul literar Mihai Cimpoi, scriitorii Anatol Codru, Ion Hadârcă, aflați alături de activitatea „Clipei Siderale"]. **IX.** *O ciută* căreia nimeni nu-i *surpă plecarea* : [despre creațiile literare semnate de Natalia Șpac, de la Liceul „Ion Vatamanu" din Strășeni, și Doina Postolachi, de la Liceul „Mircea Eliade"]. **X**. *Business literar* cu o poezie care *se mătură de pe străzi* și o noapte care poate despărți sinele de sine : [Doina Bulat izbucnește spontan cu creația sa în același spirit modern/postmodern, specific colegelor sale mai mari...]. **XI**. *Timpul e viu și încă doare* – un preludiu al anului 2002 : [despre creația tânărului Vasile Lisnic, elev al Liceului de Creativitate și Inventică „Prometeu"]. **XII**. *Genomul român* afectat și o instigație la *vivisecția roșului* : [junele Costel Crețu va fi în toamna anului 2001 pe aceeași lungime de undă cu Vasile Lisnic...]. X**III**. *A fi nu e ușor: e necesar să te prinzi în pumn și să-l ții strâns...* : [reflecții despre tinerii, care, ajungând să-și contureze clar mesajul literar , au fost publicați: Snejana Obreja de la Cahul, Lilia Mantea și Victoria Cibotaru din Strășeni, Aurica Borzin, Ina Cotelea, Doina Baban, Dumitru Mișin (USM, Chișinău), Inga Mihailov

din Trușeni etc.]. **XIV**. *Amorul unui nesomn* într-o *apocalipsă tărăgănată* : [despre creațiile literare semnate de suava Aurica Borzin de la Liceul Teoretic „Alexei Mateevici" din Căușeni]. **XV**. Un *îndemn la imaginație* cu ciclopi și *copii bătrâni* cărora *nu li se mai poate întâmpla nimic* : [despre evidenta provocare literară pe care o făcea rebelul Ruslan Carța, de la Edineț...]. **XVI**. 2004: un an cu copii *gândiți de dinăuntru* : [creația generației „Clipei Siderale" în anul 2004: Corina Rezneac, de la Liceul „Nicolae Iorga" din Chișinău, Olesea Ursu, de la Liceul Român-German „Mihail Kogălniceanu" din Chișinău, Olga Cojocaru de la Sărătenii Vechi, Orhei, Tatiana Lupu, de la Liceul „Ion Vatamanu" din Strășeni, Daniela Luca, Liceul „Matei Basarab" din Chișinău etc]. **XVII**. Pe eșafodul *identităților sângerânde* – o tânără care *și-a bătut toate întrebările în loc de cuie* : [despre poezia semnată de Olga Anghelici, prezentă în modul cel mai activ în activitățile „Clipei", deținătoare a Marelui Premiu la Poezie (liceeni) în cea de-a VI-a ediție a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu"]. **XVIII**. Depășirea *fricii de diferență* cu copiii care ochesc *gloanțe cu pieptul și învață copacii din România că sunt frați de sevă cu cei din Basarabia* : [despre Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", care a făcut posibilă comunicarea și competiția între copiii cu har literar de pe ambele maluri ale Prutului...] ; Instantanee siderale : [fotografii de la ședințele Cenaclului Literar „Iulia Hasdeu" și participarea tinerilor din Basarbia la greva generală anticomunistă din iarna-primăvara anului 2002].

Volume de publicistică

2020

20. **PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat** : In memoriam / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura UNU, 2020. – 452 p. : fot. – ISBN 978-9975-3459-2-7.

2021

21. **Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii. Evocări. Imagini** / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura UNU, 2021. – 640 p. : fot. – ISBN 978-9975-3513-0-0. – Conține**: ÎN LOC DE**

PREFAȚĂ. Argument ; Unde te-a găsit *Perestroika*? ; Primul cartuș ; Valul ; Muniția noastră de război ; Darul vorbirii ; Erupția rostirii ; Totul s-a coagulat în jurul lui Ion Hadârcă ; DATINA ; Era timpul ; Fața unui popor luminat de libertate ; Era victoria noastră, a tuturor ; Calea spinoasă spre Adevăr ; Fii binevenită, Renaștere! ; Cântec de rugă pentru Dumitru Matcovschi ; Vremile – sub cârma omului ; Alegeri noi – lideri noi! ; O, Libertate, sfântă Libertate! ; Libertate, te iubim! Ori învingem, ori murim! ; Șopârlele Codului Funciar ; Eu sunt reprezentantul Guvernului în teritoriu ; „За здравие! Vin ai noștri!" ; Declarația de Independență a Republicii Moldova ; Documentarul înfrățirii a două sate românești – Sadova, Călărași, și Sadova, Suceava, – în condițiile URSS-ului. **DE UNDE VENIM**. Călărașii – cel mai important corp de oșteni în armata țărilor românești. **NOI AM ÎMBRĂȚIȘAT CAUZA NAȚIONALĂ ÎN CHIP DUMNEZEIESC**. Luptam împotriva unui aparat de stat, care avea totul! / Nicolae Pârțac. – P. 193-238 ; Inima mișcării de eliberare Națională a fost la noi! / Ștefan Maimescu. – P. 239-310 ; Așa ceva trebuie să trăiești, ca să înțelegi / Alexandru Trifan. – P. 311-349 ; Țăranului îi spunea inima că se așteaptă schimbări mari / Valeriu Bulat. – P. 350-384 ; Imboldul – de la Centru, forța – din teritoriu! / Valentina Cușnir. – P. 385-413 ; Nu sunt eu strălucire, sunt așa cum cunt / Mihai Oanța. – P. 414-424 ; Noi nu eram romantici în sensul obișnuit al cuvântului / Valerian Grosu. – P. 424-459 ; Bravicea – o excepție care s-a extins / Gheorghe Pruteanu. – P. 460-488 ; De la Strasbourg înțeleg mai clar ce se întâmplă acasă / Gheorghe Bobeică. – P. 489-500 ; Zorile Călărașilor : [istoria metamorfozei ziarului raional „Zorile"] / Eugenia Bulat. – P. 501-513 ; „Где слова на балладу Чиприана Порумбеску?" / Inga Druță. – P. 513-518 ; Noi nu știam ce-i aceasta cenaclu / Petru Căpitan. – P. 519-523 ; Am simțit că-s stăpân la mine acasă / Mihai Lozovan. – P. 524-533 ; Omul cu chitara / Mihai Zdraguș. – P. 534-538 ; Timp și Omenire. Sergiu Cojocaru. In memoriam / Rodica Cojocaru, Grigore Grigorescu, Nicolae Dabija, Valerian Grosu, Tudor Josanu. – P. 539-557 ; Directorul Renașterii Naționale din Călărași. Vasile DUB. In memoriam / Eugenia Bulat. – P. 558-559 ; Conflictul din Transnistria era pentru el cel mai dureros subiect. Gheorghe

Delegeanu. In memoriam / Natalia Delegeanu, Iurie Colesnic. – P. 559-568. **TRANSNISTRIA – O ȚARĂ DE DÂNȘII INVENTATĂ**. – P. 569-578. **ÎN LOC DE EPILOG**. Nimic nu mai poate fi cum a fost – P. 579-580 ; Deșteptarea prin datină : Interviu acordat de Ion Hadârcă doamnei Eugenia Bulat. – P. 580-592. ANEXE. – P. 595-638.

2025

22. **Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul unei predestinări** : Radiografia unui fenomen cultural din DIASPORA italiană / Eugenia Bulat ; lectură, îngrijire text: Eugenia Bulat, Doina Ferenț. – Chișinău : Editura Universul, 2025. – 288 p. : fot. – ISBN 978-9975-47-293-7. – Conține: **ARGUMENT** / Eugenia Bulat ; **I. Muzica – trezirea timpurie la o viață profundă și autentică.** Minunea de a avea un frate mai mare ; Fanfara școlii ; „Sunt dat aici, în câmpul acesta la artei" ; „Fericit și cu lacrimi în ochi" ; „La 7-8 ani, cântam la petreceri în armată" ; „Ne-a crescut și ne-a învățat să muncim" ; „La Soroca, îmi aranjam viața așa cum mă ajungea capul" ; „Au fost momente când plângeam în sinea mea" ; Primul clarinet ; „Cum, adică, student?!" ; „Vreau să ofer ceva concret acestor copii" ; „Și eu vreau la Conservator" ; „Muzica este tot o știință" ; „O să muncesc să fac ceva din viața mea!" ; „Lista" familiei Dinjos. **II. De la fanfara școlii până la *pâinea sacră* a concertelor marilor maeștri.** Oamenii care se implică în viața ta ; Primul profesor de muzică ; „Profesorul Bagrii, el m-a făcut pe mine" ; „Să mă întrețin, să-mi duc la capăt studiile!" ; „În anul doi, cântam în *Orchestra profesorilor*" ; Dirijor al orchestrei de fanfară și de estradă ; „Mergi înainte, că mergi foarte bine!" ; Andrei Tamazlâcaru – un Dumnezeu al muzicii populare ; „Dacă nu salvăm noi folclorul, nu o va face nimeni!" ; „Jarul ascuns poate deveni flacără" ; Concertele – o *pâine sacră* pentru studenți. **III. Să te arunci în necunoscut.** „Ca Dumnezeu te-arăți în mii de fețe" ; „Viața acasă era pentru mine foarte plină" ; „Lumea cunoaște foarte puțin viața artiștilor" ; „Ne ponimaiu, govorite po russki!" ; „Aici nu primează banii, ci corectitudinea față de discipoli!" ; „Și am văzut că toate lucrurile stau strâmb..." ; Să-ți revendici statutul, profesia de acasă și

demnitatea ; „Așa discuții trebuie să aibă loc între oameni" ; „Ce este viața, ce cată să fie..." ; „Faptele vorbesc cel mai exact despre om" ; Globalizarea ; *Politically correct* versus UNESCO ; „Și eu sunt un obiect..." ; „Eu înțelegeam: trebuie să mă jertfesc câțiva ani" ; „Cultura nu mai este ocrotită de Stat" ; „Armonia" este o asociație pe bune!" ; „Promovarea culturii țării tale se face și în limba țării de adopție" ; „Pizza italiana verra!" ; „E un sacrificiu pe care în timpurile noastre rar om îl crede posibil" ; Care este limita în a oferi? ; „Un om care nu-i minte, nu profită de ei" ; Sufletul neamului nostru, necesitatea unei izbăviri terapeutice ; A dezvolta personalitatea și experiența copiilor ; Realitățile și fericirea de neatins. **IV. ARMONIA. Incipit, periplu, realizări. „**Cu el am început, cu Tommaso Luca" ; „Am venit eu, un străin, să fac cultură…" ; A fi străin printre străini ; Animozități cu „Bella ciao" ; „Sunt oare marile democrații sinucigașe?..." ; „Este de parcă aș merge pe contrasens…" ; Cine ne face programul de viață?... ; „Rezultatele muncii mi-au oferit bucurie sufletului" ; Doar artiștii își mai amintesc ; „Norocul omului se află în munca lui" ; Culisele organizării unui eveniment cultural ; Cum ne promovăm cultura noastră?... ; „Copiii își înțeleg identitatea prin limbă și prin folclorul nostru" ; „La ROZA VIVA" ; Statul versus inițiativele civice ; „Rezultatul la care am ajuns este pâinea și mândria mea" ; „Investesc puterile în pasiunea mea" ; „Aceasta văd eu, cetățean străin într-o țară europeană" ; Ciocoiul modern și vulnerabilitatea persoanei ; Digitalizarea, omul aservit puterii ; Cultura este nemărginită în ascensiunea sa ; „Salvarea mea este în muncă" ; „Voi lupta până îmi vor demonstra că ei sunt cei care se declară" ; „Sper ca umanitatea să reziste". **V. ARMONIA și mentorul ei: sincope, ascensiuni, „amor fati"**. „De acolo a început profesoratul meu" ; „Lucram ca să conturez o adevărată orchestră" ; „Politica folosește minciuna, manipularea, intriga" ; „Statul nu cunoaște în profunzime ceea ce se întâmplă în teritoriul său" ; „Nimic nu este ușor atunci când mergi împotriva curentului" ; „Amor fati" ; „Și m-am apucat să dezvolt talente" ; Ringul, profesorul și marea provocare ; „Cu această credință am început să lucrez cu copiii" ; „Dopo scuola" ; „Talentul poate fi dezvoltat" ; „Prin muzică, creierul copilului se dezvoltă con-

tinuu" ; „Muzica creează în creierul copilului noi conexiuni neuronale" ; Tot mai mulți părinți își aduc copiii la Școala de Muzică ; „Responsabilitatea – calitate de care depinde viitorul copilului" ; „Folclorul – oxigenul cu care se respiră la Școala de Muzică" ; Frumusețea unui copac sădit în tine de altcineva. **VI. *Dominus, Rerum, Miraculum* sau rotirea în cerc după Haruki Murakami.** „De ordin superior pentru mine este Orchestra ARMONIA" ; „Poate că toate au un răspuns mult mai simplu?" ; „Adevărul meu e în muncă. Ea, munca mea, îl confirmă" ; O cale biblică ; „Cântam Bach și Mozart și eram „boschetar" ; „Această activitate este sensul vieții mele „ ; Cu Brams, Gabriel Dinicu și Beethoven, la Roma ; „Pământul acela al nostru nu ne cunoaște" ; Dansează mai departe**! VII. „Prin venele lui curge muzică în loc de sânge.** „Degete de aur aleargă peste neam" / Andrei TAMAZLÂCARU. Petru Dinjos: „Copiii încep să cânte atunci când încep să gândească" ; „Petru Dinjos – un romantic incurabil care vrea să transforme lumea" ; Virginia și Sergiu Negară: „Petru Dinjos e marele noroc al copiilor din Orchestra ARMONIA și al părinților acestora" ; Anatolie Luca: „Ne ziceam că nu este real, spuneam că domnul Dinjos e capabil să facă și ursul să danseze" ; Anica Trăistari Verdeș: „Petru Dinjos s-a născut muzician, prin venele lui curge muzică în loc de sânge" / Veta GHIMPU MUNTEANU. Matteo Saturno: „Muzica moldovenească este făcută cu inimă și sânge" ; Alberto Furlanetto: „Am avut norocul să-l cunosc pe Petru Dinjos și să mă pasionez de munca sa" ; Gheorghe Mustea: „Petru Dinjos este o personalitate artistică împlinită" ; Valeriu Luță: „Petru Dinjos este un patriot, un om cu rădăcinile aici, în Basarabia" ; Viorel Foiu: „Eu nu cunosc un alt om ca el!" ; „*Decât străin acasă, mai bine străin printre străini* – Petru Dinjos, din Italia, cu dor de-acasă" ; Laudatio cu 7 coloane latine și grecești / Eugenia BULAT. **GALERIE IMAGISTICĂ**. *Petru Dinjos. Predestinarea. Repere vizuale.* Anexa 1. Petru Dinjos. Un CV cât o viață de om. Anexa 2. *Cupele lui Tommaso Luca* [colaj de fotografii]. Anexa 3. Ne mândrim cu consătenii noștri care ne-au făcut localitatea vestită! [colaj de fotografii].

Volume coordonate/redactate

1994

23. **Sclipiri siderale. [Vol. 1]** : Antologie de creații ale Clubului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" ; redactor: Eugenia Bulat ; pictor: Victor Cobzac. – Chișinău : Lyceum, [1994]. – 208 p. : il.

1997

24. **Sclipiri siderale. Vol. 2**. **Capilarele clipei**: Nicoleta Culava, Ștefan-Vitalie Condrațki, Diana Nanu și Doru Mătcaș : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat ; coperta: Victor Cobzac. – Chișinău : Universul, 1997. – 116 p. : il. – (Între pană și penel). – ISBN 9975-944-03-5.

25. **Sclipiri siderale**. **Vol. 3. Al cincilea ungher** : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat ; coperta: Victor Cobzac. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – 222 p. – (Între pană și penel). – ISBN 9975-944-04-3.

PREZENȚE POETICE

Versuri publicate în volume și culegeri

1992

26. **Lăsați-mă să fiu femeie... ; Evadare din voi ; Blestemul ; La vamă ; De dor de voi :** *Confraților de peste Podul de Flori de la Prut ;* **Noi venim din Roma cea căruntă :** *Imnul copiilor Liceului Român-Englez „Mircea Eliade"* **; Stare de suflet ; Aștept primăvara** : [versuri] / Eugenia Bulat // Lumină de veghe : Versuri / alcătuitor: Gr. Ciugut. – Chișinău : Lumina, 1992. – P. 20-25. – ISBN 5-372-01397-4.

1999

27. **Ce facem noi cu două mari tristeți?...** / Eugenia Bulat // Eterna iubire : Antologie : Versuri de dragoste ale poeților din Basarabia și Nordul Bucovinei. 1990-2000 / selecție: Anatol Ciocanu, Mihai Prepeliță, Sergiu Puică ; coordonator: Vasile Căpățână. – București : Editura „Biodova & Cronica Română", 1999. – P. 157. – ISBN 973-96272-7-7.

2001

28. **Eu vatra mi-am iubit-o doar prin Tine**…: *Lui Mihai Eminescu* : [versuri] / Eugenia Bulat // Vârful-nalt al piramidei : Antologie de texte despre și pentru Eminescu / Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu" ; responsabili de ediție: Valeriu Nazar, Vlad Zbârciog, Călina Trifan. – Chișinău : Pontos, 2001. – P. 297-298. – ISBN 9975-938-46-9.

2008

29. **De pe rază, cădere** : [versuri] / Eugenia Bulat // „Clipa siderală"– reverberații în timp și spațiu / coordonatori: Aurelia Borzin, Iulia Iordăchescu. – Chișinău : Cartier, 2008. – P. 97-99. – ISBN 978-9975-79-521-0.

30. [**Poezii**] / Eugenia Bulat // România din suflet : 90 de poeți care celebrează 90 de ani de la Marea Unire : Antologie de poezie / [editori: Ana Ruse, Valer Cușner, Laura Văceanu]. – Constanța : Editura „Boldaș", 2008. – P. 28-30. – ISBN 978-973-88626-5-4.

2010

31. **Optică 1 ; Exod vegetal ; În primăvară doar ... ; În fiecare zi ... ; Cădere în necuvinte ; ...Atunci când cobori... ; Cădere în ape** : [versuri] / Eugenia Bulat // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : Un veac de poezie românească / Adrian Dinu Rachieru. – București : Editura Academiei Române ; Chișinău : Știința, 2010. – P. 508-513. – ISBN 978-973-27-1884-1. – ISBN 978-9975-67-694-6.

2012

32. **Acum trupul tău devenise egal, uniform... ; Spirite-ale-**

se, voi, păsări solare, ... ; Să ai liniștea necesară : [versuri] / Eugenia Bulat // Cartea poeziei. 2012 / antologatori: Emilian Galaicu-Păun, Mircea V. Ciobanu, Lucia Țurcanu ; cuvânt-înainte: Emilian Galaicu-Păun ; coperta: Mihai Bacinschi. – Chișinău : Editura Arc, 2012. – P. 101-103. – ISBN 978-9975-61-673-7.

33. **[Poezii]** / Eugenia Bulat // Annuario del Centro Culturale Italo Romeno. – Milano : Editura Rediviva, 2012. – 208 p.

Anuarul se încheie cu trei fragmente de proză semnată de Doina Ruști, Viorel Boldiș, Ingrid Beatrice Coman și cinci de poezie – Ana Blandiana, Grigore Vieru, Vasile Voiculescu, Viorel Boldiș și Eugenia Bulat.

34. **Venecia = Veneția ; Las poesías me venían = Poeziile îmi veneau** : [versuri] / Eugenia Bulat // Antologie de poezie românească din Moldova în versiune spaniolă = Antología de poesía rumana de Moldavia en versión española / autor al ediției, traducător din română în spaniolă: Maria Augustina Hâncu. – Chișinău : Lumina, 2012. – P. 58-63. – Text paral.: lb. span., rom. – ISBN 978-9975-65-334-3.

2013

35. **Carusel adriatic ; Pastel cu cai și viori ; Ancore și derivă...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Cartea poeziei. 2013 / antologatori: Grigore Chiper, Nicolae Popa. – Chișinău : Lumina, 2013. – P. 147-149. – ISBN 978-9975-65-347-3.

36. **Nello sgabuzzino : (secondo diario di una latitante dell' Est)** : Venivi dal selvaggio Est... ; I bambini della Bessarabia, i geroglifici del futuro... ; ...Era gennaio e nella Bessarabia i poeti morivano sule strade ; Beati quelli *senza destino*, beati... ; Adesso il tuo corpo era divenuto uguale, uniforme... ; I suoi occhi avevano il colore del mare dopo la tempesta ; Mi sento tutt' una con la cornice di questo calvario ; I tuoi viavai hanno una ragione... ; Spiriti-eletti, voi uccelli solari... ; Avere la tranquillità doverosà ... : [fragment din volumul „Eugenia Bulat. În debara : Al doilea jurnal al unui evadat din Est : O narațiune poetică = Nello Sgabuzzino : Il secondo diario di una latitante dell' Est : Una narrazione poetica (Chișinău, 2010)] / Eugenia Bulat ; traducere în limba italiană de Geo Vasile // LUNARIONUOVO :

Rassegna mensile di scritture letterarie, analitico-critiche e del costume fondata e diretta da Mario Grasso. – 2013. – Nr 57/63 (14 Gennaio) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.lunarionuovo.it/nello-sgabuzzino/ (accesat : 03.09.2025).

37. **Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell' Est** (con testo in romeno) : 1.Venezia ti fu data.... ; 2. I piccioni di Venezia ; 3. Quando scendi nelle acque ; 4. ...Camminare tra la gente ; 5. ...Donna, tu ; 6. La poesia era impossibile ; 7. È come se ti stagliassi dal tuo habitat ; 8. Le tue attese non lasciarle più dolere… ; 9. Sprofondare nel logos. ***In seguito, le stesse poesie, nello stessa ordine, in lingua originaria, lingua romena:*** 1. Veneția ca un dat ; 2. Porumbeii Veneției ; 3. Atunci când cobori în apele tale ; 4. …Să mergi printre oameni ; 5. … Femeie, tu ; 6. Poezia era imposibilă ; 7. E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău ; 8. Așteptările să nu te mai doară ; 9. Cădere în logos… : [fragment din volumul „Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est), (Chișinău, Cartier, 2008)] / Eugenia Bulat ; traducere în limba italiană de Gabriella Molcsan // *LUNARIONUOVO :* Rassegna mensile di scritture letterarie, analitico-critiche e del costume fondata e diretta da Mario Grasso. – 2013. – Nr 60/53, nuova serie (18 apr.) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.lunarionuovo.it/venezia-ti-fu-data-diario-di-una-latitante-dellest/ (accesat : 03.09.2025).

2014

38. **Din jurnalele venete ; ... Să te surprinzi brusc ; Poetului Grigore Vieru ; Aproape că gânguresc... ; Cădere în logos... ; Vise de larg consum... ; Zile care nu se repetă... ; Taina Loch Ness ; Lido. Raiul lui Dumnezeu pe pământ... ; Să ai liniștea necesară** : [versuri] / Eugenia Bulat // Din lirica feminină a Basarabiei / selecție, editor: Virgil Șerbu Cisteianu. – Alba-Iulia : Editura „Gens Latina", 2014. – Vol. 3. – P. 111-128. – ISBN 978-606-8291-78-9.

39. **Porumbeii Veneției ; Poeziile îmi veneau... ; Așteptările să nu te mai doară... ; Cădere în verde /** Eugenia Bulat // Antologia „Limba noastră cea română" : StarPress 2014 / editor, selecție: Ligya Diaconescu. – [Galați] : Editura Olimpias, 2014. – P. 212-213.

2017

40. **Ce facem noi cu două mari tristeți?... ; Organică ; Aproape hibernală ; Contrapunct ; Dezlegare** : [versuri] / Eugenia Bulat // La taifas cu iubirea : Antologie / antologator: Ligya Diaconescu. – [Galați] : Editura Olimpias, 2017. – P. 74-76.

41. **Și numai în dimineață...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Cartea poeziei. 2017 / antologator: Călina Trifan. – Chișinău : Editura Arc, 2017. – P. 72. – 978-9975-0-0004-8.

2018

42. **De Țară ; Peron de tranzit ; De dor de voi** : ***(Confraților de peste Podul de flori de la Prut)*** **; Icoană de mart' ; Ce facem noi cu două mari tristeți?...** : [versuri] / Eugenia Bulat // O limbă. Un neam. Târgoviște – Chișinău – Cernăuți. – Alba Iulia. Cetăți ale spiritualității românești : (Antologie de poezie) / antologatori: Mihai Stan, Victor Petrescu, Mihai Cimpoi [et al.] ; editor: Mihai Stan. – Târgoviște : Editura Bibliotheca, 2018. – P. 168-172. – ISBN 978-606-772-318-2 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://costyconsult.wordpress.com/2018/12/15/o-limba-un-neam-targoviste-chisinau-cernauti-alba-iulia-cetati-ale-spiritualitatii-romanesti-antologie-de-poezie-realizatori-mihai--stan-coordonator-victor-petrescu-targoviste-acad/ (accesat : 12.12.2025).

Versuri publicate în seriale

1989

43. **Așteptare** : [versuri] / Eugenia Bulat // Orizontul. – 1989. – Nr 5. – P. 43.

44. **Microfonul 3** : Se consacră deputaților care au apărat interesele noastre vitale la istorica sesiune a treisprezecea : [versuri] / Eugenia Bulat // Tineretul Moldovei. – 1989. – 15 oct. – P. 4.

1990

45. **Microfonul trei** : *Lui Ion Hadârcă și celorlalți deputați ai poporului ai URSS, care au apărat la sesiune interesele neamului nostru* : [versuri] / Eugenia Bulat // Columna. – 1990. – Nr 1. – P. 99.

46. **Rugă de Neam** : [versuri] / Eugenia Bulat // Zorile. – 1990. – 4 aug. – P. 4.

47. **Să fim pururea cu neamul** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul. – 1990. – 30 aug. / 5 sept. – P. 1

48. **Să fim una cu Neamul** : [versuri] / Eugenia Bulat // Femeia Moldovei. – 1990. – Nr 10. – P. 11-12 ; Glasul Bucovinei. – 1990. – Nr 31. – P. 1.

49. **Urmașilor ; Obsedare** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1990. – 10 dec. – P. 2. – (Plai : Pagină literară).

1991

50. **Amica** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața satului. – 1991. – 18 dec. – P. 6.

51. **Blestemul ; Lacrimă de piatră** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 7 mai. – P. 2. – (Plai : Pagină literară).

52. **Colind pentru bunic :** ***Sfătosului bunic din Humulești, decedat la 31 decembrie 1889*** **; Continuitate ; Pseudopatriotul ; De dor de voi :** ***Confraților de peste Podul de flori de la Prut*** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 23 mar. – P. 2 : fot. – (Plai : Pagină literară).

53. **În astă lume... ; Rugă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Moldova. – 1991. – Nr 3. – P. 18-19 : fot.

54. **La vamă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 18 apr. – P. 2. – (Plai : Pagină literară).

55. **Leonidei Lari** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 12 mar. – P. 2. – (Plai : Pagină literară).

56. **Pseudopatriotul ; Lacrimă de piatră ; De dor de voi:** ***La Podul de flori, confraților de peste Prut*** **; La vamă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1991. – Nr 45 (noiem.). – P. 6.

57. **Revelion trist** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 12 ian. – P. 2. – (Plai : Pagină literară).

58. **Vatra de foc** : [tabletă literară] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 12 mar. – P. 2. – (Plai : Pagină literară).

1992

59. **Aștept primăvara** : [versuri] / Eugenia Bulat // Agricultorul. – 1992. – 25 ian. – P. 4.

60. **Colind pentru bunic :** ***Sfătosului bunic din Humulești, decedat la 31 decembrie 1889*** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1992. – 6 mar. – P. 5.

61. **Dor basarabean** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1992. – 1 febr. – P. 4. – (Din creația cititorilor noștri) ; Glasul Națiunii. – 1992. – 16 oct. – P. 5.

62. **Fără iluzii, doar cu Dumnezeu...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1992. – 30 iul. – P. 2.

63. **La Ipotești... toamna ; Continuitate ; Aștept primăvara** : [versuri] / Eugenia Bulat // Basarabia. – 1992. – Nr 9. – P. 21-23.

64. **La vamă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Țara. – 1992. – 3 noiem. – P. 8.

65. **Lăsați-mă să fiu femeie** : [versuri] / Eugenia Bulat // Făclia. – 1992. – 21 aug. – P. 4.

66. **Noi – fără iluzii... ; Regret... actual** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1992. – 22 iul. – P. 4. – (A clopotului limbă).

67. **Strigătul viselor ; Strigăt de toamnă în Basarabia ; Diagnoză postumă ; Evadare din voi** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1992. – 2 iul. – P. 4. – (A clopotului limbă).

1993

68. **Lui Crist** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1993. – 18 apr. – P. 2.

1994

69. **De la Costiceni, din dulcea Bucovină...** : În memoria lui Ion Vatamanu : [versuri] / Eugenia Bulat // Curierul de seară. – 1994. – 22 oct. – P. 5 ; Glasul Națiunii. – 1994. – Nr 36 (sept.). – P. 5.

70. **Femeia ; Singuri ; Înviere ; Iluzii și realitate** : [versuri] / Eugenia Bulat // Columna. – 1994. – Nr 1/4. – P. 12.

71. **Frig** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața satului. – 1994. – 5 noiem. – P. 8.

72. **Insomnie ; Fără cuib** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1994. – Nr 10 (mar.). – P. 4. – (Poesis).

73. **Insomnii** : [versuri] / Eugenia Bulat // Destine. – 1994. – Decembrie (Nr 50). – ISSN 1220-9171.

74. **La vamă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Destine. – 1994. – Februarie (Nr 39). – P. 6. – ISSN 1220-9171.

75. **Lumi paralele** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1994. – Nr 40 (oct.). – P. 4.

76. **Sentință ; [Când tristă cade ceața înserării...] ; Flori de tei ; Contopire ; Târziu** : [versuri] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1994. – 30 apr. – P. 4.

77. **Singuri** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1994. – 10 mar. – P. 4.

78. **Spre Tine venim...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața satului. – 1994. – 30 apr. – P. 1.

1995

79. **Clopotul tăcerii** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1995. – 3 aug. – P. 6.

80. **Durere tu... ; Iluzia zborului ; Prima zi** : [versuri] / Eugenia Bulat // Basarabia. – 1995. – Nr 6. – P. 78-81.

81. **Noi venim din Roma cea căruntă** : Imnul Liceului Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / versuri: Eugenia Bulat ; n. muz.: Daria Radu // Cetatea Dăinuirii. – 1995. – Nr 1 (sept.). – P. a 2-a a cop. – Ediție jubiliară: 5 ani de activitate a Liceului Academic Român-Englez „Mircea Eliade".

82. **Să-mi spuneți și voi?!... ; Cupa trăirii ; Sunt ; Străini acasă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1995. – Nr 1 (ian.). – P. 7.

1996

83. **Clopotul tăcerii** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1996. – 3 oct. – P. 6.

84. **De la Costiceni, din dulcea Bucovină...** : *În memoria lui Ion Vatamanu* : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1996. – 8 aug. – P. 5.

85. **De toate duce lipsă bietul frate...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața satului. – 1996. – 12 oct. – P. 10. – (Caiete de cultură, nr. 53 ; Ediție specială : „Recital").

86. **Introversă ; Pastel ; Durere tu... ; Colind** : [versuri din placheta „Poeme de pe Valea Plângerii"] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 1996. – 12 dec. – P. 8.

87. **Organică :** [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1996. – 2 oct. – P. 8.

88. **Pastel ; „De toate duce lipsă bietul frate..." ; Reflecții ;**

Încă un an... : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1996. – Nr 6 (febr.). – P. 5.

89. **Spre Tine venim...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Cetatea Dăinuirii. – 1996. – Nr 2 (apr./iun.). – P. 19 : fot.

1997

90. **Când voi muri...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Țara. – 1997. – 7 noiem. – P. 8.

91. **Icoană de mart'** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1997. – 19 mar. – P. 8.

92. **Singuri ; Veghe ; Să-mi spuneți voi?!... ; De Țară ; Nocturnă la fine de veac ; Leac ; Contopire** : [versuri] / Eugenia Bulat ; cuvânt introductiv de Gheorghe Vodă // Literatura și arta. – 1997. – 24 iul. – P. 5.

1998

93. **Mi-au picat toate frunzele, mamă... ; Sincopă ; Impact ; Impact 2 ; Impact 3** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 1998. – 4 noiem. – P. 9.

94. **Microfonul 3** : *Deputaților poporului care au apărat interesele vitale ale neamului nostru la istorica Sesiune a 13-a a Sovietului Suprem al RSSM din 31 august 1989* : [versuri] // Eugenia Bulat // Metronom. – 1998. – 26 aug. – P. 1 ; Revista „31 august 1989". – 1999. – Nr 1. – P. 2.

1999

95. **Icoană de mart'** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1999. – 11 mar. – P. 1.

96. **Țăranii de la Durău ; Pruncii de la Costișa ; Lemn ; Cerc ; Certitudine ; Exod basarabean ; Ring** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1999. – 25 mar. – P. 5.

2000

97. **Contrapunct** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2000. – 12 oct. – P. 5. – (Ziua Poeziei – 2000). – ISSN 1857-3835.

98. **Spre Tine venim...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2000 (Vara). – Nr 2. – P. 2.

99. **Străini acasă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața Românească. – 2000. – Nr 9. – P. 64-65.

100. **Un dat...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Moldova suverană. – 2000. – 7 mar. – P. 3.

2001

101. **Colind** : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2001. – Nr 4. – P. 1.

2002

102. **Exod cu prunci și ghilotină** : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 4. – P. 3. – (Poesis).

103. **În Marea Trecere** : [poem] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 6. – P. 1-2.

104. **Peron de tranzit** : [versuri] / Eugenia Bulat // Capitala. – 2002. – 12 oct. – P. 7. – (Ora poeziei a început, ora poeziei nu va trece niciodată).

105. **[Poezii]** / Eugenia Bulat // Cetatea Culturală (Cluj-Napoca). – 2002. – Nr 7. – P. 3.

106. **Pruncii de la Costișa** : ***Copiilor din satele românești*** : [versuri] / Eugenia Bulat // Curierul Ginta Latină : Publicație a Societății Culturale „Ginta Latină" (Iași). – 2002. – Nr 3.

107. **Pruncii de la Costișa : *Copiilor din satele românești* ; Austeritate ; Exod vegetal ; Balanță** : [versuri] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2002. – 11 apr. – P. 8.

108. **Stalactită ; Cerc ; Aproape hibernală ; Efemeridă ; Ceadâncă e viața... ; Un dat...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2002. – 18 iul. – P. 5.

109. **Taina rodirii ; Stalactită ; Târziu ; Un dat... ; Dezlegare ; Efemeridă ; Impact 1 ; Condiția femeii ; Cerc** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2002. – 18 iul. – P. 5.

110. **Târziu ; Balanță ; Pruncii de la Costișa : *Copiilor din satele românești* ; Botez : *Fraților mei din Satu Mare*** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 2002. – 29 aug. – P. 10. : fot. – (Moment poetic).

2003

111. **Ce facem noi cu două mari tristeți? ...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Tineretul Moldovei. – 2003. – 9 oct. – P. 4.

112. **Dimineți cu grotă** : [poem] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 4 (aug.). – P. 1.

113. **Exod cu prunci și ghilotină.** : [fragment de poem] / Eugenia Bulat // Capitala. – 2003. – 16 oct. – P. 4.

114. **Magdalena** : [versuri] / Eugenia Bulat // Convorbiri literare. – 2003. – Nr 8. – P. 33. – ISSN 0010-8243.

115. **Nopți de Nord-Ost 1 ; Vodă și ploaia : *Poetului Gheorghe Vodă*** : [versuri] / Eugenia Bulat // Dacia literară. – 2003. – P. 46.

2004

116. **La ușa ta, iubire** : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 6. – P. 1.

117. **Paștele Blajinilor** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2004. – 15 apr. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

118. **Paștele Blajinilor ; Spre Tine venim ; Exod vegetal ; Florii ; Florii la Sfânta Teodora** : [versuri] / Eugenia Bulat // Glasul Națiunii. – 2004. – 15 apr. – P. 1; 13.

2005

119. **Clopotul tăcerii** : *Distinsului om de cultură Ion Ungureanu* : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 3/4. – P. 1.

2006

120. **Patetică** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2006. – 21 sept. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

2007

121. **Între Țară și Est** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața militară. – 2007. – Nr 1. – P. 28.

122. **Veneția dimineața... ; Porumbeii Veneției ; Poezia era imposibilă... ; Pentru Adrian Dinu Rachieru... ; De pe rază, cădere... : *(Copiilor de la Clipa siderală)* ; Poeții sunt ca și prunccii... ; Cădere în verde** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2007. – 6 dec. – P. 6.

2008

123. **De pe rază, cădere** : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2008. – Nr 1. – P. 10-11.

124. **Porumbeii Veneției ; Cădere în ape ; Ușoară mă simt... ; Cădere în logos ; Cădere în verde** : [versuri] / Eugenia Bulat // LITERE. – 2008. – Nr 10. – P. 48-49. – (Poezia acasă). – ISSN 2284-600X (online) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.bibliotheca.ro/reviste/litere/nr_10_2008/litere_nr_10_2008.php (accesat : 03.03.2026).

2009

125. **Poeții** : *Poetului Grigore Vieru* : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2009. – 22 ian. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

126. **Porumbeii Veneției = *I piccioni di Venezia* ; Să mergi printre oameni = *Camminare tra la gente* ; E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău = *È come se ti staliassi dal tuo habitat* ; Cădere în logos = *Sprofondare nel logos*** : [versuri] / Eugenia Bulat ; traducere în limba italiană de Gabriella Molcsan // Le Voci della Luna. – 2009. – Iuglio. – P. 63-67.

127. **Porumbeii Veneției ; Cădere în logos... ; E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău...** : [versuri] / Eugenia Bulat // EUROPA. – 2009. – Nr 2. – P. 108-110. – ISSN 1820-9181.

128. **Venezia ti fu data**... ; **Venezia di mattina**... ; **I piccioni di Venezia** : [versuri] / Eugenia Bulat ; traducere în limba italiană de Gabriella Molcsan // Cultura Romena. – 2009. – [4 aug.] – URL: https://culturaromena.it/venezia-tu-fu-data-raccolta-poetica-eugenia-bulat/ (accesat : 15.12.2025).

2010

129. **De iertare, Pâinii** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2010. – 5 aug. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

130. **Limba Română în străinie** : [versuri] / Eugenia Bulat // Gazeta Basarabiei. – 2010. – 1/15 sept. – P. 8.

131. **Veneai din Estul sălbatic, ... ; Acasă, copiii se-ntorc în sicrie din stradă... ; Porți pruncii aceștia cu tine oricând... ; Acum trupul tău devenise egal, uniform, ... ; În trei limbi la un loc rotunjești acest mistic mesaj al speranței, ... ; O, ce e**

omul, fragil cum e omul, când lumea și lumile toate, ... ; Să ai liniștea necesară... ; Când pacea aceea velină... : [poeme] // Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2010. – Nr 4. – P. 28-29.

2011

132. **Colind de dor de Țară** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2011. – 22 dec. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

133. **Femeia din codrii Cosminului** : [poem *in memoriam* Leonida Lari] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

134. **În debara ; Ochii ei aveau culoarea mării după furtună ; Acum trupul tău devenise egal, uniform... ; ...Era în ghenar și-n Moldova mureau pe șosele poeții... ; Spirite-alese, voi, păsări solare... ; Să ai liniștea necesară** / Eugenia Bulat // Contrafort. – 2011. – Nr 5/6 (mai/iun.). – P. 7. – ISSN 1857-1603.

135. **Limba Română în străinie** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2011. – 15 sept. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

2012

136. **Icoană de mart'** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2012. – 15 mar. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

137. **Paștele Blajinilor** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2012. – 19 apr. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

2013

138. **De profundis** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2013. – 4 apr. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

139. **Porumbeii Veneției ; Acord final** : [versuri] / Eugenia Bulat // Repere culturale românești în Peninsulă. – 2013. – 25 ian. – P. 200-202. – ISSN 2281-079X.

2014

140. **Acea stranie percepție... ; Era ca și cum ai fi dormit somn adânc... ; Și numai în dimineață...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2014. – 21 aug. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

141. **Orezuri pe vânt... ; Caruselul adriatic ; Ancore și derivă... ; Lumi paralele ; Pastel cu cai și viori : *Instrumentiștilor***

Petru Dinjos și Voichița Muntoi **; Ființa în fața Ființei** : [versuri] / Eugenia Bulat // Bucureștiul literar și artistic. – 2014. – Nr 5. – P. 9. – (Poezie românească la KM 0). – ISSN 2601-4351. – ISSN-L 2601-4343 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.bucurestiul-literar.ro/wp-content/uploads/2018/11/bla_2014-nr5.pdf (accesat : 20.11.2025).

2015

142. **Din poemele străiniei. Inedite** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața Basarabiei. – 2015. – Nr 4. – P. 66-71. – (Poesis). – ISSN 2345-1629. – Conține: Limba română în străinie ; De libertate : *„O, libertate, sfântă libertate!" (Ion Hadârcă)* ; De iertare, Pâinii : *La moartea lui Vasile Vâșcu, disident politic, militant pentru demnitate națională și Limba Română în Basarabia* ; Poetului și omului cetății Iulian Filip ; Pentru Nichita ; Maestrului Ion Ungureanu ; ...Și cum nimic nu va mai fi la fel... ; Septembrie, reintru-n în timpul meu.

143. **Patetică** : [versuri] / Eugenia Bulat // Clipa siderală : Serie nouă. – 2015. – Nr 3. – P. 2 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/all-portfolio-list/revista-2015-3-patetica/ (accesat : 24.04.2025).

2016

144. **Colind de dor de Țară** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2016. – 14 ian. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

145. **Crăciun pe stil vechi la Chișinău** : [versuri] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2016. – 14 ian. – P. 3. – ISSN 1857-3851.

146. **Dans le, débarras. Le deuxième journal d'une évadée de l'Est** : [poémes] / Eugenia Bulat ; traduction par Filipe Jaffeux, Cècile Mainardi // *Poésie/Première* : Revue poétique et littéraire / Association Poésie/Première ; fondateur: Robert Dadillon. – Paris, 2016. – Nr 66 (Dècembre). – P. 14-16. – (Dossier Poésie de la République de Moldavie). – ISSN 1259-4427 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.poesiepremiere.fr/2021/01/20/numero-66/ (accesat : 24.04.2025).

147. **Icoană de mart'** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2016. – 24 mar. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

148. **Pastel cu cai și viori ; Acord final ; Limba Română în străinie ; Patetică ; Acasă, copiii se-ntorc în sicrie din stradă ; Te bucuri plângând de credința ce-o au... ; Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu ; Septembrie, reintru-n timpul meu ; Cădere în verde** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2016. – 8 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

149. **Poezia și umbra ; Cerșetor tu de lux ; Păsări piranha la San' Michele… ; Globalizare…** : [versuri] / Eugenia Bulat // Contrafort. – 2016. – Nr 5/6 (mai/iun.) – P. 7. – ISSN 1857-1603.

150. **Străinul ce vine din mare ; Și atunci străină te simți... ; E ca după un lung naufragiu... ; Sentimentul acesta ciudat... ; Când chiar nu mai speri ; ...Acea stranie percepție** : [versuri] / Eugenia Bulat // Destine Literare. – 2016. – Nr 79/82 (iul./oct.). – P. 72-74. – ISSN 1916-0623 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.calameo.com/read/0061252010d5343536704 (accesat : 25.01.2026).

151. **Sufletul meu... ; Femeie tu... ; Poeziile îmi veneau... ; E ca și cum ai fi o materie oarecare... ; Copiii Moldovei, cei care scriu... ; Porți pruncii aceștia cu tine oricând... ; Acum trupul tău devenise egal, uniform... ; Drumurile tale se explică așa...** : [versuri] Eugenia Bulat // Revista Literară. – 2016. – Nr 9. – P. 12-13. – Porumbeii Veneției [colaj de versuri]. – ISSN 2345-1777 ; Idem (Resursă electronică). – URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/ (accesat : 15.07.2025).

2017

152. **Ce facem noi cu două mari tristeți?... ; De Țară ; Ce mult v-am iubit! ; Stare de suflet ; Testament ; Continuitate ; Peron de tranzit** : [versuri] / Eugenia Bulat // Viața Basarabiei. – 2017. – Nr 1. – P. 35-41 : fot. – ISSN 2345-1629.

153. **Dor de țară** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2017. – 21 dec. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

154. **Icoană de mart'** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2017. – 23 mar. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

155. **Imigranții... ; Yeti sosit din Siberii... ; Magnoliul...** : [fragment din volumul de versuri „Piatra de Ca' Vendramin: Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter: *Al treilea jurnal*

al unui evadat din Est"] / Eugenia Bulat // Contrafort. – 2017. – Nr 5/6 (mai/iun.). – P. 7. – ISSN 1857-1603.

156. **Un alt fel de fericire : *Confesiunile străinei de la Veneția* ; Pământul acela al nostru... ; Și lumea aceasta a noastră... ; Sentimentul acesta ciudat... ; Și nu se dezleagă!...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Bucureștiul literar și artistic. – 2017. – Nr 12. – P. 9. – (Poezie românească la KM 0). – ISSN 2601-4351. – ISSN-L 2601-4343 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.bucurestiul-literar.ro/wp-content/uploads/2018/11/bla_2017-nr12.pdf (accesat : 03.12.2025).

157. **Veneția ca un dat...** : [poem] / Eugenia Bulat (Chișinău) // SCRIPTOR. – 2017. – Anul III, Nr 1/2 (ian./febr). – P. 28 : fot. – (Un poet, o pagină). – ISSN 2393-0888 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://editurajunimea.ro/wp-content/uploads/2016/10/SCRIPTOR-1-2-2017.pdf (accesat : 15.12.2025).

2018

158. **Transparente țări plutitoare, fără pământ.... ; Imigranții ; Jocul cu perle de sticlă ; Derivă ; Pământul acela al nostru...** : [fragment din volumul de versuri „Piatra de Ca' Vendramin: Dialogurile străinei cu vechiul său prieten *Alte*r" (Iași : Junimea, 2017)] / Eugenia Bulat // Viața Basarabiei. – 2018. – Nr 4. – P. 65-73 : fot. – ISSN 2345-1629.

2021

159. **Crăciun pe stil vechi în Chișinău** : [versuri] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2021. – 17 dec. – P. 11. – (Anule vechi, te rog, nu fi trist...). – ISSN 1857-3851 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/wp-content/uploads/2022/02/„Florile-Dalbe-Nr.-39-Nr.-40-17.12.2021.pdf (accesat : 25.07.2025).

160. **De dor de voi : *La Podul de flori, confraților de peste Prut* ; Ce facem noi cu două mari triști?... ; Să-mi spuneți voi?!... : *Mancurților de azi și de ieri* ; Limba Română în străinie** : [versuri] / Eugenia Bulat // Vatra Veche. – 2021. – Nr 7 (iul.). – P. 74. – ISSN 2066-0952 ; Idem [Resursă electronică]. –

URL: https://biblioteca-digitala.ro/?volum=9090-vatra-veche--lie-7-151-xiii-2021 (accesat : 03.12.2025).

161. **De Libertate** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2021. – 1 apr. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

162. **Paștele Blajinilor** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2021. – 5 mai. – P. 7. – ISSN 1857-3835.

163. **Și numai în dimineață... ; Era ca și cum n-ai exista... ; Și pentru că nimic nu se vede... ; În vârful picioarelor să ieși... ; Să ți se facă rău de atâta stingere... ; Și iar te ridici... ; Și era acqua alta... ; Să ai liniștea necesară...** : [poeme] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2021. – 9 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

2022

164. **Buncăr** : [poem] : Jurnal săptămânal la Radio Europa Liberă Moldova cu Eugenia Bulat [21-27 martie, 2022] / Eugenia Bulat // Radio Europa Liberă Moldova: Jurnal săptămânal. – 2022. – 2 apr. – URL: https://moldova.europalibera.org/a/31782722.html (accesat : 15.12.2025).

165. **Ce țară tristă...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2022. – 9 iun. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

166. **Încă un an...** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2022. – 22 dec. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

167. **Limba maternă** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2022. – 1 sept. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

168. **Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu ; Cădere în logos... ; Poeții sunt: *Lui Grigore Vieru*** : [versuri] / Eugenia Bulat // Nord Literar. – 2022. – Nr 1 (ian.). – P. 12 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://nordliterar.ro/revista/ianuarie-2022/ (accesat : 03.12.2025).

2023

169. **Cădere în logos** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2023. – 30 mar. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

170. **Ce trist, unii fac revoluții... ; Porumbeii Veneției... ; Poeziile îmi veneau... ; Visul era insistent, revenea... ; Pentru Grigore Vieru ; Ușoară mă simt... ; Cădere în verde** : [versuri din colecția „Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil”] / Euge-

nia Bulat // PARNAS XXI : Revistă de poezie : [blog]. – 2023. – 12 iul. – URL: https://parnas21.blogspot.com/2023/07/eugenia-bulat.html (accesat : 15.12.2025).

171. **Fantoma**, **neantul** : [versuri] / Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 4 (apr.). – P. 5.

172. **Limba Română în străinie** : [versuri] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2023. – 31 aug. – P. 5. – (Pe pământul nostru vor domni românii). – ISSN 1857-3835.

2024

173. **Contopire** : [versuri] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2024. – 7 mar. – P. 5. – ISSN 1857-3851. – Titlul comun al colajului de versuri*: Nu-mi da pedeapsă, Doamne, că iubesc...* ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/wp-content/uploads/2025/04/„Florile-Dalbe-Nr.-9-10-7-martie-2024.pdf (accesat : 15.12.2025).

174. **Exod vegetal ; Aștept primăvara ; Peron de tranzit ; Pruncii de la Costișa ; Flori de tei** : [versuri] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2024. – 23 mai. – P. 7. – ISSN 1857-3851 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/wp-content/uploads/2025/04/„Florile-Dalbe-Nr.-19-20-23-mai-2024.pdf (accesat : 15.12.2025).

2025

175. **Crăciunul pe stil vechi la Chișinău** : [versuri] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2025. – 9 ian. – P. 5. – ISSN 1857-3851.

Traduceri de Eugenia Bulat

2022

176. **Vâsoțki, Vladimir.** Balada dragostei : [versuri] / Vladimir Vâsoțki ; traducere din limba rusă de Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2022. – 24 febr. – P. 12. – ISSN 1857-3835.

2023

177. **Brecht, Bertolt.** Generalul ; Când începe războiul ; Războiul ce va veni : [versuri] / Bertolt Brecht ; traducere de Eugenia

Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 10 (oct.). – P. 5.

178. **Bilotserkivets, Natalka.** Dragostea la Kiev : [versuri] / Natalka Bilotserkivets ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 5 (apr.). – P. 4.

179. **Costenco, Lina.** Stepele ; Toate cele ce-mi aparțin sunt Ucraina : [versuri] / Lina Costenco / traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 10 (oct.).– P. 5.

180. **Kruk, Galina.** E ceva timp... : [versuri] / Galina Kruk ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 4 (apr.). – P. 5.

181. **Levi, Primo.** Este oare acesta un om?... ; Armistițiul : [versuri] / Primo Levi ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 3 (mar.). – P. 17.

182. **Manitta, Giuseppe.** Etica apei : [versuri] / Giuseppe Manitta ; prezentare și traducere din limba italiană de Eugenia Bulat // Orizonturi culturale italo-române = Orizzonti culturali italo-romeni. – 2023. – Nr 3 (mar.). – ISSN 2240-9645 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.orizonturiculturale.ro/ro_home.html (accesat : 12.12.2025) ; Revista Literară. – 2023. – Nr 1. – P. 12. – ISSN 2345-1777 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/ (accesat : 12.12.2025).

183. **Pavlova, Vera.** Pagini din jurnalele ucrainene ; Interviu ; Ucrainenilor ; Soldaților ruși ; Rușilor șovăielnici ; Tuturor : [versuri] / Vera Pavlova ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 9 (sept.). – P. 9.

184. **Rodari, Gianni.** Luna la Kiev : [versuri] / Gianni Rodari ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 4 (apr.). – P. 5.

185. **Rodari, Gianni.** Memorandum : [versuri] / Gianni Rodari ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 6 (iul.). – P. 10.

186. **Ungaretti, Giuseppe**. Portul îngropat : [versuri] / Giuseppe Ungaretti ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 6 (iul.). – P. 10.

2024

187. **Dmitruk, Anastasia.** Noi nu vom fi niciodată frați : [versuri] / Anastasia Dmitruk ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2024. – Nr 1 (ian). – P. 4.

188. **Gordâmova, Natalia.** Voi supraviețui! : [versuri] / Natalia Gordâmova ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2024. – Nr 2 (febr.). – P. 4.

189. **Vâsoțki, Vladimir.** Falșii cruciați : [versuri] / Vladimir Vâsoțki ; traducere de Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2024. – Nr 5 (mai). – P. 5.

CRITICĂ LITERARĂ – RECENZII, PREFEȚE, ESEURI

Publicații în culegeri

2010

190. ***All'alba vincero!* sau Despre cioplitorii în duh și speranța lui Sisif** : [prefață] / Eugenia Bulat // Iordăchescu, Mihaela. Cioplind în propriul duh : [versuri] / Mihaela Iordăchescu. – Chișinău : Clipa, 2010. – P. 7-8. – ISBN 978-9975-80-347-2.

2012

191. **O irumpere din crisalidă** : [prefață] / Eugenia Bulat // Nuța, Ana-Mihaela. Crisalida : [versuri] / Ana-Mihaela Nuța. – Chișinău : Clipa, 2012. – P. 3-5. – (Colecția „Debut sideral"). – ISBN 978-9975-4411-6-2.

Publicații în seriale

1993

192. **S-aude inima-n cuvânt...** / Eugenia Bulat // Basarabia. – 1993. – Nr 11/12. – P. 237-239. – Rec. la cartea: Lumină de veghe : Culegere de versuri / alcătuitor: Gr. Ciugut. Chișinău : Lumina, 1992. 116 p.

1995

193. **Atât de mult al pământului...** : [eseu despre Ion Vatamanu, savant, poet, publicist și om politic, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (n. 1 mai 1937 - d. 9 aug. 1993)] / Eugenia Bulat // Cetatea Dăinuirii – 1995. – Nr 1 (sept.). – P. 23-24 ; Literatura și arta. – 1996. – 8 aug. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

1996

194. **Debut Eminescu – 130 de ani** : [eseu despre istoria debutului, la vârsta de 16 ani, a celui mai mare poet – Mihai Eminescu – poezia „De-aș avea...", publicată în revista „Familia", nr. 6, din 25 februarie 1866] / Eugenia Bulat // Cetatea Dăinuirii. – 1996. – Nr 1 (ian./mar.). – P. 4-5.

195. **Sabina Cârstea – integritatea plastică dintre verb, culoare și metaforă** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1996. – 23 mai. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

Cuvânt introductiv la publicarea în hebdomadarul „Literatura și arta" a versurilor Sabinei Cârstea, tânără talentată, care debutează cu versuri pline de originalitatea metaforei, emoții și chipuri, cuprinse într-o surprinzătoare integritate plastică.

1998

196. **Cupa cea mai curată...** : [cuvânt către cititor pentru o punte de înțelegere a poeziei, prin versurile din volumul „Poeme de pe Valea Plângerii" (Editura „Vatra Românească", Satu Mare, 1996)] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 1998. – Nr 4(8). – P. 1-3. – (Cuvânt către cititor).

2000

197. **Religia Eminescu sau Eterna necesitate de Ideal** :

[eseu] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2000 (Vara). – Nr 2. – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

2001

198. **Așezarea ființei poeziei în noțiuni... sau Nerăbdarea cunoașterii** : [reflecții literare asupra creației poetice a tinerilor] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2001(primăvara). – Nr 1. – P. 2-3. – (Cuvânt către cititor).

199. **Modestie și exigență** : [reflecții asupra creației poetice a tinerilor] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2001(primăvara). – Nr 2. – P. 2. – (Cuvânt către cititor).

2002

200. **Ion Creangă, Ion Iachim și continuitatea Spiritului Pedagogic** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2002. – 11 apr. – P. 6. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Cu jăraticul pe buze / Ion Iachim. Chișinău : Epigraf, 2000. 144 p.

2003

201. **Taina nevăzută sau *a nu te lăsa trăit*** : [eseu despre importanța lecturii în căutarea de adevăr și de sine] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 1 (ian.). – P. 1-2. – (Cuvânt către cititor).

2004

202. **Cu Liviu Deleanu, în Limba Română** : [comemorarea poetului Liviu Deleanu la Liceul Teoretic „Liviu Deleanu”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 3/4. – P. 41.

203. **Ne despărțim de Eminescu?...** : [anchetă/discuție despre rolul și locul lui Mihai Eminescu și a creației marelui poet în destinele noastre românești] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 1/2. – P. 1, 2.

204. **Singuri, în fața absurdului** : [eseu despre rolul salvator al lecturii] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 3/4. – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

205. **Taina fericirii** : [eseu] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 5. – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

2005

206. **„ ...Această carte ar fi putut să nu fie scrisă...”** : [reflecții despre necesitatea de a-și expune aprecierile asupra creațiilor tinerilor talentați în volumul de analiză literară „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale” (Chișinău, Editura PRAG-3, 2005)] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 9-10.

207. **Delir apolitic sau Un genial Picasso în culisele teatrului Ginta Latină** : [monospectacolul „Femeile lui Picasso” prezentat de Ala Menșicov, montat de teatrul „Eugene Ionesco”] / Eugenia Bulat // Flux : Ediția de vineri. – 2005. – 25 febr. – P. 7 ; Clipa siderală. – 2005. – Nr 2. – P. 1-3. – (Editorial).

208. **Grigore Vieru se clasicizează** : [însemnări de la ședința nr. 320 a Cenaclului Literar „Iulia Hasdeu”, consacrată jubileului de 70 de ani al poetului Grigore Vieru] / *Eugenia Bulat*, Arcadie Suceveanu, Ion Hadârcă [et al.] // Clipa siderală. – 2005. – Nr 2. – P. 4.

209. **Ion Ungureanu – unicul și irepetabilul (70 de ani de la naștere) /** în dialog: scriitoarea Eugenia Bulat și Ala Menșicov, distinsă actriță a teatrului „Eugene Ionesco” // Clipa siderală. – 2005. – Nr 3/4. – P. 18-22 : fot.

210. **În lumina unui Castel de dincolo de ploi** : [lansarea cărții „Castelul de dincolo de ploi” de Victor Bour (Chișinău: Editura Mesagerul, 2003)] / Eugenia Bulat // Flux continuu : Ediția de vineri. – 2005. – 12 ian. – P. 4.

211. **Întorși teferi dintr-un lung război sau Miracolul dulce-amar al sângelui neînvins** : [eseu despre creația poetului Grigore Vieru] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 1. – P. 12-13.

2006

212. **Marele Tei și întrebările idolatrului provincial** : [eseu despre creația marelui nostru poet, Mihai Eminescu] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2006. – Nr 3. – P. 1 : fot. – (Virgula între ante și post).

2007

213. **Iurie Bojoncă, noi toți, pe malul râului Zero** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2007. – 8 noiem. – P. 5. – ISSN

1857-3835. – Rec. la cartea: Râul Zero și plopul fără soț / Iurie Bojoncă. Timișoara : Editura Augusta, 2007. 149 p. ; Tribuna (România). – 2007. – Anul VI, 16-31 oct. (Nr 123). – P. 18-19. – ISSN 1223-8546 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://revistatribuna.ro/wp-content/uploads/2013/12/123.pdf (accesat : 20.11.2025).

214. **Noi Toți pe malul răului Zero** : [despre creația scriitorului Iurie Bojoncă] / Eugenia Bulat // Clipa : Serie nouă. – 2007. – Nr 6. – P. 10-11; 28-29.

2008

215. **Aurelia Borzin sau Sensibilitatea într-o apocalipsă tărăgănată** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2008. – 28 febr. – P. 4. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Pansamente / Aurelia Borzin. Chișinău : Cartier, 2007. 63 p.

2010

216. **„Orfeo rinasce nell'amore". De ziua Iubirii, Grigore Vieru, la Veneția** : [reflecții despre tema dragostei în creația poetului Grigore Vieru] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2010. – 4 mar. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

2011

217. **5 sfaturi ca să fii om bogat și niciodată singur** : [eseu despre puterea lecturii] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2011. – Nr 1. – P 34 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2011/rev-1/clipa01_2011_21.pdf (accesat : 24.04.2025).

218. **Lilia Bicec: „Testamentul necitit". Exodul și tragicul eroic al femeii din Basarabia** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2011. – 27 oct. – P. 4. – ISSN 1857-3835.– Rec. la cartea: Testamentul necitit : Scrisorile unei mame plecate la muncă în Occident / Lilia Bicec. Chișinău : Cartier, 2009. 319 p.

2021

219. **Marea simfonie a Limbii Române** : [eseu despre Limba Română prin prisma creației eminesciene] / Eugenia Bulat //

Curtea de la Argeș. – 2021. – Nr 5 (mai). – P. 12. – (Podul de reviste). – ISSN 2068-9489 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.curteadelaarges.ro/arhiva/XII_5_126/XII_5_126.pdf (accesat : 14.07.2025).

2022

220. **O carte – declarație de iubire** / Eugenia Bulat // Univers pedagogic PRO. – 2022. – 10 mar. – P. 8. – ISSN 1857-3282. – Rec. la cartea: Bună ziua, domnilor profesori / Olimpia Slovineanu- Grosu. Chișinău : [S. n.], 2022. 263 p.

PREZENȚE PUBLICISTICE

Publicații în culegeri

2012

221. ***SPAȚIUL GHIBU* – o tranșee din care se vede Luna…** : [despre activitatea Filialei „Onisifor Ghibu" a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu", la aniversarea a 20-a] / Eugenia Bulat // Rogac, Raia. Biblioteca „Onisifor Ghibu": două decenii de istorie / Raia Rogac, Ion Constantin ; cuvânt înainte de Lidia Kulikovski și Florin Rotaru.– București : Editura „Biblioteca Bucureștilor", 2012. – P. 221-225. – ISBN 978-606-8337-25-8.

„(...)Timp de două decenii de activitate, Biblioteca Publică Onisifor Ghibu este nu doar un loc magic unde vin înțelepții ca să arate... Luna. Ea însăși, ca și structură spirituală, este fâșia de lumină care conduce mereu spre orizontul Lunii. Prin tot ce realizează azi biblioteca „O. Ghibu", ea caută să înalțe ochii cugetului fiecărui cititor, astfel ca el, aidoma copilei din istoria nașterii operei lui Beethoven „Sonata lunii", să vadă această minune chiar și dacă ar fi orb..." (Eugenia Bulat).

Publicații în seriale

1990

222. **Activitate reală** : [despre necesitatea alinierii la experiența mondială în privința divizării teritorial-administrative a republicii și a componenței echipei funcționarilor publici

din primăriile locale] / Eugenia Bulat // Moldova suverană. – 1990. – 28 dec. – P. 2. – (Autoadministrarea locală) ; Călărașii. – 1991. – 10 ian. – P. 2

223. **Reîngemănare** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1990. – 20 sept. – P. 3.

Mărturiile Eugeniei Bulat, președinta Sovietului sătesc Sadova, raionul Călărași despre vizitarea comunei Sadova, județul Suceava, România, a unui grup de locuitori ai satului Sadova, raionul Călărași, RSSM și semnarea Actului de înfrățire a acestor două localități respondente de pe ambele maluri ale Prutului.

224. **Sfânta față a cimitirelor noastre** : [despre sărbătorirea Paștelui Blajinilor în Sadova Călărașilor și tradițiile păstrate de către majoritatea cetățenilor de a comemora pe cei plecați în Împărăția Sufletelor] / Eugenia Bulat [primarul satului Sadova] // Călărașii. – 1990. – 17 mai. – P. 4.

1991

225. **Declarație** : [anti-referendum unional, Sovietul sătesc Sadova de deputați ai poporului se pronunță cu vehemență pentru sabotarea referendumului unional pentru păstrarea *lagărului socialist*, alias a URSS-ului comunist anunțat de Moscova imperială] / Sovietul sătesc Sadova de deputați ai poporului // Călărașii. – 1991. – 26 ian. – P. 1. – Eugenia Bulat (primar, s. Sadova) a susținut această Declarație.

226. **Spre Tine venim...** : [reflecții în ajunul sărbătorilor pascale] / Eugenia Bulat (primar, s. Sadova) // Călărașii. – 1991. – 6 apr. – P. 3.

227. **Sub lumina Luceafărului: 15 ghenar Mihai Eminescu. Comemorare. 1850-1991** : [eseu despre valoarea incomensurabilă a operei eminesciene în context literar și social-politic] / Eugenia Bulat // Călărașii. – 1991. – 15 ian. – P. 2.

1994

228. **După Dumnezeu e neamul!** : (Variantă restrânsă a unei cuvântări nerostite la Congresul IV al Intelectualității din Basarabia) / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1994. – 14 iul. – P. 3. – (Dreptul la cuvânt). – ISSN 1857-3835.

1995

229. **După Dumnezeu e Neamul** : [eseu] / Eugenia Bulat // Cetatea Dăinuirii. – 1995. – Nr 2 (oct./dec.). – P. 2 : fot.

230. **Inima Basarabiei în inima Țării** / Eugenia Bulat // Destine. – 1995. – Nr 52 (febr.) – P. 3.

2002

231. **Bulat, Eugenia. Eugenia Bulat: „Lupta se dă în continuare"** : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat despre Mișcarea de Renaștere Națională] / consemnare: Liliana Popușoi // Flux : Ediția de vineri. – 2002. – 30 aug. – P. 6.

232. **Cuvântul „Țară"** : [reflecții despre utilizarea corectă și incorectă, a acestui cuvânt sacru] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 2. – P. 25-26 ; Țara. – 2002. – 5 mar. – (Cultură). – (Sacralitate). – P. 4.

233. **Exod cu prunci și ghilotină sau Mersul lui Hristos pe ape** : [eseu despre noul val al Renașterii Naționale] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 4. – P. 1.

234. **Ion Gurghiș: o lecție de Viață și Moarte** : [*in memoriam* Ion Gurghiș, profesor de limba română, șef de catedră, dr. în științe pedagogice] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2002. – 25 iul. – P. 8. – ISSN 1857-3835.

235. **Mesaje la aniversare** : [adresate Bibliotecii „Onisifor Ghibu"] / Iulian Filip, Ion Păcuraru (...), *Eugenia Bulat* [et al.] // BiblioPolis. – 2002. – Vol. 1, Nr 1. – P. 3-4. – ISSN 1811-900X.

236. **Scrisori din Orașul Libertății sau Întoarcerea în front** : [reflecții despre demolarea Orașului Libertății, organizat în cadrul grevei anticomuniste nonstop din iarna-primăvara anului 2002, comparat cu un război dintre Totalitarism și Democrație, Anticrist și Dumnezeu] / Eugenia Bulat // Țara. – 2002. – 3 mai. – P. 2.

2005

237. **Basarabia, rasa umană și evoluția maimuțelor** : [reflecții asupra dezvoltării inteligenței creatoare a oamenilor] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 1. – P. 1/2. – (Editorial).

238. **În fața absurdului inevitabil** : [reflecții postelectorale] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 3/4. – P. 1-2.

239. **Morții noștri, cei mai frumoși de pe lume...** : In memoriam Gheorghe Ghimpu – militant de marcă al cauzei românești în Basarabia înstrăinată de Țara-mamă / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 1-3.

2006

240. **Declarație** : [în urma ședinței Consiliului municipal Chișinău de înstrăinare prin licitație a mijloacelor media „Antena C" și „EuroTV" Eugenia Bulat și-a declinat calitatea de consilier municipal din partea PPCD și pe cea de membru a PPCD] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2006. – 21 dec. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

241. **Patria din noi** : [reflecții despre reclamele obraznice și amuzante, care au împânzit străzile Chișinăului] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2006. – Nr 4 . – P. 1-2 : fot. – (Virgula dintre ante și post).

242. **Spaimele lucidității** : [viața și creația lui Petre Țuțea, militant și cugetător român, despre nevoia de modele și idealuri pentru generațiile post- '89] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2006. – Nr 6. – P. 1-3 : fot. – (Virgula între ante și post).

243. **Un *Mărțișor* cu tangouri argentiniene și întrebări despre generații** : [prestația muzicienilor italieni la Sala cu Orgă din Chișinău în cadrul Festivalului Internațional de Muzică „Mărțișor"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2006. – Nr 2. – P. 1 : fot. – (Virgula dintre ante și post).

2007

244. **Eminescu, revenit discret la Veneția** : [lansarea a trei publicații despre poetul național al României Mihai Eminescu, organizată în Cadrul Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția] / Eugenia Bulat // Clipa : Serie nouă. – 2007. – Nr 5. – (Scrisori din Veneția). – P. 10-12 ; Tribuna (România). – 2007. – Anul VI, 1-15 oct. (Nr 122). – P. 21-22. – ISSN 1223-8546 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://revistatribuna.ro/wp-content/uploads/2013/12/122.pdf (accesat : 20.11.2025).

245. **Nu credeam să-nvăț (...) sau Casa Română din Veneția** : [importanța activității „Casei Române" din Veneția, inaugurată

la 2 aprilie 1930 de Nicolae Iorga, redeschisă în anul 1992 sub denumirea Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică] / Eugenia Bulat // Clipa : Serie nouă. – 2007. – Nr 4. – (Scrisori din Veneția). – P. 22-23. ; Tribuna (România). – 2007. – Anul VI, 6-30 sept. (Nr 121). – P. 22-23. – ISSN 1223-8546 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://revistatribuna.ro/wp-content/uploads/2013/12/121.pdf (accesat : 20.11.2025).

2008

246. **Carnavalul de la Veneția: România a spart gheața!** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2008. – 11 sept. – P. 5. – (Scrisori din Veneția / 5). – ISSN 1857-3835.

247. **Dan Puric, un vals la Goldoni sau Reabilitarea poporului român** : [despre fascinația creației actorului român Dan Puric, sosit la Veneția în cadrul proiectului cultural „Incroci di civiltà" („Intersecții de civilizație") cu spectacolul de pantomimă „Visul", prezentat la Teatrul Goldoni din antica urbe] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2008. – 25 sept. – P. 6. – ISSN 1857-3835 ; Clipa : serie nouă. – 2008. – Nr 4. – (Scrisori din Veneția). – P. 18-19.

2009

248. **Ape de început. La San Marco s-a cântat românește** : [de Ziua Națională a României un cor religios din București a cântat românește în bazilica San Marco – inegalabilul templu al vechii Republici Venețiene] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2009. – Nr 2. – (Scrisori din Veneția). – P. 26-27.

249. **„Casa Moldava" de la Veneția** : [interviu cu antreprenoarea Mariana Gurghiș, originară din satul Sadova, raionul Călărași, care împreună cu familia a reușit deschiderea restaurantului „Casa Moldava" din Veneția] / consemnare: Eugenia Bulat // Pro Diaspora. – 2009. – Nr 1 (dec.). – P. 12-13. – (Istorii de succes) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://api.md/upload/brosuri/files_brosuri_suplimente/3sy5jbd_ry.pdf (accesat : 25.11.2025).

250. **Copiii Basarabiei și semnele *timpului Obama*** : [eseu despre viața social-politică și culturală din Republica Moldova: trecut, prezent și viitor] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2009. – Nr 1. – (Scrisori din Veneția). – P. 4-5, 36-37.

251. **El a plecat împlinit** : [In memoriam poetului Grigore Vieru (1935-2009)] / Eugenia Bulat, Iurie Bojoncă // Literatura și arta. – 2009. – 22 ian. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

252. **Exemplu de demnitate** : [In memoriam Andrei Vartic (1948-2009)] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2009. – 11 iun. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

253. **Nina Cassian: „ ...Popoarele fericite n-au istorie. Sunt eu un popor fericit?..."** : [despre starea de spirit a poetei Nina Cassian, emigrate în SUA din lagărul socialist ceaușist și seara de creație a poetei în Veneția, la invitația Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică din urbea de pe ape] / Eugenia Bulat // Contrafort. – 2009. – Nr 9/10 (sept./oct.). – P. 27-28. – (Întâlniri literare la Veneția). – ISSN 1857-1603 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.contrafort.md/old/2009/179-180/1769.html (accesat : 25.11.2025) ; Clipa : serie nouă. – 2009. – Nr 5. – P. 11-13.

254. **Vot anticomunist la Bologna. Ca în blocada Leningradului după apă...** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2009. – 27 aug. – P. 8. – ISSN 1857-3835.

Reflecții despre participarea diasporei moldave, a cetățenilor noștri din exod, veniți în număr foarte mare din varii orașe din nordul Italiei, ca să voteze la Consulatul Republicii Moldova din Bologna, în cadrul alegerilor parlamentare din Republica Moldova.

2010

255. **28 noiembrie: Avem noi un Ideal Unitar?!** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2010. – 25 noiem. – P. 8. – ISSN 1857-3835 ; Gazeta Basarabiei. – 2010. – 1/15 noiem. – P. 4.

Adresare către conaționali și colegii de exod, prezentând argumente despre necesitatea istorică de a participa în 28 noiembrie la alegerile parlamentare anticipate din Republica Moldova: „Orice națiune poate învinge atunci când are în față un Ideal Unitar".

256. **Bulat, Eugenia. Eugenia Bulat: „Au murit zeci, sute de moldoveni în acest exod"** : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat] / Eugenia Bulat ; pentru conformitate: A. G. [Aneta Grosu] // Ziarul de Gardă. – 2010. – 29 apr. – P. 10, 15 : fot. – ISSN 1857-3150 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.

zdg.md/exclusiv/au-murit-zeci-sute-de-oameni-in-acest-exod/comment-page-1/ (accesat : 25.11.2025).

257. **„Eminescu Europeo" la Ateneul din Veneția** : [manifestare culturală dedicată creației eminesciene, organizată de Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică „Nicolae Iorga" din Veneția, la *Caffè di Venise* din Piața San Marco – local celebru, vizitat în sec. XIX, de marele nostru poet Mihai Eminescu] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2010. – Nr 2. – P. 28-29 ; Pro Diaspora. – 2010. – Nr 2. – P. 43.

258. **Inițiativa Civică din Diaspora privind situația postelectorală din Republica Moldova (Roma, 10 decembrie, 2010)** // Literatura și arta. – 2010. – 16 dec. – P. 1. – ISSN 1857-3835. – Semnează: Din partea grupului civic INIȚIATIVA CIVICĂ din ITALIA: Eugenia Bulat, scriitoare, Veneția [ș. a.].

Un grup de cetățeni ai Republicii Moldova aflați la muncă peste hotare își exprimă îngrijorarea privind mersul negocierilor pentru formarea coaliției de guvernare proeuropene în urma alegerilor parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010.

259. **Scrisoare deschisă președintelui Republici Moldova Mihai Ghimpu** / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2010. – 16 sept. – P. 1. – ISSN 1857-3835.

Adresare către președintele interimar al Republicii Moldova cu îndemnul de a depune întreg efortul pentru unificarea tuturor forțelor politice de dreapta și conturarea unei guvernări de stat orientate ferm spre integrarea în Uniunea Europeană.

260. **Un alt *Cum să iernăm...?*** : [schimbările social-politice în Republica Moldova și globalizarea] / Eugenia Bulat // Limba Română. – 2010. – Nr 7/8. – P. 98-102. – (Test de românitate). – ISSN 0235-9111 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=1014 (accesat : 22.10.2025).

2011

261. **Democrația, care nu poate fi importată** : [reflecții social-politice și literare] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2011. – Nr 3. – P. 18-19. – (Aici, la marginea latinității) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/

uploads/2011/rev-3/clipa03_2011_15.pdf (accesat : 25.04. 2025).

262. **Frica față în față cu Frica** : [reflecții social-politice și literare] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2011. – Nr 4. – P. 6-7 . – (Aici, la marginea latinității) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2011/rev-4/clipa04_2011_5.pdf (accesat : 25.04.2025).

263. **Globalizare egal Solitudine. Ai un punct de reper?!...** : [reflecții social-politice și literare] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2011. – Nr 2. – P. 4-5 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2011/rev-2/clipa02_2011_04.pdf (accesat : 25.04.2025).

264. **O, câtă tristețe duce cu sine în cer această femeie! ...** : [In memoriam poetei Leonida Lari (1949-2011)] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

265. **Pasul european sau spirala filosofică a revenirii la identitate** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2011. – Nr 5. – P. 28-29. – (Aici, la marginea latinității) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2011/rev-5/clipa05_2011_17.pdf (accesat : 25.04.2025) ; Gazeta Basarabiei. – 2011. – 1/15 oct. – P. 3.

266. **Ucidem cuvântul *Țară*?!...** : În Basarabia, ostași sunt până și cuvintele... : [reflecții social-politice și literare] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2011. – Nr 1. – P. 26-27. – (La marginea latinității) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2011/rev-1/clipa01_2011_17.pdf (accesat : 25.04.2025).

2012

267. **Adio, *Conciliator deorum!*** : [In memoriam Valentin Mândâcanu (lingvist, publicist, traducător)] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2012. – 1 noem. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

268. **Leoparzii, șacalii & crinii latinești : *Quid est veritas*** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa. – 2012. – Nr 6. – P. 28-29. – (Aici, la marginea latinității).

269. **Ordine pentru omor** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2012. – Nr 5. – P. 28-29. – (Aici, la marginea latinității).

270. ***Particella di Dio*** : [impresii despre ultimele cercetări științifice ale apariției și dezvoltării vieții pe pământ] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2012. – Nr 4 – P. 22-23. – (Aici, la marginea latinității).

271. **Petru Dinjos. Laudatio** : [o viață dedicată muzicii] / Eugenia Bulat // Gazeta Basarabiei. – 2012. – 1/15 noiem. – P. 7.

272. **San Remo. *LA CERTEZZA*, o mare problemă. A noastră** : (partea I) : [reflecții social-politice sub aspectul problemei generațiilor] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2012. – Nr 1. – P. 34-35 . – (Aici, la marginea latinității) ; (partea II) : Clipa : serie nouă. – 2012. – Nr 2. – P. 34-35.

273. **Starea de mobilizare continuă** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2012. – Nr 3. – P. 12-13. – (Aici, la marginea latinității).

2014

274. **Apel către cetățenii din Sadova, Călărași și din întreaga Republică** : [apel către cetățeni de a alege în Parlament reprezentanți ai partidelor proeuropene] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2014. – 27 noiem. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

275. **Așteptându-l pe Grillo** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2014. – Nr 1. – (Aici, la marginea latinității) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/all-portfolio-list/asteptandu-l-pe-grillo/ (accesat : 26.12.2025).

276. **Basarabia. Sindromul Stockholm** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2014. – Nr 4. – P. 22-23 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2014/rev-4/Clipa_04_2014_18.pdf (accesat : 25.04.2025).

277. **Imnul rezistenței din Ucraina** : [situația geopolitică și creația combatantă a poetei ucrainene Anastasia Dmitruk] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2014. – Nr 2. – P. 22-23 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2014/rev-2/Clipa_02_2014_18.pdf (accesat : 25.04.2025).

278. **Pentru o Europă a națiunilor, așa cum a dorit Charles de Gaulle** : [reflecții social-politice] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2014. – Nr 3. – P. 28-29 ; Idem [Resursă electroni-

că]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2014/rev-3/Clipa_03_2014_21.pdf (accesat : 25.04.2025).

2015

279. **Apertis verbis** : Tinerii au reiterat, a câta oară, voința lor de a trăi într-o țară reîntregită, sub o conducere comună / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2015. – Nr 4. – P. 26-27. – (Tablete întru ființă). – ISSN 1857-3673 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/all-portfolio-list/apertis-verbis/ (accesat : 24.04.2025).

280. **Cât îi trebuie unui om?...** / Eugenia Bulat : [testamentul existențial reflectat în opera eminesciană raportat la situația social-politică din Republica Moldova] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2015. – Nr 2. – P. 22-23. – (Tablete întru ființă). – ISSN 1857-3673 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/all-portfolio-list/cat-ii-trebuie-unui-om/ (accesat : 19.05.2025).

281. **Fenomenul Lomehuza** : [eseu despre situația social-politică din Republica Moldova] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2015. – Nr 3. – P. 22-23. – (Tablete întru ființă). – ISSN 1857-3673.

282. ***Non fare la vittima*!** : [influența situației social-politice din Republica Moldova asupra atitudinii defensive a tinerilor] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2015. – Nr 1. – P. 22-23. – (Tablete întru ființă). – ISSN 1857-3673. – URL: http://clipa.in.md/all-portfolio-list/non-fare-la-vittima/ (accesat : 19.05.2025).

2016

283. **Eugenia Bulat: „Copiii mei au reîntregit țara prin dragoste"** : Jurnalul săptămânal cu Eugenia Bulat [22-26 august, 2016] / Eugenia Bulat // Radio Europa Liberă Moldova : Jurnalul săptămânal. – 2016. – 27 aug. – URL: https://moldova.europalibera.org/a/27948630.html (accesat : 15.12.2025).

284. **Republica Moldova – cădere fără de sfârșit?...** : Chestionar „Contrafort" / au participat: Vasile Romanciuc, Maria Pilchin, Nicolae Negru, Lucia Țurcanu, Alexandru Tabac, Alexandru Cosmescu, Elena Prus, *Eugenia Bulat*, Marcel Gherman, Călina Trifan, Gheorghe Erizanu // Contrafort. – 2016. – Nr 11/12. – P. 12-15. – ISSN 1857-1603.

2017

285. **Toamne turcoaz – premoniția Marii Plecări** : În memoria maestrului Ion Ungureanu (1935-2017) / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2017. – 2 febr. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

2018

286. **Să fii femeie în Republica Moldova** : [eseu despre rolul femeii în societate] / Eugenia Bulat // Ziarul de Gardă. – 2018. – 8 mar. – P. 9. – ISSN 1857-3150.

287. **Următorul pas: Grupul de inițiativă** : [reflecții și aprecieri asupra reîntregirii Republicii Moldova cu Patria-mamă România] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2018. – 1 mar. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

2020

288. **Profesorul** : [fragment din volumul publicistic în curs de apariție „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam”] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2020. – 22 oct. – P. 11. – ISSN 1857-3851 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/wp-content/uploads/2020/11/Nr.-31-Nr.-32-2020-10-22.pdf (accesat : 15.07.2025).

2021

289. **Eterna nevoie de înnoire și iluminare** : [eseu despre Sărbătorile Pascale] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2021. – 23 apr. – P. 12 : fot. – ISSN 1857-3851 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/eterna-nevoie-de-innoire-si-iluminare/ (accesat : 14.07.2025).

290. **Hadârcă, Ion. Ion Hadârcă: „Deșteptarea prin datină”** : De vorbă cu scriitorul Ion Hadârcă – poet, eseist, traducător și om politic din Republica Moldova, despre începuturile și primele dobândiri democratice ale Renașterii Naționale din Basarabia anilor ’90 / consemnare: Eugenia Bulat // Curtea de la Argeș. – 2021. – Nr 9 (sept.). – P. 21-23. – (Podul de reviste). – ISSN 2068-9489 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.curteadelaarges.ro/arhiva/XII_9_130/XII_9_130.pdf (accesat : 14.07.2025).

291. **Hadârcă, Ion. Ion Hadârcă: „Răspunsul nu era la noi...”** : [interviu cu scriitorul Ion Hadârcă – poet, publicist, traducător și om politic] / interviu realizat de Eugenia Bulat // Revista Literară. – 2021. – Nr 8. – P. 14-15, 17. – ISSN 2345-1777 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/ (accesat : 14.04.2025).

Amintiri despre începuturile Mișcării de Eliberare Națională din RSSM (anii 1987-1988), rolul de pionierat al scriitorilor și legătura directă a acestora cu poporul ca act decisiv pentru difuzarea adevărului istoric și dobândirea primelor cuceriri democratice.

292. **Profesorul** : [amintiri din anii ’70, sovietici, despre rolul decisiv întru educarea copiilor în spirit național al profesorului de limbă română Ștefan Sevastian Bulat, din satul Sadova, raionul Călărași] / Eugenia Bulat // Curtea de la Argeș. – 2021. – Nr 4 (apr.). – P. 11. – (Podul de reviste). – ISSN 2068-9489 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.curteadelaarges.ro/XII_4_125.php (accesat : 14.07.2025).

293. **Tot mai bogați în cer, tot mai săraci pe pământ** : Recviem la plecarea poetului Nicolae Dabija [1948-2021] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2021. – 18 mar. – P. 9. – ISSN 1857-3835 ; Orizonturi culturale italo-române = Orizzonti culturali italo-romeni. – 2021. – Nr 4 (apr.) – ISSN 2240-9645 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.orizonturiculturale.ro/ro_proza_In-memoriam-Nicolae-Dabija.html (accesat : 18.11.2025).

294. **Țara, în lumina Luceafărului** : [aspecte social-politice de la începuturile manifestărilor de Renaștere Națională] / Eugenia Bulat // Curtea de la Argeș. – 2021. – Nr 6 (iun.). – P. 13. – (Podul de reviste). – ISSN 2068-9489 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.curteadelaarges.ro/arhiva/XII_6_127/XII_6_127.pdf (accesat : 14.07.2025).

295. **Vor „învia” oare animăluțele desenate de Tincuța?...** / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2021. – 26 mar. – P. 16 : fot. – ISSN 1857-3851 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/wp-content/uploads/2021/04/Nr-11-Nr-12-2021-03-26.pdf (accesat : 14.07.2025).

Reflecții asupra creativității și originalității desenelor Tincuței Bulat, nepoata poetei Eugenia Bulat, elevă în clasa a V-a la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”.

2022

296. **Buncăr basarabean** : Jurnal săptămânal la Radio Europa Liberă Moldova cu Eugenia Bulat [21-27 martie, 2022] / Eugenia Bulat // Radio Europa Liberă Moldova : Jurnal săptămânal. – 2022. – 2 apr. – URL: https://moldova.europalibera.org/a/31782722.html (accesat : 15.12.2025).

297. **O explozie de aplauze în Piața Marii Adunări Naționale** : [fragment din volumul „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini” de Eugenia Bulat, (Chișinău, 2021)] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2022. – 26 aug. – P. 5. – ISSN 1857-3851.

2023

298. **Ajută, Doamne, că poți!** : [referire la situația social-politică din Republica Moldova] / Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 1 (ian.). – P. 9.

299. **Cântecul de lebădă al profesorului meu** : [fragment din cartea „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam” (Chișinău, Editura UNU, 2020)] / Eugenia Bulat // Florile dalbe. – 2023. – 5 ian. – P. 13. – ISSN 1857-3851.

300. **Cum pot fi opriți instigatorii de războaie?** : Sondaj de opinii / au participat: Andrei Captarenco (jurnalist), Maria Lupașco (văduva eroului Războiului de la Nistru, Filip Lupașco), Eugenia Bulat (scriitoare) // Ziarul de Gardă. – 2023. – 11 mai. – P. 4. – ISSN 1857-3150.

301. **Etalonul metrului din subsolurile Parisului** : [omagiu adus maestrului Ion Ungureanu – actor de teatru și film, regizor, ex-ministru al Culturii și Cultelor din Republica Moldova (2 august 1935 – 28 ianuarie 2017) – la comemorarea zilei sale de naștere] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2023. – 3 aug. – P. 6. – (Fiii neamului). – ISSN 1857-3835.

302. **Lumea modernă a pierdut instinctul autoconservării** : [referire la situația social-politică din Republica Moldova în contextul războiului declanșat de Rusia imperială în Ucraina

(23.02.22)] / Eugenia Bulat // TIMPUL din România, ediția din Republica Moldova. – 2023. – Nr 2 (febr.). – P. 12-13.

2024

303. **Omagiu zilei de 1 decembrie** / Eugenia Bulat // Univers Pedagogic PRO. – 2024. – 12 dec. – P. 6. – ISSN 1857-3282.

În preajma Zilei Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, la Gimnaziul din satul Sadova, Călărași, s-a desfășurat prima ediție a Concursului „CONȘTIINȚA NAȚIONALĂ. Premiile familiei Bulat", în cadrul căruia elevii au demonstrat, prin comunicările lor, bune cunoștințe în materie de Istorie și Cultură a Poporului Român.

304. **Riscul să-ți fie Lumina...** : [*in memoriam* Sergiu Cojocaru, remarcabil militant pentru limbă, alfabet și spirit românesc în Basarabia Renașterii Naționale de la 1989 (6 ani de la deces)] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2024. – 11 ian. – P. 10. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Epigrame cu multe gânduri... / Sergiu Cojocaru. Chișinău : [S. n.], 2023 (Balacron). 104 p. [Ediție post-mortem].

305. **Sufletul unui sat** : [eseu despre istoria satului Sadova, raionul Călărași, amintiri biografice, aprecieri privind natura și motivația comportamentului psihosocial al comunității] / Eugenia Bulat // Natura. – 2024. – Nr 3 (mar.). – P. 9. – (Baștina) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.natura.md/sufletul-unui-sat (accesat : 16.04.2024).

306. **Un regal de ziua Marii Uniri** : Concursul „CONȘTIINȚA NAȚIONALĂ. Premiile familiei Bulat, Ediția I-a, în Sadova răzășească" : [referire la imperativul inițierii concursului în instituția școlară, premierea laureaților primei ediții, care au abordat tema deportărilor staliniste din anii 1940, 1941, 1949 în comunitatea unde s-au născut] / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 2024. – 5 dec. – P. 6 : fot. – (Incursiuni în negura trecutului). – ISSN 1857-3835.

REVISTA „CETATEA DĂINUIRII”

1995

307. **Cetatea Dăinuirii** / fondator: Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade” ; director: Iuliana Gorea-Costin ; redactor-șef: Eugenia Bulat. – 1995. – Chișinău (str. Mitropolitul G. Bănulescu-Bodoni, 33).

1995, [nr.1] (sept.), ediție jubiliară, 48 p. ;

1995, nr. 2 (oct./dec.). 52 p.

308. **„Clipa siderală” de la Diana Nanu la Marcel** : [reflecții despre creațiile poetice ale copiilor la cea de a patra toamnă a existenței clubului literar „Clipa siderală” de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade”] / Eugenia Bulat (coordonatoare a clubului literar „Clipa siderală”) // Cetatea Dăinuirii. – 1995. – Nr 1 (sept.). – P. 29-30.

1996

309. **Cetatea Dăinuirii** : Revista tinerei generații / fondator: Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade” ; redactor-șef: Eugenia Bulat. – 1995, dec. – Chișinău (str. Mitropolitul G. Bănulescu-Bodoni, 33)

1996, nr. 1(3) (ian./mar.), 52 p.

1996, nr. 2(4) (apr./iun.), 52 p.

310. **Uniți în cuget și-n simțiri** : [lansarea revistei „Cetatea Dăinuirii”, editată de Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade” din Chișinău, redactor-șef poeta Eugenia Bulat, la Satu Mare] // Pro Vatra. – 1996. – 7 febr. – P. 3.

1997

311. **Cuvânt către cititor** : [încurajarea tinerilor talentați de a colabora cu Revista de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare „Clipa siderală”– un nou format al revistei „Cetatea Dăinuirii”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 1997. – Nr 1 (dec.). – P. 1-2 : fot.

CENACLUL LITERAR „CLIPA SIDERALĂ”. CENACLUL NAȚIONAL „IULIA HASDEU”. REVISTA „CLIPA SIDERALĂ”

Antologie (selecție de articole publicate în anii 1994-2008)

2008

312. **„Clipa siderală”– reverberații în timp și spațiu** / coordonatori: Aurelia Borzin, Iulia Iordăchescu. – Chișinău : Cartier, 2008. – 128 p. – ISBN 978-9975-79-521-0. – Conține: „Clipa siderală” în ospeție la „Curierul literar” / Cosmescu, Valentina. – P. 3 ; Marea poezie a copiilor / Gheorghe Vodă. – P. 3-4 ; Să întreținem zborul copiilor / Victor Gh. Stan. – P. 4 ; Revelația unui răsărit de soare / Leo Bordeianu. – P. 5-6 ; „Clipa siderală”– început promițător / Leo Bordeianu. – P. 7-8 ; Aurita pleiadă de mijloc a „Sclipirilor siderale” / Eugenia Bulat. – P. 9-10 ; Șansa noastră e mare / Claudia Partole. – P. 11-12 ; Cuvântul fără graniță / Monica Cristea. – P. 13-14 ; De la „Clipa siderală” la Iulia Hasdeu / Eugenia Bulat. – P. 15-16 ; Un suflet cât o Țară și un drum spre Dacia / Dumitru Mișin. – P. 17-18 ; Stop-cadru cu „relief în mișcare” /Emilian Galaicu-Păun. – P. 18-19 ; Cenacliștii de la Iulia Hasdeu sau Generația care ne vorbește / Lidia Ungureanu. – P. 19-22 ; Foarte meliferă – „Iulia Hasdeu” / Ion Iachim. – P. 22-24 ; 10 ani pe un drum sideral / Lidia Ungureanu. – P. 25-27 ; „Clipa siderală” e unica în republică revistă de poezie pentru tineret / Andrei Langa. – P. 27-29 ; Crăciun cu aromă de poezie la „Clipa siderală” / Cristina Boboc. – P. 31-32 ; Cenaclul „Iulia Hasdeu” – *un vis al inteligenței libere* în spațiul „Ghibu” / Eugenia Bulat. – P. 32-33 ; Începuturi de drum... / Tatiana Topală. – P. 33-35 ; Adrese ceva mai vechi / Andrei Poamă. – P. 36 ; Visătorilor și nebunilor! : Sărut mâna, Doamnă Poezie! / Ion Iachim. – P. 38 ; Solii Basarabiei / Maria Praporșcic. – P. 39-40 ; Cenaclul „Iulia Hasdeu”, alături de manifestanții anticomuniști / Marcela Gafton. – P. 40-41 ; „Clipa siderală”, revista care suprimă anchilozarea / Marcela Gafton. – P. 41-42 ; „Clipa siderală” / Mihail I. Vlad. – P. 42 ; După creația lor vor fi îndreptate ceasorni-

cele literaturii contemporane / Nicoleta Buru. – P. 42 ; Se poate ceea ce se poate... : Tinerilor poeți, eseiști și filosofi de la Cenaclul „Iulia Hasdeu" / Ion Țăranu. – P. 46 ; Note pentru claviatura poetică a „Clipei siderale" / Ion Hadârcă. – P. 46-48 ; Clubul de discuții literare „Atheneum" / Marcela Gafton. – P. 49 ; „Vinovat că gândește" sau Preludiu la simfonia viitorului / Eugenia Bulat. – P. 50-52 ; Gala Laureaților 2003. Spectacolul „Vinovat că gândește" / Ion Hadârcă. – P. 52-53 ; Cronică în trei timpi sau Lecția Iulia Hasdeu, ediția a IV-a / Monica Marilena Cristea. – P. 53-55 ; Vinovați că gândesc / Sanda Cojocaru. – P. 56 ; Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" – cea de-a VI-a explozie siderală / Nina Josu. – P. 57-60 ; „Clipa siderală" – 10 ani de existență. Sondaj : [au răspuns scriitorii: Anatol Ciocanu, Vladimir Beșleagă, Arcadie Suceveanu, Călina Trifan, Nicolae Rusu]. – P. 61-64 ; Contează legământul cu Limba Română / Vlad Pohilă. – P. 65-66 ; Numai Dumnezeu creează, noi imităm / Vladimir Beșleagă. – P. 67-68 ; Erupția rostirii – un spațiu de întâlnire cu o altă dimensiune / Alexandru Cosmescu. – P. 69-70 ; O serie de erupții de spirit / Gheorghe Bossi-Dumeneanu. – P. 71 ; Cel mai mare dar pe care l-am primit: privilegiul cuvântului / Olga Anghelici. – P. 71-72 ; Un manual de conștiință națională al celor tineri / Veronica Postolachi. – P. 72-73 ; Generația care nu are loc nici în propriul ochi / Claudia Partole. – P. 73 ; Cel mai frumos manual de poezie megatânără / Tamara Cristei. – P. 74 ; Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VII-a. Discursuri / Ion Hadârcă, Ion Ungureanu, Vasile Nanea, Veronica Postolachi. – P. 75-78 ; „Clipa siderală" – spațiul distinct al dialogului / Alexandru Cosmescu. – P. 79-80 ; „Clipa siderală" – o răzbunare a Limbii Române / Eugenia Bulat. – P. 81-82 ; „Clipa siderală"– un nou concept și o nouă formulă grafică / Liliana Popușoi. – P. 82-83 ; O societate are datoria de a-și construi o elită / Liliana Popușoi. – P. 83-84 ; Nuntiți cu scrisul / Aurelia Borzin. – P. 85-86 ; Tineri condeieri dâmbovițeni la Chișinău / Alexandrina Dinu. – P. 86-88 ; Ispita eminesciană sau O generație necesară / Aurelia Borzin. – P. 91-94 ; Mai mult decât o... „CLIPĂ" / Aurelia Borzin. – P. 95-96 ; De pe rază, cădere : Tinerilor de la „Clipa siderală" : [versuri] /

Eugenia Bulat. – P. 97-99 ; Clipe siderale la „Dadiani" / Valentina Corobcă. – P. 100 ; Scrisoare „Clipei" / Iurie Bojoncă. – P. 104-106 ; Procesele-verbale ale Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" (1999-2008). – P. 107-126.

Publicații în volume și culegeri

1994

313. **Bulat, Eugenia.** Templul durerii premature : [prefață] / Eugenia Bulat // Sclipiri siderale. Vol. 1 : Antologie de creații ale Clubului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / redactor: Eugenia Bulat. – Chișinău : Lyceum, 1994 – P. 2-10.

1997

314. **Anton, Ion.** Să vorbim despre „Sclipiri siderale" : [în loc de postfață: reflecții despre conținutul vol. 1 al antologiei „Sclipiri siderale" (Chișinău, Editura Lyceum, 1994)] / Ion Anton // Sclipiri siderale. Vol. 3. Al cincilea ungher : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 203. – ISBN 9975-944-04-3.

315. **Bordeianu, Leo.** „Clipa siderală"– început promițător : [în loc de postfață] / Leo Bordeianu // Sclipiri siderale. Vol. 3. Al cincilea ungher : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 202. – ISBN 9975-944-04-3 ; „Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu. – Chișinău : Cartier, 2008. – P. 7-8. – ISBN 978-9975-79-521-0.

316. **Bordeianu, Leo.** Revelația unui răsărit de soare : [în loc de postfață] / Leo Bordeianu // Sclipiri siderale. Vol. 3. Al cincilea ungher : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 205. – ISBN

9975-944-04-3 ; „Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu. – Chișinău : Cartier, 2008. – P. 5-6. – ISBN 978-9975-79-521-0.

317. **Bulat, Eugenia.** „ *...Aștept un sol de la Dumnezeu...*" : [prefață] / Eugenia Bulat // Capilarele clipei : [versuri] / Nicoleta Culava, Ștefan-Vitalie Condrațki, Diana Nanu, Doru Mătcaș. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – (Sclipiri siderale ; Vol. 2 : Între pană și penel). – P. 5-10. – ISBN 9975-944-03-5.

318. **Bulat, Eugenia.** Creativitatea literară în școala preuniversitară – prisma de cunoaștere și aprofundare a personalității creatoare a elevului : [referire la activitatea cenaclului „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" din Chișinău, fondat și coordonat de scriitoarea Eugenia Bulat] / Eugenia Bulat // Investigații pedagogice și psihologice : Culegere de articole științifice ale tinerilor savanți / responsabil de ediție: G. Volosinovici ; Institutul de Științe Pedagogice și Psihologice. – Ediția a 2-a. – Cimișlia : [S. n.], 1997. – P. 91-98. – ISBN 9975-64-010-9.

Notă*: Autoarea articolului este Eugenia Bulat, directoarea Liceului Teoretic „Onisifor Ghibu" din Orhei.*

319. **Bulat, Eugenia.** …Le-am spus *Copiii ogrăzii*… : [prefață] / Eugenia Bulat // Sclipiri siderale. Vol. 3. Al cincilea ungher : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 7-10. – ISBN 9975-944-04-3.

320. **Condrațki, Ștefan-Vitalie.** A trece Prutul… : [în loc de postfață] / Ștefan-Vitalie Condrațki // Sclipiri siderale. Vol. 3. Al cincilea ungher : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 208-209. – ISBN 9975-944-04-3.

321. **Cosmescu, Valentina**. „Clipa siderală" în ospeție la „Curierul literar" : [în loc de postfață] / Valentina Cosmescu // *Sclipiri siderale*. Vol. 3. *Al cincilea ungher* : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Univer-

sul, 1997. – P. 204. – ISBN 9975-944-04-3 ; „Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu. – Chișinău : Cartier, 2008. – P. 3. – ISBN 978-9975-79-521-0.

322. **Stan, Victor Gh.** Să întreținem zborul copiilor : [în loc de postfață] / Victor Gh. Stan // *Sclipiri siderale*. Vol. 3. *Al cincilea ungher* : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 206. – ISBN 9975-944-04-3 ; „Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu. – Chișinău : Cartier, 2008. – P. 4. – ISBN 978-9975-79-521-0.

323. **„Clipa Siderală de la Diana Nanu la Marcel"**: [în loc de postfață] // *Sclipiri siderale*. Vol. 3. *Al cincilea ungher* : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 211-213. – ISBN 9975-944-04-3.

324. **Vodă, Gheorghe.** Marea poezie a copiilor : [prefață] / Gheorghe Vodă // *Sclipiri siderale*. Vol. 3. *Al cincilea ungher* : Antologie de creații ale Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / coordonator de ediție, concepție, îngrijire și prefață: Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Universul, 1997. – P. 5. – ISBN 9975-944-04-3 ; „Clipa siderală"– reverberații în timp și spațiu. – Chișinău : Cartier, 2008. – P. 3-4. – ISBN 978-9975-79-521-0.

2002

325. **Clipa siderală** : Revistă de Cultură și Creație a Tinerei Generații Preuniversitare. Apare din 1995 în limba română o dată la două luni / fondator și redactor-șef: Eugenia Bulat // Ghid mass-media din Republica Moldova. 2001-2002 / Centrul Independent de Jurnalism ; coordonatori de proiect: Vitalie Chiperi, Dan Guja. – Chișinău : Centrul Independent de Jurnalism, 2002. – P. 18.

Publicații în seriale

1994

326. **Anton, Ion.** Să vorbim despre „Sclipiri siderale" : [prezentarea primului volum al antologiei „Sclipiri siderale" (Chișinău, Editura Lyceum, 1994)] / Ion Anton // Florile dalbe. – 1994. – 28 oct. – P. 1.

Antologia „Sclipri siderale" prezintă versurile unei constelații de talente tinere de la cenaclul literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade", sub conducerea poetei Eugenia Bulat, omul care iubește și știe a încuraja creația literară cu multă ardere și talent (Ion Anton).

327. **Belicov, Serafim.** Clipa siderală / Serafim Belicov // Florile dalbe. – 1994. – 8 apr. – P. 8.

Cuvânt introductiv despre creația membrilor cenaclului literar „Clipa siderală", de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" din Chișinău, sub îndrumarea poetei Eugenia Bulat, publicarea în ziarul „Florile dalbe" a versurilor tinerilor talentați: Nicoleta Culava, Doina Dabija, Doina Postolachi, Speranța Olaru ș.a.

328. **Cosmescu, Valentina.** „Clipa siderală" în ospeție la „Curierul literar" / Valentina Cosmescu // Curierul de seară. – 1994. – 19 noiem. – P. 5.

Lansarea antologiei „Sclipiri siderale", o carte care a îngemănat trăirile și simțirile creative ale membrilor cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade", publicarea versurilor tinerilor talentați în ziarul „Curierul de seară".

329. **Stan, Victor Gh.** Să întreținem zborul copiilor / Victor Gh. Stan // Destine. – 1994. – Nr 50 (dec.). – P. 1-4.

Cuvânt introductiv despre Revistă de Cultură și Creație a Tinerei Generații Preuniversitare „Clipa siderală" din Chișinău, redactor fondator poeta Eugenia Bulat, publicarea versurilor tinerilor talentați în acest număr al revistei „Destine" din București.

1995

330. **Bulat, Eugenia.** Dumnezeu aparține celor desculți : [aprecierea creațiilor poetice ale membrilor Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade"] Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1995. – 29 iun. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

331. **Condrațki, Ștefan-Vitalie.** *Dați-mi mită sau La teiul lui Mihai Eminescu* : [versuri] / Ștefan-Vitalie Condrațki // Limba Română. – 1995. – Nr 3. – P. 155.

Cuvânt introductiv despre Ștefan-Vitalie Kondrațki, elev în clasa a XI-a, membru al clubului literar „Clipa siderală", fondator și conducător poeta Eugenia Bulat.

332. **Vodă, Gheorghe.** Marea poezie a copiilor / Gheorghe Vodă // Glasul Națiunii. – 1995. – Nr 1 (ian.). – P. 7. – Rec. la cartea: *Sclipiri siderale* / coordonator de ediție: Eugenia Bulat. Chișinău. [1994]. 208 p.

1996

333. **Bordeianu, Leo.** „Clipa siderală" – început promițător / Leo Bordeianu // Limba Română. – 1996. – Nr 3/4. – P. 221-222.

1997

334. **Bulat, Eugenia.** Aurita pleiadă de mijloc a „Sclipirilor siderale" / Eugenia Bulat // Literatura și arta. – 1997. – 15 mai. – P. 4.

335. **Ciobanu, Viorel.** Revelația verticalității creative : [prezentarea a 3 volume a antologiei literare „Sclipiri siderale", autorii versurilor fiind membri ai Cenaclului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade", coordonator de ediție: poeta Eugenia Bulat] / Viorel Ciobanu // Literatura și arta. – 1997. – 31 iul. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

336. **Roibu, Nicolae.** O nouă revistă de cultură și creație : [lansarea Revistei de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală"la Liceul Român-Englez „Mircea Eliade" din Chișinău, redactor-șef poeta Eugenia Bulat] / Nicolae Roibu // Flux : Cotidian Național. – 1997. – 25 dec. – P. 3.

1998

337. **Bulat, Eugenia.** Prietene drag, ... : [prezentarea unor fragmente din poeziile tinerilor creatori trimise la redacția revistei „Clipa siderală”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 1998. – Nr 2 (mar.). – P. 1-2. – (Cuvânt către cititor).

338. **Partole, Claudia.** Șansa noastră e mare : [prezentarea unor versuri ale tinerilor creatori, membri ai cenaclului literar „Clipa siderală”] / Claudia Partole // Moldova suverană. – 1998. – 30 mai. – P. 3.

1999

339. **Bulat, Eugenia.** De la „Clipa siderală” la Iulia Hasdeu : [cuvânt către cititor] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 1999. – Nr 4 (iarna, 1999-2000). – P. 1-2.

340. **Bulat, Eugenia.** Dragi prieteni! : [informații despre lansarea de către revista „Clipa siderală” a concursului literar „Iulia Hasdeu – 130”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 1999. – Nr 6 (mai). – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

341. **Cristea, Monica. „**Clipa” care rămâne : [colaborarea tinerilor creatori din România cu Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală” din Chișinău] / Monica Cristea // Asachi junior : Supliment al revistei „Asachi”. – 1999. – Nr 17 (noiem.). – P. 2.

342. **Cristea, Monica.** „Copiii din Piatra-Neamț ne-au dat concursul peste cap” / Monica Cristea // Apostolul. – 1999. – Nr 9 (noiem.). – P. 5 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.slineamt.ro/apostolul/wp-content/uploads/2017/09/Apostolul9.pdf (accesat : 20.07.2025).

La Gala Laureaților Concursului Național de Creație „Iulia Hasdeu”, organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală” din Chișinău, au participat și membrii Cenaclului literar „Tinerețe fără bătrânețe” de la Palatul Copiilor din Piatra-Neamț, lucrările cărora au fost deosebit de apreciate atât de inițiatoarea și gazda concursului, poeta Eugenia Bulat, cât și de alți membri ai juriului.

343. **Cristea, Monica.** Cuvântul fără graniță : [colaborarea tinerilor creatori din România cu Revista de Cultură și Creație a

Tinerei Generații „Clipa siderală" din Chișinău] / Monica Cristea // Asachi junior : Supliment al revistei „Asachi". – 1999. – Nr 11 (mar.). – P. 1-4.

344. **Cristea, Monica.** Măria Sa copilul creator : [colaborarea tinerilor creatori din România cu Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală" din Chișinău] / Monica Cristea // Asachi junior : Supliment al revistei „Asachi". – 1999. – Nr 17 (noiem.). – P. 1

345. **Ene, Sanda.** Iulia Hasdeu va fi aniversată la Chișinău : [participarea tinerilor creatori din România la Concursul Național de Creație „Iulia Hasdeu", organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa Siderală" din Chișinău] / Sanda Ene // Revista Amalgam ȘOC. – 1999. – 22 mai. – P. 16.

346. **Lupușor, Diana**. Castelul Iuliei : [impresii despre pelerinajul membrilor cenaclului literar „Clipa siderală", laureați ai concursului literar „Iulia Hasdeu – 130", la Castelul Iuliei Hasdeu (Câmpina, România)] / Diana Lupușor // Florile dalbe. – 1999. – 16 dec. – P. 6.

347. **Stanciu, Tiberiu.** „Iulia Hasdeu la Chișinău" : [participarea tinerilor creatori din România la Concursul Național de Creație „Iulia Hasdeu", organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală" din Chișinău] / Tiberiu Stanciu // Oglinda Câmpinei. – 1999. – 25 mai. – P. 12.

2000

348. **Bulat, Eugenia.** Am primit scrisorile voastre... : [aprecierea creațiilor literare trimise de tineri creatori la redacția revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2000 (iarna 2000-2001). – Nr 4. – P. 39.

349. **Bulat, Eugenia.** Marea – un cuvânt care a cuprins totul / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2000 (toamna). – Nr 3. – P. 1-2 ; Literatura și arta. – 2000. – 12 oct. – P. 6 : fot. – ISSN 1857-3835.

Reflecții despre impresiile de neuitat ale unui grup de membri ai cenaclului literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă revista „Clipa siderală", participanți la Tabăra de Cultură și Civilizație Românească de la Năvodari, Constanța, grație Fundației Culturale Române din București.

350. **Bulat, Eugenia.** Prieteni dragi! „Să ne apropiem de El ca de un contemporan în durată eternă" : [2000 – Anul Eminescu] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2000. – Nr 1. – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

351. **Bulat, Eugenia.** Prieteni dragi! „Vă urăm un Crăciun fericit și un mileniu al împlinirii!" / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2000. – Nr 4 (iarna 2000-2001). – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

352. **Galaicu-Păun, Emilian.** Stop-cadru cu „relief în mișcare" / Emilian Galaicu-Păun // Clipa siderală. – 2000. – Nr 4 (iarna 2000-2001). – P. 4.

353. **Mișin, Dumitru.** Un suflet cât o Țară și un drum spre Dacia / Dumitru Mișin // Clipa siderală. – 2000. – Nr 4 (iarna 2000-2001). – P. 4.

354. **Ungureanu, Lidia.** Cenacliștii de la Iulia Hasdeu sau Generația care ne vorbește : [decernarea premiilor Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a II-a, organizator și președinte al juriului, scriitoarea Eugenia Bulat] / Literatura și arta. – 2000. – 30 noiem. – P. 6.

2001

355. **Bulat, Eugenia.** Am primit scrisorile voastre... : [aprecierea creațiilor literare trimise de tineri creatori la redacția revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2001 (vara). – Nr 2. – P. 31.

356. **Bulat, Eugenia.** Dragă prietene! : [Rămâi pe o clipă aici, cu fruntea lipită de geamul „Clipei Siderale"...] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2001. – Nr 4. – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

357. **Bulat, Eugenia.** [Nu luați în deșert cuvântul! aprecieri ale creațiilor literare trimise de tineri creatori la redacția revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2001. – Nr 3. – P. 2-3. – (Cuvânt către cititor).

358. **Bulat, Eugenia.** Pași în evoluția sinelui : [interviu cu poeta Eugenia Bulat, conducătoarea cenaclului literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă Revista de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare „Clipa siderală", membrii căruia au evoluat cu succes în cadrul ediției a IV-a a Concursului Internațional de

Poezie „Veronica Micle" din România] / Eugenia Bulat ; consemnare: Nadina Gheorghiță // Capitala. – 2001. – 22 aug. – P. 5.

359. **Langa, Andrei.** Strigătul și ecoul conștiinței de artist : [reflecții despre importanța revistei „Clipa siderală" (Eugenia Bulat, fondator / redactor-șef), unica revistă pentru tineret din Republica Moldova] / Andrei Langa // Furnica. – 2001. – 13 oct. – P. 8.

360. **Mișin, Dumitru.** Sighet, 2001 – Școala Memoriei / Dumitru Mișin // Flux : Cotidian Național. – 2001. – 18 iul. – P. 4.

La ediția a IV-a a Școlii de Vară de pe lângă Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței Anticomuniste din Sighet, România, din Republica Moldova au participat un grup de șase liceeni, în majoritate de la cenaclul literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", fondator și redactor-șef poeta Eugenia Bulat.

361. **Praporșcic, Maria.** Au fost premiați profesorii de limba și literatura română / Maria Praporșcic // Flux : Cotidian Național. – 2001. – 22 noiem. – P. 4.

În cadrul festivității de totalizare a ediției a III-a a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală" și poeta Eugenia Bulat, redactor-șef al revistei și membru al juriului concursului, au fost premiați câștigătorii la cele două secțiuni, „Poezie" și „Eseu", dar și profesorii de limba și literatura română din Republica Moldova și România, care le ghidează pașii în universul creației (Maria Praporșcic).

362. **Ungureanu, Lidia.** 10 ani pe un drum sideral / Lidia Ungureanu // Literatura și arta. – 2001. – 20 dec. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

La festivitatea de premiere a câștigătorilor ediției a III-a a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", lansat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", un grup de discipolii ai poetei Eugenia Bulat a prezentat un recital literar-muzical cu genericul „10 ani pe un drum sideral" – un florilegiu din cele mai frumoase poeme ale lor, scrise sub umbrela revistei „Clipa siderală", explorându-și, pe parcursul a 10 ani, propria lor ființă, neuitând a stigmatiza deformările sociale basarabene (Lidia Ungureanu).

2002

363. **Boboc, Cristina.** Crăciun cu aromă de poezie la „Clipa siderală”/ Cristina Boboc // Literatura și arta. – 2002. – 10 ian. – P. 8. – ISSN 1857-3835.

Amintiri de la Marea ședință a cenaclului „Iulia Hasdeu” de pe lângă revista „Clipa siderală”, organizată în incinta bibliotecii publice „Onisifor Ghibu”, în deschiderea căreia poeta Eugenia Bulat, conducătoarea cenaclului și redactorul-șef al revistei, a dat definiția semnificației și frumuseții sărbătorii de Crăciun, fiind lansat și un număr special al revistei „Clipa siderală”– numărul laureaților ediției a III-a a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu”.

364. **Bulat, Eugenia.** Am primit scrisorile voastre... : [analiza unor fragmente din creațiile literare trimise de tineri talentați la redacția revistei „Clipa siderală”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 1. – P. 31 – (Epistolaris) ; Nr 2. – P. 35 ; Nr 3. – P. 39 ; Nr 4. – P. 30 ; Nr 5. – P. 36 ; Nr 6. – P. 32.

365. **Bulat, Eugenia.** Cenaclul „Iulia Hasdeu” – *un vis al inteligenței libere* în spațiul „Ghibu” / Eugenia Bulat // BiblioPolis. – 2002. – Nr 1. – P. 4.

366. **Bulat, Eugenia.** Dumnezeu e cu noi. Totul va fi bine : [reflecții la final de an despre evenimentele de succes realizate în cadrul cenaclului de pe lângă revista „Clipa siderală”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 6. – P. 1.

367. **Bulat, Eugenia.** Golful „Clipei Siderale” și corăbiile lui de toamnă : [laureații ediției a IV-a a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu”, prezentați în paginile revistei „Clipa siderală”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 5. – P. 1-3.

368. **Bulat, Eugenia.** Întunericul din Lumină și Acceleratul : Zece ani pe un drum sideral : [file din istoria cenaclului „Clipa siderală” și a publicației „Clipa siderală”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 2. – P. 1-3.

369. **Bulat, Eugenia.** Piscul Singurătății, Cocorul și Sufletul dezgolit : Zece ani pe un drum sideral : [file din istoria cenaclului „Clipa siderală” și a publicației „Clipa siderală”] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 1. – P. 1-3.

370. **Bulat, Eugenia.** Timpul ce doare și vivisecția roșului : Zece ani pe un drum sideral : [file din istoria cenaclului „Clipa siderală" și a revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2002. – Nr 3. – P. 1-2.

371. **Gafton, Marcela.** Clipa siderală : [prezentarea conținutului informațional al revistei „Clipa siderală", 2002, nr. 2, fondator și redactor-șef poeta Eugenia Bulat] / Marcela Gafton // Țara. – 2002. – 9 apr. – P. 4.

372. **Hadârcă, Ion.** Note pentru claviatura poetică a „Clipei siderale" / Ion Hadârcă // Clipa siderală. – 2002. – Nr 6. – P. 3-4.

373. **Poamă, Andrei.** Adrese ceva mai vechi / Andrei Poamă // Clipa siderală. – 2002. – Nr 1. – P. 10.

Amintiri despre pelerinajele sale repetate din București la Chișinău, pentru a participa la Galele Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", alături de profesoara sa de limba română Rodica Moldoveanu; colaborarea cu revista „Clipa siderală", fondator și redactor-șef poeta Eugenia Bulat, cu membrii cenaclului publicației și ardența mentorului acestor activități pentru tinerii creatori.

374. **Popușoi, Liliana.** „Clipa siderală"– creatoarea Noii Generații / Liliana Popușoi // Flux : Cotidian național. – 2002. – 29 mai. – P. 4.

Reflecții despre lansarea numărului 3 (mai/iun.) al Revistei de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare „Clipa siderală" și ședința cenaclului literar republican „Iulia Hasdeu", cu genericul „Noua Generație", în cadrul cărora s-a menționat rolul tinerei generații în dezvoltarea societății și implicarea tineretului creator în mișcările sociale, capabilitatea lor de a impulsiona/decide asupra propriului viitor.

375. **Popușoi, Liliana.** Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" întrunește adevăratele elite dintre Prut și Nistru : [concurs organizat anual de Revista de Cultură și Creație a Generației Preuniversitare „Clipa siderală", fondator și redactor-șef – poeta Eugenia Bulat] / Liliana Popușoi // Flux : Cotidian Național. – 2002. – 2 oct. – P. 4.

376. **Praporșcic, Maria.** „Clipa siderală" – o revistă de elită a generației preuniversitare : [prezentarea conținutului

informațional al revistei „Clipa siderală", 2002, nr. 2 (mar./apr.), fondator și redactor-șef poeta Eugenia Bulat] / Maria Praporșcic // Flux : Cotidian național. – 2002. – 9 apr. – P. 4.

377. **Praporșcic, Maria.** Membrii cenaclului „Iulia Hasdeu" au dus în Țară mesajul Basarabiei / Maria Praporșcic // Flux : Cotidian Național. – 2002. – 9 apr. – P. 4. – (Uniți în suflet și-n simțiri).

La invitația Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina" și a Fundației Culturale Române din București, un grup din cei mai buni copii ai Basarabiei, membri ai cenaclului literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă revista „Clipa siderală", îndrumați pe calea creației de poeta Eugenia Bulat, a trecut Prutul cu un zguduitor spectacol poetic teatralizat, creat din textele proprii și intitulat „Vinovat că gândește", pe care l-au prezentat la Muzeul Național de Istorie a României. Laitmotivul spectacolului: „Spuneți-mi voi cum e să ai țară?"../ Eu țara o găsesc numai în manualele de istorie."

378. **Praporșcic, Maria.** Solii Basarabiei / Maria Praporșcic // Flux : Cotidian Național. – 2002. – 5 apr. – P. 4.

Orașele București și Giurgiu i-au primit în ospeție pe câțiva din cei mai curajoși copii ai Basarabiei, membri ai cenaclului literar „Iulia Hasdeu", de pe lângă revista „Clipa siderală", îndrumați de poeta Eugenia Bulat pe căile creației poetice. Aula Muzeului Național de Istorie a României a fost prea mică pentru toți doritorii de a fi în ziua de 27 martie 2002 împreună cu Noua Generație a Basarabiei.

379. **Vlad, Mihail I.** Clipa siderală : [importanța revistei „Clipa siderală" în promovarea creației literare a tinerilor din Republica Moldova] / Mihail I. Vlad // Răsunetul. – 2002. – 14 aug.

2003

380. **Bulat, Eugenia.** Am primit scrisorile voastre... : [analiza unor fragmente din creațiile literare trimise la redacția revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 1 (ian.). – P. 32 ; Nr 2 (apr.). – P. 32 ; Nr 3 (iun.). – P. 32 ; Nr 4 (aug.). – P. 32 ; Nr 5/6. – P. 56.

381. **Bulat, Eugenia.** Aula „Iulia Hasdeu" – imperativul discuției pe text : [debutul cenaclului literar „Iulia Hasdeu" în

Sala cu cămin a Uniunii Scriitorilor] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 2 (apr.). – P. 1-2. – (Cuvânt către cititor).

382. **Bulat, Eugenia.** Cenaclul „Iulia Hasdeu" sau trimbulinzii în acțiune : [prezentarea discuțiilor din cadrul ședinței din 21 martie a cenaclului literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă revista „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 3 (iun.). – P. 1.

383. **Bulat, Eugenia.** Crăciunul Literar al revistei „Clipa siderală" : Numărul 5/6 al revistei „Clipa siderală" vine să traseze o paralelă între două generații de creatori: Cezar Ivănescu și Ruslan Carța / Eugenia Bulat // Flux : Cotidian Național. – 2003. – 24 dec. – P. 4.

384. **Bulat, Eugenia.** Pe la voi mai sunt păsări?... : [reflecții asupra mesajelor de rezistență transmise de tinerii creatori de poezie către redacția revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 4 (aug.). – P. 1. – (Cuvânt către cititor).

385. **Bulat, Eugenia.** „Vinovat că gândește" sau Preludiu la simfonia viitorului : [reflecții despre tinerii condeieri, laureați ai ediției a V-a a Concursului Național de Creație Literară – 2003] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2003. – Nr 5/6. – P. 1-2.

386. **Cioacă-Ioanid, Ștefan.** Revista revistelor basarabene : [„Clipa siderală" (Eugenia Bulat, director, redactor-șef) et al.] / Ștefan Cioacă-Ioanid // Curierul Românesc. – 2003. – Anul XV, Nr 5 (mai). – P. 20 : il.

387. **Hadârcă, Ion**. Gala Laureaților 2003. Spectacolul „Vinovat că gândește" : [spectacol de poezie prezentat de membrii Cenaclului literar „Iulia Hasdeu"] / Ion Hadârcă // Clipa siderală. – 2003. – Nr 5/6. – P. 2-3.

388. **Josu, Nina.** Gala Laureaților Concursului Literar „Iulia Hasdeu" – ediția jubiliară / Nina Josu // Literatura și arta. – 2003. – 29 oct. – P. 7. – ISSN 1857-3835.

389. **Josu, Nina.** Ziua Versului de Foc / Nina Josu // Literatura și arta. – 2003. – 16 oct. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

Ziua Poeziei-2003 a avut loc pe Aleea Clasicilor Români din Chișinău, în cadrul evenimentului poeta Eugenia Bulat a vorbit despre Gala Laureaților ediției a V-a a Concursului Național de Creație Literară, organizat de Revista de Cultură și Creație a

Tinerei Generații „Clipa siderală", iar tinerii cenacliști „au recitat din creația proprie versuri ce denotă o trăire profundă, dramatică, cu un accentuat spirit de revoltă".

2004

390. **Bulat, Eugenia**. Am primit scrisorile voastre... : [analiza unor fragmente din creațiile literare trimise la redacția revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 1/2. – P. 54.

391. **Bulat, Eugenia.** Replicile „tari" sau Perpetuarea „erupției rostirii" la „Clipa siderală" : [Gala Laureaților ediției a VI-a a Concursului Național de Creație „Iulia Hasdeu"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2004. – Nr 6. – P. 1-2. – (Editorial).

392. **Josu, Nina.** Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" – cea de-a VI-a explozie siderală / Nina Josu // Clipa siderală. – 2004. – Nr 6. – P. 3-5 ; Literatura și arta. – 2004. – 11 noiem. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

În cadrul Galei Laureaților ediției a VI-a a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", organizată în incinta Centrului de Cultură și Artă „Ginta Latină", au participat Eugenia Bulat, poetă, director al Centrului Național de Cultură și Creație Literară „Iulia Hasdeu"; poeții Călina Trifan, Alexandru Corduneanu, Ion Hadârcă, Anatol Codru ș.a.

393. **Popușoi, Liliana.** Aripi peste necuprins / Liliana Popușoi // Flux : Ediția de vineri. – 2004. – 29 oct. – P. 7.

Prezentarea numărului cinci al Revistei de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", menționarea faptului că tânăra pleiadă de literați, sub aripa protectoare a poetei Eugenia Bulat, asimilează cu ușurință hrana înțelepciunii.

2005

394. **Anghelici, Olga.** Cel mai mare dar pe care l-am primit: privilegiul cuvântului / Olga Anghelici // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 15.

Impresii ale elevei cl. a XII-a a Liceului Teoretic „Ion Creangă" din Chișinău, despre rolul revistei „Clipa siderală", director fondator și redactor-șef poeta Eugenia Bulat, de a da personalitate

generației tinere.

395. **Borzin, Aurelia.** Cenaclul literar „Iulia Hasdeu" : Ședința 321 „...În cheia iubirii de lume, de oameni, de viață, de suferință..." / Aurelia Borzin // Clipa siderală. – 2005. – Nr 3/4. – P. 3-6.

396. **Borzin, Aurelia.** „Clipa siderală" – unul din miracolele basarabene : [10 ani de la fondarea revistei de către poeta Eugenia Bulat, director fondator și redactor-șef] / Aurelia Borzin // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 4-6.

397. **Bulat, Eugenia.** Erupția rostirii sau Generația Clipei siderale : [confesiunea scriitoarei în cadrul lansării studiului „Erupția rostirii sau Generația Clipei siderale. Poezia", la Biblioteca publică „Onisifor Ghibu" din Chișinău] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 7-8.

Trebuia să scriu această carte. Ca să mă despovărez de prea multă admirație, de prea multă iubire, de prea multă durere și speranță. S-o împart cu Dumneavoastră... (Eugenia Bulat).

398. **Bulat, Eugenia.** [Nicolae Cojocaru nu mai e...] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 40.

In memoriam laureatului Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală" – Premiului II, secțiunea Poezie-liceeni – Nicolae Cojocaru, clasa a XI-a, școala nr. 2 Piatra-Neamț, cenaclul „Eurocultin".

399. **Cobzac, Victor**. „Sunt martor ocular al acestui început..." : [plasticianul Victor Cobzac despre colaborarea cu scriitoarea Eugenia Bulat la începuturile înființării cenaclului „Clipa siderală" și a revistei „Cetatea Dăinuirii" (reintitulate, în scurt timp, „Clipa siderală")] / Victor Cobzac // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 18.

400. **Cosmescu, Alexandru.** Clipa siderală – spațiul distinct al dialogului : [10 ani de la fondarea revistei de către poeta Eugenia Bulat, director fondator și redactor-șef] / Alexandru Cosmescu // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 7, 41.

401. **Culava, Nicoleta.** „Când ești elev, ți se pare normal să apari în niște cărți cu versuri..." / Nicoleta Culava : [despre fascinația de a colabora la Revista de Cultură și Creație Literară

a Tinerei Generații – „Clipa siderală") / Nicoleta Culava // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 17.

402. **Nu coborâți ștacheta VALORII ESTETICE!** : Sondaj : [au răspuns scriitorii Anatol Ciocanu, Vladimir Beșleagă, Arcadie Suceveanu, Călina Trifan, Nicolae Rusu] // Clipa siderală. – 2005. – Nr 1. – P. 5-6.

403. **Popușoi, Liliana.** „Clipa siderală" ca o atitudine intelectuală față de viață : [prezentarea numărului doi (2005) al Revistei de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", fondator și redactor-șef poeta Eugenia Bulat] / Liliana Popușoi // Flux : Ediția de vineri. – 2005. – 15 apr. – P. 7.

404. **Șpac, Natalia.** „Eugenia Bulat, când se înrudește cu cineva prin poezie, înfiază..." : [argumentarea necesității continuării publicației „Clipa siderală"] / Natalia Șpac // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 17.

405. **Țăranu, Ion.** „Încercați să adunați în orbita voastră zeci și zeci de alți tineri..." / Ion Țăranu // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 17.

Ion Țăranu, consilierul cultural al Ambasadei Române la Chișinău despre importanța Revistei de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații „Clipa siderală" (fondator și redactor-șef scriitoarea Eugenia Bulat), editată cu suportul Institutului Cultural Român, apreciind spritul modelator al cenacliștilor de la clubul literar „Iulia Hasdeu" pentru generația tânără.

2006

406. **Borzin, Aurelia.** Nuntiți cu scrisul : [prezentarea numărului 5 al revistei „Clipa siderală" în cadrul Galei laureaților concursului literar „Iulia Hasdeu", ediția a VIII-a] / Aurelia Borzin // Clipa siderală. – 2006. – Nr 6. – P. 5-8.

407. **Bulat, Eugenia.** Azi e poimâine : [reflecții despre pericolul dispariției revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2006. – Nr 1. – P. 1 : fot. – (Virgula dintre *ante* și *post*).

408. **Bulat, Eugenia.** Glasul, glasurile : [specificarea rolului benefic al revistei „Clipa siderală" în comunicarea gândurilor și aspirațiilor tinerilor creatori] / Eugenia Bulat // Clipa siderală. – 2006. – Nr 5. – P. 1-4 : fot. – (Virgula dintre *ante* și *post*).

409. **Bulat, Eugenia.** Revista „Clipa siderală" – o răzbunare a Limbii Române : [confesiune la 10 ani de la fondarea revistei „Clipa siderală"] / Eugenia Bulat // Viața Basarabiei. – 2006. – Nr 1/2. – P. 188. – ISSN 2345-1629.

410. **Deleu, Ecaterina.** „Iulia Hasdeu". Gala Laureaților / Ecaterina Deleu // Flux: Cotidian Național. – 2006. – 13 noiem. – P. 4.

Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VIII-a, organizată de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", poeta Eugenia Bulat, director și redactor-șef, a prezentat conținutul nr. 5 al revistei.

411. **Dinu, Alexandrina.** Succes remarcabil al tinerilor dâmbovițeni la Chișinău / Alexandrina Dinu // IMPACT. – 2006. – Noiemb. – P. 3.

Reprezentanți din România premianți ai Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VIII-a, organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", director și redactor al revistei poeta Eugenia Bulat, coordonatoarea concursului, membru al juriului.

412. **Festivitate de decernare a premiilor „Iulia Hasdeu"** // Glasul Națiunii. – 2006. – 7 dec. – P. 7.

La Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu" a avut loc Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VIII-a, organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", director și redactor al revistei – poeta Eugenia Bulat, membru al juriului.

413. **Josu, Nina.** „Clipa siderală", cea de-a VIII-a decernare a premiilor Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" / Nina Josu // Literatura și arta. – 2006. – 21 dec. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

Prezentarea Premianților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VIII-a, organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", aprecierea meritelor poetei Eugenia Bulat, director/redactor-șef al revistei, de a susține scrierile tinerilor îndrăgostiți de cuvânt.

414. **Popușoi, Liliana. „**Clipa siderală" – un nou concept o nouă formulă grafică / Liliana Popușoi // Flux: Cotidian Național. – 2006. – 17 mai. – P. 4.

415. **Popușoi, Liliana.** O societate are datoria de a-și construi o elită : [reportaj despre activitatea Cenaclului literar „Iulia Hasdeu"] / Liliana Popușoi // Flux: Cotidian Național. – 2006. – 31 mai. – P. 4. – (Apariții editoriale).

2007

416. **Borzin, Aurelia.** Ispita eminesciană sau O generație necesară / Aurelia Borzin // Clipa : serie nouă. – 2007. – Nr 6. – P. 1-3.

417. **Borzin, Aurelia.** Mai mult decât o... „CLIPĂ" : [reflecții despre Revista de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații „Clipa siderală"] / Aurelia Borzin // Septentrion Literar. – 2007. – Nr 5/6.

418. **Burcatâi, Diana.** „Clipa": Concursul Național de Cultură și Creație Literară „Iulia Hasdeu" și-a desemnat laureații / Diana Burcatâi // Flux : Cotidian Național. – 2007. – 24 oct. – P. 4.

Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a IX-a, organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", au fost prezentate rubricile noi din ultimele numere ale revistei – „Scrisori din Veneția" și „Punctul pe i" – semnate de poeta Eugenia Bulat, fondator și director onorific al revistei, coordonatorul proiectului Concursul Național de Cultură și Creație Literară „Iulia Hasdeu".

419. **Carța, Ruslan**. „Emigranții tot timpul au fost mici ursuleți panda" : [interviu cu Ruslan Carța, unul din cei mai buni poeți basarabeni, stabilit în București, amintiri despre primele publicații în Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", director și redactor al revistei, poeta Eugenia Bulat] / consemnare: Mihail Vakulovski // Flux: Cotidian Național. – 2007. – 19 apr. – P. 4.

420. **Josu, Nina.** Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a IX-a : [organizat de Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa siderală", s-a dat citirii *Mesajului* adresat participanților, trimis de către poeta Eugenia Bulat, director onorific al revistei și coordonator de proiect al concursului] / Nina Josu // Literatura și arta. – 2007. – 25 oct. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

421. **Mândâcanu, Valentin**. Surse de lumină (XIX) / Valentin

Mândâcanu // Flux : Ediția de vineri. – 2007. – 30 mar. – P. 8. – (Între Acasă și Acasă).

Comentarii la secvențe din textele de respirație civică ale diferitor autori, prezentarea unui fragment din articolul „Patria din noi" de Eugenia Bulat, publicat în revista „Clipa siderală", 2006, nr. 4, însoțit de următorul comentariu: „Sute de mii de basarabeni jinduiesc, la fel ca poeta Eugenia Bulat, după o Patrie mai mare, mai europeană, mai... „necomunistă", urmat de aprecierea creației tinerilor talentați, participanți ai cenaclului literar „Iulia Hasdeu", condus de scriitoarea Eugenia Bulat.

422. **Răileanu, Anatol.** Ei sunt viitorul republicii : [Aureliei Borzin, redactor-șef al Revistei de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații „Clipa siderală" i-a fost acordat pentru Premiul Național pentru Tineret în domeniul Literaturii și Artei] / Anatol Răileanu // Univers pedagogic PRO. – 2007. – 22 noiem. – P. 6. – ISSN 1857-3282.

423. **Tudor, Ruxanda.** Extravaganțe de o clipă : [despre Revista de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații „Clipa siderală"] / Ruxanda Tudor // Dilema Veche. – 2007. – Nr 1/7 (iul.). – ISSN 1584-1669.

2008

424. **Bojoncă, Iurie.** Scrisoare „Clipei" sau despre salvarea Sinelui : [despre revista „Clipa", fondator, redactor, redactor onorific scriitoarea Eugenia Bulat] / Iurie Bojoncă // Univers Pedagogic Pro. – 2008. – 14 aug. – P. 8.

425. **Cimpoi, Mihai.** „Postliminiumul" basarabean. II. Tablele vechi și tablele noi de valori : [în vectorii înnoirii pot fi distinse și alte segmente de dreapta bine orientate: erupția generală a eseismului, resurecția postmodernă a scrisului pentru copii, dinamizarea mișcării epigramatice, apariția altor noi reviste (*Sud-Est cultural, Semn, Clipa siderală* etc.)...] / Mihai Cimpoi // Limba Română. – 2008. – Nr 11/12. – P. 13-15 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/8-15_5.pdf (accesat : 27.11.2025).

Generația „Clipei siderale", denumită și generația post-1989, îmbrățișează motivele care obsedează mintea tânără, vorba lui

Mircea Eliade: absolutul, libertatea, permanentul, universalul. La acestea adăugăm și identitarul, impus de drama sfâșierii și vidul politic și psihologic basarabean. …Panorama promoțiilor sideraliștilor, pe care o face Eugenia Bulat, care a condus mai mulți ani cenaclul „Clipa siderală", adeverește revenirea socialului și eticului în poezia basarabeană, reeminescianizarea ei pe coordonatele dinamitării identitare.

426. **Corobcă, Valentina. „**Clipa siderală" la „Dadiani" : [membrii redacției Revistei de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații „Clipa" invitați la un dialog despre poezie la Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani" din Chișinău] / Valentina Corobcă // Făclia. – 2008. – 17 mai. – P. 5. – ISSN 1857-3010.

427. **Tamazlâcaru, Elena.** Dan Nicu și povestea noastră fără de sfârșit... / Elena Tamazlâcaru // Literatura și arta. – 2008. – 18 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835.

Lansarea cărții de debut a tânărului autor Dan Nicu („Copiii vitregi ai istoriei sau Se caută o revoluție pentru Basarabia", Chișinău, 2008), care și-a început formarea sa ca scriitor la cenaclul literar „Iulia Hasdeu" de pe lângă Revista de Cultură și Creație a Tinerei Generații „Clipa", iar primii săi pași în literatură i-a avut alături de poeta Eugenia Bulat (fondator și redactor-șef al revistei, conducător al cenaclului) și de alți excepționali scriitori din Republica Moldova.

2010

428. **Bulat, Eugenia.** A 15-a aniversare : [a revistei „Clipa siderală", devenită în timp revista „Clipa"] / Eugenia Bulat // Clipa : serie nouă. – 2010. – Nr 1. – P. 20-21.

2011

429. **Bulat, Eugenia.** Revista „CLIPA": o răzbunare a Limbii Române din Basarabia : [file din istoria editării publicației „Clipa siderală", o revistă a tinerilor cu vădite aptitudini literare] / Eugenia Bulat // Clipa. – 2011. – Nr 6. – P. 20-21. – (Clipa la Veneția) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://clipa.in.md/wp-content/uploads/2011/rev-6/Clipa_06_2011_16.pdf (accesat : 25.04.2025).

430. **Tiulea, Flori.** Revista „Clipa" – o redută a rezistenței românești din Basarabia, a fost lansată la Veneția / Flori Tiulea // Gazeta Basarabiei. – 2011. – 1/15 oct. – P. 7.

Lansarea revistei „Clipa" la Veneția, la invitația Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică („Casa Iorga"); adresare la echipa publicației, care, într-un distins cadru festiv, a prezentat revista publicului venețian; la poeta Eugenia Bulat, fondator, director onorific al Revistei de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații „Clipa".

2012

431. **Ungureanu, Lidia.** Exilați în cuvânt / Lidia Ungureanu // Literatura și arta. – 2012. – 6 dec. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

Gala Laureaților ediției a XIV-a a Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", organizat de revista „Clipa", director fondator/director onorific – poeta Eugenia Bulat, împătimită susținătoare a tinerilor cu vădite aptitudini literare, director de proiect – Iulia Iordăchescu, redactor-șef – Aurelia Borzin.

REFERINȚE LA CREAȚIA LITERARĂ

Referințe în volume și culegeri

1994

432. **Colac, Tudor.** Colecția „Poeți Țărani" / Tudor Colac // Bulat, Eugenia. La Putna mi-e drumul : [versuri] / Eugenia Bulat ; prefață: Ion Vatamanu. – Chișinău : Universitas : Lyceum, 1994. – P. a 2-a a copertei.

Colecția „Poeți Țărani" este inaugurată de Eugenia Bulat, o doamnă sfioasă, dar cu un spirit neastîmpărat până la protest. (...) Atitudinea autoarei nu trebuie căutată îndărătul cuvântului. Sondând expresia unor raporturi dintre Om, fenomene și lucruri prin cunoașterea de dincolo de aparențe, cu stări sufletești complexe, prin rezonanța emoțională a cuvântului desluşim focul necesar marilor zboruri… (Tudor Colac).

433. **Vatamanu, Ion.** Poezia e fără de întoarcere : [prefață] / Ion Vatamanu // Bulat, Eugenia. La Putna mi-e drumul : [versuri] / Eugenia Bulat. – Chișinău : Universitas : Lyceum, 1994. – P. 2.

1996

434. **Vodă, Gheorghe.** Dor de trăire : [prefață] / Gheorghe Vodă // Bulat, Eugenia. Poeme de pe Valea Plângerii : [poeme] / Eugenia Bulat. – Satu Mare : Viața Românească, 1996. – P. 5-6 : il.

435. **Vodă, Gheorghe.** Lacrima dorului împătimit : [prefață] / Gheorghe Vodă // Bulat, Eugenia. De dor de voi : (Șapte poeme patriotice) / Eugenia Bulat. – Chișinău : Tipografia Editurii „Universul", [1996]. – P. 4 a copertei.

2002

436. **Cimpoi, Mihai.** Poezia „tranzitivului" : [prefață] / Mihai Cimpoi // Bulat, Eugenia. Stalactite : Poezii / Eugenia Bulat. – Chișinău : Universul, 2002. – P. 3-4. – ISBN 9975-944-46-9.

437. **Lăpușneanu, Ion.** O simfonie a dorului : [prefață] / Ion Lăpușneanu // Bulat, Eugenia. De dor de voi : [versuri] / Eugenia Bulat. – Năsăud : Editura Mesagerul, 2002. – P. 3-8.

2008

438. **Rachieru, Adrian Dinu.** Cuvânt de însoțire = Prefazione / Adrian Dinu Rachieru // Bulat, Eugenia. Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) : Poeme = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est) : Poemi / Eugenia Bulat. – Chișinău : Cartier, 2008.– Text paralel în lb. rom. și it. – Paginație opusă cu numerotare diferită. – Carte-valet. – P. 5-8. – ISBN 978-9975-79-513-5.

2009

439. **Corcinschi, Nina.** Eugenia Bulat: hermeneutica trăirii poetice / Nina Corcinschi // Filologia modernă: realizări și perspective în context european. Semiotica și hermeneutica textului : Colocviu internațional, ediția a 2-a / editori: Aliona Grati, Inga Ciobanu ; Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie. – Vol 2. – Chișinău, 2009. – P. 71-73. – ISBN 978-9975-78-800-7.

440. **Corcinschi, Nina.** Intelectuala basarabeană și pribegirile ei către sine : [traectoriile creației poetei Eugenia Bulat] / Nina Corcinschi // Parcours Feminins. L'Intellectuelle: En hommage a Elena Prus : Colloque international (Chișinău, ULIM, 18 noiembrie 2009) / Universitatea Liberă Internațională din Moldova ; Institutul de Cercetări Filologice și Interculturale. – Chișinău : Foxtrot, 2009. – P. 77-78 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.yumpu.com/fr/document/read/14999586/lintellectuelle-in-honorem-elena-prus-icfi-ulim/77 (accesat : 10.03.2026).

2010

441. **Caponi, Matilde.** Postfață = Postfazione / Matilde Caponi // Bulat, Eugenia. În debara : *Al doilea jurnal al unui evadat din Est : O narațiune poetică* = Nello Sgabuzzino *: Il secondo diario di una latitante dell' Est : Una narrazione poetica* / Eugenia Bulat. – Chișinău : GUNIVAS, 2010. – P. 172-177. – ISBN 978-9975-4070-3-8.

442. **Vasile, Geo.** Identitate în non-apartenență sau poezia unei evadate din Est : [prefață] = Identità nella-appartenenza oppure la poesia di una latitante dell' Est : [prefazione] / Geo Vasile // Bulat, Eugenia. În debara : *Al doilea jurnal al unui evadat din Est : O narațiune poetică* = Nello Sgabuzzino : *Il secondo diario di una latitante dell' Est : Una narrazione poetica* / Eugenia Bulat. – Chișinău : GUNIVAS, 2010. – P. 12-17. – ISBN 978-9975-4070-3-8.

443. **Vasile, Geo.** Literatura de frontieră : [postfață] = Letteratura di frontiera : [postfazione] / Geo Vasile // Bulat, Eugenia. În debara : *Al doilea jurnal al unui evadat din Est : O narațiune poetică* = Nello Sgabuzzino : *Il secondo diario di una latitante dell' Est : Una narrazione poetica* / Eugenia Bulat. – Chișinău : GUNIVAS, 2010. – P. 168-169. – ISBN 978-9975-4070-3-8.

2011

444. **Corcinschi, Nina.** Veneția în acorduri poetice basarabene : [despre creația poetei Eugenia Bulat, analiza versurilor din volumele *Stalactite* (2002) și *Veneția ca un dat* (2008)] / Nina

Corcinschi // Metafore ale devenirii din perspectiva migrației contemporane. Național și internațional în limba și cultura română : Simpozion Internațional (2011, 21-23 septembrie, Iași) / Filiala din Iași a Academiei Române, Institutul de Filologie Română „A. Philippide". – Iași, 2011. – Vol. 18. – P. 189-191 : Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.philippide.ro/Arhiva/Volume/Metafore%20ale%20devenirii_2011/2013_18_Corcinschi_2011.pdf (accesat : 15.12.2025).

445. **Serra, Ilaria.** Poetry by the Moldavian poet Eugenia Bulat, in Venice, Italia = Arta poetică a Eugeniei Bulat în Veneția, Italia / Ilaria Serra // 25'Annual Society for the Study of the Multi-Ethnic Literature of the United States (MELUS) Conference. April 7-10, 2011 (Boca Raton, Florida, United States).

2012

446. **Corcinschi, Nina.** Periplu către sine : [despre creația poetei Eugenia Bulat] / Nina Corcinschi // Arcul voltaic : Textul ca lume (i)mediată / Nina Corcinschi. – Chișinău : Editura Notograf Prim, 2012. – P. 101-104. – ISBN 978-9975-4395-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://hapes.hasdeu.md/bitstream/handle/123456789/394/Arcul%20Voltaic_Nina%20Corcinschi.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accesat : 15.12.2025).

447. **Serra, Ilaria.** La poesia liquida di Eugenia Bulat : Echi d'oltremare = Poezia lichidă a Eugeniei Bulat : Ecouri de dincolo de mare / Ilaria Serra // International Italian Studies Conference, Rome, June 14-16. – Rome, 2012.

2013

448. **Abramciuc, Maria.** Dimensiunea po(i)etică a exilului în *Veneția, ca un dat…* sau *Jurnalul unui evadat din Est* de Eugenia Bulat / Maria Abramciuc // Metafore ale devenirii din perspectiva migrației contemporane. Național și internațional în limba și cultura română : Simpozion Internațional (Iași, 23 septembrie, 2011) : [comunicări] / Academia Română, Institutul de Filologie Română „A. Philippide" (Filiala Iași) ; editor: Nicolae Panaite. – Iași : Alfa, 2013. – P. 383-386. – ISBN 978-606-540-129-7 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://philippide.ro/Arhiva/

Volume/Metafore%20ale%20devenirii_2011/2013_37_Abramciuc_2011.pdf (accesat : 10.03.2026).

449. **Grasso, Mario.** Rassegna di Letteratura / Mario Grasso // LUNARIONUOVO : Rassegna mensile di scritture letterarie, analitico-critiche e del costume fondata e diretta da Mario Grasso. – 2013. – Nr 63/53 (gennaio/settembre). – Rec. la cartea: *În debara* : *Al doilea jurnal al unui evadat din Est : O narațiune poetică = Nello Sgabuzzino : Il secondo diario di una latitante dell'Est : Una narrazione poetica* / Eugenia Bulat. Versiune italiană de Geo Vasile. Chișinău : GUNIVAS, 2010. 188 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.lunarionuovo.it/category/2013/n-6353-nuova-serie/ (accesat : 15.12.2025)

2015

450. **Rogac, Raia.** „Eugenia Bulat: Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă AGORA, o Patrie a Limbii Române..." : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat] / Rogac Raia // Taina mărturisirilor : [convorbiri] / Raia Rogac. – București : Editura Detectiv Literar, 2015. – P. 38-61. – ISBN 978-606-8697-14-7.

2016

451. **Vatamanu, Ion.** Poezia e fără de întoarcere : În loc de prefață / Ion Vatamanu // Bulat, Eugenia. Ce facem noi cu două mari tristeți?... : Poeme de pe Valea Plângerii / Eugenia Bulat. – Chișinău : ARC, 2016. – P. 5-6. – ISBN 978-9975-137-29-4.

2017

452. **Holban, Ioan.** Poezia ca asalt asupra limitei : [prefață] / Ioan Holban // Bulat, Eugenia. Piatra de Ca' Vendramin : Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter : Al treilea jurnal al unui evadat din Est / Eugenia Bulat. – Iași : Junimea, 2017. – P. 5-8. – ISBN 978-973-37-2031-7.

2018

453. **Vodă, Gheorghe.** [Scrisul Eugeniei Bulat...] : [postfață] / Gheorghe Vodă // Bulat, Eugenia. 18 poeme și un singur dor / Eugenia Bulat. – Chișinău : GUNIVAS, 2018. – P. 48-49. –

ISBN 978-9975-3160-1-9.

Poemele Eugeniei Bulat sunt inconfundabile. Scrisul ei este unul spontan, curajos, armonios în expresie, emoționant, plin de mirare și durere, trăit pe Valea Plângerii, aici, în Mica Românie înstrăinată – Basarabia. Stările ei de suflet iau naștere dintr-o profundă trăire a tot ce e viu, în primul rând, iubirea de țară, neam și destinul lui, generează lacrima verbului împătimit (Gheorghe Vodă).

2019

454. **Ciocanu, Ion.** Cartea cărților Eugeniei Bulat / Ion Ciocanu // Dialogul ca necesitate : Articole, studii, recenzii / Ion Ciocanu. – Chișinău : Editura PONTOS, 2019. – P. 355-358. – ISBN 978-9975-72-415-9. – ISBN 978 -9975-72-416-6.

O lectură critică a volumelor de versuri – La Putna mi-e drumul (1994), Poeme de pe Valea Plângerii (1996), De dor de voi (1996), Stalactite (2002), Veneția ca un dat (2008), Ce facem noi cu două mari tristeți? (2016) – și a discursului publicistic (Scrisori de dragoste din Orașul Libertății, 2002) ale scriitoarei Eugenia Bulat.

455. **Codreanu, Theodor.** Eugenia Bulat: piatra exilului / Theodor Codreanu // Scriitori basarabeni / Theodor Codreanu. – București : Editura Academiei Române, 2019. – P. 157-165. – ISBN 978-973-27-3064-5.

456. **Fluturel, Vasile.** „Ce facem noi cu două mari tristeți?"... / Vasile Fluturel // Cu slovele pe masă / Vasile Fluturel. – Iași : Princeps Multimedia, 2019. – Vol. 1. – P. 94-103. – Rec. la cartea: Ce facem noi cu două mari tristeți?... / Eugenia Bulat. Chișinău : ARC, 2016. 294 p.

457. **Fluturel, Vasile.** O nestemată a poeziei contemporane / Vasile Fluturel // Cu slovele pe masă / Vasile Fluturel. – Iași : Princeps Multimedia, 2019. – Vol. 1. – P. 140-145. – Rec. la cartea: Piatra de Ca' Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p.

2020

458. **Rogac, Raia.** „Eugenia Bulat. Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă AGORA, o Patrie a Limbii

Române...” : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat] / Raia Rogac // Zidari întru veșnicirea Neamului : (Convorbiri, recenzii, eseuri). – Pitești : Editura Zodia Fecioarei, 2020. – [Vol. 1.] – P. 196-218. – ISBN 978-973-9388-89-4.

2021

459. **Roibu, Nicolae.** Scriitoarea Eugenia Bulat a editat o carte de publicistică despre profesorul de limbă română Ștefan Bulat / Nicolae Roibu // Cronici din perioada pandemiei : (Interviuri, cronici, portrete literare cu și despre oameni de cultură) / Nicolae Roibu. – Chișinău : [S. n.] 2021. – Cartea a 3-a. – P. 43-44. – ISBN 978-9975-157-16-2. – Rec. la cartea: PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2020. 452 p.

2022

460. **Corcinschi, Nina.** Reverii din (auto)exil / Nina Corcinschi // Realitatea ca hologramă / Nina Corcinschi. – Chișinău : Cartier, 2022. – P. 51-54. – ISBN 978-9975-79-907-2. – ISBN 978-9975-86-572-2. – Rec. la cartea: Piatra de Ca’ Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p.

2023

461. **Cenușă, Felicia.** Fenomenul migrației în literatura română din Basarabia : [referire la volumul „Piatra de Ca’ Vendramin: Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter: Al treilea jurnal al unui evadat din Est” de scriitoarea Eugenia Bulat (Iași, 2017)] / Felicia Cenușă // Reprezentări ale migrației în literatura română din Basarabia / Felicia Cenușă. – Chișinău : [S. n.], 2023. – P. 30.

462. **Rusu, Nicolae.** Dincolo de text / Nicolae Rusu // Savoarea lecturii și a cuvântului rostit: impresii de lectură, interviuri și un radiojurnal de o săptămână / Nicolae Rusu. – București : Editura ASTRALIS, 2023. – P. 93-94. – ISBN 978-606-8995-71-7. – Rec. la cartea: PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2020. 452 p.

2024

463. **Baldassi, Francesco.** [Dezrădăcinată din pământul său...] : [despre creația poetei Eugenia Bulat] / Francesco Baldassi // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 278-280. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

464. **Bratu Elian, Smaranda.** Între exil și emigrație: Veneția în poezia Eugeniei Bulat : [prefață] / Smaranda Bratu Elian // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil. – Chișinău : Polisalm, 2024. – P. 6-22. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

465. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: „Cei 7 ani de străinie au fost ani de muncă grea, dar și de continuă lectură, regăsire și scriere de sine. În «Avatar venețian» vorbesc despre destinul Femeii din Est" : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat, autoarea volumului „Avatar venețian. Trilogia unui (auto)exil" (Chișinău : Editura Polisalm, 2024)] / consemnare: Irina Nechit // Ziarul Național. – 2024. – 7 mar. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.ziarulnational.md/interviu-eugenia-bulat-cei-7-ani-de-strainie-au-fost-ani-de-munca-grea-dar-si-de-continua-lectura-si-scriere-de-sine-de-regasire-interioara-in-avatar-venetian-vorbesc-despre-destinul-femeii-din-est/ (accesat : 10.12.2025).

466. **Codreanu, Theodor**. [Formula originală a poeziei Eugeniei Bulat...] : [despre creația poetei Eugenia Bulat] / Theodor Codreanu // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 266-267. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

467. **Corcinschi, Nina.** „Poezia Eugeniei Bulat înseamnă trăire intensă..." : [despre creația poetei Eugenia Bulat] / Nina Corcinschi // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 268-269. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

468. **Hadârcă, Ion.** Datul ființial, lermontovian-ulyssean și arca venetă : [despre creația poetei Eugenia Bulat] / Ion Hadârcă // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 270-271. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

469. **Holban, Ioan.** [O lume inertă...] : [despre creația poetei Eugenia Bulat] / Ioan Holban // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 264-265. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

470. **Rachieru, Adrian Dinu.** [Eugenia Bulat. Experiența venetă și reîncarnarea...] / Adrian Dinu Rachieru // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 274-276. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

471. **Rogac, Raia.** Eugenia Bulat. O carte-monument: Călărașii și Renașterea Națională : [lansarea cărții „Călărașii și Renașterea Națională.Mărturii. Evocări. Imagini" semnată de scriitoarea Eugenia Bulat, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu" din Chișinău] / Raia Rogac // Zidari întru veșnicirea Neamului : (Convorbiri, recenzii, eseuri) / Raia Rogac. – Pitești : Editura Zodia Fecioarei, 2024. – Vol. 2. – P. 139-146. – ISBN 978-630-6626-02-01.

472. **Serra, Ilaria.** [Volumul de final al trilogiei are o structură diferită...] / Ilaria Serra // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 276-277. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

473. **Ungureanu, Ion.** [Prin noua sa carte de poeme, „Veneția ca un dat"...] / Ion Ungureanu // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 272-274. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

474. **Vasile, Geo.** [O posibilă cheie de lectură a poeziei Eugeniei Bulat...] / Geo Vasile // Bulat, Eugenia. Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. – Chișinău : Editura Polisalm, 2024. – P. 280-282. – ISBN 978-9975-3650-1-7.

2025

475. **Filip, Iulian.** Adunarea oglinzii făcută țăndări: (Eugenia Bulat, 1956) : [creația poetei Eugenia Bulat] / Iulian Filip // Poezia acasă : Poeți contemporani din Basarabia / antologie de Iulian Filip, Mihai Stan. – Ediția a V-a, revăzută și adăugită. – Târgoviște : Bibliotheca ; Chișinău : Cartdidact, 2025. – P. 90-91. – ISBN 978-606-772-873-6.

2026

476. **Fluturel, Vasile.** O cronică dramatică a destinului românilor basarabeni / Vasile Fluturel // Cu slovele pe masă : [în 3 vol.] / Vasile Fluturel. – Iași : Princeps Multimedia, 2026. – Vol. 3. – P. 65-74. – Rec. la cartea: PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam / Eugenia Bulat. Chișinău: Editura UNU, 2020. 452 p.

Referințe în seriale

1991

477. **Bobeică, Gheorghe.** Eminesciana în „Codrul lui Mihai" / Gheorghe Bobeică // Călărașii. – 1991. – 11 iul. – P. 2.

La 23 iunie, în Tabăra de Odihnă pentru Copii din s. Sadova, r. Călărași, s-a desfășurat EMINESCIANA – sărbătoarea raională de comemorare a poetului național Mihai Eminescu. Manifestarea culturală a fost organizată de primarul comunei Sadova, Eugenia Bulat, împreună cu un grup de intelectuali din localitate, cu sprijinul Consiliului Raional Călărași.

1994

478. **Costiuc, Tatiana.** Salonul Național de Carte – 1994 : [la categoria „Premiul pentru debut", s-a acordat premiul 1 – *Eugenia Bulat. La Putna mi-e drumul*] / Tatiana Costiuc // Literatura și arta. – 1994. – 15 sept. – P. 8.

479. **Josanu, Tudor.** La Putna mi-e drumul... / Tudor Josanu // Călărașii. – 1994. – 9 apr. – P. 2. – Rec. la cartea: La Putna mi-e drumul / Eugenia Bulat. Chișinău : Universitas : Lyceum, 1994. 96 p.

1995

480. **Andreiță, Ion**. Jertfire prin cuvânt / Ion Andreiță // Revista Magazin. – 1995. – Nr 92.

Întâlnirea din or. Satu Mare, Transilvania, cu poeta Eugenia Bulat. Oaspetele din Republica Moldova a citit din creația sa poetică și a povestit sătmărenilor despre Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională din Basarabia înstrăinată de Țara-mamă.

481. **Bejenaru, Ion.** „Țărancă sânt…" / Ion Bejenaru // Viața satului. – 1995. – 22 iul. – P. 8. – Rec. la cartea: La Putna mi-e drumul / Eugenia Bulat. Chișinău : Universitas : Lyceum, 1994. 96 p.

Cartea de versuri „La Putna mi-e drumul" de Eugenia Bulat aparține generației ce se inspirase de Podul de Flori de la Prut, care trecuse pe la Mănăstirea de la Putna pentru a se închina voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt (Ion Bejenaru).

482. **Bordeianu, Leo.** Revelația unui răsărit de soare / Leo Bordeianu // Limba Română. – 1995. – Nr 3. – P. 159. – Rec. la cartea: Sclipiri siderale. Vol. 1 : Antologie de creații ale Clubului literar „Clipa siderală" de la Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade" / redactor: Eugenia Bulat. Chișinău : Lyceum, 1995. 208 p.

1996

483. **Ungureanu, Lidia.** Făclie arzând în hăul disperării... : [lansarea cărților „Poeme de pe Valea Plângerii" și „Si-la-bi-sind în tainele iubirii" (Editura „Vatra Românească", Satu Mare, 1996) de Eugenia Bulat, la 19.09.96, Casa Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova] / Lidia Ungureanu // Literatura și arta. – 1996. – 26 sept. – P. 2.

484. **Vodă, Gheorghe.** Dor de trăire : [creația scriitoarei Eugenia Bulat] / Gheorghe Vodă // Florile dalbe. – 1996. – 12 dec. – P. 8 ; Literatura și arta. – 1997. – 24 iul. – P. 5.

1999

485. **Bobeică, Constantin.** Poeme îndurerate : [scrisoare deschisă adresată poetei Eugenia Bulat] / Constantin Bobeică // Literatura și arta. – 1999. – 4 mar. – P. 5. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Poeme de pe Valea Plângerii / Eugenia Bulat. Satu Mare : Editura „Viața Românească", 1996. 110 p.

486. **Dinu, Alexandrina**. Sufletul românesc de dincolo de Prut : [referiri la creația poetei Eugenia Bulat] / Alexandrina Dinu // Realitatea dâmbovițeană. – 1999. – 17 febr.

2002

487. **Bejan, Vlad.** Eugenia Bulat – „Stalactite" / Vlad Bejan // Curierul Ginta Latină. – 2002. – Nr 3. – Rec. la cartea: Stalactite /

Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p.

488. **Brașoveanu, Paulina.** Scrisori de dragoste din Orașul Libertății : [lansarea cărții „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății", semnată de Eugenia Bulat, la Liceul „Gheorghe Asachi" din Chișinău] / Paulina Brașoveanu // Țara. – 2002. – 7 noiem. – P. 4.

489. **Ciobanu, Valerian.** Din primar în creator de „Stalactite" : [lansarea volumului de versuri „Stalactite" a poetei Eugenia Bulat, la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu"] / Valerian Ciobanu // Glasul Națiunii. – 2002. – 17 apr. – P. 5 : fot.

490. **Gafton, Marcela.** „Stalactite" : [lansarea volumului de versuri „Stalactite" a poetei Eugenia Bulat, la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu"] / Marcela Gafton // Flux : Ediția de vineri. – 2002. – 11 apr. – P. 7.

491. **Iachim, Ion.** Mărturisire ca o înflorire / Ion Iachim // Făclia. – 2002. – 13 apr. – P. 4. – ISSN 1857-3010. – Rec. la cartea: Stalactite / Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p.

492. **Poamă, Andrei.** Despre Niobe-Antigona și rochiile ei retro / Andrei Poamă // Contrafort. – 2002. – Nr 9/10 (sept./oct.) – P. 10. – ISSN 1857-1603. – Rec. la cartea: Stalactite / Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.contrafort.md/old/2002/95-96/410.html (accesat : 03.01.2026).

Poezia Eugeniei Bulat este o poezie a dreptății. Prin dreptate trebuie înțeleasă sinteza platoniciană între cele trei virtuți cardinale: cumpătarea, curajul și înțelepciunea, cărora li se adaugă în chip complementar (...). (Andrei Poamă).

493. **Postolachi, Veronica.** „Datul" Eugeniei Bulat : [lansarea cărții „Stalactite" de Eugenia Bulat la biblioteca „Onisifor Ghibu", filiala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu"] / Veronica Postolachi // Glasul Națiunii. – 2002. – 29 aug. – P. 10. – Rec. la cartea: Stalactite / Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p.

Prin poezia Eugeniei Bulat trece o traiectorie a dorului de Țară și de neam. Autoarea a avut întotdeauna curajul de a păstra „icoana Țării" prin calvarul vremurilor toate (...) (Veronica Postolachi, profesoară de limba și literatura română).

494. **Șindilă, Tatiana.** Lecții de spiritualitate și conștiință:

„Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" / Tatiana Șindilă // Flux : Cotidian Național. – 2002. – 27 noiem. – P. 4. – Semnat: T.Ș. – Rec. la cartea: Scrisori de dragoste din Orașul Libertății / Eugenia Bulat. Chișinău : [S. n.], 2002. 64 p.

495. **Topală, Tatiana.** O stalactită a poeziei basarabene contemporane / Tatiana Topală // Clipa siderală. – 2002. – Nr 3. – P. 26. – Rec. la cartea: Stalactite / Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p.

496. **Trifan, Călina.** Regăsirea propriei identități / Călina Trifan // Zece Plus. – 2002. – Nr 4. – P. 16. – Rec. la cartea: Stalactite : Poezii / Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p.

497. **Ungureanu, Lidia.** Eugenia Bulat și sensul superior al vieții / Lidia Ungureanu // Literatura și arta. – 2002. – 12 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Stalactite : Poezii / Eugenia Bulat. Chișinău : Universul, 2002. 116 p.

498. **Viața Uniunii Scriitorilor** : [lansarea volumului de versuri „Stalactite" de Eugenia Bulat la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu" din Chișinău] // Literatura și arta. – 2002. – 11 apr. – P. 8.

2005

499. **Beșleagă, Vladimir.** Numai Dumnezeu creează, noi imităm / Vladimir Beșleagă // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 12-13. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

500. **Bossi-Dumeneanu, Gheorghe.** „În cartea aceasta există, într-adevăr, o serie de erupții de spirit..." / Gheorghe Bossi-Dumeneanu // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 15. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

501. **Cosmescu, Alexandru.** Erupția rostirii – un spațiu de întâlnire cu o altă dimensiune / Alexandru Cosmescu // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 13-15. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

502. **Cristei, Tamara.** Cel mai frumos manual de poezie megatânără / Tamara Cristei // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 18. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei

Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

503. **Hadârcă, Ion.** Un contur portretistic al unei noi generații – generația speranțelor noastre / Ion Hadârcă // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 10. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația „Clipei siderale" / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

504. **Iachim, Ion.** Continuă „vivisecția roșului" / Ion Iachim // Ora satului. – 2005. – 10 mai. – P. 13. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

Textele tinerilor poeți constituie niște viziuni fulgerătoare... În această carte Eugenia Bulat și-a demonstrat, pe lângă alte calități, virtutea de pedagog, care își încurajează frumos discipolii, generația talentată a „Clipei siderale" (Ion Iachim).

505. **Iachim, Ion.** Trebuiau să se producă, să se despovăreze de cuvânt / Ion Iachim // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 13 – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

506. **Partole, Claudia.** „Eugenia Bulat a făcut un lucru extraordinar: a ascultat această generație..."/ Claudia Partole // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 16. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

507. **Pohilă, Vlad.** Contează legământul cu Limba Română / Vlad Pohilă // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 11. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

508. **Popușoi, Liliana.** Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Vămile Eugeniei Bulat / Liliana Popușoi // Flux : Ediția de vineri. – 2005. – 20 mai. – P. 7. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

509. **Postolachi, Veronica.** Un manual de conștiință națională al celor tineri / Veronica Postolachi // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 16. – Rec. la cartea: Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chișinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

510. **Slutu-Soroceanu, Nina.** Dezlegarea de mutenie / Nina

Slutu-Sorocenu // Literatura şi arta. – 2005. – 21 apr. – P. 1. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Erupţia rostirii sau Generaţia Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chişinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

511. **Vâşcu, Vasile.** „Aş spune că autoarea este un spirit poetic ce contribuie la educarea celor tineri...” / Vasile Vâşcu // Clipa siderală. – 2005. – Nr 5/6. – P. 16. – Rec. la cartea: Erupţia rostirii sau Generaţia Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chişinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

2006

512. **Creţu, Constantin.** O erupţie a crizelor, un joc cu „mărgele de sticlă” / Constantin Creţu // Clipa siderală. – 2006. – Nr 2. – P. 34-35. – Rec. la cartea: Erupţia rostirii sau Generaţia Clipei Siderale / Eugenia Bulat. Chişinău : PRAG-3, 2005. 200 p.

513. **Ignat, Dragomir.** Seară de cultură la Chişinău : [referire la creaţia poetei Eugenia Bulat] / Dragomir Ignat // Glasul Maramureşului. – 2006. – 18 noiem. – P. 1, 3.

514. **Voloc, Ciprian.** Poezia de dincolo de Prut sau Despre destinul social al artei : [referire la creaţia scriitoarei Eugenia Bulat] / Ciprian Voloc // INTERTEXT. – 2006. – Nr 3/4 (iul./dec.). – P. 87-92.

2008

515. **Ciocanu, Ion.** Victoria de după înfrângere / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2008. – 27 noiem. – P. 7. – ISSN 1857-3851. – Rec. la cartea: Veneţia ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell’ Est) / Eugenia Bulat. Chişinău : Cartier, 2008. 192 p.

516. **Filip, Iulian.** Adunarea oglinzii făcute ţăndări (Eugenia Bulat, Călăraşi, 1956) : [reflecţii despre creaţia poetei Eugenia Bulat] / Iulian Filip // LITERE. – 2008. – Nr 10 (oct). – P. 47. – (Poezia acasă). – ISSN 1582-0289. – ISSN 2284-600X (online) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.bibliotheca.ro/reviste/litere/nr_10_2008/litere_nr_10_2008.php (accesat : 03.03.2026).

517. **Jurnalul unui evadat din Est** : Scriitoarea Eugenia Bulat şi-a lansat ieri, la Chişinău, proaspătul său volum „Veneţia ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est” // Ziarul de gardă. –

2008. – 23 oct. – P. 8 : fot. – ISSN 1857-3150. – Semnat: [ZDG] ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.zdg.md/reporter-special/oameni/jurnalul-unui-evadat-din-est/ (accesat : 03.01.2026).

518. **Nechit, Irina.** Jurnalul unui evadat din Est / Irina Nechit // Jurnal de Chișinău. – 2008. – 28 oct. – P. 10. – ISSN 1857-0771. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est / Eugenia Bulat. Timișoara : Augusta : Artpress, 2008. 94 p.

519. **Rachieru, Adrian Dinu.** Eugenia Bulat și „cerul femeii" : [aspecte ale creației poetei Eugenia Bulat] / Adrian Dinu Rachieru // Oglinda Literară. – 2008. – Nr 74 (febr.). – ISSN 1583-1647.

520. **Rachieru, Adrian Dinu.** Triptic venețian / Adrian Dinu Rachieru // Convorbiri literare. – 2008. – Nr 4. – P. 71-73. – ISSN 0010-8243. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est / Eugenia Bulat. Timișoara : Augusta : Artpress, 2008. 94 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.bibliotecadeva.ro/periodice/convorbiriliterare/2008/convorbiri_literare_2008_04_04.pdf (accesat : 12.02.2026).

[Notă: *Criticul literar Adrian Dinu Rachieru reunește în acest articol recenziile a trei publicații, care au ca subiect de inspirație literară același oraș – Veneția:* ***Eugenia Bulat.*** *Veneția ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est (Timișoara, 2008);* ***Veronica Balaj****. Puzzle venețian (Timișoara, 2007);* ***Maria Mănucă****. Venezia profundis (traducere în lb. italiană de Mihaela Popa, Iași, 2007)*].

2009

521. **Bojoncă, Iurie.** „Da Est verso se stessa". „Luogo comune" = [„Din Est către sine"] / Iurie Bojoncă // Quadrimestrale della nuova cittadinanza a Mogliano Veneto = [Buletin informativ trimestrial pentru noii cetățeni din Mogliano Veneto]. – 2009. – Nr 3 (settembre). – P. 3-8. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) : Poeme = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est) : Poemi / Eugenia Bulat. Chișinău : Cartier, 2008. 192 p.

522. **Gârneț, Vasile.** Veneția ca un poem / Vasile Gârneț // Contrafort. – 2009. – Nr 1/2 (ian./febr.). – P. 18. – ISSN 1857-

1603. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat / Eugenia Bulat. Chișinău : Cartier, 2008. 192 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.contrafort.md/old/2009/171-172/1639.html (03.01.2026).

523. **Lombardo, Anna.** „Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell' Est. Eugenia Bulat" / Anna Lombardo // Le voci della Luna. – Bologna, 2009. – Luglio (Nr 44). – P. 74. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) : Poeme = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est) : Poemi / Eugenia Bulat. Chișinău : Cartier, 2008. 192 p.

524. **Lozinschi, Xenia.** „Veneția"... Eugeniei Bulat a fost lansată la Casa Română din Veneția / Xenia Lozinschi // Literatura și arta. – 2009. – 7 mai. – P. 6. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) : Poeme = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est) : Poeme / Eugenia Bulat; traducere de Gabriella Molcsan. Chișinău : Cartier, 2008. 192 p.

525. **Molcsan, Gabriella.** Traducendo *Veneția ca un dat* di Eugenia Bulat = [Traducând *Veneția ca un dat* de Eugenia Bulat] / Gabriella Molcsan // Le voci della Luna. – Bologna, 2009. – Luglio (Nr 44). – P. 62.

2010

526. **Busuioc, Nicolae.** Între vis și sensibilitate rănită : [poezia și publicistica scriitoarei Eugenia Bulat] / Nicolae Busuioc // Revista română. – 2010. – Nr 3. – P. 42 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://astraculturalaiasi.wordpress.com/wp-content/uploads/2022/05/nr.-3-61-2010.pdf (accesat : 27.12.2025).

527. **Chicu, Oleg.** Avanpremieră: „Nello sgabuzzino" de Eugenia Bulat – o altfel de viziune asupra exodului basarabean în Italia / Oleg Chicu // Gazeta Basarabiei. – 2010. – 15/30 iun. – P. 1-2.

528. **Chicu, Oleg.** Avanpremieră „Nello sgabuzzino" sau Noi în debaraua Europei / Oleg Chicu // Gazeta Basarabiei. – 2010. – 1/15 sept. – P. 6.

529. **Chicu, Oleg.** „Nello sgabuzzino" sau Debaraua Europei : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat] / consemnare: Oleg Chicu // Literatura și arta. – 2010. – 5 aug. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

530. **Chicu, Oleg.** Rădăcinile care ne cheamă : [despre creația

poetei Eugenia Bulat] / Oleg Chicu // Pro Diaspora. – 2010. – 23 iun.

531. **Chicu, Oleg.** Ritmi e danze dal Mondo-2010 / Oleg Chicu // Gazeta Basarabiei. – 2010. – 15/30 iun. – P. 6.

532. **Pachia-Tatomirescu, Ion.** Elegie si înfiorare cosmică : [reflecții despre creația poetei Eugenia Bulat] / Ion Pachia-Tatomirescu // Actualitatea irlandeză. – 2010. – Febr. (Nr 129). – P. 6 ; Anuarul de martie (primăvară-vară). – Timișoara, 2010. – Vol. 5. – P. 106-108.

533. **Serra, Ilaria**. La poesia liquida di Eugenia Bulat : [referințe critice despre volumele poetice *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* (2007) și *În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est* (2010) de Eugenia Bulat] / Ilaria Serra // La Nuova Tribuna Letteraria. – 2010. – Nr 95 (mai) – P. 52–55.

2011

534. **Ciobanu, Tatiana.** Regăsire în Istorie, regăsire în Europa. Poezia Basarabiei la *Accademia di Romania* de la Roma : [lansarea a două cărți semnate de poeta Eugenia Bulat: *În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est = Nello Sgabuzzino. Il secondo diario di una latitante dell' Est.*(Chișinău, Editura GUNIVAS, 2010) și *Veneția ca un dat: (Jurnalul unui evadat din Est: Poeme = Venezia ti fu data: Diario di una latitante dell' Est*, traducere de Gabriella Molcsan, (Chișinău, Cartier, 2008) / Tatiana Ciobanu // Contrafort. – 2011. – Nr 5/6 (mai/iun.). – P. 8. – ISSN 1857-1603.

535. **Rachieru, Adrian Dinu.** Un „evadat din est": Eugenia Bulat / Adrian Dinu Rachieru // Renașterea bănățeană. – 2011. – 7 iun. – P. 3.

536. **Serra, Ilaria.** La poesia liquida di Eugenia Bulat a Venezia = [Poesia lichidă a Eugeniei Bulat la Veneția] / Ilaria Serra // Lingua Romana : Număr special „Femei și Teritorii în Literatura și Cultura Italiană". – 2011. – Vol. XI, Nr 1. – P. 61-74 ; Număr special/fascicul tematic. – 2012. – Vol. XI, Nr 2. – P. 75-86.

2012

537. **Bratu Elian, Smaranda**. Tra esilio ed emigrazione.

Venezia nella poesia di Eugenia Bulat = Între exil și emigrație. Veneția în poezia Eugeniei Bulat / Smaranda Bratu Elian // Romanian Cultural and Literary Studies (Bucharest). – 2012. – Nr 3. – P. 51-61.

538. **Del Maschio, Maurizio.** Eugenia Bulat, poetessa moldavo-veneziana al Salone del Libro di Torino / Maurizio Del Maschio // Venice Online : [revistă electronică]. – 2012. – 4 june.

2013

539. **Serra, Ilaria.** Alterità acquatica nella poesia italo-rumena di Eugenia Bulat : [analiza literară a volumelor de versuri ale scriitoarei Eugenia Bulat: *Veneția ca un dat*. Jurnalul unui evadat din Est (2007) și *În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est* (2010)] / Ilaria Serra // Lingua Romana. – 2013. – Anul XI, Nr 2. – P. 59-74 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://linguaromana.byu.edu/files/2016/06/Alterita%CC%81.pdf (accesat : 13.03.2026).

2016

540. **Baldassi, Francesco.** „Veneția ca un dat". Note despre poezia Eugeniei Bulat / Francesco Baldassi // Contrafort. – 2016. – Nr 9/10 (sept./aug.). – P. 18. – ISSN 1857-1603. – Rec. la cartea: Veneția ca un dat sau Jurnalul unui evadat din Est = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est) / Eugenia Bulat ; traducere de Gabriella Molcsan. Chișinău : Cartier, 2008.192 p.

541. **Ciocanu, Ion.** Eugenia Bulat: Ce facem noi cu două mari tristeți? : [note critice despre volumele de versuri semnate de scriitoarea Eugenia Bulat: *La Putna mi-e drumul* (1994) , *De dor de voi* (2002), *Scrisori de dragoste din Orașul Libertății* (2002), *Stalactite* (2002), *Veneția ca un dat...: Jurnalul unui evadat din Est* (2008), *Ce facem noi cu două mari tristeți?* (2016)] / Ion Ciocanu // Destin Românesc. – 2016. – Nr 2. – P. 127-130. – ISSN 1857-1964.

542. **Deleu, Ecaterina.** Ora de poezie cu Eugenia Bulat / Ecaterina Deleu // Univers pedagogic *PRO.* – 2016. – 1 dec. – P. 8. – ISSN 1857-3282.

Lansarea volumului de versuri „Ce facem noi cu două mari tristeți?...: Poeme de pe Valea Plângerii" a scriitoarei Eugenia Bu-

lat (Chișinău, Editura Arc, 2016), la Liceul Teoretic „Dante Alighieri" din Chișinău, la inițiativa profesorilor de la Catedra Limbii Române și a profesoarei de limba italiană, în colaborare cu bibliotecara Valentina Ciobanu.

543. **NOTE CRITICE** : [reflecții despre volumele de versuri și publicistică semnate de scriitoarea Eugenia Bulat] // Literatura și arta. – 2016. – 8 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835. – Conține: Sufletul rănit îi dictează cuvinte rănite... / Ion Vatamanu ; Scrisul Eugeniei Bulat vine din interior curgător ca izvorul ce se naște mereu de la început... / Gheorghe Vodă ; Versurile se axează pe stări tensionate în mod expresionist... / Mihai Cimpoi ; Începutul creației poetei nu a fost – Doamne ferește – unul rău sau mediocru... / Ion Ciocanu ; Eugenia Bulat nu este doar o poetă *socială*, ea este o poetă *dramatică,* ceea ce îi stă bine unui om de creație / Anatol Codru ; Eugenia Bulat este o mioritică în cel mai profund sens al acestui cuvânt... / Ion Ungureanu ; Există în versuri picturalitate și sonoritate, există capacitatea auditivă de a vedea și de a transpune acest real... / Ion Hadârcă ; *Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* este o carte de poezie autentică și tulburătoare... / Smaranda Bratu Elian (București) ; Poezia care se revoltă împotriva puterii și a abuzurilor sale trebuie să-și privească în ochi propria fragilitate... / Geo Vasile (București) ; Complicația pe care o prezintă *dualitatea* interioară aparține tuturor ființelor care au emigrat, care locuiesc într-o lume, dar poartă în interiorul lor o altă lume... / Ilaria Serra (Florida, SUA) ; „Această *evadare* se verifică și se definește, în mod special, în afara hotarelor naționale, în străinătate... / Francesco Baldassi (Roma).

2017

544. **Ciocanu, Ion.** Poezia ca un dat : [despre creația scriitoarei Eugenia Bulat] / Ion Ciocanu // Sud-Est Cultural. – 2017. – Nr 2. – P. 78-83. – ISSN 1857-0143 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://sudestcultural.md/revista-sud-est-cultural-nr-2-2017/ (accesat : 11.12.2025).

545. **Codreanu, Theodor.** Piatra exilului / Theodor Codreanu // Literatura și arta. – 2017. – 21 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835 ; PRO SAECULUM. – 2017. – Nr 5/6 (15 iul./1 sept.). –

P. 105-108. – Rec. la cartea: Piatra de Ca' Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.pro-saeculum.ro/arhiva/pdf/saeculum121.pdf#page=105 (accesat : 15.07.2025).

546. **Fluturel, Vasile.** Ce ne facem cu tristețile?... / Vasile Fluturel // Literatura și arta. – 2017. – 25 mai. – P. 6. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Ce facem noi cu două mari triste ți? / Eugenia Bulat. Chișinău : Arc, 2016. 294 p.

547. **Fluturel, Vasile.** Piatra de Ca' Vendramin… / Vasile Fluturel // Revista Literară. – 2017. – Nr 9. – P. 17. – (Critică literară). – ISSN 2345-1777. – Rec. la cartea: Piatra de Ca' Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p. ; Idem (Resursă electronică). – URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/ (accesat : 15.07.2025).

2018

548. **Ciobanu, Raisa.** Eugenia Bulat și exodul întru Ființă : [medalion literar, dedicat creației scriitoarei Eugenia Bulat, organizat la 22 februarie 2018 la filiala „Onisifor Ghibu" a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu"] / Raisa Ciobanu // Literatura și arta. – 2018. – 8 mar. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

549. **Corcinschi, Nina.** „Eugenia Bulat. Reverii din (auto) exil" / Nina Corcinschi // Vatra. – 2018. – Nr 1/2. – P. 55-56. – (Cronică literară). – Rec. la cartea: Piatra de Ca' Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p. ; Idem (Resursă electronică). – URL: https://revistavatra.org/2018/04/03/vatra-nr-1-2-2018/ (accesat : 26.11.2025).

550. **Movilă, Lica.** De dor de voi : [medalion literar-artistic dedicat poetei Eugenia Bulat, organizat la Filiala „Onisifor Ghibu" a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu"] / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2018. – 8 mar. – P. 3. – ISSN 1857-3851.

551. **Stratulat, Liliana.** Scriitorii noștri la Veneția / Liliana Stratulat // Ziarul de Gardă. – 2018. – 9 aug. – P. 20 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.zdg.md/importante/scriitorii-nostri-la-venetia/ (accesat : 27.12.2025).

Prezentarea volumului de versuri „La Pietra di Ca' Vendramin" de Eugenia Bulat în prestigiosul Centro Scuola Grande di

San Giovanni Evangelista di Venezia, în cadrul întâlnirii cititorilor cu autoarea trilogiei „Jurnalul unui Evadat din Est", însoțită de prefațatoarea volumului, italienista Ilaria Serra (SUA), și cercetătoarea Marina Crivelari (Veneția).

552. **Țurcanu, Lucia.** Poezia actuală din Basarabia : [analiza literară a volumelor de poezie editate în anul 2017, inclusiv prezentarea volumului „Piatra de Ca' Vendramin" de Eugenia Bulat (Editura „Junimea", Iași, 2017)] / Lucia Țurcanu // Limba Română. – 2018. – Nr 5/6 – P. 63-67. – (Anul Literar-2017). – ISSN 0235-9111 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/63-67_4.pdf (accesat : 16.02.2026).

2020

553. **Bratu Elian, Smaranda.** Între exil și emigrație. Veneția în poezia Eugeniei Bulat / Smaranda Bratu Elian // Orizonturi culturale italo-române = Orizzonti culturali italo-romeni : revistă interculturală bilingvă. – 2020 – Nr 9 (sept.). – ISSN 2240-9645 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.orizonturiculturale.ro/ro_studii_Smaranda-Bratu-Elian.html(accesat : 15.07.2025).

2021

554. **Cimpoi, Mihai.** Omul cetății / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2021. – 14 oct. – P. 6. : fot. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p.

555. **Fluturel, Vasile.** O cronică dramatică a destinului românilor basarabeni / Vasile Fluturel // Feed Back. – 2021. – Nr 11/12 (noiem./dec.). – P. 34-38. – Rec. la cartea: PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam / Eugenia Bulat. Chișinău: Editura UNU, 2020. 452 p. ; Revista ASLRQ : Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Qiubéc. – 2022. – Vol. 13. – ISSN 2668-7747 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.aslrq.ro/R/132022/c/VFluturelCronica.html (accesat : 12.12.2025) ; Revista Literară. – 2022. – Nr 2. – P. 22-23. – ISSN 2345-1777 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://uniuneascriitorilor.md/media/arhiva_revista_files/Revista_literara_2_2022_CRn3FAH.pdf (accesat : 12.12.2025).

556. **Holban, Ioan.** Gestul femeii cu mâna pe inima ta : Creația poetei Eugenia Bulat : [65 de ani de la naștere] / Ioan Holban // Literatura și arta. – 2021. – 9 sept. – P. 5. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Piatra de Ca' Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p.

2022

557. **Bulat-Saharneanu, Maria.** Reabilitarea patriotismului sau Lecția de istorie a Eugeniei Bulat : [lansarea volumului „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" de Eugenia Bulat (Chișinău, Editura UNU, 2021)] / Maria Bulat-Saharneanu // Gazeta de Chișinău. – 2022. – 22 apr. – P. 15 : fot. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://gazetadechisinau.md/2022/04/22/reabilitarea-patriotismului-sau-lectia-de-istorie-a-eugeniei-bulat/ (accesat : 26.06.2025).

558. **Catană, Alexandra.** „Profesorul" – o carte pentru noi, adolescenții : [note de la prezentarea volumului *PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam* de Eugenia Bulat. (Chișinău, Editura UNU, 2020), la Biblioteca „Transilvania" din Chișinău] / Alexandra Catană // Univers Pedagogic PRO. – 2022. – 27 oct. – P. 8. – (Recomandări pentru lectură). – ISSN 1857-3282.

559. **Ciobanu, Tatiana.** Doi ambasadori, un singur eveniment : [lansarea volumului de publicistică *Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini* (Chișinău, Editura UNU, 2021), semnat de scriitoarea Eugenia Bulat, în cadrul Sărbătorii Ziua Limbii Române la Roma] / Tatiana Ciobanu // Literatura și arta. – 2022. – 6 oct. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

560. **Ciubotă, Viorel.** O carte-eveniment: Eugenia Bulat. Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii. Evocări. Imagini : [lansarea volumului „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini de Eugenia Bulat (Chișinău, Editura UNU, 2021) la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu" din Baia Mare, România] / Viorel Ciubotă // Eroii Neamului. – 2022. – Nr 2 (51).– P. 51-54. – ISSN 2067-5801.

561. **Iuncu, Rodica**. O carte de pionierat / Rodica Iuncu // Moldova. – 2022. – Iul./Aug. – P. 49-55. – ISSN 0132-6635. – Rec.

la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p.

562. **Jantâc, Nicolae.** Oglinda unei epoci zbuciumate : [lansarea volumului „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" de Eugenia Bulat (Chișinău, Editura UNU, 2021)] / Nicolae Jantâc // Univers pedagogic PRO. – 2022. – 14 apr. – P. 8. – ISSN 1857-3282.

563. **Leahu, Rodica.** Publicişti şi memorialişti : [prezentarea operelor literare editate în anul 2021, semnate de Eugen Doga, Dumitru Apetri, Eugenia Bulat etc.] / Rodica Leahu // Revista Literară. – 2022. – Nr 3. – P. 10-11. – (Anul literar 2021). – ISSN 2345-1777. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p. ; Idem (Resursă electronică). – URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/ (accesat : 15.07.2025).

„Călărașii și Renașterea Națională" (Chișinău, Editura UNU, 2021), volumul de „mărturii și evocări" al Eugeniei Bulat, se citește cu nostalgie și admirație, în melanj cu gustul amar la gândul că acea energie vitală și acel entuziasm general, animat de revelația adevărului, de curajul și solidaritatea umană, par să se fi consumat (definitiv?) atunci, între anii 1989 și 1991. Impregnată de emoția autoarei, narațiunea acestui jurnal al Renașterii reînvie cu „memoria sufletului"… (Rodica Leahu).

564. **Munteanu-Hadârcă, Maria.** Înălțare prin cuvânt / Maria Munteanu-Hadârcă // Literatura și arta. – 2022. – 17 mar. – P. 7. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Piatra de Ca' Vendramin / Eugenia Bulat. Iași : Junimea, 2017. 160 p.

565. **Palladi, Tudor.** Un inspirat „volum de istorie orală"... / Tudor Palladi // Florile dalbe. – 2022. – 16 sept. – P. 15. – ISSN 1857-3851. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p.

566. **Rogac, Raia.** Matricea scrisă a istoriei : [lansarea volumului *Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini* de Eugenia Bulat (Chișinău, Editura UNU, 2021) la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu" din Chișinău] / Raia Rogac // Literatura și arta. – 2022. – 7 apr. – P. 8. – ISSN 1857-3835.

567. **Rogac, Raia.** O carte-monument: Călărașii și Renașterea Națională / Raia Rogac // Curtea de la Argeș. – 2022. – Nr 6 (iun). – P. 9. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p. ; Idem (Resursă electronică). – URL: http://www.curteadelaarges.ro/arhiva/XIII_6_139/XIII_6_139.pdf (accesat : 06.07.2025).

568. **Rusu, Nicolae.** Dincolo de text / Nicolae Rusu // Literatura și arta. – 2022. – 19 mai. – P. 6. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2020. 452 p.

569. **Rusu, Nicolae.** Războiul dintre adevăr și minciună / Nicolae Rusu // Revista Literară. – 2022. – Nr 5. – P. 21. – ISSN 2345-1777. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p. ; Idem (Resursă electronică). – URL: https://uniuneascriitorilor.md/arhiva-revista/ (accesat : 15.07.2025).

2023

570.**Răducea, Ioan.** Comoara din Călărași / Ioan Răducea // SCRIPTOR. – 2023. – Nr 5/6 (mai/iun.). – P. 106. – ISSN 2393-0888. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională : Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. 640 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://editurajunimea.ro/wp-content/uploads/2023/05/scriptor-2023-5-6.pdf (accesat : 18.11.2025).

571. **Serra, Ilaria.** Eugenia Bulat's Poetry: Geometaphors among the Stones of Venice = [Poezia Eugeniei Bulat: Geometafore printre pietrele Veneției] / Ilaria Serra // The Italianist: Abordări interculturale ale ecocriticii italiene. – 2023. – Vol. 43, Nr 3. – P. 390-407. – DOI: https://doi.org/10.1080/02614340.2023.2224604 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02614340.2023.2224604 (accesat : 15.07.2025).

572. **Surlaru, Emilia.** „Călărașii și Renașterea Națională" : Reflecții pe marginea unei cărți de excepție, semnate de Eugenia Bulat / Emilia Surlaru // Univers Pedagogic PRO. – 2023. – 26 oct. – P. 8. – ISSN 1857-3282.

573. **Surlaru, Emilia.** Chemarea literatului dă gravitație inimii / Emilia Surlaru // Literatura și arta. – 2023. – 5 oct. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

Întâlnirea locuitorilor satului Chetrosu, Drochia, cu scriitoarea Eugenia Bulat, antrenată plenar în Mișcarea de Renaștere Națională din anii '90, lansarea cărții „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii. Evocări. Imagini"(Chișinău, 2021); eveniment desfășurat în Biblioteca Publică „Iulian Filip", cu participarea poetului Iulian Filip și a altor invitați militanți: Ștefan Maimescu, deputat în Parlamentul-90, jurnaliștii Maria și Valeriu Saharneanu ș.a.

2024

574. **Valahu, Andrei.** Reîncarnarea unui talent / Andrei Valahu // Literatura și arta. – 2024. – 31 oct. – P. 5. – Rec. la cartea: Avatar venețian: tripticul unui auto(exil) / Eugenia Bulat. Chișinău: Polisalm, 2024. 282 p.

575. **Viziru, Andrei.** Avatarurile Eugeniei Bulat: între refugiu și regăsiri / Andrei Viziru // Univers Pedagogic PRO. – 2024. – 4 iul. – P. 8. – ISSN 1857-3282. – Rec. la cartea: Avatar venețian: tripticul unui auto(exil) / Eugenia Bulat. Chișinău: Polisalm, 2024. 282 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: *https://cfcl.upsc.md/2024/07/univers-pedagogic-pro-nr-27-din-4-iulie-2024/* (accesat : 03.03.2026).

576. **Viziru, Andrei.** O călătorie spirituală la Veneția / Andrei Viziru // Florile dalbe. – 2024. – 17 oct. – P. 2. – (Ora de literatură). – ISSN 1857-3851 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://floriledalbe.md/wp-content/uploads/2025/05/„Florile-Dalbe-Nr.-35-36-17-octombrie-2024.pdf (accesat : 03.11.2025).

Reflecții despre lansarea cărții „Avatar venețian: tripticul unui auto(exil)" de Eugenia Bulat (Chișinău: Polisalm, 2024) la Librăria din Centru din Chișinău și la Centrul Cultural „Ion Ungureanu" din raionul Călărași, baștina scriitoarei.

577. **Viziru, Andrei.** Repere ale demnității noastre / Andrei Viziru // Univers pedagogic PRO. – 2024. – 14 noiem. – P. 8. – ISSN 1857-3282 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://cfcl.upsc.md/2024/11/univers-pedagogic-pro-nr-41-din-14-10-2024/ (accesat : 03.11.2025).

Participarea scriitoarei Eugenia Bulat, invitat special la inau-

gurarea „Scuarului Familiei" din satul Sipoteni, Călărași, unde a prezentat volumul publicistic „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii, evocări, imagini" (Chișinău : Editura UNU, 2021) – prima carte de istorie orală despre începuturile Renașterii Naționale (1988-1991) în zona de centru a Basarabiei, Călărași, cu mărturii și despre raioanele alăturate.

2025

578. **Corcinschi, Nina.** Nomadismul literar din spațiul român. Forme cu variațiuni = Nomadisme littéraire de l'escape roumain. Formes avec variantes / Nina Corcinschi ; Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu" // Limbă. Literatură. Folclor. – 2025. – Nr 1 (ian./iun.). – P. 5-12. – ISSN 2587-3881. – DOI: https://doi.org/10.52505/llf.2025.1.01 ; Idem [Resursă electronica]. – URL: https://llf.usm.md/wp-content/uploads/2025/09/final-limba-literatura-folclor-nr-1-2025-5-12.pdf (accesat : 03.03.2026).

*Referire la scriitorii Constantin Cheianu, Liliana Corobca, **Eugenia Bulat**, Claudia Partole, Dumitru Crudu, în operele cărora este reflectat fenomenul migrației, cauzat de sărăcie și disperarea moldovenilor aflați în căutarea unei vieți mai bune în afara Republicii Moldova.*

579. **Filip, Iulian.** Petale multicolore din cartea cu multe... cărți / Iulian Filip // Literatura și arta. – 2025. – 11 sept. – P. 7. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea: Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul unei predestinări : Radiografia unui fenomen cultural din DIASPORA italiană / lectură, îngrijire text: Eugenia Bulat, Doina Ferenț. Chișinău : Editura Universul, 2025. 288 p.

Reflecții despre volumul „Petru Dinjos ‑ ARMONIA și zbuciumul unei predestinări: Radiografia unui fenomen cultural din diaspora italiană" (Chișinău, Editura Universul, 2025), semnat de Eugenia Bulat, cartea care sensibilizează înțelegeri mai subtile în relația celor de acasă cu diaspora.

580. **Niță, Florentina.** Veneția cuibărită în suflet : Poezia diasporei – Italia (XXXV) / Florentina Niță // POEZIA (Iași). – 2025. – Nr 3 (115). – P. 239-246. – Rec. la cartea: Avatar Venețian: tripticul unui (auto)exil / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura Polisalm, 2024, 288 p. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.revistapoezia.ro/revista-poezia-toamna-2025/ (accesat : 03.03.2026).

REFERINȚE LA VIAȚA ȘI ACTIVITATEA CIVICĂ

Referințe în volume și culegeri

1992

581. **Ciugut, Gr.** Eugenia Bulat : [biografie] / Gr. Ciugut // Lumină de veghe : Versuri / alcătuitor: Gr. Ciugut. – Chișinău : Lumina, 1992. – P. 20 : fot.

1996

582. **Eugenia Bulat** : [biografie] // Bulat, Eugenia. Poeme de pe Valea Plângerii / Eugenia Bulat. – Satu Mare : Editura „Viața Românească", 1996. – Pagina a 4-a a copertei : fot.

1997

583. **Cimpoi, Mihai.** Eugenia Bulat : [biografie, referințe la creația poetică] / Mihai Cimpoi // O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ediția a 2-a, revăzută și adăugită. – Chișinău : Editura ARC, 1997. – P. 255-256. – ISBN 9975-61-020-X.

2000

584. **Cimpoi, Mihai.** Bulat Eugenia (19.09.1956, Sadova, Călărași) : [biografie, opera, referințe] / Mihai Cimpoi // Femei din Moldova : Enciclopedie / alcătuitori: Silviu Andrieș-Tabac, Grigore Botezatu, Alina Anghel [et al.] ; editor: Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 59. : fot. – ISBN 9975-905 - 42-0.

2003

585. **Cimpoi, Mihai.** Eugenia Bulat (n. 19.IX.1956, com. Sadova, Călărași) : [biografie, referințe la creația poetică] / Mihai Cimpoi // Istoria literaturii române din Basarabia : (compendiu) / Mihai Cimpoi. – București ; Chișinău : Litera Internațional, 2003. – P. 387-388 : fot. – ISBN 973-675-021-3. – ISBN 9975-74-648-9.

2004

586. **Ciocanu, Ion.** Bulat Eugenia (19.IX.1956, Sadova, Călărași, poetă) : [biografie, scrieri, repere bibliografice] / Ion

Ciocanu // Dicționarul general al literaturii române : [în vol.] / Academia Română ; coordonator general: Eugen Simion. – Vol. 1: A/B. – București : Editura Univers Enciclopedic, 2004. – P. 698.– ISBN 973-637-071-2.

587. **Eugenia Bulat, n. 19 septembrie 1956, s. Sadova, Călărași,** poetă, membră a Uniunii scriitorilor din Moldova (1996) // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicționar biobibliografic / alcătuitori: Maria Harea, Elena Cugut ; Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă". – Ediția a 2-a, revăzută și completată. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 47-48 : fot. – ISBN 9975-69-646-5.

2006

588. **[Șveț, Maria].** Eugenia BULAT, poetă, n. 19 septembrie 1956, s. Sadova, Călărași : [biografie, bibliografie selectivă (35 tit.)] / [Maria Șveț] // Calendar Național 2006 / alcătuitori: Vera Ghedrovici, Maria Șveț, Valeria Matvei [et al.] ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2006. – P. 285-286. – ISBN 978-9975-9994-8-9.

2007

589. **Țopa, Efimia**. Bulat, Eugenia (19.09.1956, Sadova, Călărași). Poetă : [biografie, bibliografie selectivă, referințe] / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006 / Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu" ; coordonator: Valeriu Nazar. – Chișinău : Prut Internațional, 2007. – P. 63-64 : fot. – ISBN 978-9975-69-867-2.

2008

590. **Filip, Iulian.** „La Sadova Eugeniei Bulat cernelurile au consistența Cabernetului nesubțiat cu apă..." : [note despre viața și creația poetei Eugenia Bulat] / Iulian Filip // Oglinda. – 2008.

În urma unui dialog amical cu scriitoarea, poetul și omul de cultură Iulian Filip prezintă înțelegerile sale asupra destinului poetei, marginalizărilor cărora a fost supusă, deziluziilor, epuizării – toate acestea stând la baza (auto)exilului său.

2010

591. **Rachieru, Adrian Dinu**. Eugenia Bulat și „cerul femeii" / Adrian Dinu Rachieru : [aspecte biografice] // Poeți din Basarabia / Adrian Dinu Rachieru. – București : Editura Academiei Române ; Chișinău : Știința, 2010. – P. 506-508. – ISBN 978-973-27-1884-1. – ISBN 978-9975-67-694-6.

592. **[Țopa, Efimia].** Bulat, Eugenia (19.09.1956, Sadova, Călărași) : [biografie, bibliografie selectivă] / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010 / Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu" ; coordonator: Valeriu Nazar. – Ediția a 2-a, revăzută și completată. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 78-80 : fot. – ISBN 978-9975-69-563-3.

2014

593. **Cisteianu, Virgil Șerbu.** Eugenia Bulat : [biografie, bibliografie selectivă] / Virgil Șerbu Cisteianu // Din lirica feminină a Basarabiei / selecție, editor: Virgil Șerbu Cisteianu. – Alba-Iulia : Editura „Gens Latina", 2014. – Vol. 3. – P. 109-110. – ISBN 978-606-8291-78-9.

2016

594. **Eugenia BULAT** : [biografie] // Un dicționar al scriitorilor români contemporani / coordonator: Ioan Holban. – Iași : TipoMoldova, 2016. – Vol. 5. – P. 81-90.

2018

595. **Eugenia Bulat** : [biografie, bibliografie selectivă] // O limbă. Un neam. Târgoviște – Chișinău – Cernăuți. – Alba Iulia. Cetăți ale spiritualității românești : (Antologie de poezie) / antologatori: Mihai Stan, Victor Petrescu, Mihai Cimpoi [et al.] ; editor: Mihai Stan. – Târgoviște : Editura Bibliotheca, 2018. – P. 168-172. – ISBN 978-606-772-318-2.

2019

596. **Cimpoi, Mihai.** Eugenia Bulat : [biografie, bibliografie, premii] / Mihai Cimpoi, Traian Vasilcău // Cimpoi, Mihai. Enciclopedia scriitorilor români contemporani de pretutindeni (în

propria lor viziune) / Mihai Cimpoi, Traian Vasilcău. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 146-147. – (Colecția „Pasărea Phoenix"). – ISBN 978-9975-3356-8-3. – ISBN 978-9975-3356-7-6.

2020

597. **Rogac, Raia.** Eugenia Bulat : Breviar biografic / Raia Rogac // Zidari întru veșnicirea Neamului : (Convorbiri, recenzii, eseuri) / Raia Rogac. – Pitești : Editura Zodia Fecioarei, 2020. – [Vol.1]. – P. 196-197. – ISBN 978-973-9388-89-4.

2021

598. **Corcodel, Varvara-Valentina.** Exilul creator (Eugenia Bulat, Iurie Bojoncă, Efim Tarlapan) : [reflecții despre scriitorii români care s-au supus exodului, rezistând prin lecturi și creație, lucrările lor fiind prezente atât în mass-media din țară, cât și din Italia] / Varvara-Valentina Corcodel // Prin hățișurile emigrației / Varvara-Valentina Corcodel. – Chișinău : [S. n.], 2021. – P. 277-280. – ISBN 978-9975-157-39-1.

2023

599. **[Corcinschi, Nina].** Bulat, Eugenia (19.IX.1956, Sadova, Călărași), poetă : [biografie, bibliografie selectivă] / Nina Corcinschi // Dicționar enciclopedic al scriitorilor basarabeni. [Vol. 1] : A-E / Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu" al USM / coordonator: Mihai Cimpoi ; alcătuitori: Nina Corcinschi, Oxana Gherman [et al.]. – Chișinău : Editura UNU, 2023. – P. 172-175. – ISBN 978-9975-179-02-7.

2024

600. **Rogac, Raia.** Eugenia Bulat : Breviar biografic / Raia Rogac // Zidari întru veșnicirea Neamului : (Convorbiri, recenzii, eseuri) / Raia Rogac. – Pitești : Editura Zodia Fecioarei, 2024. – Vol. 2. – P. 139-140. – ISBN 978-630-6626-02-1.

Referințe în seriale

1990

601. **Bobeică, Gheorghe.** Oameni cu pecetea liniștii pe față : [interviu cu Eugenia Bulat, primarul satului Sadova (Călărași), despre vizita de prietenie în satul Sadova, Suceava (România)] / consemnare: Gheorghe Bobeică // Zorile. – 1990. – 4 sept. – P. 1-2.

602. **Dodon, Constantin.** Lumina speranței / Constantin Dodon // Femeia Moldovei. – 1990. – Nr 10. – P. 10-11: fot. – (Concursul: „Femeie, tu, izvor de inspirație!").

Reflecții despre Eugenia Bulat, primarul satului Sadova, Călărași, care „prin toată străduința și activitatea sa trece prin greutățile și problemele satului, aruncă lumina speranței în ziua de mâine, păstrând cu sfințenie obiceiurile și datinile din străbuni lăsate, fiind și o bună animatoare a intelectualilor satului pentru renașterea limbii..."

603. **Eugenia Gheorghe Bulat** : [biografie, candidată în circumscripția electorală nr. 192 Sadova, prezentarea platformei preelectorale] // Zorile. – 1990. – 13 febr. – P. 2. – (Candidații poporului).

604. **Nicula, Emil.** [Eugenia] Bulat : [prezentarea debutului în presa națională a tinerei creatoare de versuri Eugenia Bulat, primar al satului Sadova, Călărași] / Emil Nicula // Literatura și arta. – 1990. – 30 aug. – P. 4 : fot. – (Ispita cuvântului). – ISSN 1857-3835. – *În ziar a fost tipărit greșit prenumele din titlul articolului, Maria Bulat în loc de Eugenia Bulat, prenume care se regăsește în conținutul articolului.*

605. **Trifan, Alexandru.** Un început de bun augur / Alexandru Trifan // Călărașii. – 1990. – 19 mai. – P. 4.

Inaugurarea, la inițiativa primarului Eugenia Bulat, a cenaclului școlar „Moștenitorii", la care au fost invitați Valentin Mândâcanu (lingvist), Renata Verejanu, președintele cenaclului „Grai matern" din Chișinău, compozitoarea Daria Radu, maestrul Gheorghe Vrabie (pictor grafician), ș.a.

1991

606. **Bobeică, Gheorghe**. Ion Hadârcă: „...Sunt o părticică a satului Sadova" / Gheorghe Bobeică // Călărașii. – 1991. – 23 apr. – P. 2.

La începutul întâlnirii cu alegătorii a deputatului poporului din URSS, prim-vicepreședinte al Sovietului Suprem al RSS Moldova, Ion Dumitru Hadârcă, doamna Eugenia Gheorghe Bulat, primarul satului Sadova, a menționat importanța unor asemenea întâlniri a poporului cu aleșii săi.

607. **Două poete-surori** : [colaj de versuri și date biografice] // Glasul Națiunii. – 1991. – Nr 45 (noiem.). – P. 6.

Cuvânt introductiv la publicarea versurilor a două poete-surori – Eugenia Bulat (primar al comunei Sadova, Călărași) și Liliana Ursu (din București, născută la Sibiu) – una de pe malul stâng al Prutului, alta de pe cel drept, – două poete de același neam, același sânge și grai.

608. **Nicuță, Stela.** Primărița din Sadova (raionul Călărași) : [despre activitatea primarului Eugenia Bulat] / Stela Nicuță // Glasul Națiunii. – 1991. – 21 mar. – P. 3.

2000

609. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: „Așa mi-am cunoscut țara, biologic, sentimental, prin sângele meu" : [interviu cu poeta basarabeană Eugenia Bulat] / consemnare: Mia Zestrean // Bună ziua, Brașov: Un ziar pentru toți brașoveni. – 2000. – 15 sept. – P. 2.

2001

610. **Popușoi, Liliana.** Eugenia Bulat: dascăl, primar, jurnalist, scriitor / Liliana Popușoi // Flux : Cotidian Național. – 2001. – 19 sept. – P. 4. – (Un poet care luptă).

2002

611. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: „Poporul nostru retrăiește experiența biblică a exodului spre Pământul Făgăduinței" : [interviu cu poeta Eugenia Bulat] / consemnare: Nadina Gheorghiță // Capitala. – 2002. – 20 apr. – P. 9.

2003

612. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: „Conștiința vine din studiu și nu poți s-o bați în patru cuie" : [interviu cu poeta Eugenia Bulat, invitată a rubricii „Începe ziua cu „Flux"] / consemnare:

Liliana Popușoi // Flux : Ediția de vineri. – 2003. – 6 noiem. – P. 4.

2009

613. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: „Dinspre Est către sine însăși" : [interviu cu poeta Eugenia Bulat] / consemnare: Iurie Bojoncă // Ziarul de gardă. – 2009. – 28 mai. – P. 18. – ISSN 1857-3150 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.zdg.md/reporter-special/oameni/eugenia-bulat-dinspre-est-catre-sine-insasi/ (accesat : 12.12.2025).

2010

614. **Gavriliță, Mariana.** Autori și cărți românești în Biblioteca Civică din Mestre : [referire la poeta Eugenia Bulat] / Mariana Gavriliță // Gazeta Basarabiei. – 2010. – 1/15 noiem. – P. 8.

615. **Radu, Alina.** Parcă scriem pe apă... / Alina Radu // Ziarul de Gardă. – 2010. – 22 apr. – P. 21. – ISSN 1857-3150.

Scriitoarea Eugenia Bulat a venit în vizită la maestrul Dumitru Blajinu pentru a aduce contribuția conaționalilor din diaspora italiană în cadrul campaniei de susținere a artistului, în ajutorul editării unui album audio de valoroase piese muzicale din folclorul basarabean și din creația maestrului.

616. **Radu, Alina.** Pentru viorile care ne-au adus bucurii / Alina Radu // Ziarul de Gardă. – 2010. – 22 apr. – P. 21 : fot. – ISSN 1857-3150.

Diaspora italiană a susținut acțiunea „Salvați viorile lui Blajinu", lansată de „Ziarul de Gardă", iar scriitoarea Eugenia Bulat i-a citit maestrului Dumitru Blajinu o scrisoare de admirație pentru talentul său inconfundabil, adusă din Italia din partea Asociației Moldo-Italiană de Colaborare și Integrare (A.M.I.C.I.)

2014

617. **Corcodel, Varvara-Valentina.** VIA CRUCIS sau tornada imigrației / Varvara-Valentina Corcodel // Viața Basarabiei. – 2014. – Nr 1/2. – P. 102-115. – ISSN 2345-1629.

Reflecții despre activitatea culturală a intelectualilor emigranți din Republica Moldova, care au promovat valorile naționale și spiri-

tuale, evidențiind activitatea asociațiilor basarabenilor din diferite orașe din Italia (Roma, Torino, Bologna, Mestre), diriguite de entuziaști. Referire la membrii Asociației din Veneția, care sub îndrumarea scriitoarei Eugenia Bulat au organizat evenimente culturale și omagiale, pentru a veghea memoria istorică a neamului.

618. **Eugenia Bulat** : [biografie] // Bucureștiul literar și artistic. – 2014. – Nr 5. – P. 9 : fot. – ISSN 2601-4351 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.bucurestiul-literar.ro/wp-content/uploads/2018/11/bla_2014-nr5.pdf (accesat : 20.11.2025).

2015

619. **Eugenia Bulat** : [biografie, bibliografie selectivă, versuri] // Viața Basarabiei. – 2015. – Nr 4. – P. 66 : fot. – ISSN 2345-1629.

2016

620. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă AGORA, o Patrie a Limbii Române / Raia Rogac în dialog cu Eugenia Bulat // Destin Românesc. – 2016. – Nr 1. – P. 18-32. – ISSN 1221-6984 ; Viața Basarabiei. – 2016. – Nr 2 (38). – P. 108-119. – ISSN 2345-1629.

621. **Pohilă, Vlad.** Eugenia BULAT, poetă, publicistă, editor, n. 19 septembrie 1956, în comuna Sadova, raionul Călărași : [biografie, bibliografie selectivă (40 tit.)] / Vlad Pohilă // Calendar Național 2016 / alcătuitori: Valeria Matvei, Natalia-Maria Șveț, Madlena Pușcașu [et al.] ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2016. – P. 281-283 : fot. – ISSN 1857-1549.

622. **Prisăcaru, Vl.** Evadări literare la răscruce de secole și milenii : [biografie; prezentarea creației poetei Eugenia Bulat – 60 de ani de la naștere] / Vl. Prisăcaru // BiblioPolis. – 2016. – Vol. 62, Nr 3. – P. 140-142. – (Omagieri). – ISSN 1811-900X. – ISSN online 2587-3113 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://bibliopolis.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/issue/view/10 (accesat : 03.03.2026).

623. **Rogac, Raia.** De vorbă cu Eugenia Bulat : Doream cu toată ființa să construim din lumea noastră o nouă AGORA, o Patrie a Limbii Române : [interviu cu poeta Eugenia Bulat] / a dialogat: Raia Rogac // Curtea de la Argeș. – 2016. – Nr 7 (iul.) – P. 16 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.curteadelaarges.ro/arhiva/VII_7_68/VII_7_68.pdf ; – Nr 8 (aug.). – P. 21. – URL: https://www.curteadelaarges.ro/arhiva/VII_8_69/VII_8_69.pdf ; – Nr 9 (sept.). – P. 20. – URL: http://www.curteadelaarges.ro/arhiva/VII_9_70/VII_9_70.pdf (accesat : 06.07.2025).

624. **Slivca, Gabriela.** Scriitoarea Eugenia Bulat la ceas aniversar / Gabriela Slivca // Literatura și arta. – 2016. – 6 oct. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

2019

625. **Josu, Nina.** „Ne trebuiesc" oameni rezistenți la ispită / Nina Josu // Literatura și arta. – 2019. – 3 ian. – P. 2. – (Sfatul Țării 2) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.academia.edu/42006294/PUBLICA%C5%A2IE_DE_LIMBA_ROM%C3%82N%C4%82_LA_EST_DE_VEST_Na%C5%9Fterea_Ve%C5%9Fnicului_%C3%AEn_Timp_Sfatul_%C5%A2%C4%83rii_2_%C3%AEn_An_Centenar (accesat : 06.07.2025).

Referire la poziția civică activă a scriitoarei Eugenia Bulat, participantă la adunarea de totalizare a efortului Mișcării Unioniste Sfatul Țării 2, în vederea promovării idealului Unirii în Anul Centenar, organizată la 27 decembrie 2018, în incinta Teatrului Național „Satiricus. Ion Luca Caragiale".

2022

626. **Eugenia Bulat (Chișinău)** : Scriitor, jurnalist, editor, director fondator și redactor-șef al Revistei de Cultură și Creație Literară „Clipa siderală"(1995-2015) : [biografie, bibliografie selectivă] // Nord Literar. – 2022. – Nr 1 (ian.). – P. 12 : fot. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://nordliterar.ro/revista/ianuarie-2022/ (accesat : 03.12.2025).

627. **Grecu, Sorin.** Ziua Limbii Române, sărbătorită la Ambasada României din Roma, cu scriitori din Cluj, Basarabia și Cetatea Sfântă : [invitați din Basarabia: Eugenia Bulat ș.a.] / Sorin Grecu // Făclia de Cluj. – 2022. – 7 sept. – P. 6. – ISSN 1843-7311.

2023

628. **Bulat, Eugenia.** Eugenia Bulat: „Profesorul Ștefan Sevastian Bulat – Omul care m-a învățat să fiu Om" : [interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat] / consemnare: Monica Cristea // Apostolul. – 2023. – Mai (Nr 261) – P. 14-15 : fot. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.slineamt.ro/apostolul/scoala-nemteana-la-zi/profesorul-stefan-sevastianovici-bulat-omul-care-m-a-invatat-sa-fiu-om/ (accesat : 21.07.2025).

2024

629. **Laureații săptămânalului „Literatura și arta"** : [colectivul redacției împreună cu cititorii au desemnat la sfârșit de an autorii ai căror lucrări apărute în paginile săptămânalului s-au bucurat de cele mai multe aprecieri. Secțiunea *Publicistică* – Eugenia Bulat ș.a.] // Literatura și arta. – 2024. – 19 dec. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

2025

630. **Struța, Ana.** Eugenia Bulat, 1956: Pedagog, poetă, publicistă, editor, Cavaler al „Ordinului Republicii" : [biografie, bibliografie selectivă] / Ana Struța // Calendar Național 2026 / Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coordonator: Veronica Borș ; alcătuitori: Elena Barbos-Balinschi, Maria S. Ciobanu, Tatiana Grușco [et al.]. – Chișinău, 2025 (Primex-Com). – P. 360-362 : fot. – ISSN 1857-1557.

VERSURI CU DEDICAȚIE

1999

631. **Șpac, Natalia.** Condrumeț pe Valea Plângerii : Unei poete : [versuri] / Natalia Șpac // Clipa siderală. – 1999. – Nr 5. – P. 6.

2002

632. **Lari, Leonida.** Cutremurul : *Surorii Eugenia Bulat* : [versuri] / Leonida Lari // Glasul Națiunii. – 2002. – 24 oct. – P. 14 ; Răstignirea porumbeilor : [versuri] / Leonida Lari. – București : Semne, 2003. – P. 283.

2003

633. **Calamanciuc, Gheorghe.** Poetei Eugenia Bulat : [poezie citită de poet în 2003, la o lansare a revistei „Clipa siderală", în Sala cu cămin a Uniunii Scriitorilor din Moldova] / Gheorghe Calamanciuc. – Manuscris.

2008

634. **Iachim, Ion.** Visătorilor și nebunilor! : Bună ziua, Doamnă Poezie! : [dedicație literară poetei Eugenia Bulat și discipolilor acesteia] / Ion Iachim // Clipa siderală. – 2002. – Nr 1. – P. 4 ; „Clipa siderală" – reverberații în timp și spațiu / coord.: Aurelia Borzin, Iulia Iordăchescu. – Chișinău : Editura Cartier, 2008. – P. 38.

EUGENIA BULAT: PREZENȚĂ ONLINE
(înregistrări audiovizuale, site, blog, Facebook, YouTube etc.)

2009

635. **Clessidra. Domeniche letterarie con Eugenia Bulat** = [Clepsidra. Duminici literare cu Eugenia Bulat] : [interviuri literare] // Città di Venezia : [site]. – 2009. – Novembre = [Noiembrie]. – URL: https://www.comune.venezia.it/en (accesat : 16.03.2025).

636. **Drumul Golgotei** : [poem] / Eugenia Bulat ; postat de Ciprian Voloc // O lume privită din lumea mea : [blog]. – 2009. – 19 sept. – URL: https://ciprianvoloc.wordpress.com/2009/09/19/poezia-in-republica-moldova/ (accesat : 16.03.2025).

637. **Rachieru, Adrian Dinu.** Venezia ti fu data, raccolta poetica – Eugenia Bulat : (Diario di una latitante dell' Est) : [date biografice, prezentarea creației poetei Eugenia Bulat] // Centro Culturale Italo Romeno (Milano) : [site] – 2009. – Ago 4. – URL: https://culturaromena.it/venezia-tu-fu-data-raccolta-poetica-eugenia-bulat/ (accesat : 15.12.2025).

638. **Tiulea, Flori.** Colindul românesc sau Apărarea României profunde prin datul ei pur relevat în tezaurul folcloric : [referire la creația poetei Eugenia Bulat] // AGERPRES : Agenția Națională de Presă : [site]. – 2009. – 23 dec. – URL: https://agerpres.ro/ (accesat : 12.12.2025).

639. **Voloc, Ciprian.** Poezia română de dincolo de Prut sau Despre destinul social al artei : [referire la creația poetei Eugenia Bulat] // O lume privită din lumea mea : [blog]. – 2009. – 19 sept. – URL: https://ciprianvoloc.wordpress.com/2009/09/19/poezia-in-republica-moldova/(accesat : 16.06.2025).

Prezentarea volumului de poeme al scriitoarei Eugenia Bulat „Scrisori de dragoste din Orașul Libertății" (Chișinău, 2002) și a creațiilor literare ale tinerilor talentați din Republica Moldova publicate în revista „Clipa siderală: Revistă de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații", fondată de Eugenia Bulat, editată cu sprijinul Institutului Cultural Român din București.

2010

640. **Apelul basarabenilor din Italia către toți basarabenii** : [îndemn de a participa masiv la alegerile parlamentare din Republica Moldova, organizate la 28 noiembrie 2010]. – 2010. – 24 noiem. – Semnează: Ștefan Maimescu, membru al Consiliului *Parlamentul'90*, ex-deputat, *Eugenia Bulat*, scriitoare etc. – URL: https://www.pl.md/libview.php?l=ro&idc=78&id=2083 (accesat : 05.01.2026).

641. **Tiulea, Flori.** Regăsire în Istorie, regăsire în Europa: De Ziua Unirii Basarabiei la 27 martie, poezia Basarabiei găzduită de *Accademia di Romania* de la Roma // AGERPRES : Agenția Națională de Presă : [site]. – 2010. – Martie. – URL: https://agerpres.ro/ (accesat : 12.12.2025).

Lansarea a două cărți semnate de poeta Eugenia Bulat: „În debara. Al doilea jurnal al unui evadat din Est. O narațiune poetică = Nello Sgabuzzino. Il secondo diario di una latitante dell' Est. Una narrazione poetica", versiune italiană Geo Vasile (Chișinău, Editura GUNIVAS, 2010)" și „Veneția ca un dat: (Jurnalul unui evadat din Est: Poeme = Venezia ti fu data: Diario di una latitante dell' Est: Poemi", traducere de Gabriella Molcsan (Chișinău, Editura Cartier, 2008).

2011

642. **Eugenia Bulat: „Speranța mea este să locuim, totuși, în centrul Europei și nu în taigaua siberiană"** : [interviu cu

scriitoarea Eugenia Bulat] / consemnare: Flori Tiulea // AGERPRES : Agenția Națională de Presă : [site]. – 2011. – Decembrie. – URL: https://agerpres.ro/special/interviuagerpres/10 (accesat : 12.12.2025).

643. **Eugenia Bulat**, **n. 19 septembrie 1956, Sadova, Călărași,** poetă și publicistă, fondatoare a revistei „Clipa" (alias, „Clipa siderală"), membră a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și din România : [biografie, bibliogr. selectivă, opinii critice] // Wikipedia : Enciclopedia liberă. – 2011. – August. – URL: https://ro.wikipedia.org/wiki/Eugenia_Bulat (accesat : 25.02.2026).

644. **Presentazione del volume di poesie „Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell' Est" di Eugenia Bulat** (Editura Cartier, Chișinău, 2008) : [Sala di conferenze, *Accademia di Romania*, Roma] // Girodivite : Segnali dalle città invisibili = [Conturul destinelor : Ecouri din orașele invizibile] : [site]. – 2011. – 24 marzo. – URL: https://www.girodivite.it/Presentazione-del-volume-di-poesie.html?var_recherche=Bulat (accesat : 15.12.2025).

2012

645. **Eugenia Bulat:** „Ziua Limbii Române este un examen de conștiință" : [interviu] // AGERPRES: Agenția Națională de Presă : [site]. – 2012. – 31 aug. – URL: https://agerpres.ro/special/interviuagerpres/10 (accesat : 12.12.2025).

2015

646. **Corcinschi, Nina.** Periplul către sine al Eugeniei Bulat : [traiectoria literară a poetei Eugenia Bulat] // SCRIBD : [platformă online]. – 2015. – URL: https://www.scribd.com/doc/115142555/Eugenia-Bulat (accesat : 15.12.2025).

2018

647. **Arseni, Larisa.** Eugenia Bulat, o conștiință civică, militantă : [întâlnirea poetei Eugenia Bulat cu cititorii Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu", referințe la viața și creația scriitoarei] // Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu" : [blog]. – 2018. – 22 mai. – URL: https://centrule-minescubm.wordpress.com/2018/05/22/eugenia-bulat-o-constiinta-civica-militanta/ (accesat : 25.04.2025).

648. **Eugenia Bulat – poeta sintagmelor sacre** : [lansarea volumului „18 poeme și un singur dor" de Eugenia Bulat (Chișinău, Editura GUNIVAS, 2018) la filiala „Onisifor Ghibu" a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu"] // Biblioteca „Onisifor Ghibu" : Filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu" : [blog]. – 2018. – 23 febr. – URL: https://onisiforghibublog.wordpress.com/2018/02/23/eugenia-bulat-poeta-sintagmelor-sacre/ (accesat : 27.12.2025).

649. **Guțu, Liubomir.** Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova a desemnat cele mai bune cărți ale anului 2017 : [scriitoarei Eugenia Bulat i s-a acordat premiul pentru *Cea mai bună carte de poezie,* pentru volumul „Piatra de Ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter. *Al treilea jurnal al unui evadat din Est*" = „La pietra di Ca' Vendramin. Dialoghi di una straniera col vecchio amico Alter. *Terzo diario din una latitante dell' Est*" (Iași, Ed. „Junimea",2017) // diez.md : [portal de știri și informații dedicate tinerilor din Republica Moldova]. – 2018. – 25 iun. – URL: https://diez.md/2018/06/25/uniunea-scriitorilor-din-moldova-desemnat-cele-mai-bune-carti-ale-anului-2017-cine-sunt-autorii-acestor-volume/ (accesat : 27.12.2025).

2021

650. **Călărași, prin prisma mișcării naționale** : Emisiunea Jurnal TV „Vânturile, Valurile" / [invitați în studio: Eugenia Bulat, scriitoare, participantă activă la Mișcarea de Renaștere Națională, autoarea vol. de publicistică „Călărașii și Renașterea Națională" (Chișinău, Editura „UNU", 2021) ; orchestra „Fluieraș" din Călărași, dirijor: Petru Căpitan] ; realizator și moderator: Val Butnaru // Înregistrări Jurnal TV. – 2021. – 26 sept. – Video (45 min 55 sec). – URL: https://www.youtube.com/watch?v=LAW-1lAgROw (accesat : 04.03.2026).

651. **Lansarea cărții „Călărașii și Renașterea Națională", semnată de Eugenia Bulat** : [cu prilejul celor 30 de ani de la Independența Republicii Moldova, la Casa de Cultură din Călărași a fost lansată monografia scriitoarei Eugenia Bulat „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" (Chișinău, editura UNU, 2021)] // Radio Chișinău : [site]. –

2021. – 29 aug. – URL: https://radiochisinau.md/foto-lansarea-cartii-calarasii-si-renasterea-nationala-semnate-de-eugenia-bulat---140937.html (accesat : 05.02.2026).

652. **Lansarea cărții „Călărașii și Renașterea Națională" de Eugenia Bula**t (la Biblioteca Națională) : [prezentarea cărții, secvențe din biografia scriitoarei Eugenia Bulat] // Locals.md : portal media : Ghid urban al evenimentelor din Chișinău și Republica Moldova : [site]. – 2021. – 29 sept. – URL: https://locals.md/2021/lansarea-cartii-eugenia-bulat/ (accesat : 16.03.2026).

653. **Lansarea cărții-muzeu „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam"** : [eveniment organizat la Biblioteca Națională în cadrul ediției a IV-a a Programului Național „LecturaCentral", Campania Națională 25 scriitori/cercetători / 25 întâlniri / 25.000 impact] // Înregistrări Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – 2021. – 14 iul. – Video (3 ore 09 min 07 s.). – URL: https://www.youtube.com/watch?v=zZzHUJl37b0 (accesat : 16.03.2026).

654. **Nigai, Bogdan.** Scriitoarea Eugenia Bulat a lansat cartea „Călărașii și Renașterea Națională" // TeleRadio Moldova : [site]. – Secțiune „Radio Moldova", subsecțiune „Știri" – 2021. – 6 oct. – URL: https://trm.md/ro/cultura/scriitoarea-eugenia-bulat-a-lansat-cartea-calarasii-si-renasterea-nationala (accesat : 27.12.2025).

655. **Petrencu, Anatol.** Eugenia Bulat: evocarea Mișcării de Renaștere Națională (raionul Călărași) // Institutul de Istorie Socială „ProMemoria" : [site]. – 2021. – 1 oct. – Rec. la cartea: Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini / Eugenia Bulat. Chișinău : Editura UNU, 2021. – URL: http://anatolpetrencu.promemoria.md/?p=3516 (accesat : 27.12.2025).

656. **Scriitoarea Eugenia Bulat a editat o carte de publicistică despre profesorul său de limba română Ștefan Sevastian Bulat** // Moldpres : Agenția Informațională de Stat : [site]. – 2021. – 15 mar. – URL: https://www.moldpres.md/rom/cultura/scriitoarea-eugenia-bulat-a-editat-o-carte-de-publicistica-despre-profesorul-sau-de-limba-romana-stefan-bulat- (accesat : 25.02.2026).

657. **Scriitoarea Eugenia Bulat a lansat la Biblioteca Națională o carte de publicistică** : [lansarea volumului „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" (Chișinău, Editura UNU, 2021)] // Moldpres : Agenția Informațională de

Stat : [site]. – 2021. – 29 sept. – URL: https://www.moldpres.md/rom/cultura/scriitoarea-eugenia-bulat-a-lansat-la-biblioteca-nationala-o-carte-de-publicistica- (accesat : 27.12.2025) ; Radio Chișinău : [site]. – 2021. – 29 sept. – URL: https://radiochisinau.md/scriitoarea-eugenia-bulat-a-lansat-la-biblioteca-nationala-o-carte-de-publicistica---143387.html (accesat : 27.12.2025).

658. **Scriitoarea Eugenia Bulat a lansat o carte de publicistică** : [la Sadova, Călărași, a avut loc lansarea volumului „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam" (Chișinău, Editura UNU, 2020)] // Moldpres : Agenția Informațională de Stat : [site]. – 2021. – 5 oct. – URL: https://www.moldpres.md/rom/cultura/scriitoarea-eugenia-bulat-a-lansat-o-carte-de-publicistica (accesat : 26.12.2025).

659. **Scriitoarea Eugenia Bulat își sărbătorește ziua de naștere** : Poeta și eseista Eugenia Bulat, deținătoare a „Ordinului Republicii", la cea de-a 65-a aniversare : [biografie, informații succinte despre opera literară] // Moldpres : Agenția Informațională de Stat : [site]. – 2021. – 19 sept. – URL: https://www.moldpres.md/rom/cultura/scriitoarea-eugenia-bulat-isi-sarbatoreste-ziua-de-nastere- (accesat : 26.12.2025).

660. **Ziua Limbii Române sărbătorită de Ambasada României și Ambasada Republicii Moldova din Italia** : [scriitoarea Eugenia Bulat a prezentat volumul „Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii. Evocări. Imagini" (Chișinău, Editura UNU, 2021.)] // Ambasada României în Republica Italiană : [site]. – Secțiunea „Actualitatea Ambasadei". – 2021 – URL: https://roma.mae.ro/local-news/3243 (accesat : 05.07.2025).

2022

661. **„Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" de Eugenia Bulat** : Emisiunea „Lecturi à la carte" : emisiune de promovare a lecturii / [invitat în studio: Vasile Malanețchi, istoric literar, prezentarea volumului „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" de Eugenia Bulat (Chișinău, Editura UNU, 2021] ; realizator și moderator: Maria Pilchin // TeleRadio Moldova : [site]. – 2022. – 15 mai. – Video (15 min.). – URL: https://trm.md/ro/lecturi-a-la-carte/lecturi-a-la-carte-emisiune-din-15-mai-2022-calarasii-si-renasterea-nationala-autor-eugenia-bulat (accesat : 15.12.2025).

2023

662. **Cadere nel logos di Eugenia Bulat** : [versuri / date biografice] // More poetry is needed = [Este nevoie de mai multă poezie] : [blog]. – 2023. – 22 dec. – URL: almerighi.wordpress.com/2023/12/22/cadere-nel-logos-di-eugenia-bulat/ (accesat : 01.03.2026).

663. **Eugenia Bulat** : [biografie, bibliografie selectivă] // PARNAS XXI : [blog]. – 2023. – 12 iul. – URL: https://parnas21.blogspot.com/2023/07/eugenia-bulat.html (accesat : 15.12.2025).

664. **Eugenia Bulat lansează în Baia Mare cartea „Călărașii și Renașterea Națională”** : [invitat special: scriitoarea Eugenia Bulat] // 24 news.ro : [site]. – 2023. – 14 noiem. – URL: https://24news.ro/carte-eugenia-bulat-lanseaza-in-baia-mare-cartea-calarasii-si-renasterea-nationala/ (accesat : 15.02.2026).

665. **Eugenia Bulat, scriitoare: UE înseamnă siguranță, protecție și echilibru** : Emisiunea „Puncte de reflecție” / [invitată în studio: scriitoarea Eugenia Bulat] ; realizatoare și moderatoare: Valentina Ursu // Înregistrări Vocea Basarabiei. – 2023. – 7 mai. – Video (1 oră 04 min 20 s). – URL: https://www.youtube.com/watch?v=5a7vwNuoQJQ (accesat : 25.02.2026).

666. **Scriitoarea Eugenia Bulat, în premieră la Baia Mare** : [prezentarea la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare a cărții de istorie modernă „Călărașii și Renașterea Națională” de Eugenia Bulat, membră a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și România] / invitat special: Eugenia Bulat; prezentarea cărții: Viorel Ciubotă ; moderator: Teodor Ardelean // Maramureș Online : [site]. – 2023. – 14 noiem. – URL: https://maramuresonline.ro/scriitoarea-eugenia-bulat-in-premiera-in-baia-mare/ (accesat : 03.01.2026).

2024

667. **Cenaclul „Datina” de la Călărași și Renașterea Națională din Basarabia** : Emisiunea „Lecția de istorie” / [invitatul ediției: scriitoarea Eugenia Bulat] ; realizator și moderator: Vasile Munteanu // Înregistrări TVR Moldova. – 2024. – 21 sept. – Video (57 min 47 s). – URL: https://www.youtube.com/watch?v=Qa6tfhYyHKU (accesat : 15.12.2025).

668. **De la Sadova la Veneția: Experiența existențială și po-**

etică a Eugeniei Bulat în cartea „Avatar venețian” : Emisiunea informativă „Mesager - Moldova 1” / [reportaj de la lansarea la Librăria din Centru a volumului de versuri *Avatar venețian: tripticul unui auto(exil)* (Chișinău, Editura Polisalm, 2024), semnat de scriitoarea Eugenia Bulat] ; realizator: Silvia Hodorogea // TV Moldova 1 : [site]. – 2024. – 3 mar. – Video (21.25 min ‑ 21.38 min). – URL: https://moldova1.md/p/25403 (accesat : 22.12.2025).

669. **Izbaș, Zina.** Eugenia Bulat: „Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil” : [lansarea cărții scriitoarei Eugenia Bulat la Librăria din Centru din municipiul Chișinău] / Zina Izbaș // OVIDIANA / Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Biblioteca „OVIDIUS” : [blog]. – 2024. – 1 mar. – URL: https://biblioteca-ovidius.wordpress.com/2024/03/01/eugenia-bulat-avatar-venetian-tripticul-unui-autoexil/ (accesat : 22.12.2025).

670. **Lansarea antologiei de poeme *Avatar venețian*, de Eugenia Bulat, apărută la Editura Polisalm** : [activitate organizată la Librăria din Centru din Chișinău] / [alături de autor vor vorbi: Ion Hadârcă, Claudia Partole, Maria Saharneanu, Victor Buruiană] ; moderatoare: Nina Corchischi // Editura Cartier : [site]. – 2024. – 29 febr. – URL: https://cartier.md/eveniment/lansarea-antologiei-de-poeme-avatar-venetian-de-eugenia-bulat-aparuta-la-editura-polisalm/ (accesat : 16.03.2026).

671. **Pe 27 august 1989 a avut loc prima Mare Adunare Națională, iar pe 31 august 1989, limba română și alfabetul latin sunt repuse în drepturi** : Emisiunea „Lecția de istorie” / [invitatul ediției: scriitoarea Eugenia Bulat] ; realizator și moderator: Vasile Munteanu // Înregistrări TVR Moldova. – 2024. – 13 oct. – Video (16 min 35 s). – URL: https://www.facebook.com/watch/?v=542161601729386 (accesat : 15.12.2025).

672. **Să mergem spre Europa, pe drumul regăsirii cu Țara Mamă** : Emisiunea „Lecția de istorie” / [invitatul ediției: scriitoarea Eugenia Bulat] ; realizator și moderator: Vasile Munteanu // Înregistrări TVR Moldova. – 2024. – 13 oct. – Video (1 min 48 s). – URL: https://www.facebook.com/watch/?v=1715957679240877 (accesat : 15.12.2025).

673. **Starea de spirit în RSSM la sfârșitul anilor ’80** : Emisiunea „Lecția de istorie” / [invitatul ediției: scriitoarea Eugenia Bulat] ; realizator și moderator: Vasile Munteanu // Înregistrări

TVR Moldova. – 2024. – 22 sept. – Video (12 min 12 s). – URL: https://www.facebook.com/watch/?v=423164867040277 (accesat : 15.12.2025).

674. **Uniunea Sovietică a fost un imperiu creat prin sânge și minciună** : Emisiunea „Lecția de istorie" / [invitatul ediției: scriitoarea Eugenia Bulat, autoarea volumului „Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" (Chișinău, Editura UNU, 2021)] ; realizator și moderator: Vasile Munteanu // Înregistrări TVR Moldova. – 2024. – 22 sept. – Video (9 min 09 s). – URL: https://www.facebook.com/watch/?v=399437259626446 (accesat : 15.12.2025).

2025

675. **Eugenia Bulat, noul volum „Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul predestinării"** : Emisiunea „De la 11 la 13" cu Cezara / [invitatul ediției: scriitoarea Eugenia Bulat] ; moderator: Cezara Stahi // Radio Moldova : [site]. – 2025. – 21 aug. – Audio (1 oră 42 min 20 s). – URL: https://radiomoldova.md/f/ru/11415 (accesat : 16.04.2026).

676. **In Memoriam. Ilie Ilașcu – simbol al luptei pentru libertate** : Ediție specială / [invitați în studio: Valentin Dolganiuc, fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova ; *Eugenia Bulat*, scriitoare, militantă pentru Renașterea Națională, membru fondator al cenaclului „Datina" și al Frontului Popular Călărași ; prin telefon: Rodica Mahu, fostă corespondentă de război ; Mihai Ghimpu, ex-președinte al Republicii Moldova] ; realizatoare: Emilia Ghețu // Radio Moldova. – 2025. – 20 noiem. – Redat în stream live. – Video (1 oră 48 min 28 s). – URL: https://www.youtube.com/watch?v=vNqkIDkxmyc (accesat : 25.02.2026).

677. **Lansare de carte: „Ca la kino" de Valeriu Bulat, Sala „Mihai Eminescu", Biblioteca Națională** / [invitați: Ion Hadârcă, poet, traducător, om politic ; Monica Marilena Cristea, profesoară (România) ; Suzana Popescu, Artist al Poporului ; Ion Diviza, epigramist, redactor ; Nicolae Rusu, prozator, eseist ; Victor Prohin, redactor, prozator, publicist ; Valeriu Saharneanu, jurnalist] ; moderatoare: Eugenia Bulat // Înregistrări Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – 2025. – 17 noem. – Video (2 ore 37 min 26 s). – URL: https://www.youtube.com/watch?v=V3J-d4aQwMI (accesat : 25.02.2026).

678. **Lansare de carte: „Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul predestinării" de Eugenia Bulat** : Ședința Clubului Literar „Homo Aestheticus" la Biblioteca Națională / moderatori: Mihai Cimpoi, Ion Hadârcă, Iulian Filip // Înregistrări Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – 2025. – 21 aug. – Video (2 ore 32 min. 43 s.). – URL: www.youtube.com/watch?v=EJYgnyhsTVk (accesat : 10.02.2026).

679. **Transformare prin Cuvânt cu Eugenia Bulat și Oxana Gherman la Condrătești, Ungheni** // Cartea Deschisă : Proiect Național de Promovare a Lecturii implementat de Muzeul Național al Literaturii Române, la inițiativa Ministerului Culturii al Republicii Moldova : [site]. – 2025. – 4 apr. – URL: https://carteadeschisa.md/transformare-prin-cuvant-cu-eugenia-bulat-si-oxana-gherman-la-condratesti-ungheni/ (accesat : 22.12.2025).

În cadrul Campaniei Naționale de Promovare a Lecturii „Cartea Deschisă", ediția a III-a, scriitoarele Eugenia Bulat și Oxana Gherman au vizitat Gimnaziul „Pavel Buruiană" din satul Condrătești, raionul Ungheni.

680. **Versuri de Eugenia Bulat, Emanuel Pope, Grigore Vieru** : Emisiunea „Vitrina cu Semne : Revistă de poezie" / [recital „Și mă cuprinde-un dor de Țara mea", versuri semnate de Eugenia Bulat] // Radio Moldova : [site]. – 2025. – 19 sept. – URL: https://radiomoldova.md/f/ro/7393 (accesat : 28.12.2025).

2026

681. **Noutăți editoriale comentate de scriitoarea Eugenia Bulat** : Emisiunea „Viața cărților" / [invitat în studio: scriitoarea Eugenia Bulat, prezentarea cărții „Soarele întârzie să răsară" de Maria Bulat Saharnenau (București, Editura Academiei Române, 2025)] ; realizator: Emilia Ghețu // Radio Moldova : [site]. – 2026. – 4 febr. – Audio (19 min 20 s). – URL: https://radiomoldova.md/f/ro/13488?fbclid=IwY2xjawP3-FwRleHRuA2FlbQIxMQBzcnRjBmFwcF9pZBAyMjIwMzkxNzg4MjAwODkyAAEep5pSc1H2qWdsmNCbYQILP1nNfikWyYOT98--MufW2E4uP7VOaxIi7sVgqRQ_aem_2w23zznqXlZOMQmBPeDUQw#content (accesat : 25.02.2026).

682. **Interviuri matinale cu Victoria Cușnir și Eugenia Bulat** / [invitat în studio: Eugenia Bulat, poetă și publicistă] ; reali-

zator: Victoria Cușnir // Radio Chișinău : Înregistrări în direct. – 2026. – 11 iun. – Video (46 min 17 s). – URL: https://www.facebook.com/RadioChisinau/videos/2105966000334442 (accesat : 12.06.2026).

P.S. În timpul pregătirii pentru tipar a prezentei lucrări, *Ziarul de gardă* a publicat o ediție specială cu genericul *35 de ani de influență rusă în Republica Moldova,* în care sunt inserate interviuri dedicate în întregime evocării luptei pentru independența Republicii Moldova și parcursului istoric al celor 35 de ani care au urmat, fiind inclus și un amplu interviu cu scriitoarea Eugenia Bulat. Despre aceste evenimente istorice, alături de alți martori oculari, scriitoarea Eugenia Bulat relatează și în documentarul *În „drujba" Moscovei. 35 de ani de influență rusă în Republica Moldova,* recent realizat, de asemenea, de *Ziarul de gardă.*

Pentru a completa informațiile despre viața și activitatea civică a scriitoarei Eugenia Bulat, adăugăm mai jos descrierile bibliografice ale acestor materiale documentare.

1. **Scriitoarea Eugenia Bulat și lupta ei pentru libertate: „Poporul ăsta al nostru este ca un prunc"** : [interviu cu Eugenia Bulat, scriitoare, profesoară de limba română, primul primar ales în mod democratic în satul Sadova, Călărași, a cărei istorie de viață reprezintă istoria unei generații care a trăit destrămarea Uniunii Sovietice, lupta pentru Renașterea Națională și proclamarea independenței Republicii Moldova, fiind în prima linie a evenimentelor] / consemnare: Aneta Grosu, Alina Radu // Ziarul de Gardă : ediție specială. – 2026. – 20 aug. – P. 4-5 ; Idem [Resursă electronică]. – URL:https://www.zdg.md/stiri/politic/scriitoarea-eugenia-bulat-si-lupta-ei-pentru-libertate-poporul-asta-al-nostru-este-ca-un-prunc/ (accesat : 27.08.2026).

2. **Eugenia Bulat, activistă a Mișcării de Renaștere Națională, primul primar ales în mod democratic la Sadova după era sovietică** : [evocarea evenimentelor care au declanșat Mișcarea de Renaștere Națională: instituirea Zilei Limbii Române la 31 august 1989, proclamarea Independenței Republicii Moldova la 27 august 1991 și menționarea evenimentelor politice care au avut loc în următorii 35 de ani] // În „drujba" Moscovei. 35 de ani de influență rusă în Republica Moldova : Documentar Ziarul de Gardă. – 2026. – 28 aug. – Video (1 oră 40 min. 59 s.). – URL: https://www.zdg.md/video/documentar-zdg-in-drujba-moscovei-35-de-ani-de-influenta-rusa-in-r-moldova/ (accesat : 30.08.2026).

INDEXURI AUXILIARE

INDEX DE NUME

Abramciuc, Maria 448
Aldea-Teodorovici, Doina (1, 10, 12, 17)
Aldea-Teodorovici, Ion (1, 10, 12, 17)
Andreiță, Ion 480
Andrieș-Tabac, Silviu 584
Anghel, Alina 584
Anghelici, Olga (19), 312, 394
Anton, Ion 314, 326
Apetri, Dumitru (663)
Ardelean, Teodor 666
Arseni, Larisa 647
Baban, Doina (19)
Bacinschi, Mihai 10, 32
Balaj, Veronica (520)
Baldassi, Francesco 10, 13, 463, 540, 543
Barbos-Balinschi, Elena 630
Băț, Petru 7
Bejan, Vlad 487
Bejenaru, Ion 481
Belicov, Serafim 327
Beșleagă, Vladimir 312, 402, 499
Bicec, Lilia (218)
Bilotserkivets, Natalka (178)
Blandiana, Ana (33)
Bobeică, Constantin 485
Bobeică, Gheorghe 21, 477, 606
Boboc, Cristina 312, 363
Bojoncă, Iurie (9, 14, 213-214), 251, 312, 424, 521, (598), 613
Boldiș, Viorel (33)
Bordeianu, Leo 312, 315-316, 333, 482
Borș, Veronica 630
Borzin, Aurelia (19), 29, (215), 312, 395-396, 406, 416-417, (422, 431), 634
Bossi-Dumeneanu, Gheorghe 312, 500
Botezatu, Grigore 584
Bour, Victor (210)
Brașoveanu, Paulina 488
Bratu Elian, Smaranda 10-11, 13, 464, 537, 543, 553
Brecht, Bertolt (177)
Buinovschi, Galina (4)
Bulat, Doina (19)
Bulat, Marin 7, 12
Bulat, Ștefan Sevastian (4, 10, 20, 288, 292, 299, 459, 462, 476, 555, 558, 568, 628, 653, 658)
Bulat, Valeriu 21, (677)
Bulat-Saharneanu, Maria 557, (681)
Burcatâi, Diana 418
Buruiană, Victor (670)
Busuioc, Nicolae 526
Butnaru, Val 650

Calamanciuc, Gheorghe 633
Caponi, Matilde 10, 15, 441
Captarenco, Andrei 300
Carța, Ruslan (19), 419
Cassian, Nina (253)
Catană, Alexandra 558
Căpățână, Vasile 27
Căpitan, Petru 21
Căpraru, Ioana 18
Cârstea, Sabina (19, 195)
Cenușă, Felicia 461
Cepraga, Mariana 18
Chicu, Oleg 527-531
Chiper, Grigore 35
Chiperi, Vitalie 325
Cibotaru, Victoria (19)
Cimpoi, Mihai 8, 10, (19), 42, 425, 436, 543, 554, 583-585, 595-596, 599, 678
Cioacă-Ioanid, Ștefan 386
Ciobanu, Inga 439
Ciobanu, Maria S. 630
Ciobanu, Mircea V. 32
Ciobanu, Raisa 548
Ciobanu, Tatiana 534, 559
Ciobanu, Valentina 542
Ciobanu, Valerian 489
Ciobanu, Viorel 335
Ciocanu, Anatol 27, 312, 402
Ciocanu, Ion 10, 454, 515, 541, 543-544, 586
Cisteianu, Virgil Șerbu 38, 593
Ciubotă, Viorel 560, 666
Ciugut, Gr. 26, (192), 581
Ciurunga, [Andrei] (7,10)
Cobzac, Victor 1-5, 23-25, 399
Codreanu, Theodor 455, 466, 545
Codru, Anatol 10, (19, 392), 543
Cojocaru, Larisa 17
Cojocaru, Nicolae (398)
Cojocaru, Olga (19)
Cojocaru, Rodica 21
Cojocaru, Saveliu 17, 18
Cojocaru, Sergiu (pictor) 1
Cojocaru, Sergiu (21, 304)
Colac, Tudor 10, 432
Colesnic, Iurie 21, 584
Coman, Ingrid Beatrice (33)
Condrațki, Ștefan-Vitalie (4, 19), 24, (317), 320, 331
Constantin, Ion 221
Corcinschi, Nina 10, 13, 439-440, 444, 446, 460, 467, 549, 578, 599, 646, 670
Corcodel, Varvara-Valentina 598, 617
Corduneanu, Alexandru (392)
Corj, Silvia (19)
Cornea, Valeriu 17
Coroban, Vitalie 14
Corobcă, Valentina 426
Cosmescu, Alexandru 284, 312, 400, 501
Cosmescu, Valentina 312, 321, 328
Costenco, Lina (179)
Costiuc, Tatiana 478
Cotelea, Ina (19)
Creangă, Ion (1, 10, 200)
Crețu, Constantin 512
Crețu, Costel (19)

Cristea, Monica 341-344, 628
Cristea, Monica Marilena 312, 677
Cristei, Tamara 312, 502
Cugut, Elena 587
Culava, Nicoleta (19), 24, (317), 327, 401
Cușner, Valer 30
Cușnir, Valentina 21
Cușnir, Victoria 682
Dabija, Doina 327
Dabija, Nicolae 21, (293)
Dadillon, Robert 146
Del Maschio, Maurizio 538
Deleanu, Liviu (202)
Delegeanu, Gheorghe (21)
Delegeanu, Natalia 21
Deleu, Ecaterina 410, 542
Diaconescu, Ligya 39, 40
Dinjos, Petru (22, 141, 271, 579, 675, 678)
Dinu, Alexandrina 312, 411, 486
Diviza, Ion 677
Dmitruk, Anastasia (187, 277)
Dodon, Constantin 602
Doga, Eugen (663)
Dolganiuc, Valentin 676
Druță, Inga 21
Dub, Vasile (21)
Eminescu, Mihai (1, 8, 10, 18, 194, 197, 203, 212, 227, 244, 257)
Ene, Sanda 345
Erizanu, Gheorghe 284
Ferenț, Doina 22, 579
Filip, Iulian (10), (142), 235, 475, 516, 579, 590, 678
Fluturel, Vasile 456-457, 476, 546-547, 555
Foiu, Viorel (22)
Furlanetto, Alberto (22)
Gafton, Marcela 312, 371, 490
Galaicu-Păun, Emilian 10, 32, 312, 352
Gavriliță, Mariana 614
Gârneț, Vasile 10, 522
Ghedrovici, Vera 588
Gheorghiță, Nadina 358, 611
Gherman, Marcel 284
Gherman, Oxana 599, (679)
Gheț u, Emilia 676, 681
Ghimpu Munteanu, Veta 22
Ghimpu, Gheorghe (239)
Ghimpu, Mihai (259, 676)
Gordâmova, Natalia (188)
Gorea-Costin, Iuliana 307
Grasso, Mario 36-37, 449
Grati, Aliona 439
Grecu, Sorin 627
Grigorescu, Grigore 21
Grosu, Aneta 256
Grosu, Valerian 21
Grușco, Tatiana 630
Guja, Dan 325
Gurghiș, Ion (234)
Gurghiș, Mariana (249)
Guțu, Liubomir 649
Gyr, Radu (7)
Hadârcă, Ion 10, 13, (19, 21, 45), 208, (290-291), 312, 372, 387, (392), 468, 503, 543, (606, 670), 677-678
Harea, Maria 587
Hasdeu, Iulia (346)

Hâncu, Maria Augustina 34
Hodorogea, Silvia 668
Holban, Ioan 11, 13, 452, 469, 556, 594
Iachim, Ion (200), 312, 491, 504-505, 634
Ignat, Dragomir 513
Ilaşcu, Ilie (2, 4, 10, 17, 676)
Iordăchescu, Iulia 29, 312
Iordăchescu, Mihaela (190)
Iorga, Nicolae (13, 245)
Iuncu, Rodica 561
Izbaş, Zina 669
Jaffeux, Filipe 146
Jantâc, Nicolae 562
Josanu, Nicolae 7
Josanu, Tudor 21, 479
Josu, Nina 312, 388-389, 392, 413, 420, 625
Kruk, Galina (180)
Kulikovski, Lidia 221
Langa, Andrei 312, 359
Lari, Leonida (1, 10, 17, 55, 133, 264), 632
Lăpuşneanu, Ion 6, 437
Leahu, Rodica 563
Levi, Primo (181)
Lisnic, Vasile (19)
Lombardo, Anna 523
London, Djek (1)
Lozinschi, Xenia 524
Lozovan, Mihai 21
Luca, Anatolie (22)
Luca, Daniela (19)
Luca, Tommaso (22)
Lupaşco, Filip (300)
Lupaşco, Maria 300
Lupu, Tatiana (19)
Lupuşor, Diana 346
Luţă, Valeriu (22)
Mahu, Rodica 676
Maimescu, Ştefan 21, 640
Mainardi, Cècile 146
Malaneţchi, Vasile 661
Manitta, Giuseppe (182)
Mantea, Lilia (19)
Matcovschi, Dumitru (1, 21)
Matvei, Valeria 588, 621
Mănucă, Maria (520)
Mătcaş, Doru (19), 24, (317)
Mândâcanu, Valentin (267), 421, (605)
Menşicov, Ala (207, 209)
Mihailov, Inga (19)
Mişin, Dumitru (19), 312, 353, 360
Moldoveanu, Rodica 373
Molcsan, Gabriella 10, 14, 37, 126, 128, 524, 525
Movilă, Lica 550
Munteanu, Vasile 667, 671-674
Munteanu-Hadârcă, Maria 564
Muntoi, Voichiţa (141)
Mustea, Gheorghe (22)
Nanu, Diana 24, (308, 317)
Nazar, Valeriu 28, 589, 592
Nechit, Irina 465, 518
Negară, Sergiu (22)
Negară, Virginia (22)
Negru, Nicolae 284
Nicu, Dan (427)
Nicula, Emil 604
Nicuţă, Stela 608
Nigai, Bogdan 654

Niță, Florentina 580
Nuța, Ana-Mihaela (191)
Oanța, Mihai 21
Obreja, Snejana (19)
Olaru, Speranța 327
Pachia-Tatomirescu, Ion 532
Paladi, Doina (19)
Palladi, Tudor 565
Panaite, Nicolae 448
Partole, Claudia 312, 338, 506, 578, (670)
Pavlova, Vera (183)
Păcuraru, Ion 235
Pârțac, Nicolae 21
Petrencu, Anatol 655
Petrescu, Victor 42, 595
Pilchin, Maria 284, 661
Pintilei, Elena 621, 630
Poamă, Andrei 312, 492, 373
Pohilă, Vlad 507, 621
Popa, Nicolae 35
Popa, Mihaela (520)
Pope, Emanuel (680)
Popescu, Suzana 677
Popușoi, Liliana 231, 312, 374-375, 393, 403, 414-415, 508, 610, 612
Postolachi, Doina (19), 327
Postolachi, Veronica 312, 493, 509
Potârniche, Mihai 1, 2, 4
Praporșcic, Maria 312, 361, 376-378
Prepeliță, Mihai 27
Prisăcaru, Vl. 622
Prohin, Victor 677
Prus, Elena 284
Pruteanu, Gheorghe 21
Puică, Sergiu 27
Puric, Dan (247)
Pușcașu, Madlena 621
Rachieru, Adrian Dinu 9, (10), 13-14, 31, (122), 438, 470, 519-520, 535, 591, 637
Radu, Alina 615-616
Radu, Daria (10), 81, (605)
Ranieri, Laura 10
Răducea, Ioan 570
Răileanu, Anatol 422
Rezneac, Corina (19)
Rodari, Gianni (184,185)
Rogac, Raia 221, 450, 458, 471, 566-567, 597, 600, 620, 623
Roibu, Nicolae 336, 459
Romanciuc, Vasile 284
Rotaru, Florin 221
Ruse, Ana 30
Rusu, Nicolae 312, (402), 462, 568-569, 677
Ruști, Doina (33)
Saharneanu, Maria 17-18, (670)
Saharneanu, Valeriu 677
Saturno, Matteo (22)
Scurtu, Tatiana (19)
Serra, Ilaria 10, 13, 16, 445, 447, 472, 533, 536, 539, 543, (551), 571
Simion, Eugen 586
Slivca, Gabriela 624
Slovineanu-Grosu, Olimpia (220)
Slutu-Soroceanu, Nina 510
Stahi, Cezara 675
Stan, Mihai 42, 595

Stan, Victor Gh. 312, 322, 329
Stanciu, Tiberiu 347
Stănescu, Nichita (10, 18, 148, 168)
Stratulat, Iuliana 551
Struța, Ana 630
Suceveanu, Arcadie 208, 312, 402
Surlaru, Emilia 572-573
Șindilă, Tatiana 494
Șișcanu, Lucia (19)
Șpac, Natalia (19), 404, 631
Șveț, Maria 588
Șveț, Natalia-Maria 621
Tabac, Alexandru 284
Tamazlâcaru, Andrei (22)
Tamazlâcaru, Elena 427
Tarlapan, Efim (598)
Tesu, Aliona (17)
Tiulea, Flori 430, 638, 641
Topală, Tatiana 495
Trăistari Verdeș, Anica (22)
Trifan, Alexandru 21, 605
Trifan, Călina 28, 41, 284, 312, (392), 402, 496
Tudor, Ruxanda 423
Țăranu, Ion 405
Țopa, Efimia 589, 592
Țurcanu, Lucia 32, 284, 552
Țuțea, Petre (242)
Ungaretti, Giuseppe (186)
Ungureanu, Ion (4, 10), 13, (17, 119, 142, 209, 285, 301), 312, 473, 543
Ungureanu, Lidia 312, 354, 362, 431, 483, 497
Ursu, Liliana (607)
Ursu, Olesea (19)
Ursu, Valentina 665
Vakulovski, Mihail 419
Valahu, Andrei 574
Vartic, Andrei (252)
Vasilcău, Traian 596
Vasile, Geo 10, 13, 15, 36, 442-443, 449, 474, 543
Vatamanu, Ion 1, (4), 10, (17, 69, 84, 193), 432-433, 451, 543
Văceanu, Laura 30
Vâsoțki, Vladimir (176, 189)
Vâșcu, Vasile (10, 142), 511
Vengher, Mihai 5, 8
Verejanu, Renata (605)
Vicoveanca, Sofia (4)
Vieru, Grigore (10, 13, 18, 33, 38, 125, 168, 170, 208, 211, 216, 251, 680)
Viziru, Andrei 576-577
Vlad, Mihail I. 312, 379
Vodă, Gheorghe 2, 4, 10, 12, 23, 92, (115), 312, 324, 332, 434-435, 453, 484, 543
Voiculescu, Vasile (33)
Voloc, Ciprian 514, 636, 639
Volosinovici, G. 318
Vrabie, Gheorghe (605)
Zagaevschi, Vasile (4)
Zbârciog, Vlad 28
Zdraguș, Mihai 21
Zestrean, Mia 609

INDEX DE VERSURI

(Versuri de autor. Traduceri. Versuri cu dedicație)

VERSURI DE AUTOR

– La voi pân' și leii au ochii cuminți languroși!... 13
– *Le vostre donne – moldave – son'molto brave, è giusto?/ va spune aztecul*... / Eugenia Bulat 13
– *Nu poți trăi decât murind!*, strigă Cioran din Paris 13, 15
– Sunt oameni morți, trupul lor doar mai umblă prin lume 13, 15
– Tu nu ai decât experiența tragicului, a durerii, zicea... 13
... și se numea *Nadia in Oddi* 11
***
A fost odată... 13
A mia oară de mine mă las... 11
Abandon ratat 4, 10
Acasă copiii se-ntorc în sicrie din stradă 10, 13, 15, 18, 131, 148
Acea așteptare a revederii 13, 15
Acea stranie percepție... 13, 140, 150
Această atitudine a ta 9, 13-14
Această inconștiență a pescărușilor 13
Această-nflorire a ta prea subită 9, 13-14
Acel spațiu din interioritatea ta 13
Acord final 9-10, 12, 14, 18, 139, 148
Acum știi, cartea ta de iubire nescrisă e încă... 13, 15
Acum știi, ți-a fost dat ca să vezi păgânismul la față 15
Acum știi: vor fi ani copți și târzii 13
Acum trupul tău devenise egal, uniform 10, 13, 15, 32, 131, 134, 151
Acuma când zilnic gândești iar la nunta aceea celestă 13, 15
Adă-ți aminte cine ești! 1, 10
Adio, alge... 11
Ah, ce duminică frumoasă! 1, 10
Amica 1, 3, 5, 10, 17, 50
Amicilor mei 1, 10, 17
Amurg cu Radu Gyr în Orașul Libertății 7
Ancore și derivă... 35, 141
Apocalipsă sangvinică 8, 10
Aproape că gânguresc... 38
Aproape hibernală 8, 10, 17, 40, 108

Arca lui Noe 5
Astrală 1, 3, 5, 10
Așa cum sus, la Săpânța 13
Aștept primăvara 1, 5, 10, 17, 26, 59, 63, 174
Așteptare 43
Așteptările să nu te mai doară 9, 13-14, 37, 39
Atât... 5, 10
Atunci când cobori în apele tale... 9-10, 14, 31, 367
Atunci când plonjezi în apele ei... 13
Austeritate 8, 10, 107
Auzit-ați-auzit, frate, soră, mamă, tată 13, 15
Ave Maria! – ce surâs indulgent se așterne pe fețe 13, 15
Azi, străină de tine, te-ntrebi 13, 15
Balanță 8, 10, 107, 110
Basilica dell' Abbazia... 11
Bărbăția de-acolo începe, din punctul acela de unde... 13, 15
Beznă 1
Biblică... 11
Bienala 2013... 11
Blestem de mijloc 8, 10
Blestemul 1, 6, 10, 17, 26, 51
Botez 8, 110
Bucurați-vă 7, 10
Buncăr 164
Ca toamna asta... 5, 10
Capriciu 5
Carusel adriatic 35, 141
Casa SOS pentru inși poposiți de prin Est 13, 15
Cauți întrebările precum te-ai căuta pe tine însăți 13
Cădere în ape 9, 13-14, 31, 124
Cădere în logos 9-10, 13, 37-38, 124, 126-27, 168-169,
Cădere în Marele Frig 9, 13-14
Cădere în necuvinte 9, 13-14, 31
Cădere în sine 9, 13-14
Cădere în tăceri 9, 13-14
Cădere în verde 9-10, 13-14, 18, 39, 122, 124, 148, 170
Cățelușul de pluș maroniu îți era nelipsit 13, 15
Când chiar nu mai speri 13, 150

Când pacea aceea velină... 131
Când pasiunea... 8
Când tristă cade ceața înserării... 4, 10, 76
Când urci dinspre *San Nicolo* către *Piazzale Roma* 13
Când voi muri... 1, 90
Cântec 8, 10
Cântec de rugă pentru Dumitru Matcovschi 1
Cât de ușor uită trupul, zis-au poeții 13
Ce facem noi cu două mari triști?... 4, 6, 10, 12, 17, 27, 40, 42, 111, 152, 160
Ce mult v-am iubit! 1, 10, 12, 17, 152
Ce trist, unii fac revoluții... 9-10, 13-14, 170
Ce țară tristă... 1, 10, 165
Ce vrei, Doamne, să ne spui? 1
Ce zi frumoasă... 1, 10
Ce-adâncă e viața... 108
Cerc 8, 10, 96, 108-109
Cerșetor tu de lux 149
Certitudine 8, 96
Certitudini 10
Cerul femeii 8
Cetate de pază 1
Ciudat se-arată cerul câteodată... 5, 10
Clopotul tăcerii 4, 6, 10, 17, 79, 83, 119
Coboară peste umeri... 5
Colind 2, 4, 86, 101
Colind de dor de Țară 132, 144
Colind pentru bunic 1, 10, 52, 60
Colo sus, în Rialto, spre cer cum urcai, ți-amintești? 15
concentrice, tot mai concentrice... 11
Condiția femeii 8, 10, 109
Continuitate 1, 10, 17, 52, 63, 152
Contopire 5, 10, 40, 76, 92, 173
Contrapunct 97
Copiii Moldovei, cei care scriu,... 10, 12-13, 15, 18, 151
Copiii Moldovei, hieroglife ale viitorului... 10, 13, 15
Crăciun pe stil vechi la Chișinău 8, 10, 145, 159, 175
Crucea creștinătății 7, 10

cu gândul la ochiul lor dilatat, să rămână... 11
cu ochi albaştri, de sticlă... 11
Cufundaţi în aceeaşi clipă... 5
Cum pomul... 10
Cupa trăirii 4, 6, 10, 82
cuvinte... 11
Da, cartea ta de iubire nescrisă e încă 13, 15
De dor de voi 1-2, 4, 6, 10, 12, 17, 26, 42, 52, 56, 160
De iertare, Pâinii 10, 129, 142
De la Costiceni, din dulcea Bucovină 4, 6, 10, 17, 69, 84
De leagăn pentru inimă 1, 10
De Libertate 10, 12, 142, 161
De pe rază, cădere 14, 29, 122-123, 312
De profundis 138
De toamnă 17
De toate duce lipsă bietul frate... 4, 9-10, 85, 88
De Ţară 2, 4, 6, 10, 12, 17, 42, 92, 152
De-o fi sufletul tău într-o zi să-l trădez 15
Dependenţă 1
Derivă 11, 158
Destăinuire 1
Destinul... – !Să ai *frică de timp* 13
DEX-ul tăcerii 5
Dezlegare 8, 10, 40, 109
Diagnoză postumă 67
Dimensiuni 8, 10
Dimineţi cu Eminescu 10
Dimineţi cu grotă 112
Din jurnalele venete 38
Din străinie 10, 18
Dinspre Strada Nova şi Sant'Apostoli 13
Jack London (1)
Dor 5, 10
Dor basarabean 1, 6, 61
Dor de ţară 153
două anemii de primăvară... 11
Drumul Golgotei 7, 10, 636
Drumurile tale se explică aşa 13, 15, 151

Durere, tu... 4, 6, 10, 17, 80, 86
E ca după un lung naufragiu... 150
E ca și cum ai fi o materie oarecare... 151
E ca și cum n-ai exista 13, 163
E ca și cum te-ai decupa din habitatul tău... 9-10, 13-14, 18, 37, 126-127
E ca și cum toți ar fi morți 13
E o iluzie că sunt... 1, 5, 10
E parcă ar fi că nu plouă de-un veac 13-14
E simplu să afli dacă mai ești femeie 13
Ea avea nevoie de trupul tău 13
Ea era dumnezeul tău acum 13, 15
Eclipsa 8, 10
Efemeridă 8, 10, 108, 109
El nu știe că-ți răscolește sentimentul de țară 13
Epilog. Să ai liniștea necesară... 15
Epitaful, ca un hay-ku... 11
Era ca și cum ai fi dormit somn adânc, somn de-un secol 13, 140
Era ca și cum m-ai fi trimis pe front 13
Era drumul tău către văz 13, 15
Era în ghenar și-n Moldova mureau pe șosele poeții 13, 15, 134
Era în luna de adio 13
Erai tu Ianko 13
Este precum după un lung naufragiu 13
etern carusel adriatic... 11
Eu când gândesc la neamul meu... 13
Eu sunt calea, adevărul și viața 13
Eu vatra mi-am iubit-o doar prin Tine... 28
Evadare din voi 1, 6, 10, 26, 67
Evocare 1, 6, 10
Exerciții de spiritualitate și solitudine 13
Exod basarabean 96
Exod cu prunci și ghilotină 7, 10, 102, 113
Exod floral 8, 10
Exod spre liman 8, 10
Exod vegetal 8, 10, 31, 107, 118, 174
Fantoma, neantul 171
Fără cuib 72

Fără iluzii… doar cu Dumnezeu 1-2, 6, 10, 17, 62
Femeia 1, 3, 5, 10, 70
Femeia din codrii Cosminului 133
Femeia în străinie 18
Femeia și pasărea 5, 10
Femeie 17
Femeie, o, tu, de căldură prin zodii ferită 13, 15
Femeie, tu... 9-10, 14, 37, 151
Femeile noastre sunt toate de-a rândul aici bocitoare 13, 15
Fericiți cei *fără destin*, fericiți 13, 15
Fericiți cei săraci cu duhul 15
Ființa în fața Ființei 11, 141
Fiziologică 1
Flori de tei 5, 10, 76, 174
Florii 118
Florii la Sfânta Teodora 8, 118
Folclorică 5, 10
Frig 4, 10, 71
Geneza unei așteptări 2, 4, 6, 10
Geneză 10, 17
Glacială 8, 10
Globalizare... 11, 149
Gura ta adevăruri spunea cum se spun doar la îngeri 13, 15
Haos și rost 4, 10
Iar peste apa lagunei, zâmbind... 13, 15
Iar restul – doar liniște... 11
Iarba Luminii 7
Icoană de mart' 6, 8, 10, 12, 18, 42, 91, 95, 136, 147, 154
Identitate 4, 6, 10, 12
Iluzia zborului 5, 80
Iluzii și realitate 70
Imigranții anului 2013... 11
Imigranții... 11, 155, 158
Impact 93
Impact 1... 8, 109
Impact 2... 8, 93
Impact 3... 8, 93
Insomnie 72

Insomnie de Crăciun 2, 4, 6
Insomnii 73
Insomnii de Crăciun 10, 17
Insomnii pe Strada Nova 9, 14
Introversă 4, 6, 10, 86
În acea seară, la *Paradiso* 13
În astă lume... 1, 10, 53
În Calle dei Boteri scările urcă în salturi abrupt 13
În chipul tău să nu te recunoşti 13
În debara 134
În dulcele stil folcloric 8, 10
În fiecare zi mă lepăd de sine... 8, 10, 31
În inima muntelui 5
În lumea animalelor... 11
În Marea Trecere 103
În mijlocul mării, ca o cetate a umbrelor 13
În muzeul din Suceava 1
În primăvară doar... 8, 10, 31
În trei limbi la un loc rotunjeşti acest mistic mesaj al speranţei 15, 131
În urmă e totul 13
În vârful picioarelor să ieşi în fiece dimineaţă 13, 163
Încă un an... 1, 6, 10, 12, 88, 166
întoarcerea ţărânei în pământ... 11
Între hârtiile mele 9, 13, 14
Între patru unghiuri 4
Între Ţară şi Est 121
Întrebările – coloane de foc violet – urcau spre înalt... 11
Înviere 70
Îţi voi spune Iubire, Sens, şi Ordine... 11
jocul cu perle de sticlă... 11, 158
La Ipoteşti… toamna 1, 10, 17, 63
La mare 8, 10
La poarta casei părinteşti 10, 17
La uşa ta, Iubire 6, 116
La vamă 1, 6, 10, 12, 17, 26, 54, 56, 64, 74
La voi pân-şi leii au ochii cuminţi, languroşi! 13, 15
Lacrimă de piatră 1, 6, 10, 51, 56

Lăsați-mă să fiu femeie 1, 3, 10, 17, 18, 26, 65
Leac 4, 10, 92
Lemn 8, 10, 96
Leonidei Lari 55
Leonidei Lari anilor ’89 1
Lido. Raiul lui Dumnezeu pe pământ 10, 13, 15, 38
Limba Română în străinie 12, 18, 130, 135, 142, 148, 160, 172
Liniște 1
Liniște cu Cruce albă 7, 10
Lucrurile se împlinesc sau nu se împlinesc 13
Lui Crist 1, 10, 68
Lumi paralele 75, 141
Lumină 8
Lung și pustiu dimineața *Sottoportico dell’ Abbazia* 13
Maestre Felini, rod pur tu din astă târzie țărână 13, 15
Maestrului Ion Ungureanu 142
Magdalena 114
Magnoliul... 11, 155
Mai am un singur dor... 11
Mai sună încă vioara... 11
Mama 1, 10
Mă depărtez... 8, 10
Mă regăseați, pe policioară...] 9, 14
Măiastra, Brâncuși 11
Mă-ntreb mereu... 8, 10
Melancolică 1, 10
Mi-au picat toate frunzele... 93
Microfonul 3 (31 august 1989) 1, 10, 12, 44-45, 94
Mihai Eminescu 1
Militari terești 13
Minunea înfloririi 1, 5, 10
Ne părăsește primăvara 10
Nocturnă la fine de veac 3, 5, 10, 92
Noi – fără iluzii... 66
Noi venim din Roma cea căruntă 1, 10, 26, 81
Nopți de Nord-Ost 1... 115
Nu am să mai revărs către voi 13-14
Nu privi numai partea malignă 13

Nu-i un amic... 5, 10
Nu-nu, tu nu știi, nu-nțelegi 13
Nu-ți pară rău... 8
O, aceste ființe-minune 13
O, ce e omul, fragil cum e omul când lumea și lumile toate 13, 15, 131
O, ce frumos e poporul acesta când nalță spre ceruri un „*Ave Maria*" ! 13, 15
O piață de pește-n Rialto 9, 13-14
o relevantă metaforă... 11
O variațiune despre cum se moare... 11
O, voi!... 4, 10, 12
Obsedare 1, 49
Obsesia revelației 5
Ochii ei aveau culoarea mării după furtună 10, 13, 15, 134
Odă 1
O*dihnește-te-n pace, copilul meu...* 11
Optică 1, 8, 31
Optică 2, 8
Optică retrospectivă 5
Orezuri pe vânt... 141
Organică 3, 5, 10, 17, 40, 87
Pace, onda sarai anche tu, come me... 11
Palatele acestei Veneții – ca pomii! 13
Palazzo Da Mosto 9, 14
Panta rhei 8, 10
Pastel 4, 10, 86, 88
Pastel cu cai și viori 10, 18, 35, 141, 148
Paștele Blajinilor 8, 10, 17, 117-118, 137, 162
Patetică 9-10, 12, 14, 18, 120, 143, 148
Pământul acela al nostru... 13, 156, 158
Păsări piranha la *San' Michele...* 11, 149
Pe valuri 4, 10
Penel 3, 5, 10
Pentru Adrian Dinu Rachieru... 122
Pentru Grigore Vieru 170
Pentru Nichita 142
Permanență 5, 10

Peron de tranzit 8, 10, 18, 42, 104, 152, 174
Piatra de *Ca' Vendramin*... 11
plină de oase, cuprinse de mare... 11
Poate fi că e tocmai așa când se moare 13
Poetului și omului cetății Iulian Filip 142
Poetului Grigore Vieru 38
Poeții 125
Poeții la *Paradisul pierdut*... 11
Poeții sunt ca și pruncii 9-10, 13-14, 18, 122, 168
Poezia aceasta ciudată 9, 13-14
Poezia e ceea ce rămâne 13
Poezia era imposibilă... 9-10, 14
Poezia și umbra... 11, 149
Poezii 30, 33, 105
Poeziile îmi veneau... 9, 13-14, 34, 39, 151, 170
Pogoară peste umeri... 10
Porți pruncii aceștia cu tine oricând 10, 13, 15, 131, 151
Porumbeii Veneției 9-10, 13-14, 18, 37, 39, 122, 124, 126-127, 139, 170
Prima zi 5, 10, 80
Prin Tine 8, 10, 18
Priveau ca în apă... 11
Privești uimită 1
Pronumele „Bembo" precum un fulger 13
Pruncii de la Costișa 8, 10, 96, 106-107, 110, 174
Pseudopatriotul 1, 6, 10, 12, 17, 52, 56
Răspântie de soarte… 1
Râvnita lumină 10
Recinto I: MILITARI MARITIMI 13
Reflecții 1, 4, 6, 10, 88
Regăsire 5
Regele Lear ce aștepta moartea pe *Zattere* ... 11
Regret 1, 6, 10
Regret... actual 67
Revelion pesimist 1
Revelion trist 57
Revino 3, 5, 10, 18
Ring 8, 96

Ritualul tău zilnic... 11
Rog Cerul 6
Romanță 5, 10, 17
Rotitoare, dinspre Nichita Stănescu 10, 18, 148, 168
Rugă 53
Rugă de Neam 1, 46
Rugă de ploaie 1, 10
Rugă de seară sau Fără cuib 4
Să ai liniștea necesară 10, 13, 15, 32, 38, 131, 134, 163
Să cazi atât de abrupt ca o pasăre nouă din cuib 13
Să fim pururea cu neamul 1, 6, 10, 12, 17, 47
Să fim una cu neamul 48
Să mergi printre oameni 9, 13-14, 37, 126
Să nu ai nimic în comun cu chipul tău 13
Să stai așa în Palazzo Da Mosto 13
Să stai așa la un colț de stradă 9, 13-14
să te cânt, *Bovary*... 11
Să te desprinzi de lume atât încât s-o privești 13
Să te surprinzi brusc 9, 13-14, 38
Să ți se face rău de atâta stingere... 13, 163
Să-mi spuneți voi?!... 2, 4, 6, 10, 12, 17, 82, 92, 160
Scenă apocaliptică 4
Scut întârziat 1
Seara la țară 1, 10
Sentimentul acesta ciudat al originii tale 13, 150, 156
Sentință 4, 6, 10, 76
Septembrie, reintru-n timpul meu 10, 142, 148
Sfârșit de toamnă în Basarabia 1, 10
Sincopă 8, 10, 93
Singuri 5, 70, 92
Slujba la *Sant' Apostoli*... 11
Somnul 8, 10
Spirite-alese, voi păsări solare... 13, 15, 32, 134
Spre Tine venim... 1, 4, 6, 10, 78, 89, 98, 118
Stalactită 8, 10, 108-109
Stare de suflet 1, 6, 10, 17, 26, 152
Statul acesta din ură a fost conceput... 13, 15
Stăpâna de sclavi este, (sic!), „democrată convinsă" 13, 15

Stăpânitoarea de sclavi 13, 15
Străini acasă 4, 6, 10, 82, 99
Străinul ce vine din mare 150
Strigăt de toamnă în Basarabia 67
Strigătul viselor 1, 4, 10, 67
Sufletul lucrurilor 4, 10
Sufletul meu... 151
Sunt 82
Suspans 5
Suspans cu îngeri 9, 14
Șevalet cu Eva 8, 10
Și aceste dureri care te străbat 13
Și atunci, străină te simți... 13, 150
Și azi ca ieri poetul Viello 13
Și cercul e-nchis... 11
Și cum nimic nu va mai fi la fel... 142
Și dacă… 1
Și deodată toate lucrurile deveneau bântuite 9, 13-14
Și era *acqua alta*... 13, 163
Și iar te ridici și împingi pe *Celălalt* 13, 163
Și lumea aceasta a noastră 13, 156
Și nu se dezleagă... 13, 156
Și numai în dimineață 13, 41, 140, 163
Și pentru că nimic nu se vede din locul unde-ai ajuns 13, 163
Și s-ar fi spus ca-i fi o-nsingurată 9, 13-14
Și-apoi, ce rămâne în fapt din torturile tale?... 13, 15
și-i atâta vedere... 11
Șoc 4, 10
Știai? – Ea se hrănește cu frica ta 13, 15
Știai?... – masa presupune muncă intelectuală 13, 15
Tablou de spital 10
Taina înfloririi 5
Taina Loch Ness 38
Taina rodirii 8, 10, 109
Târziu 8, 10, 17, 76, 109-110
Tablou de spital 4
Te bucuri plângând de credința ce-o au... 10, 13, 15, 18, 148
Te regăseau pe policioară 13

Te vei retrage în dulapul tău ca într-un geamantan 15
Te vei retrage în dulapul tău în sfârșit ca să cazi în poeme 13, 15
Te vei retrage-n celula ta sumbră ca-ntr-un sertar 13
Testament 10, 17, 152
Toamne turcoaz 10
Toate cele văzute și nevăzute 13
Totul e Unu 11
Transparente țări plutitoare, fără pământ.... 11, 158
Tu ești un simplu personaj în propria-ți dramă 13, 15
Tu nu ai decât experiența tragicului, a durerii 15
Țăranii de la Durău 8, 10, 18, 96
Ții minte și-acum starea-ceea, -delir-de-pruncie 15
Un alt fel de fericire 11, 156
Un dat... 8, 10, 17, 100, 108-109
un făt născător... 11
un soldat înrolat 11
Una mă simt cu chenarul acestui calvar 13, 15
Urmașilor 1, 49
Ușoară mă simt, prea ușoară 9, 13-14, 124, 170
Va fi să ții frunze în mâini când am să viu 9, 13-14
Vals de 1995 4, 6, 10
Vatra de foc 10, 58
Veghe 5, 92
Veghe cu Ciurunga și „Ave Maria!" 7, 10
Veneai din Estul sălbatic, postcomunist 13, 15, 131
Veneția 34
Veneția ca un dat... 9, 13-14, 18, 37, 157
Veneția care a fost... 11
Veneția dimineața... 9-10, 13-14, 122
Verbul *a fi* 10
Vis 1, 8, 10
Vise de larg consum... 38
Visul era insistent... 9-10, 13-14, 170
Vodă și ploaia 115
vor fi ani copți și târzii... 11
Yeti sosit din Siberii... 11, 155
Zile care nu se repetă 9-10, 13-14, 38

TRADUCERI

*** ***...în limba franceză***

Dans le débarras. Le deuxième journal d'une évadée de l' Est / Filipe Jaffeux, Cècile Mainardi 146

*** ***...în limba spaniolă***

Venecia / Maria Augustina Hâncu 34
Las poesías me venían / Maria Augustina Hâncu 34

*** ***...în limba italiană***

– Le vostre donne – moldave – son'molto brave, è giusto?/ dira l'azteco... / Geo Vasile 15
– *non far'niente, sì, tu non devi far'niente adesso!* / Geo Vasile 13
– *Non puoi vivere che morendo!!!* / Geo Vasile 15
– *Oh, si, grazie qualunque cosa succeda!* / Geo Vasile 13
– *Oh, si, non tutto nella vita è arte, non tutto è arte!..* / Geo Vasile 13
– *Oh, si, parlo da solo adesso, si, parlo da sola* / Geo Vasile 13
*
Accordo finale / Gabriella Molcsan 14
Ad un tratto senti… / Gabriella Molcsan 14
Addio, alghe.... / Eugenia Bulat 16
Adesso che ogni giorno pensi a quelle nozze celesti / Geo Vasile 15
Adesso il tuo corpo era divenuto uguale, uniforme 15, 36
Adesso lo sai, fosti predestinata a scrutare il paganesimo in faccia / Geo Vasile 15
Adesso sai, il tuo libro d'amore non fu scritto ancora... / Geo Vasile 15
Ave Maria! / Geo Vasile 15
Avere la tranquillità doverosà ... 36
Avete sentito per caso / Geo Vasile 15
Basilica dell'Abbazia... / Eugenia Bulat 16
Beati i poveri in spirito / Geo Vasile 15
Beati quelli *senza destino*, beati / Geo Vasile 15, 36
Camminare tra la gente... / Gabriella Molcsan 14, 37, 126
cantar te, Bovary... / Eugenia Bulat 16
Casa S.O.S. per i vinti latitanti dell' Est / Geo Vasile 15
Che triste, alcuni fanno rivoluzioni… / Gabriella Molcsan 14

come si guarda l'acqua... / Eugenia Bulat 16
con occhi azzurri, di vetro... / Eugenia Bulat 16
Concentriche, ancor più concentriche... / Eugenia Bulat 16
Cosa è l'uomo così debole, quando gli esseri / Geo Vasile 15
Da un raggio sprofondando… / Gabriella Molcsan 14
Da voi finanche i leoni hanno gli occhi così miti e languidi! / Geo Vasile 15
Deriva, col loro pensiero nell'occhio disfatto rimangano / Eugenia Bulat 16
Donna, tu... / Gabriella Molcsan 14
donneperpace@yahoo.it: dolore di spalla, di braccio / Geo Vasile 15
due anemie di primavera... / Eugenia Bulat 16
È come se non piovesse… / Gabriella Molcsan 14
È come se ti stagliassi dal tuo habitat… / Gabriella Molcsan 14, 37, 126
E d'un tratto tutte le cose… / Gabriella Molcsan 14
e la vista torna immensa... / Eugenia Bulat 16
E poi cosa rimane, infatti dai tuoi supplizi? / Geo Vasile 15
E sopra l'acqua di questa laguna / Geo Vasile 15
ed il cerchio è chiuso... / Eugenia Bulat 16
Ed il resto - silenzio… / Eugenia Bulat 16
Emozione con angeli / Gabriella Molcsan 14
Epilogo. Avere la tranquillità doverosa / Geo Vasile 15
Era gennaio e in Moldova i poeti morivano sulle strade / Geo Vasile 15
Era gennaio e nella Bessarabia i poeti morivano sule strade 36
Era il tuo cammino verso la vista / Geo Vasile 15
eterno carosello adriatico… / Eugenia Bulat 16
galleggianti paesi privi di terra... / Eugenia Bulat 16
Giorni che non si ripetono… / Gabriella Molcsan 14
Guardi stupita… / Eugenia Bulat 16
I bambini della Bessarabia, i geroglifici del futuro / Geo Vasile 15, 36
I bambini della Bessarabia, quelli che scrivono incidendo il tuo corpo coltello... / Geo Vasile 15
I mmigrati del 2013 / Eugenia Bulat 16
I piccioni di Venezia / / Gabriella Molcsan 14, 37, 126, 128
i più bei morti del mondo! / Eugenia Bulat 16

I poeti al „Paradiso perduto” / Eugenia Bulat 16
I poeti sono come fanciulli… / Gabriella Molcsan 14
I suoi occhi avevano il colore del mare dopo la tempesta / Geo Vasile 15, 36
I tuoi viavai hanno una ragione... / Geo Vasile 15, 36
Il mondo degli animali... / Eugenia Bulat 16
Il cagnolino di felpa, castagno, stava sempre con te / Geo Vasile 15
Il gioco delle perle di vetro... / Eugenia Bulat 16
Il mercato del pesce a Rialto... / Gabriella Molcsan 14
il ritorno della terra nella terra... / Eugenia Bulat 16
Il sogno era insistente... / Gabriella Molcsan 14
In tre lingue sorelle consegui questo mistico messaggio della speme / Geo Vasile 15
Insonnie in Strada Nova / Gabriella Molcsan 14
Io ti salvero!... / Geo Vasile 15
L'epitaffio come hay-ku… / Eugenia Bulat 16
l'Essere di fronte all' Essere / Eugenia Bulat 16
La Biennale 2013... / Eugenia Bulat 16
La fortezza d'animo comincia da lì / Geo Vasile 15
La globalizzazione, sotto le armi / Eugenia Bulat 16
La messa ai Santi Apostoli / Eugenia Bulat 16
La padrona di schiavi è (sic!) per convinzione democratica / Geo Vasile 15
La padrona di schiavi / Geo Vasile 15
La pietra di Cà' Vendramin... / Eugenia Bulat 16
La poesia era impossibile... / Gabriella Molcsan 14, 37
La tua bocca diceva verità che solo fra gli angeli vengono dette / Geo Vasile 15
Laggiù sul ponte di Rialto, verso il cielo salivi / Geo Vasile 15
Le domande - colonne viola - volavano verso l'alto... / Eugenia Bulat 16
Le nostre donne sono tutte un pó alla volta qui prefiche / Geo Vasile 15
Le poesie mi assalivano / Gabriella Molcsan 14
Le tue attese non lasciarle più dolere… / Gabriella Molcsan 14, 37
Leggera mi sento, troppo leggera… / Gabriella Molcsan 14
Lei era adesso tuo Dio / Geo Vasile 15
Lido, il Paradiso di Dio sulla terra / Geo Vasile 15

Lo sapevi? ...il tavolo presume travaglio intellettuale / Geo Vasile 15
Lo sapevi? Lei si ciba della tua paura / Geo Vasile 15
Maestro Fellini, puro frutto di questa tarda polvere / Geo Vasile 15
Mai am un singur dor... / Eugenia Bulat 16
Maiastra, Brancusi / Eugenia Bulat 16
Mi ritrovavate sul piccolo scaffale… / Gabriella Molcsan 14
Mi sento tutt'una con la cornice di questo calvario / Geo Vasile 15, 36
Nadia in Oddi / Eugenia Bulat 16
Non fare niente, si, tu non devi... / Geo Vasile 15
Non ti separi mai da questi bimbi / Geo Vasile 15
Non traboccheró più... / Gabriella Molcsan 14
O, donna, tu, dal calore protetta per grazia dei pianeti / Geo Vasile 15
O, non tutto della vitta è arte, non tutto è arte! 15
O, si, Dostoevskij aveva ragione / Geo Vasile 15
O, sì, grazie, qualunque cosa succeda! / Geo Vasile 15
O, sì, parlo da sola adesso, sì, parlo da sola / Geo Vasile 15
Oggi, estranea a te ti stai chiedendo / Geo Vasile 15
Pace, onda sarai anche tu, come me… / Eugenia Bulat 16
Palazzo Da Mosto / Gabriella Molcsan 14
Patetica / Gabriella Molcsan 14
piena di ossa, circondata dal mare... / Eugenia Bulat 16
Poesia e ombra... / Eugenia Bulat 16
Qualcuno avrebbe detto… / Gabriella Molcsan 14
Quando scendi nelle acque / Gabriella Molcsan 14
Quant' armonia in questo popolo mentre innalza verso il cielo... / Geo Vasile 15
questa magnolia… / Eugenia Bulat 16
Questa strana poesia... / Gabriella Molcsan 14
Questo stato fu concepito dall'odio / Geo Vasile 15
Questo tuo atteggiamento… / Gabriella Molcsan 14
Questo tuo fiorire... / Gabriella Molcsan 14
Restare cosi all'angolo di una strada... / Gabriella Molcsan 14
Riposa in pace, bambino mio… / Eugenia Bulat 16
sapore della felicità / Eugenia Bulat 16
saranno anni maturi, tardivi... / Eugenia Bulat 16
Se ci fosse un giorno ch'io tradisca la tua anima / Geo Vasile 15

Sì, il tuo libro d'amore non fu scritto ancora / Geo Vasile 15
So che avrai foglie tra le mani… / Gabriella Molcsan 14
Sono morti, solo il loro corpo gira ancora nel mondo / Geo Vasile 15
Sorprenderti d'un tratto… / Gabriella Molcsan 14
Spiriti-eletti, voi uccelli solari / Geo Vasile 15, 36
Sprofondare in sé / Gabriella Molcsan 14
Sprofondare nei silenzi / Gabriella Molcsan 14
Sprofondare nel Gran Freddo / Gabriella Molcsan 14
Sprofondare nel logos… / Gabriella Molcsan 14, 37, 126
Sprofondare nel verde / Gabriella Molcsan 14
Sprofondare nelle acque / Gabriella Molcsan 14
Sprofondare nelle non-parole / Gabriella Molcsan 14
Suona ancora il violino, parole... / Eugenia Bulat 16
Ti chiamerò Amore, Senso e Ordine... / Eugenia Bulat 16
Ti metterai in salvo nel tuo armadio come in un baule / Geo Vasile 15
Ti metterai in salvo nel tuo armadio, in fine / Geo Vasile 15
Ti rallegri piangendo per la loro fiducia / Geo Vasile 15
Ti ricordi ancor'oggi quello stato di delirio fanciullesco / Geo Vasile 15
Tornano nelle bare a casa i bambini dalla piazza... / Geo Vasile 15
Tra le mie carte… / Gabriella Molcsan 14
Tu non hai che l'esperienza del tragico, del dolore / Geo Vasile 15
Tu sei un semplice personaggio nel proprio dramma, una comparsa / Geo Vasile 15
Tutto è Uno... / Eugenia Bulat 16
Uccelli piranha a San Michele / Eugenia Bulat 16
un feto partoriente... / Eugenia Bulat 16
Un rito quotidiano... / Eugenia Bulat 16
una rilevante metafora... / Eugenia Bulat 16
Una variazione sul come si muore / Eugenia Bulat 16
una vita biblica... / Eugenia Bulat 16
Venezia di mattina... / Gabriella Molcsan 14, 128
Venezia quale era… / Eugenia Bulat 16
Venezia ti fu data... / Gabriella Molcsan 14, 37, 128
Venivi dal selvaggio Est / Geo Vasile 15, 36
Yeti disceso dalle siberie / Eugenia Bulat 16

*** ***în limba română de Eugenia Bulat***
Armistițiul / Primo Levi 181
Balada dragostei / Vladimir Vâsoțki 176
Când începe războiul / Bertolt Brecht 177
Dragostea la Kiev / Natalka Bilotserkivets 178
E ceva timp... / Galina Kruk 180
Este oare acesta un om?... / Primo Levi 181
Etica apei / Giuseppe Manitta 182
Falșii cruciați / Vladimir Vâsoțki 189
Generalul / Bertolt Brecht 177
Interviu / Vera Pavlova 183
Luna la Kiev / Gianni Rodari 184
Memorandum / Gianni Rodari 185
Noi nu vom fi niciodată frați / Anastasia Dmitruk 187
Pagini din jurnalele ucrainene / Vera Pavlova 183
Portul îngropat / Giuseppe Ungaretti 186
Războiul ce va veni / Bertolt Brecht 177
Rușilor șovăielnici / Vera Pavlova 183
Soldaților ruși / Vera Pavlova 183
Stepele / Lina Costenco 179
Toate cele ce-mi aparțin sunt Ucraina / Lina Costenco 179
Tuturor / Vera Pavlova 183
Ucrainenilor / Vera Pavlova 183
Voi supraviețui! / Natalia Gordâmova 188

VERSURI CU DEDICAȚIE

Condrumeț pe Valea Plângerii: Unei poete / Natalia Șpac 631
Cutremurul: Surorii Eugenia Bulat / Leonida Lari 632
Poetei Eugenia Bulat / Gheorghe Calamanciuc 633
Visătorilor și nebunilor! : Sărut mâna, Doamnă Poezie !/ Ion Iachim 312, 634

INDEX DE TITLURI DE AUTOR

(Cărți editate. Articole, prefețe, recenzii, eseuri, omagii, publicistică)

CĂRȚI EDITATE

18 poeme și un singur dor (versuri) 12
Avatar venețian: tripticul unui (auto)exil (proză scurtă, publicistică, poezie, aforisme) 13
Călărașii și Renașterea Națională. Mărturii. Evocări. Imagini (publicistică) 21
Ce facem noi cu două mari triste?... (versuri) 10
Ce facem noi cu două mari triste?... [Vol.] 1 (album de poezie și muzică / CD) 17
Ce facem noi cu două mari triste?... [Vol.] 2 (album de poezie și muzică / CD) 18
De dor de voi... / Năsăud, 2002 (versuri) 2
De dor de voi... / Chișinău, 1996 (versuri) 6
Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Ideea Națională. Poezia (critică literară) 19
În debara : *Al doilea jurnal al unui evadat din Est* : *O narațiune poetică* = Nello Sgabuzzino *: Il secondo diario di una latitante dell'Est* : *Una narrazione poetica* 15
La pietra di Ca' Vendramin. Dialoghi di una straniera col vecchio amico Alter 16
La Putna mi-e drumul (versuri) 1
Lăsați-mă să fiu femeie (set de ilustatate: poezie și grafică) 3
Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul unei predestinări (publicistică) 22
Piatra de Ca' Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul ei prieten Alter. Al treilea jurnal al unui evadat din Est (dialoguri / versuri) 11
Poeme de pe Valea Plângerii (versuri) 4
PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam (publicistică) 20
Sclipiri siderale. Vol. 1 (red.) 23
Sclipiri siderale. Vol. 2. Capilarele clipei (red.) 24
Sclipiri siderale. Vol. 3. Al cincilea ungher (red.) 25
Scrisori de dragoste din Orașul Libertății (versuri) 7
Si-la-bi-sind în tainele iubirii (versuri) 5
Stalactite (versuri) 8

Veneția ca un dat... sau Jurnalul unui evadat din Est (versuri) 9
Veneția ca un dat : (Jurnalul unui evadat din Est) : Poeme = Venezia ti fu data : (Diario di una latitante dell' Est) 14

ARTICOLE, PREFEȚE, RECENZII, ESEURI, OMAGII, PUBLICISTICĂ

2004: un an cu copii *gândiți de dinăuntru* (critică literară) 19
„Această carte ar fi putut să nu fie scrisă... " (rec.) 206
„ Aștept un sol de la Dumnezeu..." (prefață) 317
„Casa Moldava" de la Veneția 249
„Clipa siderală" de la Diana Nanu la Marcel 308
„Clipa Siderală" – o răzbunare a Limbii Române 312
„Eminescu Europeo" la *Ateneul* din Veneția 257
„Orfeo rinasce nell'amore". De ziua Iubirii, Grigore Vieru, la Veneția (eseu) 216
„Să ne apropiem de El ca de un contemporan în durată eternă" (eseu) 350
„Vă urăm un Crăciun fericit și un mileniu al împlinirii!" 351
„Vinovat că gândește" sau Preludiu la simfonia viitorului 312, 385
28 noiembrie: Avem noi un Ideal Unitar?! 255
5 sfaturi ca să fii om bogat și niciodată singur (eseu) 217

***

A 15-a aniversare 428
A fi nu e ușor: e necesar să te prinzi în pumn și să-l ții strâns... (critică literară) 19
Activitate reală 222
Actul vederii: E întuneric peste tot. Și în lumină (critică literară) 19
Adio, *Consilator deorum*! 267
Ajută, Doamne, că poți! 298
All'Alba Vincero! sau Despre cioplitorii în duh și speranța lui Sisif (prefață) 190
Am primit scrisorile voastre... (critică literară) 348, 355, 364, 380, 390
Amorul unui nesomn într-o *apocalipsă tărăgănată* (critică literară) 19
Ape de început. La San Marco s-a cântat românește 248
Apel către cetățenii din Sadova, Călărași și din întreaga Republică 274

Apertis verbis 279
Așezarea ființei poeziei în noțiuni... sau Nerăbdarea cunoașterii (critică literară) 198
Așteptându-l pe Grillo 275
Atât de mult al pământului... (eseu) 193
Aula „Iulia Hasdeu" – imperativul discuției pe text 381
Aurelia Borzin sau Sensibilitatea într-o apocalipsă tărăgănată (rec.) 215
Aurita pleiadă de mijloc a „Sclipirilor siderale" 312, 334
Azi e poimâine 407
Basarabia, rasa umană și evoluția maimuțelor 237
Basarabia. Sindromul Stockholm 276
Buncăr basarabean 296
Business literar cu o poezie care *se mătură de pe străzi* și o noapte care poate despărți sinele de sine (critică literară) 19
Carnavalul de la Veneția: România a spart gheața! 246
Cântecul de lebădă al profesorului meu 299
Cât îi trebuie unui om?... 280
Cenaclul „Iulia Hasdeu" – *un vis al inteligenței libere* în spațiul „Ghibu" 312, 365
Cenaclul „Iulia Hasdeu" sau trimbulinzii în acțiune 382
Copiii Basarabiei și semnele *timpului Obama* 250
Crăciunul Literar al revistei „Clipa siderală" 383
Cu Liviu Deleanu, în Limba Română 202
Cum pot fi opriți instigatorii de războaie? 300
Cupa cea mai curată.. (rec.) 196
Cuvânt către cititor 311
Cuvântul „Țară" 232
Dan Puric, un vals la Goldoni sau Reabilitarea poporului român 247
De la „Clipa siderală" la Iulia Hasdeu 312, 339
Debut Eminescu – 130 de ani (eseu) 194
Declarație 240
Declarație [anti-referendum unional] 225
Delir apolitic sau Un genial Picasso în culisele teatrului Ginta Latină 207
Democrația, care nu poate fi importată 261
Depășirea *fricii de diferență* cu copii care *ochesc gloanțe cu piep-*

tul și învață copacii din România că sunt frați de sevă cu cei din Basarabia (critică literară) 19
Dragi prieteni! 340
Dumnezeu aparține celor desculți (critică literară) 330
Dumnezeu e cu noi. Totul va fi bine 366
După Dumnezeu e neamul! 228-229
El a plecat împlinit 251
Eminescu, revenit discret la Veneția 244
Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale (lansare de carte) 397
Etalonul metrului din subsolurile Parisului 301
Eterna nevoie de înnoire și iluminare 289
Eugenia Bulat: „Au murit zeci, sute de moldoveni în acest exod" (interviu) 256
Eugenia Bulat: „Copiii mei au reîntregit țara prin dragoste" 283
Eugenia Bulat: „Lupta se dă în continuare" (interviu) 231
Exemplu de demnitate 252
Exod cu prunci și ghilotină sau Mersul lui Hristos pe ape 233
Fenomenul Lomehuza 281
Frica față în față cu Frica 262
Genomul român afectat și o instigație la *vivisecția roșului* (critică literară) 19
Glasul, glasurile 408
Globalizare egal Solitudine. Ai un punct de reper?!... 263
Golful „Clipei Siderale" și corăbiile lui de toamnă 367
Grigore Vieru se clasicizează 208
Imnul rezistenței din Ucraina 277
Inima Basarabiei în inima Țării 230
Inițiativa Civică din Diaspora privind situația postelectorală din Republica Moldova 258
Instantanee siderale (critică literară) 19
Ion Creangă, Ion Iachim și continuitatea Spiritului Pedagogic (rec.) 200
Ion Gurghiș: o lecție de Viață și Moarte 234
Ion Hadârcă: „Deșteptarea prin datină" (interviu) 290
Ion Hadârcă: „Răspunsul nu era cu noi..." (interviu) 291
Ion Ungureanu – unicul și irepetabilul (70 de ani de la naștere) 209
Iurie Bojoncă, noi toți, pe malul râului Zero (rec.) 213
În fața absurdului inevitabil 238

În lumina unui Castel de dincolo de ploi (rec.) 210
Întorși teferi dintr-un lung război sau Miracolul dulce-amar al sângelui neînvins (eseu) 211
Întunericul din Lumină și Acceleratul. Zece ani pe un drum sideral 368
Le-am spus *Copiii ogrăzii*… (prefață) 319
Leoparzii, șacalii & crinii latinești : Quid est veritas 268
Lilia Bicec: „Testamentul necitit". Exodul și tragicul eroic al femeii din Basarabia (rec.) 218
Lumea modernă a pierdut instinctul autoconservării 302
Marea – un cuvânt care a cuprins totul (eseu) 349
Marea simfonie a Limbii Române (eseu) 219
Marele Tei și întrebările idolatrului provincial (eseu) 212
Memento pentru viitor fără o *iubire salvatoare* (critică literară) 19
Mesaje la aniversare 235
Mitul generației tinere și primul impact direct cu demonii din *Cutia Pandorei* (critică literară) 19
Modestie și exigență (critică literară) 199
Morții noștri, cei mai frumoși de pe lume... 239
Motiv cecen cu piramide egiptene și *un plâns în șoaptă* pe Nil (critică literară) 19
Ne despărțim de Eminescu?... (eseu) 203
Nicolae Cojocaru nu mai e... 398
Nina Cassian: „ ...Popoarele fericite n-au istorie. Sunt eu un popor fericit?..." 253
Noi Toți pe malul răului Zero (rec.) 214
Non fare la vittima! 282
Noutăți editoriale comentate de scriitoarea Eugenia Bulat (rec.) 681
Nu credeam să-nvăț (...) sau Casa Română din Veneția 245
Nu luați în deșert cuvântul! aprecieri ale creațiilor literare trimise de tineri creatori la redacția revistei „Clipa siderală" 357
O carte – declarație de iubire (rec.) 220
O, câtă tristețe duce cu sine în cer această femeie! ... 264
O ciută căreia nimeni nu-i *surpă plecarea* (critică literară) 19
O explozie de aplauze în Piața Marii Adunări Naționale 297
O generație a *Acceleratului* cu un *înger blond* rămas cu ochii spre cer (prefață) 19
O irumpere din crisalidă (prefață) 191

Omagiu zilei de 1 decembrie 303
Omul selecționat, cuptoarele încinse ale „Clipei Siderale" și *virgula care frige* (critică literară) *19*
Ordine pentru omor 269
Particella di Dio 270
Pasul european sau *Spirala filosofică* a revenirii la identitate 265
Pași în evoluția sinelui (interviu) 358
Patria din noi 241
Pe eșafodul *identităților sângerânde* – o tânără care *și-a bătut toate întrebările în loc de cuie* (critică literară) 19
Pe la voi mai sunt păsări?... 384
Pentru o Europă a națiunilor, așa cum a vrut Charles de Gaulle 278
Petru Dinjos. Laudatio 271
Piscul Singurătății, Cocorul și Sufletul dezgolit. Zece ani pe un drum sideral 369
Prietene drag, ... (critică literară) 337
Profesorul 288, 292
Rămâi pe o clipă aici, cu fruntea lipită de geamul „Clipei siderale"... 356
Răni abisale spulberate pe maluri de Prut (critică literară) 19
Reîngemănare 223
Religia Eminescu sau Eterna necesitate de Ideal (eseu) 197
Replicile „tari" sau Perpetuarea „erupției rostirii" la „Clipa siderală" 391
Republica Moldova – cădere fără sfârșit? 284
Revista „Clipa siderală " – o răzbunare a Limbii Române 409
Revista „CLIPA": o răzbunare a Limbii Române din Basarabia 429
Riscul să-ți fie Lumina... 304
Sabina Cârstea – integritatea plastică dintre verb, culoare și metaforă (critică literară) 195
San Remo. LA CERTEZZA, o mare problemă. A noastră 272
S-aude inima-n cuvânt... (rec.) 192
Să fii femeie în Republica Moldova 286
Scrisoare deschisă președintelui Republici Moldova Mihai Ghimpu 259
Scrisori din Orașul Libertății sau Întoarcerea în front 236
Sfânta față a cimitirelor noastre 224
Singuri, în fața absurdului (eseu) 204

Spaimele lucidității 242
SPAȚIUL GHIBU – o tranșee din care se vede Luna… 221
Spre Tine venim... 226
Starea de mobilizare continuă 273
Sub lumina Luceafărului: 15 ghenar Mihai Eminescu. Comemorare 227
Sufletul unui sat 305
Taina fericirii (eseu) 205
Taina nevăzută sau *a nu te lăsa trăit* (eseu) 201
Templul durerii premature (prefață) 313
Timpul ce doare și vivisecția roșului. Zece ani pe un drum sideral 370
Timpul e viu și încă doare – un preludiu al anului 2002 (critică literară) 19
Toamne turcoaz – premoniția Marii Plecări 285
Tot mai bogați în cer, tot mai săraci pe pământ 293
Țara, în lumina Luceafărului 294
Ucidem cuvântul *Țară*?!... 266
Ultimul tren, debarcarea în vid (critică literară) 19
Un alt *Cum să iernăm...?* 260
Un *îndemn la imaginație* cu ciclopi și *copii bătrâni* cărora *nu li se mai poate întâmpla nimic* (critică literară) 19
Un *Mărțișor* cu tangouri argentiniene și întrebări despre generații 243
Un regal de ziua Marii Uniri 306
Următorul pas: Grupul de inițiativă 287
Vor „învia" oare animăluțele desenate de Tincuța...? 295
Vot anticomunist la Bologna. Ca în blocada Leningradului, după apă... 254

INDEX DE ARTICOLE DESPRE REVISTA „CLIPA SIDERALĂ" ȘI ACTIVITATEA CENACLULUI NAȚIONAL „IULIA HASDEU"

„*Aștept un sol de la Dumnezeu...*" 317
„Când ești elev, ți se pare normal să apari în niște cărți cu versuri..." 401
„Clipa": Concursul Național de Cultură și Creație Literară „ Iulia Hasdeu" și-a desemnat laureații 418
„Clipa" care rămâne 341
„Clipa siderală" – 10 ani de existență. Sondaj 312
„Clipa siderală" – creatoarea Noii Generații 374
„Clipa siderală" – început promițător 333
„Clipa siderală" – o răzbunare a Limbii Române 312
„Clipa siderală" – o revistă de elită a generației preuniversitare 376
„Clipa siderală" – spațiul distinct al dialogului 312
„Clipa siderală" – unul din miracolele basarabene 396
„Clipa Siderală" ca o atitudine intelectuală față de viață" 403
„Clipa siderală" e unica în republică revistă de poezie pentru tineret 312
„Clipa siderală" în ospeție la „Curierul literar" 312, 321, 328
„Clipa siderală"– început promițător 312, 315
„Clipa siderală" la „Dadiani" 426
„Clipa siderală"– reverberații în timp și spațiu (vol.) 312
„Clipa siderală"– un nou concept și o nouă formulă grafică 312, 314
„Clipa siderală", cea de-a VIII-a decernare a premiilor Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" 413
„Clipa siderală", revista care suprimă anchilozarea 312
„Copiii din Piatra-Neamț ne-au dat concursul peste cap" 342
„Emigranții tot timpul au fost mici ursuleți panda" 419
„Iulia Hasdeu la Chișinău" 347
„Iulia Hasdeu". Gala Laureaților 410
„Încercați să adunați în orbita voastră zeci și zeci de alți tineri... " 405
„Postliminiumul" basarabean. II. Tablele vechi și tablele noi de valori 425
„Sunt martor ocular al acestui început..." 399
„Vinovat că gândește" sau Preludiu la simfonia viitorului 312

***
10 ani pe un drum sideral 312, 362
A 15-a aniversare 428
A trece Prutul… 320
Adrese ceva mai vechi 312, 373
Am primit scrisorile voastre... 348, 355, 364, 380, 390
Aripi peste necuprins 393
Au fost premiați profesorii de limba și literatura română 361
Aula „Iulia Hasdeu" – imperativul discuției pe text 381
Aurita pleiadă de mijloc a „Sclipirilor siderale" 312, 334
Azi e poimâine 407
Castelul Iuliei 346
Cel mai frumos manual de poezie megatânără 312
Cel mai mare dar pe care l-am primit: privilegiul cuvântului 312, 394
Cenacliștii de la Iulia Hasdeu sau Generația care ne vorbește 312, 354
Cenaclul „Iulia Hasdeu" – *un vis al inteligenței libere* în spațiul „Ghibu" 312, 365
Cenaclul „Iulia Hasdeu", alături de manifestanții anticomuniști 312
Cenaclul Iulia Hasdeu sau trimbulinzii în acțiune 382
Cenaclul literar „Iulia Hasdeu" 395
„Clipa siderală" – spațiul distinct al dialogului 400
Clipa siderală (revistă) 325, 327, 371, 379
Clipe siderale la „Dadiani" 312
Clubul de discuții literare „Atheneum" 312
Concursul de Creație Literară „Iulia Hasdeu" – cea de-a VI-a explozie siderală 312, 392
Concursul Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu" întrunește adevăratele elite dintre Prut și Nistru 375
Contează legământul cu Limba Română 312, 507
Crăciun cu aromă de poezie la „Clipa siderală" 312, 363
Crăciunul Literar al revistei „Clipa siderală" 383
Creativitatea literară în școala preuniversitară – prisma de cunoaștere și aprofundare a personalității creatoare a elevului 318
Cronică în trei timpi sau Lecția „Iulia Hasdeu", ediția a IV-a 312
Cuvântul fără graniță 312, 343
Dan Nicu și povestea noastră fără de sfârșit... 427

Dați-mi mită sau La teiul lui Mihai Eminescu 331
De la „Clipa siderală" la Iulia Hasdeu 312, 339
Dragă prietene! 356
Dumnezeu aparține celor desculți 330
Dumnezeu e cu noi. Totul va fi bine 366
După creația lor vor fi îndreptate ceasornicele literaturii contemporane 312
Ei sunt viitorul republicii 422
Erupția rostirii – un spațiu de întâlnire cu o altă dimensiune 312, 501
Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale 397
Eugenia Bulat când se înrudește cu cineva prin poezie – înfiază 404
Exilați în cuvânt 431
Extravaganțe de o clipă 423
Festivitate de decernare a premiilor „Iulia Hasdeu" 412
Foarte meliferă – „Iulia Hasdeu" 312
Gala Laureaților 2003. Spectacolul „Vinovat că gândește" 312, 387
Gala Laureaților Concursului de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a VII-a. Discursuri 312
Gala Laureaților Concursului Literar „Iulia Hasdeu" – ediția jubiliară 388
Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu", ediția a IX-a 420
Generația care nu are loc nici în propriul ochi 312
Glasul, glasurile 408
Golful „Clipei siderale" și corăbiile lui de toamnă 367
Ispita eminesciană sau O generație necesară 312, 416
Iulia Hasdeu va fi aniversată la Chișinău 345
Începuturi de drum... 312
Întunericul din Lumină și Acceleratul 368
Le-am spus *Copiii ograzii*… 319
Mai mult decât o ... „CLIPĂ" 312, 417
Marea – un cuvânt care a cuprins Totul 349
Marea poezie a copiilor 312, 324, 332
Măria Sa copilul creator 344
Membrii cenaclului „Iulia Hasdeu" au dus în Țară mesajul Basarabiei 377
Nicolae Cojocaru nu mai e... 398

Note pentru claviatura poetică a „Clipei siderale” 312, 372
Nu coborâți ștacheta VALORII ESTETICE! (sondaj) 402
Nu luați în deșert cuvântul! 357
Numai Dumnezeu creează, noi imităm 312, 499
Nuntiți cu scrisul 312, 406
O nouă revistă de cultură și creație 336
O serie de erupții de spirit 312
O societate are datoria de a-și construi o elită 312, 415
Pași în evoluția sinelui 358
Pe la voi mai sunt păsări? 384
Piscul Singurătății, Cocorul și Sufletul dezgolit 369
Prieteni dragi! „Să ne apropiem de El ca de un contemporan în durată eternă” 350
Prieteni dragi! „Vă urăm un Crăciun fericit și un mileniu al împlinirii!” 351
Procesele-verbale ale Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu” (1999-2008) 312
Replicile „tari ” sau Perpetuarea „erupției rostirii” la „Clipa siderală” 391
Revelația unui răsărit de soare 312, 316, 482
Revelația verticalității creative 335
Revista „Clipa” – o redută a rezistenței românești din Basarabia, a fost lansată la Veneția 430
Revista „Clipa siderală” – o răzbunare a Limbii Române 409
Revista „CLIPA”: o răzbunare a Limbii Române din Basarabia 429
Revista revistelor basarabene 386
Să întreținem zborul copiilor 312, 329
Să vorbim despre „Sclipiri siderale” 314, 326
Scrisoare „Clipei” sau despre salvarea Sinelui 312, 424
Se poate ceea ce se poate... 312
Sighet, 2001 – Școala Memoriei 360
Solii Basarabiei 312, 378
Stop-cadru cu „relief în mișcare” 312, 352
Strigătul și ecoul conștiinței de artist 359
Succes remarcabil al tinerilor dâmbovițeni la Chișinău 411
Succese literare ale membrilor cenaclului „Clipa siderală” 323
Surse de lumină (XIX) 421
Șansa noastră e mare 312, 338

Templul durerii premature 313
Timpul ce doare și vivisecția roșului 370
Tineri condeieri dâmbovițeni la Chișinău 312
Un manual de conștiință națională al celor tineri 312, 509
Un suflet cât o Țară și un drum spre Dacia 312, 353
Vinovați că gândesc 312
Ziua Versului de Foc 389

INDEX DE REFERINȚE

„Călărașii și Renașterea Națională: Mărturii. Evocări. Imagini" de Eugenia Bulat 661
„Ce facem noi cu două mari triste?" (rec.) 456
„Ne trebuiesc" oameni rezistenți la ispită 625
„Profesorul" – o carte pentru noi, adolescenții (rec.) 558
„Veneția ca un dat". Note despre poezia Eugeniei Bulat (rec.) 540

***

Această *evadare* se verifică și se definește... 543
Adunarea oglinzii făcută țăndări: (Eugenia Bulat, 1956) 475, 516
Apelul basarabenilor din Italia către toți basarabenii 640
Arta poetică a Eugeniei Bulat în Veneția, Italia 445
Aș spune că autoarea este un spirit poetic ce contribuie la educarea celor tineri... (rec.) 511
Autori și cărți românești în Biblioteca Civică din Mestre 614
Avanpremieră „Nello sgabuzzino" sau noi în debaraua Europei (rec.) 528
Avanpremieră: „Nello sgabuzzino" de Eugenia Bulat – o altfel de viziune asupra exodului basarabean în Italia (rec.) 527
Avatarurile Eugeniei Bulat: între refugiu și regăsiri (rec.) 575
Cartea cărților Eugeniei Bulat (rec.) 454
Călărași, prin prisma mișcării naționale (interviu) 650
Călărașii și Renașterea Națională (rec.) 572
Ce ne facem cu tristețile (rec.) 546
Cei 7 ani de străinie au fost ani de muncă grea, dar și de continuă lectură, regăsire și scriere de sine. În „Avatar venețian" vorbesc despre destinul Femeii din Est (interviu) 465

Cel mai frumos manual de poezie megatânără (rec.) 502
Cenaclul „Datina" de la Călărași și Renașterea Națională din Basarabia 667
Chemarea literatului dă gravitație inimii 573
Clessidra. Domeniche letterarie con Eugenia Bulat 635
Colecția „Poeți Țărani" (prefață) 432
Colindul românesc sau Apărarea României profunde prin datul ei pur, relevat în tezaurul folcloric 638
Comoara din Călărași (rec.) 570
Complicația pe care o prezintă *dualitatea* interioară... 543
Contează legământul cu limba română (rec.) 507
Continuă „vivisecția roșului" (rec.) 504
Cuvânt de însoțire 438
Datul Eugeniei Bulat (rec.) 493
Datul ființial, lermontovian-ulyssean și arca venetă (note critice) 468
De dor de voi (medalion literar-artistic) 550
De la Sadova la Veneția: Experiența existențială și poetică a Eugeniei Bulat în cartea „Avatar venețian" 668
De vorbă cu Eugenia Bulat (interviu) 623
Despre Niobe-Antigona și rochiile ei retro (rec.) 492
Dezlegarea de mutenie (rec.) 510
Dezrădăcinată din pământul său... (postfață) 463
Dimensiunea po(i)etică a exilului în *Veneția, ca un dat…* sau *Jurnalul unui evadat din Est* de Eugenia Bulat (rec.) 448
Din primar în creator de „Stalactite" 489
Dincolo de text (rec.) 462, 568
Doi ambasadori, un singur eveniment 559
Dor de trăire (note critice) 484
Dor de trăire (prefață) 434
Două poete-surori 607
Elegie și înfiorare cosmică 532
Eminesciana în „Codrul lui Mihai" 477
Erupția rostirii – un spațiu de întâlnire cu o altă dimensiune (rec.) 501
Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale. Vămile Eugeniei Bulat (rec.) 508
Eugenia Bulat – „Stalactite" (rec.) 487

Eugenia Bulat – poeta sintagmelor sacre 648
Eugenia Bulat a făcut un lucru extraordinar: a ascultat această generație (rec.) 506
Eugenia Bulat este o mioritică... 543
Eugenia Bulat lansează în Baia Mare cartea „Călărașii și Renașterea Națională" 664
Eugenia Bulat nu este doar o poetă *socială*... 543
Eugenia Bulat și „cerul femeii" (biografie; critică literară) 519, 591
Eugenia Bulat și exodul întru Ființă 548
Eugenia Bulat și sensul superior al vieții (rec.) 497
Eugenia Bulat, n. 19 septembrie 1956, Sadova, Călărași (biografie) 581-589, 592-596, 599, 603-604, 618-619, 621, 626, 630, 643, 663
Eugenia Bulat, noul volum „Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul predestinării" (interviu) 675
Eugenia Bulat, o conștiință civică, militantă 647
Eugenia Bulat, scriitoare: UE înseamnă siguranță, protecție și echilibru (interviu) 665
Eugenia Bulat. „Reverii din (auto)exil" (rec.) 549
Eugenia Bulat. Experiența venetă și reîncarnarea (note critice) 470
Eugenia Bulat: „Așa mi-am cunoscut țara, biologic, sentimental, prin sângele meu" (interviu) 609
Eugenia Bulat: „Avatar venețian. Tripticul unui (auto)exil" (rec.) 669
Eugenia Bulat: „Conștiința vine din studiu și nu poți s-o bați în patru cuie" (interviu) 612
Eugenia Bulat: „Dinspre Est către sine însăși" (interviu) 613
Eugenia Bulat: „Poporul nostru retrăiește experiența biblică a exodului spre Pământul Făgăduinței" (interviu) 611
Eugenia Bulat: „Profesorul Ștefan Sevastian Bulat – Omul care m-a învățat să fiu Om" (interviu) 628
Eugenia Bulat: „Speranța mea este să locuim, totuși, în centrul Europei și nu în taigaua siberiană" (interviu) 642
Eugenia Bulat: „Ziua Limbii Române este un examen de conștiință" (interviu) 645
Eugenia Bulat: breviar biografic 597, 600
Eugenia Bulat: Ce facem noi cu două mari tristeți? (rec.) 541
Eugenia Bulat: dascăl, primar, jurnalist, scriitor 610
Eugenia Bulat: Doream cu toată ființa să construim din lumea

noastră o nouă AGORA, o Patrie a Limbii Române..." (interviu) 450, 458, 620
Eugenia Bulat: evocarea Mișcării de Renaștere Națională (raionul Călărași) 655
Eugenia Bulat: hermeneutica trăirii poetice 439
Eugenia Bulat: piatra exilului 455
Evadări literare la răscruce de secole și milenii 622
Exilul creator 598
Există în versuri picturalitate și sonoritate... 543
Făclie arzând în hăul disperării... 483
Fenomenul migrației în literatura română din Basarabia (rec.) 461
Formula originală a poeziei Eugeniei Bulat... (note critice) 466
Gestul femeii cu mâna pe inima ta (rec.) 556
Identitate în non-apartenență sau poezia unei evadate din Est (rec.) 442
In Memoriam. Ilie Ilașcu – simbol al luptei pentru libertate (interviu) 676
Intelectuala basarabeană și pribegirile ei către sine 440
Interviuri matinale cu Victoria Cușnir și Eugenia Bulat 682
Ion Hadârcă: „...Sunt o părticică a satului Sadova" 606
În cartea aceasta există, într-adevăr, o serie de erupții de spirit... (rec.) 500
Înălțare prin cuvânt (rec.) 564
Începutul creației poetei... 543
Între exil și emigrație. Veneția în poezia Eugeniei Bulat 464, 537, 553
Între vis și sensibilitate rănită 526
Jertfire prin cuvânt 480
Jurnalul unui evadat din Est 517, 518
La Putna mi-e drumul... (rec.) 479
La Sadova Eugeniei Bulat cernelurile au consistența Cabernetului nesubțiat cu apă... 590
Lacrima dorului împătimit (prefață) 435
Lansare de carte: „Ca la kino" de Valeriu Bulat, Sala „Mihai Eminescu", Biblioteca Națională 677
Lansare de carte: „Petru Dinjos – ARMONIA și zbuciumul predestinării 678
Lansarea antologiei de poeme *Avatar venețian*, de Eugenia Bulat, apărută la Editura Polisalm 670

Lansarea cărții „Călărașii și Renașterea Națională” de Eugenia Bulat 652
Lansarea cărții „Călărașii și Renașterea Națională”, semnată de Eugenia Bulat 651
Lansarea cărții-muzeu „PROFESORUL. Ștefan Sevastian Bulat. In memoriam” de Eugenia Bulat 653
Laureații săptămânalului Literatura și arta 629
Lecții de spiritualitate și conștiință (rec.) 494
Literatura de frontieră (postfață) 443
Lumina speranței 602
Matricea scrisă a istoriei (rec.) 566
Mărturisire ca o înflorire (rec.) 491
Nello sgabuzzino sau Debaraua Europei (rec.) 529
Nomadismul literar din spațiul român. Forme cu variațiuni 578
Note critice (fragm. din articole) 543
Numai Dumnezeu creează, noi imităm (rec.) 499
O carte de pionierat (rec.) 561
O carte eveniment: Eugenia Bulat. „Călărașii și Renașterea Națională” (rec.) 560
O carte-monument: Călărașii și Renașterea Națională (rec.) 471, 567
O călătorie spirituală la Veneția 576
O cronică dramatică a destinului românilor basarabeni (rec.) 476, 555
O erupție a crizelor, un joc cu „mărgelele de sticlă” (rec.) 512
O lume inertă... (note critice) 469
O nestemată a poeziei contemporane (rec.) 457
O posibilă cheie de lectură a poeziei Eugeniei Bulat... (note critice) 474
O simfonie a dorului (prefață) 437
O stalactită a poeziei basarabene contemporane (rec.) 495
Oameni cu pecetea liniștii pe față 601
Oglinda unei epoci zbuciumate 562
Omul cetății (rec.) 554
Ora de poezie cu Eugenia Bulat 542
Parcă scriem pe apă... 615
Pe 27 august 1989 a avut loc prima Mare Adunare Națională, iar pe 31 august 1989, limba română și alfabetul latin sunt repuse în drepturi (interviu) 671

Pentru viorile care ne-au adus bucurii 616
Periplu către sine 446
Periplul către sine al Eugeniei Bulat 646
Petale multicolore din cartea cu multe... cărți (rec.) 579
Piatra de Ca' Vendramin… (rec.) 547
Piatra exilului (rec.) 545
Poeme îndurerate (rec.) 485
Poezia „tranzitivului" (prefață) 436
Poezia actuală din Basarabia 552
Poezia ca asalt asupra limitei (prefață) 452
Poezia ca un dat 544
Poezia care se revoltă împotriva puterii... 543
Poezia de dincolo de Prut sau Despre destinul social al artei 514
Poezia e fără de întoarcere (prefață) 433, 451
Poezia Eugeniei Bulat înseamnă trăire intensă... 467
Poezia lichidă a Eugeniei Bulat (note critice) 447
Poezia română de dincolo de Prut sau Despre destinul social al artei 639
Postfață 441
Primărița din Sadova 608
Prin noua sa carte de poeme, „Veneția ca un dat"... (note critice) 473
Publiciști și memorialiști (rec.) 563
Rădăcinile care ne cheamă 530
Războiul dintre adevăr și minciună (rec.) 569
Reabilitarea patriotismului sau Lecția de istorie a Eugeniei Bulat (rec.) 557
Regăsire în Istorie, regăsire în Europa. Poezia Basarabiei la *Accademia di Romania* de la Roma 534
Regăsire în Istorie, regăsire în Europa: De Ziua Unirii Basarabiei la 27 martie, poezia Basarabiei găzduită de *Accademia di Romania* de la Roma 641
Regăsirea propriei identități (rec.) 496
Reîncarnarea unui talent (rec.) 574
Repere ale demnității noastre 577
Revelația unui răsărit de soare (rec.) 482
Reverii din (auto)exil (rec.) 460
Salonul Național de Carte–1994 478
Să mergem spre Europa, pe drumul regăsirii cu Țara-mamă (in-

terviu) 672
Scriitoarea Eugenia Bulat a editat o carte de publicistică despre profesorul de limbă română Ștefan Bulat (rec.) 459
Scriitoarea Eugenia Bulat a editat o carte de publicistică despre profesorul său de limba română Ștefan Sevastian Bulat 656
Scriitoarea Eugenia Bulat a lansat cartea „Călărașii și Renașterea Națională” 654
Scriitoarea Eugenia Bulat a lansat la Biblioteca Națională o carte de publicistică 657
Scriitoarea Eugenia Bulat a lansat o carte de publicistică 658
Scriitoarea Eugenia Bulat își sărbătorește ziua de naștere 659
Scriitoarea Eugenia Bulat la ceas aniversar 624
Scriitoarea Eugenia Bulat, în premieră la Baia Mare 666
Scriitorii noștri la Veneția 551
Scrisori de dragoste din Orașul Libertății (lansare de carte) 488
Scrisul Eugeniei Bulat vine din interior curgător ca izvorul... (note critice) 543
Scrisul Eugeniei Bulat... (postfață) 453
Seară de cultură la Chișinău 513
Stalactite (lansare de carte) 490
Starea de spirit în RSSM la sfârșitul anilor ’80 (interviu) 673
Sufletul rănit îi dictează cuvinte rănite... 543
Sufletul românesc de dincolo de Prut 486
Transformare prin Cuvânt cu Eugenia Bulat și Oxana Gherman la Condrătești, Ungheni 679
Trebuiau să se producă, să se despovăreze de cuvânt (rec.) 505
Triptic venețian (rec.) 520
Țărancă sânt… (rec.) 481
Un „evadat din est”: Eugenia Bulat 535
Un contur portretistic al unei noi generații – generația speranțelor noastre (rec.) 503
Un inspirat „volum de istorie orală”... (rec.) 565
Un început de bun augur 605
Un manual de conștiință națională al celor (rec.) 509
Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova a desemnat cele mai bune cărți ale anului 2017 649
Uniunea Sovietică a fost un imperiu creat prin sânge și minciună (interviu) 674

Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est este o carte de poezie autentică... 543
Veneția ca un poem (rec.) 522
Veneția cuibărită în suflet (rec.) 580
Veneția în acorduri poetice basarabene 444
Veneția... Eugeniei Bulat a fost lansată la Casa Română din Veneția (rec.) 524
Versuri de Eugenia Bulat, Emanuel Pope, Grigore Vieru (emisiune Radio Moldova) 680
Versurile se axează pe stări tensionate... (note critice) 543
VIA CRUCIS sau tornada imigrației 617
Viața Uniunii Scriitorilor 498
Victoria de după înfrângere (rec.) 515
Volumul de final al trilogiei are o structură diferită... (note critice) 472
Ziua Limbii Române sărbătorită de Ambasada României și Ambasada Republicii Moldova din Italia 660
Ziua Limbii Române, sărbătorită la Ambasada României din Roma, cu scriitori din Cluj, Basarabia și Cetatea Sfântă 627

Referințe în limba italiană

Alterità acquatica nella poesia italo-rumena di Eugenia Bulat 539
Cadere nel logos di Eugenia Bulat 662
Da Est verso se stess. „Luogo comune" 521
Eugenia Bulat, poetessa moldavo-veneziana al Salone del Libro di Torino 538
Eugenia Bulat's Poetry: Geometaphors among the Stones of Venice 571
La poesia liquida di Eugenia Bulat 447, 553
La poesia liquida di Eugenia Bulat a Venezia 536
Letteratura di frontiera 443
Poetry by the Moldavian poet Eugenia Bulat, in Venice, Italia 445
Postfazione 441
Prefazione 438
Presentazione del volume di poesie „Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell' Est" di Eugenia Bulat (rec.) 644
Rassegna di Letteratura 449

Ritmi e danze dal Mondo-2010... 531
Tra esilio ed emigrazione. Venezia nella poesia di Eugenia Bulat 537
Traducendo *Veneția ca un dat* di Eugenia Bulat 525
Venezia ti fu data, raccolta poetica – Eugenia Bulat (rec.) 637
Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell' Est. Eugenia Bulat 523

INDEX DE SERIALE

Actualitatea irlandeză: publicație destinată populației românești (Irlanda) 532
Agricultorul 59
Anuario del Centro Culturale Italo Romeno (Milano, Italia) 33
Anuarul de martie: primăvara/vara (Timișoara, România) 532
Apostolul: revista cadrelor didactice publicată de Sindicatul din Învățământ și Cercetare Neamț (România) 342, 628
Asachi junior: supliment al revistei „Asachi" pentru tineretul școlar din Piatra-Neamț (România) 341, 343-344
Basarabia 63, 80, 192
BiblioPolis: revista de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu" din Chișinău 235, 365, 622
Bucureștiul literar și artistic (România) 141, 156, 618
Bună ziua, Brașov: un ziar pentru toți brașovenii (România) 609
Calendar Național 2006 588
Calendar Național 2016 621
Calendar Național 2026 630
Capitala: ziar public municipal 104, 113, 358, 611
Călărașii: [gazetă raională] 49, 51-52, 54-55, 57-58, 61, 66-68, 76, 222, 224-227, 477, 479, 605-606
Centro Culturale Italo Romeno (Italia) 637
Cetatea Culturală: revistă lunară de cultură, literatură și artă (Cluj-Napoca, România) 105
Cetatea Dăinuirii 81, 89, 194, 229, (307), 308, (309), 310, (311)
Clipa 123, 131, 214, 217, 244-245, 247-248, 250, 253, 257, 261-263, 265-266, 268-270, 272-273, 275-278, 416, (417, 428), 429, (430)
Clipa siderală 98, 101-103, 112, 116, 119, 143, 196-199, 201-209, 211-212, 232-233, 237-239, 241-243, 279-282, (311, 325),

337, 339-341, (343-345), 348-353, 355-359, (362-363), 364, 366-368, (369-371), 372-373, (374, 376, 379), 380-387, 390-392, 394, (396), 397-399, (400-401), 402, (403-409, 414, 421-426, 429), 495, 499-503, 505-507, 509, 511-512, 631, 634, (643)
Columna: revistă literar-artistică și social-politică 45, 70
Contrafort: revistă a tinerilor scriitori din Republica Moldova 134, 149, 155, 253, 284, 492, 522, 534, 540
Convorbiri literare: revistă literară a Uniunii Scriitorilor din România (Iași) 114, 520
Cultura Romena (Milano, Italia) 128
Curierul de seară 69, 328
Curtea de la Argeș: revistă de cultură (România) 219, 290, 292, 294, 567, 623
Curierul Ginta Latină: publicație a Societății Culturale „Ginta Latină" (Iași) 106, 487
Curierul Românesc 386
Dacia literară: publicația Muzeului Național al Literaturii Române din Iași (România) 115
Destin Românesc: revistă de istorie și cultură (București, România) 541, 620
Destine: publicație de cultură și probleme sociale (București, România) 73-74, 230, 329
Destine Literare (Canada) 150
Dilema Veche: revistă săptămânală de cultură și publicistică (România) 423
Eroii Neamului: revistă de cultură și educație patriotică (Satu Mare, România) 560
EUROPA: revistă de literatură, artă, cultură și tranziție (Novi Sad, Serbia) 127
Făclia: săptămânal de informare, opinie și cultură 65, 426, 491
Făclia de Cluj: ziar independent (Cluj-Napoca, România) 627
Feed Back: revistă literară (Iași, România) 555
Femeia Moldovei 48, 602
Florile dalbe: săptămânal cognitiv-educativ și literar pentru copii și adolescenți din Republica Moldova 86, 107, 145, 159, 173-175, 288-289, 295, 297, 299, 326-327, 346, 484, 515, 550, 565, 576
Flux continuu 210

Flux: cotidian național 336, 360-361, 374, 374-378, 383, 410, 414-415, 418-419, 494, 610
Flux: ediția de vineri 207, 231, 393, 403, 421, 490, 508, 612
Gazeta Basarabiei: Ziarul Moldovenilor din Italia (Bologna) 130, 255, 265, 271, 430, 527-528, 531, 614,
Gazeta de Chișinău 557
Glasul 47
Glasul Bucovinei 48
Glasul Maramureșului: cotidian de informații, sport, divertisment și publicitate (Baia Mare) 513
Glasul Națiunii 56, 60-61, 69, 72, 75, 82, 87-88, 91, 93, 110, 118, 332, 412, 489, 493, 607-608, 632
IMPACT: revistă de cultură (Târgoviște, România) 411
INTERTEXT: revistă de cultură a Corpului didactic Botoșani 514
Jurnal de Chișinău 518
La Nuova Tribuna Letteraria (Italia) 533
Le voci della Luna: Quadrimestrale di informazione a Cultura Letteraria e Artistica. (Bologna) 126, 523, 525
Limba Română: revistă de știință și cultură 260, 331, 333, 425, 482, 552,
Limbă. Literatură. Folclor: revistă de Istorie și Teorie Literară 578
Lingua Romana (Florida, SUA) 536, 539
Literatura și arta: săptămânal al scriitorilor din Republica Moldova 62, 77, 79, 83-84, 92, 95-97, 108-109, 117, 120, 122, 125, 129, 132-133, 135-138, 140, 144, 147-148, 153-154, 161-163, 165-167, 169, 172, 176, 193, 195, 200, 213, 215-216, 218, 223, 228, 234, 240, 246-247, 251-252, 254-255, 258-259, 264, 267, 274, 285, 287, 293, 301, 304, 306, 330, 334-335, 349, 354, 362-363, 388-389, 392, 413, 420, 427, 431, 478, 483-485, 497-498, 510, 524, 529, 543, 545-546, 548, 554, 556, 559, 564, 566, 568, 573-574, 579, 604, 624-625, 629
LITERE: revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni 124, 516
LUNARIONUOVO (Italia) 36, 37, 449
Metronom (București, România) 94
Moldova: revistă social-culturală 53, 561
Moldova suverană 100, 222, 338
Natura: publicație de ecologie, turism și cultură 305

Nord Literar: revistă de cultură (Maramureş) 168, 626
Oglinda (România) 590
Oglinda Câmpinei (România) 347
Oglinda Literară: revistă de cultură, civilizaţie şi atitudine (Focşani, România) 519
Ora satului: publicaţie periodică independentă 504
Orizontul: revistă literar-artistică şi social-politică ilustrată 43
Orizonturi culturale italo-române = Orizzonti culturali italo-romene: Revistă interculturală bilingvă 182, 293, 553
PARNAS XXI: revistă de poezie 170, 663
Poésie/Première : Revue poétique et littérair (Paris, Franţa) 146
POEZIA: revistă de cultură poetică (Iaşi, România) 580
Pro Diaspora: publicaţie periodică despre şi pentru migranţii din Republica Moldova (Marea Britanie) 249, 257, 530
PRO SAECULUM: revistă de cultură, literatură şi artă (Focşani, România) 545
Pro Vatra (Satu Mare, România) 310
Quadrimestrale della nuova cittadinanza a Mogliano Veneto (Italia) 521
Radio Europa Liberă Moldova: Jurnalul săptămânal (electronic) 164, 283, 296
Răsunetul (Târgovişte, România) 379
Realitatea dâmboviţeană: cotidian de informare şi divertisment (Târgovişte, România) 486
Renaşterea bănăţeană: ziar regional (Banat, România) 535
Repere culturale româneşti în Peninsulă (Milano, Italia) 139
Revista „31 August 1989” 94
Revista ASLRQ : Asociaţia Scriitorilor de Limbă Română din Qiubéc (Canada) 555
Revista Literară: publicaţie de literatură şi dialog cultural 151, 182, 291, 547, 555, 563, 569
Revista Magazin (Satu Mare, România) 480
Revista română: Despărţământul ASTRA „Mihail Kogălniceanu” (Iaşi, România) 526
Romanian Cultural and Literary Studies (Bucharest) 537
Septentrion literar: revistă de literatură şi artă (Cernăuţi, Bucovina / azi: Ucraina) 417
SCRIPTOR: Magazin cultural (Iaşi) 157, 570

The Italianist: Abordări interculturale ale ecocriticii italiene (Italia) 571
TIMPUL din România, **ediția din Republica Moldova**: revistă culturală 171, 177-181, 183-189, 298, 302
Tineretul Moldovei 44, 111
Tribuna: revistă de cultură (Cluj-Napoca, România) 213, 244-245
Țara 64, 90, 232, 236, 371, 488
Univers pedagogic PRO 220, 303, 422, 424, 542, 558, 562, 572, 575, 577
Vatra (Târgu-Mureș, România) 549
Vatra Veche: lunar de cultură (Târgu Mureș, România) 160
Viața Basarabiei: revista Asociației Naționale a Oamenilor de Creație din Moldova 142, 152, 158, 409, 617, 619-620
Viața militară (București, România) 121
Viața Românească (Uniunea Scriitorilor din România) 99
Viața satului 50, 71, 78, 85, 481
Venice Online: revistă electronică (Veneția, Italia) 538
Zece Plus: revista Clubului ziaristelor din Moldova 496
Ziarul de gardă: săptămânal independent de investigații 256, 286, 300, 517, 551, 613, 615-616
Zorile: [ziar raional, Călărași] 46, 601, 603

O VIAȚĂ ÎN IMAGINI

File din albumul de familie

1) Părinții – Ana Aghenie și Gheorghe Cioclu – în floarea vârstei.
2) Părinții, Ana și Gheorghe Cioclu, în anul 1976.
3) La 2-3 ani, cu fratele mai mare, lângă părinți și rude, în Vorniceni, satul de baștină al tatălui poetei. Între părinți – nașul de cununie, Petru Zestrea. În plan-secund, prima pereche în stânga – bunicul pe linie maternă, Vasile Aghenie, cu cea de a 2-a soție, Taisia.

1) 1966. De Anul Nou, în casa părintească, alături de fratele Valeriu (în dreapta), surioara mai mică, Valentina (în brațele acestuia), și fratele mai mic, Nicolae (în plan-secund).
2) 1967. Pionieră, în cl. a IV-a a Școlii de 8 ani din Sadova, Călărași.
3) Sfârșit de an școlar 1967. Cu frățiorul în față, cu colegele Veronica Orbu (alături, în stânga), Tamara Guțan (alături, în dreapta), Liuba Ticalenco (prima din dreapta, în rândul al 2-lea) Liuba Dodon (a 2-a, în stânga, în plan-secund) ș.a. și prima învățătoare, Margareta Racoviță (în față, în dreapta).

1) 1971. La 15 ani. Chișinău, în anul I la la Colegiul de Construcții.
2) 1975. 19 ani. În anul IV, absolvind colegiul.
3) 1980. 24 de ani. Absolventă a Universității de Stat din Chișinău.
4) 1976. Acasă, la Sadova, cu părinții.

1) 1977. Căsătorită cu inginerul Valeriu Bulat.
2) Anii ‘70. Profesorul de limba română Ștefan Sevastian Bulat – mentorul spiritual al protagonistei, ulterior și tată-socru.
3) 1980. Cu soțul, Valeriu Bulat, fiul, Marin, tatăl-socru, Ștefan Bulat și mama-soacră, Maria Bulat.

1) 1981. Cu soțul, Valeriu Bulat, fiul, Marin, sora mai mică, Valentina (în plan-secund, în mijloc), și familia fratelui mai mare, Valeriu (în rândul doi, în dreapta): soția Maria și fiica Mariana.
2) 1990. Iarna, la Sadova, cu fiul, Marin, și fiica, Doina.
3) 1995. Sadova, Școala Medie. Eugenia Bulat împreună cu elevii săi de la teatrul de păpuși.
4) În ospeție peste Prut, cu doi mari prieteni – Teodor Livinschi (al 3-lea, în stânga), fiica Doina (în centru), primarul comunei Sadova, Suceava, Vladimir Bota (cu care semnează la15.08.1990 actul de înfrățire Sadova-Călărași, RSSM și Sadova-Suceava, România; primul, în dreapta), soția acestuia, Veronica, și nepotul Vlăduț (în stânga).

1) 2004. An Nou în Satu Mare, Transilvania. Cu soțul Valeriu (primul, în dreapta), fiica Doina și logodnicul ei, inginer Adrian Ferenț (în centru), și părinții acestuia, Alexandru și Cornelica Ferenț (în stânga).
2) 2013. În Sadova natală, la rude, cu familia fiicei Doina, sosită în vizită (în centru, cu soțul Adrian și primul născut, nepotul Luca); nora Aliona (prima în dreapta), cuscra Cornelica (a 2-a din stânga) și soțul Valeriu, în brațe cu Tincuța, prima nepoată din partea fiului Marin.
3) 2016. Acasă, la Chișinău (în stânga, a 2-a în r. din spate). În prim-plan, de la stânga la dreapta: sora mai mare a soțului, nașa Veronica Revuțchi; soțul Valeriu cu nepoțica Tincuța și sora Valentina Țepordei, cu nepoțica Corina. În r. 3, extrema stângă – nora Aliona Bulat; în r. 1, extrema dreaptă – verișoara Tamara Burcă, apoi Elena Bulat, cea de a doua soră soțului.
4) 2026. Cu ginerele Adrian Ferenț (în centru) și nașii de cununie ai copiilor – Viorel Ciubotă, director al Muzeului Județean Satu-Mare, și soția sa, Doina.

„Am cunoscut locuri incredibile, oameni absolut minunați, dar fascinația mea cea mare a fost dintotdeauna copilul, spectacolul cel mare al omului în devenirea sa. Cu trecerea timpului, m-am pomenit eu însămi, pentru mine însămi un interesant obiect de studiu.” (Eugenia BULAT).

1) 2017. Cu Veronica Moraru, nepoată, fiica Elenei Bulat.
2) 2016. Cu nepoata Tincuța Bulat, în Câmpia Sorocii (Zăluceni, Florești).
3) 2013. În Ardeal, cu nepotul Luca Sebastian Ferenț.
4) 2022. La Chișinău, cu nepotul Marcu Bulat.
5) 2022. La Chișinău, cu nepoțica Ilincuța Bulat.
6) 2015. Cu oameni dragi, prieteni de familie: Raisa și Nicolae Dodon.

1) 2016. Aniversarea poetei în Sala cu Oglinzi a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. În planul din dreapta – Eugenia Bulat, poetul Arcadie Suceveanu, criticul literar Ion Ciocanu. În stânga sălii, în față – consăteanul, prof. universitar dr. Boris Boguș; în dreapta sălii, r. 1 – colege din fragedă tinerețe: Ana Fisticanu-Bulat, Liza Dorogan, Raia Savin ș.a.
2) 2016. La Chișinău, cu verisorii pe linie paternă. De la stânga la dreapta: Ion și Nicolae Cioclu; în centru, soții Bulat; în partea dreaptă – vărul Constantin Cioclu cu soția Galina.
3) 2023. În ospeție la fiu, împreună cu familia lărgită. În rândul din față, de la stânga la dreapta: nepoții Marcu Bulat și Luca Sebastian Ferenț; în dreapta – ginerele Adrian Ferenț. În stânga, plan-secund: fiul Marin cu soția Aliona și fiica Tincuța. În dreapta fiului – Eugenia Bulat, alături – fiica, Doina Ferenț, cu fiul Tomiță; în fața lor – Valeriu Bulat.

File din activitate

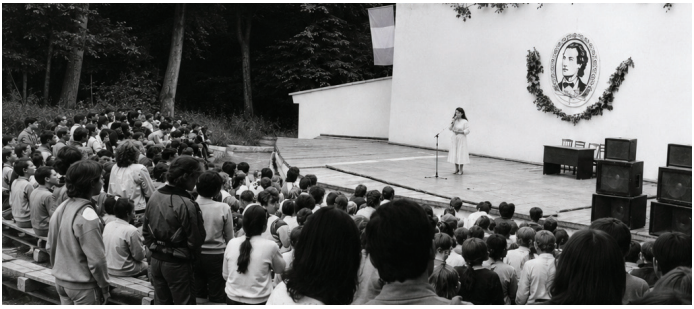

1) Septembrie 1989. Satul Pituşca, r. Călăraşi. La o mare adunare populară, organizată de cenaclul DATINA şi Frontul Popular din raionul Călăraşi.
2) Ianuarie 1989. Centenar EMINESCU la Casa de Cultură din Călăraşi. În centru – poetul Grigore Vieru, în dreapta – prof. Eugenia Bulat, cantautoarea Maria Mocanu şi poetul Ion Hadârcă. În partea stângă – membrii Orchestrei „Fluieraş".
3) August 1989. Cenaclul DATINA şi invitaţii săi. În rândul din faţă, de la stânga la dreapta – prof. Nadia Pruteanu (a 3-a), istoricul Ion Ţurcanu, poetul Ion Hadârcă. Penultimul în rând – Mihai Zdraguş, Eugenia Bulat. În rândul al 2-lea: Valerian Grosu, Alexandru Trifan, primar Gheorghe Pruteanu. În rândul din spate: Mihai Lozovan (al 2-lea), Ştefan Maimescu, Nicolae Pârţac, Valeriu Bulat, Sergiu Cojocaru, prof. Nadia Bolea. În faţa lui Ion Hadârcă – Doiniţa Bulat, fiica poetei.

1) 1991. Sadova, Călărași, în „Codrul lui Mihai”. Revista „Moldova”, nr. 3, 1991: „Mamă și primăriță, mereu cu obsesia poeziei, deschizătoare de nebănuite lumi...”
2) Sadova, 15 iunie 1990. Primar, organizator al evenimentului raional „Eminesciana”, vorbind generației tinere despre idealurile poetului național Mihai Eminescu.
3) Chișinău, 16 decembrie 1990, Piața Biruinței. La tribuna „lui Lenin”, cu discurs la cea de a II-a Mare Adunare Națională, convocată pentru respingerea Referendumului Unional (privind menținerea URSS) propus de liderul sovietic Mihail Gorbaciov.

1) 9 mai 1990. Sadova. Primarul Eugenia Bulat (la microfon), veteranii de război, directorul gospodăriei agricole, Petru Aghenie (în stânga), secretarul organizației locale a Partidului Comunist, Petru Gavriliță (de la stânga la dreapta, al 3-lea, plan-secund), Viorica Tătaru (director al școlii, a 3-a din dreapta), Grigore Dodon ș.a. E. Bulat: „9 mai nu este pentru noi o zi a biruinței, ci una a comemorării consătenilor noștri căzuți în Cel de Al Doilea Război Mondial."
2) 9 mai 1991. Sadova. Primarul Eugenia Bulat (prima, în dreapta), la monumentul ostașului sovietic „eliberator", comemorând, împreună cu preotul-paroh al bisericii „Sf. Nicolae" din comunitate, cu sătenii și văduvele de război, pe soții lor și consătenii căzuți în Cel de Al Doilea Război Mondial.
3) 6 mai 1990. Sculeni, Ungheni. Împreună cu consătenii, la primul Pod de Flori peste Prut. În față, cu colacul pe prosop național – Parascovia Jantuan, fiica deportatului Constantin Dodon. Primar Eugenia Bulat – în stânga acesteia.

1) 1992. Chișinău, Liceul Academic Român-Englez „Mircea Eliade”. Una dintre primele ședințe a ceea ce avea să devină în timp „Clipa Siderală”. Eugenia Bulat și Iuliana Gorea Costin (în centru, de-a dreapta și de-a stânga liceanului Vitalie Condrațchi), împreună cu prof. Victor Cobzac (primul în stânga) ș.a. În partea dreaptă, prim-plan – Doina Postolachi, în spatele ei – prof. Valeriu Mereuță.
2) 1994. Chișinău, Centrului Național de Creație Populară. De la stânga la dreapta, E. Bulat (a 2-a, r. 3) și colegii, împreună cu directorul, dr. în etnologie Tudor Colac (r. 1, centru); maeștrii Iustina Scarlat, Dumitru Blajinu (r. 1, dreapta), Vladimir Curbet (r. 1, primul în stânga) ș.a.
3) 1999. București, Cimitirul „Bellu”. Cu discipolii, la mormântul lui Mihai Eminescu. E. Bulat – în stânga, plan-secund, în fața ei – Mihaela Iordăchescu; a 3-a, în dreapta imaginii – Natalia Șpac; primul, în stânga pietrei funerare – Adrian Carp; lângă el – Olga Anghelici. În dreapta monumentului Adrian Gavriliuc și Irina Ceachirov.

1) 1994. Eugenia Bulat, în anul debutului literar în carte.
2) 1998. Peresecina, Orhei. Casa de Creație a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Împreună cu scriitori, profesori și copii creativi. De la dreapta la stânga (în r. din față) – scriitorii Ion Vieru, Nicolae Esinencu, Ion Iachim; în spatele lor – Eugenia Bulat, în dreapta acesteia – viitoarea scriitoare, Doina Postolachi; în față, în centru – prof. Eugenia Burcă; în stânga, a 2-a – poeta și omul de radio Zina Izbaș, în dreapta ei – prof. Silvia Strătilă; sus, în ultimul rând, în stânga – Doina Bulat.

1) 1999. Chișinău, Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”. După o ședință cu lansarea revistei „Clipa Siderală”. De la stânga la dreapta: prof. Ion Găină, director al Casei-Muzeu „Alexie Mateevici” din Zaimul Căușenilor; prof. Veronica Postolachi, prof. universitar Tamara Cristei, Eugenia Bulat, pictorul Victor Cobzac (cu Dumitru Postolachi în față) și Elena Vulpe, directoarea bibliotecii.
2) 1999. Chișinău, Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”. Poză de grup după Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iulia Hasdeu-130”. Mentorul „Clipei Siderale” – în centru, r. 2, în alb; în spatele ei – criticul literar acad. Mihai Cimpoi, alături de el – omul de cultură Ion Ungureanu. În r. 2, de la stânga spre dreapta, a 3-a – poeta Lidia Ungureanu, criticul literar Ion Ciocanu, directoarea Elena Vulpe. În același rând, de la dreapta spre stânga – Valentina Țepordei, prof. Zina Scorțescu, jurnalista Zina Izbaș, prof. Veronica Postolachi ș.a. În rândul din față, prima în dreapta – prof. Iulia Iordăchescu.

„Clipa Siderală" a fost pentru mine o experiență literară, pedagogică, jurnalistică, dar și un angajament patriotic asumat: cel de a contribui la ridicarea unei noi elite a intelectualității în Basarabia răpită cu brutalitate de la sânul Țării-Mamă." (Eugenia BULAT)

1) 2001. Sighetul Marmației, România. Cu discipolii, la Școala de Vară a Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței. De la stânga în dreapta, al 2-lea, în rândul 1, Stéphane Courtois (autorul lucrării „Cartea neagră a comunismului"), Vladimir Bukovski (disident și scriitor rus), Sanda Golopenția (fiica disidentului român Anton Golopenția). În rândul 2: istoricul Anatol Petrencu, Adrian Carp, istoricul Alexandru Zub, Eugenia Bulat, Ana Blandiana, Doina Bulat, Veronica Revuțchi, Irina Ciachirov. În rândul 3: Dumitru Mișin și, în extrema dreaptă, Olga Anghelici.
3) 2001. Chișinău, Biblioteca Publică „O. Ghibu". Profesori, laureați, invitați la cea de a III-a ed. a Concursului Național de Creație Literară „Iu. Hasdeu". E. Bulat prima în extrema stângă, alături de Andrei Poamă (București); prof. Veronica Postolachi, prof. Rodica Moldovanu (București). În același rând, în extrema dreaptă – Mihaela Iordăchescu cu prima învățătoare. În rândul din spate, extrema dreaptă – prof. Monica Cristea (Piatra Neamț); în stânga ei, la distanță – Alexandru Cosmescu junior ș.a.

1) 2003. Chișinău, Sala Mare a Uniunii Scriitorilor din Moldova. Gala Laureaților Ed. a V-a a Concursului Național de Creație Literară „Iu. Hasdeu". În rândul 1 din față, în stânga: poeții Lidia Ungureanu, Anatol Codru și (a 5-a) Eugenia Bulat. În extrema dreaptă din acest rând – poeții Ion Hadârcă și Călina Trifan. Tot aici, puțin mai în spate – Natalia Șpac. Puțin mai în spate, în următorul rând: Victoria Donos, prof. Galina Filip și poetul Alexandru Corduneanu. În ultimul rând, primul din stânga – Constantin Crețu.
2) 2004. *Sala cu Cămin* a Uniunii Scriitorilor. O ședință a cenaclului „Iu. Hasdeu" cu lansarea vol. „Erupția rostirii sau Generația Clipei Siderale". În prim-plan, în dreapta – diplomatul Vasile Nanea și Aurelia Borzin; în stânga, în fața mentorului „Clipei" – Dan Nicu, Natalia Șpac și alți copii creatori din întreaga republică.
3) 2004. *Sala cu Cămin* a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Lansarea revistei „Clipa" și debutul în carte al poetei Aura Maru. Autoarea – în stânga mentorului „Clipei".

1) 2007. Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”. Gala Laureaților Concursului Național de Creație Literară „Iu. Hasdeu”. Juriul și invitații de onoare – diplomatul Vasile Nanea și poetul Ion Hadârcă –, alături de poeta Eugenia Bulat (în centru) și directorul executiv al revistei, prof. Iulia Iordăchescu (prima, în partea dreaptă). De la stânga la dreapta: Rodica Moldovanu (București), Claudia Partole, Pavel Balmuș, Călina Trifan.
2) 2008. Chișinău. O vizită acasă la lingvistul Valentin Mândâcanu, supranumit Patriarh al Limbii Române din Basarabia. În prim-plan, de la stânga la dreapta: Eugenia Bulat, Aurelia Cojocaru, Valentin Mândâcanu.
3) 2010. Chișinău, Casa Uniunii Scriitorilor. Fondatorul revistei „Clipa siderală”/„Clipa”, cu un grup de discipoli, împărțind bucuria Premiului de Stat pentru Tineret în Domeniul Literaturii, acordat publicației. De la stânga la dreapta: Mihaela Iordăchescu, Aurelia Borzin, Dan Nicu, Eugenia Bulat, Aurelia Cojocaru.
4) 2028. Iași. Târgul de Carte LIBREX. Lansarea volumului „Piatra de Ca’ Vendramin. Dialogurile străinei cu vechiul său prieten Alter”. Protagonista alături de prefațatorul volumului, criticul literar Ioan Holban.

1) 2015. Sadova, Călărași. Cu o donație de carte la Gimnaziul din satul natal. De la stânga la dreapta, în ultimul rând: prof. Ludmila Vulpe, Eugenia Bulat, prof. Luiza Arhip, alți câțiva profesori și toți copiii din clasele primare ale gimnaziului.

2) 2016. Iași, Muzeul Unirii. După lansarea volumului „Ce facem noi cu două mari triste?...". De la stânga la dreapta: Ioana Eremia, Rodica Rodean, Vasile și Elena Fluturel, Constantin Mănuță, Eugenia Bulat, Vera Sali, Constantin Chirilă, Diana Vrabie, Eliza Mănuță.

3) 2018. Sadova, jud. Suceava. O vizită frățească. De la stânga la dreapta: primar Mihai Constantinescu, Aurel Cozorici, Eugenia Bulat, Vladimir Bota (ex-primar de Sadova, Suceava) și Valeriu Bulat.

4) 2018. Sadova, Călărași. În fața primăriei. Moment dedicat Centenarului: Sadova a votat Actului Unirii simbolice cu Țara-Mamă, România. De la stânga la dreapta: Tudor Arhip, ex-primar Eugenia Bulat, primar Vladimir Susarenco, Vasile Munteanu, Gheorghe Tighinean.

1) 2021. Chișinău, Biblioteca Națională a Republicii Moldova. După lansarea volumului „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ”. De la stânga la dreapta, în r. 1: acad. Mihai Cimpoi, Nicolae Pârțac, Radmila Popovici, Victor Buruiană, Vladimir Beșleagă. În rândul 2: Valeriu Bulat, Eugenia Bulat, Maria Saharneanu, Ilie Bratu.
2) 26 august 2021. Călărași, Casa de Cultură. Lansarea vol. „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ”. De la stânga la dreapta, în r. 1: Valerian Grosu, Tudor Ungureanu, Ștefan Maimescu. În r. 2: Elena Dodon, Olimpia Grosu, Elena Pârțac cu fiica, Tamara Burcă, Daria Radu, Eugenia Bulat, Ion Hadârcă, Nadejda Pruteanu, Aurelian Dănilă; peste o persoană – Nicolae Pârțac ș.a. În r. al 3-lea: Andrei Viziru, membrii Orchestrei „Fluieraș”. În spatele E. Bulat – Grigore Ursu, apoi Valentina Cușnir, Mihai Zdraguș, Valeriu Bulat, Victor Buruiană, Vladimir Susarenco, Mariana Iurcu; 4 persoane tinere din extrema dreaptă – copiii regretaților Vasile Dub și Sergiu Cojocaru. În ultimul rând, în dreapta – istoricul Ion Varta.

1) 27 iunie 2018. Mestre, Veneția. După lansarea vol. „Piatra de Ca' Vendramin". În prim-plan: Ilaria Serra și Eugenia Bulat. Plan-secund, de la stânga la dreapta: Valentina Cușnir, peste două persoane – Liliana Stratulat. În extrema dreaptă: Marcela și Maurizio Del Maschio.
2) 23 martie 2022. Chișinău, Biblioteca Centrală „B. P. Hasdeu". Lansarea vol. „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ". De la stânga la dreapta: Maria Pilchin, Eugenia Bulat, Ion Hadârcă, Nicolae Rusu, Dan Nicu, Ion Mischevca.
3) 31 august 2022. Ambasada României la Roma. Lansarea vol. „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ". Eugenia Bulat, în centru, între Excelențele Lor Anatol Urechean – ambasadorul Republicii Moldova în Italia – și Gabriela Dancau – ambasador al României la Roma. Diplomați, membri ai Diasporei românești de pe o parte și alta a Prutului. În extrema dreaptă – Tatiana Ciobanu (Asociația DACIA) și Lidia Bolfosu (Ansamblul folcloric „Arțăraș").

1) 2022. Lansarea vol. „PROFESORUL...” la Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu” din Călăraşi. Cu elevii, prof. Lilia Prunici şi Rodica Gavriliţă.

2) 2023. Dublă lansare de carte la Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din Chişinău. Protagonista, împreună cu elevii, directorul instituției, Grigore Vasilache şi prof. Emilia Moraru.

3) 2023. Lansarea vol. „PROFESORUL...” la Liceul de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chişinău. În r. 2, în centru, alături de nepoţica Tinca Bulat – autoarea, înconjurată de elevii şi profesorii instituției.

4) 2025. Călăraşi, Casa de Cultură. Lansarea vol. „Avatar venețian” în Sala „Ion Ungureanu”. În primul rând, de la stânga la dreapta: Jian Elena şi Luiza Arhip; peste două eleve: Liliana Vasiliu, Galina Agafiţa, Maria Vulpe, Eugenia Bulat, Bădărău Violeta, Ianovițchi Rodica, Valentina Stratan, Ecaterina Gobjelean, Andrei Viziru. Elevi, bibliotecari, profesori. În rândul din spate, în centru: Margareta Florea, vicepreşedinte al Consiliului Raional Călăraşi.

1) 2000. Chișinău. Galeria „Constantin Brâncuși”. Cu Vasile Vâșcu, disident al regimului sovietic din RSSM.
2) 2001. Chișinău. Sala cu cămin a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Cu acad. Mihai Cimpoi și consilierul Ambasadei Române la Chișinău, Ion Țăranu.
3) 2001. București. Cu maestrul Ion Ungureanu, în vizită la Constanța Ghibu, văduva lui Octavian Ghibu – fiul celebrului militant unionist Onisifor Ghibu.
4) 2002. Chișinău. Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu”. Lansarea vol. „Stalactite”. Cu poetul Grigore Vieru.
5) 1.06.2006. Țiganca, Cantemir. Inaugurarea Cimitirului de Onoare al Ostașilor Români. Cu martirul Ilie Ilașcu.
6) 2012. București. Palatul Parlamentului. Cu Mircea Druc, primul premier al Moldovei independente; Mariana Țăranu și Valentina Ciobanu.
7) 2016. Chișinău, Palatul Național. Cu maestrul Eugen Doga.
8) 29.05.2026. Cu poetul Teo Chiriac, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, președintele filialei Chișinău a US din România.

1) 25.03.2022. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, lansarea vol. „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ”. Cu directorul instituției, dna Elena Pintilei și istoricul, dr. hab. Anatol Petrencu.
2) 29.08.2023. Lansarea vol. „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ” la Biblioteca Publică „Iulian Filip” din or. Drochia. De la stânga la dreapta: Valeriu Saharneanu, Maria Cojocaru, Iurie Ostavciuc, Iulian Filip, Eugenia Bulat, Cristina Țurcanu (șefa Direcției Cultură și Turism), Alexei Vasilean, Svetlana Pântea ș.a.
3) 29.08.2023. Călărași. Biblioteca Publică „Gr. Vieru” la 80 de ani. De la stânga la dreapta: directorul instituției, Galina Agafița; Valeriu Bulat, Eugenia Bulat. În cadrul înrămat: Maria Bulat (născută Burcă) – fondatoarea și primul director al bibliotecii.
4) Călărași. 31 August 2025. Ziua Limbii Române. Împreună cu președintele Consiliului Raional Călărași, dl Nicolae Drăgănel.
5) 2026. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Lansarea cărții „Ca la kino!”. Eugenia Bulat, alături de autor – soțul, Valeriu Bulat, prof. Monica Marilena Cristea și gazda evenimentului, directorul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, dna Elena Pintilei.

„Ce o fi viața?... – Să fii cu neamul tău. Să ridici o casă, un copil, un pom. Să cunoști extazul creației, avatarurile iubirii, nemarginile lor. Să servești un ideal, să cauți esența, adevărul, absolutul. Să oferi ajutor aproapelui, să lași în urma ta o lume mai bună. – Pe acest drum mi-am sfidat limitele, fără să sper că la capătul lui aș putea afla pacea și seninătatea unui om împlinit." (Eugenia BULAT)

1) În incinta Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția. Recital în cadrul lansării vol. „Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est" (2009).
2) La *Uluce* – vatra istorică a satului Sadova, Călărași. Sărbătorind împreună cu comunitatea 600 de ani de la prima atestare documentară a localității (2020).
3) Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Cu fratele de Ideal Valerian Grosu, în cadrul lansării cărții „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ. Mărturii. Evocări. Imagini" (2021).
4) În DIASPORA italiană, sărbătorind Unirea din 27 Martie 1918 (2010).

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

EUGENIA BULAT
ASALTUL LIMITELOR
BIOBIBLIOGRAFIE

Bun de tipar: 07.09.2026
Coli de tipar: 36,75
Tiraj: 100 ex.
Apărut: 2026

Tiparul sub comanda nr. 8,
executat la Î.S. Editura „UNIVERSUL"
Str. Vlaicu Pârcălab, nr. 45
Chișinău, MD-2012
Tel.: 373 (79) 469 355, 373 (22) 23 46 16